ప్ర క ట న.

ఈ గ్రంథము గవర్నమెంటువారిచట్టప్రకారము రిజిస్టరుచేయఁబడినది కావున దీని నితరులు అచ్చువేయఁగూడదు.

మాయొద్ద యింకను పెక్కు సంస్కృతాంధ్రగ్రంథములు దొరకును. వలయువారు క్రింద కనుపరచిన విలాసమునను వ్రాసి తెప్పించుకొనంగలరని కోరుచున్నారము.

వీరభారతీ అండు కంపెని,
చాకలపేట. మదరాసు.

విజ్ఞప్తి.

మహాశయులారా!

విజయాశ్వచరిత్ర మనెడి యీప్రబంధమును నేను జాలాకాలము క్రిందటనే వ్రాసితి. ఇది మదీయపాండిత్యమును గనఁబఱచుటకై వ్రాయఁబడినది కాదు. భక్తివలననే వ్రాసినాఁడ. మావంశమునం దింతకుఁ బూర్వము కవులుండినది కాని, కావ్యములురచించినది కాని లేదు. ఈ భాగ్య మొక్కింత నాయం దంకురించినది. శ్రీమద్వేంకటేశ్వరునియనుగ్రహమునం గలిగిన కవితాధారనడంపఁజాలక ప్రబంధ రచనకుం దగిన సామర్థ్యము నాకు లేకపోయినను, దేవునికరుణచేఁ గలిగిన యూహాయే యూఁతగాఁ గొని సాహసించి విచిత్ర మైన యీ ప్రబంధమును రచియించి శ్రీయఃపతి యైన వేంకటేశ్వరున కర్పణముఁ జేసితి. ఇది పూర్వకవులమార్గము ననుసరించి వ్రాయఁబడిన ప్రబంధము. ఇందుఁ జదువుటకింపుగా నుండు నూతనవిషయములు పెక్కులు కల్పించి క్రొత్తదారిం ద్రొక్కియున్నాఁడ. ఇందలి గుణావగుణంబులు చక్కఁగా విమర్శించు భారమును బాఠకులమీఁదనే యుంచితి. దయయుంచి తప్పుల నెఱింగించినవారికిఁ గృతజ్ఞుఁడనై భక్తితోఁ గైకొని పునర్ముద్రణమున సవరించి యచ్చొత్తించెద. కొంత కాలము క్రిందట వ్రాయఁబడినను ముద్రించుటకు ద్రవ్యోపపత్తి లేమిచే నిలిచియున్న యీగ్రంథమును, నిటీవలఁ జెన్నపురి వీర భారతీ అండు కంపెనీవారికి నామనఃపూర్తిగా ముద్రించుటకు నిచ్చితిని. ఇంతియగాక రిజస్టర్డ్ కాఫీరైట్ హక్కునుగూడా వీరి కొసంగితిని. వీరు నాయాశీర్వాదమునకును శ్రీమద్వేంకటేశ్వరుని యనుగ్రహమునకును బాత్రులైరి. వీరికి దేవుఁ డాయురారోగ్యభాగ్యముల నొసంగుగాత! నే నీగ్రంథమును బండితాభిప్రాయము నభిలషించి చూపఁగా దయతోఁ గడవఱకును జదివించి విని యిందలి నెఱసులను దిద్ది నన్నుఁ గృతార్థునిగాఁ జేసిన మహోపాధ్యాయ బ్రహ్మశ్రీ, వేదము వేంకటరాయశాస్త్రులుగారికిని గ్రంథమును బఠించి యచ్చటచ్చటఁ దగిన మార్పులను సూచించి మహోపకారము నొనర్చిన, నెల్లూరు నివాసులగు బ్ర. శ్రీ. దుర్భా సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారికిని సదా కృతజ్ఞుఁడనై హృదయపూర్వకవందనములను సమర్పించుచున్నాఁడను.

ఇట్లు విన్నవించు గ్రంథకర్త,

పురాణం - పిచ్చయ్య.

విజ్ఞప్తి.

బుధజనవరేణ్యా !

తమచేఁ బండితపామరుల పఠనమునకెంతయు ననుగుణంబుగ నుండునట్లు తేట తెనుఁగున మృదుమధురశైలిని వ్రాయఁబడిన ''విజయాశ్వచరిత్ర'' మనెడి గ్రంథము నా మూలాగ్రముగాఁ జదివి యందలి సారాంశముం గ్రోలి యానందాబ్ధిని దేలినాఁడ. కథాంశము మిక్కిలి వినోదకరమై చదువఁ జదువఁ జవులూరుచుండెడిని. మఱియు నయ్యది, కవి దిగ్గజములని కీర్తిగడించిన కవులలో నొక్కరుఁడగు నల్లసాని, పెద్దనామాత్యులచే రచింపఁబడిన "స్వారోచిషమనుసంభవ"మను మహాప్రబంధమునకుఁ జాటియగు నని తలంచెద. తమకుఁ గల లోకజ్ఞానమును, భాషావైదుష్యమును, గల్పనాచాతుర్యమును నే తద్గ్రంథమే తెలియఁజేయుచున్నది. కావున భాషాలోకము నుద్ధరించుటకై తమరిట్లే కొన్నికబ్బముల రచింపఁ గల రని ప్రార్థితుఁడను.

విన్నవించు,

బుధజనవిధేయుఁడు,

జక్కుల. స్వామినాథుఁడు.

ముత్యాలపేట హైస్కూల్, ఆంధ్రోపాధ్యాయుఁడు, మద్రాసు.

ఆర్యా !

నేను దమ విజయాశ్వచరిత్రమును బోలంగాంచి యానందలహరిం దేలితిని. తొమ్మిదాశ్వాసముల ప్రబంధమును గేవలకల్పనాకథగా రచించిన నిరాఘాటమగు నీయూహను వర్ణింపవలెనని యెంచిన నొకవేళ సహస్రవక్త్రుఁడగు శేషునకగు నేమో తక్కిన వారికిఁ దరంబుకానేరదు. పూర్వభాగ మెంతయు నవరసాలంకారభూయిష్ఠమై యుప్పొంచుఁ జదువరుల డెందముల కెంతయు నానందమును గలిగించెడిని. ఉత్తరభాగము భక్తిరసాలవాలమై పామరుల మనంబున భక్తిలతనంకురింపఁ జేయుచున్నది. రచన మృదుమధురముగా నుండుటయేగాక పూర్వకవులదారి ననుసరించియున్నది ''ప్రమాదోధీమతామపి'' అనునట్లచ్చటఁ గొన్ని లక్షణవిరుద్ధములు తటస్థించెడిని. ఐనను నే తత్ప్రబంధము మహాకవులు రచించిన లక్ష్యగ్రంథములలో నొకటి యగునని పండితమండలిచేఁ బొగడొందఁ గలదని యూహించెద.

ఇట్లు తమమిత్రుఁడు,

చం. మల్లయ

ప్రకటన.

ఈ గ్రంథమును ముద్రించుటకై అనేక ప్రతులఁ జూచి రిమార్కులు వ్రాసి యిచ్చినవారలయొక్కయు లను, అచ్చువేయునపుడు సహాయ్యమొనరించినవారి ఫొటోగ్రాపులను కొన్ని వ్యాకరణములయొక్కయు ఇందు చేర్చితిని. వానిని ఘనముగ్ర ప్రమున సారించి ముద్రింపించుమన్నాడను. కావున పాఠక మహాశయులు మన్నింపవలయునని ప్రార్థించెద.

ఇట్లు గ్రంథకర్త

పురాణం - పిచ్చయ్య.

శ్రీరస్తు

విజయాశ్వచరిత్రము.

పూర్వ భాగము.

ప్రథమాశ్వాసము.

శా. శ్రీకల్యాణ గుణావళీకలితుఁడై - శేషాద్రిపైఁ జేరి ప
ద్మాకాంతామణి సంతతంబునలమే - ల్మంగాఖ్యతోఁ గొల్వ న
స్తోకానంద మెలర్పఁగా సుజనసం - దోహంబుఁ బాలించు నా
శ్రీకాంతుండగు వేంకటేశ్వరుఁడు మే - ల్చేకూర్చు మాకుంగృపన్. 1

సీ. క్షీరసాగరముయే - చెలువకుఁబుట్టిని - ల్లంబుజంబే రావు - కాటపట్టు
కలువలరాయఁడే - కాంతకు సోదరుం - డఖిలసంపదలకే - యతివపోటు
పుష్పాస్త్రుఁడేమించు - బోఁటికినూనుండు - భక్తులకే కొమ్మ - పట్టుఁగొమ్మ
యుర్వరారమణియే - యువతిసపత్నియా - దైత్యారియే యువి - దకువిభుండు

గీ. అట్టిపద్మాపరాకృతి - నైనయంబు | జాక్షి యలమేలు మంగద - యాంతరంగ
పుణ్యగుణ నికరోపేత - భువనమాత | సిద్ధవిఖ్యాత మమ్మురక్షించుఁగాత. 2

ఉ. తోయరుహాక్షియైన తన - తొయ్యలిభారతి పల్కుతోడుగా
శ్రేయమెలర్పలోకములు - సృష్టిమొనర్చుచు నేర్పుమీఱినా
మ్నాయ చతుష్టయంబుఁ దన - నాలుగుమోములఁ దాల్చుధాత దీ
ర్ఘాయురభీష్ట సౌఖ్యముల - నాదటమాకు ఘటించుఁగావుతన్. 3

చ. చెలువలరారఁగావిభుని - చెంగటఁజేరి శుభాయతాంగుళీ
కలనవిపంచి మీటుచుఁ బ్ర - గాఢమనోహర లీలగానమున్
సలిపిని జేశుమెప్పుఁగొను - సన్నుతబంభరవేణి వాణితా
వెలయ నొసంగుమాకు సుక - విత్వమహత్త్వము వాక్పటుత్వమున్. 4

ఉ. పాయని కూర్మిపెంపున స - పత్నికి మేనసగంబొసంగుటన్
మాయెడ నీమదింగలుగు - మక్కువనేటికిఁ గానవయ్యొ మే
లాయెనటంచు నీర్ష్యతోలు - కాడఁగఁబల్కెడు గంగనాదలం
గాయువు మీఱఁ జేర్చిన జ - గత్పతి శర్వుఁడు ప్రోచుమమ్మగిన్. 5

చ. పతినెడఁబాయలేమి సగ - పాలు శరీరమునన్ వసించి యం
చితగతి లోకరక్షణము - సేయఁగఁ దోడ్పడి తానిజేశు స
మ్మతిభజియించు భూధరకు - మారిబలారి ముఖాది తేయ వం
దిత దయసేయుమాకు సము - దీర్ణమతిన్ సతతంబభీష్టముల్. 6

మ. గిరిజాంకస్థలిఁజేరి బాల్యమున రా - గిల్లంగఁ దాఁదొండమున్
సురవంద్యుండగు చంద్రశేఖరు జటా - జూటంబుపైఁజాఁచి య
బ్బురమౌభంగిని నీరుఁ బీల్చికొని తా - ఘూత్కారముంజేసి తుం
పరముత్తెంబులురాల్చు విఘ్నపతివే - వారించు విఘ్నంబులన్. 7

క. అనయంబును సద్భక్తిన్ । వినుతించెద నేలటూరి - వేంకటరామా
ర్యుని మద్గురువర్యుని పా। వనునిన్ విద్యావిశాలు - వరగుణజాలున్. 8

చ. వెలయఁగ నామదిందొలుత - వేంకటనాథుని మంత్రబీజమున్
మెలఁకువ నాటిభక్తియను - నీరిడబోధమొనర్చి వ్రేల్మిడిన్
మొలకజనింపఁజేసి ఫల - ముంగొను లాగెఱిఁగించినట్టి స
ద్విలసితలోక సన్నుత వి - వేకను మజ్జననిన్ స్మరించెదన్. 9

సీ. ప్రాకటవిలసద్వి - వేకివాల్మీకిని - నఖిలశాస్త్రార్థవి - న్యాసువ్యాసు
విరచితశబ్దప్ర - వీణునిబాణుని - కాకవివ్యాళశి - ఖండిదండి
సజ్జనస్తోమవ - శంకరుశంకరు - కావ్యరసోల్లాసుఁ - గాళిదాసుఁ
బ్రతిపక్షపండిత - వనహేతిభవభూతి - లలితప్రసంగావ - లంబుసాంబు

గీ. మఱియు భారవిమల్హణ - మాఘముఖ్యు । లైన సంస్కృతకవులన - త్యంతఘనుల
నతులితంబైన భక్తిమై-నభినుతింతు। మత్కవిత్వంబు నిరతంబు-మహినివెలయ. 10

క. వినుతింతు నిలఁగవిత్రయ। మనికీర్తి వహించినట్టి - యమలమతుల నో
లిని నన్నయయెఱ్ఱనది। క్కనలన్ సరిలేని గరిమ - నందినసునులన్. 11

ఉ. సన్నుతిఁ జేసెదన్ సుకవి - చంద్రులనన్ భువిఁబేరుగొన్న పె
ద్దన్నను తిమ్మనార్యునిన - నంతునిమూర్తిని రామభద్రు సూ
రన్నను సోముభాస్కరుని - నయ్యన మంత్రిని రామకృష్ణు జ
క్కన్నను భట్టుధూర్జటిమ - హాత్ములకే తనమల్లయాద్యులన్. 12

చ. తమకు కడిందియైనయది - తప్పనిచెప్పరు దుర్విఁగాకవుల్
సుమతులు సద్గుణోజ్జ్వల వి - శుద్ధవచో మధురార్థభావము
లకృత్రిమముగఁ గాంచి చాలమది - రక్తివహింతురు కుక్కుటంబు ర
త్నముగని గింజగాదనుచు - తాఁచినదాని ఘనుల్ధరింపరే. 13

ఉ. క్షీరము నీరముంగలిపి - చెంగటనుంచిన నందుహంసము
క్షీరములం గ్రహించుఁ బరి - కించు బకంబులు నీచునత్తలా
తీరునఁ గావ్యముల్గని సు - ధీమణులొప్పులు గొంద్రుకాకవు
ల్వైరిమగల్గమిన్ బరిగ - ణింతురు తప్పుల నెల్లవేళలన్. 14

గీ. పరగసందర్భ సముచిత - భావరసగు | ణాదు లెఱిఁగి సంతోషింతు-రలఘుమతులు
కాకవులుగానఁగాఁజాల-రాకుమీఁద| తేనెయని వ్రాసి రుచిచూ-చి- తెలియవశమె.15

ప్రబంధ ప్రశంస

ఉ. ఉత్తమ కావ్యకల్పనకు - యోగ్యత చాలదటంచు నిస్పృహో
యుత్తమతిం దలంకఁ దగు - నాయిది బాగదియోగటంచు దాఁ
జిత్తమునం దలంపక ర - చింపఁబడుం గృతియెట్టిదైన నా
నిత్తడినంటకుండదురె - హేమముగల్గిన వారలిద్దరన్. 16

ఉ. ఎక్కుడు తత్సమోక్తులెన - యింపక దీర్ఘసమాస కల్పనల్
దక్కువిశేష వర్ణనల - దవ్వోనరించి నిగూఢశబ్దము
ల్పెక్కటిలంగనీయ కన - వీనముగాఁగను పట్టుభంగి నే
నిక్కృతిసల్పి వేంకట గి - రీశ్వరునిం దడధీశుఁజేసెదన్. 17

ఉ. నీచుల నల్పులన్ ఖలుల - నిచ్చలుదీనత నాశ్రయించియున్
యాచనచేసియుం బొగడి - యర్థితముం బడయంగలేక వాం
ఛాచలితాత్ముఁడై మదివి - షాదము నొందుట కన్న నచ్యుతున్
దోఁచిన భంగి నెంచి పరి - తోషము గాంచుట యొప్పుదేభువిన్. 18

సీ. పరులకావ్యములశ-బ్దంబులుదొంగిలి - నేర్పుఁజూపఁగవానిఁ-గూర్పలేదు
ప్రజలకునాప్రౌఢిఁ-బ్రకటించికీర్తివ - హింపఁగామదిని భా-వింపలేదు
కవిమండలంబునఁగడుమేటియనుఖ్యాతిఁ - గొనటకునేఁగోర్కెఁ-గొనఁగలేదు
ప్రతిఫలాపేక్షచేఁ-బ్రబలులౌవిత్తవం - తులకంకితము సేయఁ-దలఁపలేదు

గీ. సత్యమిది పూని వేంకటే - శ్వరవరప్ర | సాదలబ్ధనిరాఘాట-సహజశక్తిఁ
దనర రచియించి యీకృతి-ఘనతమీఱ | నర్పణం బొనరింతున-య్యచ్యుతునకు. 19

చ. కలవు మహాకవీంద్రకృత - కావ్యములెన్నియొయైన నన్నియున్
సలలితభంగి మున్నుగల - సంస్కృతమాతృకలం గ్రహించి యిం
పలరఁ దెలుంగు చేయఁబడి - నట్టివికావున నిష్ఠపూన్కిమై
నలుపుదు నే స్వతంత్రమగు - సన్నుత హృద్యనవప్రబంధమున్. 20

చ. ఇలను మహాప్రవీణు లన - నెన్నిక కెక్కినకాళిదాసము
ఖ్యులు సయితంబు దాము జన - కోటికి నెల్లమనఃప్రియంబుగాఁ
బలుకఁగ లేకపోయి రట - పండిత సంతతి తృప్తిఁ జెందఁగాఁ
బలుకుట కింక నాతరమె ? - పామరుఁడన్ రహితావధానుఁడన్. 21

ఉ. వినను వేంకటేశ్వర ద - యాపరి లబ్ధకవిత్వధార నా
లోననడంపలేక కవి - లోకము మెచ్చిన మెచ్చకున్న నే
మైనను నయ్యోయంచిటు మ - హాకవియుంబలె యీప్రబంధమున్
బూని రచించినాఁడను న - పూర్వ మనోగతచాపలంబునన్. 22

గీ. సూతుఁడిది శౌనకాది ఋషులకుఁ జెప్పె | ననియు నెందో పురాణంబునందుఁ గలుగ
ననియుఁ గొందఱీ కథఁ జెప్ప - గని రచనకుఁ | బూనితదియ యాధారంబు - దీనికరయ.

చ. ఇదిగని యీకవిత్వమున - నెంతని చుల్కనఁజేసి నాపయిన్
బదరి నిరాకరింపకుఁడు - పండితులార ! కవీంద్రులార ! స
మ్ముదమున నిందుమీరు గుణ - ముల్గొని తప్పులు దిద్దిచాలనిం
పొదవఁగఁ జేయుఁడయ్య దయ - యుంచి మిమున్ వినుతించి మ్రొక్కెదన్. 23

క. ఇదిచదివిన మఱియొక కథ | మదికింపుగఁ దోఁపదట్టి - మనుజునకైనన్
ముదమున రేలుంబవలులు | వదలక యిదె తలఁచుచుండ - వలయుం జుండీ. 24

వ. అని యిష్టదేవతాప్రార్థనంబును సుకవిజన నమస్కారంబును కుకవినికర తిరస్కారంబును గావించి సముచిత నవీనకావ్య కల్పనానూన కుతూహలాయత్తచిత్తుండనై, యలమేలుమంగాధినాథకరుణాకటాక్షవీక్షాసమాసాదిత కవిత్వమహత్త్వంబు విలసిల్ల సల్లలితపల్లవారుణ చరణారవిందుండగునమ్ముకుందున కభివందనముగావించి మించిన భక్తిషష్ఠ్యంతంబులు వివరించెద. 25

షష్ఠ్యంతములు.

క. అబ్జారి ధరునకున్ ద్రుహి | ణాబ్జారి నుతాంఘ్రి నిర్మ - లాంభోజునకున్
కుబ్జాలం పటునకునుగ | కుబ్జాలవరాశ్రయునకుఁ గుబ్జాకృతికిన్. 26

క. పర్వునకు మహాహరునకు శుభ | కరునకు ధరాధరున కభయ - కరునకు భక్తా
ధర్మునకు సుభరునకును | స్థిరునకు సుందరునకప్ర - తిప్రవరునకున్. 27

క. రక్షోవర శిక్షాపర | దీక్షానిరతునకు సత్కృతి క్షేమమునకున్
సాక్షాన్ముద మోక్షప్రద | సాక్షిపదస్థలున కార్య-జనపాలునకున్ 28

క. పరిశుద్ధ చరిత్రునకున్ | గిరిశిఖరాగ్ర ప్రదేశ - గేహునకు దయా
శరధి కపవర్గమార్గ | స్ఫురణోదయ సత్త్వభావ - శోభాకృతికిన్. 29

క. సమరాహతామరాహిత। సమరహిత మహాప్రసిద్ధ - శౌర్యునకులస
ద్రమణీయ వేషునకు భూ। రమణునకుఁ బావనునకు - రాజ ముఖునకున్. 30

క. ధీరునకున్ భీకరకుం। భీరహరునకున్ జలధిగ - భీరునకఖిలా
ధారునకున్ సజ్జనమం। దారునకు ననర్ఘరమ్య - తరహారునకున్. 31

క. మతిమంతునకున్ శాంతున। కతులితునకు దాంతునకుఁ - గాంతునకున్
చ్యుతదోషునకు సమంచిత। యతిపోషునకు న్మణీమ - యవిభూషునకున్. 32

క. అంగజితాంగజునకు మా। తంగాధిప వంద్యునకుఁ బ - తంగ నిభునకున్
సంగవిదూరున కలమే। ల్మంగాపతి కఖిలలోక - మాన్యోన్నతికిన్. 33

క. ప్రతిరహిత మహితమతికిన్। సతతాహితకార్య కర్తృ - జనధిక్కృతికిన్
శ్రితనుత భవ్యాకృతికిన్। హతకల్మష గతికి వేంక - టా చలపతికిన్. 34

వ. అంకితంబుగానా యొనర్పంబూనిన విజయాశ్వ చరిత్రంబను నవీన విచిత్రకావ్య
కల్పనంబునకు ప్రారంభంబున మదీయవంశక్రమం బెఱింగించెద నెట్లనిన. 35

కవివంశ క్రమము

క. అజముఖ సంభవులై భువి। ద్విజులున్నతిఁ గాంచిరతివి - వేకస్ఫురణన్
యజనాదిక షట్కర్మల। నుజనిం బ్రాపించి నిత్య - శుభవర్తనులై. 36

క. వారలు తమలోన సదా। చారంబుల ధర్మములను - సంబంధములన్
వేరై నానాటికి వి। స్ఫారంబగు భేదములను - దనరిరిధాత్రిన్. 37

ఆ. అటుల భిన్నజాతు - లైనట్టి విప్రుల। యందు వైదిక క్రి - యాభిరతిని
మించి వన్నెకెక్కి - రంచిత సుజ్ఞాన। విభవ మమరఁగాద్ర - విడులుమహిని. 38

క. వెలయం ద్రావిడులగు వి। ప్రులునుం దమలోన భేద - ములఁ జెందిరి వా
రలలోనఁ గంద్రమాణి। క్యులను బృహచ్చరణ వంశ - మున్నతిఁ జెందన్. 39

గీ. కంద్రమాణిక్యులం దొక్క-కాలమందు। ఘనతనొందిన పదియు నొ-క్కండుగోత్ర
ముల కుటుంబులు తమదేశ-ముఁద్యజించి। సిరికి నెలవగు నెల్లూరు-సీమఁజేరి. 40

క. అప్పటి కాలపు నృపులన్। విప్పుగు శాస్త్రప్రసంగ - విద్యామహిమన్
మెప్పించి యొక్కగ్రామము। నొప్పుగఁ గొనియందు నిలిచి-రున్నతిదనరన్. 41

క. అదినూతనముగఁ గొనుటన్। విదితముగఁ బుదూరటంచు - పేరిడిరి జనుల్
పుదుశబ్దము నూతనమను। పదమై ద్రావిడుల పల్కు - బడీవర్తిలుటన్. 42

క. అవిద్యాధికులు పుదూ। ర్ద్రావిడులను పేరునొంది - తగనధి మొదలెం
తేనై భువనంబు మీఱం। గా విఖ్యాతిని గడించి - కనిరూర్జితమున్. 43

సీ. అసమానవేదశా-స్త్రాభ్యసనానంద - ధౌరేయమతులు పు-దూరువారు
రమ్యేతిహాసపు-రాణసుసాహిత్య - పారగులుర్వీబు-దూరువారు
వేదవేదాంగస-ద్విషయ ప్రసంగాది - యోగ్యతాధనులు పు-దూరువారు
సంతతభూవరా-స్థానసమ్మాననమ - హోత్సవాస్పదులు పు-దూరువారు

గీ. స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠాన-సత్క్రియాంచి । తోత్తమోద్యోగ రతులు పు-దూరువారు
సహజ సత్యాభిమాన ప్ర-శాంతధర్మ । గౌరవోదార వృతులు పు- దూరువారు. 44

క. భావింపఁగ నసమాన । శ్రీవైభవ కలితులగుచుఁ - జెన్నొందె బుధా
ర్థావిడులు వృద్ధిఁజెందిరి । వావిరి సమ్మోదమెసఁగ - వారలలోనన్. 45

సీ. శ్రీవత్సగోత్రవ-ర్ధిష్ణుఁడాపస్తంబ - సూత్రుఁడంచితకీ-ర్తి-సుగుణమూర్తి
ధాత్రీసురాన్వయో-త్తముఁడు సుస్థిర కరు - ణాకరుండు చిత-గుణాశ్రయుండు
ప్రకట సదాచార-వర్తనానూన ప్ర - తిష్ఠాపరుండుసు-ధీగురుండు
సన్నుత శాస్త్రప్రసంగ నిరాఘాట - చాతుర్యయుతుఁడుస-జ్జనవినుతుఁడు

గీ. అభినవ వరేణ్యుఁడసమప్ర-త్యాగ్రగణ్యుఁ(డధిక ధర్మప్రియుండు పు-ణ్యాశ్రయుండు
సంతతోదారుఁడనఘుఁడు-సద్విచారుఁ। డర్థి జనపోషకుఁడు కృష్ణ-యార్యఘనుఁడు.

క. రాణన్ రాజులకడఁ బొ । రాణికుఁడైయుండి యాధ - రాసురమణి యు
క్షీణోన్నత దశనొందె బు । రాణము కృష్ణయయనంగఁ - బ్రస్తుతిపడసెన్. 47

ఉ. ప్రాకటభోగశాలి మృదు - భాషి పురాణము కృష్ణయాఖ్యుఁడ
స్తోకవివేక శీల పరి - శుద్ధగుణాదులఁ జాలమించిని
ష్ఠాకరులైన విప్రులని - రంతరముం దనయింటనిల్పి తా
వీకున నాదరించు నయ - వేదులకార్యము లిట్టివేకదా. 48

క. దానంబు నిదానంబభి । మానంబ సమానబుద్ధి - మహిమయుఁ దనరం
గా నిఖిలజనులు పొగడం । గా నలఁడుర్వీసురాగ్ర - గణ్యుండయ్యెన్. 49

శా. నిర్జించెన్ దనపాండితీ మహిమరా - జింపన్ విపశ్చిత్తతిన్
వర్జించెన్ మదినిందిత క్రియలపై - వాంఛన్; జనుల్మెచ్చఁగా
నార్జించెన్ విలసద్దిగంతగతవి - ఖ్యాతిన్ ముదంబొప్పఁగాఁ
బర్జన్యాభుని కృష్ణయార్యుని నుతిం - పం జెల్లదేనిచ్చలున్. 50

శా. ఆదోషజ్ఞవరుండు దాబరిణయం - బయ్యెన్ వివేకించి సా
మ్యాదిశ్రేష్ఠ గుణప్రయుక్తయగు మం - గాంబన్ దయాలంబ స
మ్మోదాలంబను భాసురాననజితాం - భోజారిబింబన్ మహా
హ్లాదప్రాప్తిఁ బోషితార్థినికరం - బన్ సత్కుటుంబోద్భవన్. 51

ఉ. ఆలుడియున్ వివేకమును - సంచితకార్యచ యాభిలాషయుం
దాలిమి సత్యముం బ్రియము - దైవతభక్తియు విప్రపూజనం
బేలిద మెందనట్టి మతి - యిష్టజనాదరణంబుఁ దృప్తియున్
జాలియు లక్షణంబులు ని - జంబుగ మంగమకుందలంపఁగన్. 52

క. పతిభక్తి గలిగి తనసరి । సతు "లౌరా" యనుచు మెచ్చి - సంస్తుతిసేయన్
బ్రతిలేని సౌఖ్యముల స । మ్మతి నున్నతిఁ జెందిమించె - మంగాంబభువిన్. 53

క. ఆజంపతులకు మురహర । పూజాఫల సిద్ధికతన - పూర్ణేందు సమ
భ్రాజిత యశుఁడై చాలఁబ్ర । యోజకుఁ డగు కేశవాఖ్యుఁ - డుద్భవమయ్యెన్. 54

క. ఆకేశవార్యుఁ డభినవ । లోకేశుఁడటంచు సుజన - లోకము పొగడన్
శ్రీకిరవై విఖ్యాతిం । జేకొనియెన్ బ్రాకటముగఁ - జిరతరలీలన్. 55

ఉ. రాజితకీర్తిశాలి గుణ - రాశి పురాణము కేశవార్యుఁ డ
వ్యాజ కటాక్షదృష్టుల ని - రంతరముంగని యాశ్రయించు కృ
ష్ణాజిన ధారులౌద్విజుల - హాటక వస్త్రులఁజేయునౌర పం
కేజదళాక్షుఁడై వెలయు - కేశవుసత్కృప కడ్డుగల్గునే ? 56

సీ. తనధాటికేనాటి-కినిసాటిగాలేక - విప్రులబ్బురమంది-వినుతిఁజేయ
తనతీర్పు నుడినేర్పు-దయయోర్పుఁ - జర్చించి సజ్జనుల్చాలఁగా-సంతసింప
తనధైర్యమౌదార్య-ముచకార్యనైపుణి - వింతగాఁ గనినును-ల్సంతసింపఁ
దనశక్తి సురభక్తి-యనురక్తి - యునుజూచి-శిష్టులుసంతృప్తిఁ-జెందిమెచ్చ.

గీ. ధాత్రినెంతయు నున్నతిఁ-దావహించె । సతతధర్మాను వర్తియ-క్షయనుకీర్తి
పుణ్యలక్షణ వనమాలి-భోగశాలి । యర్థి జనజీవనుఁడు కేశ - వార్యఘనుఁడు. 57

మ. వనజాతాక్షుఁడు దీనపోషకుఁడు స - ర్వజ్ఞుండుఁ బీతాంబరుం
డును లక్ష్మీనిలయుండు నుత్తమగుణా - ఢ్యుండుఁ దయాశాలియున్
వినుతుండున్ నరమిత్రుఁడున్ ఘనుఁడును - శ్రీదేవతారాధ్యుఁడౌ
టనుదాఁ గేశవుభంగిఁ గేశవుఁడు వే - డ్కన్ రాజిలెన్ సుస్థితిన్. 58

క. ఆకీర్తిమంతుఁ డతివిభ । వాకరుఁడై పన్నెకెక్కి - యార్యానుమతిం
జేకొనెఁ దనకిల్లాలుగ । నాకాంక్షన్ గుణకదంబ - యను లక్ష్మాంబన్. 59

చ. పలుకదుకల్ల నెన్నఁడును - బంధువులన్ నిరసింపదన్యులన్
జులకగఁజూడ దర్థులను - జోకదుకోపముఁ బూనదెప్పుడున్
సలుపదు దుష్క్రియల్వ్రతలు - సంధిలినన్ మదిలోనొకింతయున్
గలఁగదు కేశవార్యుకుల - కాంతకులక్ష్మమ కన్యలుద్దిరే ? 60

మ. వితతానూన పరోపకార మతిసా - ధ్వీముఖ్య లక్ష్మాంబకుం
బ్రతిలేరెందును నన్నదానమున సం - భావించియభ్యాగత
ప్రతతిన్ మన్ననఁ జేసె వల్లభునకుం - బ్రఖ్యాతిఁ జేకూర్చుచే
వ్రతమాసద్గుణ పూర్ణకున్ సతులమా - ర్గం బిట్టిదానేకదా. 61

క. అతులితు లాదంపతులకు । సుతులుద్భవమైరి సకల - శుభలక్షణ శో
భితులై మువ్వురు మూర్తి । త్రితయంబును బోలె నధిక - తేజముమీఱన్. 62

ఉ. ఆనయశాలులౌ ముగురి - యందును నగ్రజుఁడైనయట్టి ల
క్ష్మీనరసింహ నాముఁడు ప్ర - సిద్ధివహించి సమంచితస్థితిన్
బూనియనూన భావ హిత - భోగ సమన్వితుఁడై దయాపరి
జ్ఞానము లుల్లసిల్ల సువి - చారమతిన్ ప్రతిలేకవర్ధిలెన్. 63

శా. సర్వజ్ఞుండు పరోపకార మతిదు - ష్టద్వేషి యవ్యాహతా
పూర్వానేక విభూషణుండు గుణసం - పూర్ణుండునై సంతతా
ఖర్వానంద సముద్రుఁడీతఁడనఁ బ్ర - ఖ్యాతిన్ గొనెన్ ధారణీ
గీర్వాణాశ్రయుఁడైన కేశవుని ల - క్ష్మీనారసింహుండిలన్. 64

క. అతనికి సముఁడితఁడే యని । మతిమంతులు వినుతిసేయ - మన్నించి యభీ
ప్సితముల నొసఁగున్ యాచక । తతులకు నిరతంబు నఖండ-ధారాళముఁగాన్: 65

సీ. విద్యాసమృద్ధివి-వేకవిస్ఫూర్తుల-నజపుత్త్రు నజపుత్త్రు-నపహసించు
సదమలలక్షణ-సౌందర్యమహిమల-మాధవుమాధవు - మఱపుగొలుపు
చాతుర్యకలనఁ దే-జంబు పెంపునవల - భాస్కరుభాస్కరుఁ-బ్రతిఘటించు
తులలేనిశుభభోగ-ములఁగల్మిచెలువున - రాజరాజునురాజ - రాజుఁదెగడు

గీ. ఔరసుఁడంచు జనులన-యంబుఁబొగడ । వాసికెక్కెను మిగుల వి-లాస లీల
సత్క్రియావర్తి భూసుర-చక్రవర్తి । స్థిరవినుతకీర్తి లక్ష్మీనృ - సింహమూర్తి. 66

సీ. అతఁడు భూసురభర్త-యితఁడు భూసురభర్త - యగుట నిర్వురుసముల-నఁగవచ్చు
నతఁడుమాసంయుక్తుఁ-డితఁడుమాసంయుక్తుఁ - డగుటనిర్వురు సము-లనఁగవచ్చు
నతఁడుభాషాప్రియుం-డితఁడుభాషాప్రియుం - డగుటనిర్వురుసము-లనఁగవచ్చు
నతఁడభ్రవాహనుం-డితఁడభ్రవాహనుం-డగుట నిర్వురుసము - లనఁగవచ్చు

గీ. ననుచు తనలక్షణంబుల-నరసిలోకు । లబ్జజాబ్జగరాబ్జగ-రాద్రిరిపుల
సాటిగాఁబోల్చి వర్ణింపఁ-జాలనొప్పు । శ్రితజనోద్ధారి లక్ష్మీనృ - సింహసూరి. 67

సీ. ఆశ్రితజనచకో-రానీకసమ్మోద - కరపూర్ణిమాసుధా-కరుఁడనంగ
నర్థిజనవ్రక-రాభీష్టదాయక - క్ష్మాతలమందార-శాఖియనఁగ

ప్రాకటవిద్యా వి-వేకవాక్చాతుర్య - సంశీలనిర్జరా-చార్యుడనఁగ
నిత్యాన్న దానాది-కృత్యానుమోదవి - స్ఫారితకుంతీసు-పుత్రుడనఁగ
గీ. సర్వవిధములఁ బేరొందె - సార్థకముగ| భవ్యగుణపాళి బాంధవా - బ్జవనహేళి
సమయసముచిత నుతవేషి-సత్యభాషి | యంగజ నిభుండు లక్ష్మీనృ-హరిఘనుండు. 68
క. అవిమలాత్ముఁడు ముదమునఁ| దావరియించెను జగన్ను-తంబుగ సతిగా
సావిత్రీ సన్నిభయగు సావిత్రిన్ బుణ్యవతిని - సదమలగాత్రిన్. 69
సీ. పతిమేనిలోసగ - పాలుగై కొనిగౌరి - నలుగురినోళ్లలో-నానివాణి
నిలిచినచోటఁదా-నిలువనేరకలక్ష్మి - యస్థిరభోగంబు-లమరిశచియు
భర్తృపంచకముఁజేఁ-బట్టిపాంచాలియు - నన్యసంగతిఁద్రిభియుఁ-బందితార
కాయలాకులుదిని-కరఁగియరుంధతి - ప్రియుఁబాసివెతనొందె-భీమపుత్రి)
గీ. తనకుసరిగాక యుండ నెం-తయును మించి| యఖిలశుభలక్షణాన్విత - యై చెలంగె
నుభయ వంశప్రకీర్తిత-యుచితచరిత | గానసావిత్రి సుబ్బరా-యార్యపుత్రి). 70
క. సత్యంబు వీడదెన్నఁడు | వ్యత్యస్తంబైనమాట - వలుకదు పతితోఁ
బ్రత్యహమును మఱవదు స | త్కృత్యంబుల మీఁదివ్రాన్కి-ఁగినియదుపరులన్. 71
క. పేదలకుఁ గాంక్షితార్థము | నాదరమున నొసఁగితుష్టి - నందఁగఁజేయు
న్మోదమున నన్నదానము.| లేదనకొసరించు సర్మి-లిన్ నిరతంబున్. 72
మ. విమలానూన గుణావళీకలిత సా - విత్ర్యంబసద్భక్తిఁ జి
త్తమునన్ నించి నిజేశునట్ల నయమున్ - దానున్ భుజంగాచలా
గ్రమనోజ్ఞాలయ వాసునేవకడు ము - ఖ్యంబంచు భావించి ని
త్యముఁబూజించు నుతించు సమ్మదము నిం - డారంగ నిచ్చావిధిన్. 73
క. ఆసాధ్వి వేంకటాచల | వాసుని భజియింపకున్న - వత్సరమునొగిన్
మాసమ్మును బక్షమ్మును | వాసరమును జాముగడియ - వాటిలదరయన్. 74
క. ఆమిథునమునకు ఫణిగిరి | ధాముని విల త్కృపా ను - ధాపరిపూర్ణ
శ్రీమహిమను జన్మించితిఁ | దామర స దళాక్షుభక్తి - దనరినవాఁడన్. 75
చ. కలిమిఘటిల్లియున్ సుతులు - గల్గమిఁ దల్లియుఁదండ్రియున్ వ్రతం
బుల నొనరించి తత్ఫలముఁ - బొంది ననుంగని లేకలేక నేఁ
గలుగుటఁజేసి యొండభి ధ - గాదని పిచ్చయయంచుఁ గూరిమిన్
బిలువఁ దొడంగిరయ్యది య - పేరుగ నేర్పడె నాకునిత్యమై. 76
క. తలిదండ్రులు కూరిమినిడి | పిలిచినదే ముఖ్యమైన - పేరనిమదిలోఁ
దలపోసి నాదుకృతులను | నలునొప్పఁగనదియనిలిపి - నాఁడనువెలయన్. 77

ఉ. అదఁదలంగినే జనన - మైనది యాదిగనాలుగేండ్లకున్
గాదిలిముద్దురుండిహా ను - ఖంబుల వైఁద్రమి నుజ్జగించి స
మ్మోద మెలర్పఁగాదివిఁకిఁ - బోయిన నర్భకుఁడై ననన్ను నెం
తో దయమీఱ మజ్జనని - దుఃఖములొందఁగ నీకపెంచెతాన్. 78

మ. కరుణన్ నాదగుపంచమాబ్దమునయో - గ్యంబైన శ్రీవేంకటే
శ్వర మంత్రంబును జెప్పివత్స! యదిక - ష్టంబు ల్దొలంచున్ యశ
స్కరమానీవు జపంబుఁ జేయుమని యాజ్ఞాపించె నాసాధ్వి; సు
స్థిరబుద్ధిన్ జపియించితిన్ ముదము సం - ధిల్లంగ నాకంతటన్. 79

చ. పరువడి వేంకటేశ్వరు కృ - పామహిమన్ జనియించె నాత్మలో
విరివిగ నద్భుతంబగు గ - విత్వపుధోరణి యంతస త్తవ
త్సరములు నిండనున్నతఱిఁ - జయ్యననంబ ననుం బ్రియంబుతో
గురువులయొద్దకుం జదువు - కొమ్మని పంచెవివేకి నాటకున్. 80

క. అదిరయే ప్రభావమోఁ దోఁ | పదు నామదిమిగులవింత - పరికింపంగాఁ
గొదుకక బడికింజేరిన | తదనంతర మెుదవి పెక్కు - తలఁపులు నూహల్. 81

సీ. ఒకదినంబున నెత-ప్పక నేర్చితినిసంశ-యములేకయాంధ్రభా - షాక్షరములు
రెన్నాళ్లలో నెగు-ర్తించిలిఖించితిఁ - గొదలేకచెప్పిన - గుణిలమెల్ల
నైదారుప్రొద్దుల-కభ్యసించితినల్ప - వాక్యముల్పక్కఁగా - వ్రాయఁజదువ
వారంబునకునల-వాటుఁగావించితి - నెక్కుముల్పలుకఁగా-లెక్కవేయ

గీ. చూచువారబ్బురమున-సంస్తుతి యొనర్పఁ | బఠనఁజేసితి నెలలోన - భాగతమును
పిదపనొకవత్సరమునకిం-పొదవనొక్క | నాటకంబును రచియించి-నాఁడఁదొలుత.

క. అదిమెుదలుగ నానేర్చిన | పదములు గదియించి పెక్కు - పద్యంబులు నిం
పొదవఁగఁ జాటులు హితులుం | జదువరు లౌనన రచించి-సంస్తుతిఁ గొంటిన్. 83

చ. అనయము వేంకటేశ్వరు ప - దాంబుజ ముల్మదిలోన నమ్మినే
దినదినమున్ మదంబలయుప - దేశముచేఁ గడుభక్తిమీఱఁగా
వినుతియొనర్చుచుంటినిగ - విత్వపబోగ చనాచమత్కృతిన్
వినిన గుణజ్ఞులందఱు వి - వేకివిగాఁగల వింకపైననన్. 84

క. ఎత్తిన వేడుకచే నా | చిత్తము నిలువమి నొనేర - చించుచునుంటిన్
గ్రొత్తలగు చాటువులఁ బలు | వృత్తంబులు చదివివాని - విధమున నెపుడున్. 85

ఉ. అంతటఁ గొంతకాలమున - కార్యులు కొందఱు మత్కవిత్వమున్
వింతగ నాలకించి విశ - వేడుక నీరచనంబుకాని రెు

క్కింతయు శాస్త్రపక్కి రచితయుం-పవు ఛందములం బఠించిని · · · · ·
క్రాంతులు ప్రాసలుం దెలిసి - సల్పుట మేలని పల్కి రేర్పడక౯. 86

క. అది మొదలుగ ఛందంబులఁ । జదువుటకును వ్యాకరణముఁ - జదువుటకును నా
మదివాంఛ గలిగి గురువు౯ । వెదకితిఁ గొన్నాళ్లిపూని - వేసటఁగొనక౯. 87

క. తుదకెవ్వారును "రా" తె । ల్పెదమని యనకుండి రెంత - వేడిన నదయుల్
తదనంతర కర్తవ్యం । బెదఁదోఁపక నేనువగచి-యెవ్విధిసేతు౯. 88

చ. కడఁకఫలింపదయ్యె నిఁకఁ - గావ్యము లెట్లు రచింప నేర్తునే
వడువుననింక నాకెటుఁగ - వచ్చుఁ దదీయ విశేషముల్ కనం
బడఁడొకఁడేని ఛందమును - బల్కెడి యోగ్యుఁడటంచు బుద్ధినె
క్కుడువగఁ జెందియుండు తఱిఁ - గొన్ని దినంబులు చెల్లినంతట౯. 89

వ. ఒక్కనాడే తద్విచారంబు మనంబున ఘనంబుగాఁ బెనంగ నాత్మీయ గేహబహి
ర్ద్వారపార్శ్వనిర్మిత వితర్దికోపరి నేకతంబయుపవిష్టుండనై నిరంతరమున స్మరస్మేన
సాంభోజ పీఠంబున నిలిపి సంస్మరించు వేంకటాచల నివాసుండగు వాసుదేవుని
మదీయవాంఛావాప్తిగావింపుమని వేడుచుంటి నప్పుడు. 90

క. పగలది మూర్ధవయామం । బగుఁ గావున నపుడు తరణి - యపరాంబుధికి౯
దిగుచుండె మెల్లమెల్లన । నొగిఁ దనకిరణములవేఁడి - యుడుపడి మాయ౯. 91

ఉ. అత్తఱిఁ గర్ణరంధ్రముల - యందున "హా"యని యొక్కనాదము
ద్వృత్తిజనించె బాహ్యరవ - వేగములెల్ల నడంగెనంతలోఁ
జిత్తము నిశ్చలత్వమును - జెందెను వేమకుళించెఁ గన్నులు
వ్వొత్తుగ నింద్రియంబుల జ - యించిన యోగివిధంబువాటి లె౯. 92

క. అదిజాగర్య యొకలయో । నిదురయొ మఱియెద్ది యొకొ - నే నెఱుఁగనులో
నొదవె౯ విభ్రమమంతనె । పొదలెన కారణమ మేనఁ - బులకాంకురముల్. 93

వ. ఆ సమయంబున. 94

సీ. నీలమేఘచ్ఛాయ-నెగడు దేహంబుమిన - మిసలఁగన్నులు-మిఱుమిట్లుగొనఁగ
బూర్ణేందుబింబంబుఁ-బోలు నెమ్మోముననఁ - జిఱునవ్వు వెన్నెల-చెంగలింప
చెలువంబు మీఱరా-జిలునట్టి గాంగేయ - వసనంబుఱితవలె-వాటుఁగాఁగ
పంకేజదళసన్ని-భంబులై మెఱయు నే - త్రంబులఁగరుణాకార-సంబుదోలుక

గీ. విమల నవరత్నభూషణ-వితతివెలుఁగ । కరములందొగి శంఖచ - క్రములుతనర
సుమిలితుభలకుజాన్వితుఁ-డైనయొక్క । పుణ్యపూరుషుఁ డపుడునా-ముందుదోఁచె. 95

గీ. అటులఁ బ్రత్యక్షమైన మ-హానుభావుఁ । డెవ్వఁడో యని కడుసంశ-యంబు భయము
హర్ష మాశ్చర్యమును భ_క్తి - యాత్మఁ బెనఁగ । బ్రొక్కినిల్చితిఁ జేదోయి - మో
[డ్చియంత. 96

క. గడగడమై వడఁకఁగనే । వెడగురు పడినోటమాట - వెడలక ధృతిఁ బో
విడిచి పరికించుటం గని । కడుదయ నయ్యనఘుఁ డింపు - గానిట్లనియెన్. 97

చ. వలదు భయంబు శేషగిరి - వాసుఁడ నేనుకుమార ! నీకుమే
ల్దలఁచి వరంబొసంగఁగ ము_- దంబునవచ్చితి; నన్ను నెప్పుడుం
దలఁచు మదీయ భక్తులకుఁ - దారొక్కను చింతలు మాన్చివాంఛితం
బులు సమకూర్చుచుండుదును - భూరికటాక్ష నిరీక్షణంబులన్. 98

క. నీవును మద్భక్తుండవు । కావున నీకును శుభంబుఁ - గావింతును నీ
భావంబున సమ్మోదము । తావుకొనున్ సంకటములు - తలఁగును వత్సా. 99

చ. అనుపమ దివ్యసౌరభ స - మన్విత వస్తువితానమేళనం
బున నిలనన్యవస్తువులు - పొల్చువిధంబున మత్కృపార్ద్ర దృ
ష్టినిజనియించినట్టి పటు - చిత్రకవిత్వ మహత్త్వసిద్ధిచే
ఘనతవహించి మించెదవు - కావుత మీవనిపల్కి యర్మిలిన్. 100

గీ. ప్రమద మెసఁగించి యతఁడు నా-భయముమాన్చి । భవ్యరేఖాకలిత పల్ల-వసమ రమ్య
మృదులమగు హస్తమున నాదు - మేను నిమిరి । హితవు రెట్టింప వెండియు - నిట్టు
[లనియె. 101

క. ఛందో వ్యాకరణంబుల । యందును గావ్యములఁ బరిచ - యము లేదనిలో
సందియ మొందకు; నీకృతి । ఛందోబద్ధంబుగాఁగ - జరుపుదు నెపుడున్. 102

ఆ. శబ్దసంధు లెఱుఁగ-సాహిత్యమొదవదు । శాస్త్రమరయ ననుచు - జడియవలదు ;
నీవు పల్కుకవిత-నిర్మలమై యుండు । నటులుచేయుచుందు - ననయమేను. 103

క. అకలంకుఁడ వైతివి బా । లక నిను రక్షింతుననుచు - లలితములగు వా
క్ప్రకరంబులఁ దనియఁగ వే । డుక నానతియిచ్చుటయుఁగ-డున్ ముద మొదవన్. 104

క. మతినపుడు నాకుఁదోఁచిన । గతిసన్నుతిఁ జేసినీవ - గతియనుచు నమ
స్కృతి సల్పితిఁ జల్లని మా । రుత మెలసె జనార్దనుఁడు తి-రోహితుఁడయ్యెన్.105

ఉ. పీడెను కన్నుదోయి వెస - వీనులకున్ వినవచ్చెవారు వా
రాడెడి మాటలంతఁబుల - కాంకుర కోటియడంగె నంతనేఁ
గూడిన మైవడంకుడిగె - గొబ్బున ధైర్యము సంఘటిల్లెఁదో
డ్తోడనఁ బల్కులెప్పటి వ - టుత్వముఁ గాంచెను డిందె భ్రాంతియున్. 106

మగాఁగ నేనపుడు - చేకురినట్టి న వీనమైన చా
ము నెంచి లోఁగనిక - రించి జగత్పతియైన భోగిరా
త పవిత్రధాముఁడు ము - కుందుఁడె పోపాడసూపినన్ గృపా
తునిఁజేసె నానిదిశు - భంబని భక్తియు మోదమొప్పఁగన్. 107

కు నుతిఁజేసిన మ । స్కారంబు లొనర్చి గతవి - చారుఁడనై నే
శంబుగ సత్కవి । తారచనకుఁబూనియు గణి - తంబగు కడఁకన్. 108

ంహిలోన మత్కవిత - నెవ్వరు మెచ్చిన మెచ్చకున్న నా
కొ అంత లోకముల - కెల్ల విభుండగు వేంకటేశ్వర
మికి భక్తినంకిత మొ - సంగెద నంతియ చాలులోపమిం
టఁ గల్గమేలుగడి - యించి వహించితి నుత్తమత్వమున్. 109

నిశ్చయించి హృదయం।బునఁ దత్కాలమున మించు - పూన్కిని వాతా
వరగిరివానునిపా । వనచరణద్వయము నెంచి - భక్తిదలిర్పన్. 110

స మొప్పఁగా కృతులు - చాలరచించియుఁ దృప్తిగల్గమి
తల కాస్పదంబయిన - వీనముగాఁ గనుపట్టుగాథనే
ఠయు భక్తిమీఱఁ గృతి-నేర్పడఁజేసి వృషాద్రివాసి క
కు నటించు నెంచి విప - రింపఁగఁ బూనితి నీప్రబంధమున్. 111

నేతత్కథావిధానంబు నెఱింగించెద నది యెట్లని న. 112

కథాప్రారంభము.

క. పుణ్యము కుసుమఫలవ్రజ । పణ్యము సకలావనీజ - భానురము మరు
ద్గణ్యము తాపసలోక శ । రణ్యము భువినైమిశంబ - రణ్యంబులలోన్. 113

క. ఆవనము సకల ఖగమృగ । జీవనమన వరతసాధు - సేవనము మహా
పావనము దేవతాసం । భావనము సదానుఖప్ర - వర్ధన మరయన్. 114

ఉ. అచ్చటి సత్రయాగ సమ - యాగతమాని వరవ్రతానమిం
పెచ్చఁగ సూతునిందటిసి - హృద్యముగా నొకపుణ్యగాథ మా
కచ్చుపడంగఁ దెల్పుమన - ఘాత్మ వినంగఁ దలంపుగల్గెడిన్
సచ్చరితంబులం బలుకఁ - జాలరునీవలె నన్యులెవ్వరున్. 115

క. అనియడిగిన మునివరులం । గని సంతోషమున రమ్య - గాథాతటి నీ
వనధియగు సూతుఁడపుడి । ట్లనియె వచోరచన వెలయ-నందఱు వినఁగన్. 116

క. అడుగఁదగు విషయమును మీ । రడిగితిరోగాకఁ దెలిసి - నట్టిది మీకున్
నుడివెద నొకచిత్రంబును । కడుఁబుణ్యాకరంబునైన - కథవినుఁడుతగన్. 117

వ. అని పలికి పుణ్యచరిత్ర శ్రవణ కుతూహలాయత్తచిత్తులై తనపైఁజూడ్కులు నిలిపి శ్రద్ధావధానంబు లెసంగనిరీక్షించు నిరుపమాగణ్య పుణ్యక్రియాశరణ్యులగు తాపస వరేణ్యులకు సన్నుతవిచిత్ర గాథాశతాంగసూతుండగు సూతుండిట్లనియె. 118

పురవర్ణనము.

ఉ. సారవిచిత్ర రత్నమయ - సౌధశిరోగృహ భర్మహర్మ్యశృం
గార తరాంబరాంత పరి - కల్పిత గోపురకేత నాంచిత
శ్రీరమణీయమై కడుఁబ్ర - సిద్ధిని మాళవదేశమందుఁ జె
న్నారుచునుండు శ్రీపురము - సార్థకరంబుగ రాజధానియై. 119

క. ఆపురము రమారమణికిఁ । గాపురము తిరస్కృతాల - కాపురమధరా
నూపురము పుణ్యములకుం । దాపురము సురేంద్రపురముఁ-దాఁబురణించున్. 120

మ. తతనిష్ఠాపరు లుత్తమవ్రతసము - త్సాహో న్వితాత్ములనా
ర్జిత పుణ్యుల్నిరతాహితాగ్నులును వి - చ్ఛేదాఘులధ్యాపకుల్
నుతయాగ ప్రచయార్చితామరుల గ - ణ్యుల్పూజ్యు లార్తావనుల్
చతురాస్యోపములప్పురిన్ శ్రుతియుతుల్ - క్ష్మాదేవతాసత్తముల్. 121

మ. అసమోద్దండ భుజాబలాన్వితులు శౌ - ర్యత్యాగధరత్వౌర్యసా
హసగాంభీర్య వివేకమూర్తులు ప్రమో - దాత్ముల్వదాన్యుల్మనో
జసమానాంగులు సత్యవంతు లరిశి - క్షాదక్షులాపన్నసా
ధ్వసదూరీ కరణప్రవీణుల నఘుల్ - ధాత్రీశ్వరుల్ తత్పురిన్. 122

చ. తమ కులధర్మవర్తనముఁ - దప్పకగోపరి పోషణంబు చే
రము కృషిఁజేసి నేర్పునఁ గ - రంబు ధనంబును సేకరించి మో
దమునఁగుబేరునింద మకుఁ - దక్కువ వాఁడనిపించు సుస్థితిం
దమసరితామయై జనహి - తంబుగ నొప్పుదురప్పురిన్ ద్విజుల్. 123

క. గురుదేవతా ధరిత్రీ । సురభక్తి సమర్చలందు - సుస్థిరబుద్ధిన్
బరఁగుదు రాపట్టణమునఁ । జరణజు లనవరత విభవ - సన్నుత మహిమన్. 124

మ. పురినుత్తుంగ మతంగ జావళులు సం - భోగంబులం జాఁచియం
బరగంగా జలవీచి కాంతరచల - త్పంకేజ సందోహముం
గరముత్సాహ మెలర్పఁ ద్రుంచి తనరం - గా మావటీల్మెచ్చ సా
దరలీలంబయిపైచుఁ ద్రోవసలిలా - ర్థంబేగుచో నిచ్చలున్. 125

చ. జవమున వాయువుంగెలువఁ - జాలిమహాసుగుణాన్వితంబులై
ప్రవిమల లక్షణంబులను - భాసిలి మేల్గతులెల్ల నేర్చుటన్
భువనజయావహంబులు న - పూర్వములంచురిపుల్దలంక సైం
ధవములు వేనవేలు వివి - ధంబులు సంతత మొప్పునప్పురిన్. 126

చ. నగర బహిఃప్రదేశమున - నాలుగుదిక్కుల గోగణంబులిం
పుగఁ గనుపట్టు మేపునకుఁ - బోవక మున్ను దయంపువేళలన్
బగతురు చేరకుండుగతిఁ - బాల్కడలింజలదుర్గమైతగన్
మగఁటిమిఁ జేసె భూపుఁడన - మందలుమందలుగాన సంఖ్యముల్. 127

చ. విరహిణులప్పురిన్ నిశల - వేఁగుచు వెన్నెల తేనిఁజూచియు
ప్పరిగల మీఁద నిల్చి చల - పట్టకు కావుమటంచు వేఁడిప
ల్మరునతనిన్ స్పృశించి కను - లందముచేత్తుల నద్దుకొంట నా
తరుణుల కజ్జలంబు మయిఁ - దాఁకిన నయ్యది చిహ్నమండ్రిలన్. 128

చ. చెలువము మించు తత్పురిఁ - జేరువనింపగు జొన్నచేఁ గం
కులు దినవచ్చు పక్షులను - గూఁతలువెట్టుచుఁ జోపిపోనిచో
వెలు పటురాల నేటికొని - ప్రేయుటచేఁ దడవౌనటంచు రం
భిలు మణిభూషలుంచి యొడి - సెల్లను వైతురు శాలిపాలికల్. 129

ఉ. మెండగు నెండలం బసుల - మేపరిబాలకు లుద్దియోద్దిగాఁ
గొండొకసేపు పల్వలపుఁ - గూలములం గల చెట్లనీడలం
దుండి మహావినోదముగ - నూఁదెడి పిల్లనగ్రోవి నాదము
ల్పండితగానమై చెవుల - పండువు సేయును బాంధకోటికిన్. 130

ఉ. మేలగునట్టి యాపురిని - మేడలపైఁగల సాలభంజి కా
జాలముఁ గాంచి నిర్జరభు - జంగ వరుల్దమయప్సరోవి నీ
లాలక లక్కఁ దమ్ము విడి - యర్యొడఁజేరి రటంచు భ్రాంతిచేఁ
బాలికిఁబోయి బొమ్మల ని - పాయుదురెంతయు విస్మితాత్ములై. 131

ఉ. పోటికి కిమించు వీటివెల - బోటులు ధాటిగ వాట పాటలన్
బాటవముం గడించి యల - వాటు తొలంగు నటించు వీణియల్
మీటుచు నాదుచున్ శ్రుతికి - మేళనమై రహిమించ రాగముల్
సూటిగఁ బాడుచుండ విని - సొక్కుదు రబ్బుర మొప్పఁగాఁ బ్రియుల్. 132

చ. అలరులపై పయిన్నెమ్మలఁగి - యంబురుహాకరశీతవారిచేఁ
జలువలు తేరి పౌరజన - సంతతి కింపుగ నెల్ల వేళలన్
జిలుజిలుమంచు వీచు రమ - ణీయ మణిస్థగితోరుసౌధ ని
ర్మలిన గవాక్షసంతతుల - మార్గమునం బురిఁబిల్ల తెమ్మెరల్. 133

శా. ఆకుందోటలు పుష్పవాటికలు న - ద్యానంబు లారామముల్
లేకల్గాఁదగు నారికేళములు మే - ల్మిన్ మించు చావళ్లున
స్తోకాఖ్యాకరపంక్తి గొప్పకృతకా - ద్రుల్ రమ్యమైనట్టి కే
ళాకూళుల్ గదళీవనంబులును జ - ల్వల్గూర్పఁ జాలన్ బురిన్. 134

చ. అమరభుజంగసంగమ ను - ఖార్థినులౌ సురవారకామినుల్
సమదరతి క్రియావిధులు - సల్పఁగ నేరుపు చాలలేమి నే
స్తమున శిరోగృహంబుల స - దావిట సంగతినుండు వేశ్యలన్
క్రమముగఁ గాంచి నేరుతురు - రాత్రులు పొంచుచునుండి యప్పురిన్. 135

చ. వరుణపురంబు తన్నగర - వైభవముం గనవచ్చిలోకసుం
దరమగునంచుఁ గన్గొనుచు - నాలుగుదిక్కులఁ జుట్టినిల్చె నా
నరుదుగఁ దోఁచుచుండునట - హర్మ్య వితాన మహోచ్చసౌధగో
పురవరణాది బింబముల - భూరిరుచుల్పరిఖాజలంబులన్. 136

చ. జలజసమూహ మధ్యమున - సంతతమున్ విహరించుచుండు హం
సలుఁ బెనుతమ్ములంచుఁ గర - శాఖల దేఁ జిదుమంగఁబోయి య

వ్వలఁ జనువానిఁగాంచి తమ - వారసగంగనిలజ్జఁబొందుబే
లలఁగడు గేలిఁ గొందురు నో - లంకుల దంపె మెలంగుచేడియల్. 137

సీ. కై దండయొసఁగెదే-కంజాతదళనేత్ర - కై దండఁ గొనఁగ రో-క్కంబుగలదె?
మరువము వెలఁదెల్పు-మత్తేభగామి నీ - మరువమ్ము మాటను-మానుమింక
తావులున్న వెపజ్జఁ - దరుణీశిరోమణీ! - తలపుగల్గిన లేవె-తావులిచట
నీయెత్తు పైకంబు-నిచ్చెదఁ గొనుమిఁక - నీయెత్తునమ్మనే-నేలయాస
గీ. యనుచుఁ దముఁగాంచి విటజను-లాడునర్మ। మర్మగర్భోక్తులకుఁదగు-మాడ్కి వేడ్క
సరసముగ మారువల్కుచు-సంతతంబు । విరులు విలుతురు పుష్పలా-వికలువీట. 138

ఉ. సుందరమై మహావిభవ - శోభ నెసంగెడి తత్పురంబువా
రందఱు విష్ణుభక్తియుతు - లందఱు సద్గుణపూర్ణులందఱున్
వందితశీలురందఱును - వర్జితదుర్జన సంగులందఱా
నంద సమగ్రులందఱు న - నారతధర్మపథప్రవర్తనుల్. 139

ఉ. ఆనగరంబునేలు రుచి - రాస్య సమాఖ్యవహించినట్టి భూ
జానియనూనధీవి భవ - సత్త్వనిరాకృత పద్మయోని స
ర్వానతవీరవైరి మను - జాధిప వర్గనిరంతరార్హ్వా స
మ్మానికొ అంతలేని గరి - మందగ నాత్మజ నాభిమానియై. 140

క. అతఁడాదృతి నాశ్రితులున్ । హితులుఁ బురోహితులు ధారు-ణీశ్వరతతులున్
యతులున్ ఘనమతులు జన। ప్రతతియు సంతోష మొందు - భంగిమెలంగున్. 141

చ. పలుకులు తేనియల్చిలుకు - భావము చందన శీతలంబు చూ
పులు కరుణా సమగ్రములు - మూర్తి మనోజ్ఞతలోక మోహనం
బలఘుగుణంబు విశ్వజన-తాదృతమా రుచిరాస్యు నుద్దియా
బలియొ నలుండొ ధర్మజుఁడొ - వజ్రియొ గావలె సాటిగారొరుల్. 142

గీ. స్వర్గమునఁ గల్పకంబువాం-ఛలనొసంగు । నంద్రుజనులదియెంత స-త్యంబొ తెలియ
దవనిఁ బ్రత్యక్షముగఁ గోర్కు-లందఁజేయఁ । బొడమి విలసిల్లు మందార-భూజమతఁడు.

క. అతని నుతింపని వారును । నతని దయాపాత్రు లగుట - కాసింపని వా
రతనిం గొలువనివారును । క్షితినొకరునులేరు వేయుఁ - జెప్పఁగనేలా. 144

సీ. కరుణించెనాయప-కారినైననుశంక - వర్జించితనయంత-వానిఁజేయుఁ
గోపించెనావైరి-కోటినిభీకర - శైలగహ్వరముల-పాలొనర్చు
వచియించెనామాట-పట్టుదప్పక కార్య - మెట్టిదైననునిర్వ-హించుఁబూని
తిలకించెనాయాచ-కులమానసంబులు - సంతృప్తినొందవాం - ఛలనొసంగు

గీ. సద్గుణగణాభి రాముఁడు-సత్యధాముఁ। డధిక కారుణ్యమూర్తి - ప్రాణువర్తి
కీర్తిపూర్ణుండు ధర్మప్ర - వర్తనుండు। రాజమాత్రుండె రుచిరాస్య - రాజమౌళి. 145

సీ. తనదుకోలెమ్మ గోత్రధ్వంసి మేలెంచి - కాదనకొసఁగిన-యాదధీచి
యఖిల సంపదలుమా-యావటువునకిచ్చి - ఘనతఁ జెందినవిరో-చనసుతుండు
కపటాండజమునకాఁ-కలిదీర్ప మేని మాం - సంబుఁ బెట్టినశిబి-చక్రవర్తి
క్రీడెఁ జింగియుహరి-కింగవచంబుఁ గుం - డలములిచ్చినసూత-నందనుండు

గీ. ఇతనిఁ బోలరటంచుర్వి-నెల్లవారుఁ। బొగడఁ గొఱలేని సంపద - ల్బొసఁగిమించి
విజయలక్ష్మి నివాసుఁడై-వేడ్క మీఱ। నతఁడు రాజ్యంబుఁ బాలించు-నధికశక్తి 146

క. అతనికిఁగల డొకపుత్త్రుఁడు। మతిమంతుఁడు నీతిశాలి - మానితవిద్యా
చతురుండు ధైర్యనిధినుత। వితరణ దక్షుండు ఘనుఁడు-విజయుఁడుశక్తిన్. 147

వ. అతఁడు జననమైనకాలంబున నభ్రవాణి రుచిరాస్యనుద్దేశించి యోనృపాలా! నీకు జన్మించిన కుమారుని సామాన్యునింగాఁ దలఁపకుము. మహాతేజోవంతుఁడగు నొక్క మహాత్ముండు కారణవంశంబున నీకుం బుత్త్రుండై పుట్టినవాఁడు. ఇతఁ డశ్వం బారోహించిన నెట్టివారికిని నజేయ్యుండై యుండఁగలవాఁడు. కావున విజయాశ్వుం డని నామకరణం బొనర్పుమని యానతిచ్చుటయు, సంతసించి యాధరావరుండట్ల కావించె నాబాలకుండంత దినదినప్రవర్ధమానుండై. 148

చ. అతులిత ధైర్యమూర్తి విజ - యాశ్వుఁడు యౌవనశోభితుండై నిజో
ద్ధతియును శౌర్యసంపదయు - ధాత్రిజనంబులు మెచ్చ వైరి భూ
పతుల జయించిమించి బల - వంతుఁడనన్ నుతిఁగాంచి తండ్రియా
నతి యువరాజ సత్పదవి - నర్మిలిఁ దావహియించెఁ జేరిమిన్. 149

ఆ. అతని సొబగు మెచ్చ - నట్టికోమలియును। నతని యీవిఁ బొగడ - నట్టియర్థి
యతని నాశ్రయింప-నట్టిభూభర్తయు। నతనిచేతఁ జెడని - యరియులేఁడు. 150

సీ. సత్యవాగ్జితహరి-శ్చంద్రుండు చంద్రుండు - తరదిశాంతవ్యాప్త-ధవళకీర్తి
మహితోగ్రశౌర్యకు-మారుండు మారుండు - సన్నుతలలితాంగ-సౌష్ఠవమున
ఖలశుష్కతరువనా-నలుఁడు నలుండుప - ద్ధర్మప్రవర్తనో-త్సాహగరిమఁ
బృథువివేకవిశేష-భీష్ముండు భీష్ముండు - నతజనప్రియకరు-ణాసమృద్ధి

గీ. గతవికారుండు చతురుండు-సతతభోగి। ప్రణుతవేషుఁడు మృదుతర-భాషణుండు
వినయశీలుండు వితరణి-జనహితుండు। నాతఁడు దారిచయుఁడు రుచి-రాస్యసుతుఁడు. 151

సీ. తనతండ్రి వల్లభుం-డెనయంచు జనుతెన్న - నిరతమాత్రితులమ-న్నించుచుఁ బ్రోచుఁ
దనకుమారశ్రీ-ధాత్రినివిల్లసిల్ల - నెతఁ బెట్టువైరుల-నాతఁడుఁ జేయఁ

దనకార్యరంజకత్వముసుప్రతంబుగా - బుధులఁబోషించు పెంపును వహించుఁ
దనకుమిత్త్రాసక్తిఁ దలఁగించుటగునంచుఁ - దగినపనుల్జేయుఁ దలఁపుఁదీర్చు

గీ. సర్వసర్వంసహాచక్ర-చటులభూరి । భారధౌరేయ పరిఘోయ - బాహుయుగళుఁ
డనఁగనుతి కెక్కి రుచిరాస్య-ననఁగుపట్టి । యుచితలక్షణములకెల్ల-నునికియయ్యె. 152

క. రూపమున వానిమించిన । చూపరి మఱియొకఁడు లేడు - చూచినవారల్
శ్రీపుత్త్రాదులకైనను । నీపాంకము గలుగదనుచు - నెన్నుదురవనిన్. 153

ఆ. వానిసొబగుఁ జూచి - వనితలు కామింతు । రనుట వింతగాదు - తనివిలేక
యట్టెచూచి పురుషు-లైననుతనిపైఁ । గలుగు చూపుమరల-కలయుచుంద్రు. 154

వ. అమ్మహీకాంతాత్మజుం డొక్కనాఁటి రేయి సాంద్రతరచంద్రికావిలాస భాసురం
బగువినిర్మలధర్మ్యనిర్మితరమ్యహర్మ్యపరిభాగంబుననతులితవిచిత్రశిల్పకల్పనా నల్పం
బగుమృదులతల్పంబుపై శయనించిసముంచితవైభవంబుననితాంతశాంతిసంకలితస్వాం
తుండై పరిపూర్ణ శశాంకబింబంబు డంబు విడంబించు విమలాస్య రుచిప్రసరణంబున
నోయననంబుజ దళసన్నిభంబులైన నయనంబులు ముకుళింప తనులిప్తసల్లలితాంగ
రాగ పరిమళమిళితంబులగు నూర్పువాయువులంగలిసి యలసతంబ్రసరించు చిఱు
గాలి సోకునంజలించు తరళంబులగు కురుళంబుల చెలువంబు ముఖంబునకుఁ గ్రొత్త
యగు సొంపు నెసయింప నింపుమీఱ నిద్దురఁగూరియున్న సమయంబున. 155

చ. వెసనవు డిచ్చపైఁగగన - వీధినిఁ బోవుచునుండియొక్క రా
క్షసుఁడు భయంకరుండ లఘు - కాయుఁడు దావిజయాశ్వమైరుచు
లైసలనలంకరింపఁగని - దిగ్భ్రమమొంది బళీ! యటంచుసం
తసమున మేడపై డిగి మ - నంబున నబ్బురపాటుసంధిలన్. 156

వ. విజయాశ్వని డాయంజని యప్పుడు. 157

గీ. అట్టినిశ్చలుఁడై నిల్చి-యతనిఁగాంచి । కాంచి తలయూఁచి మెచ్చినుతించి జగతి
ననముఁడితఁడంచుఁ దలపోసి - యచ్చోటువాసి । మరలిపోవంగఁ దొడఁగెనం -
బరపథమున. 158

క. పోవఁగఁ బోవఁగఁ దనకెదు । రైవచ్చు నిశాటునొకని - నల్లఘునిఁగని "యో
హో! వక్రదేహ కుశలమె ? । యీవెచ్చటనుండి యెచటి-కేఁగెద" ననుఁడున్. 159

క. "వినవోయి వజ్రనఖ ! నే । ననుదిన మొకచోటికేగి-యందొకవింతన్
గనివచ్చుచుండుదుం దగ । వినుపించెదదాని నీకు-వినఁదగు నీవున్." 160

క. అనిన, "నదియంత వింతయె ? । వినినది కనినదియుఁగాదో?-వివరింపుమట నే
వినవలతు" ననుఁడు; రెండవ । దనుజుం "డదిపిదపఁ దెల్పె - దనుగాని సఖా ! 161

క. ఎందుండి వచ్చెదవు? యిపు । డెందరిగెద? వేమి వింత-లీక్షించితివో
ముందెఱిఁగింపుము; వినియా । నందించెద'' ననియెవజ్ర - నఖుఁడంతటతాన్. 162

వ. వక్రదేహుంజూచి తొలుత నాకు నీవు చెప్పవలసిన వాఁడవయ్యును జెప్పుమను చున్నవాఁడ విదియక్రమంబు సుమీ యైనను నపేక్షించితివి గావున నాయెఱింగిన యది నేనవచియించెద. ముందుగ నెవ్వరుచెప్పిన నేమి లోటువాటిల్లె? మదీయ విలోకితంబగు విశేషంబొకటి కలదు దానిని వినుమని యిట్లనియె. 163

క. ఏనొక్క జగన్మోహనుఁ । డైన నృపాత్మజునిఁ గంటి - నతనికి సదృశుం
డౌనిమ్మహిననఁ గాఁడగు । వానినిఁ గనివినియు నేఁటి - వఱకెఱుఁగఁజుమీ. 164

ఉ. కాంచితి మున్ననేకులను - గామజయంతుల సోయగంబునన్
మించిన వారివారి నీఁక - మెచ్చుటదోసముధాతయెట్లుని
ర్మించెనొకాని నేనిపుడు - మెచ్చిన రాజకుమారు నెంతవ
ర్ణించినఁ జెల్లునింతయును - నిక్కము వాఁడ సమానుఁడిద్ధరన్. 165

క. శ్రీపట్టణ నాథుండగు । భూపతికిం దనయుఁడతఁడ - పూర్వయశోల
క్ష్మీపరిణేతనునీ సం । ప్రాపిత శుభలక్షణాభి - రాముఁడు చూడన్. 166

శా. ఆలావణ్యము సౌకుమార్య విభవం - బాయంగ శోభావిశే
షాలంకారము జవ్వనంబుఁగనన - త్యాశ్చర్యమా నింకవే
యేలాపల్కఁగనంచుఁ జెప్పవిని యె - ట్టెట్టా? యిదావింతమే
ల్మేలేమోనని యుంటినంచునగి ప - ల్కెన్ వక్రదేహుండుతాన్. 167

ఆ. వజ్రనఖరుఁడపుడు - వక్రదేహుఁడు తన । మాట మెచ్చకున్న - మతమెఱింగి
యింత కంటెమించు-వింతగావలయునే? । యనుఁడు నతనిఁజూచి-యపహసించి.

క. నగియా రెండవ వాఁడనుఁ । దగుఁ దగదనకిటుల నీవు - ధారాళముగా
జగతీ వరనందనునిం । బొగడుటయే చాలవింత - బుద్ధిఁదలంపన్. 169

చ. వినుమొకమాట నీమదికి - వింతగఁ దోఁచినఁ దోఁచుఁగాని నే
విని నిజమంచు మెచ్చుటకు - నెట్టినిగానిటుబట్టువోలెవ
ర్ణన మొనరించె దేమిటికి - రాజకుమారునిఁ బోలువాఁడు లేఁ
డని; భువినెందఱో గలర - సల్పశుభాకృతు లొప్పుచూపరుల్. 170

గీ. అరయ నీవల్పసంతోషి - వగుటఁజేసి । యిట్లుపల్కెద వెఱుఁగక - యింక నేను
దీని వినఁజాల నేఁబల్కు - దానివిన్న । నెంచినీమాట నీవనిం-దించు కొనవె?

క. అనినన్ బ్రథముఁడు వానిం । గనుఁగొని తలయూఁచినవ్వి-కనలుననపుడి
ట్లనియె బళీ! నిరసించెద । వనుపమశుభగాత్రుఁడా నృ - పాత్మజుఁడెన్నన్. 172

గీ. ఊరకనుతియించు ననుశంక-యొదవెనేని । రమ్ము నావెంటఁజూతువు- రాజసుతునిఁ
గాంచి నీవేమిచెప్పినఁ - గానివిందు । నిజమొ కల్లయొ యప్పుడు - నీకుఁదెలియు.

క. దేవతలకు సయితంబా । భూవరనందనుని సొబగు - పొసఁగదు సుమియే
లా వేయిమాట లిచ్చట । నీవటకరుదెంచి కనుము - నిజమో కాదో. 174

గీ. ముఖము నద్దంబునందగా-ముదము దేల? । చూడఁగారాదె వచ్చి-యిచ్చోటనుండి
యానుకాదనరాదు ర - మ్మచటికనిన । వక్రదేహుఁ డిట్లనియెను వానితోడ. 175

వ. వజ్రసఖా! నీవును నేను నొక్కకులంబువార మంతియకాక యొండొరులము మైత్రిఁ బాటించు వార మగుటంజేసి తాలిమివహించి యింతవట్టు భవద్వికటాలాపంబు లాలించితిం గాని యన్యు లివ్విధంబునంబలికిన సైరించువాఁడంగాను జుమీ! యది యట్లుండె. మఱియొక్క విశేషం బెఱింగించెద సావధానమానసుండవై యాకర్ణింపుము. దానివలన యుష్మదస్మదాదులకు నైకల్యంబు తొలంగు. నది యెయ్యదియంటివేని సకలసంపత్పరిపూర్ణంబగుపాండ్యదేశంబునందదీయరాజధానియైకనకపురంబను పట్టణంబు విరాజిల్లుచుండు. నా నగరంబునందు. 176

క. ఘనుఁడగు శశిబిందుండను । మనుజేంద్రుఁడు ధర్మమెఱిఁగి - మమతఁబ్రజారం
జనుఁడై శాత్రవకులభం । జనుఁడై పాలించుచుండు-సమ్మదమొప్పన్. 177

గీ. అతని సుకుమారి సుకుమారి - యాత్మభవుని । చిగురుటాకు కటారివి - చిత్రహారి
భూరిలావణ్య సత్కళా-పూర్ణయావ । నంబు నిండారియున్నదె-న్నగనొయారి.178

గీ. అటులయీడేఱియున్నయా - యబలనిపుడు । జనకుఁడొకరవ్యమణిగణ-ఖచితమైన
హర్మ్యముననుంచి పెండ్లిసే-యంగనెంచి।కన్నియకుఁదగువరుఁగాన-కున్నవాఁడు.179

క. మానక యచ్చోటికిఁజని । యానారీమణి మనోహ - రాకృతిఁగనిలో
నానందమొంది మఱియొం । దేనియు నటుమీఁదఁగాని - యోఁజననుసుమీ. 180

క. ఇదిసంతత వ్రతముగా । మదినెంచియ నారతంబు - మగువనుగనిస
మ్మదమొంది పోవుచుండుదు । నదిపనిగా నరిగియుంటి - నచ్చటికిపుడున్. 181

ఆ. కనకపురమునుండి - చనుదెంచుచున్నాఁడ । సుందరాంగిసొబగుఁ - జూచిచూచి
నేవచింతుననిన - యావింతయిదియను । వ్మ్రతిగికనుము సంశ - యంబుతొలఁగు.

క. ఇంతకు మిక్కిలి మఱియొక । వింతభువింగలదె ? నీదు - నెత్తిటలంపున్
కాంతను గనఁగనె విడివ । ద్దింతువు సంతసము మీఱ - నీవునువింటే. 183

క. రాసుతుని చక్కఁదనమును । వేసరకగ్గించితివి యు - విదసోయగమున్
వాసియుఁజూడుము దానికి । దాసుం డగుటకును వాఁడు - తగఁడనిపింతున్. 184

వ. ఇవ్వి డా నారీమణి హర్మ్యపరిని వెన్నెలబైట పుష్పతల్పంబుపై శయనించి

సుఖంబుగా నిదురించుచున్న యది నాయుపదేశంబువినిచని దానిం గనుఁగొంటివేని నృపాత్మజుని లావణ్యం బధికంబను తలంపుదొలంగు నొక్కచిత్రంబు సెప్పెద నాకర్ణింపుము. 185

చ. వెలయఁగ సుందరాంగి యట - వెన్నెలలో శయనించియుండ యీ
చెలువపుకౌముదీప్రభలు - చేడియమోమునుండికల్గెనో
కలువల కేనినుండి మఱి - గల్గెనొయంచుఁ దలంచుచుండఁగా
జలదము మాటుఁజేసె నల- చంద్రుని నామదిశంక వీడఁగన్. 186

క. ఆచెలువ చెలువమెన్నఁగ । వాచస్పతి కైనదుర్ల - భమ్ముకటమనమా
చూచియుఁ కఁ బొగడనేర్తుము । నీచుండఁగు రాచకొమరు - నిం బొగడకుమీ. 187

ఆ. పెక్కుమాటలేలఁ - బృథ్విఁబూర్వమునిపు । డింక మీఁదదాని - కెనయనంగ
వనితలెందుఁ గలుగ-రనినఁజాలును; మెచ్చు।కొందువేని మెచ్చు-కొనుము దాని. 188

సీ. రంభయూరువులసొ - రబ్యంబుఁగని మెచ్చుఁ - దనువెల్ల వర్ణింపఁ - దరముగాక
యలతిలోత్తమనాస - యందంబుఁగని మెచ్చుఁ - దనువెల్లవర్ణింపఁ - దరముగాక
కుందపల్వరుసబా - గును కోరికనిమెచ్చుఁ - దనువెల్లవర్ణింపఁ - దరముగాక
హరిణికందోయిసొం - పమరఁగాఁగని మెచ్చుఁ - దనువెల్లవర్ణింపఁ - దరముగాక.

గీ. ఇటుల నచ్చరలయ్యింతి - పటువిలాస । లలితలావణ్య సంపద-కలరికొంత
కొంతఁదిలకించి వర్ణించి-సంతసించి । యరుగుదురు కాంతనిద్రించు-నపుడు రేలు. 189

వ. నేనా పొలంతి యందంతంబంతయు నెఱింగియుండియు, నది యొక మాటగాఁ బాటించి నీతోడ నింతకుమున్నె పృథ్విదునుం జెప్పినవాఁడంగాను సుమీ ! ఇపుడు ప్రస్తావంబుగలుగుటంజేసి యింతదూరంబు బలుకవలసివచ్చినది. నీమాటలకడ్డంబుగా విరోధవాదంబుఁగావించితినని రొఁగ్గుగా నెంచక మైత్రినడపుట శ్రేయంబు. ఇంక నీదురభిప్రాయంబు విడిచి రాజపుత్త్రినిఁ బొగడుటం జాలింపుము. 190

ఆ. రమణి సొగసులాడి - రాజపుత్త్రినకంటె । వలదువాదమనిన - వజ్రనఖుఁడు
వినియుసాదరమున - వెడనవ్వునవ్వియు । ట్లనియె వక్రదేహుఁ - గనలిచూచి. 191

ఉ. అంగజ శక్రనందనవ - లావనినాథవ సంతసోముతె
న్నంగనతుల్యు లామనుజ - నాయక పుత్త్రినకేమిలాభమీ
వెంగలి మాటలాడిన వి - వేకము గల్గినవారు మెత్తురే
బంగరుపీడి యిత్తడినిఁ - బట్టి పెనంగెదవేల ? మానుమీ. 192

ఉ. ఎన్నఁడుఁగాని చూపరుల - నెందును జూడని వాఁడవాటచే
గన్నియ రూపమింత యతి - కంబుగ నెంచెద వంతెకానిపు

కన్నులఁగన్న నిట్లనవు - గట్టిగ నింకొకమారు జెప్పెదన్
మన్నియ వేఁటి పుత్త్రిని స - మానముగాదు లతాంగినుంతయున్. 193

క. అనుఁడున్ ద్వితీయసలలా । ననుఁడాద్య నిశాటుఁజూచి - చాలుంజాలున్
మనుజేంద్ర నందనుఁడు నే । వినిపించిన లేమ కేనయె? - విడుమీమాటల్. 194

క. కోరిక గలిగినచో నో । రారంగానీకు నీవ - యగ్గించుకొనం
గారాదె రాజసుతునకు । ధారుణి సరిలేరనంగఁ - దగునే నీకున్. 195

వ. అని తిరస్కారంబుగాఁ బలికి యొక్కింత యోచించి వజ్రనఖుం జూచి. 196

ఆ. నీవు చెప్పినట్టి - నృపపుత్త్రి పేరేమి? । తెలుపు మనుచు నాద్వి - తీయుఁడడిగె
వినుమువాని పేరు-విజయాశ్వుఁ డంద్రుడని । పలికె మొదటివాఁడు-ప్రమద మొప్ప. 197

క. ఆలించి వక్రదేహుఁడు । హేళనఁ గావించినవ్వి - యిట్లను తెలిసెన్
జాలఁగఁ బొగడితి వతఁడొక । వేలుఁగువాఁడనుచు తగునె-మెచ్చఁగవానిన్. 198

ఆ. అనిన వజ్రనఖుఁడు - కినిసివానినదల్చి । నీవుచెప్పినట్టి - నెలఁత పేరుఁ
దెలుపుమనియెనాద్వి-తీయా సురుఁడుయశో । వతియటందురనిన-వజ్రనఖుఁడు. 199

క. అదివిని పకపకనగి నె । మ్మదిఁ బొమ్మిరెక్కఁ జాలుఁజాలు — మచ్చరమీపై
రొదవిన వారి సురూపులు । మదిలెను వర్ణించివాద - ముంజేయకుమీ. 200

గీ. తారతమ్యం బెఱుంగక - తలఁచినట్టి । మాటగెలువఁగ నెంచిపో - రాటమునకుఁ
బూనితివి రి త్తచనువాఁడఁ - గాను నేను । విడువు మిఁకనోరి నీకోఁతి - పిడికిలింత.

వ. అని యుగ్రుండై పలికిన వజ్రనఖునకు వెఱవక వక్రదేహుం డిట్లనియె. 202

క. మదవతి లావణ్యంబునఁ । బదియవ పాలైనఁగాని - పలుకకుటకుంగ
ల్గదు నేర్పునన్ను బోంట్లకుఁ । బదరి వచించెదవు నేను - భయమొందుదునే.? 203

వ. అని యివ్విధంబున రాజపుత్త్రిక లావణ్యంబెక్కుడని యొకఁడును రాజపుత్త్రిని సౌందర్యంబెక్కుడని యొకండునుఁ బలికి వివాదంబునకుం జొచ్చి మచ్చరించి పోరునకుం దొడరి యంబరతలంబునం బెనంగుచుండి రాసమయంబున 204

క. భీకర దంష్ట్రిలు నుగ్రా । లోకనములు పల్లమీస - లున్ వికృతంబౌ
నాకారములుగల రాక్షసుఁ । డాకస్మికముగ నొకండ - హంయువుపచ్చెన్. 205

గీ. వచ్చిఘోరంబుగాఁ బోరఁ-జొచ్చియున్న । రాక్షసులఁ జేరి నిల్చికా - రణ మెఱుంగ
నెంచివారల నపుడువా - రించి తగవి । దేలయని, వారు చెప్పఁగా-నెల్లఁదెలిసి. 206

ఉ. మిక్కిలి నవ్వివాఁడనియె - మీవలె బుద్ధివిహీనులెందులే
రెక్కుడఁజూచి నేనెఱుంగ - నింతకుమున్నిది చాలవింతసొం

పెక్కువయంచు నొండ్లనుతి - యించుటయుక్ జగడించుటొప్పునే ?
పక్కన నవ్వరే కనిన - వారలు మీకిదిదోఁచ దాయెనే ? 207

క. ఒకఁడొక్కటిఁ జెప్పినమతి । యొకఁడదివిని యిచ్చలేక - యుండినమారా
డక బోవుట యుక్తముకో । రికపడి చెప్పిన యెఱింగి భృతిఁజెప్పఁదగున్. 208

క. పరులనుతిఁ జేసిమీరి । ర్వురుమైత్రిని వీడియిట్లు-రోషించి భయం
కరముగఁ గలహించుట మీ । పరువునకున్ హానియొఱుఁగఁ-బల్కితినుండీ 209

క. ఈరీతి నైకమత్యవి । దూరులమై యుంటఁగాదె - దుర్మతులమరు
ల్గోరిన మనవారికి సుఖ । గోరం తేనియును నిశక - గ్రోలిరివరుసన్. 210

క. మనకసుగాఖ్య ఘోసంగుట । మనము సురావళులచేత - మందాత్ములమై
దినదినము నోటువడుటయు । ననుకూలత లేమిచేత - నైనది కాదే ? 211

గీ. ఎల్లదైత్యుల పూనిక - యేకమైన । నైకమత్యంబు మనలోన - నమరియున్న
మిమ్మువలెబుద్ధిఁగోల్పోయి-మెలఁగకున్న । విబుధులను గెల్వఁజాలమే వెఱపుఁదక్క.

ఉ. ఆకులలంబులుందిని మ - హాటవులన్ వసియించుసానులం
దేకువమైనలంచుట ప - తివ్రతలం జెఱఁబట్టుటం తెకా
కేకమతంబుగాఁ బనుల - నెన్నఁడొనర్చి సుఖింపఁగంటిమీ
పోకలు మీకుఁజెల్లవిఁకఁ - బొందు వివాదముమాని యిర్వురున్. 213

క. వైరము మీలోమీకుం । గారాదు వివేకయుతులు - గారామీర
లొప్పిరొనరింపఁగ నంతటి । నేరుపుగలదేని సురల - నిర్జింపుఁడనిన్. 214

వ. అనిచెప్పి వారలశాంతచిత్తులంజేసి ఘటోదరుండనుపేరుఁగల యాతృతీయదనుజుం డిట్లనియె. నేనొక యుపాయంబుఁ జెప్పెద నాకర్ణించి యవ్విధంబునఁ గావింపుఁడు. మీకిపుడు ఘోసంగిన వివాదంబు నివారణంబు గాఁగలదు. ఎట్లంటిరేని యింతటి తగవునకుం గారణులయిన యాయువతీ యువకుల నాకుంజూపుఁడు. అలాగొనరించితిరేని. 215

క. మీలో నెవ్వండననది । మేలోపరికించి వేఱె - మినివిడితగనే
నాలోచించి వచించెద । నాలస్యముఁ జేయనలవ - దది యెట్లున్నన్. 216

ఆ. రాజతనయు నిపుడు-రయమునఁ గొనిచని । పల్లవోష్ఠియున్న-పాన్పుమీఁదఁ
జేర్చిమాయనిద్రఁ - జెందింత మొకరికి । నొకరి మేలుకొలుపు - టొప్పుఁదొలుత.

క. తెలిసిన వారికి దేహముఁ । దెలియని లాగుననొసర్చి - తెలియని వారిం
దెలివిని బొందింతము మును । వలె; నందున భేదమెఱుఁగ-వచ్చున్ మనకున్. 218

వ. వారియం దెవ్వరెక్కువగా వలచి వర్ణించెదరో వారు సౌందర్యమునం దక్కువయని యెఱుంగవలసినది, నాకిప్పటికిది మంచియుపాయంబుగాఁ దోఁచెం గావున. 219

క. తడయకచని కొనితెండి । ప్పుడ రాజకుమారుననుఁడు - మూఁడవదనుజుం
గడుమెచ్చి వారలిరువురు । నడుగులఁ బడిలేచిరంత - నయ్యసురులలోన్. 220

గీ. వజ్రనఖుఁడేగి యాధరా - వరుని సుతుని । మాయనిద్దురచే మేను - మఱవఁజేసి
వేగిరంబున నంబరవీధిఁదెచ్చెఁ । గదలిరంతట మువ్వురుఁ - గనకపురికి. 221

క. చనిమేడ మీఁదిభాగం । బున భూవరపుత్త్రియున్న - పూఁబాన్పుపయిన్
తనుదానెఱుఁగని నృపనం । దనుడించి విలాససంప - దను గనిరంతన్. 222

ఆ. వారిలో ద్వితీయుఁ - డా రక్కసుండప్పు । డాతృతీయదనుజు - నాజ్ఞవడసి
మాయనిదురఁబూన్చె - మగువకుఁ దొలుతరా । కొమరు నిపుడు మేలు - కొలుపుఁడనుచు.

వ. వజ్రనఖాహ్వయుండునునట్ల యగుంగాక యనివచియించియించుక సేపు మేల్కొలు పందగు నుపాయంబుఁజింతించి తత్ప్రకారంబు నిశ్చయించి నిజాకారంబుపసంహరించి మత్కుణరూపంబుధరించి. 224

క. త్వరితముగఁ గుఱుచకాళులుఁ । గురువిందపుఁ జాయమేను - గొంచెపు నోరున్
బరగఁ గడునేర్పు మీఱఁగ । గురగురఁజనిరాజ పుత్త్రికనిమ్మై గఱచెన్. 225

చ. కఱచిన మాయవీడిపెను - గగ్గురుపాటు జనింపలేచి యా
యొఱపరి మించుమేని నవ - కోర్వఁగ లేక నఖాగ్రసంహతిన్
బఱటుచు నావులించి నిజ - భర్మమయోన్నత రమ్యహర్మ్యమం
దఱమఱలేని శయ్యపయి - నప్పుడు నుండుటఁ గాఁదలంచుచున్. 226

క. కనువిచ్చి నాల్గువైపులఁ । గని తనయున్నట్టిచోటు - కడునూతనమై
కనుపట్టిన నబ్బురపడి । యనుమానము గదురలేచి - యటునిటు నచటన్. 227

వ. నలువంకలం బరికించు తలంపున వెడలి యప్పటి విభ్రమంబువలనఁ జెంగటశయ్యపైఁ బరుండి యుండెడు సుందరాంగిం జూడక యచ్చోటి విశేషంబుల వీక్షించుచున్న యతనికిఁదత్సౌధాంతరాళంబున యనూనతర చంద్రోపలనికరనిర్మితానల్పశిల్పికల్పనాభాసురంబులగు కక్ష్యాంతరంబులును, నచ్చటచ్చట నిలిచి మచ్చరంబున మ్రుచ్చులం గనిపట్టి ప్రచ్ఛతమకంబునవిచ్చుకత్తులంబూని కాచికాచి హెచ్చిన బడలికనచ్చలంబుడిగి బడిబడింబరుండి యొడలెఱుంగక గుఱకలిడుచునిదురించు వర్షధరశ్రేష్ఠులును, లలితంపుఁ బలుకులుడిగి నయనంబులు ముకుళించి చలింపకఁ దలలు వ్రేలవైచి తులలేనిచెలువంపుమణి పంజరంబులయంతరంబుననిలిచి తూఁగాడుకలకంఠకీర శారికానికరంబును, సురుచిరమణిభూషణాలంకృతశరీరలై మురజమర్దళడమరుడిండిమవిపంచీప్రముఖబహుతరవాద్యనికరంబులు కరంబులవహించి పాటవంబుననాట పాటలంబ్రొద్దుగడపి సొలుచునలసట పెంపునవివశాంతరంగలై యందందుఁ బవళించి

కూరుకుఁ జెందియున్న సఖీజనంబులును, నానావిధచిత్ర విచిత్రవర్ణంబులుఁగలిగికనుల పండువుఁగావించుచు జ్వాజ్వల్యమానంబుగాఁ బ్రకాశించుచున్న దీపకలికా సముదయంబును, నలువంకల వాసనలఁ బ్రకటించుచు రమణీయస్ఫటికశిలాకీలితంబులగు గవాక్షమార్గంబులం బహిర్గతంబులై యెగసి యంబరంబున నలుగడలం బ్రసరించు గుగ్గిలాగరు చందనాది ధూపంబులును, ప్రవిమలమణిగణపరికల్పితంబులై యచ్చరల కనయని మెచ్చదగు సజీవంబుల కరణిఁ జెలువొందు సాలభంజికా జాలంబును, నసమంబులగుమిసిమిగలపసిఁడిచట్టంబులపై ముసుఁగువైచి నవపనంబులమీఁది పసమించు జలతారుమిసమిస కాంతులు పార్శ్వంబులందాపిన నిద్దంపుటద్దంబులకు సోఁకి ప్రాకటంబుగాఁ బ్రతిఫలించి వింతసొబగు నాపాదించుచుదంతంపు కోళ్ళ దోమతెర కీలుమంచంబులును, సుగంధవస్తుసముదయకరండంబులును, కుసుమతాంబూలభరితంబులగు రత్నపుఁబళ్లెరంబులును, నిత్యాదివిశేషంబులు దృగ్గోచరంబైన నాశ్చర్యంబుఁ జెంది తన మనంబున. 228

క. ఇదియేమి మాయయొకో । సదమలమణి సౌధమందు - శయనించితినే
నిదురించి లేచికాంచిన । నదియంతనె చంద్రకాంత - హర్మ్యంబయ్యెన్. 229

క. కలఁగాంచెదనో నిక్కమొ । తిలకించెద నొక్కొ నిదుర - తెలిసెనొ లేదో
యలవిజయాశ్వుఁడఁగానో । వలతికడుం గ్రొత్తయెందు - వసియించెదనో. 230

క. శ్రీపురమో కాదోయిది । యేపగిదిని భేదమెంచ - నింతటిలోనేఁ
జేపాటి గాలిసోఁకెనొ । రూపింపఁ దరంబుగాదు - రూఢముగాఁగన్. 231

సీ. శారికాకీరపం - జరయుక్తమగుటచే - హర్మ్యంబునాదిగా - దనుచుఁదోఁచె
ప్రపవంబులను మీఁదఁ - బఱచియుండుటఁజేసి-యాపాన్పునాదిగా - దనుచుఁదోఁచె
నెలఁతలు పెక్కండ్రు - గలుగుటఁదలపోయ-యంతఃపురంబిది - యనుచుఁదోఁచె
నివియెల్ల నామది - కెఱుఁగవచ్చుట నెంచ - మునుపటివాఁడనే-యనుచుఁదోఁచె

గీ. నిదురకాదిది కలగాదు - నిక్కువంబు । చూచుచున్నాఁడ నింతయు-సురలమాయ
యొక్కొగాకున్న జాలమో - యొకమహాత్త । మాత్రమున నన్నియును నెట్లు-
[మారెనిట్లు. 232

ఉ. ఈహయొకింతలేదు కని - యెన్నఁ డెఱుంగను మున్నదెట్లునే
నీహరువైన హర్మ్యమున - నింతటిలో మృదుపుష్పశయ్యపై
లాహిరి గ్రమ్మిచేరితిద - లంపగ నెట్లునుదోఁపదయ్యొనా
హా! హరుఁడే యెఱుంగవలె - నన్యు లెఱుంగఁగఁ జాలరీవిధిన్. 233

క. అని పెక్కువగలనపుడా । మనసరియోజించుకొనుచు - మరలనటిగిళ
య్యానుజేరి యచటఁజెంగటఁ । గనియెన్ నరపాలపుత్త్రిఁ గాంచనగాత్రిన్. 234

ఆ. వనజముఖియొక_ర్త - తనయున్న శయ్యపైఁ । బవ్వళించియున్న - భంగిఁగాంచి
నంతవింతమించి - యతఁడు నిర్విణ్ణుఁడై । కొంతవడికిబుద్ధిఁ - గుదురుకొలిపి. 235

ఆ. ధైర్యశాలిగాన - తలఁకకయిట్లని । తలఁచెనెవ్వరీను - తన్వియిచటి
కెవ్విధమున వచ్చె - నింతలోవింతపై । వింతయొకటి యుద్భ- వించెనిపుడు. 236

చ. అనితలయూఁచియట్టె పల - లాశన కల్పితమైన నిద్రపెం
పునఁ బవళించియున్న నన - బోణి విలాసము మాటిమాటికిం
గనుఁగొని మెచ్చిబుద్ధిఁదమ - కంబు జనింపనపూర్వమోహావ
ర్ధనమతినంగసంభవశ - రప్రకరానలతాపతప్తుఁడై. 237

క. ఇదియేమి యెన్నఁడును నా । మదిఁ గలిగి యెఱుంగనట్టి - మక్కువ నేఁడీ
మదిరాక్షిపైనిఁ బొడమెడు । నెదియొక_ర్తవ్యమింక - నెట్లుంచుఁగడుక.
238

క. తహతహపడి యతఁడంతనె । సహజంబగు ధృతియునోర్పు - సమసిననపుడా
యహివేణి కభిముఖుండై । యహహా! యనియిట్లుదలఁచె-నాశ్చర్యముతోన్. 239

క. వనజారికరస్పర్శన । మున పద్మములట్లు కనులు - ముకుళించియు నీ
కనకాంగి యొప్పెడున్ సొబ । గున నొక్కింతయును నెందుఁ - గొఱలేకబళీ! 240

మ. తలపేవర్ణనఁజేయదీని ? రతియో - దైత్యారి రాట్కాంతయో
యలకానాధకుమారు నెచ్చెలియొ ? స - త్యంబట్టివారే మొ గా
వలయున్; మానవకామినీ మణు-లకీ - భవ్యాంగసౌందర్య మీ
విలసత్తేజము నీవిలాసమును నీ - విన్నాణముంగల్గునే ? 241

శా. ఈవాలుంగనుదోయి సొంపు బటువౌ - నీగుబ్బచన్దోయి సొ
రీవిప్పౌనును మేనికాంతి చెలువం - బీలేతచెక్కిళ్లబా
గీవక్రాలక పంక్తియందమును నీ - యింపైన కెమ్మోవిగో
మీవేణీరుచి యీముఖంబుకళనే - నెందున్ గనన్ భారుణిన్. 242

ఉ. కారుమెఱుంగునిగ్గుఁగొని - కంజదళంబుల మూసనుంచిచె
ల్వారఁగ మన్మథాగ్ని నిడి - యట్టె ప్రవాళపుఁగ్రోవిఁబట్టి తాఁ
గోరికరంగనూది యది - గొబ్బునఁ బుత్తడికర్వునందునన్
తీరుగఁబోసి యీమదవ - తిన్ సృజియించె విధాత నేర్పునన్. 243

క. ఇదిమూర్తము శృంగారమొ । జదలున్ భువిలోఁగొనియెడు - సమ్మోహనమో
మృదుజంగమ వల్లరియో । గదలని రుచిమించుమించు - కాంతియొతలఁపన్. 244

చ. హరిఫణి తారకేశ కమ - లాబ్జ శుభాకృతు లొందు టెంతమా
కరయఁగనంచు నీచెలువ - యల్పపు మధ్యము వేణిమోము నుం

దరమగు కన్నులుం గళముఁ - దత్సమతన్ వహియించెనోయనన్
హరి ఫణి తారకేశ కమ - లాబ్జ శుభాకృతు లొప్పభాసిలున్. 245

క. అందంబులైన లసదర । విందంబులు పదములీయు - విదయూరువులిం
పొందఁగఁగదళులఁగేరున్ । కుందనపుం బొమ్మమేని - కుదిరికఁగన్నన్. 246

గీ. ఆరుచీమలబారు వి - య్యంబుగోరు । గోరులలతారకంబుల - సౌరుగేరు
చారుముఖిమోము - జందురుఁ జేరఁజేరు । సారసాక్షికి సరిబోలు- వారులేరు. 247

చ. జలరుహగంధి నెమ్మొగము - సౌరును, దుమ్మెదగుంపు వోలుకుం
తలముల యందముంగనిన - తాపసుఁడై నను జంచలాత్ముఁడై
వలపునుజెంది కుంది తుద - వారిజ బాణునిబారి గొట్టిగా
కెలమిఁ జరింపనేర్చునె ? మ - హీస్థలినిట్టి లతాంగిగల్గునే ? 248

సీ. తరుణిబాహువులతో - సరిగాకకాఁబోలుఁ - జిక్కులఁబడిలత - లెచ్చట్లఁబ్రాకె
తరుణిపిఱుఁదులతో - సరిగాకకాఁబోలు - వడిఁజక్రములుతిరు - గుడులవడియె
తరుణిపెంజడతోడ - సరిగాకకాఁబోలు - పన్నగంబులునేలఁ-బ్రాకఁదొడఁగె
తరుణిజంఘలతోడ - సరిగాకకాఁబోలు - వెలఁపునఁగలమంబు - వెన్నుఁజూపె

గీ. చానపదముల సాటిగా - లేనికతన । పంకజంబులు కుత్తుక - బంటినీట
నిలిచి తపమునిఁగూర్చిరా-త్రులుఁబవల్లు। వినుగుఁజెందక తపముఁగా-వింపఁదొడఁగె.

చ. పవలుచరింపనోడె విష - పానముఁజేసె శిరంబువాంచెఁబెన్
గవ్వలనుదూఱె కూలఁబడెఁ - గాకలఁజిక్కితపించెనోలిసీ
యువిదముఖాక్షి నాసలకు - నొప్పగు మధ్యకుచాంగశోభకున్
సవతుగలేకసోమ ఝుష - చంపక సింహమహీధ్ర హేమముల్. 250

గీ. వాయుభక్షణంబుఁ - గావించి నీటిలో । మునిఁగి తపముఁజేసి - కనకగాత్రి
జడకుఁగుత్తుకకును - సరియయ్యె నొక్కింత । యురగమును దరంబు-నుర్విలోన. 251

క. వరమౌక్తికములు రదములు । సరసీరుహ కాండయుగము - చానభుజంబుల్
తెరలువళులూర్మివి సుధా । పరిపూర్ణము పక్వబింబ - ఫలముంబోలున్. 252

క. కిసలయముల కెనపాణుల । పస; కరశాఖలుదగున్ బ్ర - వాళములనఁగా
కుసుమనిభంబు శరీరము । మిసిమిం దగసద్దములను - మించుంజెక్కుల్. 253

శా. ఈకాంతామణి యీమృగాంకముఖి యీ - హేమాంగి నాచెంతన
స్తోకాలంకృత రత్నవిగ్రహము నా - జోద్యంబుగాయెట్లకో
శోకందాఁ బవళించి గాఢతరమా - సుప్తిన్ వహించెంబలా !
యేకైలాటములోనఁ జిక్కువడి నే - సెబ్బోటునున్నాఁడనో. 254

వ: దీనింగనినది మొదలు నామనంబున నపూర్వంబగు మోహంబుజనించి నన్నలయించు చున్న యది. ఇదిదైవతంత్రంబుగావలయుననియయ్యిందుముఖిసౌందర్యంబభివర్ణించుచుఁ గందర్పశరసందోహసంజనితామందకీలికీలాదందహ్యమానమానసుండై యొక్కింత విచారించి మించిన తమకంబున యానీలవేణిని మేలుకొలిపి తదీయవృత్తాంతంబు సాంతంబుగా నెఱింగి యనంతరంబునఁగర్తవ్యంబుయోజింతుంగాక యని నిశ్చయించి కోరికలూరం బలుమాఱయ్యంగనం దట్టితట్టి యట్టిట్టుంగదలించియు, సట సమీపంబునం బవళించి నిదురించుచున్న వన్నెలాడులు మేల్కాన కుండునటులఁ దిన్నని యెలుఁగునంజీరియు, మక్కువ పెంపునఁ జెక్కులఁగీటియు, గాఢనిద్రాపరవశరైై మేల్కానకున్న విన్నంబోయి చిత్తంబు త్తలపడ మెల్ల మెల్లగా నిట్లనియె. 255

ఉ. ఎక్కడినిద్ర నీకొదవె - నివ్విధిఁగాంతరో! చాలులెమ్ము ; నా
దిక్కిటుచూడు మింక; పర - దేశిని పూర్వ మెఱుంగనట్టి నే
నిక్కడికీ నిశీథమున - నెవ్విధినోచనుదెంచినాఁడ; నీ
చక్కదనంబుఁగాంచి మదిఁ - జాలవిరాళినిఁగొంటిని త్తటిఙ్ఞ. 256

క. నీతల్పముపైఁ జెంగటఁ । జేతోజాతప్రసూన - సాయకనికరో
ద్భూతానల పరితప్తుఁడ । నైతల్లడ మొందుననుద - యంగనవేలా? 257

ఆ. కనులువిచ్చినన్నుఁ-గనుఁగొని నీకథ । నెఱుకఁజేసి యిచటి - కెటులనేను
జేరినాఁడ నొక్కొ-యారీతిఁ దెలిపినా । మమత దీర్పుమబల! - మానఁజాల. 258

క. నిక్కంపు నిదురయోయిది । విక్కననాచర్య లెల్ల - వీక్షించుటకై
టక్కుంజేసెదవో మది । నొక్కటియును నాకుఁదోఁచ - కున్నది సుమ్మీ! 259

ఉ. చేడెరో! నోటిముత్తెములు - చిందునె కన్నులువిచ్చిచూచిమా
టాడిన? వేగమోహపరి - హారముగా నధరామృతంబు నే
వేడుకఁ గ్రోలకున్న మది - వీడదు తాపము; సైఁపఁజాల ; నీ
తోడిది నిశ్చయంబు; పరి - తోషముఁ జెందఁగఁజేయుమంగనా! 260

క. అలుకానీకిది మరువపు । మొలకా! కపురంపుఁబలుక! - ముద్దుల చిలుకా!
నెలకాక కోర్వ కేనిటఁ । బలుకాఱియ పడఁగ జాలి - పడవకటకటా! 261

క. కలికీ! వలరాయనిపూ । ములికీ! సైరింపజాల - మోహము ; నిలచా
నలకీ తళుకీబెళుకీ । చెలువంబును గలదె? వినుతిఁ - జేయందగదే? 262

చ. చెలువము మీఱఁగానిను సృ - జించిన పద్మభవుండునీకుఁగ
న్నులనిడి చూపొసంగడటె? - నోరిడి పల్కెడిశక్తిఁ గూర్పఁడో?

తెలియదుకానిచో నిటుల - తేటికనుంగొని వేడ్కమీఱఁగాఁ
బలుకకయుండెదేల ? పగ - వాఁడనె ? యీతఁడవేల ? కామినీ ! 263

క. నినుమున్నెన్నఁడు గానియుఁ । గనియెఱుఁగని వాఁడనయ్యుఁ-గడువలచితిఁ జూ
చినయంతనె ; యిదియే నీ । ధనమైతిననంగఁ దగుని - దర్శన మబలా ! 264

మ. అకటా ! సైఁపదు నామనంబు నిమిషం - బైనం ; దలంపంగదు
ర్ఘటమీమోహము ; సత్కృపన్బ్రవదపాం - గ శ్రీవిలాసేక్షణ
ప్రకరంబుం బ్రసరింపఁజేసి ననుసం - భావించి పంచాస్త్రుహ
ల్లకబాణానల కీలలార్పు మీఁకరో - లంబాలకా ! వేఁడెదన్. 265

క. నీరూపుఁ గనిన నెంతటి । ధీరుండైనను గలంగి - ధృతిచెడిబాళిం
దారున గైరవబాణాని । బారింబడు; నీకుసాటి - పడఁతులు గలరే ? 266

ఉ. చెంగటనీవు గల్గుతఱిఁ - జిత్తజుఁడుత్తలపెట్టఁబూని యి
ట్ట్రుంగినురంబుసం బ్రసవ - బాణచయంబును నాటుచుండె నా
యంగద మాన్పకివ్విధిని - హాయిగ గాఢసుషుప్తిఁజెంది యుం
డంగనదేమి ధర్మమక - టా ! యిఁక మేల్కొనరాదె ? జవ్వనీ ! 267

క. వాదా దయలేదా నను । నోదార్పఁగరాద యోపు - యోదాభకచా !
నాదాహము మానఁగఁగన । రాదా కనువిచ్చి యోర్వ - రాదాయెఁగదే. 268

ఉ. చెంతకుఁ జేర్పరాదొ ? నను - జెక్కులముద్దు లొసంగరాదొ ? వి
భ్రాంతునిఁ జేయరాదొ ? సర - సంబుగఁ బల్కఁగరాదొ ? మోహవి
భ్రాంతిని మాన్పరాదొ ? యల - పంచశిలీముఖుకేళిఁదేల్చినా
చింతనడంపరాదొ ? ననుఁ - జేకొన నీతడవేల ? సుందరీ ! 269

సీ. కనువిచ్చిచూడవే - కాంతాశిరోమణీ ! - తలఁగిపోవును మోహ - తాపమెల్ల
పలుకవేనోరారఁ - బంకేజదళనేత్ర ! - సమసిపోవును నావి - చారమెల్ల
కౌఁగిలింపవవేగఁ - గనకసన్నిభగాత్రి ! - విడిచిపోవును నను - నిడుములెల్ల
మన్నింపవేదయ - మధులిట్సమాలక ! - యడఁగిపోవును మనో - వ్యాధులెల్ల

గీ. మాయురే ! యిట్టినిద్రయే-మాడ్కిఁ బొసఁగె । నేర్పడఁగ నామనంబునీ-కెఱుఁగఁ దలఁచి
మాటలాడకచూడక - మాయఁజేయు । చున్నదాన వటంచు నే-నెన్నుకొందు. 270

చ. అనియిటు పెక్కురీతులఁ బ్రి - యంబునఁ బల్కుచు మేలుకొల్పస
ల్పిన తనచర్యలెల్లన వి - వేకికిఁజేసిన బోధరీతినా
టనుఁగని రాజపుత్త్రిఁ డక - టా ! యిఁక తాళఁగఁజాల సంచుదాఁ
గనక నిభాంగినింబొదివి - కౌఁగిటఁజేర్చి విరాళిమించఁగన్. 271

ఉ. మోమున మోముఁజేర్చు, నుదు - మోవినుధల్చవిఁజూచి మెచ్చు, గా
రామున నెందుఁ బోయెదిటు - రమ్మని యొత్తునురంబురంబునన్
జీమచిటుక్కు మన్ననటఁ - జేడెలు మేల్కొనిరంచునుల్కు, నే
మేమొవచించు, ముద్దుఁగొను, - నింపుగఁ జెక్కులగీటుమాటికిన్. 272

చ. అసమునఁ బైకొనందలఁచు; - నంతట నేమికొసంగునారయొడం
బొసఁగునొ కాదటంచుడుగుఁ ; - గాముని దీమమునన్ను బోంట్లకీ
బిసరుహగంధి నిక్కమని - పెక్కువిధంబుల మెచ్చునాత్మలో
గుసగుసమాటలాడుఁ జెవిఁ - గోరిక లీరికలెత్తన త్తటిన్. 273

మ. ఉడురాజాస్యను కౌఁగిటంబొదివి పై - నొత్తిల్లి చేరంగ మో
మిడిముద్దాడుచు కోర్కిదీఱ కతఁడెం - తేవేడ్కనిం కొక్కము
ద్దిడు మింకొక్కటి యింకనొక్కఁడొకమా - టింకొక్క మాటీనివో
విడనింకొక్కటి యొక్కమాఱనుచుఁ జుం - బించుందమిన్ జెక్కులన్. 274

చ. అతనివిరాళి యెట్టిదియొ - హాళియదెట్టిదొ యంతలోనయా
ధృతిగలవానినంతటికిఁ - దెచ్చినమారుని నేర్పదెట్టిదో
గతిమతి యెట్లొకాని యటు - గాటపు నిద్దుర జెందియున్న రా
నుతతనతోడఁబల్కమికిఁ - జూడమికిన్ మదిశంక జెందకన్. 275

క. రమ్మను గదియంగాఁ జను | విమ్మను నాతమికినీవ - యిమ్మనునిఁక నా
సామ్మై క్రతివి కరుణంజే | కొమ్మను సమయమ్మటనును - కొమ్మనుగనితాన్. 276

క. ఈవిధమున కేవలమో | హావిష్టుండై శుభాంగుఁ - డావిజయాశ్వం
డావెలఁదిపై విరాళిన్ | భావజతాపముననుదిల - పడుచున్న తటిన్. 277

క. అతులిత పలలాశనక | ల్పితగాఢ సుషుప్తి తన్ను-వెపఁబైకొనఁగా
నతఁడటఁ దల్పముననిమీ | లితనయనుండగుచుఁ బవ్వ - ళించెను బిదపన్. 278

ఉ. వారలలోన లేమదెస - వాఁడొక మత్కుణరూపమొందియా
సారసలోచనంగఱచి - చయ్యనమాయపు నిద్రమాన్చెఁదా
నోరువలేకయయ్యువిద - యుల్కుచు దిగ్గునలేచికాంచెఁజె
ల్వారఁగఁ జెంతఁబాన్పుపయి - నంగజగాత్రుని రాజపుత్త్రినిన్ 279

వ. అనిచెప్పిన నవ్వాల వృత్తాంతంబెట్లని యడుగుటయు. 280

శా. స్వర్ణాక్షద్వీప పంచవక్త్ర! భృతవి - శ్వస్తోమ! నీలాంబుము
గ్వర్ణభ్రాజితదేహ! మోహహర! లోక స్తుత్య! సత్యప్రియా!

పూర్ణాబ్జాస్య! విముక్తకిల్బిష! మరు - ద్భుగ్వైరిగంధర్వ! దు
ర్వర్ణక్ష్మాధరవాసమిత్ర! బలిగ - ర్వధ్వంస! కంసాంతకా! 281

క. సురసేవ్య! సర్వ! సర్వే । శ్వర! మురహర! భక్తపోష! - శైలనిలయ! సు
స్థిర! సద్గుణశీల! హరీ! । హరనుత! లీలావిశేష! - హరినువేషా! 282

మాలిని. ద్విజనిచయవిహారా! - దివ్యమాణిక్యహారా!
ద్విజవరనుకుమారా! - దీనమందార! శూరా!
విజయకరకృపాణా! - వేదవాక్యప్రమాణా!
విజయసఖ! ధురీణా! - వేణుగానప్రవీణా! 283

గద్య

ఇది. శ్రీమద్వేంకటేశ్వర వరప్రసాద లబ్ధానర్గళచతుర్విధ కవిత్వమహత్త్వాభి
రామ, భూసురకుల క్షీరపారావారపర్వశర్వరీసోమ, శ్రీవత్సగోత్ర
పవిత్రాపస్తంబసూత్ర, సావిత్రీ లక్ష్మీనృసింహార్యపుత్త్రి,
సుకవిజనవిధేయ పిచ్చయ నామధేయ ప్రణీతంబగు
విజయాశ్వచరిత్రంబను ప్రబంధంబునందుఁ
బూర్వభాగంబునఁ బ్రథమాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీమద్వేంకటేశ్వరార్పణ మస్తు.

శ్రీరస్తు.

విజయాశ్వ చరిత్రము

పూర్వభాగము

ద్వితీయాశ్వాసము.

క. శ్రీమదలమేలుమంగా । కోమలకుచకుంభలిప్త - కుంకుమ ఘనసా
రామోదాన్విత శుభవ । క్షా! మదనవిలాస - శేషశైలనివాసా! 1

వ. దేవా! అవధరింపుము. సద్గుణగణవిశారదులగు శౌనకాదులకు నిరుపమానసన్నుతసత్క
థాశతాంగసూతుండగు సూతుండిట్లనియె. నవ్విధంబునఁ దల్పంబుపై గాఢనిద్రా
పరవశుండై శయనించియున్న మన్నృపకుమారునిఁగన్నులారంగని యాసన్నుతాంగి
స్వాంతంబునసంతోషాశ్చర్యసాధ్వసంబులు పెనంగఁ గర్తవ్యంబుదోఁపక కొంతవడి
నిర్విణ్ణయైయుండి యనంతరంబునఁ బ్రయత్నమ్మున హృదయంబుఁ బదిలపఱచి
కొని మరల నతని నీక్షించి తనమనంబున. 2

క. ఇదినిజమో విభ్రమమో । నిదురయొ మెలకువయొ దేవ - నిర్మితమాయా
భ్యుదయమొ కలయో యెన్నఁడు । నొదవనిదగు క్రొత్తవింత-యొక్కటిగలిగెన్. 3

క. తరమా నామేడకునిసి । నొరుఁడన్యులకెఱుకపడక - యుండఁగ జొరఁగా
నిరతంబును మజ్జనకుఁడు । పరఁగభటులఁ గాపుఁబెట్టి - పాలింపఁగన్. 4

మ. అనిసం దేహమునొంది కోమలిమనో - జ్ఞాకారునారాజనం
దనునింగన్గొని యాత్మనిట్లుతలఁచెన్ - దానెవ్వఁడో యీతఁడిం
దనుమానింపక భీతిలేక నడురే-యంతఃపురింజొచ్చె, చొ
చ్చిన యామాత్రమె కాక చెంత శయనిం-చెన్ నాదుప్రాఁబాన్పుపై. 5

క. కావలివారల నింతుల । నేచఁగఁ గికురించెనొక్కొ - యిది చిత్రంబిం
కేవారునితఁడు వచ్చుట । నీవేళయెఱుంగకుంట - కేమనవచ్చున్. 6

మ. అకలంకాంగ విలాససంపదల మే - లైయున్నవాఁడెన్న వీఁ
డొకరాజాత్మజు నట్లుతోఁచె మనినా-నోకాదొ యేపోతుటీ
గకునైనం జొరరానిచోటిదిచమ - త్కారంబుగా మేడమీఁ
దికిఁ దానెవ్విధివచ్చెనో యిచట ని - ద్రింపంగతం బెద్దియో. 7

ఉ. వచ్చియెఱుంగనట్టి నను - వంటి నృపాత్మజ చెంతఁ గొంకులే
కచ్చెరువేది శయ్యపయి - హాయిగఁ దాఁబవళించు టెట్లు? వీఁ
డెచ్చటివాఁడొ? నేఁడిచటి - కేమికతంబున నేగుదెంచెనో?
మెచ్చఁగవచ్చు నీతెగువ; - మిక్కిలి నేర్పరిబో తలంపఁగన్. 8

చ. అదియటులుండ వీనిఁగని - నంతనె నామదిలో నపూర్వస
మ్మదమును మోహముం గృపయు - మక్కువయుం జనియించె; నేమిసే
యుదునిఁక; నెచ్చెలుల్గనిన - నొప్పమిపుట్టుట నిక్కవంబు; యీ
పదనున నేయుపాయమును - బన్నుట మేలగునో తలంపఁగన్. 9

ఆ. నిదురమేలుకొల్పి - నేవీనివృత్తాంత । మడిగి తెలిసికొనుట - యగునొ లేక
చెలులఁజేరఁజీరి - తులలేని యీవింత । నెఱుక సేయుటగునొ - యేదిలగ్గొ ? 10

చ. గొనబున మారునైన నల - కూబరునైన జయంతునైన మిం
చినసుకుమారుఁడీతనికిఁ - జేటొడఁగూర్చుట కొల్లదాత్మ; నేఁ
గొనకొని నిద్రమాన్చి యిట - కుంజనుదెంచిన కారణంబుఁ జే
రనుకుల మున్నివాసమును - రూఢిగఁ దొల్తనెఱుంగు టొప్పుగున్. 11

క. అటుమీఁదటఁ గాఁగలయది । యెటులైనను నగునుగాక - యిప్పటికిదియే
దిటవగుయోజనయని యా । కుటిలాలక యెంచియతనిఁ గొనియాడిమదిన్. 12

ఉ. ఎక్కడిదేహసౌష్ఠవమి - దెక్కడిచెల్వమయారె చూడఁగా
నెక్కడిసౌకుమార్యము మ - హీస్థలినందరిలోన వీని నే
యెక్కుడుసేయనెంచి సృజి - యించిన కాంచనగర్భునేర్పున
మ్మక్కునుతింపఁగాఁ దరమె - యందమునన్ సరిలేరు వీనికిన్. 13

సీ. పరిపూర్ణచంద్రబిం - బంబునుహసియించు - మురువుమించినవీని - ముద్దుమోము
ప్రాకటాలంకార - భరితమై యొప్పువి - శాలమౌ వీనివ - క్షస్థలంబు
హస్తితుండసమాన - మైచెలువొందును - పరికింపఁగావీని - బాహుయుగము
కిసలయచ్ఛవికినం - కిలియొడ్డఁగాఁజాలు - తీరుమించినవీని - తీయమోవి 14

గీ. బళిబళీ! యిట్టిసౌందర్య - భాగ్యరేఖ । పొసఁగవలవదె పురుషుఁడై - పుట్టెనేని
వీనిఁగాంచిన యేచాన - విడువనేర్చు । భామినీజనహృదయాభి - రాముఁడితఁడు. 15

చ. అమరఁగవీనిఁగూడి సుఖ - మందకయుండిన జన్మమేల ? రూ
పమును సుఖంబులేల ? యెల - ప్రాయమదేల ? - నిరర్థకంబవో !
ప్రమదమెసఁగఁగ పూర్వకృత - భవ్యతరవ్రత పుణ్యపిద్ధిస
త్వమున నితండు దక్కె ; సుకృతంబు వృథాజనదుర్విచారికిన్. 16

గీ. అనుచు దలపోసి సర్వప్రయత్నములను । మేలుకొల్పి యొకింతయు-మేలుకువతఁడు
చెందకుండిన కామిని - చిన్నబోయి । విసికికడపట సాహస - వృత్తిబూని. 17

క. తత్తరము సందియంబును । నుత్తలపాటును విరాళి - యుబ్బుమదిఁ బెనఁగన్
జిత్తజుఁడు చేసితూపుల । మొత్తమ్ములు పఱుపతాప - మునసావేళన్. 18

ఆ. ఎపుడుఁ గనియు వినియు-నెఱుఁగని పురుషునిఁ । దగనుగూడ దనెడి-తలఁపుమాని
కౌఁగిలించె నౌర! - కామార్తలగుకాంత । లదనుకులము గోత్ర-మరయరొక్కొ! 19

చ. కరమనురాగ మొప్పబిగి - కౌఁగిటఁజేర్చ్చి యెఱుంగుఁగాని, యా
సరసిజగంధిమై పరవ - శత్వము చెందుటఁజేసి యెంతసే
పదుదుగనుండెనో యటుల - నాత్మ నెఱుంగదు; మోహమెంతని
బ్బరమొకొ! మన్మథవ్యథకు - పాలగు కామిని సైఁపఁగల్గునే? 20

ఆ. తరుణి యవ్విధమునఁ - దనుఁదానెఱుంగక । కౌఁగిలించి యుండి - కడకుఁదెలిసి
యకట విడువఁజాల - నరనిమిషంబైన । నెట్టిచెట్టుపాసఁగి -యేమిరైన. 21

క. అనినిశ్చయించి కామిని । తనచిత్తము నతనికంకి - తంబొనరించెన్
మనసిజుఁడది దెలిసి "శబా" । సనినగి నెఱవాఁడి పూవు - టమ్ములఁబఱపెన్. 22

క. ఆలాగుమారుఁడేసిన । వాలుందూపులకు మైవి - వశమైబాళిన్
సోలిధృతిదూలి యానర । పాలాత్మజునట్టె పొదివి - పట్టిపలుమరున్. 23

ఉ. ముద్దిడి మోవినొక్కి, తన - మోమును మోమునఁజేర్చి గుబ్బలం
దద్దయు వానిపేరురముఁ - దాఁకఁగనొత్తుచు, లేఁతచెక్కులన్
బద్దునగోటగీటుచుఁ బె - నంగి పెనంగి, యతండు లేశమున్
నిద్దురవీడకున్న రమ - ణీమణి యబ్బురమంది యిట్లనున్. 24

శా. ఔరా! యెక్కడి గాఢనిద్ర యిదిబా - గాయెంజుమీ లెమ్మ; శృం
గారాకారుఁడవౌట నివ్వలచితిన్; - నాపై చలంబేల? నా
యారాటంబు నడంపఁగాఁ దగదె నె - య్యంబొప్పఁగాఁ బల్క? యీ
క్రూరత్వంబునుమాని నన్నిపుడుచే - కొమ్మార్తి నొందింపకన్. 25

ఉ. ఇక్కటిలత్వమేల? నిను - నెన్నివిధంబుల వేఁడుకొన్ననీ
చక్కనికన్నులం దెఱచి - సంతసమొప్పఁగ నన్నుఁగాంచినా
మక్కువదీఱ భంగినొక - మాటయుఁబల్కవు నిర్దయాత్మ; నన్
బ్రక్కకుఁజేర్పరాదొ? తమిఁ - బాయఁగ నేలుకొనంగరాదొకో? 26

క. సురసిద్ధసాధ్యవిద్యా । ధరగంధర్వాహి యక్ష - దానవఖగకి
న్నరనరులలోన నీవె । వ్వరివాఁడవొ యదియెఱుంగ - బలఁకుము నాకున్. 27

క. ఘనుఁడగు మజ్జనకుని శా | సనమున నన్యులకుఁ జొరన - సాధ్యంబగునా.
ఘనహర్మ్యాంతరమునకే | యనువునఁ జనుదెంచి వాఁడ - వదియుం జెపుమా. 28

క. భూచరులఁ గొదవు నేతగ | యోచించిన యిట్టిశక్తి - యును ధైర్యంబున్,
భూచరుఁడవొ ఖేచరుఁడవొ | లేచి కనుల్విచ్చి కనితె - లియఁబల్కుమొగిన్. 29

ఉ. వచ్చినవాఁడ వెగ్గనక - వాసిఁదలంపక సాహసించినీ
యిచ్చమదీయ శయ్యపయి - నెక్కి, యెఱుంగని కన్యనైనన్
ముచ్చటఁదీరనంటి, భయ - మున్విడిచేరికఁ బవ్వళింపఁగా
వచ్చునె? యెట్టికీడు పయి - వచ్చునొ యంచుఁదలంపవేమదిన్. 30

క. మున్నెన్నఁడు నెఱుఁగను నిను | నన్నును నీవెఱుఁగవెపుడు - నాకచరుఁడవై
యున్నమతి భూచరుఁడవై | యున్నను నంతఃపురంబు - నొప్పునె చొరఁగన్. 31

క. ఇలజనులకుఁ బొసఁగుఫలా | ఫలములఁ దెలియంగరావు - పడిసెడిదనుకన్;
తెలిసికొని యనుభవింపఁగ | వలసినతఱి వానికవియ - ప్రాప్తించునొగిన్. 32

క. కానతలంపని తలఁపుగ | నేనినుఁగను భాగ్యమెఁ బడసె - నేఁడిట; పూర్వం
బే నోములు నోఁచితినో | వానిఫలం బిపుడుకూడి - వచ్చెనునాకున్. 33

గీ. వలపుఁజెందినదాని నా - వంటిదాని | మేలుకొనిచూచి మాటాడి - మేనులేని
వానిబారినిఁ బడినట్టి - పడఁతిగనక | గాఢనిద్రనుండుట మేలు-కార్యమగునె? 34

వ. అని యనేకప్రకారంబులం బలుకుచు తనవలననైనంతవట్టు నతని మేలుకొలుపం బ్రయత్నించి విఫలమనోరథయై కర్తవ్యం బెఱుంగనేరక యిది దైవమాయగావలయుఁ, గాదేని యర్ధరాత్రంబున నిట్టివిచిత్రకార్యంబు తటస్థంబగుటయు నితని కింతటి గాఢసుషుప్తి గలిగి యెన్నివిధంబుల మేల్కొలిపినను మేలుకొనకుండుటయుం గలుగునే? యిది స్వప్నంబని తలంతునేని యింద్రియవ్యాపారంబుకొఱత పడకుండుటంజేసి యటుల నెంచుట పొసంగదు. సత్యంబుగ నేఁజూచుచున్నదాన. నిందుకుంగల నిమిత్తంబు మాత్ర మెఱుంగరాక యున్నయది. యేమిసేయుదునని చింతాక్రాంతయై కొంతవడి యోజించి మనంబున నొకయుక్తి దోఁచుటయు నావింత నెఱుంగుట కదియొక యాధారంబుగానుండుంగాక యని నిశ్చయించి యాసమయంబున. 35

ఉ. ఆననబోఁణి వానిమెడ - నందముగా విలసిల్లుహారమున్
దానుధరించి యర్ఘ్యమునఁ - దత్సమమౌనిజ కంఠహారమున్
వానిగళంబునం బొసఁగ - వైచి ముదంబున లేఁతచెక్కులన్
మానినికూర్మిముద్దుఁగొని - మారునిబారికిఁ జిక్కి వేదనన్. 36

ఆ. సైఁపలేక కెలన - శయనించి మిక్కిలి । తల్లడిల్లుచున్న - తక్షణంబ
కాంచనాంగి కసుర-కల్పితంబగు మాయ । బొసఁగుటయును-నిదురబోడ మెనంత. 37

వ. యశోవతీవిజయాశ్వలు నిద్రాపరవశలై తల్పంబున శయనించియున్నఁ గాంచి రాక్షస
త్రయంబు వారిం జేరఁ జనుదెంచి విలోకించి తారతమ్యంబు విమర్శింపఁ దొడంగి రప్పు
డందుఁ దృతీయదనుజుండు తక్కుంగల నిశాచరద్వయముం జూచి తలయూఁచి
యిట్లనియె. 38

క. కంటిరె మీకొకనికివా । ల్గంటియు నొక్కనికి మనుజ - కాంతాత్మజుఁడుం
గంటికి నింపుగఁ దోఁచెద । రఁటిరిగద యిపుడు తెలియ - నయ్యెనె? మీకున్. 39

క. పోలఁగఁగని యిరువురిలో । మేలెవరో బలుకు-డనిన, మేమది తెలుపం
జాలము, మమ్మడుగగనీ । కేలా? యుతుకుట కొకండు - నీలకొకఁడునే ? 40

ఆ. నీవు చక్కఁ జూచి - నిజమునూహించివో । మోటలేక జెప్పు - మున్నమాట
నొక్కకంట సున్న - మొకకంట వెన్నయు । వలదునీకు; పక్ష - పాత మేల? 41

వ. అనిన విని ఘటోదరుండు వారింజూచి. 42

చ. వినుఁడెఱిగింతు మీకిపుడు; - వీరలలోపలఁ దారతమ్యమున్
గనవలెనన్న నించుకయుఁ - గానఁగరాదు; శుభాంగులిర్వురున్ ;
గొనబునమాటలందమినిఁ - గూర్మిని నీటున హెచ్చుతక్కువల్
గనఁబడకున్న వెవ్విధినిఁ - గాంచిన; మీరునుఁ జూడుఁడేర్పడన్. 43

క. తగుమగువ యితనికన్నిటఁ । దగుమగువకితండు తార - తమ్యము లేదీ
జగడమిఁక మాని చనుఁడెం । చఁగఁదగు వీరొకరికొకరు - సరియగువారల్. 44

ఆ. అనిన సంతసించి - యానని యిరువురు । నతనిఁజాల మెచ్చి - నుతియొనర్చి
యచటనుండి కదలి-రపుడు వజ్రనఖుండు । స్వపురమునకుఁ జేర్చె - నృపతిసుతుని.

క. ఈరీతిని నడురేయి । న్వారలు కడువింతయైన - వాదాడినిజం
బారసియంతటఁ దమతమ । దారిం జనిరంబరమున - ధారాళగతిన్. 46

వ. అంత వేగుఁజామగుటయు. 47

గీ. ప్రణయకలహంబు కతమునఁ - బతులరతులఁ । దేల్పకున్నట్టి చెలుల సం-ధింపుఁడింక
వేగుతఱియయ్యె ననిచాటు - విధముఁ గాఁగ । కుక్కుటంబులు పెల్లుగాఁ - గూ
[యఁదొడఁగె. 48

ఆ. ఇనుఁడు వచ్చునింక - జనులార! మీరవి । పనుల మిగుల మెలకు-వను వహించి
మెలఁగుఁడనుచు మున్న-దెలుప వచ్చినమాత । ఫక్కి నపుడు వేగు-జుక్క దోఁచె. 49

చ. కలయిక పెంపునంబడలి - కాంతరో ! నీయుపకాంతుచెంతమై
దెలియకఁ గూర్కెదారె! మదిఁ-దేమన యేమనవచ్చు? లెమ్ము ర
చ్చలఁబడెదంచుదూతి యభి - సారికయాచెలిఁబిల్వ, దానికి
న్వెలవెలఁబోయె మోమునఁగ - వెల్వెలనయ్యెను తూర్పుచాలఁగన్. 50

క. తరుణీమణులును తరుణులు । సురతశ్రమనొందియున్న - సోలయికఁదోలఁగన్
విరిపీవనలను విసరెడి । పరిచరులును వోలెశీత - పవనములొలసెన్. 51

గీ. ఇరులడంగెను రవియుద - యించుననిడ । లంచివేగసంకేత స్థలములువెడలి
చెలులవిడిపోవు తటినివి-టులముఖముల । కరణిగృహదీపసంతతి-కాంతిఁదొఱఁగె.

చ. కువలయనేతనై మనుజ - కోటికి మెచ్చగురాజనయ్యునే
నవమతినొందఁ గావలసె - నయ్యనుఁడేపున నాదుతేజమున్
జవమునఁ గైకొనంగలఁడు - సాగుటమేలెట కేనినంచుని
క్కువవిడిపోయిడాఁగె ననఁ - గ్రుంకె విధుండపరార్ణవంబునన్. 53

క. అలమారనృపతి ధృతిఁబాం । థులపేరిటి శత్రుకోటి - తోఁబోరిజయం
బెలమిఁగొని రాఁగ సేనల । గలకలమన విహగతతుల -కలకలమెసఁగెన్. 54

ఉ. సాహసమొప్ప భాస్కరుఁడు - చయ్యనరాఁగల డెంకనంచు మం
దేహముఖాసురుల్గడఁగి - ధీరతనోలిని దారిఁగట్టియు
త్సాహము మీఱనిల్చినసె - సంగెనువారలరక్తమాల్యము
ఖ్యాహవవేషకాంతి యన - నత్తటిశోణిమమొప్పెఁబ్రాగ్దిశన్. 55

క. పతియన్య దేశమునకున్ । జతనంబునఁ బోవుటయువి - షాదాత్మకయై
యతఁడెరుదెంచిన నలరెడు । సతివలె వికసించె పంక - జాతలతధృతిన్. 56

క. పరభూపతి రాజ్యంబును । హరియించిన భీతిఁగొనిని - జాత్మేశుఁడు తాఁ
బరువిడిపోయినఁ గుందెడి । తరుణియువలెకైరవ ప్ర - తతియుచిఁదలఁగెన్. 57

చ. [షట్పది]:—తరణినలుండు సాంగ్యకలి - తంత్రమునందగులొంది సోమపు
ష్కరునకు రాజ్యమోటువడి - గాటపుచీఁకటి కానఁబద్మినీ
తరుణిని నిద్రలోవిడిచి - తారజనీ ఫణిదష్టుఁడైయొగిన్
పరిమిత యామకాల ఋతు - పర్ణునిఁగొల్చుచుఁ బ్రాగ్విదర్భలో
సిరియునిజాకృతింబడసి - చేరెనువేయుద యాద్రిదేశమున్. 58

ఉ. ఈచెడురాజు వచ్చెవిభుఁ - డిచ్చటలేఁడిపుడన్యపూరుషున్
జూచుట దోసమంచు తన - సొంపగు కన్నులు మూసిభర్తదా

వేచను దేరఁగాఁ గనులు - విచ్చికనుంగొను పద్మినీ ప్రభ
న్నొప్పెచితదృష్టులట్లు కమ - లోదరముల్వెడలెన్ ద్విరేఫముల్. 59

వ. ఇట్లు సూర్యోదయంబగుటయు యశోవతిసముచితప్రకారంబున మేల్కాంచి లేచి పరికించి రాత్రిఁదనచెంతఁబరుండియుండిన సుందరాంగుఁడగుయౌవనపురుషునింగానక వెఱఁగంది కుంది సందియంబుగదురనందున్న మందగమనలనందఱంజేరఁజీరి తమకంబు మీఱి వారితో నిట్లనియె. 60

క. ఓతరుణులార! నాకీ। య్యాతలమున రాత్రియుండి-నట్టిశుభాంగుం
డీతఱి నెటకేఁగెను? వాఁ। డేతత్స్థానంబులోన - నెవ్విధిఁజొచ్చెన్? 61

ఉ. వానిమనోహరాకృతియు - వానివిలాసము నేమిచెప్పనా
మానసమున్ హరించెఁద్రుటి - మాత్రములోన నతండు; నేను పె
ల్లూనిన నిద్రమైమఱచి - యుండుతఱిం గరుణావిదూరుఁడై
తా నెటకేఁగెనో యిపుడు - తద్విధమెయ్యనఁ దెల్పుఁడేర్పడన్. 62

క. మీకెల్ల నెఱుఁగవచ్చుం। గాకుండిన నెవఁడుచేరఁ - గాఁగలఁడిటకున్
భీకరులగు వర్ష్మధరుల్। కైకొనిరక్షించుచుండ - గానదిచెపుడా. 63

ఆ. అర్ధరాత్రివేళ - నతఁడునామేడలో। నెటులఁజొచ్చెనొక్కొ - యెఱుఁగరాదు
వచ్చియంతఁబోక - వాంఛించియంటినా। పజ్జశయ్యమీఁదఁ - బవ్వళించె. 64

ఆ. చెలియలార! యేమి - సెప్పుదు మేల్కాని। వానిఁజూచినపుడు - మానసమునఁ
బట్టరానివలపు - బుట్టినఁగౌఁగిట। నట్టెచేర్చిముద్దుఁ - బెట్టుకొంటి. 65

క. చయ్యన నత్తఱిలగ్నం। బయ్యెను నామనమువాని - యందునఁనికమా
యయ్యవరునరయనేలా? । వయ్యము, తగునితఁడె నాకుఁ - బతియనుకొంటిన్. 66

ఆ. అట్టివానిచెట్టఁ - బట్టలేకున్నచో। పుట్టువేల? పూర్వ - పుణ్యఫలము
కతననాకుదక్కెఁ;-గాంతకుపుణ్యంబు। కొలఁదిఁబురుషుఁడనుచుఁ-బలుకవినమె. 67

క. తలఁపఁగ మీఁగలునాపైఁ। గలకూరిమి కతనమేలు - గావింపంగాఁ
దలఁచితగునంచు పరులకుఁ। దెలియంగానీకయతనిఁ - దెచ్చితిరొక్కో. 68

చ. అనపుఁడు గుండియల్ పదర - నంగన లొండొరులాననంబులన్
గనుకనిఁజూచుకొంచు వెఱఁ - గాంచన గాత్రినిఁగాంచిపల్కిరే
మనియెదవమ్మ? నీనుడువు - లద్భుతముల్గలపోసిచూడ మా
నినిరో! యిదేమి నీవనుట - నీవమెఱుంగని చాడ్పుతోచెడిన్. 69

ఉ. ఎక్కడిమోహనాంగుఁ డతఁ - డెవ్విధివచ్చెను రాత్రి? యెవ్వఁడా
చక్కనివాఁడు? వాఁ డెటుల - శయ్యపయిం బవళించె? నెట్టిదా

మక్కువ ? నీవువల్కునని - మాకెఱుఁగంబడఁబట్టె వింత; యా
మ్మక్కమతిభ్రమంబొయిది- మాయయొ వెఱ్ఱితనంబొ కోమలీ ! 70

ఉ. పూరుషమాత్రుఁ డీస్థలముఁ - బూని చొరందరమా ? సదాభటుల్
ద్వారముఁగాచియుండ సత - తంబును మేమును సక్రమత్తితిన్
జేరువనుండ నెవ్వఁడొని - సిన్ బరుఁడొక్కఁడు వచ్చెనన్న నె
వ్వాగలుగాని నమ్మదురె? - వంచన మాటలు గాక సుందరీ! 71

వ. అని పలికిన వారొక్కింత సంకోచంబడక యోచించి మగల నిట్లనిరి. 72

చ. సరిసరి! యింకనీవనెడి - చందము మాకెఱుఁగంగవచ్చె; రా
తిరికలఁగంటి వాభ్రమము - దీరకయున్నదినీకు ; నిక్కమి
ద్ధరఁగలవారికెల్లరకుఁ - దార్కొనుచుండు నిజంబువోలె ; వి
ద్దురగొదరైనఁ దోఁచునవి; - తోయజపత్త్ర విశాలలోచనా ! 73

క. అనయము నృపనందనులం । గని లిఖియించిన పటములఁ - గనుచుండుదువం
దుననొక రూపము కలలో । నొనరంగా నీకుఁదోఁచె - నోబింబోష్ఠీ! 74

క. ఈవఱకు నొకఁడు వచ్చుట । పోవుట మే మెఱుఁగమిటకుఁ - పోలతిరో! మమ్మ
న్యావరుఁడు నమ్మనీకుం । గావలిగా నునిచెనిచటఁ - గలుగు నెతప్పుల్. 75

క. మమ్మడుగు టేల? యనినా । కొమ్మమనంబుననుమించు - కోపంబునమైఁ
జెమ్మటలూరఁగవారల । నమ్మక నదలించివెఱఁద - నరనిట్లనియెన్. 76

శా. ఔనౌనే యిఁక నేమనందగును మి - మ్మారితి రేయెల్లనా
తోనున్నట్టి శుభాంగు డాఁచి యిపు డెం - దున్ నిష్కళంకంబుగా
మీనే ర్పేర్పడ మాటలాడెదరు మే - ల్మేలాయెఁజాల్చాలు నెం
తైసంజేయరె? యింతకుం దగిన వా - రౌరా సఖుల్మీరలే ? 77

ఉ. ఖ్యాతిగ నేకొఱంతయునుఁ - గానకచాలసుఖించు మత్ప్రవో
దాతిశయంబుగాంచి హృద - యంబుల నోర్వఁగలేకయేపఁగా
నీ తెఱఁగొప్పనంచు నను - నివ్విధిఁజింతవహింపఁజేయఁగాఁ
గైతవమున్ రచించితిరి - కానము మేమని నంతబోవునే? 78

క. కలతెఱఁగును దెలుపకయిది । కలయని సాధింపఁదగునె? - కటకట ! మిమ్మున్
జెలులుగదాయని నమ్మితిఁ । బొలుపొందిన మేకవన్నె - పులులని యెఱుఁగన్. 79

ఉ. నాకొగిఁగూర్చువారలని - నామది నెంచితిఁ గానలేకమీ
రేకముఖంబుగా నెఱుఁగ - మీవిషయంబని పల్కినేఁడుస
న్నేకడవెట్టఁజేయుటకు - నెంచితిరేమనవచ్చునింక మం
పూకరవాఘులార ! యెవఁ - డుంజనుదేరఁగలేడ పల్కుఁడా. 80

ఆ. అనియదల్పఁజెలుల - కందఱికినిఁబెద్ద। యైనచంద్రికాఖ్య - యనియెనిట్లు :
వెలఁది, నీవుపల్కు - వృత్తాంతమిందెవ్వ । రెఱుఁగరమ్మ, కోప - మేలనమ్మ? 81

క. కలగంటి వనినఁగాదని । యలిగిమమున్ దూలనాడి - యదలించెదవే
వలనికిఁ జనిరెయ్యాదియుం । దెలియని మే మెవనిఁనింక - దెత్తుముచెపుమా? 82

గీ. పడఁతిరో! వినవమ్మ, నీ - పాదమాన । మాకుఁదెలియదు, నిక్కమీ - మాటనిజము;
గాలిసోఁకెనో లేకున్నఁ - గలయొకాని । యెండుగాదిది వింతగా-యున్నదౌర! 83

క. అనవుఁడునుడురాజానన । కనలుచు నెఱ వగపు శంక - గదురఁగఁదనలోఁ
దనరఁగయోజించినిజం । బునుదెలియఁగఁలేక మిగులఁ - బొలుపఱియంతన్. 84

ఆ. నిజగళస్థమైన - నేవళంబుఁదలంచి । మరలధృతి వహించి - మగువసఖుల
డాయఁజీరిపలికె - మాయకత్తెలుమీరు । నన్ను మోసగింప - నాయమగునె? 85

చ. కలయని గాలియంచుఁ బలు - కందగునే? యిదె, రాత్రివాఁడునా
కెలనశయించియున్నపుడు - గెంటనికూరిమి వానిహారమున్
గళమున నేఁధరించితిని - గంటిరె? నాదగురత్నహారమున్
వెలయఁగవాని కంఠమున - వేసితిఁ; గూరుకువచ్చెనంతలోన్. 86

మ ఇదియున్ స్వప్నములో లభించెనో నిజం - బేయౌనొ యోజింపఁగా
మదికిందోఁపదె? మీరెఱుంగకతఁడే - మాడ్కిన్ననుంజేరెనో
నిదురంజెందినవేళ నెందుజనెనో - నిక్కంబుగాఁదెల్పుఁడీ
సుదతీరత్నములార! యిట్లదయతన్ - బ్రసక్కింపఁగానేటికిన్. 87

చ. సరగుననేవరించినర-సాధరవృత్తి సమాంగుఁదెచ్చినా
సరసనుజేర్పరమ్మ, మిము - సన్నుతిఁజేసి బహూకరించెదన్;
బరవశబుద్ధినైతిని గృ - పారహితుండగు మీనకేతనుం
డరమరమానినన్నుఁగుసు - మాంబకసంహతిచేనలంచెడిన్. 88

క. అనియిట్లు పైఁపఁజాలక । వనటమెయిన్ వేఁడుచున్న - వనితవెతన్ గ
న్గొనివెల్లబోయి చంద్రిక । యనుమానము మదినిఁగదుర - నపుడిట్లనియెన్. 89

చ. చిలుకలకొల్కి! నీవిపుడు - చెప్పినచొప్పు దలంచిచూడఁగాఁ
గలయనిచెప్పఁగా తగదు; - కంటిమినీ మెడనుండుహారమున్
గలవిధమెట్టిదోఁ దెలియఁ-గాఁబడదీశ్వరుఁడే యెఱుంగుఁబో
తెలియఁగలేరు దక్కొరులు; - దీనిని మేము వచింపనేర్తుమే? 90

క. కలయైనఁగాలిసోఁకినఁ । దలఁపున విభ్రమమెసంగఁ - దగుఁగానిమహో
జ్జ్వలరత్నహారమెవ్విధిఁ । గలుగున్? గలగాదు నిజమె - కావలయుఁజుమీ, 91

క. ఎన్నఁడును విననివింతను । విన్నారము నేఁడు మేము - వెలఁదిరో! నీచేఁ;
గన్నారమొక నిదర్శన । మిన్నియు నెట్లోదవెనొక్కొ - యేమాయంబో. 92

క. ఇంతటిలో నబ్బురముగ । నింతటి చిత్రంబు పొసఁగె - నేమనవచ్చున్
సుంతైన నమ్మరీవు । త్తాంతమ్ము మ నెవరు విన్న - నంబుజవదనా. 93

క. ఎన్నఁడును గల్లలాడక । యున్నది యున్నట్లు పలుకు - చుండుదు, మిఁకనీ
కన్నను గలరే యాప్తులు । కన్నెరో! మేమెఱిఁగి దాఁపఁ - గాఁగలమటవే. 94

ఆ. అనినవారిమాట - లాదరింపకఁదన । వలపుకానిమీఁద - వాంఛమీఱ
భోగరక్తితూని - పొలఁతితానది మొదల్ । పెంపుఁదక్కి పరిత - పింపదొడఁగె. 95

చ. పలుకదు కామినీమణులు - పల్కఁబెంగటఁజేరి వేఁడినన్
నిలిచినచోట నిల్వదు గు - ణింపదు నూతనగీత, మెవ్వరి
న్బిలువదు చేరదద్యులను - బెంచినముద్దుల చిన్నిచిల్కకుం
జెలువచెలంగిపద్యమును - జెప్పదు త్రిప్పదులోనిభావమున్. 96

చ. కుడువదు షడ్రసోదనముఁ - గోమలివేణి ఘటింప, దింపుగా
ముడువదు పూవుటెత్తులను - భూషణముల్ధరియింపదెప్పుడున్
విడువదుయోజనన్ జెలుల - వేఁడుమగమ్మనియాటలాడగా;
నుడువదుకోరికన్ వగఁగ - నుంగొను నూఱటఁజెందదాత్మలోన్. 97

క. జలకంబాడదు మేలగు । పలువను ధరియింప దబ్జ - వదనముఖమునం
దిలకముదిద్దదు ముకురము । దిలకింపదు కజ్జలమును - దీర్ఘదుకనులన్. 98

క. మగువలఁగనినగు నలుగున్ । దిగులొందును వెగటుఁజెందు - దెగడుహసించున్
వగచును సోలున్ వెలవెల । నగువిభ్రాంతినవహించి - యలయుఁగలంగున్. 99

సీ. శ్రుతిఁగూర్చివీణియ - నతివయందిచ్చిన - నదియేలనిపుడంచు - నవలయుంచుఁ
బరిహాసముగఁజెలు - ల్పలుకరించినఁజాలు - నేమిమాటలటంచు - నీసడించు
వెలఁది పెంచినముద్దు - చిలుక పై వ్రాలిన - విసుకునదవ్వగా - విసరివేయు
వేళకుభుజియింప - వేగరమ్మనిబిల్వ - వెగటుగాఁగనిమాఱు - మొగమువెట్టు

ఆ. తలఁపులోననేమొ - తలపోసితలయూఁచుఁ । కనులనీరునించుఁ-గలతనొందు
దిక్కులరయునట్టె - చెక్కిటఁజెయినేర్చు । మదివిరాళిమించి - మందగమన. 100

సీ. చేడెయొక్కతె నెరుల్ - చిక్కుడలించికీ - ల్జడసంఘటింపనో - చ్చంబుపలుకు
బోటియొక్కతెమంచి - పూవులుదెచ్చిన - నిపుడొల్లనవియని - తొడసిపోవుఁ
జానయొక్కతె మేనఁ - జందనంబునలంద - వచ్చినకోపించి - వాదులాడు
కాంతయొక్కతెరత్న - ఖచితభూషలనిడ - ముదుకసొమ్ములటంచు-మోము త్రిప్పు

తే-గీ. కసరునదలించు బెదరించుఁ - గామినులను । దిట్టుఁ బెనురట్టుఁ బెట్టుఁ గ్రోధించు మోహ
భరము సైరింపఁ గాదన - తరముగాక । పంచశరశరపంచక - ప్రహతిఁ దూలు. 101

వ. ఇవ్విధంబున నవ్వీరిబోణి పువ్వువిలుంతుని నునిశితంబులగు నలరుటమ్ములకుఁ గురియై యారాటంబుఁ జెంది పరితపింపుచుండ నయ్యవసరంబున. 102

క. కనిచంద్రికాది యువతులు । కనుఁగొలఁకుల శోకభాష్ప - కణములు తొరఁగన్
బనిదోఁపక కడుఁ దత్తర । మున నింకెట్లనుచు భీతిఁ - బొందికడువడిన్. 103

క. నెమ్మనమున నీకివ్విధి । నుమ్మలికం జేల? చేల! - యోజింపఁగ నేఁ
డెమ్మయినో దుష్టపిశా । చమ్ము నినున్ సోఁకియుండు - చందముతోఁచెన్. 104

ఉ. దానికతంబునం దొడరెఁ - దాపము, చిత్తవికారమేర్పడెన్
బూనికనద్దియే యటులఁ - బూరుషునిం బలె దోఁచెనీకు గాం
తా! నిజమింతయున్ వయసు - దానవుగావున నిన్ను సోఁకె నే
మో నడురేయి; నిట్లువిన - మో కవమెక్కొ పిశాచచేష్టలన్. 105

క. వినుమది యేయొక హారం । బునఁ గ్రక్కొనివచ్చి కంఠ - మునఁ దాఁ దగిలిం
చెనుగాఁబోలును కాదన । మన మేడకు నెవఁడు వచ్చు - మగువరొ చెప్పుమా? 106

చ. అది తెలియంగలేక మన - మందఱమున్ భ్రమ మొందితోఁచిన
ట్లదిరొఁదలంచి నారమిది-యేనిజ మేటికి శంక యింకనీ
మది వెఱగందకమ్మ తగు - మార్గము యోజనఁ జేసి యైన, ని
య్యదిచని తీనికిం దెలిపి - యైనను మాన్చెదమీ వికారమున్. 107

వ. అనిపలికిన చెలులపలుకులు సెవ్వులకుములుకులపగిదిఁ దోఁచిన నాదరింపక యా చెలువ వారిమాటలఁ బెడచెవినిడి తనమనోహరునిపయిఁ దగిలిన మనంబు మరల్పఁ జాలక మించిన విరాళి నతనిం దలంచి యిట్లనియె. 108

ఉ. ఏవగఁ దాళియుందు నిఁక - నెవ్వరు నా వెతమాన్పువారు నే
నేవిధిఁ గాంతు నా ప్రియుని - నెన్నఁడు నా మది శాంతిఁ బొందు హా!
దైవమ! దిక్కు నీవ పరి-తాపముఁ బాపి సముద్ధరింపు మె
ట్లీ విరహాబ్ధి నీఁదఁగల - నెట్లు తరింతును తోఁచ దక్కటా! 109

క. ఇరుపురము నేకళయ్యన్ । బరుండడియున్న పుడదేమి - పాపమొ చెడు ని
ద్దురబొసఁగి మేను మఱచితి । వెరఁగది; గాకున్నఁ బోవ - విడుతునె వానిన్. 110

వ. అని తనకుఁ దాన మాటలాడుకొనుచు, కలంగినతలఁపు నిలుపుకొనఁ జాలక యా వరారోహ మోహావేశంబునఁ జిత్తప్రియునిస్మరణంబు దక్కఁ దక్కిన విషయంబులఁ బ్రవృత్తంబు విడిచి విరక్తివహించి యప్పుడు. 111

సీ. జలతారుపేటంచు - చలువచేలము విచ్చి - చినిఁగినమలినంపుఁ-జీరఁగట్టి
సౌరుగల్గినకుతి - నీశైకవిడఁదీసి - వికృతంపుముదుకకం - చుకముదొడిగి
దిద్దినమృగమద - తిలకంబుదుడిచివే - పచ్చకప్పురమును - బట్టువెట్టి
తలధరించినపుష్ప - ములనూడ్చివెదచల్లి - నిడుకురుల్వ్రేగటుగా - ముడిసుటించి

గీ. తొడవులొకకొన్ని విడఁదీసి - విడెమునుమిసి । పజ్జఁగలయాటవస్తువు-ల్వారవైచి
కలపమునునీటఁగడిగి య-గ్గలపుఁదమిని । బట్టుజిలుగంచు తెరచాటు - పాన్పుఁజేరి. 112

ఆ. తరుణిచిత్త హరుని - దలఁచితలంచియో । ర్వఁగఁదరంబుగాని - బాళినలయు
టరసియచటికాంత - లత్తటిశైత్యోప । చారముల నొనర్ప - సాగిరపుడు. 113

సీ. కడుఁజల్లనైయుండు - గందంబుఁబూసిన - పెటిలిపెళ్లలుగాఁగఁ - జేటులెత్తె
పల్లవంబులుదెచ్చి - పాన్పుగావించిన - తోడనేవేఁడిచే - వాడిపోయె
పన్నీరుఁగొనిమేని - పైఁజిల్కరించిన - భుగభుగమనిసెగ - లెగయఁదొడఁగె
విరులవీవనలచే - విసరినముండటి - యంతకన్నను తాప - మతిశయించె

గీ. మున్నెమౌక్తికహారంబు - సున్నమయ్యె । సొంపుడిందెఁగనుంగవఁ - గెంపుదోఁచెఁ
జిడిముడియొసంగె మేనఁబె-న్జెమటవొడమె । రమణికావేళ మదనజ్వ-రంబుకతన. 114

క. అవెగనిచెలులు భయంబున । నిదియేమి విచిత్రమనుచు - నెంచఁగనపుడా
మదవతియూర్పులు నిగుడఁగ । మదినింబ్రియుఁ దలఁచివిభ్ర-మంబుగఁదురఁగన్. 115

ఉ. రా! యనుఁజక్కవేమి పగ-రా! యను, నోసుకుమార! సైఁపలే
రా! యను, నెందుడాఁగితివి-రా! యను, నీహృదయంబు నెన్నఁగా
రా యను, నన్నునేలుకొన-రా! యను, నావెతఁబాపకుంటమే
రా! యను, నమ్మియుంటిఁగద-రా! యను, నార! మనోహరా! యనున్. 116

ఉ. హా! యను, నేమివింతయహ-హా! యను, నన్నలయించుటేల? మే
లా! యను, మోసపోయితిబ-లా! యను, మారునిబారిఁద్రోయనౌ
నా! యను, నన్నలంచనద-నా! యను, నోర్వఁగఁజాలరామరా
మా! యను, నీకుదక్కితి సు-మా! యను, నక్కట! దైవమా యనున్. 117

వ. ఇట్లకాంతామణి విభ్రమంపుపలుకులుపలుకుచు విరహవేదనంబరాయత్తచిత్తయై యుత్తలపడుచున్నఁగనితత్తఱపాటుగదుర చెలులావృత్తాంతంబు సత్వరంజని భూపాలునకుఁదెలుపుట కర్తవ్యంబనితలంచియు, నది యన్యపురుషసంబంధజనితంబగు మనఃక్లేశంబగుటఁబట్టియట్టిదివినినపుడది తమయజాగ్రత్తవలనబుట్టిననేరమనియెంచి యతండు కోపంబువహించెనేని యొప్పుమిగులుగుట తప్పదనుశంక దమలోముప్పిరిఁగొనఁజెప్ప నోడియింకనదనువలననైనపట్టుఁబరితాపనివారణోపాయంబునఱయుటశ్రేయంబనియు,

నప్పటికినిఁ దెప్పిరిలకున్న రాజునకుం జెప్పదమనియు, నటమీఁదదైవసంకల్పప్రకారం
బుగా నెట్లుజరుగవలసియుండిన నట్లుజరుగఁగలదనియు నిశ్చయించివారావిషయంబు
బయల్పడనీయక పలువిధంబులనుపచారంబులుగావించుచుండ కొలఁదిదివసంబులు గడ
చుటయును. 118

వసంతఋతువర్ణన.

ఉ. అంతదినాంతకాంతికలి-తాంతవనాంతరకాంతసంతతి
ప్రాంతనితాంత సౌరభల-తాంతరజః పటలీనిరంతరా
క్రాంతదిశాంత, మక్షయజ-గత్ప్రియశాంతము, పాంథవర్గవి
భ్రాంత, మనంగసైన్యబల-వంతము పొల్చెవసంతమింపుగన్. 119

క. కొమ్మలకున్ ఒల్లవరా । గమ్మొదవెన్ ద్విజవితతికిఁ - గౌతుక మెసఁగెన్
తుమ్మెదలఝుంకృతికిఁదల । దిమ్మడరెనుపాంథులకుఁ గ-దిరెవిరితావుల్. 120

వ. మఱియు నవ్వసంతసమయంబు, మలయసమీరపరంపరాసమాగమ నిమిత్తసముద్ధూత
కదళీకర్పూరపరాగపటలపరిచ్ఛాదితవ్యోమభాగంబును, భాసురవిలాసావాసితకేసరకు
సుమధూళీధూసరితదిగంతరంబును, బాలరసాలారుణకిసాలయఖాదనకౌతూహలకలితకల
కంఠజాలకోలాహలంబును, ననంగరాజాంగీకృతభృంగీగణసంగీతనాదశ్రవణవివశాంత
రంగ భుజంగపుంగవసముదయంబును, కీరశారికానఖముఖక్షతపరిపక్వఫలవిగళితమధుర
రసబిందుసందోహపతనపంకిలతరుగణపరిసరప్రదేశంబును నై విలసిల్లెనాసమయంబున. 121

ఉ. ఓరిమిలేక చాలవెత-నొందు నృపాత్మజఁ జూచి నెచ్చెలుల్
కూరిమిజాలియున్మృగులఁ - గోమలితాపముఁ బాయులాగునొ
ప్పారఁగ నెంచివేవనవి-హారము సేయుట లగ్గటంచులోఁ
గోరికలూర నేగిరిని - గూఢపథంబున వారలందఱున్. 122

క. తామరసనయనలతనుని । దీమంబుల పగిదిఁగామ - దేవతలగతిన్
భూమీశుసుతనుదోడ్కొని । సోమరిసడలెనయవనముఁ -జొచ్చెడివేళన్. 123

ఉ. వారలగారవించికొని - వచ్చుటకామనిపేరిరత్నగ
ర్భారమణుండు మున్నెదురఁ-బంపినయట్టి భటుండువోలె శ్రీం
గారవనాంతరప్రసవ - గంధఘుమంఘుమితానుకూలవి
స్ఫారమనోజ్ఞమారుతము - చాసలపైనొలసెన్ బ్రియంబుగన్. 124

క. అనుతపరిమళయుతశీ । తానిలమంద ప్రచార-హారితఁబొగడం
గానేరకఁ బొగడుచువా । రానందము మీఱఁజనివ - నాంతరసీమన్. 125

క. విహరింపఁదొడఁగి రామని । మహిమఁగని మెచ్చినిరుప-మానప్రమదా
వహామిప్పవనమనితమకుఁ । సహజంబగు కులుకునడల - సౌరొదవంగఁ. 126

వ. అప్పుడావనంబునవివిలాసభాసురంబై, నూతనకాంతాసమాగంబునుంబోలె, సరాగ సల్లలితపల్లవోల్లాసభరితంబును, సరోవరంబునుంబోలె, కలకంఠప్లవంగసారంగ జీవనాధారంబును, కైలాసంబునుంబోలె, కుమారీనీలకంఠవినాయకశుకభరద్వాజనాగదాది సంయుతంబును, నింద్రసదనంబునుంబోలె, రంభాసుమంజరీ కుందహేమాభిరామంబును; సుజనవచనంబునుంబోలె, నతులితమధుర సగసఫలప్రదార్థంబును, వేశ్యాగృహంబునుంబోలె, బహుతరకుసుమసుగంధ బంధురమనోజ్ఞాలంకార సహితంబును, సుకవికావ్యంబునుంబోలె, ప్రవిమలశబ్దలక్షణప్రసిద్ధంబును, నైయొప్పుచున్నంగని వనితామణులు స్వేచ్ఛావిహారంబునకుంగడంగి రట్టియెడ. 127

సీ. బోటియొక్కతె వేఁడ్కఁ - బూవులుకోసిన - నతివయొక్కతెవాని - నపహరించె
భామయొక్కతెకోరి - బంతులుగూర్చిన - నింతియొక్కతెకొని - యెగగవైచె
కాంతయొక్కతెలీల - గానంబొనర్చిన - గరితయొక్కతెదాని-బరిహసించె
చానయొక్కతెయంచ - జతలరఁజీరిన - మగువయొక్కతెవాని - సెగిచితోలఁగ

గీ. మందయాన యొకర్తుపం-డ్లందికోయు । లెటిఁగియొకలేమ గిలిగింత - నిడినగించెఁ
బూవుటీరంబులో నొక్క-పొలఁతిడాఁగ।వెదకికనిపట్టెనందొక్క-విద్రుమోష్ఠి. 128

సీ. ఈసత్రప్రసూనంబు - లేకదావాఁడియా - శంబరాంతకునిఘో - రాంబకంబు
లీపల్లవంబుల - నేకదాభక్షించి - గర్వంబునొందుపి - కవ్రజంబు
లీసుగంధానిల - మేకదాకామినీ - తతికిసంతాపంబుఁ - దనగఁజేయు
నీసరోజాతంబు - లేకదామత్తభృం - గావళులకుఁగేళి - కొలయువులు

గీ. ఇచటివెపూఁదేనెవాకల - కిరుగెలఁకుల । పాదపచ్ఛాయలేకదా - బర్హితతికి
కౌతుకప్రదనాట్యరం-గస్థలములు । వర్ణనాతీతమీవన - వైభవంబు. 129

సీ. రమణీయసుమనోవి - రాజితంబీలత - యామోదసంపద - నలరుచుండె
మధురఫలావాప్తి - మడఁగనీశాఖలు - వేడ్కఁజిల్కలువిత్తి - వీఁగుచుండె
విరితేనెవర్షంబు - కురియునీపొదరింట - మదముమీఱఁగనళుల్ - మూఁగుచుండె
కర్పూరపరిమళా - కరమీకదళులు - పొలివోనివిఖ్యాతిఁ - బొదలుచుండె

గీ. ప్రవిమలాంభోజ నికి రవి-రాజమాన । మీసరోవరమింపెస-యించుచుండె
యౌవనశ్రీమనోజ్ఞత్వ-మెటిఁగిపలుక।మాధవుండొక్కరుఁడ నేర్చు-మనకుఁదరమె? 130

ఆ. అనుచుఁ బలుకుకొనుచు - వనితలవ్వనమున । విరుల పొదల వాక-దరులతరుల
నీడలందుఁజాల - వేడుకఁజరియించు । చున్నయవసరమున - వన్నెఁదలఁగి. 131

క. రాజాత్మజ తానొక్క్రమ । హీజముకడనిలిచి మరిని - హెచ్చినచింతన్
డాజడతనుండగన్గొని । రాజాననయొకతె సామ-రస్యంబొప్పన్. 132

క. ఇందుండు చేలరమ్మట । కుందరలుదమచుచుఁదోడు-కొనిచనివనమం
దందందుఁగలవిశేషము । లందెలుపుట కపుడుదాఁద-లఁచియిట్లనియెన్. 133

సీ. అబ్జాకరముఁజేర - నరుగకేకోమలి ! - మోముదామరనలు - ల్కుసరునేమొ
కిసలయంబులఁద్రుంపఁ - గేల్సాపకేలేమ! - కోకిలయలరంచుఁ - గొఱుకునేమొ
హృద్యబింబఫలంబు - లీక్షింపకేచెలీ ! - మొఱకుకీరము మోవిఁ - గఱచునేమొ
చనుదోయిఁబయ్యెద - సవరింపవేబేల ! - కలికిజక్కవ లట్టె - కదియునేమొ

గీ. మెల్ల నడుగుల నిడగదే - మీననేత్ర ! । యందియల చప్పుడైనరా-యంచపిండు
వెంటఁబడునేమొ ననుఁబాసి-యొంటిననలఁ । బోవకేబాల ! యేచెట్టు-పొసఁగునేమొ.

ఉ. పువ్వులనెల్ల గోసిరని - బోటులపైఁ గనలొందకమ్మ ! నీ
కివ్వనమందుమంచి విరు - లింకలభింపవె? వాంఛయున్నచో
నవ్వఁగరాదొ గానమునొ-నర్పఁగరాదొకొ యంటరాదొయీ
మవ్వపుఁబొన్న మోరటియు - మావియు వేననలొత్తు నట్లుగన్ ? 135

చ. పొలఁతిరొ! చూడుమీలతల - పొంకము, నీపెనుకప్పురంపుది
న్నెలచెలువంబు, నీతరుల - నిగ్గును, నీపొదరిండ్లయంద, మీ
యలరులబాగు, నీచిగురు-టాకులరంగు పసందుఁ, దేనెవా
కలవడిఁ, జూడ నెంతయును - గన్నులపండువు సేయునిచ్చటన్. 136

క. మనుచెలువపుఁ గొమ్మలతోఁ । బెనఁగిన మాధవవిలాస - విభవముఁగంటే?
మనుచెలువపుఁ గొమ్మలతోఁ । బెనఁగిన మాధవవిలాస - విభవమునోఁచున్. 137

చ. హరికమలాఖగేశ్వర శు-కార్జుననీలగళాబ్జచక్రభా
సురముని నాగరంభలను-జూచితె? విష్ణుపురంబునాఁదగున్.
హరికమలాఖగేశ్వర శు-కార్జున నీలగళాబ్జచక్రభా
సురముని నాగరంభలకుఁ - జోటగుటన్ వన మబ్జలోచనా! 138

గీ. ప్రోదిఁబన్నీటి సెలయేటి - పొంతనుండు । కోరకాన్వితమగుపొన్న-గున్నఁగంటె?
మెఱయు వనలక్ష్మిముత్యాల-మేడయనఁగ । నంగజునికొల్వుకూటంబు- నంగనొప్పు.

గీ. కొమరుదీపించు పన్నీటి - కొలనుదరిని । వెలయుపొదరింటి చెంగట - నిలిచియున్న
యంచగమిదండువెడలెడి-పంచశరుని । వెలిగుడారపుమడుపుల-ట్లలరుఁగనుము. 140

క. వనితరొ! యదెపద్మభ్రాం । తినిగేదఁగియందుఁజొచ్చి - తేఁటిపరాగం
బునఁజూపుచెడియలయుటను । గనుమీ; మత్తులకు సుఖము-గలుగుటయున్నే? 141

గీ. ఇందుముఖి! తిలకింపుమా - యిట ననంగ । విజయసహకార సహకార - కుజముపైనిఁ
దేఁటిగములు, వసంతమాం - త్రికుఁడుమావి । యందునే శేల్లు పండించె - ననఁగమూఁగె.

ఉ. ఈవిరజాజి పుష్పలత - లిచ్చటసంపెఁగతీవెతోడనిం
పావహిలం బెనంగు టర - యంగడు నబ్బుర మింతిరో! ద్విరే
ఫావళియూఁగి గర్వమున - నట్టిసుమంబుల నీరసల్వముజ్జ
మోవఁగఁజేయునంచళికి - పోయిమఖుంగునుజొచ్చె నేమొకో. 143

గీ. విరహిణులమారుఁడేచెడి - వేళఁగొనెడి । కఱకుటంపులకత్తుల - యొఱలనంగ
నుంత మొనవిచ్చిబంగారు - కాంతిమించి । వరుసఁగనుపట్టు గేదంగి-విరులుగనుము. 144

సీ. సితపద్మనికరరా - జితసరోవరముల - విహరించుకలహంస - వితతిఁ జూడు.
పూవుగుత్తులమూఁగి-పొదలు తేనియఁ గ్రోలి-రొదసేయుకొదమతు - మ్మెదలఁ జూడు.
మటునిటుఁ బొదలచెం - గటఁగంతులిడుచుండు-కొమరైనమృగశాబ-కములఁ జూడు.
పరిపక్వమధుర స - త్ఫలవర్గములమెక్కి - వెలయఁ బల్కెడిశుకం - బులను జూడు.

గీ. సొంపుమీఱంగఁ జిఱుగాలి - సోఁకి రాలి । నట్టిపుష్పాళిదిన్నెల - హరువుఁ జూడు.
మల్లెచెంగల్వ కొలనికి - నవలిదరినిఁ । దనరఁ బూచిన పున్నాగ-తరువుఁ జూడు. 145

మ. కొమరారంగ రసాలమండపమున-న్గొల్వున్న వాసంతభూ
రమణుఁ గొల్చెడి గాయకాదిపరివా-రంబో యనన్ దుమ్మెదల్
రమణన్ గానమొనర్చె, నా డెశిఖి, కీ-రంబుల్ప్రశంసానులా
పములం బల్కె, బరాబరుల్ సలిపెరే-వన్ శారికల్ జూచితే? 146

శా. ఎంతే వేడుకమీఱ రాజసుత నేఁ - డేతెంచె మర్యాదఁగా
వింతున్భక్తినటంచు నెంచి వెస - న్వేషించి నీకై నికుం
జాంతరాగ్భమునన్ వసేందిరలతాం - తాలంకృతిం జేసితా
వింతాపుష్పాళి గద్దెవెట్టెఁ; గనుమా-విన్నాణమున్ భామినీ! 147

ఆ. అనియనేకగతుల - నతులవనాంతర । వైభవంబుఁ గాంచి - వర్ణనంబు
సలిపి తెలిపి కొంత - సైరణఁ బొసఁగించి । లలనరాజసుతను - చెలులఁ జేర్చె. 148

క. అట్టిరొయెడవారు తమలోఁ । దొట్టిన మోదమున మురు - తుమ్మెదగమిఁ బోఁ
దట్టుచుమిట్టుచునెట్టుచు । తెట్టువగాఁ గూడి యచటఁ - దిరిగెడు వేళన్. 149

గగడ

కొమ్మకొమ్మను చంపకేలత - కూనకూనము మీఁదికల్లెను
నిమ్మనిమ్మది రాత్రిపీఁడదు - నీడనీడనె యునిచెమల్లెను
తావితావిది నిల్లమిటకొం - తా! వితావితఁదియగనేటికి

మావిమావిడి గున్నలెక్కకు - మానుమా! నుడివితినిమాటికిఁ
బోగడఁబోగడఁగ వచ్చినీవటు - పోకపోఁకలలోననుంటివి
పగటుపగటుచు వచ్చెశిఖియదె-పట్టు పట్టుము వేడ్కఁగొంటివి
పొదలుపొదలురువడినిఁజొచ్చుక - పోతపోతము సొంపుఁజూడుము
కదియకదియచ్చెలువ కీరము - గానఁగానవదేమొ వీడుము
కప్పుఁగప్పుర ఫుందుమారము - కదలుకదలులఁజేరినిలువకు
గుప్పుగుప్పున పుష్పరజమా - గోరగోరట నెక్కెఁబిలువకు
దాఁగెఁదాగెడ వీడియాచెలి - దానిదానిమ్మలనువంచకు
వీఁగవీగరు వంపునెమ్మలు - వీటివీటికిఁ దెమ్మలంచకు
తేఁకుఁదేఁకువనెక్క మదిభీ - తిలకతిలకము వీడియంగన
మాఁకుమాఁకునుఁ జుట్టితిమినే - మరలమరలను మోటంగన
కదుపుకదుపుగఁగలుగునళులిటఁ - గలికి! కలికిమృగంబుఁజూతము
పదనుపదదర్పకునిపాటలు - పాడి పాడిగఁబూజసేతము. 1

క. రావేకోమలి నీవిటు । రావేకలహంసగమన - రావేతరుణీ!
రావేయని వారొండొరు । లావనమునఁ జీరికొనుచు - నందరుగుమిర్రై. 1

సీ. ఒకచోటమధురమా - పికకూజితంబును, నొకచోటనింపైన - శుకరవంబు
నొకచోటశారికా - నికరనిస్వనమును, నొకచోట నెమళుల - యొక్కనిసద
మొకచోటరోలంబ - నికురంబఝుంకృతి, యొకచోటసారస - ప్రకరశబ్ద
మొకచోటరాజహం - సికలక్రేంకారంబు, నొకచోటచక్రవా - కికలయులివు
గీ. లలరనలరులతావులు - గలయఁబర్వఁ । బర్వమైకన్నులకుఁదోఁచు-ప్రవిమలస్థ
లములజొంపగుపూవుటీ-రములగుములఁ । జేరిచెలరేఁగి కోరిన - తీరుగాఁగ. 1

క. ఆడుచుఁబాడుచునుద్దని । వీడుచు వెసఁగూడుకొనుచు - వేమఱుమరుఁగొం
డాడుచుఁ బోఁడిమిఁదమలో । వేడుకనిండారఁదిరిగి - వేసరియంతన్. 1

గీ. కోరినవమల్లికాకుంద - పారిజాత । జాతిపున్నాగ చంపక - సరళవకుళ
పాటలములంది యొకక్రొత్త - నీటుదనర । విరులుగోసిరిచెలువుగా-సరులఁగూర్చ. 1

క. వారవలనవలఁగలచె । ల్వారుసరోవరముఁజేర - నరిగిమహోత్సా
హారూఢలగుచునచ్చట । వారిక్రీడానుకూల - వసనాన్వితలై. 1

వ. ప్రహ్లాదంబుఁబ్రవేశించిరాసమయంబునఁదత్సరోవరంబుకరంబువినోదాకరంబై, నిరంత నిమిషసంతానవాసంబగుటంజేసినాకపురంబును, ననంతశంఖచక్రపద్మాన్వితంబగు నలనవైకుంఠంబును, కలకంఠప్లవంగసారంగ జీవనంబగుటఁబట్టి కాననంబును, విల

కువలయానందంబగు కతంబున నుత్తమకావ్యంబును, బాలతరంగవిభ్రాజితంబగుటచేత కృష్ణలీలాకథనంబును, బురణించుచున్నఁగని సంతసముమీఱ యొక్కననబోణి రాజపుత్త్రికం జూచి యిట్లనియె. 156

సీ. శైవాలకేశయు - శకులలోచనయును - హల్లకపాణియు - నబ్జముఖియుఁ
గంబుకంధరయును - కలహంసగమనయుఁ - జక్రస్తనియునుగిం - జల్కారదయు
బిసబాహుయుగళయు - వీచికావళిసమ - న్వితయుమధుకర - నికరదృశయు
గంభీరనాభయు - ఘనపులినశ్రోణి - యునుశాంతరసపూర్ణ - యునువిమలయు

గీ. నైనయాపనవతివోలె - హ్రదముపొల్చు । చున్నయదిగనుఁగొంటివే - వన్నెలాడి!
యన్నిలక్షణములునిందు - నమరుకతన । వర్ణనాతీతమగుదీని - వైభవంబు. 157

క. ఒకచక్రవాకియదెనా । యకుఁగానక వెదకుతఱిజ - లాంతరవిదిత
స్వకబింబముపతియనిచెం । తకుఁజనఁగానెగసినీటఁ - దాఁబడిలేచెన్. 158

గీ. పరగవికసించియున్నట్టి - పంకజాత । మందుఁదేఁటులువ్రాఁగియు - న్నట్టివిధము
నరయ జలదేవతా విమ - లాస్యవిలసి । తాలకప్రకరముపోలె - నమరుఁగంటె. 159

చ. ఉడుగక నేకచక్రవిభ - వోన్నతి మాన్చుచుదావనస్థలిన్
విడువక వేఁచియుండి తన - వీఁకుఁగనుంగొని యంతనంతనే
యడలు వహించి వేయనిమి - షావళిపర్విడజంతుకోటిఁజ
క్కడఁచిభుజించుచుండెడు బకానుగనర్తన మార! జూచితే? 160

మ. ఒకఁడాత్మన్ దనధర్మపత్నిరతియం - దుత్సాహమున్వీడిబా
యకఁదావేఱొకపద్మినీ మహితసౌ - ఖ్యానందుఁడైనట్టినా
యకునింగానకఁ జాలరోసికుముద - వ్యాసంగరైయున్న యిం
తికిసామ్యంబుగ నొక్కతేఁటియదె వ - ర్తించున్ విలోకించితే? 161

క. అనివర్ణించుచు మెచ్చుచు । వనజాకరమందుఁ జొచ్చి - వారందఱునో
లినినొండొరులు శరంబుల । సనువొందఁగఁగూర్చి మునుఁగు - లాడెడివేళన్. 162

ఉ. చేడెయొకర్తువేడ్క సర - సీరుహముంగొని యొక్కలేమపైఁ
గోడిగమాడుచున్ విసరి - కొట్టినఁదప్పఁగ మున్గిలేచియా
ప్రోడతటాలునన్ సలిల - ముం బయిఁజల్లెను తక్కుకామిను
ల్వ్రీడకువీడకింతినని - వేమరుకేకిసఁగొట్టినవ్వఁగన్. 163

క. చెలువుగ జలములలోనొక । కలకంధర చెలఁగియీఁదెఁగనిదానిసఖుల్
చెలువా! కుంభద్వయముం । గలవారీఁదుటయదేమి - కష్టంబనఁగన్. 164

గీ. వారిలోనొక్క చంద్రాస్య - వారిలోన । మునిఁగినంతనె చెంగటి - వనితదాని
నిడుదకురులంచు శైవల - మొడిసితిగిచె । నంతలోలేచి యాకాంత - యుపహసించె. 165

చ. నెలఁతలు రెండుబంతులుఁగ - నిల్చి తొలంగకొకళ్లొకళ్లపై
సలిలములట్టె చల్లుకొన - సారసపత్త్రములందుతజ్జలం
బులుపడి పాల్చెభూవిభుని - పుత్త్రికిఁ బచ్చనిపళ్లెరంబులన్
వెలయఁగ వారిదేవతలు - వెట్టినముత్తెపుకాన్కయోయనన్. 166

వ. ఇవ్విధంబున జలక్రీడఁగావించి తృప్తివహించి సరోవరంబువెలువడి ప్రవిమలవస్త్రాభరణంబులుధరియించి స్రక్చందనాదులనలంకరించుకొని యాసమయంబున. 167

క. ఏరీతినైనరాజసు । మారికిఁ గలచింత తొలఁగి - మదినెమ్మదిగా
మారునిఁ దగఁబూజింతము । మారామనుగావుమనుచు - మనమిటభక్తిన్. 168

మ. అనియాబోటులు నీటుమీఱఁజనిర - మ్యంబైన పూఁదోటయం
దునిరూఢిందగు తేనెవాకదటిజా - దుల్ ప్రాకిలేమర్వపుం
గొనలన్ సోకినతావి తెమ్మెరలుఘుం - ఘుమ్మంచు వీతెంచుచ
ల్లనిదట్టంపు నికుంజమధ్యమునను-ల్లాసంబు నిండారఁగన్. 169

క. వావిరిఁబుష్పాడివేదికఁ । గావించి సరోజశరునిఁ - గడుభక్తినిదా
మావేదికపైనిల్పియ । థావిధిఁబూజావిశేష - తత్పరలగుచున్. 170

గీ. ధ్యానమొనరించి గంధపు - ష్పాక్షతాంబ । రాభరణములచేఁ దగు-నట్టిరీతి
గానలంకృతుఁజేసి సం - కల్పసిద్ధి । మాకుసమకూర్పుమనుచుస - మ్మదమెలర్ప. 171

క. సమ్మతిఁగం కేళీకును । మమ్ములఁ గెందమ్ములనుగ్ర - మంబొప్పఁగఁగుం
దమ్ముల మల్లెలఁబలుచం । దమ్ములఁ బూజించి రపుడు - తరుణులు వేడ్కన్. 172

వ. తదనంతరంబున ధూపదీపనైవేద్యతాంబూలాదులుసమర్పించి నీరాజనంబునివాళించిదండప్రణామంబులాచరించికించిన్నిమీలితలోచనలైయభీష్టవరాపేక్షావిశేషసంకలితస్వాంతులగుచు కరకమలంబులు ముకుళించి. 173

సీ. శ్రీధరపుత్త్రాయ - శృంగారగాత్త్రాయ - యరవిందలోచనా - యాంగజాయ
ఇక్షుకోదండాయ-హిమధామమిత్త్రాయ - హారివిభూషణా - యాంగజాయ
సురుచిరవేషాయ - శుకరాజవాహాయ-భృంగమౌర్వీయుతా - యాంగజాయ
ప్రవిమలతేజాయ - పంచేషుహస్తాయ - యధికమోహప్రదా - యాంగజాయ

ఆ. శంబరాంతకాయ - సన్నుతచరితాయ । మత్స్యకేతనాయ - మన్మథాయ
తేనమోస్తువటంచు - చానలాయ్యనరాజ । పుత్త్రిఁగూడిమ్రొక్కి-పొగడిరపుడు. 174

ఆ. అటుల మ్రొక్కి - వారలందఱుఁ జేతులు | మోడ్చి వరుసగాఁగ - ముందునిలిచి
మరల సంస్మరించి - శరణుశరణుమార | శరణుశరణనంగ - శరణుశరణు. 175

క. మాకుఁ బ్రసన్నుఁడ వగుమిఁక | లోకస్తుత రాజతనయ - లోఁదొడరినయా
వ్యాకులముఁ దొలఁచికావుము | నీకుందాసీలమనుచు - నిశ్చలమతులై. 176

క. శిరములను సరోజంబులు | ధరసోఁక నమస్కరించి-తగనాదఱు న
త్తరుణులు మంగళగీతము | లరుసమునఁ బఠించిరోలి - నగణితఫణితిన్. 177

వ. ఇట్లప్పద్మగంధులు తమతమమనోవృత్తుల కనుగుణంబులైన వరంబులఁ బ్రసాదింపుమని ప్రార్థించి, యథావిధింబునఁబూజనంబు నిర్వర్తించి రాసమయంబున యశోవతితత్కార్యంబులవలన నంతయేనిశాంతివహింపక మేరలేనివిరాళింజిక్కి మిక్కిలియడలునఁబడలువడి పడతులిరువంకలఁ దమకై దండయొసంగియు నడుగిడలేక తడఁబాటుగదుర, తమ్మియని విభ్రమమ్మున జుమ్మని నెమ్మోముననుసరుతుమ్మెదతుటుమును గసటుననటునిటుఁజోపుచు, వికీర్ణంబులైనకుంతలంబులనఖాంతంబులచేఁ దొలఁగఁద్రోసికొనుచుఁ, గలకంఠప్రముఖవిహంగంబులుకిలకిలం జెలఁగిపలుకుపలుకులు చెవులకుములుకులక్రియఁదోఁచిన నులికిపడిరోసంబున నీసడించుచు, నైఁపరానితాపంబున వెలవెలంబోయి, సొమ్మసిల్లి మెల్లనందెలివినొంది, మందగమనంబునవసంబువెలువడి పొలతులుపరివేష్టించి చనుదేర నిజహర్మ్యంబునకుంబోవుచుండు సమయంబున. 178

సీ. వెలయఁబూచినయట్టి - విరులనుగనుఁగొని - మరునితూపులటంచు - మదిఁదలంకుఁ
గలకంఠశుకశారి - కాధ్వనులాలించి - స్మరభటార్భటులంచు - సంచలించుఁ
బూవుటీరంబులు - పొంతఁదోఁచినయవి - యతనునివేశ్మంబు - లనుచుతొలఁగుఁ
జెలువైనలేమావి - చిగురుటాకులుచూచి - యలరువిల్తునిబాకు - లంచుబెదరు
గీ. నిలుచుఁగూర్చుండుఁదలయూఁచు-నలుగునవ్వు | నుస్సురనిలేచియటునిటు-నురకఁజూచు
నీశ్వరాయను సోలునే-మేమొ తలఁచు | నడువఁజాలకఁ దడఁబడుఁ-బడఁతివడఁకు. 179

వ. ఇవ్విధంబునఁ బ్రయాసమించి సఖులసహాయంబున మెల్లగాఁజనుచు నతిశయించినబాలికతంబున నప్పుడు. 180

గీ. అళులఝుంకారమునువిని - యళికియళికి | చిలుకలగపంబు నాలించి - యులికియులికి
లలితపికకూజితమునకుఁ - దలఁకితలఁకి | కలికివలరాజు విరిములు-కులకుజళికి. 181

వ. శుకపికాదులపై నలుకవహించి వానినుద్దేశించి యిట్లనియె. 182

మ. ఒనరంగా నవరత్నపంజరములం-దున్పించి రేలుంబవ
ళ్లనువౌసత్ఫలశర్కరాదు లిడినె - య్యంబొప్పమీజాతివా
రినిమన్నించెడి నన్నలంచెదరు - ధాత్రిన్ మెత్తురేమిమ్ము గ్ర
ద్దనవెన్నంగొని నైచువారలను రా-తన్ వైతురే ? కీరామా ! 183

క. ఓరువఁజాలక వెతపడు । నారిగదా, యనకకలని - నాదంబులచేఁ
గారించుట గారమెసఁగ । కారములఁ జిగుళ్లుదినిన - గర్వమె? పికమా! 184

క. సుగుణంబులుదుర్గుణములు । జగతిని సహవాసమునఁబొ - సఁగునండ్రిపుడె
చ్చగు శుకపికముల చెలిమిం । దగిలెనె చెడుబుద్ధినీకుఁ - దప్పకబర్హీ! 185

మ. విరహోగ్రాగ్ని శిఖాపరంపరలనా - విర్భూతమైనట్టి దు
స్తరసంతాపము మించికుందుతఱిఁ జెం - తంజేరినీవారినె
ల్లరినింగూడి మదంబుమీఱఁగడుసు - ల్లాసంబుతోనిట్లు ని
ర్భరఝుంకార వికారగానమొనరిం - పంబాడియే? షట్పదా! 186

వ. అనితూలనాడి యాయెమ్మెలాఁడి మెల్ల మెల్లఁగాఁజను నవసరంబున. 187

చ. ఒకవకుళద్రుమూలమున - కొయ్యనఁబోయి తదీయశాఖనూ
నికఁగొనియట్టె కొంతవడి - నిస్పృహవోఁచిన నిల్చె; నంతలో
నికటనికుంజపుష్పచయ - నిర్గతగంధయుతానిలంబటన్
సకిపయివీఁచె మోహశిఖిఁ - జక్కరగుల్కొలిపెన్ మరుండనన్. 188

ఉ. హల్లకపాణిమీఁద నపు - డాపవనాహతిచేతనింపుగా
జల్లునరాలె నవ్వకుళ - సత్ప్రసవవ్రజమక్కటా! మరుం
డెల్లదెవచ్చె నేసెకుసు - మాంబకముల్ పయినంచువిభ్రమన్
దల్లడమంది మూర్ఛిలెని - తంబిని చయ్యనఁబట్టిరంగనల్. 189

గీ. పట్టియింకెట్టులమ్మ యీ - చెట్టుచెంత । కేలవచ్చితి మెట్టిదు - ష్కాలమొకొ
వ్యసనమెఱుఁగని దెపుడునీ - పసరుమొగ్గ । కెంతకష్టంబు వాటిల్లె-నింతలోన. 190

క. అనిదైన్యంబును వెఱియున్ । గనికరమును చింతయడరఁ - గాఁబలుకుచునే
ర్చిన యుపచారంబులఁజ । య్యనఁజేయఁగఁ గొంతవడికి - నంగనతేఱెన్. 191

ఉ. ఆవడియయ్యె నీవనవి - హారసుఖంబిఁకఁ జాలుఁజాలునో
రా! విరహానలంబునఁగ - రంబుఁ గఱంగెనుబోలతాంగియి
చ్చోవలవంతమించుఁ జెడు - చోటిదియుండఁగరాదు పోదమం
చావిరిబోణులప్పుడు ర - యంబున రానుతఁగూడిపోవఁగన్. 192

క. ఇరువంకల నెచ్చెలులా । దరమునఁ జేయూఁతయొసఁగఁ - దరళాక్షిమద
ద్విరదగతి నున్నతములగు । మురువుపిఱుందులు చలింప - మోముచమర్పన్. 193

క. తాలిమిచెడివగ మీఱఁగఁ । బాలార్చకఁగూర్మిచెలులు - వలుకుహితోక్తుల్
చాలవెగటైన వినకొక । లీలందనమేడకరిగె - లేమవిరక్తిన్. 194

వ. ఇట్లుప్పల్లవాధరయుల్లంబుతల్లడిల్ల మెల్లననిజమందిరంబుజేరుటయు. 195

సూర్యాస్తమాన వర్ణనము.

ఆ. వనితపద్మవదన - వారిజాప్తుఁడుతాను । గానతోడునుకొంత - గలుగుకతన
నడలుఁజూడలేక - యరిగెమాటునకన । నపరవార్ధిగ్రుంకె - నపుడుతరణి. 196

సీ. అంతసంధ్యారాగ - కాంతులుసమకూరె - నమరఁబక్షులుకులా - యములఁజేరెఁ
గలువలకధికవి - కాసంబునిండారె-నీరజాతంబుల - సౌరుమాసెఁ
జక్రవాకములకుఁ - జాలఁగావగఁగూరె-గృహదీపకళికల - కాంతిమీరెఁ
దార్కొన్నజంతుసం - తతులతాపముతీరె-వెసఁజీకటులుగుహ - ల్వెడలఁబారె

గీ. జారచోరుల వెఱయువి - చారమారె । నులుకుచాతకవితతులు - కలఁకఁదేరెఁ
గాముకులమానసంబులఁ - గాంక్షలూరెఁ । బంచబాణుఁడు పాంథులఁ-గాంచిసేరె. 197

గీ. అంధకారాంబు పరిపూర్ణ - మైనయట్టి । వ్యోమకాసారమునఁబూచి-యొప్పుతెల్ల
గలువలననంబరమున న-క్షత్రసమితి । పొలిచెనంతట నెంతయు-పొలుపుమీఱ. 198

గీ. విరహిణీస్త్రీలు రాతిరి - వేళమరుని । మ్రొక్కుఁదీర్చుటకై వన - మునకుఁదరలి
పరగఁగొనిపోవు పిండిదీ-పములనంగ । మిడుఁగురులు మంజరులమీఁద-మెఱయఁదొడఁగె.

చ. బలిమిఁబరాంగనామణుల పైఁ - బడిదుష్టులుమోవి తేనియల్
దొలఁగకఁగ్రోలి నారనెడు - దోషముఁబూనిచి రాజశిక్షగా
శిలుగుపడంగనొక్క నిశి - చీకటియింట వసింపఁజేసెనా
నళితతిచిక్కఁజేరిమధు - వానుచుఁబంకరుహోదరంబులన్. 200

ఉ. రాజిటు రాగలండనుచు - రాతిరిపేరిటి నేస్తకాఁడుదా
రాజిలఁజాల నెత్తయిన - రమ్యపుఁబందిరివెట్టిదానికిన్
బాజుగనంధకారమను - నల్లనియుల్లడఁగట్టివెండిపూ
లోజఁదగిల్చికుట్టెనన - నుప్పరమొప్పెనుడుప్రయుక్తమై. 201

వ. అంత. 202

చంద్రోదయ వర్ణనము.

గీ. చంద్రుఁడుదయించు సమయమా-సన్నమైన । తూర్పుదిక్కునఁ బాండుర-ద్యుతిజనించి
యంతకంతకునది యపు-డతిశయించె । గర్భవతియగుయువతి ము-ఖంబువోలె. 203

మ. సిరితోఁబుట్టువు కైరవప్రియుఁడు రా-జీవారి శీతాంశుఁడీ
శ్వరుమౌళిం జెలువొందుపుష్పము సుప - ర్వశ్రేణికింగూడు సా
గరసంజాతుఁడు తారకావిభుఁడు లో - కస్తుత్యుఁడబ్జుండు భా
నురలీలంబొడిచెన్ స్వకీయసితరో - చుల్దిక్కులన్బర్వఁగన్. 204

గీ. అతుల చంద్రోదయంబైన - యబ్బురంబు । పొసఁగనంతటఁ బిండారఁ-బోసినటుల
నప్పటప్పటికినిఁ గాంతు - లతిశయించి । వెల్లనైకనుపట్టెను - విశ్వమెల్ల. 205

క. వెలిమించె జారచోరుల । కతిమతిఁ బడఁజొచ్చిరపుడు - హర్షంబతిని
వ్వేఱపడివిరహిణులు కడుం । జాలుకై వెన్నెలలుమీఁద - సోఁకుటకతనన్. 206

క. ఆసమయమున యశోదపతి । వేసటమించిన కతమున - వెలవెలనైయు
ల్లాసంబుడింది యుష్ణో । చ్ఛ్వాసంబులుపొదలఁ గడు వి-షాదాత్మకయై. 207

క. విరిశరములు హృదయంబున । నిరతంబును నాటుచుండ - నివ్వెఱపడియా
సరసీరుహాక్షియతనుని । దురుసునకుంగలఁగియిట్లు-దూషించెఁగడున్. 208

క. అదనారసి పదనారిన । తుదనావిరి పొగలువెడలు - తోయజశరముల్
రెదనాటెదవౌర! మదా । స్పద! నాయమెనీకు దోష-సదనా! మదనా! 209

మ. కరుణాదూరుఁడ వీవుగానవెపుడున్ - గాంతాజనశ్రేణిన
ద్దిర! మోహవ్యథనొందఁజేయుటకు సం-దేహింపవజ్ఞాత్మ! దు
ష్కరకార్యంబిది; చచ్చిపుట్టితివిముక్ - జర్చింపుమీసారియొ
వ్వరిచే నెట్టిదొసంగు చేకుఱునొ గ - ర్వంబేలరా దుర్మతీ! 210

శా. ఘోరప్రక్రియఁగాముకీ హృదయసం - క్షోభావహోపాయసం
చారానర్గళబుద్ధివీడవెపుడున్ - చాల్చాలుఁ బోనాఁడుని
న్నారుద్రుండుదహింప నీతరుణి పు - ణ్యాస్వాంత ప్రార్థించియో
మారా! నిన్బడసెన్ సుమీ! మరల భ - స్మంబౌదువిక్లేఁచినన్ 211

ఉ. ఆర్తజనావనాది సుగు - ణాశ్రయుఁ డెన్నభవద్గురుండు సం
కీర్తితమంగళప్రదగ - ణింపఁగ నీదగుమాత సత్కళా
కర్తదలంప మాతులుఁడు - గౌరవహాని ఘటిల్లనీదు దు
ర్వర్తనచేత వారలక-వశ్యము దౌష్ట్యము మానుమంగజా! 212

ఉ. మోహలతానిబద్ధలగు - ముద్దియలన్ ముదమేదఁబూనిసం
దేహముమాని యెక్కు మొగిఁ-దీవ్రతర ప్రసవాంబకాహతిన్
దాహమునొందఁ జేసెదవు - దర్పక! దుర్బలులందె కాని నీ
సాహసమంధకారి కడ - సాగునె? నీవటు బోవనేర్తువే? 213

మ. ప్రమథాధీశ్వరు ఫాలలోచన మహో - గ్రజ్వాలకీలా సమూ
హమునన్ డింది పునర్భవుండవగుటన్ - హా! తద్గుణంబిట్లునీ
కిమరెన్ గావుననిర్దయన్ సతులఁబు - ష్పాస్త్రోచ్ఛలన్ ముంచెద
క్రమమీకార్యము పంచబాణ! చెడుసం - కల్పంబు నీకేటికిన్. 214

ఉ. అంచితులైన దంపతుల - కాత్మభవుండవటంచు లోకుల
గ్గించెదరంతె కాని పరి - కింపఁగ వారలకీర్తిఁ దప్పవ
ర్తించు ఖలుండవీవు భువి - దేవర పిత్రముపైఁ బిశాచివా
సించిన భంగినీవిధ మి-సీ! నినుమెచ్చఁగరాదు మన్మథా! 215

ఉ. ముత్తెపుపంట విల్లు నళి - మూఁకలనారియుఁ బూవుటమ్ములున్
మెత్తఁగఁబల్కు బంట్లుఁగల - మేనటిపోయినయట్టి యోధుఁడీ
చిత్తజుఁడేమి సేయుననీ - చెప్పఁగరాదధికంబునుమ్మ నీ
యొత్తడిసైఁపరాదు విష - మూరకఁబోవునె సుంతయైనచోన్? 216

క. వలదన్న నబలనగున । న్నలమటఁ బెట్టెదవుతగునె?- యకటా! నాపైఁ
జలమేల విరహిణీజన । ములనేఁచినఁ గిల్బిషంబు-పొసఁగదె? కామా! 217

వ. అని దూరనాడి యామించుఁబోఁడి మిగులవేఁడియైతోఁచు సాంద్రచంద్రికలఁగలయ
వెదజల్లుచుంగుముదంబులకుఁ బ్రమదంబొదవనుదయించిచనుదెంచుతుషారకిరణునింగాంచి
సంచలించి మించినతాపంబునఁ గోపంబువహించి యిట్లనియె. 218

ఉ. ఓరి! శశాంక! సంకటము - నొందు మహావిరహార్తలైనపం
కేరుహపత్రలోచనలు - ఖేదమునం దపియింపఁగౌముదీ
ఘోరతరాగ్నికీలలను - గొబ్బునఁబైఁ బ్రసరింపఁజేసెదౌ
రౌర! యిదేమి గొప్పతన - మంచుఁదలంచితి వక్కటక్కటా! 219

ఆ. చందమామనీదు - చందమామరునిపెం । పెఱుఁగనట్టివార - లెందుగలరు?
గోని పూవుదనులకుఁ - గులవేల్పువగుదీవు । కామినీజనాప - కారియతఁడు. 220

శా. నీవబ్ధిన్ జనియించువేళ బడబా - గ్నిజ్వాలికామాలికో
ష్ణావాప్తిన్ జెడఁగాలవైతివదియే - యాశ్చర్యమెన్నంగ; రా
జీవామిత్ర! యటంజనించిన సుధా - సిద్ధప్రభావంబదే
మో! వహ్న్యాత్మజుమిమంచికాలమునబా - ముల్వోయి నాటెల్లినన్. 221

గీ. ఆడువారల విరహామహాబ్ధినోల । లాడువారలఁ గ్రాగింపఁ - గూడదనక
వేఁడివెన్నెలలనుగాసి - వెతలుగుడుపు । వాఁడవాలింతువేహెూత - వాడసోమ! 222

ఉ. ఈహాజనించి మ్రింగుటకు - నేర్తైవచ్చినవేళఁ దాగురు
ద్రోహియితండు వీనిఁదిన - దోసమటంచుఁ దలంగిపోవుచో
రాహువుఘోరదంతనిక - రక్షతదేహునిఁజేసి పెంపును
త్సాహము మాన్పుచుండినను - ధౌష్ట్యము మానవుగాసుధాకరా! 223

వ. అని చందమామను నిందించి మందానిలునుద్దేశించి యిట్లనియె. 224

మ. ప్రసవామోద పరంపరావహుఁడవై - వ్యాపించు నీవిప్పుడీ
యసమాస్త్రాంబక సంభవానలమహో - ష్ణాపాదనోద్యోగివై
ప్రసరింపందలకొంటి వాగ! నినుసం - భావింపఁగారాదునా
దెసకున్ వీవకుమింకఁ జాలుఁ గడుఁ గం - దెన్ మేను మందానిలా! 225

ఉ. రూపవిహీనునిం గొలువ - రూపవిహీనుఁడ నేర్చుఁగాని యె
ట్లోపుదురన్యు? లాపమని - యోగ్యతకుం దగువాఁడవెన్న నీ
వ్యాపనచాలుమాను ముగ - గాశనశేషముగానసేర్తు సం
తాపము నొందజేసెదవు - తద్వపనుర్గుణసిద్ధినాశుగా! 226

మ. అనిమారాబ్జ సమీరులం దెగడి దై-న్యంబొప్పనంతంతకున్
దనలోమించు మనోవ్యథానలము సం - తాపంబుఁజేకూర్పఁ దే
దనకున్ సైఁపఁగలేక దానపుడుక - ర్తవ్యంబు యోజించి యి
ట్లని నిర్ధారణసేయనేరక కటా! - యంచార్తి నర్థిల్లఁగన్. 227

సీ. మెప్పుగాఁబనులలో - మెలఁగెడియుడిగంపు - టింతులనందఱ - నిండ్లకనిచి
హేవాక మొప్పఁగా - హితవాక్యములువల్కు - లలనలతోడస - ల్లాపముడిగి
వీణియల్ మీటుచు - వేడ్క గానముసేయు - పొలఁతులమన్నించు - బుద్ధిమాని
కడుభక్తిఁదనమాటఁ - గాచి చెంగటనుండు - వనితలనిఁకజనుం - డనుచువలికి

గీ. మన్ననకు నర్హలైన కో-మలులు దెలుపు । కొనెడి మనవులఁ జెవియొగ్గి-వినుటమాని
యన్నపానాదులప్రియం-బగుటవాని । విడిచి కైసేయుటుడిగి ని-ర్వృతిని మఱచి. 228

చ. జిగిఁగడుమించు బంగరపుఁ - జిల్కలుచెక్కిన జీవదంతపుం
బిగువగు కోళ్లపై మణులు - విప్పుగఁదాఁపిన సాలభంజికల్
దగపగడాల పట్టెలకుఁ - దార్చిన పూసమెఱుంగుకుచ్చులన్
మిగులసహించు శయ్యపయి - మేనటువైచి లతాంగి వేదనన్. 229

క. పారముఁగానకఁ దోలఁగని । ఘోరవికారంబు మించి - కుందుచు నిజహృ
చ్చోరుని దలఁచుచు మారుని । క్రూరత్వంబునకు వెఱపుఁ - గొని పొరలుతఱిన్. 230

మ. ప్రమదం బేదియు నిర్నిమిత్తముగ సం - ప్రాప్తించి యున్నట్టిహా
రముఁ గంఠంబుననుండి చేతఁగొనిగా - రా మెప్పఁజిత్తేశుసం
గమభాగ్యంబు ఘటిల్లినట్లపుడు సం - కల్పించి వర్ణించి వి
భ్రమమాటంతనె యాత్మలో నెఱిఁగి యా-హా! యంచు దైన్యంబునన్. 231

క. ఆహారముఁ గనియిట్లను । నాహా! రమణీయరత్న హారమ! నేని
ట్లాహారనిద్రలుడిగి మ । నోహరునిఁ గానకళయ - నుడువఁగరాదే? 232

ఉ. గ్రీవమునందునన్ నిమన - రించి ప్రసంగనుగ్రహాలాపకే
పావిరతప్రమోద విభ - వాతిశయస్థితి నాదరించునీ
భావజతుల్యుఁడైన పతిఁ - బాసియుటన్ ననుజేరటొప్పునే?
నీవళిమా! నచింపుమిఁక - నిక్కముగా నతఁడెవ్వఁడౌటయున్. 233

క. అనియామణి హార మచే । తనవస్తునటంచు మదినిఁ - దలఁపక యెంతో
వినయమున వేడుచుండఁగ । మనసిజుఁడై దమ్ముఁ లేసి - మ్రాన్పడఁజేసెన్. 234

వ. ఈప్రకారంబున నాచిలుకలకొలికి యలనువిల్తుని యలుగులకులుకుచు, నిలుపోపక భ్రమసి కలవరించుచు, నిమిషంబొకయుగంబుగాఁ గడపుచుండెనని చెప్పుటయును. 235

శా. క్షీరాంభోనిధి పుత్త్రికాహృదయ రా - జీవాగ్ర్య ! గీర్వాణ మా
రారి శ్వేతగరుత్తురంగనుత ! మా - యాయోగసంయోగ ! వి
స్ఫారస్వాంత ! యనంత ! వారిజనరా - ట్సంతాన సంతాన ! సం
సారక్లేశ వినాశ ! కిల్బిషతమ - స్సారంగ ! సారంగదా ! 236

క. ధరణీధరధర ! ధరణీ । భరణ ! గుణాభరణ ! నిత్య ! - పావనగుణనా
నగ ! భవాంబుధితరణా ! । శరణాగతపాల ! ఘోర - సంకటహరణా ! 237

మత్తకోకిలావృత్తము.

పుండరీకవి శుద్ధమానస - పుండరీకగిరాంకరా !
పుండరీకహరా ! ద్విషన్మృగ - పుండరీక ! గదాధరా !
కాండవాహవి నీలవిగ్రహ ! కాండసంభవ ! పావనా !
కాండదూర ! నిగంబనా ! సుర - కాండసేవ్య ! సరావనా ! 238

గద్య.

ఇది. శ్రీమద్వేంకటేశ్వర పాదప్రసాద లబ్ధానర్గళచతుర్విధ కవిత్వమహత్త్వ విభి
రామ, భూసురకుల క్షీరపారావారపూర్వశర్వరీసోమ, శ్రీవత్సగోత్ర
పవిత్రాపస్తంబసూత్ర, సావిత్రీలక్ష్మీనృసింహార్యపుత్త్ర,
సుకవిజనవిధేయ, పిచ్చయనామధేయ ప్రణీతంబగు
విజయాశ్వచరిత్రంబను ప్రబంధంబునందుఁ
బూర్వభాగంబున ద్వితీయాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీమద్వేంకటేశ్వరార్పణమస్తు.

శ్రీరస్తు.

విజయాశ్వ చరిత్రము

పూర్వభాగము

తృతీయాశ్వాసము.

క. శ్రీకర! సద్గుణగణర | త్నాకర! కరుణావిశాల! - యజ్ఞారిహరా!
భీకరరిపుహర! భక్తవ | శీకర! శేషాద్రివాస! - సిద్ధవిలాసా! 1

వ. దేవా! అవధరింపుము. సద్గుణగణవిశారదులగు శౌనకాదులకు సన్నుతపుణ్యకథాకలాం గసూతుండగు సూతుండిట్లనియె. నట్లు యశోవతినిశాపతిముఖ్యులనిందించుచుఁ బరితపించుచు మహాప్రయాసంబున నారేయిఁగడపి మరునాటియుదయంబున నరుసంబుడిగిబర వసంబులేనితలంపులకుంజొచ్చి వెచ్చనూర్చుచుహర్మ్యపరిభాగంబునకుంజనియొంటరిగా నటునిటుందిరుగుచుండె నాసమయంబున. 2

క. అణిమాదిసిద్ధులొప్పఁగ | మణిమంత్రౌషధము లెఱిఁగి - మలయుమహాత్మం
డెనఁగుండొక సిద్ధుఁడుపైఁ | జనువాఁడావేళవిమోఁదఁ - జయ్యనడిగియె౯. 3

చ. అటుడిగి ముందునిల్చుటయు-నబ్బరమంది లతాంగిచెచ్చెర౯
దిటవుగ మ్రొక్కి పెనిమిడి - తృప్తివెయిఁదగఁ బూజఁజేసియం
తటనొక తాళవృంతమును - దానుముదంబునఁగేలఁబూనిచెం
గటనొకయోరనిల్చి కర-కంకణములమ్రోయంగవీవఁగ౯. 4

క. ఆసన్నగాలిదేహము | పై సోఁకిన శాంతినొంది - పరిహృతమార్గా
యాసుండై సంతసమున | నాసిద్ధుఁడుమెచ్చి యిట్లు - లనియె౯ బ్రీతి౯. 5

క. ఓరాజవదన నీదగు | యోరిమియును భక్తిశక్తి - యోగ్యతయును నిం
కేరికిని నెందుఁగలుగదు | కోరినకోరికలు నీకుఁ-గొనసాగుఁజుమీ! 6

మ. ఇదివాంఛాఫలదాయకంబనఁబడు౯ - హృష్టిప్రదంబంచుఁజె
ప్పదురాధిక్యముగాఁగ దీనినొగిబా - మల్కాన్నపద్మాద్దిసం
పదనింపొందఁగఁజేయు సౌఖ్యమొసఁగు౯ - భాగ్యంబుఁగల్గించునే
కొదవల్ జేకుఁజేయున్నఁ దీర్చుఁగొను మో-కుంభీంద్రకుంభస్తనీ. 7

క. ఇది యనియొకమణి నతినకుఁ । బదిలంబుగఁ జేనొసంగి - పసగుసుమంబుల్
వదలకుము గీనినసుటయును । నదిగొని కడుభక్తినింత - యపుడిట్లనియెన్. 8

మ. ఓసిద్ధేశ్వర మీరు సన్నుతగుణా - ధ్యుల్ యోగవిద్యామహో
ల్లాసాధారమనీషు లుత్తములు పో - లంజాలరెవ్వారు మి
మ్మాసక్తిన్ మిమువంటి పావనులపా - దాంభోజముల్గొల్చి పు
ణ్యాసంబొప్పఁగ భక్తిమైమనుటయే - సౌఖ్యంబు మాబోంట్లకున్. 9

క. తొలిబాముననేఁజేసిన । పొలిపోనియ నూనమైన - పుణ్యముకతనన్
వలఁపనితలఁపుగ మిముఁగని । సెలయఁగఁ బూజింపఁగలిగె - విరిసొనంబుల్. 10

చ. అనువుగ మిమ్ముఁబోఁటుల మహాత్త్వము నేవినియుందుఁ జెప్పఁగా
ఘనులటసిద్ధులెంతయును - గైనవ ఘనటవారికీజగం
బనఘ! దలంచుచుంటిమది - యందెపుడైనను సట్టివారి ద
ర్శనము లభించునోయనుచు; - సత్యము నేటికిసాంఘసేకుతెన్. 11

వ. అనిపలికియతనినలసఁ దనపరితాపానోదనోపాయం బెఱుఁగఁదలంచి యోజించి యట్టి మాటఁబ్రస్తావించుటకుం దెంపుసాలక యానీలాలకప్రసంగవశంబునఁ దేటపరచుట యుక్తంబని నిశ్చయించి మాటలకుపందార్చి సిద్ధునితో నిట్లనియె. 12

క. వినవలతును మీచరితలఁ । గనవలతును మిమ్మునంట - ఘనులనుభక్తిన్
మనవలతు మాటమీసే । వనమే ముఖ్యంబటంచు-భావింతుమనెన్. 13

క. ఏయేభూములు జూచితి । రేయేపురములనుగంటి - రేయేగిరులం
దేయే కానలు మెట్టితి । రేయెడ నేమేమినింత - లెఱిఁగింపఁగదే! 14

మ అనిప్రార్థించిన సిద్ధుఁడిట్లనియెః శ్రీ-లా! మేముమాకిచ్ఛగ
ల్గినయప్డెచ్చటికేఁబోయి రాఁగలము సం - క్షేపించి యిట్లేచుఁగాం
చినవింతల్ విహరించినట్టి యవెవు - ల్సీమల్గిరుల్వ్యాపానుల్
వినుపింపందరమా నె? యొక్కటియె ? యావృత్తాంతముల్ జెప్పఁగన్. 15

క. నిమిషమున సంచరింతుము । క్రమముగఁజగ మెల్లఁ గనియుఁ-గల మెల్లని శే
షము లున్నచోటనుండియు । మముఁబోఁట్లు కలుంగరాని - మర్మముగలదే ? 16

చ. అనవుఁడు నోమహాత్మ! యిది - యద్భుతమెంతయు మీప్రభావమున్
దనర నెఱుంగ నాతరమె? - ధన్యులు మీరు కృపన్ వహించి నా
మనమునఁ గల్గు దుఃఖమును - మాన్చఁగఁజేసి సుఖించురీతియో
జనయొనరించిపల్కుఁడప - చారముఁగా మది నెంచకిత్తఱిన్. 17

క. కడుసునులు మీరుమిమ్ము । ట్లడుగఁగఁ దగదైనఁ గొంక - కడిగితివేఁబో
విడిచి; కినుకనువహింపకుఁ । డిడుమతఱిం దెలుపనున్న - నెట్లగుఁజెప్పుఁడా. 18

క. మీవంటివారి నూరక । భావంబున వినుకుఁ జెందఁ - బలికింపఁగ రా
దీవిధి నెటు వెగటగునో । యావలనని పొడముచున్న - దరమరనాలోన్. 19

ఉ. తా మెదనాడు విన్నపముఁ - దప్పగ నెంచక యున్న యున్నమా
టేమది దాచకింక వచి-యించెదనన్న, నతండు నవ్వి నీ
వేమియుఁ గొంకులేకడుగు - వేర్పడఁ జెప్పెద నెగ్గులేదు న
మ్మా! మమువంటివారలకు - మేదినిఁ గోపము నీర్ష్య గల్గునే? 20

క. నేఁడుభవత్సద్గుణములు । పోఁడిమి నెఱుఁగుట నె మిటఁ - బోయెడివాఁడన్
వేఁడక యే వచ్చితివగ । లాఁడిరో నినుఁ జూచిపోవ - నగునని వేడ్కన్. 21

ఉ. ఇంతకుమున్నె నీచరిత - మెల్ల నెఱుంగుదు; నొక్క చూపరిన్
గంతునిఁ బోలు వానిఁ గని - కాంక్ష నహించి, యతండు గానరా
కంతటిలోనె పోవుటయు - నగ్గలపుం దమి సైఁపలేక నీ
వెంతయు నాత్మఁ జింతిలెద - వీనుడి నిక్కము కాదొ తెల్పుమా? 22

క. ఇది యేకద నన్నడుగఁగ । మదినిఁ దలంచినది యింక - మర్మం బేలా?
వదరక వచియింపుము నేఁ । బొదలిన నీచింత మాన్చి - పోయెద నబలా! 23

గీ. అనినఁ దనలోనఁ గలమాట - నతఁ డెఱింగి । పలుకుటకు విస్మయంబంది - పలుకులాఁడి
యాననంబునఁ జిఱునగ - వంకురింప । నపుడు సిగ్గునఁ దలవాంచి - యదియ, యనియె. 24

క. అత్తటి నతఁ డింతిరో! విను । చిత్తంబునఁ గలుగుమాటఁ - జెప్పుట యనఁగిం
చిత్తుమహత్త్వముగాదది । యుత్తములగు సిద్ధులెఱుఁగ - నోపుదు రెపుడున్. 25

వ. అనిన సంతసించి యాచంచలాక్షి యిట్లనియె. మీరసమానయోగవిద్యాప్రభావ సంపన్నులరు. మఱియు మణిమంత్రౌషధంబులఁ గలమహాత్ములరు. త్రికాలవేదులరు. మీకు గోచరింపని వృత్తాంతం బెద్దియుం గలుగదు. కావునఁ గరుణించి యస్మన్మనోహరుం డెవ్వఁడొ యగుటయు, నెచ్చోటనుండుటయు ముహూర్తకాలంబున నతం డిచ్చటికి చనుదెంచి నాచిత్తంబు హరించికొని కానరాకపోవుటకు నిమిత్తం బెయ్యది యైనదియుఁ దెలిపి నాయెడ రువారించి రక్షింపుఁడని ప్రార్థించి యభినవమారుండైన యాసుకుమారుని రూపయౌవన శుభలక్షణవిశేషంబులు లేశంబుగా వర్ణించి చెప్పిన నాలించి శిరఃకంపం బొనర్చుచుండి యంత నాబోటిమాటలు వారించి మోమునఁ జిఱునగ వంకురింప నించుక సేపు యోజించి లపసంతరంబున. 26

క. తనదుకకపాలలోనొ । య్యనహస్తంబునిచి వింత - యైనకరాటం
బునుఁగొని యందలి కాటుకఁ । దనకనులకు రాచికొని య - తఁడు కని యనియెన్. 27

మ. వింటే! యోకనకాంగి! నేనిపుడు మ - ద్విద్యాప్రభావంబుచేఁ
గంటిన్ సర్వము; వాఁడె నీదగు మనః-కాంతుండు నీపైఁ దమిన్

గొంతోమాఱని బాఱఁజిక్కి యకటా! - ఘోరస్థితిన్ వాంఛల
న్నింటిన్ మాని, విరక్తిఁబూని యెపుడున్ - నిన్నెంచుచున్నాఁడెటన్. 28

గీ. అనుచుఁదలయూఁచి, కడుజాలి-నభినయించి। చూడుమదె యతఁ, డని వ్రేల-జూపి యాతఁడు
మఱలనిట్లను బహుసుకుమారుఁడతని । కెంతకష్టంబు వాటిల్లె - నిపుడుగంటె. 29

క. నీమీఁది వలపుకతమునఁ । గోమలమగు మేనువాడి - కుందుటఁజూడం
గామదని జాలిగలిగెడు । నేమనిన చియింతు సఖుని - యిప్పటిరీతిన్. 30

క. అనవుఁడు విని యామాటకు । వనజాయతనేత్ర మిగుల-వగగదురఁగనో
యనఘా! యతఁడెవ్వండో । వినవలతుం దెలియఁబల్కు - వే కృపననుఁడున్. 31

క. మంచిది చెప్పెదననియతఁ । డించుక నే పట్టిమూఁచి - యిభగామినీ!
కొంచక నిక్కముగా నీ । వెంచి యెఱింగినదతె లియఁ-జెప్పెదవినుమీ! 32

మ. అమరన్ శ్రీపుర మేలుచుండు రుచిరా-స్యాఖ్యానుఁ డా నిత్య
విక్రముతో దాపటుగ; నా నృపాలుసుతుఁడా - రమ్యాంగుఁ డాత్మీయ శౌ
ర్యము పై నిత్య ప్రవహించియున్న తఱిసోం - దర్యంబునం దవ్వరు .
క్తము లోచూపమటంచుఁ గూర్చిరవివా - దంబొంది దైత్యాలిసీమున్. 33

వ. నీకుఁదప్పఁ జిత్రపరిత్రంబుఁ దేటపడఁబలికెద నాకర్ణింపుము. నీసఖిని గాంచిన నాటనుండి యు
నిషిద్ధంబయిన నిరువురకును దివ్యమార్గంబునఁబోవుచుండ శ్రీపురంబు
నకు సమీపంబునఁగాంచి మాటలాడుచుఁ బ్రసంగవశంబున నాకంఠాపట్టణపురాజ
పుత్త్రిం డుమిక్కిలి చక్కనిదానిని యు మాటికొనుకొండునిచెప్పి దు చక్కనిదానపని యను
వర్ణించి వాదించుకొని వివాదపడుచున్న సమయంబున ద్వైతకేళిచ్ఛనే త్యాగముదైత్య
నిచేఁ బ్రభోగాస్కులై వారు నిజంబెఱుఁగఁదలంచి యాపుడు దాఫురమునఁడుటయంచేసి రాజ
కుమారుని సంబనపశంబున నతి వేగంబునఁగొని వచ్చి నిద్రించుచున్న నీప్రక్కను శయ్యాతలం
బుపై డించి విలోకించి మీసఖియపురును సయోమరూపలావణ్య నిలయుంబులఁదమయ్యావనిర్ణ
రించి మల స్వరూపాస్యములని సఖనిమంతునంబు నెసంగేచ్చ నికీగృహంబునోయిరనుసిా ! పిఱప్ప
త్రాంతంబంతయు మఱియకజ్జలప్రభావంబున సంచేసియు, యోగిని ధ్యానమాత్రంబు
నం జేసియుఁ, దెల్లంబుగా నెఱింగితి. నా రాజపుత్త్రుని నామంబు విజయాశ్వుండు.
మఱియు నిపుడుగోచరించు వి శేషంబులం దెలిపెదవినుమని యాదివ్యుఁనవిట దృష్టి సారించి
యిట్లనియె. 34

తే. గీ. వానిమఱిబాళి గుట్టెదో - కానిమానిని । వాఁడు నుమి తల్లడంబున - రామరామ!
హరిహరీ! యంచుఁబలుకుఁ దా-నాటిఁబింబమఁ । జాలచింతింపుమనిమూర్తి-సంస్మరించు. 35

వ. ఇది యతని యిప్పటిప్రవర్తనంబని చెప్పి పెండియు నిట్లనియె. 36

క. తిలకింతు రంజనముచేఁ । బలుకులు మీకెటులవినఁగఁ - బడెననెదేమో
చెలువరో! యిదియెవ్వరిక । న్నులకున్ రాచినను నుడివినన్ గాన్పించున్. 37

చ. అదియటులుండనిమ్మతని - యద్భుతమౌ కథవిన్నయట్టి వా
రదికలయంచు పల్కిపరి - హాసముఁజేసిరికాని వారలా
యొదవినలాగుఁ దామెఱుఁగ - రొక్కరుసుం గని నంతఁజెప్పితిం
కెదితెలియంగ నన్నడుగ - నెంచితివో వివరింపుమయ్యనన్. 38

గీ. తడవుసేయకు పోవలె - నుడువుమన్నఁ । బటికిసిద్ధుండు పల్కెన - పలుకులాత్మ
నెంచియడుగఁగాఁ దగినదా-హించిమంచి! ప్రైసవచియింపుఁ డొకవిషయముమహాత్మ!

క. ఇపుడారాజకుమారుఁడు । స్వపురంబుననుంటఁగాంచి - వలికితిరిగదా!
విపరీతమైన యాఘో । హపువెతఁగొని యెటువసించు - నదియుంజెపుఁడా! 40

క. పలుమారు మిమ్ము నడుగుట । వలనమదిన్వ్యసనకుఁజెంద - వలదనఘాత్మా!
తెలిసినవారలు గావునఁ । గలతెఱఁగెఱిగింతురనెడి - కాంక్షనడిగితిన్. 41

క. నాయందుఁగరుణనొక్కిం । తాయాసంబైననోర్చి - యాగాములుబ
ర్యాయముగఁ దెలిపినదికా । ప్యాయముఁగలిగింపుఁడింక-నడుగనటనిన్. 42

క. వినుమెన్నిమారులడిగినఁ । గనలొందక సంతసమునఁ - గనుఁగొనినీకున్
వినుపింతు సంశయింపకు । మనిసిద్ధుఁడు మరలఁగాంచి - యపుడిట్లనియెన్. 43

క. ఎనలేనివిరహతాపం । బునకున్ బాలై విచిత్ర - ముగ నల్లదిగో!
మనుజేశ్వర నందనుఁడుప । వనమునఁ గడునలయుచున్న - వాఁడులతాంగీ! 44

సీ. విరిశయ్యపైఁబండి - వేదనమించినఁ - జిగురాకుపాన్పుపైఁ - జేర్చు మేనుఁ
జిగురాకుపానుపు - సెగఁజెందివాడిన - మదినైఁపలేకపూఁ - బొదలదూఱుఁ
బొదలయందునవెట్ట - పొడమినవెగటొంది - పన్నీటికొలఁకుల - పజ్జకేఁగుఁ
బన్నీటికొలఁకుల - పైగాలికడువేంద్ర - మైనతరుచ్ఛాయ - లాశ్రయించు
గీ. చెలఁగిచెంగటఁ బలుకుపక్షులరవములు । పరుషముగఁదోఁచి దవ్వుగాఁ - బాఱఁదోలు
నతఁడుపడుచున్న వెతఁగని - నట్టులైనఁ । గఠినచిత్తునిమదియును - గరఁగుఁజుమ్ము. 45

క. చూడఁగరాదావెతనో । రాడదు నీతోడవలుక - నతఁడచ్చోటం
జేడెరో! నీవిచ్చోటను । వీడనికష్టంబునను భవించెద రకటా! 46

క. శ్రీపురమను నదియెచ్చట । నీపట్టిచ్చోటయిపుడు - నీకునతనికిన్
బాపపువిధి యీవిధిసం । తాపముఁ గలిగించెనమ్మ - తామరసాక్షీ! 47

క. అనిచెప్పిసిద్ధుఁడాదెసఁ । గనుటను జాలించిలేచి - కాంతామణి! నేఁ
జనియెదనిఁకనిటఁదడవా । యెను సుమ్మనుచరులఁజేర - నేగఁగవలయున్. 48

వ. ఈప్రసంగంబునఁ జాలప్రొద్దుపోయెనని ప్రధానాంగనాపరివారించి యశోవతి దీనాన నదియై యిట్లనియె. 49

క. ఓపావనాత్మ! నాసగు । పాపపువెతఁజేసి ప్రేగ - వచ్చె నెమిగిల్
ప్రాపించుదుఃఖమున న । న్నేపగిదింబొమ్మటందు - నేమగుదానన్. 50

క. ఖేచరునుడివినిచునె । నేగోయెకలాగు స్తుతిని - హించితి, నిఁకనేఁ
బోదుననియంటివెప్పుడు । మీపదయుగంబనిగతిరాయు - నీ రేచెప్పుఁడా. 51

క. మీపాదంబులునమ్మితిఁ । బ్రాపన్నులు సేయనాకుఁ - బావనచరితా!
కోపముఁబూనకమన్నిం । తాపంబునుమాన్చి నసుట - ధర్మమునుండీ! 52

క. కరుణించి నామనోహరు । నగునఁగాన్పింపుఁడతని - నందమునేనున్
బరికించి తనివినొందఁ । ద్వరయేలా? ప్రొద్దుతేదే - తా మేఁగుటకున్. 53

ఆ. తలఁచినంతలోనఁ - దలఁచినవాటును । కరుగసేర్పఁగలిగి - నట్టిమీరు
గడియసేపునిలువఁ - గాగ దెయిగొట్ట । నింతలోనఁ గొరిన - దేమిగలదు. 54

గీ. అనిససిద్ధుండు యోజన - సభినయించి । పాలఁగూర్పుండి మునుపటి-బరిణిఁగొని
కాటుకొత్కించి యాకాంత-కనులఁదాచి । చూడుమాయని నిశ్చింతముఁ-జూపటయును.

క. నారీముఖి కనెరాజకు । మారున్ సౌందర్యవిజిత - మారున్ సుగుణా
ధారున్ సుకుమారున్ మణి । హారున్ సంతోషదాయి - సధికవిచారున్. 56

గీ. కాంచివిస్మయించి స్తుతియించి-కాంచనాంగి । పొలుపువర్ణించి నెమ్మేను-పులకరించి
చాలఁగాశాళిఁగొనియుదె - సంచరించి । పలుకఁగారాని సహాసహ - పాటునొందె. 57

ఉ. రాసుతునింగనంగనె వి-రాళికడున్ బ్రసవాస్త్రుఁడెల్లవ
గ్రాసనిమిత్త మస్త్రకల - కంకకల ప్రసవాణికద్భుతం
బాసయుఁగొంకుఁగట్టిఁ గాల - కాంతయొసంగు ఫ్రెంచుమెమించెనా
యాసము నీవిజాఘన త - నంగనె మారుఁడు సర్వభక్ష్యునన్. 58

మ. తనపై మోహముఁ జెందె తాపమునసు - దాశించ పోకెంపునన్
దనలో దైన్యము పెగ్గలంబువగపున్ - దాంగొట్టనస్పేరపేరిని
ల్చినదో నిల్వఁగఁజాలకాసమునతో - వేదురూపంబుఁబి
ర్కొనివర్ణించుచు మూర్ఛనొందఁగని తే - త్వీణిసిద్ధుఁగాతోయ్యలిన్. 59

గీ. అటులఁదెలివొందెయును స్వప్న - లాత్మజాతు । సంగు నిజమానసములగ్న - మైనకలన
నతనిచెంగట నిలిచియు - న్నటులఁదలఁచి । పలికెనిట్లని మించు శ్రీ-భ్రాంతికతన. 60

క. ఏకాంతకునై యింతటి । యాకులమున కగ్గమైతి - వాకాంతను నే
నీకొలనికివచ్చితి నను । జేకొని మన్నింపుమిటుల - జింతిలనేలా? 61

క. వేదనమించెను సైపఁగ | రాదిఁక దడ వేలఁ జేర - రమ్మని కడును
న్మాదమునఁ గౌఁగలింపఁగఁ | జేదోయిం జాచెఁ జాన - సిద్ధుఁడు నగియెన్. 62

గీ. నగినవెంట నె తెలివొంది - నానమదిని | గదురనవ్వుచు సిద్ధుని-వదనమరసి
యనఘ! తెలియక నేవల్కి - నట్టివిభ్ర | మోక్తు లివి మీకు వింతయై-యుండుననిన. 63

క. ఔనామించిన విభ్రమ | మేనివవలికించె నిటుల - నెఱుఁగుదుఁ; గంటే!
మానవపతి పుత్త్రుని విన | మేనువచించినది నిక్క - మేనో కాదో. 64

చ. అనవుఁడు మీరు వల్కినది - యంతయు నిక్కము కంటిఁగాదె నే
నును; మిము బోటి పెద్దలు వి-నోదముగానగు నేని గల్లమా
టను వచియించుటున్నె? యక - టా! సుకుమారుఁడు మత్ప్రియుండు మిం
చిన వెతనొంది నాకొఱకుఁ - జింతిలుచుండెడు నేమి సేయుదున్. 65

క. ఎన్నఁడు నాహృదయేశుని | మన్ననఁగని వేడ్కమీఱ - మనియెదనో కో
యన్నన్న యోర్వలేని | ట్లెన్నాళ్లీ మోహవార్ధి - నీదఁగవలెనో. 66

వ. ప్రవర్తిల్లిన యీవృత్తాంతంబిట్టిదని యెఱుంగనేరక వెతపడుచున్న సమయంబున, దైవ ఘటనం జేసి మీరిచ్చోటికి వచ్చుటయు నిక్కమగు వృత్తాంతంబుఁ దెలుపుటయుఁ దటస్థించె. మహాత్మా! మీకరుణావిశేషంబునఁ గదా మదీయ మనోహరునిం గాంచితి; మీరు సర్వజ్ఞులరు.

క. దైవమన నింకనెవ్వరు? | భావింపఁగ మీరనాదు - పాలిటి దేవుం
డీవేళ నన్నుఁ గావం | గా వచ్చితిరిదె నిజంబు - కలుష విదూరా! 68

క. కాంచితి మిము ధన్యత నువ | హించితి రక్షించు భార - మిఁకమీది కటా
క్షించి నను పాలలోనన్ | ముంచిన నటు గాక నీట - ముంచిన నొప్పున్. 69

క. భావింపని నాపాలికి | దేవునివలె వచ్చినేఁడు - తెలియక మిము నే
నేవిషయ మడిగినను మది | నేవపుడకఁ జెప్పినార - లేర్పడననినన్. 70

క. ఆలలన మాటలన్నియు | నాలించుచునుండి సిద్ధుఁ - డంతటిలో నే
మోలాత్రియైనవిషయము | నాలోచనఁ జేసి లేచి - యపుడిట్లనియెన్. 71

క. అడిగిన దెల్లను జెప్పితి | విడువకఁ బరికించి నీకు - విరిబోఁడిరో! నేఁ
డడవాయె వచ్చి యిచటికిఁ | గడువడిఁ బోవలయుఁ గలదు - కర్జము నాకున్. 72

గీ. కరమునీయందు నాకనుగ్రహము గలదు | కానని చ్చెదఁ గొనుమయీ - కరవటంబు
నిందుఁ గలకాటుకొక్కింత-నేత్త్రికనుల | రాచికొని నీప్రియుని రీతిఁ-జూచుకొనుము. 73

క. చెలువరో! విను కావలసిన | కొలదిం గావించి యునుచు - కొననేర్తుము సి
ద్ధులమగుటవలన నీక | జ్జల; మన్యులు సేయలేరు - సత్యము సుమ్మా! 74

ఆ. దీనినెంతయుష్టు - లైనవారికిఁగాని । యొసఁగ మెపుడు నేము - కింతదైన
నేఁడుమదినినాకు - నీయందుఁగలదయ । వలననిచ్చిపోవఁ - దలఁచినాఁడ. 75

ఉ. నావుఁడుగుండె జల్లనఁగ - నాతికడుంగడుభీతినొందియో
పావనమూర్తి ! నన్నిపుడు - పాయనిచింతల పాలుఁజేసి మీ
త్రోవను మీరుబోయెదరె? - యాశిగసర్వ మెఱింగినట్టి వా
రీవిధిఁబల్కరేని యన - నేమిఁకనున్నది యడ్డశక్యమే. 76

గీ. తగశరీర మాద్యంఖలు - ధర్మసాధ । నమ్మనెడు మాటఁదలఁచియో - స్నంగపరుల
కుపకృతినిసేయఁ గాంక్షించు-చుండువారు । మీరువిడిచిన రక్షించు - వారలెవరు? 77

క. ఆశగొనియుంటిహృదయ । క్లేశంబునుమాన్చి నను సు - ఖింపఁగఁజేయం
గాశక్తులు దొరికితిరని; । యాశంసిత మొందఁజేసి - యరుగందగదే. 78

క. మిమునడిగి నంతవట్టును । గ్రమముగ నెఱిఁగించినారు - గద, యిఁకనాలో
నమరినకోరికఁ దెలిపెద । విమలాత్మా ! దానిఁదీర్చి - వెడలిచనుండా ! 79

క. మణిమంత్రౌషధసిద్ధులు । గణుతింపఁగ మీగలెంత - కార్యంబైనన్
క్షణమున సేయఁగనేర్తురు । ప్రణుతించెద మిమ్ముఁజింతఁ - బాపుఁడ ! కూర్మిన్. 80

క. మునుపడఁగాఁ జక్కెరనిడి । తినిపించిన నోటఁజేదుఁ - దినిపించుటయో
ప్పునె? కొంతమేలుగలిగిం । చినవారలు మరలకీడుఁ - జేయకుఁడనఘా ! 81

క. ననునాప్రియుఁ డుండెడిపుర । మునకుం గొంపోయి విడిచి - పొండీవేళన్
కినియకుఁడు మీదయన్సుఖ । మునమనియెద మీకుఁజాలఁ - బుణ్యంబొదవున్. 82

క. ఆలోచింపకుఁ డాతడ । వేలా ? మత్సఖులునత్తు - రిఁకనటుపైనే
మేలొందుటరిదియగు ; నను । కూలంబగు లాగువేగఁ - గొనిచనుఁడనినన్. 83

గీ. ఉలికిసిద్ధుండునగి తల-యూఁచియట్టి । శక్తిమాబోంట్ల కొదవునే-చంద్రవదన !
యనియె; మీరెఱుంగని విద్య-యవనిఁగలదె? । పుణ్యమిదికావుఁడని పదం-బులనుబట్టె.

క. విడువిడు పదములననియా । పడఁతికరద్వయమతండు - పాయంద్రోసెన్
విడిచిననామది తాపం । బుడిపెడి వారెవ్వరనుచు - నుగ్మలివలికెన్. 85

గీ. అంతసామర్థ్యముంగల - యట్టివాఁడఁ । గానటంచెంత చెప్పినఁ - గానిమీప్ర
భావమెఱుఁగుదు నీమాయ - పలుకులేల । ననియెనాకొమ్మ యామాట-కతఁడునగియె.

క. నగికొంత దడవుతనలోఁ । దగువిధియోజించియట్టె - తరళాక్షినెగా
దిగఁజూచి యిచ్చయింపని । వగనూగక యుండిజాలి - నడినవిధమునన్. 87

క. ఆకాయ సిద్ధుఁడతివరో! । నీకోరికనెటులనైన - నెగవేర్చెదనే
శోకింపవలదు నినుఁగన । నాకుంగడు జాలివొడమె - నమ్మితివగుటన్. 88

ఆ. ఎక్కినట్టివాని - కేనుఁగు కుఱచయ । న్నట్టులయ్యెనిప్పు - డబల! చనవు
గాఁగమాటలాడు - కతమునసిద్ధుండ । నైన నేనులోఁకు - వైతినీకు. 89

క. మేమిట్టి పనికిఁబూనుట । నేమమునకు భంగమైన - నీవెతఁగనలే
కేమైన నయ్యెడునుపై । నీమేలొనరించి పోవ - నెంచితిబుద్ధిన్. 90

ఐ. అనిచెప్పిన నతని కయ్యిందువదన యిట్లనియె. 91

క. చేకొని యుపకృతిఁజేసిన । మీకిందున లోపమేల-మేకొనునీమం
బేకరణిం జెడు నయ్యా! వి । వేకింపఁగ; బావినీరు - వెల్లువఁజను నే? 92

గీ. అడ్డిమాటలు వలుకకుఁ - డాసఁ జెంది । యడిగినపు డిష్టమునుదీర్ప - కరుగరాద
టన్న వినిసిద్ధుఁడగునగు - నదియధర్మ । మగుట నే గద యొనరింతు - నంటి నేను. 93

గీ. తొలుతనీకొక్క పద్ధతిఁ - దెలుపవలయు । నందునకు నిచ్చయించిన - సందియంబు
లేకనీప్రియుఁ జేర్చెదఁ - గాకయున్న । నావలనఁగాదు సుమిమత్త - నాగయాన! 94

ఐ. అనిపలికి తత్క్షణంబ లేచిపోయి తానటకరుదెంచునపు డెడగలుగనునిచివచ్చిన యోగాశ్వ
మునుగొనివచ్చిచూపి, లతాంగీ! నేనుదీనిప్రభావంబున నెప్పు డెప్పు డెచ్చ టెచ్చటికిం
బోవఁదలంపుగల్గునో యాయాస్థలంబులకుం ద్రుటికాలంబున ననాయాసంబుగా వియత్ప
థంబునంజని వచ్చుచుండుదు. నిదిమనోవేగగమనశక్తిగలయది. ప్రపంచంబంతయు
నొకముహూర్తకాలంబునఁ జుట్టి తిరిగిరానోపు. నీకభీష్టంబేని నాపిఱుందన దీనిపైనా
రోహించి చనుదెమ్ము. నిమిషంబులోన నీప్రియునిచెంతదిగవిడిచిపోయెద. మావంటి సిద్ధు
లకు యువతుల తను స్పర్శంబుగారాదు సుమీ! యైనను నీపైఁగల ప్రియంబువలన తార
తమ్యంబులు విమర్శించుటకు సమయంబుగాదని యట్టినియమంబు సయితము లెక్క
సేయక నీకుపకారంబుఁజేయ నిశ్చయించితి. నిదియ నీకుం దెలుపవలసిన విషయంబు.
బాగుగాయోజించి యాగాములను నిర్ణయించుకొని శీఘ్రంబుగాఁ నీయభిప్రాయంబుఁ
దెలుపుము. వ్యర్థంబుగ కాలయాపనంబుఁజేయుట ప్రయోజనంబుగాదనుటయు, నతని
కభివందనంబుఁగావించి యామించుబోణి మనంబున ముదంబొదవ నిట్లనియె. 95

మ. ననుమీ రిట్లుడుగంగ నేల? పసిదానన్ మీకుమారాడ నే
ర్తునె? మేలైనను కీడుగల్గినను సం - తోషంబ; మీరెట్లుచె
ప్పినసభ్భంగినొనర్తు; నమ్మితిమిముక్ - విజ్ఞాన సంపూర్ణ! యొ
య్యనఁగొంపోవుఁడ తోఁచరీతినిఁక మీ-యాజ్ఞన్ ప్రవర్తించెదన్. 96

క. పదఁడన వేగిరపడకిపు । డెద బాగుగ నెంచినీ వభీష్టముగలచోఁ
గదలుము లేకుండిన రాఁ । బదరకుమిది సాహసంపుఁబనిశుకవాణీ! 97

క. పసిదానవు యోజించక । దెసదోఁచని వలపుకతనఁ - దెగువకుఁజొరఁగాఁ
బసగాదసమంజసమనఁ । గుసుమసమానాంగి భీతిఁగొనకిట్లనియెన్. 98

చ. వలవదు సంశయింపఁగ నన్నముగల్గదు మీకుదీన న
వ్వల నెట్టులైన నయ్యెడు నృపాలకుమారునిఁ జేర్పఁడాముగిఁకన్
నిలుపఁగఁ జాలఁ జాలఁ గరుణించి సఖీతతిరాకము న్నెపేల్
తలఁపున మీమహత్త్వపుబలంబున వేగొనిపొండునావుఁడున్. 99

గీ. అటుల నీకిచ్ఛయున్న రమ్మనుచుఁ జెప్పి | తోలుతఁ దా సైంధవము నెక్కి - కలుకలాఁడి!
యటుపిఱుందనఁ గూర్చుండుమంటవలదు | తడవు సేయకుమనవుఁడుఁ - దరుణియపుడు. 100

క. సంతసమున ద్వరయునుదన | మంతనమునఁ గదుగశంక - మానిమహాత్మా!
స్వాంతంబున నాపైమీ | కింతటి కృపగలిగెఁ జాల - నిదిమేలనుచున్. 101

సీ. కనిపెంచిదయమీఱ - గారవించుచునుండు - తల్లిదండ్రులమీఁది - తలపువిడిచి
యాప్తులైతనచెంత - ననయంబు మెలఁగెడి - చెలులపైఁగలకూర్మిఁ - ద్రోలఁగఁజేసి
యేవేళఁగనులారఁ - గాంచి లోకించిమ - న్నించుబంధులఁ బాయు - కలచయుడిగి
భయభక్తులెసఁగఁగాఁ - బలుకఁగాచిచరించు - పరిచారికలయందు - భ్రాంతిమాని

గీ. శారికాకీర పంక్తిపై - జాలివీడి | భోగభాగ్యాను భవసక్తి - బుద్ధినడఁచి
రమణిసిద్ధునివెంటఁ గు - రంగమెక్కెఁ | గలుగునే స్వజనప్రీతి - కాముకులకు. 102

వ. అపుడమ్మదనతిని హెచ్చరించి సిద్ధుండు. 103

క. పదిలము పదిలము మగువా! | వదలకు చేపట్టుసైంధ - వం బెగయునిఁకన్
జదలఁ జనునపుడు భీతిలి | కదలకుమీ యొక్క నిమిష - కాలంబనినన్. 104

గీ. కదలకుండెదఁ బదిలంబు - గా మహాత్మ ! | వేగ నెగయింపుఁడనియె నా - నెలఁత ; యతఁడు
శీఘ్రముగ నిప్రియుని చెంతఁ - జేర్తు నిన్నుఁ | గనుము నాశేర్పని త్తఱి - నని వచించి. 105

క. అశ్వగ్రీవముఁ దట్టుచు | విశ్వంభర పాహి వేద - వేద్యనమస్తే
శాశ్వతమునినుత ‘జాపర | మేశ్వర’ యని పలికెఁ దురగ - మెగసెన్ దివికిన్. 106

చ. సరగున నట్లు పైకెగసి - చాగిన దంతటి దవ్వుకానిమే
ల్పురములు బొమ్మరిండ్లుగను - భూధరముల్ చిఱుగుల్లరాళ్లుగన్
శరధులు పిల్లకాలువల - చాడ్పునఁగానలు కూరమళ్లుగా
గరితకు సబ్బురంబొదవఁ - గాఁగనుపట్టె ధరిత్రిఁ జూడఁగన్. 107

ఉ. అంబరగామి సిద్ధునిహయంబు రయంబునఁ బోయిపోయి గో
త్రంబులుఁ గాననంబులు పురంబులుఁ బల్లెలు నిర్గమించి వే
గంబునుమాని భీకరముగాఁగనుపట్టు మహాటవీప్రదే
శంబున నొక్కచోట నిము - సంబున దిగ్గన డిగ్గి నిల్చినన్. 108

క. ఇదియేమి యశ్వదేభువి | కిదిడిగినిల్చినది హేతు - వెయ్యదియొకో? నా
హృదయేశుఁ డున్నచోటికిఁ | గడపోదలఁచితిమి తపయఁ - గాదగునెుటకన్. 109

క. అనుచు యశోవతి యడిగిన । వినిసిద్ధుం డిట్టులనియె - వేగిరపడవ
చ్చునె ? యిచ్చినవారముమఱి । చనకిటఁగాపురముఁజేయఁ - జనుదెంచితిమే ? 110

శా. ఈకాంతారములో సమీపమున స-ర్వేష్టార్థముల్గూర్చు మే
లౌకాళీనిలయంబు రాజిలునొకం - డాయంబపాదాబ్జముల్
మాకుంబూజ్యములౌట నెప్పుడును నీ - మార్గంబునం బోవుచో
జోకంబూజ యొనర్చిగాని చననో - శుభ్రాంశుబింబాననా ! 111

క. అరుదుగ నిచ్చటికిందా । నరుదెంచిన పిదపఁబూజ - యగుదనుకఁ బదం
బరుగదు మాయోగాశ్వము । త్వరచెడి యీకాననమునఁ - ధర్మవ్రాలుక్. 112

క. కావుననిలిచెను పూజం । గావించెద వేగఁదడయఁ - గానేమిటికిన్
బోవుదమటుపై ననిమును । తావార్వము డిగ్గెనతఁడు - తరుణియునుదిగెన్. 113

క. ఇటనుండుమ మేనుపూజిం । చుటకుం బూవులనుదెత్తు - సుదతిరో ! యని తా
నటునుండి చనియెసిద్ధుఁడు । కుటిలాలక యచటనుండెఁ - గొంకుచునొంటిన్. 114

వ. అటుల గొంతతడ వటునిటువిలోకించుచుం గ్రుమ్మరుచుండి యాలతాంగి యట్టి సమ
యంబున. 115

క. అటునికటమ్మోజీభృ । త్తటజోత్కట ఘుభఘుభత్వ-తనజలరావ
స్ఫుటమోద ప్రదనిర్మల । తటినీతట సీమఁగాళి - ధామముఁజూచెన్. 116

గీ. చూచిమందెవ్వరికిఁ దగు-చోటులేక । నీమహాటవి నీగుడి - నేమిగొప్ప
సుకృతమనికట్టిరో యంచుఁ - జోద్యమంది । దానిఁజూడంగవలెనను-తలపుగలిగి. 117

క. అలకాళికాలయంబునఁ । గలుగు విశేషంబులైనఁ - గనుఁగొనియెద నీ
స్థలమున నూరకయుండిన । ఫలమేమని గుడికిఁబోయి - ప్రమదం బెసఁగన్. 118

ఉ. మానినిగాంచె భర్మమణి - మండిత సుందరగోపురాంత సో
పానము వజ్రకల్పితక-వాటసమన్విత రమ్యమార్గసం
తానము వంద్యమాన పరి-ణాహసమున్నత మంటపధ్వజ
స్థానము కాళికాలయము-సన్నిభ శిల్పకళా ప్రధానమున్. 119

ఉ. వింతగుపత్త్రకల్పనకు - వేడుకఁజెంది నుతించిచొచ్చి యా
కాంతహృదీశుఁ గూర్పుమని - కాళికిభక్తినమస్కరించి తా
నంతటనుంగనందలఁచి - యట్టిటుగ్రుమ్మరుచుండ గోపుర
ప్రాంతమునన్ శిలాప్రతిమ - ఫక్కున నత్తటినవ్వె నవ్వినన్. 120

మ. అపుడాశ్చర్యముఁజెందినిల్చి యిదియే-మారావిచిత్రంబు తా
నిపుడేసిద్ధుఁడు పూలుదెత్తునని పో-యెన్ యొంటరిన్నేనుఘో

గపు కాంతార మగమ్యమీస్థలము ని-ర్మానుష్యమైనట్టి దిం
దుపరల్ నవ్వుటవింటినా కనులకెం-దుం గానరారెవ్వరుక్. 121

క. నేనెటులవింటినో భ్రమ । చేనంతియుకాని యెవరు - చేరంగలరి
చ్చోనంచుఁ బలుచుచుండం । గానగియెను బొమ్మమరలఁ - గామినిగనఁగన్. 122

క. ఈరీతి మాటిమాటికి । నూరక నగుచున్నమనెని - యులికియిదేమో
కారణమగు నెఱిఁగెదనని । చేరంగాఁబోయి నవ్వు - చిత్రపుబొమ్మన్. 123

వ. పరీక్షించి యదియొక స్త్రీవిగ్రహంబుగానుండినఁ గొంతవడినిలిచి విలోకించి యప్పుడు నవ్వుటమాని యూరకున్న భయాశ్చర్యమగ్నమానసుఁడై యట్టకేలకు ధైర్యంబవలంబించి దానిని సంబోధించి యిట్లనియె. 124

క. క్షితిలోనెన్నఁడును శిలా । ప్రతిమలునగుటెఱుఁగ; నెవరుఁ - బలుకఁగవినలే
దతులాద్భుతమీకారణ । మతిశయమై యుండుఁబలుకు - మమ్మా! బొమ్మా! 125

క. సురసిద్ధ సాధ్యవిద్యా । ధరకిన్నర గరుడయక్ష - దానవభుజగో
త్పరసాదులందు నీవె । వ్వరవై నను నగుదువేమొ - వచియింపుతగన్. 126

క. నగనేర్చిమాటలాడం । దగుసామర్థ్యంబుగలుగ-దా? కతమేమో
మిగులనవీనంబగు నీ । దగునరితముఁ దెలుపుమీ ద - యంద్వరితముగన్. 127

గీ. సత్యమైనట్టి కఠినపా-షాణవిగ్ర । హంబు కానని నా మది - యందుఁదోఁచె
నేమికారణమొకొ్క నీ - కిట్టిమారు । పాటుసంధిల్లుటకు; తేట-పరుపుమిపుడు. 128

గీ. అనుచుఁబెక్కు విధంబుల-ననవిభుని । పుత్త్రియడుగుటయును రాతి-బొమ్మయప్పుడు
మగల నగిమానిసియుఁబోలె - మాటలాడఁదొడఁగి యిట్లనువినుమమ్మ! - పడఁతినీవు.

క. భావింపఁగ సుఖదుఃఖము । లావహిలుక్ ప్రాణికోటి - కపుడపుడుభువిన్
దైవికముగ; నెదిరైనను । వావిరినది యనుభవింప - వలయుంజామ్మా! 130

ఆ. మేలుగలిగినపుడు - మిగులసంతోషించి । చెట్టబొసఁగువేళఁ - జింతనొందఁ
జనదు విజ్ఞులెఱిఁగి - సమముగాభావింతు । రెపుడుఁగష్టసుఖము-లిందునదన! 131

వ. సమస్తఫలాఫలంబులును, భగవత్సంకల్పసిద్ధంబులై ప్రాపించుంగాని తదన్యం బెద్దియుఁ గలుగనేరదని పెద్దలు సెప్పుదురు. కావున. 132

క. దైవికముగ నివ్విధినా । కీవిపరీతస్వరూప-మేర్పడె నీకున్
నావిధమునసే దుర్దశ । యావహిలెన్గద యటంచు - నవలొందిమదిన్. 133

గీ. ఎంతవారలకైన మ-హీస్థలమున । ధాతలిఖితంబుఁ గడవఁగాఁ - దరముగాదు
గద, యనుట నెంచి నీకష్ట - గతిఁదలంచి । యట్టై నినుజూచినవ్వితి-నమ్మ! నేను. 134

క. ఎచ్చోటనో పుట్టితివిపు । డిచ్చటఁ జూనంగవలసె - నిదినీతలవ్రా
ల్వచ్చెడి కష్టసుఖంబుల । నిచ్చ నెఱుంగంగ శక్య-మే శుకవాణీ ! 135

క. అనవుడుఁ గడునాశ్చర్యం । బును భీతియు బెగ్గలింపఁ - బొలఁతుకతనలో
ననుమాన మెసఁగి బొమ్మన్ । గని దైన్యము వగయుమీఱఁ-గా నిట్లనియెన్. 136

మ. నినుసామాన్యపు విగ్రహంబనుచు ని-ర్ణీతంబుఁ జేయంగ రా
దనురక్తిన్ ననుఁ గావఁగాఁ దలఁచి మా-యారూపముం దాల్చివ
చ్చిన నాపాలిటి వేల్పువౌదువు సుమీ! - సిద్ధాపదేశంబునన్
జనరాహిత్యభయంకరాటవికి వి - స్రంభాత్మనై వచ్చితిన్. 137

ఉ. నీ విటవిగ్రహాకృతిని - నిల్చుటకేమికతంబు? చావునా
కే విధిఁ గల్గు? నవ్విధము - నిత్తఱి నెట్టులెఱింగితీవు? నా
కా వివరంబు నంతయును - నాదర మొప్పఁగఁ జెప్పి కావుమిం
కీవిపినంబులోన నను - నెవ్వరు ప్రోవఁగలారు తెల్పుమా! 138

క. అని వేఁడ, బొమ్మయిట్లను । వనితరో! తద్విధముఁ దెలియఁ - బలికెద వినుమీ
నినుఁ గొనివచ్చిన యాసి । ద్ధుని చే నీకిట్టికీడు - దొరకొను నమ్మా! 139

సీ. వాఁడు మాయాదుస్వ - భావుఁడై కాళికా - దేవినిఁ గూర్చి ను - స్థిరమనస్కుఁ
డై పెక్కునాళ్లు మ - హాఘోరతప మొన - రించిన సాక్షాత్క - రించి దేవి
వేఁడుము వరమన్న - వినుతించి నే నెద్దిఁ - దలఁచిన జేకూఱ - నలఘుశక్తి
గలిగింపుమనుఁడు దా - క్షాయణి యోజించి - యాకోర్కె సిద్ధింప - దడుగ కిపుడు

గీ. ప్రాయ మొదవిన యదియును - బరిణయంబు । గానిదియుఁ జక్కనిదియు నా-మానవేంద్రు
పుత్త్రి నొకదానిఁ దెచ్చి యే-ప్రొద్దు నాకు । బలియొనర్తువో యా నాఁడు-పడయఁగలవు. 140

వ. పొమ్మని యాదేశించి యాదేవి తిరోహితయగుటయుఁ దత్ప్రయత్నంబు సేయ సమకట్టి పట్టువీడక. 141

క. అది మొదల వివాహితయును । సదమలలావణ్యవతియు - జవ్వనియును నై
పొదలు నృపపుత్త్రిఁ గొనిరా । వెదకుచుఁ దిరుగంగఁ దొడఁగె - విశ్వంబెల్లన్. 142

గీ. నేఁడు వాఁ డెట్టిమాయలు - నెఱపెనొక్కొ । నిన్నుఁ గొనివచ్చె బలిపెట్ట - నిశ్చయించి
కొమ్మ! నీస్థితిఁ గని కల - గుట్టెఱింగి । నగితివిధిఁ దప్ప శివునికై - ననుదరంబె? 143

క. మాయలు మందులు మంత్రో । పాయంబులుఁ బెక్కునేర్చుఁ - బాపాత్ముఁడు వాఁ
డాయాసమయమునకుఁ దగ । నేయే క్రియలైనఁ జేయు - నిభరాడ్గమనా! 144

వ. మన మొకరికొకరుపకృతిఁ జేసికొనుటకు సమయంబు తటస్థంబయ్యె నే తద్వృత్తాంతంబు నే నెఱింగి పలుకుటకాశ్చర్యంబుఁ జెందవలదు. మదీయచరిత్రంబు సావధానంబుగా నాక

ర్శించిన యిట్టివిషయంబులు నాకుం దెలియవచ్చుటకుఁ దగుకారణంబును, శిలయైయుండి యుమాటలాడ నేర్చియుండుటకు నిమిత్తంబును, మఱియుం గొన్ని విచిత్రంబులగు విశేషంబులును, నీకు విశదంబులు గాఁగలవు. నీకు నిట్టివృత్తాంతంబుఁ దెలిసికొనుట యావశ్యకంబై యుండుఁ; దత్ప్రయోజనంబుఁ గడపటఁ దెలియవచ్చుఁ గావునఁ దొలుత నస్మత్కథా విధానంబుఁ దేటపడంబలికి పిమ్మట సిద్ధసంకల్ప సంప్రాప్తవిపద్దశానిరోధన ప్రకారంబు వివరించెద. ధర్మస్వరూపుఁడగు పరమేశ్వరుని కృపావిశేషంబున నీకు మేలువాటిల్లఁ గలదు. వేఱొకటి వినుమని శాంతచిత్తం జేసి రాజపుత్త్రికి శిలాప్రతిమ యిట్లనియె. 145

జటిలోపాఖ్యానము.

సీ. వినుము మున్నొకకాల - మనజటిలుండను-మునివింధ్యపర్వత - మునకుఁ గెలన
నొకకోటకానలో - నురునిష్ఠఁ గూర్చుండి - విసువకఁ దపముఁ గా - వించుచుండ
నెఱిఁగి గీర్వాణకు-లేశ్వరుం డతని మ-హత్త్వంబునకు వెఱ-గందిచాల
యోజించి యచ్చర - యువతీమణులలోన - సౌందర్యచాతుర్య - శక్తిమించు
గీ. హేమ యనుదానిఁ జీరి మ - హీస్థలమున | కేఁగి జటిలుని తపముని-వెవ్విధమున
నైన భంగంబుఁ జేసి ర-మ్మరుగుమనిన | నతివ యదివిని గుండె జ-ల్లనఁగ నులికి. 146

ఉ. జడిసిన నంగలేసనిన - శక్రుఁడు దిట్టును బోదునేని నేఁ
జెడుట నిజంబు తాపసుని - చే, నిపుడిందున కేమి సేయుదున్
గొడవ జనించెఁ బో 'వెనుక - కుంజర మున్నను ముందు రేఁగఁగాఁ
బొడుచు'నటన్న చందమిది - పోయినఁ బోవక యున్నఁ గీడగున్. 147

చ. చలమున మానిదిట్టినను - శక్రుఁడు దిట్టిన నెట్టులైన నద
త్ఫలమునుఁ జెందఁ గాఁదగిన - దాననుసే నయితిందలంపఁగా
ములునరటాకులాగొదవె - మోసము వచ్చెను దోఁచ దేమియున్
గొలఁదులె నిర్దయామతులఁ - గొల్చెడివారికిఁ గల్గుకష్టముల్. 148

క. అని హేమ వగచి సురవ | ర్యునితోఁ దగమనవిఁ జేసి - యొరులను పనుపం
జనునని యెద, నతఁడటు గా | దనెనా యటమీఁదఁ జూత - మని తలఁచె మదిన్. 149

వ. అనిచెప్పిన నవ్వలివృత్తాంతంబుఁ దెలుపుమని యడుగుటయు. 150

అశ్వాసాంతము.

ఉ. పాలితనాగ! నాగధర! భక్తసుపర్వవనాగ! నాగరాట్
శూలినరాజరాజనుత! - సూరిజనావన! రాజరాజని
ర్మూలన యోగ! యోగ! భవ - మోచన! సర్వనియోగయోగసం
కీలితరూప రూప! ఖగ - కేతన! నిర్మలరూప! రూపటా! 151

క. రవినిభశోభాభాసుర ! యవిరళభవ్యాప్వభావ ! - యనుభావగుణీ
భవభవన ! భువననుతవై ! భవ ! భవసఖ ! సుభవ ! భావ - భవభావభవా ! 152

ఉత్సాహవృత్తము.

హారిహీరహార ! సార - సాక్ష ! రాక్షసక్షయా !
ధీర ! నీరజారిహస్త ! దేవదేవ ! పావనా !
వీర ! సారభూరిచేల ! - వేదవాదమోద ! ని
ర్భారకార ! సూరితారణా ! ము-కుంద ! నందనందనా ! 153

గద్య.

ఇది. శ్రీమద్వేంకటేశ్వర వరప్రసాద లబ్ధానర్ఘళచతుర్విధ కవిత్వమహత్త్వాభి
రామ, భూసురకుల క్షీరపారావారపర్వశర్వరీసోమ, శ్రీవత్సగోత్ర
పవిత్రాపస్తంబసూత్ర, సావిత్రీలక్ష్మీనృసింహార్యపుత్త్రి,
సుకవిజనవిధేయ, పిచ్చయనామధేయ ప్రణీతంబగు
విజయాశ్వచరిత్రంబను ప్రబంధంబునందుఁ
బూర్వభాగంబునఁ దృతీయాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీమద్వేంకటేశ్వరార్పణమస్తు.

శ్రీరస్తు.

విజయాశ్వచరిత్రము

పూర్వభాగము

చతుర్థాశ్వాసము.

క. శ్రీవర్ధన! విబుధార్చిత! । పావనసంకల్ప! సుప్ర - భాపూర్ణ! విలా
సావాస! జనార్దన! యదు । ర్వీవర! సంకట నిరోధ!-వేంకటనాథా! 1

వ. దేవా! అవధరింపుము. సద్గుణగణవిశారదులగు శౌనకాదులకు సన్నుతపుణ్యకథాశాలాంగ సూతుండగు సూతుండిట్లనియె. నట్లు యశోవతితోడ శిలావిగ్రహంబు హేమచరిత్రం బుఁజెప్పుట కుపక్రమించి సిద్ధుండువచ్చునంతకు మున్న వివరింపఁదలంచి, లతాంగీ! వినుమని చెప్పందొడంగె, నవ్విధంబున హేమమనంబున నిశ్చయించి. 2

క. శతమఖునకు భక్తినమ । స్కృతిఁజేసి నయంబుమీఱ - నిట్లనుమీరా
నతియొసఁగిన పనికేగుట । హితమగు మాకైనఁజాల - నెగ్గిందొదవుక్. 3

క. మానుల వంచించుటయనఁ । గా నెంతయుఁ గష్టసాధ్య - కార్యమువారల్
చానలయెడ విముఖత్వము । మానసదార్ఢ్యంబుఁ గలుగు - మానుసులగుటక్. 4

గీ. అచ్చరలమిన్నలైన రం - భాదియువతు । లెట్టిచెట్టలుగనిరిము - న్నిట్టిపనుల
కరిగి; తెలియమె దేవ! యం-తంతలేసి । వారుసనలేని పనికిఁబో-వంగఁగలనె? 5

గీ. అతులసుజ్ఞాన పూర్ణమ - హత్త్వసిద్ధి । నెసఁగుమునులను వంచింప - నెవరితరము?
వారికోపాగ్నినోర్చెడి - వారుఁగలుగ । రెఱిఁగిగానుగలోఁచేయి - నిడుదురయ్యా! 6

వ. కావున నేనీమహత్కార్యంబు దేవరచిత్తానుసారంబుగా నిర్వర్తింపఁగలుగుదునో లేదో యనుసందియంబు మనంబునం బెనంగుచున్నది. మునీంద్రుల మనోనిశ్చయంబును, ననల్పక్రోధసంకల్పప్రకారంబును, నింతకుమున్ను కొంతకొంత యప్పుడప్పుడు నెఱింగియుండుదుఁగానఁ దమసన్నిధానంబున నిన్నిమాటలు విన్నవింపవలసె నింతకంటె మిన్నలననుపుట యుచితంబని తోఁచుచున్నయది; యనియుక్తియుక్తంబుగా నిజాభిమతంబుసూచించిననగి దేవేంద్రుం డిట్లనియె. 7

క. హేమా! వింతలునుమ్మా! । నీమాటలు వినఁగ; నంత - నేగనిబిడవే?
శామింపఁ జేసినేర్పున । యామానిని లోఁగొనంగ - నన్యులవశమే? 8

క. తరుణీ! యీకార్యముల | చ్చరలగు మీవలనగాని - సరిపడదిఁక మీ
రరమరనొందెన మతిరొ | వ్వరు మాపనిఁజేయఁదగిన - వారలు చెపుమా. 9

క. కన్నాకు భంగినప్పర | పన్నగవేణులకు నీవు - పైచేయివియి
ట్లన్న నిపుడిచటననుపఁగ | నున్నారా నిన్నుఁబోలు - యువతులుగనుమీ. 10

వ. నీకు సమయోచితంబగుబుద్ధియుఁ, జాతుర్యంబును, లావణ్యంబును, ధైర్యసాహసంబులును, గలుగునటుల వరంబొసంగితి. నింకమారాడక వేగంబునంజని కార్యంబుసాధించి రమ్మి పొమ్మనవుఁడు పురుహూతునకడ్డు వలకనోడి యావగలాఁడియింకఁబోకున్నఁదీర దని నిశ్చయించి నమస్కరించి శలవుఁగైకొని నిజసదనంబునకరిగి మజ్జనంబొనరించి సముజ్వలవిభూషణగంధమాల్యాంబరాదులుగైసేసి, నెచ్చెలులు వెంటరాబయనంబై శీఘ్రగమనంబున వింధ్యధరాధరపరిసరకాంతారంబుఁజొచ్చి యందలి జటిలాశ్రమంబుఁబరికించి ప్రవేశించి తెగువమీఱఁ దత్సమయంబున. 11

ఆ. నిర్వికల్పభావ - నిష్ఠాగరిష్ఠుఁడై | యోగముద్రఁబూని - యుండునట్టి
జటిలుఁగాంచిచేరఁ - జనలేక వెఱఁగంది | తత్తఱమునఁగొంత - తలఁగినిలిచి. 12

ఉ. హేమమదింగలంగి యిట - కేటికివచ్చితి నేడుబుద్ధిలే
కేమరి; కష్టపాటెఱుఁగ - నే? యపుడేగెద నంటినెంచకిం
దీమునియున్న లాగరయ - నెంతయు భీతిజనించుచున్నదిం
కేమియొనర్తు నెవ్విధిను-రేశ్వరు వాంఛను దీర్తుదైవమా! 13

క. రంభాదులైన మదగజ | కుంభస్తను లరుగమనిన - ఘోరపుపనికిన్
జంభారి నన్నుఁబనుచుట | సంభావితమగునె? - మిగుల సంకటమొదవెన్. 14

క. వాదించి నన్నెయనుపం | గాదివిజేంద్రునకు యింకఁ - గలుగరెయువతుల్
లేదో యూర్వశి మేనక | లేదో యలమంజుఘోష - లేదో యచటన్. 15

క. ఊరకఁబోయిన నాసరి | వారలు నవ్వుదురు తిట్టు - వడుదున్హరిచే
నేరీతినైన సయ్యోడు | వీరడిఁజనరాదు నేర్పు - విధినొనరింతున్. 16

గీ. అనుచుఁజింతించి పలుయుక్తు - లాత్మనెంచి | పడఁతితుదకెద ధైర్యంబుఁ-బాదుకొల్పి
సఖులతోఁగూడి చనివేడ్క-సంయమీంద్రు | కెలన విహరించుచుండెఁ దాఁ-జెలువుదనర.

ఉ. ఆయువతీమణుల్చెలఁగి - యచ్చట నత్తఱిఁదావిపూవులం
గోయుచుఁ, గోకిలధ్వనులఁ - గూయుచు మత్తమరాళి పంక్తులన్
డాయఁగఁబోవుచుం బొదల - డాఁగుచు నింపుఘటిల్లగాన ముం
జేయుచుఁ గీరశారికలఁ - జీరుచుపంతములాడికేరుచున్. 18

క. ఆడుచు జతవీడుచు వెసఁ | గూడుచు వేడుకచెలంగఁ-గుసుమాంబకుఁగొం
డాడుచు నా గహనంబునఁ - జేడెలు విహరించిరతివి - చిత్రముగాఁగన్. 19

వ. మఱియునయ్యువతీమణులుచెలరేఁగిక్రొక్కాఱుమెఱుంగు తీఁగెలంబురుడించుతను వల్లరులుమెఱయ మందగమనంబుల నందందందిరుగుచు, సందంబులగుకుందంబులకడకరుగుచు, పొదరిండ్లదూరుచు, మదహంసలంజీరుచు, కొమ్మలపైనెక్కుచుందమ్మెరలకుం జొక్కుచు, గూతలంబెట్టుచుఁ, జేతులందట్టుచు, ఫలములంగోయుచుఁ, గొలఁకులందాయుచుఁ బతిమాలిననాగుచు, లతలమీఁదనూగుచు, నలరుబంతులమీటుచు, సెలయేరులం దాఁటుచు, చిలుకలవలెఁ బలుకుచుఁ, జెలువుదనరఁగులుకుచు, సొగసినీడలనిల్చుచుఁ, బొగడపూవులురాల్చుచు, దాగిలిమూతలాడుచు, జాగుఁజేసినవేడుచునిట్లనేకవిధంబులం బ్రసూనబాణసూత్రధారకహస్తలాఘవప్రభావసంచలద్రత్నపుత్రికాసముదయంబుడంబున నయ్యచ్చరమచ్చకంటులు సంచరించుచుండి రాసమయంబున. 20

ఉ. వారలలోన హేమముని - వర్యునిచేరువ సంచరించెనొ
య్యారముమీఱఁ బైటచెఱఁ-గంచొకయించుక జాఱవింతయా
సొరొనగూడె హారములు - చన్నవపైఁబగఁజిందులాడశృం
గారము తొంగలింప రహిఁ-గొనుఁబిరుందులు సంచలింపఁగన్. 21

శా. ఈరీతింజరియించువేళ మునియా - హేమాదిహేమాంగలిం
పారంజెంగట సందడించుటను దా-నాలించి యిచ్చోటికె
వ్వారో వచ్చెదరంచు నెంచి తపమున్ - వర్జించి వీక్షించె శృం
గారోల్లాసలసచ్ఛుభాంగనవరే - ఖాసారలన్ వారలన్. 22

చ. అటుకని హేమరూపమున - కచ్చెరువొంది తదీయమోహసం
కటము మదింజనింపఁ బర-కాంతను జూడఁగఁ గొంకికన్నులన్
దటుకున మూయుమూసి ధృతి - తప్పిన నైపఁగలేకఁ జాలనా
రటపడునించుకించుక జ-రన్మునిరెప్పలువిచ్చి కన్గొనున్. 23

చ. శిరమునువాంచు నింకఁ గనఁ - జెల్లదటంచుఁ దలంచియంతలో
మరలఁగనున్ దపోనియతి - మానితిఁగాయని సంస్మరించుఁదా
హరిహరియంచు నామహిమ - యాఱడివోయె నటంచుఁగొంకు దు
స్తరమిది బుద్ధినిల్వదని - తాలిమిఁ దూలివిరాళిపాలగున్. 24

ఉ. అంగనమీఁదభావమిడి - యన్యవిచారముమాను నంతలో
వెంగలినైతి నేననుచు - వెండియు నిష్ఠవహించు బాళినో
ర్వంగతరంబుగాక చెలు-వందలపోసి నుతించుఁ దాఁదపో
భంగము సంఘటిల్లుఁ జెడు-వాంఛజనించె నటంచుఁజింతిలున్. 25

ఆ. మనసు తపమునందు - మగువపైఁ వనజాక్షి । తనరధృతి వహించుఁ - దత్తఱించు
నత్తతలనుచేతు - లంగడిలోబుద్ధి । యనుట తథ్యమయ్యె - నతనియెడల. 26

సీ. ఏమైననయ్యోనే - నీఁకసైఁపలేనని - కలహంసయానతోఁ - బలుకఁదివురుఁ
బరులుసూచిననగు - బాటుగుననియెంచి - నిక్కపల్కురునలు - దిక్కులరియు
నెందుఁజప్పుడువిన్న - నెవరోవచ్చెదరంచుఁ - గడునిష్ఠనున్నట్లు - కనులమూయుఁ
గ్రీడావశంబునఁ - గెలనికి వచ్చినఁ - గామినీమణినిఁగ్రే - గంటఁజూచు

గీ. తహతహనుజెంది యోజించు-తాపమొందుఁ । దనపనులయందుఁ గడువిర-క్తినివహించు
దైన్యమున వెలవెలఁబోవు-తాపసుండు । వలపునకు లోఁగుఁబోయెంత-వాఁడుగాని. 27

వ. ఇట్లాజటిలుండు వియచ్చరకుటిలాలకపై దిటవగు విరాళివహించి యటుపిమ్మట. 28

సీ. ఉదిరిబంగరమున - నుపమానమైయొప్పు - మిసిమిఁగల్గిననును - మేనుఁజూచి
కిలికిరాయంచల - గతిహీనమనిపించు - బెడఁగైనకులుకునె - న్నడలుజూచి
గుత్తంపురైకకె - క్కుడుగామిటారించు - చెండ్లనాఁదగినపా - లిండ్లుజూచి
రాజిల్లుశృంగార - రసరూపమైనట్టి - మగువయొయ్యారంబు - వగలుఁజూచి

గీ. చెలువుమించిన పెనుపిరుం - దులనుఁజూచి । తనరు బిత్తరిచూపుల - గొనబుఁజూచి
తలిరుమోవియుఁ దళుకుఁజె-క్కులనుఁజూచి । మోహపరవశుఁడయ్యె న-మ్మునివరుండు.

ఉ. అత్తతిమన్మథుండు సమ-యంబని హో యని యార్చితియ్యవి
ల్లెత్తిబిరాన బాహుబల - మేర్పడఁ దుమ్మెదనారిఁబోసి యా
యత్తనిశాత భీకరల - తాంతశరావళినేసెఁ జాతురిన్
చిత్తమమంది మానికడుఁ-దాపముమించి చలించికుందఁగన్. 30

గీ. భావభవ బాణకీలికీ - లావిశేష । ఘోరతరతాప.జనితవి-కారహృదయుఁ
డగుచుజటిలుండు నిజనిష్ఠ - నపుడుమఱచె । దైవఘటనము మునిరైనఁ-దప్పఁగలఁడె ?

క. ఈరీతిఁ గడువిరాళిఁ । గూరిమునీంద్రుండు హేమ - గొనబుంగనియా
హారా ! యీచక్కదనం । బే రమణీమణులకైన - నిద్ధరఁగలదే ? 32

క. ఇదియప్సర రజనీచర । వదనయొ గంధర్వవనజ - పత్రాక్షియొ యా
మదనుని రాణియొ మానవ । సుదతియొ తలపోయమిగుల - నుంచెరికనఁగాన్. 33

క. ఈ నెలఁత సోయగము నా । మానసము హరించెనేమి - మాయయొవానుల్
దీనింగని రేనియు ను । జ్ఞానంబటె పోకయుండఁ - జాలుదురెధృతిన్. 34

క. కమలభవుఁ బరిహసింపఁగఁ । గమలాభవుఁడేమొ సృష్టిఁ - గావించెను యీ
కమలారివదన, నిఁతుల । కమలాంగ విలాసమిట్టి - దైయుండవలెన్. 35

గీ. భామనెమ్మొము సోముని - గోముమించు । వాలుమీనులఁ గేరఁగాఁ - జాలుకనులు
నడము పొక్కిలి రహి కోక - నదములడుగు । లరటికంబము లూరువు-లలకలళులు. 36

క. కోదండంబులు దర్పకు । కోదండంబులు - సువర్ణ-కుంభములుచనుల్
సౌదామిని తనులతయిది । సౌదామిని యనెడివేల్పు - చానయదేమో. 37

క. దరకంధర కామినిసుం । దరకంధర సదృశకచను - తన్వీబలారే !
పరితోషము గలిగెనుయీ । పరితోషమవాణిసొగసు - వగలునుఁగన్నన్. 38

సీ. జలజాతములసౌరుఁ - జౌకఁగావించునీ - వనితపాణులుఁగన్ను-లునుగళంబుఁ
జక్రవిఖ్యాతిని - సమయింపఁజాలునీ - చెలువనాభియుఁబిఱుం - దులునుఁజనులు
తారావిలాసంబుఁ - గేరంగనేర్చునీ - చెలిదంతములునఖం - బులునురూపు
హరిగర్వభంగధ-ర్మాస్పదంబెంచనీ - వెలఁదిమధ్యముమోము - వేసలియును

గీ. ఇదిజగన్మోహిని యనంగ - నెసఁగునహహ । యుర్విలో నందమనిన ని-ట్లుండవలదె
దీనిఁగౌఁగిటఁజేర్పఁగా - లేనివాని । జన్మమును నొకజన్మమే - చర్చసేయ. 39

ఉ. చేలయువోలె నేఁ దపముఁ - బెద్దగ నెంచితిఁ గానలేక నా
పాలిటివేల్పు మత్కలుష - భావము మాన్పఁగ నెంచి నేటికీ
బాలకురంగనేత్రఁబరు - వంపుమిటారినిఁ దెచ్చెనిందుమ
చ్ఛీలము నిష్ఫలంబనుటఁ - జిత్తము నందలఁపించెనిత్తఱిన్. 40

క. కోరికఁ దీరఁగానా । రీరత్నము నెటులఁబల్క-రింతునొ నేనే
కారణమున భాషింతునొ । యారాటము మానఁదగిన - యనువెట్టిదియో. 41

క. మున్నెపుడునుఁ గనియుండని । పన్నగవేణినివితా నె-పములేకయయే
తెన్నునఁజేరుదుఁ జేరిన । నన్నెవ్వధిఁదలఁచునో మ-నంబుననంతన్. 42

క. అనుమానమేలనేనై । ననుదీరదుపల్క-రించి - నంగానిభయం
బునులజ్జయుఁగాముకునకు । మొనయునె సౌఖ్యంబుధైర్య - మునవాటిల్లున్. 43

సీ. మునుముట్టమున్నచే - సినవాతపఃఫలం-బుతొలంగిపోయినఁ - బోవనిమ్ము
తపసికీకార్యంబు - తగవుగాదనిజనుల్ - తెగువమైఁదిట్టినఁ - దిట్టనిమ్ము
హీనమైనాశీల - మిందుచేనశియించి - ధర్మంబుఁదప్పినఁ - దప్పనిమ్ము
మానివర్యులుబుద్ధి - లేనివాఁడితఁడెన్నఁ-జెడుగంచుఁజెప్పినఁ-జెప్పనిమ్ము

గీ. దీనికతమున నేపాప-మైనగాని । నూటిగాఁ బొసెనూపిన - నూపనిమ్ము
సంకటము లెన్నియొదవిన -సరకుసేయఁ।గొమ్మనెమ్మైన లోఁగొందుఁ- గూడియుఁదు. 44

క. అనినిశ్చయించి యపుడ । మ్మునిజంకునుమానిలేచి - ముదమున నయ్యం
గన తిరుగుచున్న చోటికిఁ । జనితమినిట్లనియెనిర్వి - చారునిభంగిన్. 45

క. తరుణీలలామ నీవె । వ్వరిదానవు? వెఱపులేక - వనితలతోనిం
దరుదెంచిన కారణమును । బరిణామము నూరుఁబేరుఁ - బలుకుము తెలియన్. 46

క. ఇదిఘోరారణ్యంబను । నదిదెలియవొ? మచ్చుమనంటి - యభిమానంబుల్
వదలిన వారికి నెలవిది । సుదతీ! మీవంటివారు - చొరఁగోరుదురే? 47

వ. అనియడిగిన మునివల్లభునిపల్లవాధర, క్రేఁగంటం జూచి మెల్లనిరవంబుదనరనిట్లనియె. 48

క. అమరాంగనలమువారము । యమివర! మేమీవనంబు - నందిపుడు విహా
రముఁజేయవచ్చితిమి నా । మము హేమయటందురనుచు - మారుఁబలికినన్. 49

చ. వినిముని మేలుమేలు మను - విందుననేకులు నిన్ను మెచ్చఁగాఁ
గనుఁగొనిమాటలాడుటకుఁ - గాంక్షమనంబునఁ బెక్కునాళ్లుగాఁ
బెనఁగొనియుండుఁగాని కడు - భీతిలుచుండుదు నిష్ఠభంగమౌ
నని తటినేఁడుచేకుఱెఁద - నంతనె దైవికమిట్టిదేఁ జుమీ! 50

క. తలఁపని తలఁపుగ జనులకుఁ । గలిమియు లేమిడియుసుఖముఁ-గష్టంబును సం
ధిలు వానిరాకపోకలు । తెలియంగారాదు మదవ - తీనిజముగదా! 51

క. నీకుసరివారలిఁకన్ను । ల్లోకంబులఁ గలుగరని పలుకవిని నిజమే
నోకాదోయని యెంచితి । మాకుంగల సంశయంబు - మానెన్ గనఁగాన్. 52

క. వేసరకఁ బెక్కునాళ్లుగఁ । జేసిననాయోగఫలము - సిద్ధించెను నే
నీసల్లాపోల్లాసమ । హాసౌఖ్యము నొందఁగంటి - హరినీలకచా! 53

ఆ. అనినమారుపలుక - కాననంబునఁజిఱు । నగవు మొలకలెత్త - నానగరుఁ
గాలిబొటనవ్రేలు - నేలవ్రాయుచుఁదల । వాంచి నిలిచియున్నఁ - వనితఁజూచి. 54

ఆ. తపసిమదినిఁజాల - తమిమించిశంకవ । ర్జించి కోర్కి దెలుప - నెంచియపుడు
మంచిమాటలాడి - మగువమిన్నకయున్నఁ । జంచలాత్ముఁడగుచు - సరసకరిగి. 55

గీ. కాంత! యొకమాటఁ జెప్పెదఁ-గాని తప్పు । గాఁగణింపకు మదిని - నిక్కంబువినుము:
సముఖమునరాయభారంబు-జరుపనేల । నెటులనెంతువొ నిన్ను మో - హించినాఁడ. 56

క. నినుఁగనిన మొదలునేమది । నెనలేనివిరాళిఁ జెంది - హెచ్చగుతాపం
బుననలయుచున్నవాఁడన్ । గనికరమునఁగోర్కిఁదీర్పఁ-గాఁ బ్రార్థింతున్. 57

క. అనినమునివలపుపలుకులు । వినియొల్లనిభంగివెగటు - వెఱచూపులఁగ
న్గొనిచాలమంచిమాటయ । వినిపించితిరింకఁజాలు - వేడబమనుచున్. 58

వ. అవ్వోట్టువాసి పోవునదియుంబోలె నటుమొగంబై చనఁగమకించినంగనితత్తఱంబునజటి
లుండప్పుడు. 59

క. మనసిజుఁడు వేగిరింపఁగఁ । బొనరినతమికతనమేనఁ - బులకాంకురముల్
మొనయఁగఁగామినిపైచెయిఁ । గునుసురవడిఁబట్టెఁబట్టు-కొనుటయుఁగినుకన్. 60

ఉ. ఔర! యిదేమి పెద్దరిక - మవ్వలికాంతలనైనఁ జూడకా
చారముఁదప్పిమీరిటుల - సల్పుటయోగ్యమె? మంచిదారయోమా
వారదెచేరవచ్చెదరు - వారిదిగాంచినఁదప్పఁగల్గు మీ
దారినిఁబొందుచీరవిడి - తాళుఁడతామసమయ్యెవోయెదన్. 61

ఉ. న్యాయము నెంచకొంటరిఁబ - రాంగననివ్విధిమిమ్మువంటిప్ర
జ్ఞాయుతులిచ్చలేనితటి - సాహసమొప్పఁగఁబట్టుటెంతయున్
హేయము; పెద్దలౌటమిము - నేమియుఁబల్కఁగరాదుమంచిమే
లాయెనుగాని, పయ్యొదర - యంబునఁబట్టెదరేలఁ దెల్పుఁడా! 62

క. అని హేమపహానిబట్టిన । తనపైఁటచెఱంగుఁదిగిచి - తాళుండువిడుం
డనియతని యురమునందన । చనుఁగవఁదాఁకంగఁబెనఁగెఁ - జాతుర్యమునన్. 63

గీ. అదిగనుంగొని యాగజ - యాన చెలులు । చిక్కెఁజిక్కెను మునిహేమ - చేతనింక
నాయెఁబో వచ్చినట్టికా - ర్యంబటంచు । నంతటంతట దవ్వుగా - నరిగిరపుడు. 64

ఉ. హేమమునీంద్రుఁజూచి నను-నేటికి చిక్కులువెట్టెగా ఋషుల్
గామములంద్యజించిన సు-ఖంబుఘటిల్లునుగాని యివ్విధిన్
నేమమువీడి దోషముగ-ణింపక నిబ్బరమైనబాళిచే
భామలఁగూడ నెంచుట శు-భంబగునే యన, నాతఁడిట్లనున్. 65

క. ఏరీతినైన నయ్యెడుఁ । గోరికజనియించెనిన్ను - గూడకయున్నం
దీరునె యూరకవిడిచిన । మారాడక నావిరాళి - మాన్పుమువేగన్. 66

మ. తపముంబోకడఁబెట్టి నిష్ఠచెడి చి - త్తస్వస్థతన్మానియే
జపమున్ దోఁచక నీపయిన్వలపులో - సంధిల్లియున్నట్టి న
న్నిపుడేలాగున వీడిపొమ్మనెదు? నో-రెట్లాడెనో నీకు నీ
కృపకుంబాత్రుఁడనేను నుంతపనికిం - గింకేలబింబాధరా. 67

గీ. వినుము కైవసమైతివి - విడువనిన్ను । విడిచియలయంగ నేసవి - వేకిఁగాను
చేతఁగలపండుఁ బడవైచి-చెట్టునెక్కు । ప్రాఁకులాడెడి జడుఁడన్నె-లోకమునను. 68

గీ. అనినఁ దనకిచ్చగల్గకు-న్నట్లుహేమ । యభినయించుచుఁ దలయూఁచి - యతనికనియె
నౌర! మీరెన్నినేర్చితి-రయ్య యింకఁ । బృథివిధర్మంబనఁగ నెద్ది? - పెద్దలెవరు? 69

క. సకలము నెఱిఁగిన మీరిం । తకుఁ దెగువయొనర్పరాదు - తగదీమతమూ
రకఁబెనఁగుచున్నఁగనివే । లోకభంగిఁ దలంచుకొందు - రోరులేనొల్లన్. 70

ఉ. త్యాగముకీర్తిమూల మనృ-తంబుఁ దలంపఁగ దోషమూలమా
యోగము ముక్తిమూలము కు-యుక్తులు హానికిమూలమున్ మనో

రోగము సౌఖ్యమూలము వి-రోధము సంకటమూలమంగనా
రాగము దుఃఖమూలమును-గట్టును జెందఁగమూలమండ్రిలన్. 71

చ. ఫలములఁ గందమూలములఁ - బత్రజలాదుల నాహరించిని
శ్చలమతి నెందవానలకుఁ - జల్వకునోర్చి తపంబుఁ జేయఁగాఁ
గలిగినపుణ్యమల్పమగు - కామ్యముచేఁ జెడిపోవ నెంతు చే ?
వలవదు ; తెద్దు నాకియుప - వాసముఁ గోల్పడినట్లగుం జుమీ! 72

క. మీకుం దెలియని సత్క్రమము | లోకంబునఁ గలదె ? మిగుల - లోపము విడువుం
డీకోరిక కోకారిస | నాకారులు మీరు దుష్ప్రి - యత్నము తగునే? 73

సీ. తనతపోధర్మంబుఁ - దప్పెనీమునియని - పసుగురిలోనగు - బాటుగాఁగ
జపహోమసద్వ్రతా - సక్తినివర్జించి - తలఁపునబరచింత - దవ్వుగాఁగ
మునుగడించినపుణ్య - మునుమహత్త్వంబును - తలఁగిపాపంబులు - దాపుగాఁగ
సమయఁజేసినయరి - షడ్వర్గమెయ్యెనఁ - దలసూపుటకుఁదగు - దారిగాఁగ

గీ. కామినీసంగ మాపేక్షఁ - గడువహించి | శీలమును వీటఁబుచ్చి హెచ్చినవిరాళి
నెన్నఁడెఱుఁగని ననుబల్మి - నెనయఁగోరు | టుచితమగునే వచింపుఁడా - యోమహాత్మ! 74

వ. అనిపలికి యాచిలుకలకొలికి చయ్యనపయ్యెదకుందనకరంబులఁ బెనచి యటునిటులాగు లాడి వేగంబుగాఁదప్పించుకొని పోవునదియుం బోలెనటించినం జటిలుండుదిటవు సెడిపట్టు వీడక, గట్టిదానవు లెమ్మ నిన్నెట్టకేనియుం బట్టిరమింపక నేనిట్టితతివిడతునే ? యని మట్టుమీరిచట్టనఁగౌఁగిటం బొదువ సమకట్టినఁ జిక్కక నక్కసంబైటఁ జక్కనొత్తుకొను చుఁ దత్తఱంబుగదిరినలాగునఁగలఁగి యించుకతొలఁగినిలిచి నగుమొగంబు చమరించి తిలకంబుకరఁగి జాఱ దీర్ఘోచ్ఛ్వాసపరంపరలు వెడలుచుండ నతనికిట్లనియె. 75

క. తగదీపనియని నేనెం | తగఁజెప్పిన వినరు మొప్పె - లేనమిది, విడుఁడా
జగమున మీవలెయేముని! యగడన కిట్లలఁచుఁబట్టి యాతివలను; బళీ! 76

వ. అనిపలికిన చిఱునగవుమొగంబున మొలకలెత్తు నత్తపసి యిట్లనియె. 77

గీ. ఎంతబ్రతిమాలుకొనిన నీ-వేలవినవు? | రమ్మనాచెంత కిఁకముష్కు - రంబు వలదు
కటకటా! నీకుమదిరయెంత-కఠినమొక్కొ | కరఁగదాయెను రాయైనఁ-గరఁగుఁగాని. 78

ఉ. సమ్మతినిమ్ము కౌఁగిలి ని - జమ్ముగఁబల్కెదనొక్కమాట, చి
త్తమ్మున నన్నునన్యుని వి-ధమ్మున నెంచకనేలుకొన్న నేఁ
బిమ్మట మత్తపఃఫలముఁ-బిమ్మట నొందకొసంగి నిన్నులో
కమ్మున సాటిగల్గని సు-ఖమ్మున నుండెడిలాగుఁ జేయుదున్. 79

గీ. అనుచు బెనుబాళిచేగుందు - టరసి, మఁచి । దైనమీరిపుడనుటేమి - యనియె హేమ
మరలపలుకంగ వలెనెయా-మాటనీకు । మునుపునేఁదెలిపితిగద; - యనియెనతఁడు. 80

క. పగలాఁడి మానినుడివిని । మొగమించుక వాంచియిట్టి - మునివరులిఁక నీ
జగమునఁ గలుగరుబో యిది । యగడుపడందగిన కార్య-మదియట్లుండెన్. 81

క. నాచెలులు దుర్మతులువా । రీచరత మెఱింగిపోయి - యెవ్వరితోఁడా
మేచందముగాఁ జెప్పఁగ । యోచింతురొ పిదపనేమి - యొదవునొయిడుమల్. 82

క. పలదన్న వినరుమీరి । ట్లలయింతురటంచుఁ దోఁప - దయ్యోనుమున్నీ
స్థలమునకుం జనుదెంతునె । తెలిసిన; నేనొసపోయి - తింబాగాయెన్. 83

క. మీరు తపోధనులగుటన్ । మారాడఁగరాదు మీకు - మంచిదిగానీ,
నేరముగానీ, మీమది । నారసి వర్తింపకొప్పు - ననఁగావశమే? 84

గీ. ఇంకమీఁదట మీయిష్ట - మెవ్విధమునఁ । జెప్పినను వినవలయు, మీ - చేతఁజిక్కి
మఁలఁదప్పించుకొని పోవఁ-దరమెయనఘ ! । యబలనగుదును గదయని-యల్లనగియె. 85

క. ముసిముసినవ్వు లెసఁగముని । బిసరుహలోచనను దిగిచి - బిగికౌఁగిటికిం
గసిమసిఁ దారిచివేడ్కన్ । వెసఁజెక్కులు ముద్దులాడి - నిబ్బరపుఁదమిన్. 86

ఆ. లలన ! నాతపఃఫలంబవు నీవింక । మాటిమాటి కడ్డు-మాటలాడ
వలదురమ్మటంచుఁ - గెలఁకులఁదిలకించి । ముదితనొకని కుంజ-మునకుఁదార్చె. 87

గీ. ఇంపురెట్టింప నాపాద - రింటిలోన । నాలితెమ్మెరసోఁకు న-రాలినట్టి
దట్టమైయున్న పుష్పాడి - పట్టుతమకు । శయ్యఁగాఁజేరి మిగులనా - సక్తిమీఱి. 88

ఉ. వ్రాలనికూర్మిగాఢ పరి - రంభమొనర్చి పెనంగుచుంగుచా
స్ఫాలనలీలలన్మెలఁగి - పల్మొనకాటులొనర్చిమైమయిం
దూలకఁదార్చిచుంబనవి - ధుల్చరించి నఖక్షతక్రియల్
జాలఁగజేసి నీవివిడ - జార్చిరమించె మునీంద్రుఁడంగనన్. 89

క. చనుపోటులు జడవ్రేటులుఁ । గనుగీఁటులు పంటిమొనల - కాటులుఁబుష్ప
స్తుతినిపాట లలుకమాటలు । మునికూటమి వేళఁదనర - ముద్దియ మెలఁగెన్. 90

చ. పొలయలుకల్ రతిశ్రమల - పూర్వపుజేష్టలుమై జెమర్పులున్
వలపులునార్పులున్ పగలు - వాదులుమెచ్చులు గెల్పులోటముల్
కలయికనేర్పు ముద్దులును - కంటియదల్పులు వింతపావురా
పలుకులునొప్పఁగా మునికి - భామినిపొందె నయించెమోదమున్. 91

గీ. పలుతపంబు లొనర్చియుఁ-బడయరాని । యమరలోకసుఖంబు సం-యమికిఁబొసఁగెఁ
దలఁపనితలంపుగా ముహూ-ర్తంబులోనఁ । బ్రాప్తియుండినఁ గలుగనే-పదవిగాని. 92

వ. ఇవ్విధంబున నప్సరసాంగనాసంగమానందభరితహృదయారవిందుండై కృతార్థుండును బోలె తృప్తివహించియున్న యమ్మునిపుంగవునింగాంచి యాతనితపంబు భంగంబగుట కంతరంగంబుననుప్పొంగి తద్విధం బెఱుంగనీయక యా కురంగేక్షణతొలంగిపోవఁదలంచి మధురవచనంబుల నతని కిట్లనియె. 93

క. మునివర నెచ్చెలులనువిడి । చనుదెంచితి నిటకుఁ దామ - సంబయ్యెను వా
రినిఁ జేర నరుగవలెనిఁక । ననుపుఁడ సెలవొసఁగి కరుణ - నల్లననన్నున్. 94

క. ననుఁగానకవారీ కా । ననమున వెదకుదురువచ్చి - నన్నునుమిమ్మున్
గనిరేని మనయుదంతం । బును దప్పకనెఱుఁగుదురు నిపుణలగుకతనన్. 95

క. ఒకటిపదిఁజేసి సరివా । రికిఁజెప్పుదు రేఁగి యాగ - రితలంపటుఁదా
మెకమై హేళనగావ । ద్రికిఁదగనీకథను దెలియఁజేయుదురుతుదన్. 96

క. కావునఁ దడయక వేగమ । పోవలయును చెలులఁజేరఁ - బోవలెనటుపై
దేవేంద్రుని కొలువునకున్ । బావననుతచరితనన్నుఁ - బనుపుఁడు వేగన్. 97

చ. తెలియనివారుగారు గద; - దేవసభం గొలువుండువార మీ
స్థలమున నివ్విధిందడవు - సల్పిననోర్వఁడు జంభభేదియా
నలసెటువోయి యెట్లగునొ - వచ్చెద నింకొకమాఱు నేఁడు వే
సెలవునొసంగుఁ డేగెదను - చిత్తమునందున భీతిదోఁచెడిన్. 98

ఉ. ఇంతకుమున్నె దేవసభ - కేగి తిలోత్తమరంభయాదియౌ
కాంతలుపాకవైరి సము - ఖంబున నాట్యముఁజేయుచుందుర
య్యింతుల హేమరానికత - మెయ్యదితా నిపుడుదెందుబోయెనం
చెంతయుఁగోపమొంది యమ - రేంద్రుఁడు నిక్కముఁదెల్పుఁడన్నచోన్. 99

ఆ. వారలదనటంచు - నేరములనుమోపి । యతనితోడనాచ - రితముఁజెప్పి
మఱియుఁగోపగించు - మాడ్కిఁగావింపుదు । రందువలనఁజాల - హానిగలుగు. 100

క. నాకమున కేగినంతట । మీకడకున్ రానటంచు - మిడుకకనుఁడా యా
లోకించుచుండు నపుడపు । డీకానకువచ్చి, మిమ్ము - నిఁక నేవిడువన్. 101

క. మిముఁబాసి యరుగుటకుఁజి । త్తమురాదెట్టులైనఁ బోక - తప్పదునాకున్
దమిఁదీర్చితిగద మదిశాం । తముఁ బూనిచియనుపుడిఁపుడు - తడవేమిటికిన్. 102

క. అనవుఁడు జటిలుఁడు హేమన్ । దనకౌఁగిట బిగియఁబట్టి - తహతహమీఱన్
గనుఁగవ నశ్రువులొలుకఁగ । ననరుసుభయ మెదనుగదుర - నపుడిట్లనియెన్. 103

శా. ఏమేమీ ? కడువింతమాటలివి న-న్నీఘోరకాంతారమం
దీమోహాంబుధిలోన ముంచికృపలే - కేనేగెదన్ వేగను

త్రామున్ గొల్వఁగ నెంచుఁ బల్కెడవనీ - తాత్పర్యమిట్లున్న నే
నేమాటాడిన నేమి మేలు? సతులెం-తేనింగళోరాత్మికల్. 104

క. ఇంకొక్క నాఁడువచ్చెద । శంకింపకుఁ డంటివెంత - శాంతమె నీకన్
గొంకక వైద్యుఁడె రోగిని । లంకణముల నుండుమనిన - లాగిదిలలఁపన్. 105

క. ఎక్కడి నాకపురంబది । యెక్కడి శతమఖుని కొలువు - హితబుద్ధిని నీ
వెక్కడి కేగుటవచ్చుట । నిక్కమె? మతిహీనుఁడైన - నిజమనుకొను నే? 106

ఉ. మేలగు లెమ్మ చాలు నిఁక; - మించిన సౌఖ్యమహాంబురాశిలోఁ
దేలఁగనీక నామమత - తీఱియుఁ దీఱకమున్నె తాపసం
కీలితుఁ జేసిపోవఁ బరి - కించెద వేమనవచ్చు నిన్ను ని
శ్శీలమెఱుంగ వచ్చెనిటు - సేయుదురే పగవారలేనియున్. 107

మ. వ్రతనిష్ఠల్సడె భగ్నమయ్యెఁ దపమీ - వ్యాసంగమాలంబునన్
మతిదార్ఢ్యంబు తొలంగెఁ గొంకెసఁగె నామ్నాయార్థచింతానుసం
గతభావంబును వీడితిన్ మునుల సాంగత్యంబు వర్జించితిన్
మతినర్పించి సుఖింపనెంచితిని ధర్మంబా నెయిట్లాడెఁగన్. 108

చ. క్షణమెడఁబాసియున్న మది - చాపలమొందక నిల్వనేర్చునే?
యణువటు కౌఁగిలిన్విడిచి - నంతనె మారుఁడు భేరిఁ దాఁగఁ ఱం
ఘణమొరయించెఁడే? యపుడు - తాలిమి గల్గునె? తప్పకిట్టి ల
క్షణము లనేకములొప్పఁగు - నైఁపదు బుద్ధినితంబినీమణీ! 109

ఆ. అతివ! నిన్ను వనుప - మతియొప్పదనిముని । చేయిఁ జేఁ నెమల్చి - చేఁగఁ బట్టె
నింతమీఁక స్థైర్య - మేల? పౌరుషవృత్తి । కిదియలోప, మనుచు - ముదితవలికె. 110

చ. పలికిన, నేమిరైన నిసుఁ - బాయఁగఁజాలను జుమ్మటన్నఁ జం
చలుఁడితఁ డెంచులోన నగి - సంయమినాథ! యభిజ్ఞులైనమీ
రలె ధృతివీడి నానుడిని - రాకృతిఁజేసిన నెట్లు సాగుఁగా
వలసిన కార్యమింతతలఁ - పన్ వలదే మది హానివృద్ధులన్. 111

చ. అలుగక సావధానముగ - నాత్మఁ దలంపుఁడు నేస్వరేచ్ఛమై
మెలఁగెడిదాననేయిచట - మిమ్మనయంబునుఁగూడియుంటకున్
వలనగునే? హరిన్ గొలుచు - వారము వేళకుఁ బోవఁగావలెన్
గొలువున నాపనుల్గడపి - గొబ్బున వచ్చెద నిందురానిచోన్. 112

క. ఈవేళనె కాకున్నను । సేవంచేదేనిఁ బలికి - నేకేఁపోమా
పోవచ్చెద నిక్కముగాఁ । గావలసిన పనుల కేగి - గదరావలయున్. 113

క. మునివర! సమయము నీకొ । య్యనవాదవు నె? యెట్లువత్తు - వనిరెచరేమో
వినుఁడా! నెపములు లేవా? । సనుదెంచెద నిటకుఁ బుష్ప - సంగ్రహమునకున్. 114

మ. తఱిలేదా మఱి శక్రుఁ డెత్తి చనిదై - త్యశ్రేణితోఁ బోరు న
త్తఱిఁగానీ, ఘనయజ్ఞభాగములఁ జెం-దంబోయియున్నట్టియ
త్తఱిఁగానీ, శచిమీఁది మోహవశతన్ - దాఁగొల్వ సాలించున
త్తఱిఁగానీ, చనుదెంచి మీమదిని మో-దంబొప్ప వర్తించెదన్. 115

క. లలనకుఁ బురుషునకున్ మది । గలిసినపై నెటుల సేయఁ - గారాదు? మహా
జలధులను దాటఁ జెల్లదె । కలముఁ గరువలియు నొక్క - గతిసమరినవోన్. 116

క. పద్దువిడుఁ బెరిగివచ్చెడిఁ । బ్రొద్దయ్యెను చాలమిమ్ముఁ - బొందెదమెలన్
నిద్దపుఁ జెక్కుల నింకొక । ముద్దుంగొని యనుపుఁ డిపుడు - మునికులచంద్రా! 117

వ. అని యతనిం దనకౌఁగిటం జేర్చి మేటివగల మురిపెంపుమాటలఁ గుస్తరించి సంతాపంబు వీడి
మంతనంబున శాంతముఁ బాదుకొల్పి సైరించియుండుండు పోయి శీఘ్రంబుగా మరలి వచ్చెద
నని ప్రయాణంబై, వలదని జటిలుం డెంత చెప్పినను విననొల్లక పెడచెవినిడి పోకున్నం గాదని
వాదించి పట్టువీడకున్న యావన్నెలాఁడి పన్నుగడ నెన్ని సందియంబునొంది నిజయోగవిద్యా
మహత్త్వంబున యుదంతబంతయు నెఱింగి తదీయకపటప్రవర్తనంబునకు మనంబున ఘనం
బగు కోపంబు దీపింప మాయలాఁడియగు హేమం జూచి కనులెఱ్ఱఁజేసి కటంబులదర బొమ
లుముడివడ పండ్లు పటపటం గొఱుకుచు కనికరంబు విడిచి కరంబు భీకరంబుగా నిట్లనియె.

ఉ. ఇంగములేక నిన్నిచటి - కింద్రుఁడు వంచిన వచ్చి నాతపో
భంగముఁ జేసి మోదమునఁ - బాసి చనందలకొంటి వాటనీ
చెంగటనుండు దుర్గగుడి - చేరువ మానిసి వంటి పరాయివై
యంగన! యుండు పొమ్మనుచు - నమ్ముని ఘోరముగా శపించినన్. 119

గీ. నోటతడియాఱి పలుకఁగా - మాటరాక । యొడలు జల్లనఁ బదములు - వడఁకుచుండ
శోకమునఁ జాలఁ గనుల న-శ్రువులు రాలఁ । జేయునది లేక వెలవెలఁ-బోయి హేమ. 120

చ. కరముభయంబు నొంది ముని - కాంతుని పాదయుగంబుఁ బట్టి నే
సురపతి పంపఁగా నిచటఁ - జొచ్చితి నన్ను శపించినార లె
వ్వరు మఱి దీనిఁ దీర్పఁగల - వారలు మీరలు దక్క; నాకు సా
దరమున శాపమోక్షణ వి-ధానము వేగ ననుగ్రహింపుఁడా! 121

క. ఒడయఁడు సెప్పినపనులం । దడయక కావించుచుండు - తరుణిని నన్నున్
జెడఁదిట్టిన మాదృశులే । పడువున వెలఁగుదురు సెపుఁడె - వరగుణసాంద్రా! 122

క. మీరునిరం కుశలసములు । గౌరవముం గలుగు వారు - గడుసుజ్ఞానుల్
నేరకచేసిన నేరము । నోరువఁగారాదె ? శాప - మోసఁగవలయునే ? 123

ఆ. ఎన్నితప్పులున్న - నీకవానినెన్నక । కరుణఁజూచి శాప - కాలమెంత
దనుకనోతొలఁగు - తఱియెపుడోయది । వినికిసేయుఁడనుచు - వేఁడుకొనిన. 124

మ. కరుణన్మానిని వచించెదానిఁ గనియో - కాంతామణీ ! యెన్న దు
స్తరమీశాపమమోఘమూఁ; బటుశిలా - త్వంబొందియుంబల్కఁగాఁ
దరమైయుండును నీకు; నీవుగుడిలో - ద్వాత్రింశదబ్దంబు లె
వ్వరితో నెద్దియు మాటలాడకటుపై - వర్జింతువారూపముల్. 125

వ. తత్ప్రకారంబు వివరంబుగానెఱింగించెద నాకర్ణింపుము. నాచేతనాదేశింపఁ బడిన
క్లుప్తకాలంబుగడచుసమయంబున నొకసిద్ధునిమాయోపాయంబునఁజిక్కువడి యౌవన
వతియు, నవివాహితయునగు రాజపుత్త్రియొకర్తు నీయున్నదుర్గాలయంబునకురాఁగ
లదు. తత్సమయంబున నయ్యంబుజాక్షికినీయుదంతంబుసాంతంబుగాఁదెలియఁబలికి జీవ
హానిఁజెందనుండు నావేదండయానకీదుఃతొలంగుభంగి సమయోచితసదుపాయంబు యో
జించికాపి రక్షించితివేని యాక్షణంబున నీకుశాప విమోచనంబగునుపొమ్మని యమ్ముని
నిజేచ్ఛంజనియె. నంత హేమతామసింపక సఖీజనంబులఁజేరఁజీరి నడచినవృత్తాంతం
బంతియుఁ దేటపఱిచి మీరలరిగి సురవరునకు మదీయవిపద్దశ నెఱింగింపుఁడని వారలది
వంబునకనిచి తనయున్నచోటికిఁ జేరువగ్గొతోఁచుచున్న కాళికాలయమునకువచ్చి
యచ్చటనిలిచి తన మనంబున. 126

మ. అకటా ! నేనిపుడేమిసేయుదు ను జం - భారాతితో, మానినా
యకులన్ నమ్మగరాదు వారిమదినా - యాసంబుగల్పించువా
రికిఁదా మెంతయుఁ జెట్టఁజేసికడునా - ర్తింజెందఁగాఁజేతురూ
రక బోరిపనికేగఁ జాలననే? - ప్రార్థింపనే? మ్రొక్కనే ? 127

గీ. నేర్పుఁగలవారిఁ బంపుఁడు - నేరనట్టి । దాననగునన్నుఁ బనుచుట - తగదటంచు
నెంతజెప్పిన వినెనెతా - నిపుడు కరుణ । నెవరునాకష్టమునుదీర్తు - రిచటనరయ. 128

గీ. అరుగలేనన్న శపియించు - నమరభర్త । యనిభయంపడివచ్చితి - నట్టియోగ
మిచటసిద్ధించె నేమందు - నీశ్వరాజ్ఞ । నెవరుదప్పింపఁగలరు మహీస్థలమున. 129

గీ. చెలువుగలుగు టెఱిఁగి - చెప్పినవినకన । న్ననుపఁదగునె శక్రుఁ - డతనికేమి ?
నెమ్మికంటిలోన - నీరుగారినవేఁట । కానిమదిని జాలి - గలుగుటున్నె ? 130

వ. పరాధీనలగువారికి సౌఖ్యంబుగలుగునె? యని యనేకవిధంబులందలపోయుచు శాపా
పాదనసమయంబు నిరీక్షించుచుండు సమయంబున. 131

గీ. తపసివాక్శుద్ధి యెట్టిదో - తపముబలిమి । యెట్టిదోకాని యచటను - న్నట్టులుండి
యపుడుమనుజాకృతిని శిల - యైలతాంగి । నిలిచెనోకయోరఁ గాళికా - నిలయమునను.

వ. ఇది హేమచరిత్రంబు నీకుసాంతంబుగా వివరించితినని పలికి యొక్కింతసేపు మౌనంబున
నుండి యటుపిమ్మట మరల నిట్లనియె. 133

క. కాంతాలలామ! వినఁగా । వింతకదా చాలహేమ - వృత్తాంతము, నీ
వింతకు మున్నిటువంటియు । దంతము నెందైనవినిన - దానవె? చెప్పుమా! 134

క. తలవ్రాతఁ గడచిమెలఁగం । గల వారెందైనఁగలరె? - కాంతరో! యాఖం
డలుని పని కరుగుదెంచిన । మెలఁతుకదుర్దశకు సమము - మేదినిఁగలదే? 135

క. సురలైనను నరులైనను । కరమరుదుగఁ జేసినట్టి - కర్మఫలమొగిన్
బోఁగసిన తఱిఁజింతించిన । తెగలునె? యదియనుభవించి-తీఱఁగవలయున్. 136

క. కావున నె యటులకష్టద । శావశగావలసె హేమ - శాపాప్తినిను
మ్మావెలఁది యెట్టిదోయని । నీవుదలంచెదవ దేమొ - నేనే హేమన్. 137

గీ. ఇదియ యాకాళికాలయం - బిటకుజటిలు । నాశ్రమంబు సమీపంబు - నందుగలదు
కాననముగాన నిందున్నఁ - గానరాదు । విఁజమాతోఁచు శైలంబు - మంజువాణి!

క. బలభేది పనుచుటయు ని । శ్చలుఁడగు మునివరునిఁజాలఁ - జాతుర్యముతో
వలపించుట, శాపముచే । శిలనగుటయు నీకుఁదెలియఁ - జెప్పితినిగదా! 139

క. అప్పటినుండియు నియమముఁ । దప్పకఁగడపితిని మాని - తాఁజెప్పినయా
ముప్పది రెండబ్దములును । నిప్పుడు నిన్నిచటఁగంటి - నిదిమేలయ్యెన్. 140

వ. నీవలన నాకుశాపవిమోచనంబుగలుగవలయుంగావున నిన్నురక్షించుట నాకు ముఖ్య
కార్యంబు నీకింకకర్తవ్యంబెఱిఁగించెద వినుమందువలన మనకిరువురకును మేలువాటిల్లు
ననినభయాశ్చర్యంబులు మనంబునఁబెనంగ శిలాప్రతిమకు నమస్కరించి యశోవతి
యిట్లనియె. 141

చ. పొలఁతిరో! యిట్టిచిత్రమున - పూర్వమునైన చరిత్రవిన్నని
శ్చలమతులేనియున్ మదిని - జాలివహింపుదురమ్మ! యిట్లు బా
ములుతలసూపినప్పుడు ను - బుద్ధియుతుల్క్రముబోంట్లుతామెదన్
గలఁగకసైఁచియుండుదురు - కాలమువేచిశుభంబగున్ తుదిన్. 142

చ. పరిమితిలేనియట్టి పెను - బాళినిఁజెంది సహింపలేకయే
పరుసునన్నైన నావెతను - బాపఁగనేర్చునటంచునమ్మి నే
తెరలియనర్థుఁగూడిచను - దెంచితి వేల్పునుఁగొల్వఁబోవ య
ద్దిర! గుడిమీఁదఁగూలె, నను - తీరుననేర్పడె మోసపోయితిన్. 143

క. కడచిన పనినిపుడూరకఁ । దడవిన ఫలమేమి గలదు ? - తడయక నీకీ
చెడుమూపు తొలఁగులాగును । నుడివినఁ గావుమిఁక - మూరేమిటికిన్. 144

క. పలుమాయలునేర్చిన యా । ఖలుఁడగు సిద్ధుండువచ్చు - కాలంబయ్యెన్
దెలుపుమిపు డేమిసేయఁగ । వలయునొ, కావింతునీవు - పలికినభంగిన్. 145

క. తరువులు తమఫలజాలము । నొరులకుఁ దామొసఁగులాగు - నూహింపుమయో
తరుణీ ! పరోపకారము । కరము విశేషంబటంద్రు - గదలోకమునన్. 146

క. తెలియని మోసపుమాటల । వలనంగాఁబలికి నిర్ద - యఁజంపుటకున్
దలఁచినను నిటకుసిద్ధుఁడు । వెలపునఁగొని వచ్చుటయును - మేలయ్యెఁజుమీ! 147

క. నావలన నీకుశాపము । నీవలననెటేనాదు - నెవ్వయుఁదీఱం
గావలసె యున్నకతమున । దైవమునంధింపఁజేసెఁ - దరుణీ మనలన్. 148

గీ. అనిన నానానునిజము నీ - వనినమాట । వినుము నేయంగ వలసిన - విధమునింక
సిద్ధుఁడెరదెంచి శక్తిన - ర్చించినిన్ను । మ్రొక్కుమీ దేవి కనిపల్కు - ముందునిలిపి.

క. మ్రొక్కితివా నినువెంటనె । యక్కడనున్నట్టివాఁడి - యగుఖడ్గముచేఁ
జక్కడఁచు నాతడెంతట । నిక్కముగాఁ జెడుదుమమ్మ - నేఁడిరువురమున్. 150

చ. వెరవెఱఁగించితిన్ భయము - వీడిపచించినలాగు నేయు మె
ల్లరకును దేవుఁడొక్కఁడ త - లంపభువిన్ వరికొక్కవాన యా
దరకొకవానయుంగలదె? - తక్కరికిన్ వరమిచ్చువేల్పు దు
ర్మగణముఁగూర్చు నేనిరప - రాధిని కమ్మ! దలంక కాత్మలోన్. 151

గీ. ధర్మకర్తకుఁ గలవేల్పు - తంబలికిని । గలుగు, దురపేక్షమైవాఁడు - తలఁచికొలుచు
కాళికాదేవి మనపాలఁ - గలుగకున్నె । భక్తినేవింతు మగుటచే - భయము లేదు. 152

వ. నాయుపదేశంబు మఱవక నడుపుదువేని మేలువాటిల్లు ఖలుండగుసిద్ధుండు నిన్నునమస్కరింపుమనిన తటిదైర్యంబువిడువక నేనెన్నఁడును నమస్కరించియెఱుంగఁ దొలుత నీవునమస్కారమొనర్పుము కనుఁగొని యాలాగునఁ గావించెదననుము. తానుద్దేశించిన కార్యమును సంపూర్ణమొనరించుటకు వేగిరపడుచున్నవాఁడుకావున ముందువెనుకయోజింపక యాదుష్టుండు ప్రణామవిధిని నీకుంగఱపువాఁడై నమస్కరింపఁగలఁడు. నీవాక్షణంబున నటనికటనిశితకరవాలంబుఁగొని సంశయింపక వానికంఠంబుఁదెగ వ్రేయుము. పిమ్మట నీకెట్టిహానియుంబొసంగదు. మదీయశాపవిమోచనప్రకారంబుఁ దెలుపుసమయంబున మునిపతినాకుం జెప్పియున్నకతంబున కర్తవ్యంబు నీకివ్విధంబని తెలియఁబలికితి. నీవీకార్యంబు నేరవేర్చునంతవరకును, నేనీరూపంబుననేయుండవలయుఁగావున నీవిచ్చోటనింకనిలువక పోయి కార్యంబుసాధింపుమని యాదేశించి శిలా

విగ్రహంబు మానమునహించిన తనయవివేకంబుకతన సంభవించిన మహోపద్రవంబును
దలంచిచింతించుచు నచోటువాసియావలంజనిభయభ్రాంతయై యోజించుసమయంబున.

సీ. సిద్ధుఁడంబికనుబూ - జించుటకుందగు - కుసుమంబులంతలోఁ - గోసితెచ్చి
ముందుగానాలయం - బునకుముమ్మార్లుప్ర - దక్షిణంబులొనర్చి - తక్షణంబ
యరళిపత్రంబుల - సరగపాయంద్రోసి - దేవిసన్నిధిఁజేరి - భావమలర
నర్చించిధూపదీ - పాద్యుపచారము - ల్సల్పిచేతులుమోడ్చి - సంస్తుతించి

ఆ. యోజగత్త్రియాంబ - యోభక్తరక్షణీ! । యోదయామయీ! ప్ర - మోదదాయి!
మ్రొక్కుఁదీర్తునీకు - మునునేనువాంఛించి । నట్టివరమొసంగు - మనుచువేఁడె. 154

ఉ. చెంగటనుండి రాజసుత - సిద్ధవరా! తడనయ్యెఁబూజలిం
కంగడముట్టలేదో? యనఁ-గానతఁడాయెను రమ్మువేగనీ
కుంగలకోర్కెఁదీర్పుమని - కొంకకదేవిని సంస్మరించి సా
ష్టాంగముగాఁ బ్రణామమున - యంబునఁ జేయుము పోదమింకనెక్. 155

వ. యశోవతి శిలాప్రతిమ యుపదేశంబుమఱవక దలంకుమాని యవ్విధంబున నడుపు
నదియై యతనికిట్లనియె. 156

గీ. మ్రొక్కులాగెన్నఁడెఱుఁగను-మొదటమీరు। మ్రొక్కుఁడామాచియవ్విధ-మునసొనర్తు
ననియె; వాఁడపుడప్లైన-గనుమయిటులఁ।జేయఁగాఁదగుననుచుదాఁ-జెప్పిమ్రొక్కె. 157

గీ. అంతనవ్వేట నునిచియు - న్నట్టివాలుఁ । గేలఁగైకొనిచయ్యన - నాలతాంగి
యతనికంఠంబు ఖండించె - నాక్షణమున । నచ్చియటనిల్చె నవ్వుచు-వనితయొకతె. 158

క. మఱియొకపురుషుఁడు మిక్కిలి । యొఱపరి యెచ్చోటనుండి - యోఁదనచేతం
జెఱువాలుఁ బూనిదిగ్గనఁ । గుఱఁగటికరుదెంచినిలిచె - కుతుకముమీఱన్. 159

గీ. వారినిరువురఁగాంచి భూ-వరకుమారి । వరఁకుమాఱిపుడేలాగు - పరఁగునొక్కొ
వీరలెవ్వారొచనుదెంచి - నారటంచు । భీతినొందుటయునుగాంచి ప్రియమెలర్ప. 160

చ. జయజయ కామినీమిగుల - సౌఖ్యము నొందఁగఁగంటినీదు స
త్క్రియనని మెచ్చివచ్చిన స - తీమణిసంస్తుతిఁజేసెరానుతన్
జయజయకామినీ మిగుల - సౌఖ్యము నొందఁగఁగంటినీదు స
త్క్రియనని మెచ్చివచ్చిన వ-రీయుఁడు సంస్తుతిఁజేసెరానుతన్. 161

వ. అనిచెప్పిన ననంతరవృత్తాంతంబు నెఱింగింపుమని యడుగుటయు. 162

చ. నరసఖ! దేహకాంతిజిత - నారద! నారదభావభావనా!
శరధిశయాన! భక్తజన - శంకర । శంకర మిత్ర! మిత్రభా

సుర ! జగదీశ్వరా ! దళిత - సోమక ! సోమకళాస్య ! లాస్యకా
మ ! రహితపాప ! దీనతరు - మాధవ ! మాధవ ! నందనందనా ! 163

క. భువనాధిక సుఖభవనా ! భవనాశక ! కిల్బిషాభ్ర - పటలీపవనా !
పవనాశ్రయబల ! యవనా ! యవనారీ ! దుష్టదైత్య - హర ! ధృతభువనా ! 164

పంచచామరము.

క్షరాక్షరస్వరూప ! గోప - జాలపాల ! నీలసుం
దరాంగ ! పక్షిరాట్తురంగ ! ధైర్యవీర్యశౌర్యపూ
ర్ణ ! రాజతుల్యరాజితాన - నా ! యజా ! రమాహృదీ
శ్వరా ! పరాత్పరా ! సురేశ ! భక్తిముక్తిశక్తిదా ! 165

గద్య.

ఇది. శ్రీమద్వేంకటేశ్వర వరప్రసాద లబ్ధానర్ఘళచతుర్విధ కవిత్వమహాత్త్వాభి
రామ, భూసురకుల క్షీరపారావారపర్వశర్వరీసోమ, శ్రీవత్సగోత్ర
పవిత్రాప స్తంబసూత్ర, సావిత్రీలక్ష్మీనృసింహార్యపుత్త్ర,
సుకవిజనవిధేయ, పిచ్చయనామధేయ ప్రణీతంబగు
విజయాశ్వచరిత్రంబను ప్రబంధంబునందుఁ
బూర్వభాగంబునఁ జతుర్థాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీమద్వేంకటేశ్వరార్పణమస్తు.

శ్రీరస్తు.

విజయాశ్వ చరిత్రము

పూర్వభాగము

పంచమాశ్వాసము.

క. శ్రీరమణీయమణీమయ । హారకిరీటాదిశోభి - తాంగా! విలస
త్స్మేరానన! సుజనావన । భూరిగుణస్తోమ! శేష - భూధరధామా! 1

వ. దేవా! అవధరింపుము. సద్గుణగణవిశారదులగు శౌనకాదులకు సన్నుతపుణ్యకథాశతాంగ సూతుండగు సూతుండిట్లనియె. నవ్విధంబున కాళికాలయంబుననుండు యశోవతి యాకస్మికంబుగాఁదోఁచిన తరుణీతరుణద్వయమతన్నగ్గించుటయు,నటఁదనచేఖండింపఁబడిన సిద్ధునికళేబరఁబంతర్హితంబగుటయుంజూచి భయాశ్చర్యమగ్నమానసయై యెట్టకేలకు నించుకధైర్యంబవలంబించి వారికినమస్కరించి సవినయంబున. 2

సీ. ఇంతకుమున్నుమీ - రిచ్చోటఁగానరా - రెందుండివచ్చితి - రింతలోన
దివ్యతేజంబున - దివ్యరూపములతో - మిగులనొప్పుచునుండు - మీరలెవ్వ
రేమికార్యంబున - నేగుదెంచితిరొక్కొ - మనికిరియెచ్చోటనా - మంబులెవ్వి
మీకునావలననే - మేలుచేకూరెమి - మ్మెపుడును నేఁజూచి - యెఱుఁగమున్ను

ఆ. దిక్కులేక పెక్కు - లిక్కట్టులొందితిఁ । గరముకరుణయుంచి - కలతెఱంగుఁ
జెప్పుఁడనిన నవ్వి - యప్పుడంతినిఁగాంచి । వచ్చినట్టివనజ - వదనయనియె. 3

క. ననునింతలోన మఱచితె? । వినిపింపనె మచ్చరితము - వివరముగాని
ట్లనుమాన మొందసగునే? । యొనరఁగవిను మెవ్వరగుట - యునువచియింతుక్. 4

క. సాంతముగా సిద్ధునికప । టాంతర్య క్రమముఁదెలిపి - యనిచినదానన్
వింతయగు బొమ్మగానే । నింతకు మున్నచటనుంటి - నిపుడిట్లైతిన్. 5

క. నీవలనఁ దీఱెశాపం । బీవేళ లతాంగి! నేను - హేమనుమమ్మా!
నావిని యావెలఁదుకనే । నీవలనంగాదె బ్రదుక - నేర్చితిననియెన్. 6

క. ఈవిధమున ననివింతల । పై వింతలు సంభవించెఁ - బరువడినిపుడిం
దీవచ్చియున్న పురుషుని । నీవెఱుఁగుదె? యనినహేమ - నేనెఱుఁగననెన్. 7

ఆ. అంతనతనిఁజూచి - యబలయశోకతి । యనఘ ! యెచటనుండి - యరుగుదెంచి
వారలొక్కొమీర - లూరునుఁబేరును । వినికిఁజేయుఁడనుచు - వేఁడుకొనియె. 8

గీ. అటులఁ దనుగూర్చియడిగిన - నతఁడునవ్వి । సాహసంబొప్పఁగా నీవు - చంపినట్టి
సిద్ధుఁడనునేను శాపంబుఁ - జెందియిచటఁ । దిరుగుచుంటిని మర్త్యాకృతినివహించి. 9

వ. మదీయచిత్రంబగుచరిత్రంబు సావధానంబుగానాలకించితివేని నేనుశాపంబునొందినకారణంబును, తదితరంబులగు సమస్తవిషయంబులును, నీకుబోధపడుంగావున వివరించెద వినుమని యిట్లనియె. 10

పుష్కరోపాఖ్యానము.

క. కలకాలము వైభవమున । నలకాపురమేలుచుండు - యక్షేశునకున్
గలఁడొక్క తనయుఁడొయపరి । నలకూబరుఁడతనిపేరు - నళినదళాక్షీ ! 11

ఉ. వానిశుభాంగ సౌష్ఠవము - వర్ణనసేయనివారు వానిసా
ఖ్యానుభవంబుఁగాంచి యహహా ! యని మెచ్చనివారువానిస
జ్ఞానగుణాదులెంచి యని - శంబునుతింపని యట్టివారలున్
వానికిసాటిగాఁదగిన - వారును గల్గరువిష్టపత్రయిన్. 12

ఆ. బాల్యమాదిమేము - పాయనిసఖ్యంబుఁ । గలిగిమెలఁగుచుందు - మలరుబోణి
కనకవర్ణుఁడనెడు - గంధర్వునకుఁదన । యుండఁబేరు పుష్కరుండటండ్రు. 13

క. నలకూబరుఁ గనుటకునై । యలకకుఁజని వచ్చుచుందు - నప్పుడప్పుడతఁడుం
బలుమార్లరుదెంచుటయుం । గలదుననుంజూచి పోవఁగా బింబోష్ఠీ ! 14

క. నానాటికి మామైత్రియ । నూనంబై యొప్పుటయు దనువులన్యములే
గాని హృదయంబు లొక్కటి । గానుండెను యిటులగొంత - కాలముగడచెన్. 15

వ. నేనొక్కనాఁడు నలకూబరుంజూచి రాఁదలంచి యలకకుంబోవుచుండి యప్పుడు. 16

ఆ. ఇలనుగలుగు వింత - లీక్షించుచుంబోవ । వేడ్కవొడమిడిగితి - విన్నునుండి
చాలనట్టివేళఁ - జననిచ్చునేవిధి । యుఱకఁబోదునన్న ; - యువిద ! చెపుమ. 17

క. ఆలాగు భువికిడిగినే । నాలోచనలేక విధిబ - లాధీనమతిన్
భూలోకవిశేషంబుల । నాలోకించుచుఁ జనఁగ - నటనొకచోటన్. 18

శా. ఘోరంబైన యరణ్యమధ్యమున నా - క్షోటామ్రమందారజం
బీరాశ్వత్థతమాల సాలవటకుం - భీకుంభమాలూరవా
నీరేత్యాది మహీజములెవ్వలయఁగా - నీడోద్భవారావవి
స్ఫారంబైన వనంబొకండుఁగని నే - సంతోషమొప్పారఁగన్. 19

వ. తద్వనంబుఁ బ్రవేశించి విలోకించి యందలివిశేషంబు లశేషంబుగావర్ణించుచుఁ దరుబృందంబులచందంబును, విరిపొదలయందంబును, మనంబునకనూనంబగు ప్రమోదం బెనయింప నింపుఁ బెంపఁదగువాజీనికరంబులకలరవంబులాలించి మేలంచు వినుతించుచుఁ, గరంబువిలాసాకరంబులగు కమలాకరంబులపైనుండివెడలి కుసుమవిసరామోదంబునలు దెసలం బ్రసరింపవిసరునాలిగాలిసోఁకునకుఁజొక్కి యొక్కింతతడవక్కడక్కడనిలిచి యలసటంబాయుచు, సొగసగుమృగశాబకంబులుకుప్పించి దుముకునప్పుడు గుప్పుగుప్పున నెగయుపుప్పొడి దుమారంబుపైఁగప్పినఁ దప్పించుకొని యావలంబోవుచుపావనంబగు నావనంబుననటునిటుఁదిరుగుచుంటి నయ్యవసరంబున నటనొకకొలంకునకుఁ గెలంకునఁ దనరుదట్టంపుఁ బూవుటీరంబుచెంగట. 20

సీ. లలిమించుమించుచం - చలతనునిరసించు - తనులతకాంతులం - తటనుబర్వ
మారేడుబండ్లబం - గారుగిండ్లనుబూల - చెండ్లనుఁగేరుపా - లిండ్లుదనర
నకలంకమగుపొంక - మమరియేణాంకుని - ముదలసేయనిముద్దు - మోమువెలయఁ
గొలుఁకులఁగెంజాయఁ - గలిగినీరేజంబు - లనుమీఱఁజాలిన - కనులుపొసఁగ
గీ సాటిలేనట్టి లావణ్య - పేటియనఁగ । సానఁబట్టిన మకరాంకు - శస్త్రమనఁగ
నెమ్మెగలిగిన రతనంపు-బొమ్మయనఁగఁ । గొమ్మయొక్కతె పూవులఁ-గోయుచుండె. 21

శా. ఆలావణ్యసమూజ్వలాంగినటఁ గ - న్నారంగఁ గన్గొంతలో
నాలోనెన్నఁడుఁ గల్గనట్టితమి యా - నాఁడుద్భవంబయ్యెనే
నాలోజింపక భీతివీడియటుడా - యంబోయి నీవెవ్వరిం
దేలాయొంటరివై చరించెదవునీ - దేయూరు పేరేమగున్. 22

ఆ. అనుచు నెన్నిమాఱు - లడిగినఁ గన్నెత్తి । చూడదయ్యెమాట - లాడదయ్యె
వనితసొబగునట్టి - కనికనిమదిబాళి । మించిమిగుల సంచ - లించినేను. 23

గీ. మరలనిట్లంటినో మద - ద్విరదగమన! । మారుమాటాడుటనునీవు - మానుకొనిన
మానుకొంటివిగాని నా-మనవివినుము । మెచ్చిమోహించి చెంతకు - వచ్చినాఁడ. 24

క. ఇదియేమి మాటయని నీ । మదిసెంచెదవేమొ నిరుప - మానంబగునం
గదగాద వలపుతలఁపున । నొదవినమునిపైనఁగలఁచు - నొకనిముసమునన్. 25

ఆ. వసధులీఁదిదాఁట - వచ్చువజ్రాహతి । పైననోర్వవచ్చుఁ - గానిపైఁప
రాదుగాఢమగువి - రాళికి నెంతటి । ధైర్యవంతుఁడైనఁ - దల్లడిల్లు. 26

క. కనికరము మీఱఁగాననుఁ । గనికరము ముదంబుదనరఁ - గానేలుముచ
య్యనఁదాళఁగఁ జాలఁజుమీ । యనఁదానున్నట్టియుండె - సదిమానమునన్. 27

చ. ఇదిగననేఁడమూఁక యగు - నేమొకొ పల్కఁదటంచుఁదొల్తనే
నెదఁదలపోసి యంతనది - యేనిజమేని యనూనరూపసం
పదఁబొసఁగించియు న్వినఁగఁ - బల్కఁగశక్తి నొసంగకున్నయా
యదయుఁడు వేధచాలఁగలు - షాత్ముఁడటంచు దలంచిదూఱితిన్. 28

క. ఈరీతిఁ దలఁచుచుండఁగ । నారీమణి కరుణఁగనక - ననుమోహమహాం
భోరాశి లోనముంచివి । చారింపక నచోటువాసి - చనఁగాఁదొడఁగెన్. 29

క. పోవుటఁ గనుఁగొనియిఁకనే । నేవెఱవున సైఁపనేర్తు - నీయెలనాగన్
బోవిడిచి; యనుచునాలో । భావించి తెగించి మించు - బాళినివేగన్. 30

గీ. ఇంతికడ్డంబుసని చన - నీకనిలిపి । నన్నువిడనాడి నాదుమ - నంబుఁగొనుచు
నెందుబోయెదు నిలునిలు-మిందువదన ! । వినుమునామాట నినుఁజాల-వేఁడుకొనెద. 31

క. ననుఁగూడినేఁడు నాఎల । ఫునుమాన్చితివేని నీవు - పొందెడిమేలిం
తనరాదు వఱుఁడనైనీ । కనుసన్నల నెఱిఁగిమెలఁగఁ - గాఁగలవాఁడన్. 32

క. తూరిమి నెయ్యదికోరినఁ । గోరియుఁగోర కటుమున్నె - కొనివత్తునన్
వారిధిలోఁ బడుమనినను । మారాడకఁ బడుదుపెక్కు - మాటలిఁకేలా ? 33

క. అనిమేను పులకరింపఁగ । ననుమానముమాని మోహ-మనెడిపిశాచం
బెనసి ననువేగిరించినఁ । ననుపునుప గూహనంబుబొ - నర్చితినతిపన్. 34

గీ. కౌఁగలించిన యప్పుడైనఁ - గానితగును । తగవుకాదని వలుకక - తక్షణమున
దిచ్చుమొగమయ్యెనామది-దిగులువొడమె। నంతలోనొక్క సంయమి-యటకువచ్చె. 35

క. చానపయిందగిలిననా । మానసము మరల్పలేక - ప్రమాన్పడివగతో
సేనతనినిఁ గన్గొనిస । మ్మానింపక యుంటినెంత - మత్తుఁడనొక్కో. 36

క. వచ్చినమునివర్యుఁడునను । హెచ్చినకోపోగ్రదృష్టి - నీక్షించిమదిన్
మచ్చరముఁ బూనియెంతయు । నచ్చెరువుగ నప్పుడిట్టు - లనియెన్బెలుచన్. 37

ఉ. ఓరిదురాత్మ ! యోగ్యమని - యోగ్యముగాదని తారతమ్యని
ర్ధారణసేయనేరక . వి-రాళివహించి మదించి మత్ప్రియన్
గోరికలేనిదాని నుప - గూహనమున్ పొనరింపనాసె ? యకా
రా ! రహిఁగానియిట్టి యప - రాధమొనర్చిన సైఁపవచ్చునే ? 38

ఉ. నీతిపథంబువీడి పెను — నేరమొనర్చితివొట, నోరి ! నీ
వీతనువుంద్యజించి తగ - నింకనరాకృతిఁదాల్చి నిర్దయన్
భూతలమందుఁ ద్రిమ్మరుము - పొమ్మని యమ్మునియోర్పలేకని
ర్ఘాతమువంటి శాపమును - గ్రక్కననిచ్చిన నొచ్చినేమదిన్. 39

ఉ. చాలభయంబుఁ జెంది ముని - చంద్రుని పాదములందటాలునన్
వ్రాలినుతించి యోవిమల - భావ! మహాయపరాధినైతినా
శీలముదప్పి నేఁడుకృపఁ - జేసి వివేకినిగానియట్టి న
న్బాలనసేయుఁడింక గరు - వంబడఁగెన్ దొలఁగెన్దురాశయున్. 40

క. కనుగానక దుర్మదమున । వనితావ్యామోహపార - వశ్యమతింజే
సిన తప్పునకుందగుఫల । మనుభవమయ్యెను మహాత్మ ! - యజ్ఞుఁడఁ జాలన్. 41

క. సుదతీమణి మీప్రియయను । నగితెలియమి పలచిగవియ - నాశించితి నే
నిదియెఱిఁగి యొనర్చినత । ప్పిదముగఁ దలపోయవలదు - పెద్దలుమీరల్. 42

క. కోపముచేఁ ద్వరపడిన । న్నీపగిదిం దిట్టినార - లిపుడకటా! త
చ్ఛాపావసానమెపుడో । రూపింపుఁడు కరుణయుంచి - రూఢిగననుచున్. 43

క. మునిమనసుఁ గరుగఁ బ్రార్థిం । చిన సుముఖుండై యతండు - చిత్తములోయో
జనఁ జేసి కనికరంబున । ననుఁగని యిట్లనియెనపుడు - నయవాక్యములన్. 44

గీ. వినుమమోఘంబు నాశాప - మనుభవించి । తీఱవలెఁగాని యూరక - తీరదరయ
నాశచే శాపమొందితి - వగుటఁ జేసి । యాశవలననె శాపాంత - మగునునీకు. 45

వ. అదియెట్లనిన, మద్వచనప్రకారంబుగా మనుష్యరూపంబుఁ దాల్చి, యీయరణ్యంబునం గలకాళికాలయంబునఁ జేరి, పూర్వజ్ఞాన శూన్యుండవై యుండి యాదేవినారాధించి, ప్రసన్నయైనతఱి, దుర్లభంబగువరంబునర్థించి, యుపహారరహితంబుగా వేఁడిన కారణంబున వాంఛితంబు లభింపదనుట దేవివలనఁ దెలిసికొని తత్ఫలసిద్ధికై దుర్గయాదేశించినలాగున బలి పెట్టుటకుంగడంగి, యందునకుందగినరాజపుత్త్రిక నుమాయోపాయంబులవంచించి, కొని తెచ్చి, కొలసేయఁగమకించుసమయంబున, తద్విధం బెఱింగి, యాకురంగనేత్రచాతుర్యం బేర్పడ నీకంఠంబుఁ దానఖండింపఁగలదు. నీవవ్విధంబున నిహతుండవై, శాపవిముక్తుండ వయ్యెదవు. నేటికిమూఁడవనాఁడు నీకీశాపంబుప్రాప్తించుంబొమ్మని నిర్దేశించి యతండు నిజేచ్ఛంజనియెనంత నేనధికంబగు సంతాపంబుఁ జెందిమదీయదుర్వర్తనంబుఁ దలంచి పశ్చాత్తాపమునొంది యాత్మగతంబున. 46

క. కడుయోగ్యుఁడ ననికీర్తిని । వడసినుతింగన్నయట్టివాఁడను నాకీ
చెడుబుద్ధి నేఁడుగలుగుట । కడగండ్లిట్లొందవలసి - గాదే తలఁపన్. 47

సీ. నలకూబరునిఁ జూడ - నలకకేగెదు నేను - వసుధాతలమునకు - వచ్చుటేల ?
వచ్చితిఁబో దారిఁ - బట్టిపోవకయిందు - చోద్యంబులరయఁగాఁ - జొచ్చుటేల ?
చొచ్చితిఁబో వేశ్య - -స్నానంబులనుగోయు - మెలఁతనుమోహించి - మెచ్చనేల ?
మెచ్చితిఁబో చూడ - నిచ్చలేకుండిన - యింతిఁగూడఁగవాంఛ - హెచ్చనేల ?

గీ. యాత్మ నెంచినదొక్కటి - యైనదొకటి । దైవతంత్రంబునకు నిరో - ధంబు గలదె?
బుద్ధికర్మానుగంబుగాఁ - బొసఁగుచుండు । వెనుకఁ జింతించు టెంతయు - వెఱ్ఱితనము. 48

ఉ. ఇప్పటి నాచరిత్రమును - నేర్పడ నేను కుబేరసూతితోఁ
జెప్పిననాలకించి మదిఁ - జింతవహించునో? లేక, నాయెడం
దప్పుపొసంగు టెంచి కడు - తామసమొందునో జాలిఁ జెందునో?
యొప్పరికించి నీచుఁడవ - యోగ్యుఁడ వౌదు వటంచు దూఱునో? 49

క. మొగమెఱుక లేని యొల్లని। మగువను మోహించి దాని - మతికెక్కినవాఁ
డగుమాని శపించినయా । పగఁ జెడితినటంచు నెటులఁ - బలుకుదునకటా! 50

ఆ. ధృతివహించి నేను - తెలిపినఁ దెలుపుదుఁ । గాని, యతఁడు చెలిమి - కతనవినిన
విననుగాని, యొరులు - వీనికి నుంతైన । నానలేదటంచు - నవ్వకొనరె? 51

చ. అనికడుఁ గొంకు, లజ్జయుభ - యంబును నాత్మఁ బెనంగఁ జేయఁగ
ల్గినదిపుడేమటంచుఁ గడ - లేని విషాదముఁ జెంది యట్టియో
జనలకుఁ జొచ్చి యుక్తమగు - చందము దోఁపమి నేమియైననాఁ
జనినలకూబరుం గనుట - చాలఁగ మేలని యెంచితిన్ తుదన్. 52

ఆ. అటులనిశ్చయించి - యటనుండి కదలినే । నలకకేగి కంటి - యక్షరాజ
సుతుని నాదుహితుని - సురుచిరభర్మహ । ర్మ్యాంతరోపవిష్టుఁ - డైనవాని. 53

మ. ననుజూడంగనె గద్దియం డిగియ నూనంబైన మైత్రిన్ ముదు
ర్కొనిరారమ్మని చేయిఁ బట్టుకొని వేఁ - గొంపోయి యర్హాసనం
బున నాసీనునిఁ జేసి మేలడిగి స - మ్మోదంబు నిండారని
ట్లనె నచ్చోఁ గలవాని యాప్తులు హితు - ల్లాలించి యాలింపఁగన్. 54

ఉ. ఇందులకేల రావయితి - విన్నిదినంబులదేమొ యంచు నే
వందురుచుంటిఁ జాలమది - వచ్చితి విప్పటికైన మేలు నా
యందు దొసంగు గల్గుటనొ - యన్యుల మైత్రి శుభంబటంచు నీ
కుందలఁ పుద్భవించుటనొ - కొంకక దేమి కతంబొ వల్కుమా. 55

ఉ. నిక్కము నీకుఁ జెప్పెదను - నేడును రేపును నీపురానిచో
నక్కడికేను రావలయు - నంచు దృఢంబుగ నెంచియుంటిఁ జా
మ్మెక్కడికేగియుంటివొకొ - హెచ్చగు కార్యము లెవ్వి చేకుఱెన్
యొక్కదినంబు నచ్చి చన - నుండదె తీఱిక నీకుఁ బుష్కరా! 56

క. అనియడిగిన నప్పుడు నా । కనుఁగొలఁకుల శోకబాష్ప - కణములతోఁ గన్
దనువున దౌర్బల్యము నా । ననమున దైన్యంబు వొడమె - నడుకొనె పదముల్. 57

గీ. అట్టిదశ నొందిపలుకక - న్నట్టినన్నుఁ । గాంచి నలకూబరుఁడు సంశ-యించి చాల
వెఱపు నాశ్చర్యమునుఁజెంది - వేగఁదెలుపు । మేమివాటిల్లె నీ-చింత-కేమికతము. 58

ఉ. ఇంతటిదుఃఖమెన్నఁడు వ-హించిన వాఁడవుకావు నీవును
స్వాంతుఁడవెన్నఁగాఁ బరమ - శాంతుఁడవాతత నీతిశాలివ
శ్రాంతదయాపరుండవు ని-రస్తకుశీలుఁడవిట్టినీకుఁగీ
డెంతటివాఁడొనర్చెనది - యెయ్యదివల్కుము వేగఁబుష్కరా ! 59

గీ. ఎపుడుననుఁజూడవచ్చిన - నెంతయేని । వేడ్కనుండుదు వరయని - వ్యథమెఱుంగ
నిట్టివంతకుఁ గారణం - బెట్టిదొక్కొ । యోర్చివివరింపుమనిన ని-ట్టూర్చినేను. 60

చ. అలకకుఁబైనమాట మొద - లచ్చటఁజేరిన యంతదాఁకనుం
గలిగిన మచ్చరిత్రము నొ - కండునువీడక లజ్జదోఁచియుం
బలికితి, నాలకించి యొక - భంగినిఁ గొండొకసేపతండుని
శ్చలతవహించియుండి సవి - షాదముఁగాఁ దలయూఁచియిట్లనెన్. 61

క. భావింపక కూడనిపనిఁ । గావింపఁగఁ దగునె? చేదుఁ - గఱచితివినుమీ!
దైవోపహతుఁడు మతిచెడి । పోవడిఁగలిగించు పనుల - కాసక్తిఁగొనున్. 62

చ. ఒఱపునుజవ్వనంబు హొయ - లొప్పగు జాతియుఁగల్గుకామినిం
దఱిసిననీవకాదు భువిఁ - బాపసులైనను చంచలాత్ములై .
తెలుఁకువలేక వెంటఁబడి - ద్రిమ్మరుచుండుదురట్టె; కానినీ
కిఱుదగు దుర్దశానుభవ - ఖేదమునెంచి తలంకెదన్ మదిన్. 63

మ. అకటా! యెంతటిమాట వింటినివయ-స్యా ! శాపమింకెన్నినా
ళ్లకుఁదీఱంగలదొక్కొ? నీవెటులనా-లాగన్యరూపంబుతో
సకలంబున్ విడిభీకరాటవుల సం - చారంబుఁగావింతువో ?
యొకనాఁడో యొక పక్షమో నెలయొ బా-యున్ నాటికంచెన్నఁగన్. 64

వ. దైవకృతంబిట్టిదయ్యె. వగచినఁబ్రయోజనంబుగలుగదు. యీయాపదననుభవింపకతప్ప దది యట్లుండె. నీచరిత్రంబునకు సంబంధించినదియు నేనెఱింగినదియు నగువిశేషం బొకటిఁజెప్పెద. నందువలన నీకుశాపంబుగలుగుటకు నిమిత్తంబైన యాసుందరాంగి యొక్కయు నమ్మునియొక్కయు వృత్తాంతంబు బోధపడఁగల దాకర్ణింపుము. 65

ఆ. జటిలుఁడనెడి తపసి - యటవిలో వింధ్యాద్రి । చెంతనిష్ఠఁ దపముఁ - జేయుచుండు
నతఁడెనిన్నుఁదిట్టి - నట్టిమునీశ్వరుం । డావనంబె వాని - యాశ్రమంబు. 66

చ. అతనితపోగ్నిధూమ శిఖ - లంతటదిక్కులునిండి మింటికు
త్పతిములైనఁ గన్గొనిను - పర్వవిభుండు నిజాధిపత్యమా

ప్రతిగొనుసేమొ మీఁదటఁత - ద్వపరిపూర్తి యొనర్చియుంచుఁడా
మతివెఱఁగంది మానినియు - మంబును భంగమొనర్చుయోజనన్. 67

క. అంగుగలదేవతావే । శ్యాంగనయును నేర్పుఁజేయును - నగుహేమాఖ్యన్
భంగంబుఁ జేయుమమ్మని । పుంగవుని తపంబువేగఁ - బొమ్మనిపనిచెన్. 68

చ. అదిచని మానివల్లభున - కంగజతాపమెసంగఁజేసిన
మ్ముదమునఁగూడి శీలహరి - ముక్తునొనర్చుచనందలంపఁగా
నదమలమానసుండతఁడు - సంశయమంది లతాంగిచర్యలన్
గదలిక యోగదృష్టిఁగని - కన్నెఁ ఆనేసి శపించెఁడాయిఁగాన్. 69

వ. ఆజటిలునియాశ్రమంబునకు సమీపంబునఁ బురాతనంబగుదుర్గాలయంబుగలదది మున్ను మాయావియనుదనుజునికుమారుండును లోకకంటకుఁడునునగు కంటకుండను రాక్షసుండు నిలింపులజయింపఁ దలంపుఁగొని కలహాశనునియుపదేశంబున దేవినారాధించి వరంబుఁ గైకొననిశ్చయించి యచ్చోటనాలయంబునిర్మించి యందుకాళికనుఁబ్రతిష్ఠించి పూజించుచు కల్పోక్తవిధిందప్పినర్తించినకతంబున యామహాశక్తివలన నిహతుండయ్యె. నది మొదలుగా నచ్చోటునకుం బోవుటకఁదఱునుభీతిల్లుచుండుదురు. నీకుమునివరుండునిర్దేశించినకాళికాలయంబదియ యతనిచేశపింపఁబడిన హేమయాగుడియందు శిలావిగ్రహంబైయున్నయది. ఫుష్కరా ! యింక నటుమీఁది జటిలునివృత్తాంతంబునుఁ దెలిపెదవినుము. 70

గీ. అటులజటిలునిచే శాప - మంది హేమ । యుపలమగుటయుఁ జెలులేగి - యపుడుదివిజ
భర్తకెఱిఁగించి రదివిని - పాకవైరి । వగచివిధికృతమనుచు భావమునఁదలఁచె. 71

క. అంతటవెండియు జటిలుఁడు । వింతగఁ గడునిష్ఠఁబూని - విష్టపములకున్
సంతాపము వాటిల్లఁగ । నెంతయుఁదప మాచరింప - నెఱిఁగిభయమునన్. 72

క. రంభనుబనిచిన నదిముని । జంభారితపంబుఁ జెఱుపఁ - జాలునటనియా
జంభారిదానికాయా । రంభఁబెఱిఁగింపఁదలఁచి - రావించుటయున్. 73

గీ. గురుకుచద్వయ నిర్జిత - కుంభికుంభ । దంభపప్రంభ యతులన-ద్వాగ్విజృంభ
బంభరాలకమాని భా - వప్రలంభ । రంభసనుదెంచె మిగులసం - రంభమొప్ప. 74

క. ఆరంభను నిరతాభిమ । తారంభనుగాంచి జిష్ణుఁ - డపతిరో ! వేవిం
ధ్యారణ్యంబునకుంజని । నేరిమిజటిలుని తపంబు - నెఱిఁజెఱుపుమనన్. 75

క. అంగీకరించివేగ య । నంగుని సమ్మోహనాస్త్ర - మగుననఁదగియా
యంగనసని జటిలునిఁదన । కుంగడు వశ్యునిగఁజేసి - కొనియెన్ గడఁకన్. 76

వ. అవ్విధంబు వివరంబుగాఁజెప్పెద నాకర్ణింపుము. 77

క. ప్రకటవ్యామోహప్రద । సకటాక్ష నిరీక్షణముల - సారించుచుమా
నికినికటంబున నటునిటు । పకియ మెలఁగుచున్నఁగాంచి - సంశయ మొదనన్. 78

ఆ. జ్ఞానదృష్టిఁగాంచి - తానుసర్వ మెఱింగి । కోమలాంగిఁజీరి - కోపగింప
కతఁడుతమియునిప్పు-హాయునాత్మఁ బెనఁగొన । తపము మొనర్చ్సనట్టి-తలఁపువిడిచి. 79

క. అపుడేర్పడఁగా రంభకు । విపులముగా హేమకథను - వివరించియనున్
చపలాక్షీ ! నీవునటువలె । కృపగలుగని దానవేని - కీడగుఁజుమ్మీ ! 80

చ. వనరుహగంధి ! నీవిటకు - వచ్చిన కార్యమెఱుంగుదైనసేఁ
గనలువహింప నీపయినిఁ - గల్గినమాట నెఱుంగఁజెప్పెదన్
విను, మిఁక నీవునుంగడును - వేశ్యవు హేమనుబోలె; నమ్మఁగాఁ
జనదుమిముం, దలంపగుణ - సంపదమీరెడఁ గల్గదెప్పుడున్. 81

క. ఏజాతికైనఁగానియు । నాజాతిగుణంబులేక - దాయొదవుభువిన్
రాజిల్ల రాగిఁజల్లిన । రాజనములు పండునటవె - రంభా! చెపుమా. 82

ఉ. జంతలుగా రెమీరు నిము - సంబున నెంతటివానినైన న
త్యంతము నంకరైయి మెలఁగు - నట్లొనరించుకొనంగనేర్తురా
నంతియకాని కూర్మియిను - మంతయుఁ గల్గదుమీకు, హేమము
న్నింతటికంటెఁజెప్పి తుద-నెల్లనుఁ గల్లలనేసెఁదాఁజెడెన్. 83

గీ. కానమిము నమ్మరాదన్నఁ - గాంతనవ్వి । యటులనెంచంగవలదు మీ - యాజ్ఞరీతి
మెలఁగఁగలదాన ననుచున-మ్మింంచెనతని । నతఁడు మెచ్చి లతాంగికిట్లనియెనపుడు. 84

వ. ఇంద్రుండు నాతపోభంగంబుఁజేయుటకై నిన్నుఁబుత్తెంచుట నే నెఱింగియు నీపైఁగల ప్రేమకతంబున భవద్వచనంబులునమ్మికినియెక నిన్నుఁగూడినునుక్షింపనెంచితిఁగాన మదీయశీలంబువిడిచెద నింక నీవువర్తింపవలసిన విధంబుఁజెప్పెదవినుము. 85

సీ. అశ్వమేధాదిమ - హాయాగములుచేసి - పరమపుణ్యాత్ములై - పరఁగువారు
నస్తోకదానధ - ర్మాదిసత్క్రియలుగా - వించితత్ఫలమొంది - వెలయువారు
నిష్ఠాగరిష్ఠులై - నిశ్చలమతిఁదపం - బొనరించియనఘులై - యున్నవారు
సురధరాసురభక్తి - పరులై వ్రతంబులఁ - జేసినిర్మలమతిఁ - జెలఁగువారు

గీ. నంటఁదగుఁగాని నినునింక - నన్యులెపుడు । నంటఁగారాదు ననువీడి - యరుగరాదు
పరులఁగనులెత్తి కనరాదు - పలుకరాదు । చెలువ ! యిదినీకుఁగట్టడ - చెప్పినాఁడ 86

క. ఈరీతి నుండినన్నున్ । గూరిమి మీఱంగనేలు -, కొనగల్గినచో
గారవమున నీమాటను । మారాడక మెలఁగుచుందు - మానుదుఁదపమున్. 87

క. తమవాంఛా సిద్ధికినై । సమయోచితముగ వచించు - చానలనుడువుల్
భ్రమపడినమ్మిన మనుజుఁడు । తమిగాలము మ్రింగుమీను - దశఁదాఁజెందున్. 88

ఉ. ఏడుచునవ్వుకోపము వహించు వగల్పచరించుభీతిలున్
వేడుకనొందుసోలుఁగడు - వేదనఁజెందుఁ జాలంబుఁగైకొనున్
వీడనివంతఁదట్టుదరు - ణీమణి నేర్పునవాంఛితాప్తికై
యోడకలాంగఁజేయు సమ - యోచితభంగి మెలంగిపూరుషున్. 89

ఆ. కాంత ! మిమ్మునమ్మఁ - గాఁజనదైనను । నొకట రెంటనెఱిఁగి - యుడుగుటొప్పుఁ
జెడితిమున్నొకర్తు - చెప్పినమాటల । నాలకించి నీవు - నటులనైన. 90

క. శాపంబు నొసఁగుదుమని । వీపద్ధతులెంచి యిచ్ఛ - యించి నిలువఁగా
నోపిననుండుము నీకిది । యాపదగాఁ దోఁచెనేని - యరుగుముదివికిన్. 91

వ. అనిచెప్పిన. 92

గీ. పడతి యామాటలకు నొడంబడకయున్నఁ । గార్యభంగంబు వాటిల్లుఁగదయటంచుఁ
జిత్తమునఁనెంచి యుండెదఁ - జెప్పినటుల । ననియె, విడిచెఁదపోనిష్ఠ-మునివరుండు. 93

క. అదిమొదలు మానినాథుఁడు । వదలని కారణము వలన - వనజాక్షినన్
గదియంగరాక మసలిన । నిదియేమని సంశయించి - నేనెఱుఁగమిచేన్. 94

మ. చిరకాలంబుననుండి నాయెడల నక్షీణానురాగంబు ని
బ్బరమౌబాలయు గల్గియుండునదియే - భంగిన్నిరోధంబొ తా
స్థిరచిత్తంబున రాకయున్నది, మహా - చిత్రంబు మున్నిన్నినా
శ్లీరయంగాఁ జనుదేరకుండు టెఱుఁగన్ - హాళిన్ విసర్జించెనే. 95

క. నాపైని వలపుతొలఁగెనొ । కోపించి బిడౌజుఁడరుగఁ - గూడదనుచు నా
జ్ఞాపించెనొ పుణ్యాత్ముల । దాపుననున్నదియొ వీడి - తాఁజనరామిన్. 96

గీ. అనివిచారించి తగువారి - ననిచియునికిఁ । దెలిసికొనిపోయి మానిని - ద్రించువేళ
నతివనెడగల్గఁ బిలిచిన - యరుగుదెంచి । యలమి ననుఁగౌఁగిటంజేర్చి - యాసదీఱ. 97

వ. సమీపంబునంగల పూవుటీరంబునకుఁగొనిపోయి యసమశరునికేళిఁదేలించి, యనురాగంబు తేటపడ బహువిధసంభాషణంబులు నెఱపిన తదనంతరంబున, నీవిచ్చటకేలవచ్చితి వని యడిగిన. 98

క. అసారస ముఖినాతో । నీసందేశంబుఁదెలిపి - యిది నిర్జరరా
ట్చాసనముగాన కినియకు । మీసరణిని వచ్చుచుండు - మిటకనుదినమున్. 99

ఉ. స్నానముసేయఁ జన్నపుడు - సంధ్యయొనర్చెడివేళ దేవపూ
జానియతిన్ మెలంగుతటి - సత్ఫలము ల్గొనినత్తుసంచుఁదాఁ

గాననమందుఁ గ్రుమ్మరెడు - కాలమునన్ నిదురించుజామునం
గాని విడండువానినను - కావున రమ్మిపుడిందు వేడుకన్. 100

వ. మునివరుండు నన్ను పరులంగాంచి భాషింపఁగూడదని యాజ్ఞాపించియున్నవాఁడు. కావున నతండిప్పటిమనయుదంతంబెఱింగిన మిన్నకుండువాఁడుకాఁడు. మనమిచ్చోటఁ దడవుసేయఁదగదు. నేనింక నతనిచెంతకుంబోయెదనని పునరాలింగనంబుఁగావించి మఱియుం గొన్నిరహస్యంబులెఱింగించి యాశ్రమంబునకుంబోవుటయు, నంత నేనటనుండి చనుదెంచి నాఁడుమొదలారమణీమణిక అపినచందంబునఁ బ్రతిదివసంబుననుసచటికింబోయి వచ్చుచున్నవాఁడ నేతద్వృత్తాంతంబునీకుం జెప్పవలయునను కుతూహలంబుతో నెప్పుడు వత్తువోయని నీరాకం బ్రతీక్షించుచుంటిఁ బుష్కరా! యిప్పుడువచ్చితివని సంతసించితిఁగాని నాసంతోషంబువితయగులాగునభయంకరోదంతంబుఁ జెప్పితివి. నామనంబునఁ గర్తవ్యంబుతోఁపకున్నయదియని విశేషంబులన్నియుం జెప్పి కొంతదడవు మిన్నకుండి పిమ్మట. 101

చ. కడచినదానికై వగచి - కార్యము లేదిఁకఁగాన నీవిటన్
దడవుగనుండ కేగి గహ - నంబున మానివచించినట్టి యా
గుడినివసించికాళికన - కుంఠితభక్తి భజించుచుండు మి
య్యుడుమలుదీఱునంచు వచి - యించి మదింగడుజాలిఁ జెందినన్. 102

వ. నేను సురపురనివాసుండనై యుండియు తత్పూర్వంబెపుడును రంభనుజూచియుండని కతంబునఁ దెలియక నేవలచికవియనెంచినది నాప్రియమిత్రుండగు నలకూబరునినేస్తకత్తెయగురంభయేయని యతఁడుచెప్పినయుదంతంబువలన నెఱింగినవాఁడనై యట్టి సఖునివిషయంబున నేనుకావించిన యవజ్ఞ తందలంచి లజ్జయుఁబశ్చాత్తాపంబును మనంబునఁబొడమి, యంతటియపకృతిఁ దనపట్లఁగావించిన నాయందుకినుకవహింపక మదీయదుర్దశకువగుచుచున్న యతనిసద్భావంబునకు మెచ్చి యించుకధైర్యంబుఁబూని యప్పుడు.

చ. విధికృతమౌటెఱింగియు వి - వేకివినీవు ననున్గురించి యి
వ్విధిఁబరితాపమొందుటన - వెఱ్ఱితనంబు గుణాఢ్య! నీమనో
వ్యథవిడుమంచు శాంతమగు - వాక్యములన్ ధృతిఁబూనఁజేసి నే
నధికరయంబుతో నతని - యానతిఁగైకొని యెట్టకేలకున్. 104

క. అటనుండికదలి విధినా । కిటువంటిది పోయటంచు - నెంతయువగతో
నిటకరుగుదెంచి యీగుడి । నటునిటుఁ జరియించుచుండ - నాసమయమునన్. 105

క. అశరీరివలికెఁ బుష్కర! । కుశలంబగు మాటవినుము - గొబ్బునగుడి ప్రా
గ్దిశనీకన్నులకుందోఁ । చుశమీమూలమునఁద్రవ్వి - చూడుమ, యచటన్. 106

గీ. అద్భుతంబగునట్టి యోగాశ్వమొకటి । కజ్జలకరండ మొకటియుఁ - గానుపించు
సిద్ధుఁడొక్కఁడుమనుసిద్ధిఁ-జెందువేళ।నచటఁబూడిచియుంచెఁదా- నదియునదియు. 107

చ. తలఁచిన చోటికింగొనుచుఁ - దక్షణమేగఁగ నేర్చువాజిక
జ్జలమునుఁ గంటరాచికొని - చక్కఁగఁజూచిన నెంతదవ్వునం
గలుగు విశేషమైనఁ దగఁ - గానఁగవచ్చుఁ జుమీయదంతె కా
డిలనెటునెవ్వరేమి వచి - యించినవే వినవచ్చువింతగన్. 108

క. కైకొనుము పోయివానిని । నీకుశుభంబగును దైవ - నిర్ణయమునకున్
వ్యాకులపడఁగారాదెద । లోకము సుఖదుఃఖమయ మ - లుకుదురెధీరుల్. 109

క. అనితెలిపిన నచ్చోటికిఁ । జనిపుడమినిఁద్రవ్వి వినిన - చందంబుననుం
డినఁగని యారెంటినిమె । ల్లనఁగొని నేమరలదేవ - శమ్ముఁజేరుటయున్. 110

క. తనువు వివర్ణంబయ్యెన్ । ననునేనెఱుఁగమి ఘటిల్లె - నయనంబులకుం
దనరెను సనిమేషతయుం । తనెమనుజాకార మొదవె - తత్వముమారెన్. 111

క. శ్రమదోఁచె నేదెనంబర । గమనప్రజ్ఞయును బలముఁ - గడునాకలి ద
ప్పిమెయిన నెనొగిపూర్వజ్ఞా । నము సెడె దేవత్వమెడలి - నరుఁడనగుటచేన్. 112

ఉ. అంతటనేమిసేయుదు న-టంచువివేచన సేయుచుండి నా
స్వాంతము శాంతినొందమి వి - చారసముద్రములోమునింగి నేఁ
గొంతధృతిన్వహించి యిటు - గుందగనెవ్వరుమాన్చువారు ని
శ్చింతనిటన్వసించి నుతి-సేయుచునుండెద దుర్గనెప్పుడున్. 113

క. భాగ్యాను సారముగ భువి । భోగ్యములగు మేలుకీళ్లు - పొడము తలంపుల్
భాగ్యము మూలంబెంతటి । యోగ్యులకేనియును దొలఁగ - దొసగూడుతతిన్. 114

మ. జనకుండంబుజ నాభుఁడంబసిరి య-స్త్రంబుల్సరోజాదులై
దనిరుద్ధుండు సుతుండుమామశశి దు - గ్ధాంభోధిమాతామహుం
డనివార్యా సమశక్తియుక్తుఁడగుఁదా - నయ్యున్ మహండ్రుగులో
చనవహ్నిన్ సమసెన్వృథా చనవన-శ్యంబేర్చుఁ బూర్వాఘముల్. 115

ఉ. వర్జితదోషుఁ డెంతయును - వైభవశాలి మహాధ్వరార్చితుం
డూర్జితశక్తి సంకలితుఁ - డుగ్రతరాశనిధారినిత్య వి
స్ఫూర్జితతేజుఁ డింద్రుఁడును - బూర్వమొకప్పుడు కోలుపోయెఁదా
నిర్జరరాజ్య భోగమును - నేరరుపోవిధిదాట నెవ్వరున్. 116

ఉ. అంతటివారలే యొదవి - నట్టి విపద్దశలందొలంపరే
కొంతయు వంతనొందిరను - టెంచిన నేనన నెంత ? దీనికై

చింతిలనేమి గల్గుభువిఁ జేసినవారికిఁ జేసినంతయా
నంతియకాని మిక్కిలిసుఖానుభవంబదియేల చేకుఱున్. 117

ఆ. అనుచునిశ్చయించి - యదిమొదల్గొన్నాళ్లు । దుర్గనధిక భక్తి - తోడనమ్మి
పూజసేయుచుండఁ బొడసూపి యాదేవి । తెలుపుమేమి వరము - వలయుననియె. 118

వ. కాళికాదేవి నన్నట్లడుగుటయు. 119

క. ఎదియెట్లు కావలయునని । మదిఁదలఁచినఁ దలఁచుకొన్న - మాడ్కినపుడె నా
కదియట్లొదవెడు వరమీ । గదవమ్మా! జనని యనిన - కాళికనగుచున్. 120

క. ఈవరమును నీవింతటి । తీవరమునఁ బడయలేవు - తెగియొకయువిదన్
గావిడిన నొసఁగుదును నీ । కావిధమెఱిఁగింతు వినుమ - యదియెట్లన్నన్. 121

క. అవివాహితయుంజవ్వని । యువివేకియు రూపవతియు - నుర్వీశ్వర సం
భవయునసహోదరియునౌ । యువిదనుగైకొందుఁగాని - యొల్లనితరులన్. 122

వ. అనితిరోధానయగుటయు, నాటఁగోలె దేవియానతిచ్చిన లక్షణంబులుగల జవరాలెచ్చటఁ గలుగునోయని యంజనప్రభావంబున నప్పుడప్పుడచ్చటచ్చటవిలోకించుచుండి నేటిదినంబు మదీయదృష్టిమీ పురంబువంకఁ బ్రసరించిన నీయుదంతంబంతయుం దెలిసికొని దుర్గకుఁ బ్రియంబగు సర్వలక్షణంబులును నీయందమరియుండుటఁగని సంతసించి కపటవేషంబునమాయాసైంధవంబారోహించి నీయొద్దకుఁజనుదెంచి భవదిచ్ఛానుగుణ్యంబుగాఁ బ్రసక్తినడిపి నమ్మికఁబుట్టించి బలిఁబెట్టుతలంపున నిలింపమార్గంబున నిన్నిటంకుంగొని వచ్చితి నటుమీఁద జరిగినవృత్తాంతము నీవెఱింగినదియ యనిపలికి మరల నిట్లనియె. 123

శా. ఓశాతోదరి! నీవునన్నటులనేఁడుగ్రాసిచేఁద్రుంపఁగా
నాశాపంబు తొలంగిపోయెఁగలిగెన్ - నాస్వస్వరూపంబుమ
న్లోకేశంబేదఁగఁ గంటినిప్పటికి; నిన్ - గీర్తించియీచిత్రసం
దేశంబేర్పడఁ బల్కిపోవుటకునై - నేవచ్చినాఁడంబుజా! 124

ఆ. ఇదిమదీయ చరిత - మిపుడు పూర్వజ్ఞాన । మొదవెగాన నెఱిఁగి - కొదువలేక
చెప్పినాఁడనీకుఁ - జెలువ! యింకేమైన । నడుగవలసియున్న - నడుగుమనిన. 125

గీ. ఊటిపుట్టువు రేకుల - కుపమలైన । కనులనానంద బాష్పంపు - కణములొలుక
వింతయగుపుష్కరుని కథ - వినివెలంది । యబ్బురంబంది యతనికిట్లనియెనపుడు. 126

క. అటులనిరువురశపించిన । జటిలుండెటువోయెనొక్కొ - చర్చింపఁగ నిం
తటిదనుక బ్రతికియుండునె? । దిటముగ నీకతనిపోక - దెలియునె చెపుమా. 127

ఆ. నావుడతఁడు బెక్కు - నాళ్లకుముందున్న । వాఁడుగాననిపుడు - పలుకఁజాల
నెటులనయ్యెనొక్కొ - యటుమీఁదదైవంబె । యుంగుఁగాని నేనె - యుంగనబల! 128

గీ. అనుచు వచియించె గంధర్వుఁ - డంతలోన । నచటికొకమౌని సనుదెంచి - యల్లనగుచు
నేమియునుఁగాక యున్నాఁడ - నింతదనుక । జటిలుఁడను నేన; మీకేల - సంశయంబు.

వ. ఇపుడొకయోషధికొఱకరుదెంచి యీగుడికిసమీపంబునఁ గ్రుమ్మరుచుండి ప్రస్తావవశంబున మీరునన్నుఁ జేర్కొని మాటలాడుచుండుట నాలించి మీసందియంబు వారించి పోవఁదలంచి వచ్చితిం జుమీ! యనినఁ బరమాశ్చర్యసంభరితాంతరంగులై తత్పూర్వంబతని నెఱింగియున్న హేమయుంబుష్కరుండును సాష్టాంగదండప్రణామంబులాచరించిరి. రాజపుత్త్రియునమస్కరించిభక్తివినయంబులెసంగ నమ్మునిపతికిట్లనియె. 130

మ. ఇపుడీహేమయుఁ బుష్కరాఖ్యుఁడును దా-మెన్నాళ్లకో పూర్వము
గ్రపుశాపంబుల నొందినారమని వ-ల్కన్వింటిమీరీమహా
విపినక్షోణిని నాటనుండియును ని-ర్విఘ్నంబుగా నెవ్విధిం
దపముంజేయుచు మంటిరొక్కొ మునినా-థా! చిత్రమైతోఁచెడిన్. 131

క. హేమను శపించినంతట । నామఖవుఁడు మీతపోమ-హత్త్వముఁ జెలుపం
గామరల రంభననుచుట । నీమాన్యుఁడు సెప్పె రంభ - యిపుడెటకేగెన్? 132

ఉ. నావుఁడునవ్వి నీకిదిమ-నంబున వింతగఁదోఁచెనే? లతాం
గీ! వినుపల్కెదంజరయుఁ - గ్లేశముదుర్బల క్షుత్పిపాసలుం
బోవఁగఁజేయఁజాలు గుణ - ముల్గలయోషధులన్ భుజించి మే
మావడిలేక యోగమహి - మాతిశయంబున నుందుమిద్ధరన్. 133

గీ. బ్రదుకఁదలఁచిన యన్నాళ్లు - బ్రదుకుటకును । నెపుడుమదిలో విరక్తి వ-హింతుమపుడు
తనువువిడుచుటకును శక్తి-తనరుమాకుఁ।దరుణి! కనలేరు మామహ-త్త్వంబుఁబరులు. 134

ఉ. ఎంతటికైనఁజాలరె ము-నీంద్రులుకాంచి యెఱుంగవోటచే
వింతగఁదోఁచెనీకు విను-వింగడమేమియు లేదుసుమ్మి యా
త్యంతగుణప్రదంబులగు - నట్టిమహౌషధులన్ భుజించియు
శ్రాంతము నిచ్చమైఁదపము - సల్పుచునుండుదు జీవధారినై. 135

వ. మాబోంట్లు పెక్కునాళ్లుజీవించుటకుం దగినకారణం బెఱింగించితి నింక నీవడిగినరెండవది యగు రంభవృత్తాంతంబుఁ జెప్పెదవిను మవ్విధంబున హేమశాపంబునొందిచనినపిమ్మట సంక్రందనుండు మరల నాచెంతకు రంభనుబనుచుటయు, నది మొదలు తనశాపంబుతీఱువఱకును సమస్తవిషయంబులునుఁ బుష్కరునివలన వినియున్న దానవు, కావున దాని మరలఁదడవంబనిలేదు. నావలనఁబుష్కరుండవ్విధంబునఁదిట్టువడిపోయినంతట. 136

క. నాకుం దెలియఁగనీయక । నాకేవజనించుభంగి - నలకూబరునిం
జేకొనియుండుటయును సతిఁ । డీకానకువచ్చిచనుట - నెఱిఁగితలఁపునన్. 137

వ. రంభదుశ్శీలంబునకుం గినిసి, యోసీ! నీపైమక్కువంజేసి తపంబుఁ జాలించి నీతోడి దియలోకంబని తలంచి నమ్మియున్న నన్నుఁ గికురించి ప్రియంబున మఱియొకనిం గలిసి వర్తించుచు నిరపరాధినియుంబోలె నటించుచున్న దానవు. నీప్రవర్తనంబు సర్వంబును గోచరంబయ్యె. నింతటియకార్యంబొనరించితివి గావున భూలోకంబున మానవయోనిం బుట్టుమని శపించితి నయ్యవసరంబున రంభాసంగమవాంఛం జనుదెంచి చెంగటిపొదుం గంబునఁ దాఁగియున్న నలకూబరుండును దృగ్గోచరుండగుటయు వానిఁ జేరంజని యాగ్రహంబున. 138

గీ. నన్నుఁ గికురించి నేఁగోరి కొన్న దానిఁ । గవయఁ దలఁకొంటి వగుటచే - భువి నిరంభ
మాడ్కిఁ బుట్టుము నీవును - మనుజయోని । ననుచుఁ దిట్టినవారు భయంబుఁ జెంది. 139

క. కామోద్రేకంబుననా । గాములు యోచింపలేక - కడు మీయెడలన్
మేమపచార మొనర్చితి । మోమానివరేణ్యా యింత - యును విధికృతమా. 140

వ. కరుణించి శాపావసానసమయంబు ననుగ్రహింపుఁడాయని ప్రార్థించిన వారియందు జాలిఁ జెందినవాఁడనై మీరిరువురును బాహుజకులసంభవులరై యనూనరూపలావణ్యాది శుభలక్షణంబులఁ బ్రసిద్ధివడసి సమస్తభోగంబుల ననుభవించుచుం బెద్దకాలంబుండి యనంతరంబున స్వస్వరూపంబుల నొంది మీమీస్థానంబులకుఁ జేరఁగలరు. మఱియొక విశేషంబు వినుండు. 141

గీ. మీరలొండొరుల నయంబు - మిగుల వలచి । యుండువారలు గావున - నుర్వి మీరు
సతియుఁ బతియును నై లోకసమ్మతముగ । సిరియు రాజ్యభోగంబులుఁ జెందఁగలరు. 142

క. సత్యమున నొకరు బాతి । ప్రత్యంబున నొకరు మించి - వర్తింతురు మీ
కత్యంతకరుణ విష్ణుఁడు । ప్రత్యక్షంబగుచు పిదప - భావుక మొదవున్. 143

వ. మీరు మనుజులై జన్మించుటకు నిమిత్తంబైన యీవృత్తాంతంబు త్రిమూర్తులకుఁ దక్కఁ దక్కినవారి కెఱుఁగఁబడకయుండఁగలదు. చయ్యన నింకఁ బనివినుండని వారల ననిచి, యప్పటికిఁ దప్పుని తోఁచిన మదనుచిత ప్రవర్తనమునకు వగచి యంతనట్టి దుర్వ్యవసాయంబునకుఁ జిత్తంబు నాయిత్తపఱనీయక యోగ్యంబగు రీతిని కాలంబుఁ గడపుచుఁ దపంబొనర్చుచున్న వాఁడ నీయడిగిన ప్రశ్నంబులకు సదుత్తరంబు లిచ్చితి ననిపలికి యాచిలుకలకొలికి కతఁ దుమరల నిట్లనియె. నాప్రకారంబున నావలన శపింపఁబడిన రంభానలకూబరులు మారాడనోరరాక కటకటంబడిపోయి యిరువురును నిరుదేశంబుల భూభర్తలకుఁ బుత్త్రుండును బుత్త్రికయునై జన్మించి దినదినాభివృద్ధిఁ జెందుచుండ వారికి యౌవనం బంకురించె నప్పుడు 144

సీ. దైవికంబుగ నొక్క - తఱి వారలిరువురు - నొకచోటఁ జేరి తా - మొకరి నొకరు
వీక్షించుకొనుటకు - వేళ చేకూరుట - యును దమలోన మా - ననివిరాళి

నొందిరంతటిలోని - యోగంబువాటిల్లె - నదిమొదలొండొరుల్మదముతోలఁగి
రేలుంబవళ్లునా - ర్తినిఁజెందివెతపడు - చున్నవారింకమే - లొందగలరు

ఆ. వన్నెలాడి! వింటె - కొన్నినాళ్లకులోన । నామనుష్యజనిత - కాముకులకు
జరుగఁగలదునమ్మ - పరిణయంబటుమీఁదఁ । బొసఁగు నెల్లగతుల- భోగములును. 145

గీ. చానరో! మఱియొక రహస్యంబుగలదు । గానియదిచెప్పరాదింక - పైనిఁగొంత
కాలమరిగినఁ దెలియఁగాఁ-గలవునీవు । పోయెదతపంబునకు నేను-ప్రొద్దువోయె. 146

చ. అనవుఁడు నబ్బురంబొదవ - నంగన యిట్లను నోమునీంద్ర! మీ
కెనమతి గల్గరిద్ధరణి - నింతటిసన్నుత యోగసత్త్వసా
ధనులగుటే తెఱుంగకమ - దంబున నిన్నిటిఁజెప్పుడంటిలోఁ
గినియక తప్పుగాఁదలఁచి - కేరక మన్ననఁజేయుఁడాదయన్. 147

వ. అనిపలికిన యాకలికి పలుకులకు జటిలుండునగి, చాలుఁజాలుమావంటివారికిఁగోపమెక్కడిది; సందియంబుగల యర్థంబునెఱిఁగినవారినడిగి తెలిసికొనుటనేరంబేలయగు దీనికింగిని యుదునే; నావలన నీకుఁజెక్కుసంకటంబులు తటస్థించెఁగదా! యని నేనుమనంబున వగచుచున్నవాఁడపుష్కరునిశపింపకుంటినేని నీకీకష్టంబులు సంప్రాప్తింపనేరవు. దానం జేసి యిపుడిన్నిచిత్రంబులుపుట్టె. కడచినపనికివిచారించుట ప్రయోజనంబుకాదు. నీచరిత్రంబంతయు నేనెఱుంగుదును. 148

శా. ఓబింబాధర! దైవచిత్రమిదని - న్నోలాకునొందించెని
ట్లాబన్నంబు తొలంగె సౌఖ్యసమయం-బాపన్నమానింకగా
రాబంబొప్పఁగ నీప్రియుఁగలిసి యా-రా! యంచుధాత్రీజనుల్
నీపంథుల్ నుతియింపవర్థిలుము రా-ణింమన్ భవభోగముల్. 149

చ. అలఘుతర ప్రవీణలర - యన్మన హేమయుఁబుష్కరుండు నే
యలజడినొంద నీకనిమి - షార్థములో నినునీదురమ్యని
ర్మలమణి హర్మ్యసీమనిడి - రాఁగలరంతట నేలువాటిలం
గలదు నిజంబునీకుఁ దల-కంబనిలేదిఁక నేనువోయెదన్. 150

క. అనిచెప్పి పుష్కరుని హే । మునుగని మీరీక్షణమున - మదవతినిరయం
బునఁగొనిచని హర్మ్యముపై । ననువొందఁగఁజేర్చి యరుగుఁడనిశాసించెన్. 151

గీ. మంచిదాలాగుగావింతు - మంచువారు । మ్రొక్కిరతనికిఁ దానును - మ్రొక్కి రాజ
తనయయందఱదీవించి-చనియెఁజటిలుఁ । డాశ్రమమునకుఁ గడుఁదడ-వయ్యెననుచు. 152

క. అంతట హేమపుష్కరు । లెంతయు సంతోషమును వహించినరిత్రీ
కాంతాత్మజ నిలుసేర్పఁగ । మంతనమొనరించి యపుడు - మహిమదలిర్పన్. 153

చ. జలరుహగంధి ! నీవు నిను - సంబుకనుంగవమోడ్చియుండుమా
మలఁగనవచ్చునన్న నర - పాలకపుత్త్రిక యట్లసేసె; యా
వెలఁదుకపేము పుష్కరుఁడు - వెంబడిరాఁగొని పోయివే యథా
స్థలమునడించి చూడుమిఁకఁ - జక్కఁగఁగన్నులు విచ్చినావుఁడుక్. 154

క. కనకనిభాంగి యశోవతి । తనమేడం జేరఁ బెట్టిఁగి - తగవారికిఁపం
దనములొనరించె నంతట । వనితను దీవించిచనిరి - వారుముదముతోక్. 155

ఉ. అంతటఁదాను వీడిచని - నప్పటినుండియు వర్తమానమొ
క్కింతయుఁ దామెఱుంగక యి - దేమియశోవతి కానరాదునేఁ
డింతటిలోన నెందరిగె - నేర్పడదంచుఁ దలంకునెచ్చెలుల్
సంతసమొందఁజేసెఁ జని - సర్వము వారికిఁజెప్పెఁదప్పకక్. 156

క. వినివారలు నివ్వెఱపడి । మనువినియుం గనియు నెఱుఁగ - ముబళీ! యీవిం
తనుమించిన వింతను, యే । మనఁగాదగు విననగుండె - లదరెడుమాకుక్. 157

క. తలఁపఁగఁ బసిదానవు నెఱఁ । దలఁగిమముక్ విడిచియెటుల - ధైర్యంబున న
ప్పులుగాకి మాయసిద్ధుని । పలుకులువిని పోయితమ్మ - భ్రమపడితరుణీ! 158

క. కమ్మనిమాటలు సెప్పిన । నమ్మంగాఁజనునె? పరజ-నంబులనుడువుల్
మమ్మేమరించి యెవ్విధిఁ । గిమ్మనకరిగితివి చెపుమ-కృత్యముగాదే? 159

వ. అనిపలుకుచుండె నందుమతికొందఱు కప్పురగంధు లాపుష్పంధయవేణిఁ జూచియిట్లనిరి.

సీ. ఎంతసాహసమెమా - కిదియిట్టిదని తెల్ప - కరుగంగఁదగునెనీ - వనియొకతె
భూకాంతుఁడేమను - నోకదా తెలిసియం - చఁపలుచుంటిమిగదే - యనియొనొకతె
త్క్షణములోనందఱి - కనులుమూసితినెంత - కైసఁజాలుదువునీ - వనియెనొకతె
మాయసిద్ధునికల్ల - మాటలునమ్మఁగా - నగునెయాలోచింప - కనియెనొకతె

గీ. యీరాకనీకెంత ధైర్యమే-యనియె నొకతె । యబల! యింకెన్నఁడిటు సేయ-కనియెనొకతె
వనటఁగొంటిమిగదవె మే-మనియెనొకతె । నినుఁగనుటచేతఁ బ్రతికితి-మనియెనొకతె. 161

క. ఈరీతి సఖులుతోఁచిన । తీరుననచియించుచుండఁ - దిన్ననుడువుల
న్వారల వైరస్యంబును । వారించి ముదంబుఁబూన్చి - వనితామణితాక్. 162

ఉ. మంచిగ వారిమూలమున - మాతకుఁదచ్చరితంబునాత్మలో
మించినకోర్కియు న్వలపు - మీఁదటి కార్యవిధానరక్తిఁజె
ప్పించిన నాలకించికడు - భీతియు నచ్చెరుపాటునొంది తె
ల్పించెను భర్తకుందగు వి-వేకులనయ్యెడఁ బంచిసర్వముక్. 163

శా. ఆవృత్తాంతము భూవిభుండువిని య - త్యాశ్చర్యమగ్నాత్ముఁడై
కావింపందగు నట్టికార్యమును సం - కల్పించి శీఘ్రంబుగా

దైవజ్ఞోత్తములన్ సుధీవరుల నా - ప్తవ్రాతమున్ బంధులన్
దావేడ్కన్ బిల్వఁగఁబంచి తెల్పఁగడుచి - త్రంబైన యావృత్తమున్. 164

క. అదివిని వారందఱు మే । మిదివఱకును వినియెఱుంగ - మిట్టి విశేషం
బిది నూతనమనిరి విభుం । డెదికర్తవ్యంబు తెలుపుఁడీ! యనియడిగెన్. 165

చ. అడిగినవారిలోన ఘను - లైనసుధీమణులో నరేంద్ర! మ
మ్మడుగఁగనేల? నింకభవ - దాత్మజగోరిన రాజపుత్త్రిని
ప్పుడు దడవంగనేమిటికి - భూరియశుండవు గావెనీవుయా
పడఁతుక వాంఛఁదీర్చుట కు-పాయము లెవ్వియు లేవెచూడఁగన్. 166

చ. తరుణికిఁ బెండ్లిసేయుటుచి - తంబగు కార్యముగానఁ బూని స
త్వరముగ దేశదేశములఁ - దప్పక సద్భటకోటిచే స్వయం
వరమును జాటఁబంపు మెఱిగి - యత్తఱిభూవరులెల్ల నందు సం
బరపరియించుచుం దావలచు - ధాత్రిపునింద్రబమదంబు మీరఁగన్. 167

క. వారలలోఁ దనమానస । చోరుఁడు లేకున్నఁ దగిన - శుభమూర్తినిఁ దా
వేకని వరించు నమది । వారిజముఖి నతనికొసఁగి - వడయుముకీర్తిన్. 168

క. ఇదితగు యోచన యటులై । మదిఁదోఁచిన లాగొనర్పు-మా ! యనుటయు రా
జిదియే మేలని చారుల । ముదమునఁ జాటంగ దేశ-ములకుంబనిచెన్. 169

ఆ. సకలదేశములకుఁ - జనిరాజసేవకు । లచటనచటఁ దత్స్వ - యంవరంబు
జరుగఁబోవునట్టి - సమయంబుఁ దెలియంగఁ । జాటివచ్చిరపుడు - సంతసమున. 170

వ. అంత. 171

చ. సొరదినిలోకులెల్లను య - శోవతిరూపవిలాస సద్గుణో
త్కరములు సన్నుతింపవిని - కన్గొనఁగాఁదటి వేచియున్న భూ
వరులు చెలంగి యచ్చటికి - వచ్చిరనేకులు కాంతనారయన్
బొరసెను పుణ్యమిప్పుడని - భోరనఁగా విభవప్రయుక్తులై. 172

సీ. ఎచ్చోటఁగనినమ - త్తేభదానోదకా - ర్ద్రీకృతపరాగక - ర్దమతలంబు
లెచ్చోటఁగనినబా - హ్లీకదేశజాతాశ్వ - సంబద్ధరమ్యకాం - చనరథంబు
లెచ్చోటఁగనినసాంద్ర - యాతనుద్యుతినిరో - ధశ్వేతకేతుఛ - త్త్రవ్రజంబు
లెచ్చోటఁగనినన - రేంద్రసందోహాభి - రామవిభూషణ - రత్నరుచులు

గీ. నతిశయించెను తత్పురి - నాస్వయంవ । రావలోకనకుతుకయు - తాగతావ
నీవరస్తోమ విభవప్ర-భావసిద్ధిఁ । బరఁగుటనుజేసి కన్నుల - పండువుగను. 173

వ. ఆసమయంబున. 174

ఉ. ఏలలితాంగి రాజనుత - నింటికిఁజేర్చెనో యాలతాంగితా
మేలొనరింప నెంచి తటి-మేకొనె నేఁడని పుష్కరాక్షుఁడా
వేలుపుగాణకా విధము - వేచని తెల్పె నతండుఁదత్క్రియా
లాలసుఁడై యశోవతిత - లంపాడఁగూర్తును పొమ్మునీవనెన్. 175

వ. అనిచెప్పిన ననంతర వృత్తాంతంబునుఁ జెప్పుమని యడుగుటయును. 176

శా. జ్ఞానానంద మయస్వరూప! ఫణిరా - జక్ష్మాధరోత్తుంగ శృం
గానూనో పరిభాగనిర్మితమనో - జ్ఞాగారమధ్యోన్నత
స్థానస్థాపిత రత్నపీఠ! పరిశు - ద్ధస్వాంత! శాంతిప్రదా!
మానీంద్రార్చిత! పద్మనాభ! యలమే - ల్మంగామనోవల్లభా! 177

క. వనజ వనజావతారా!। ఘనరస ఘనరస సుపర్వ - గజరుచిరయశా!
ధనద! ధనదసఖివందిత!। యనఘా! యనఘాంగ! శార్ఙ్గ - హస్త! సమస్తా! 178

సుగంధివృత్తము.

కేసరీంద్రవిక్రమా! నృ - కేసరిస్వరూప! గో
త్రానుపర్వసేవ్య! భవ్య! - దాసవాంఛితప్రదో
ల్లాస! సుస్మితాస్య! రాస - లాసకప్రధాన! మం
గాసమేత! పావనా! సు - గాత్ర! లోకజీవనా! 179

గద్య.

ఇది. శ్రీమద్వేంకటేశ్వర వరప్రసాద లబ్ధానర్గళచతుర్విధ కవిత్వమహాత్త్వాభి
రామ, భూసురకుల క్షీరపారావారపర్వశర్వరీసోమ, శ్రీవత్సగోత్ర
పవిత్రాపస్తంబసూత్ర, సావిత్రీలక్ష్మీనృసింహార్యపుత్త్ర,
సుకవిజనవిధేయ, పిచ్చయనామధేయ ప్రణీతంబగు
విజయాశ్వచరిత్రంబను ప్రబంధంబునందుఁ
బూర్వభాగంబునఁ బంచమాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీమద్వేంకటేశ్వరార్పణమస్తు.

శ్రీరస్తు.

విజయాశ్వచరిత్రము

పూర్వభాగము

షష్ఠాశ్వాసము.

క. శ్రీ లోకత్రయపూజిత ! పౌలస్త్యసమాశ్రితాంఘ్రి - పంకజయుగళా !
లీలావతార ! వేంకట । శైలోపరివాస ! భక్త - జాలోల్లాసా ! 1

వ. దేవా యవధరింపుము—సద్గుణగణవిశారదులగు శౌనకాదులకుసన్నుతపుణ్యకథాశతాంగ సూతుండగు సూతుండిట్లనియె. నవ్విధంబునఁ గనకపురాధీశ్వరుండు నిజాత్మజాస్వయంవరంబుఁ బ్రకటించి, తదుత్పన్నవిలోకనాగతరాజలోకంబునకుఁ బ్రియం బెసఁగఁ దగినవిడుదులు చూపి, విడియింపసమర్థులగువారిని నియోగించిన, వారలత్తెఱంగునఁ గావించుచుండి రట్టిసమయంబున నట్రీపురంబున. 2

క. తటుకున నాఁడొకసంయమి । నిటలాక్షుఁడనంగఁదగిన - నిర్మలతరవి
స్ఫుటతేజోమయదేహుం । డెటనుండియొ పిలిచినటుల - నేతెంచి పురిన్. 3

మ. రమణీయోపవనాంతరంబునఁ గడున్ - రాజిల్లు కాసారతీ
రమునం బ్రోదిగనొప్పు రమ్యసహకా - రక్ష్మాజపార్శ్వంబునన్
గ్రముకస్తోమము చెంత వేలగుకుడుం - గశ్రేణికిన్ మధ్యభా
గమునం జొంపపుఁ బొన్ననీడఁ జలువల్ - గావించు పూఁబాన్పునన్. 4

క. నిరశనుఁడై పంచశర । జ్వరతాప మ్లానవదన - జలరుహుఁడగుచుం
బొరలుచుఁ బలుమరును మనో । హరియగు ముద్దియనుదలఁచి-యతిదైన్యమునన్. 5

ఉ. ప్రక్కను పుష్పతల్పమునఁ - బండినపీన మనోహరాకృతిం
జక్కనికన్నులన్ మొగిచి - శాంతముగా నిదురించువేళనే
నక్కునఁజేర్చి ముద్దుగొన - నైతిని మేల్కొనఁజేయనైతిఁ జేఁ
జిక్కినదక్కునే ప్రియముఁ - జెందికొనంగ నసహ్యఁడెంచినన్. 6

క. అనివగచి మాటిమాటికిఁ । దనవలచిన సుందరాంగి - తగఁగన్నులఁదోఁ
చిన భంగినైన కలవర । మునుఁజెందుచు బాళిమించి - ముదమేదిమదిన్. 7

సీ. తననర్మసఖుఁడుమం - దటఁజేరి తాల్మికి - మూలమా విషయము - ల్ముచ్చటింపఁ
గడుఁగూర్చుచెలికాఁడొ - కంకుమెల్లగఁదాళ - వృంతంబుఁజేకొని - విసరుచుండ

విడువకనిరతంబు - వెంటనుండుహితుండు - తాపోపశమనకృ - త్యములొనర్పఁ
బ్రేమఁబెట్టింపవ - ర్తించుమిత్రుఁడు వేంబ్ర - మెక్కువాడినపాన్పుఁ - జక్కఁజేయ

గీ. యట్టికార్యంబులెల్ల నిక్కట్టుగాఁగ । బుద్ధిఁదోఁచిననొల్లక - పూర్వవిరహ
వేదనార్ణవ భీకర - వీచికాప । రంపరలనురియుచునుండు - రాజసుతుని. 8

క. స్థితిఁగన్గొని యమ్మునిమది । నతనిశుభాకృతిని మెచ్చి - యంగజుమహిమన్
నుతియించుచు నటకుంజని । చతురత నాశీర్వదించి - చక్కని నిలిచెన్. 9

చ. నిలుచుటెఱుంగ కత్తులను-నిబ్బరపుందమి మోడ్చియుండియా
వలఁగనువిచ్చిచూచి ముని - వచ్చినయప్పుడ మీరలిందఱుం
దెలుపక యుంటిరేల?- యని - దిగ్గునలేచి నమస్కరించిమి
త్రులయపరాధ మిప్పుడిది - దూరకుఁడాతడవయ్యెనంచనన్. 10

క. కోపంబులేదుమాకున్ । నీపయిఁబంచాస్త్రబాణ - నికరానలకీ
లాపరితప్తుఁడవగుటన్ । బ్రాపింపదు బుద్ధియొండు - పనుల కెఱుఁగుదున్. 11

క. అనినగుచుం బలికినముని । తనలాగుం దెలిసెనని వి-తర్కించిరయం
బున నుపవిష్టునిఁజేసి స । వినయోక్తుల నిట్టులనియె - విజయాశ్వుఁడోగిన్. 12

శా. ఓయయ్యా! యెటనుండివచ్చెదరొ యెం - దోయాశ్రమంబిత్తఱిన్
మాయోగంబున దర్శనంబొదవె బ్ర - హ్మప్రాయులౌమీకునేఁ
జేయంగాఁగల కార్యమెయ్యదియొకో - శీఘ్రంబుగాఁబల్కుఁడా
హేయంబైన నసాధ్యమైన నగుమీ - యిష్టంబుఁదీర్తున్ వడిన్. 13

క. నావుఁడువిని యాసంయమి । నీవెంతటి కైనఁజాలు - నేర్పటివైనన్
లేవడినే నడిగెడిదియుఁ । గావింపఁగ వలసినదియుఁ - గలుగదొకండున్. 14

క. నాయాశ్రమస్థలంబును । నాయోగ్యతయుం బ్రతిష్ఠ - నడవడినీకే
లా? యడుగ; జెప్పినంతనె । చేయంగలదేమికలదు - చెపుమ? కుమారా! 15

వ. అనినవిజయాశ్వుండతనిఁగనియనఘా! సత్యంబదియట్టిదియ, యనిపలికియడుగుటఁజాలించి సముచితంబులగు నితరవిషయంబులఁగొంతవడిసంభాషించుచుండి, ప్రస్తావవశంబునఁ దనచరిత్రంబునుసాంతంబుగావివరించి, నేనిట్టిదుర్దశననుభవించుచున్నవాఁడనేమిసేయుదునని దైన్యంబుగాఁబలికిననతనికిమునివరుండిట్లనియె. 16

క. నేనాత్మదృష్టిచే ము । న్నేనీచరితంబుఁజక్క - నెఱిఁగితిఁ జెప్పం
గానేల నీదుదైన్యము । మానిచిపోవచ్చితింగు - మారా! వినుమా! 17

వ. మదీయతపోమహత్త్వంబుచే నంబరమార్గంబున హిమవంతంబుఁజూచుకోరికఁజనుచుండి నీయుపవనోపరిభాగంబునకరుదెంచి నీవిచ్చోటపల్లవతల్పంబునశయనించి యలయుచుం

డుటయుఁ జెక్కుడు పెక్కువిధంబుల నీకుపచారంబు లొనరించుచుండుటయుం గాంచి, నిమిత్తంబెయ్యదియో యని యోచించి యోగదృష్టిప్రభావంబున వృత్తాంతంబు నెఱింగికొని, నామనంబునఁ గనికరంబు జనించుటం జేసి నీయడరుమాన్చి పోవఁదలంచి నేనిపుడిటకుం జనుదెంచితి. రాజపుత్త్రికా! నీవింక శుభంబునొందఁగలవు. వగపువీడి ధైర్యంబవలంబింపుము. 18

చ. అనికకపాలనుండి యొక - యద్భుత సౌరభపుష్పమాలికన్
గొని, యిదె దేవమానవతతిం - గూర్చినదామము కంఠమందుఁ దా
ల్చిన శుభములొప్పసంగు మదిఁ - జింతలడంగు మహాత్ముఁడొక్కరుం
డనుపమమంచుఁ జెప్పి ప్రియ - మారఁగనిచ్చెను సుమ్ము దీనినిన్. 19

గీ. దీనినన్యుల కొసఁగరా - దైన నిపుడు । కనికరము మించె నీయెడఁ - గాననిచ్చి
పోఁదలంచితి నాకిట్లు - బుద్ధివొడమె । నిదిగొ! కైకొను మిదవునీ - కిష్టసిద్ధి. 20

వ. దీనిం దొలుతధరించునపుడొక నియమంబుగలదు. ఎట్లనిన, శుచియైకాని తాల్పరాదు. కావున శీఘ్రంబుగా నీవిచ్చోటఁగల కమలాకరంబున శిరస్స్నానంబుఁ గావించి ధౌతవస్త్రంబుఁ గట్టి భక్తియుక్తుండవై సూర్యునకు నమస్కరించి యటుపిమ్మట నీదండను కంఠంబున నలంకరించుకొనుము. దీని ప్రభావవిశేషంబువలన యభీష్టంబు సిద్ధించు నిది సత్యంబని యాశీర్వాదపూర్వకంబుగా కుసుమహారము నతని కొసంగి చాలఁదడవయ్యె నేనింకఁ బోయెదనని చెప్పి దిగ్గున మింటికుద్గమించి నిజేచ్ఛం జనియె నంత. 21

చ. సరగుననందుఁ బోటున నె - సంగడికాండ్రను నిల్పి యొక్కఁడే
యరిగి ముదంబుమీఱ ముని - యానతిలాగునఁ జేసి దండఁగం
ధరమునఁ దాల్చి నెంచి యటఁ - దామరసాకరమందుఁ జొచ్చి భా
స్కరుని మదిన్ స్మరించి యుద - కంబులలో మునిఁగెం దటాలునన్. 22

మ. అతఁడభ్భంగి మునింగి లేచి కనఁగా - నాశ్చర్యమాశ్చర్యమా
తతదివ్యాభరణాంబర ప్రసవసం-ద్దామాంగ రాగాద్యలం
కృతుఁడై నవ్యసుగంధబంధురమనః - క్లేశాపనోదానిలా
ద్భుతమౌ నొక్క మహామనోజ్ఞమగు క్రొం-బూఁదోఁటయందుండె తాన్. 23

గీ. అంతలోనవ్విధమున న - బ్జాకరంబు । తనయొఱుంగని యొకపురం - బునకుఁ గెలని
పుష్పవాటికయగుటయు-భూషణాదు । లపుడు తనకొదవుటయును-నతఁడు కాంచి. 24

క. ఇదియేమిమాయయొ తెలి । యదు నాఁడంగననుఁగూర్చి - యలయించినలా
గొదవెనిపుడు నాకీమా । రెదిసేయునొ దైవగతికి - నేమనవచ్చున్. 25

క. పిలువని పేరంటమునకు । వలె మునియరుదెంచె నతఁడు - వచ్చినదారిం
దొలఁగిచనక నాశోకపు । వులదండన్ జేనొసంగి - పోవఁగనేలా ? 26

ఉ. మాయతపస్విమాట నిజ - మాయతఁ డింపుగఁ బల్కినట్టియా
వ్యాయన భాషణంబులకు - హర్షముఁ జెందితి నమ్మి నేమదిన్
మాయురె! యెంతఁ జేసిచనె - మార్గమునం బయిఁబోవువాఁడు తా
నీయెడ కేగుదెంచి ; యిఁక - నెట్టి విచిత్రములావహిల్లునో ? 27

క. మునిరూపంబున నాదగు । మనుపటి దురదృష్టదైవ - మకటా ! ననుఁదా
రొక్కనిమరల నలంపఁగఁ బూ । నెనుగాఁబోలుం దలంప - నేఁడిభ్భంగిన్. 28

క. అతఁడే కారణమింతటి । వెతకును; జేయంగఁదగిన - విధితోఁ జదుయా
ప్రతిలేని భూషణాంబర । తతులోఁదవ్వుట మాయగాక - తథ్యంబగునే ? 29

క. అనినివ్వెఱయును సంశయ । మును దనమానసములోన - ముప్పిరిగొనఁగా
మనుజేంద్రనందనుఁడునిలి । చినచోటనె నిలిచియేమి - సేయుదు ననితాన్. 30

క. అటునిటు దిక్కులుగనుతఱి । నటఁబుష్పంబులను గోయ - నరుదెంచిన యు
త్కటగజయానలు కొందఱు । దుటఁదోఁచినఁ జరిగివారి - తోనిట్లనియెన్. 31

ఆ. ఇంతులార ! మీర - లెవ్వరెవ్వరిదియీ । పూవుఁదోఁట? యిచటి - పురికినామ
మెద్ది? దీనికధిపు - డెవ్వఁడు ? పేరేమి ? । తెలియఁబలుకుఁడెల్లఁ - దేటపడఁగ. 32

చ. అనవుఁడువారు వింతపడి - యౌర ! యిదేమి విచిత్రమమ్మ ! యీ
తనివచనంబు; లిట్లుకల - దా ! యిపుడీపురికేగుదెంచి తా
మనలఁబురంబు పేరడుగ - మారిఁక నేమనవచ్చు నిట్టి వా
రునుఁగలరే ? ధరిత్రిఁజతు - రుండితఁడెన్నఁగ నెల్లభంగులన్. 33

వ. ఇవిచాతుర్యంపుమాటలుగాక మఱియేమగు ? మనలఁబలుకరించుటకిదియొక సాకుఁగల్పించుకొనియెంగాఁబోలుననియొండొరులు మొగంబులు జూచుకొని ముసిముసినగవులునగుచున్నవారియందొక్కతె టెక్కులాఁడితక్కుపూఁబోఁడులంగని యితండుకడుసౌందర్యంబుఁగలవాఁడు. మిక్కిలియోగ్యుండై కనుపట్టుచున్నవాఁడు. ఇతనిశుభలక్షణంబులుచూడ రాజపుత్త్రుండుగాఁదోఁచుచున్నది. యెట్లైననయ్యెఁదానై మనలంబలుకరించియడిగినపుడు చెప్పకుండుటపాడిగాదని, యతనింజూచియిట్లనియె. 34

క. వినుఁడీపట్టణమునకుం । గనకపురాహ్వయముదనరు - ఘనుఁడగు శశిబిం
దునరేంద్రుఁ డేలుదీనిన్ । జనవందితుఁ డతఁడురాజ - చంద్రులలోనన్. 35

క. అతనికిఁగల దొకపుత్త్రిక । శతపత్త్రాంబకుని సతికి - సరియగులోక
స్తుతరూప భవ్యలక్షణ । యుతయది లేరెందునట్టి - యువతులుజగతిన్. 36

మ. ఇదియాజవ్వని పూవుఁదోఁటనుమి ! తా-నిచ్చోటికిన్ వచ్చి స
మ్మదలీలన్ విహరించుచుండుఁ జెలిమి - న్మమ్మందఱుంగూడి యా

మదిరాక్షీమణి సుస్వయంవరమసా - మ్యాంబై ప్రవర్తిల్లునేఁ
డిది మీకుం దెలియంగరాదె? నృపులిం - దే తెంచుచున్నారొగిన్. 37

ఆ. ఆమహోత్సవమున - కేమేము సరములు । గూర్పఁబూలఁ గోసి - కొనుటకిచటి
కరుగుదెంచి నార - మెఱులిందుఁ జొరరాదు । తెలియరే మొమీరు - తొలఁగిచనుఁడు. 38

వ. ఇదిభూపాలుని శాసనంబని చెప్పి, యశోవతిలావణ్యవిలాసవిశేషంబులును, విచిత్రంబైన యాకుసుమగాత్రిచరిత్రంబును వివరించి యామెమ్మెలాఁడి యతనితో మఱియు నిట్లనియె. 39

గీ. ఊవిదకోరినపురుషుఁడెం - దుండుటయును । నెఱుఁగఁజాలక శశిబిందు - నృపతి దాస్వ
యంవరముఁ జాటఁబంచె త - దర్థమిటకు । రాఁగలఁడు చూచివరియించు - రమణియనుచు. 40

క. జాగయ్యెను మాకిచ్చట । వేగమపోవలయు మేము - విరులంగొనియిం
దోగితము కాదు మెలఁగుట । బాగుగవిచ్చేయుఁడటకు - పరువడిమీరున్. 41

వ. అనిపలికి వారతనిచే ననుజ్ఞంగొని పురంబుఁ జొచ్చి యరుగుసమయంబున నొండొరులు తమలోన. 42

ఉ. ఈనవమన్మథాంగుని మ - హీస్థలిలో సృజియించియెక్కొ బ్ర
జ్ఞానిధియంచు నెంతయును - సన్నుతిఁగాంచె విధాతృఁడింతితా
వీనివరింపఁగాఁ దగదె? - వీనినిమించిన సుందరాంగుఁడెం
దైననుగల్గునే? యితఁడె - యానొకొయంగనగన్న దానిసిన్. 43

గీ. దైవమీతని నేదయఁ - దలఁచియిపుడు । మన నరేశ్వరపుత్త్రికి - మగనిఁజేయ
వలయు, నట్లయ్యెనేని సు - వర్ణమునకుఁ । బరిమళంబు ఘటిల్లిన - భంగినొప్పు. 44

వ. అనిప్రశంసాలాపంబులు బలుకుకొనుచుం జనిరయ్యవసరంబున విజయాశ్వుండాయువతులవలనఁ దానువినినవృత్తాంతంబంతయు నందనకు సంబంధంబగుయుపంతంబుగాఁ దోఁచిన, యోజించి, తలఁపనితలంపుగా మునియొకండరుదెంచి పుష్పమాలికనిచ్చుటయు, జలాశయంబు నిమిషకాలంబున కుసుమవాటికయగుటయుఁ, దానుకనకపురంబను పట్టణము చెంత నుండుటయు నిత్యాదివిశేషంబులు తలఁచి, దైవమాయకు మిగుల నాశ్చర్యమొందుచు నింక నెట్టివిశేషంబులు వొడమునో చూచెదంగాక యని నిశ్చయించి సందర్భంబులం బట్టి తానువలచిన యెమ్మెలాఁడి యమ్మహీకాంతాత్మజయెయైయుండునొకో, యనిసంశయించి, తదీయస్వయంవరమహోత్సవాలోకనాభిలాషయతిశయింపనచ్చోటు విడిచి నగరంబునఁ బ్రవేశించియప్పుడు. 45

మ. కనియెన్ వాసవ నీలకల్పితగవా - క్షస్తంభ మాణిక్యకు
డ్య నభోమండలచుంబితాగ్రమణి హ - ర్మ్యభగ్నశిలాగోపు రా

భినుతానూనసువర్ణమంటప లస - ద్విఖ్యాతనానాసుర
త్ననికాయస్థగితాభిరామ గృహయు - క్తంబై నయామేల్పురిన్. 46

గీ. కాంచివిజయాశ్వ్యుఁడానంద - కలితుఁడగుచు । నచ్చెరువునొందిదైవమా - యాప్రభావ
మనవలయుఁగానియొండుగా - దన్యమైన । నింతలోనిచ్చటికిఁజేర - నెవ్వఁడోపు. 47

ఉ. హెచ్చినమోహవేదన స - హింపఁగలేక తపించుచుండిన
న్నెచ్చెరఁగావఁగాఁదలఁచి - నేఁడిటుదైవము మానివోలెఁదా
వచ్చి నిమేషమాత్రమున - వాంఛనుదీర్పఁగనేమొతెచ్చె న
న్నిచ్చటికిన్ ఫలాఫలము - లెప్పటికెట్టివో కానవచ్చునే? 48

వ. అని తనలోఁదానుతలపోయుచు, నప్పాటంగల విశేషంబులఁబరికింపుచుఁ గొంతవడి యటునిటుంబరిక్రమింపుచుండె, పిమ్మట స్వయంవరోత్సవాలోకనకౌతుకాయత్తచిత్తులై, ముహూర్తసమయంబు సమీపించెనని బహువిధాలంకృతదేహులై కడువడిం జనుచున్న రాజసమూహంబుతోడంగలిసియరిగి, యనల్పశిల్పికల్పనాభిరామంబును, మణిగణస్థగితశాతకుంభకుంభసంభృతస్తంభశోభితంబును, రమణీయగారుత్మతమణికీలితమకరతోరణాలంకృతంబును, సురుచిరహరినీలనికరనిర్మితతరాతరవాతాయనసముదయవిరాజితంబును, మనోహ్లాదకరపరిమళమిళిత మందమారుతప్రసారణకలితంబును, నరేశ్వరసముదయోపవేశార్హ వివిధరూపప్రకల్పితరత్నపీఠవితానభాసురంబును, రాజన్యసందోహాలంకృతవిభూషణజాలజాతనిరుపమానప్రభా పరిపూర్ణంబును, విశాలంబునునగు కల్యాణమహాకూటంబుం బ్రవేశించి, యటవేచియున్న సచివపుంగవుండు రాజానుమతింబూని భయభక్తివినయవిధేయతలెసంగనొనరించిన సత్కారంబులఁబరితృప్తినొంది తోడనుండు వారలుందానును నుచితాసనంబులనలంకరించియున్నంత భేరీమృదంగాదినానావిధవాద్యఘోషంబులుమిన్నుముట్టుచుండె. నాసమయంబునఁ గనకపురాధీశ్వరుండుసంతసంబెసంగఁ దనపుత్త్రికందోడితేరఁదగువారలఁబుత్తెంచిన. 49

చ. సులలితమందగామిని యశోవతియత్తఱిఁ జిత్తమందు నే
వలచిన రాజనందనుఁడె - వల్లభుఁడౌననిపల్కె మానిమ
న్నలఘుతర ప్రభావయుతుఁ - డమ్మహనీయుఁడు సెప్పినట్టియా
పలుకుఁదలంపఁ బొల్లగునె? - భానువిధుల్గతిఁ దప్పిపోయినన్. 50

ఆ. సకలదేశవరులుఁ - జనుదెంచియున్నవా । రిచటికంచువింటి - నిపుడురాజు
లెల్లరరుగుదేర - హృదయేశ్వరుండేల । రాకయుండు? దెలియ - రాదునిజము. 51

ఆ. వచ్చియుండెనేని - వరియింతుఁగనుఁగొని । మనుజపతులయందు - మత్ప్రియుండు
గానరాకయున్నఁ - గామాగ్నికర్పింతుఁ । దనువు, నొరులనొల్ల - ననుచుఁదలఁచి. 52

వ. మనోజ్ఞానర్ఘాంబరరత్నాభరణంబులుధరియించి పరిమళకలితాంగరాగప్రసూనమాలికాదు
లంగైచేసికొని, మేఘంబులనుండివెలువడు క్రొక్కాఱుమెఱుంగుదీఁగెయుంబోలె నిజ
హర్మ్యంబుననుండివెలువడియలంకృతాంగులైనసఖీజనంబులుపరివేష్టించిచనుదేరన్పాల
సన్దోహంబున్నరమణీయకూటంబునకుంజనుదెంచుచున్నసమయంబున. 53

సీ. తెలిఱెక్కతుదనాటి - సెలనుమించఁగఁజాలు - గోముఁగల్గినముద్దు - మోముతోడ
దేనెచేతులగుంపు - తోనెనయైయొప్పు - కొమరైనయట్టిముం - గురులుదనర
నైదుకన్నులవాని - యాలినిఁబోలిన - సుందరాకారంబు - శోభిలంగ
నిరుపండ్లనిరసించి - పరిహాసింపఁగఁజాలు - బెడఁగుఁగల్గినచిఱు-నడలుపొసఁగ

గీ. నొక్కవిరిబోణి యెటనుండి - యొక్కొయపుడు । వనితముంచట డిగ్గన - వచ్చినిలిచె
మేదినికిడిగివచ్చిన - మించుభాతిఁ । గరమురాజిల్లు మణిశిలా - కయునువోలె. 54

చ. అటుచనుదెంచి వింతపడి - యాట్టికనుంగొనుచున్నయట్టియా
కుటిలవినీలకుంతలను - గొబ్బునఁగౌఁగిటఁజేర్చి కాంత ! నీ
విటులనెఱుంగనట్లుకనె - డేల ? ననుఁగ మఱవంగనౌనె ? ప్రా
కటవిభవప్రమత్తులకుఁ - గల్గవొ పూర్వవివేకసఖ్యముల్. 55

క. దుర్గగుడినుండి యంబర । మార్గంబునఁదెచ్చి నిముస - మాత్రములో నీ
దుర్గతిఁదొలంచి యీయం । తర్గేహముఁజేర్చినట్టి - దాననుహేమన్. 56

క. అడయాలముఁ జెప్పితిఁగద । పడతీ ! యిప్పుడైనగుఱుతుఁ - బట్టితివెనన్
నుడువుమనుటయు యశోవతి । కడుసంతసమొంది యపుడు-గారవమొప్పన్. 57

క. వందనముఁజేసి తొల్లిటి । చందముగా కిపుడునీదు - సౌందర్యము మిం
చెందెలియలేక నాలో । సందేహము గదిరిపలుకఁ - జాలకయుంటిన్. 58

క. నేరముగ నెంచకనవుఁడు । నారా ! నీమీఁదగోప - మడరునె ? మదిఁబూ
జారిపయిఁ గినియుదేవత । కేరీతిఁజరుగుఁబూజ - లిల ? ననినగియెన్. 59

మ. నగినందానును నవ్వి రాజసుత, పుణ్యంబెట్టిదోకానినేఁ
దగువేళంగనుఁగొంటినిన్ను నినుసందర్శించుభాగ్యంబురే
వగఁజేకూరునొ యింకనంచుమదిలో - భావించుచుంటింజుమీ !
భగవంతుండిపుడిందుఁదెచ్చెను తగం - బ్రాప్తించె నాకోరికల్. 60

క. కృపవీడకు మనిపలికిన । నిపుడీచటికిఁ బయనమైతి - నెటఁగింపవెయో
చపలాక్షీ ! యనియచ్చర । విపులాధరకుచయడిగెను - వేడుకమీఱన్. 61

వ. ఇట్లడిగిన యచ్చరమచ్చకంటింజూచి విలాసవతియగుయశోవతి తానుకాళికాలయంబున
నుండి గృహంబునకుంజేరిన పిమ్మటంజరిగినవృత్తాంతంబంతయుందెలిపి, మదీయజన

కుండు నేఁడుస్వయంవరముహూర్తంబు నిర్ణయించియున్న కతంబున సకలదేశాధీశ్వరులును సనుదెంచి తదర్థంబునిర్మింపఁబడిన రమణీయంబగుకూటంబున సమావేశమై యున్నవారు. తండ్రియానతినిపుడచ్చోటికిఁబోవుచున్న దానను. ప్రయాణంబైనసమయంబునం దొలుత నీసందర్శనంబుగలుగుటజేసి యింకనాయభీష్టసిద్ధికాఁగలదు. 62

క. అనిపలికిన హేమతగకున్ । వినిమోదముఁజెందియనియె - వెలఁదిరో ! యిదినే
నును నెఱుఁగుదునైనను నే । మనియెదవో చూతమనుచు - నడిగితినిన్నున్. 63

వ. నేఁడు నీస్వయంవరముహూర్తంబునిశ్చయింపఁబడియుండుట నెఱింగి నేనుత్వరితంబుగాఁబుష్కరునిపాలికింజని, యతనికీవృత్తాంతంబుఁదేటపఱచి, భవత్ప్రియుండగురాజకుమారునిచ్చోటంజేర్పుమనియు, నాలస్యంబొనరించిన మిక్కిలిదవ్వననుండువాఁడగుటంజేసి యింతటిసమీపకాలంబుననిర్ణయింపఁబడియున్న లగ్నమునకురాఁజాలక యతండొకవేళఁబ్రయాణంబుగాకుండునేమోయనియునటులనయ్యెనేనియతనికై నానాకష్టంబులుం జెందిన యశోవతియభీష్టసిద్ధిగాకపోవుననియు, కోరికసమకూడకున్నఁబ్రాణంబులఁబాయుంగాని యాచానయన్యులవరింపదనియు, సుగుణవతియైన యాయశోవతికింబ్రియంబొనర్చుట మనకుగర్తవ్యంబనియుఁ బ్రబోధించిన, నతండునామాటలాలించి, యేతత్కార్యంబునొనర్చుటనీకుంబోలె నాకును నావశ్యకంబగుంగావున, సదుపాయంబుఁజింతించి రాజపుత్త్రునిఁదప్పకలగ్నకాలంబునకుం గనకపురంబుఁజేర్చెద మదీయప్రభావంబును నీవెఱుంగనిదానవుకావుగదా ! నామాటనమ్ముమనిపలికెచని, విచిత్రంబగు నొకతంత్రంబున నీమనోహరునిచటికిం జేర్చి, యావింత యుదంతంబంతయు నాతోడవచియించిచనియె. నీకీవిషయంబుఁదేటపఱచిపోవఁదలంచి నేనిపుడిచ్చోటికిం జనుదెంచితి నిపుడురాజపుత్త్రుండు స్వయంవరకూటంబునన్నవాఁడు. నీయందుమాకుం గలప్రియంబుకతంబున నీకుంబ్రత్యుపకారంబుగా మేమిరువురమును నిట్టికార్యంబుఁ జేయసమకట్టితిమి. నీకింకశుభంబుగలుగుఁగాక. 64

క ద్విరదనిభయానచనికని । వరియింపుము వలచియున్న - వానిఁబ్రీతిన్
బరిణయమై నీపతనినిఁ । గరమొప్పఁగఁ గూడిసుఖము - గనుమనయంబున్. 65

క. అనిచెప్పి మోదమున దీ । వనలొసఁగి వియచ్చరప్ర - వాళాధరత
త్క్షణమతిరోహితయయ్యెం । జనియెయశోవతియురాజ - సభకున్ వేడ్కన్. 66

సీ. హంసయానలతాంగి - యనిచూచువారలే - కరిరాజగామినిఁ - గాఁదలంప
వనజాతముఖికాంత - యనిచూచువారలే - పూర్ణచంద్రాస్యఁగా - బుద్ధినెంచ
నబ్జలోచనలేమ - యనిచూచువారలే - సారంగనేత్రఁగా - సంశయింప
నళికులాలకభామ - యనిచూచువారలే - హరినీలకురులఁగాఁ - బరిగణింప

గీ. వినుతశక్తినిమూర్తి భ-వించివచ్చు । రమ్యతరమైన శృంగార - రసమసంగ
సఖులుసేవింప నెఱనీటు - సొరుమీఱ । నొనరఁగావచ్చె భూపతు-లున్నయెడకు. 67

క. ఆయువిద చక్కఁదనముం । బ్రాయమ్మును హొయలుఁగాంచి - భ్రమఁగొనియారా
రాయనిమెచ్చుచుఁ గడుమో । హాయత్తస్వాంతులైరి - యటఁగలరాజుల్. 68

సీ. మెలఁతయోఁ గ్రొక్కాఱు-మెఱుఁగొక్కొనిక్కంబుఁ-దెలియంగరాదని-పలుకువారు
నతివయోస్మరమోహ - నాస్త్రమోనిక్కంబుఁ - దెలియంగరాదని - పలుకువారు
ముదితయోపూర్ణశశీ - ముఖమొక్కొనిక్కంబుఁ - దెలియంగరాదని - పలుకువారు
గాంతయోద్విజరాజ - కళయొక్కొనిక్కంబుఁ - దెలియంగరాదని - పలుకువారు

గీ. నట్టైకనువారు నిర్విణ్ణు - లైనవారు । సంచలించెడివారు వ - ర్ణించువారు
నుస్సురనువారలునుఁదల - లూఁచువారు । నగుచుఁగలవరమందిర - య్యావనిపతులు. 69

ఉ. చంచలవీక్షణంబులును - జక్కనిముద్దుమొగంబువిద్యుతి
న్మించు శరీరకాంతియును - మెల్లనియానము మీఁదికిన్మిటా
రించినచన్నుదోయి యతి - రేకములైన పిఱుందులున్నిరీ
క్షించి శుభాంగిపైవలపుఁ - జెందనివాఁడొకఁడైనలేఁడటన్. 70

గీ. అపుడువిజయాశ్వుఁ డాయింతి - నట్టెచూచి । యానిసినినేగనుంగొన్న-యదియునాదు
మదినిహరియించి కొనిపోయి-నదియునిదియ। సందియములేదుకలవుల - క్షణములెల్ల. 71

గీ. మాయముని నన్నునిటఁజేర్చె - మంచిదయ్యె । నంచుఁబొంగితి నీమంద - యాననన్ను
దాపరించునో యొండ్లపైఁ-దలఁపుఁగొనునో। దైవతంత్రమెట్టిదో యని-తలఁచుచుండె. 72

క. అత్తఱిజనకుని యానతి । నత్తలిరుంబోణి సకియ - యపుడిచ్చినయ
త్యుత్తమ సుమదామముఁగొని - చిత్తజుసామ్రాజ్యలక్ష్మి చెలువునవేడ్కన్. 73

క. కైదండయొసఁగి యొక్కతె । లోదరిపార్శ్వమున వచ్చు - చుండఁగనుల స
మ్మోదంబును వానయునా। పాదిల్లంగులుకునడలు - పరఁగహొయలుగాన్. 74

వ. రాజసమూహమధ్యంబునం బ్రవేశించి, నిజమనోహరావలోకనకౌతూహలాయత్తచిత్తయై
క్రమక్రమంబుగా నందఱంగనుంగొనుచు మెల్లమెల్లగాఁజనుచున్న సమయంబున. 75

ఉ. ఎవ్వనిఁగోరునో చెలువ - యెవ్వనిపైఁ దనచూడ్కినిల్పునో
యెవ్వనిమీఁద నిచ్చయొకో - యెవ్వనికిం బ్రియపత్నియౌనోయిం
దెవ్వనిపూర్వపుణ్య ఫల - మిత్తఱిఁజేకుఱునోయటంచుఁదా
నవ్విజయాశ్వుఁడప్డు మది - యందున సంశయమొందిచూడఁగన్. 76

సీ. అదెనన్నుఁగాంచుచు - న్నదివరించునటంచు - లేనిగాంభీర్యంబుఁ - బూనెనొక్కఁ
డదెనన్నుడాయుచు - న్నదివరించునటంచు - తొడవులసవరింపఁ - దొడఁగెనొక్కఁ

డదెనన్నుఁ జూపుచు - న్న దివరించునటంచు - నీటుగామీసలు - దీటెనొక్కఁ
డదెనన్ను మెచ్చుచు - న్న దివరించునటంచు - హాయటంచుఁగనుచుఁగూర్చుండెనొక్కఁ
ఆ. డిటులనచటఁగలమ - హీపతులందఱు । ననువరించునబల - ననువరించు
ననువరించుననుచు - నమ్మిపీక్షింపఁగా । వారినెల్లఁగడచి - వారిజాక్షి. 77

ఉ. కేరళశూరసేన కురు - కేకయ మత్స్యవరాటలాటగాం
ధారసురాష్ట్రబర్బర వి - దర్భకిరాత కళింగవంగకా
శ్మీరపుళిందపారసిక - సింహళబాహ్లికముఖ్యదేశపృ
థ్వీరమణావళిందనమ - దింగణుతింపక పోయియొక్కెడన్. 78

క. తానంతటఁగనియె సతీ । మానసమానసభవున్ స-మంజసవిభవున్
ధీనిర్జిత సురగురువున్ । భూనాథతనూభవున్ సు-ముఖుహృత్ప్రభవున్. 79

మ. కనిసంతోషములజ్జయుం బ్రియమునం - గర్భంశ మొప్పారమో
హనపుంజాడ్యులు సొంపుఁబెంప మునివా - క్యంబాత్మలోనెంచి యొ
య్యనడాయంజనఁగాఁ దలంచుమదిఁ దై - న్యంబేది శంకించుఁ గ్రీఁ
గనులన్ మాటికిఁజూచుఁ ద త్తఱపడున్ - గాఢానురాగంబునన్. 80

ఉ. కాంచనగాత్రి చూడ్కిత్రుటి - కాలములోఁ బ్రసరించెవింతగా
నెంచఁగవేయిమాఱులు హృ-దీశునికంఠముపైఁగరస్థర
మ్యాంచితసౌరభప్రసవ-హారముపైనటఁగాంచువారికిం
జంచలనేత్రయాటపుడు - సత్యముగాఁ గనుపట్టుచుండఁగన్. 81

సీ. తారకానికరమ - ధ్యంబునఁజెలువొందు - పూర్ణచంద్రునిభంగిఁ - బొలుపుమించి
విబుధబృందములోన - విష్టరశ్రవుపోల్కి - నిరుపమానోత్సాహ - గరిమఁదనరి
గ్రహములయందుభా - స్కరునిచందంబున - వినుతతేజస్ఫూర్తి - విస్తరిల్లి
మృగసమూహంబున - మేటిసింగముమాడ్కి - గాంభీర్యధైర్యాల - క్షణములెసఁగి
గీ. యచటినరపతులకునెల్ల-నధికుఁడగుచు । మిగులఁజెలువొందు విజయాశ్వ-మీఁదిదృష్టి
మరలిరాకున్నఁ ద్రిప్పఁగ-మనసుపోయి । తానునటనుండి రాలేక-దగులువడియె. 82

వ. అప్పుడాకప్పురగంధి యెట్టకేలకనొక్కింతధైర్యంబు నవలంబించి తత్క్షణంబున. 83

క. డాయఁగజనుటయు మరుఁడొహో । హోయని పెల్లార్చిపేర్చి - యుగ్మలిపెనుచం
దోయికి నడుమన్ సూటిగ । నేయంగాఁదొడఁగెఁగడిమి - నిషుపంచకమున్. 84

క. ఆయములిపివానిశితనుమ । సాయకహతికిందలంకి - సఖియంసముపైఁ
జేయూఁదియొరిగెనపుడా । హా ! యని నిముసంబుసోలి - యంగన; యంతన్. 85

ఆ. మనసుదృఢముఁజేసి - తనలాగునవ్వేఁటి । వారెఱుంగకుండు - వగనటించి
మందగమనమొప్ప - మదహంసిచాడ్పునఁ । జిత్తచోరుమెచ్చి - చేరఁబోయి. 86

సీ. వీఁడెకదా! లోక - వినుతసుందరమూర్తి - యైననాహృదయాప - హారకుండు
వీఁడెకదా! నిసి - వేళనాశయ్యపైఁ - బవళించియుండిన - ప్రమదకరుఁడు
వీఁడెకదా! మోహ - వివశాత్మనగునన్ను - విడిచిపోయినయట్టి - విధుముఖుండు
వీఁడెకదా! పెక్కు - విధములవేఁడినఁ - గనువిచ్చికననున్న - వినుతయశుఁడు

గీ. వీఁడెకద! నేనువలచిన - విభవశాలి । వీఁడెకద! మానిచెప్పిన - విమలగుణుఁడు
వీఁడెకద! సర్వలక్షణా-న్వితుఁడుఁబ్రియుఁడు । కంటెనిప్పుడు కన్నుల-కఱవుదీఱ. 87

క. అనితనకుం బెన్నిధియ । బ్బినగతిఁగోల్పడినమణిల - భించినభంగిన్
మనమున నుప్పొంగుచుమో । మునమందాక్షంబువలపు - ముడివడిపెనఁగన్. 88

చ. ప్రియమెసఁగంగఁబైఁట సవ - రించుచుసాధ్వసమొప్పలోకవి
స్మయకరమంగళాంగవిల - సత్ప్రభలుల్లసిలంగలోచన
ద్వయిఁబరితోషవారి కణ - వర్గముజాఱనొయారిచేతులన్
రయమునఁజాఁచి యచ్చటిధ - రావరులందఱుఁ జూచుచుండఁగన్. 89

క. చరణములువడఁక బులకాం । కురములుమైమొనయఁజెమట - గుబ్బతిలఁగని
బ్బరపుఁదమి నతనిగళమునఁ । దరుణీమణి వేడ్కఁబుష్ప - దామమువైచెన్. 90

గీ. వైచిసిగ్గొనరఁగఁదల - వాంచిచెంత । నిలిచెనపుడొక నూత్నమా - చెలువుదోఁచెఁ
జెలువముఖమున విజయాశ్వుఁ-డలరెఁజాలఁ । జిత్తజునిరాజ్య రమనుఁదాఁ-జెందినట్లు.

ఉ. ఆవిరిబోణియందమును - నారుచిరాస్య కుమారురూపమున్
భూవరులట్టిచూచి తగుఁ - బోజతవీరలకుంగడానికిం
దావిపొసంగినట్లగు వి-ధాతృనికూర్పిదియంచుమెచ్చిసం
భావనఁజేసి రీర్ష్యతమ - భావములందు వహింపకత్తఱిన్. 92

వ. అంతఁ గనకపురాధీశ్వరుండు విజయాశ్వుని మిక్కిలిగౌరవించి, యతనివలన వలయు విషయంబులెఱింగికొని, విధ్యుక్తంబుగావివాహంబుఁగావింపనెంచి యక్కార్యంబు నెఱవేరునంతదనుక రాజులనెల్లనిలువుండని ప్రార్థించి యొప్పించుకొని, తద్వృత్తాంతం బురుచిరాస్యమహీపతికిం దెలిపి, బంధుమిత్రపరివారసమేతంబుగాఁనతనిదోడ్కొనివచ్చుటకుఁదగినవారింబుత్తెంచిన, వారును శీఘ్రగమనంబున శ్రీపురంబునకుంబోయి, తపపుత్త్రిండువోయినజాడనెఱుంగఁజాలక జాలఖిన్నుండై వనరుచున్నయన్నరపతిని యుచితభంగిసందర్శించి నడచినయుదంతంబును సాంతంబుగానివేదించి ముహూర్తంబు సమీపముగానుండుటంజేసిత్వరితంబపయనంబుసాగించుటయుక్తంబనిచెప్పిన నతండు తద్విష

యంబునాలించి సంభ్రమాశ్చర్యానందమగ్నమానసుండై దైవఘటనంబట్టిదయ్యెనని నిశ్చ
యించి, ప్రయాణసన్నాహంబుంగావించి యప్పుడు. 93

చ. ప్రియసుతు పెండ్లికిందగిన - పెద్దలనాప్తుల బంధుమిత్రసం
చయమును బిల్వఁబంచి తగు - చందముగాఁ బయనంబుఁజేసి ని
ర్ణయమగులగ్నవాసరము - నాటికిఁదప్పకఁజేరులాగునన్
రయమున నేగుదెంచె ఘన - గర్వచతుర్బల సంయుతంబుగన్. 94

చ. కనకపురీశ్వరుండతని - గౌరవమొప్పఁగఁ దోడ్కితెచ్చి తా
వినయమెలర్ప మేలడిగి - వేడుకతోఁ దగువాటఁ దక్షణం
బునవిడియించె నంతగుణ - భూషణుఁ డా విజయాశ్వుఁడుబ్బి సన్
జనకునకుం బ్రణామములు - సల్పి వచించె నుదంతమంతయున్. 95

ఆ. అతఁడు సుతుఁడు సెప్పి - నట్టివృత్తాంతంబు । వినిమనంబులోన - వింతపడుచు
నిదివిధాతచెయిద-మెవరేమిచేయుదు । రనుచుపలికి పెండ్లి - కనుమతించె. 96

క. ఆనాఁడె పెండ్లిలగ్నము । గాన నొనర్పంగఁదగిన - కార్యములెల్లన్
బూనినువర్ణపురీశుని । యానతిఁగావించి తెలిపె - రఘుడునియుక్తుల్. 97

ఉ. పిమ్మటఁగార్య వేదులగు - పెద్దలయానతి నింపుమీఱవే
గమ్మున నుష్ణవారినిడఁ - గాజలకంబొనరించి మంచియో
గ్యమ్మగు వస్త్రభూషణ సు - గంధవిలేపనమాలికాచులన్
సమ్మతిమైఁధరించి హరి - చందముగా విజయాశ్వుఁడొప్పఁగన్. 98

వ. అపుడు కొందఱుమందయానలు నృపనందనం బెండ్లికూతుకినిం జేయఁబూని సంతసంబున
నయ్యంబుజాక్షిం దోడ్కొనివచ్చి పసిండిగద్దియపైఁగూర్చుండఁజేసిరట్టియెడ. 99

గీ. తరుణికొకలేమ సంపంగి - తైలమంటి । మేనపరిమళయుక్తమైన - మెఱుఁగురాచి
పలుకులెడపిననునిబిండి - నలుగుఁబెట్టి । కలియనటికలినిడితోమి - జలకమార్చె. 100

క. పడఁతుకకొక్కతె సెరులం । దడియొత్తెనుచిక్కుడల్చెఁ - దగనొక్కతెయే
గృపధూపమిడియెనొక్కతె । కదుసొంపుగ నొకతె కీలు - గంటుగముడిచెన్. 101

మ. చెలువొంబంగరు వన్నెచీర నొకరా - జీవాక్షి కట్టెన్ సము
జ్జ్వలరత్నాభరణంబు లొక్కతెయిడెన్ - సొంపొప్పఁగాఁగాటుకం
దిలకంబున్మఱియొర్తు పెద్దఁదొడిగెన్ - చేటంచు పైఁ రాణికం
చెలనొక్కర్తుక యొర్తుపూవులనుగై - సేసెన్ ముడిన్ గాంతకున్. 102

గీ. పునుగు నత్తరుఁగుంకుమ - పూజవాజి । మేళనముఁజేసిపన్నీట - మెదిపిపచ్చ
కప్పురముఁగూర్చి నూరినగంధమలఁదె । భామకొకలేమ ఘుమఘుమ-పరిమళింప. 103

వ. ఇట్లు సర్వాలంకారశోభితులై, యశోవతీవిజయాశ్వులు రతీమన్మథులోయని చూపరు
లకు సంశయము పొడమం దగులాగున నొప్పుచున్న యయ్యవసరంబున. 104

చ. తడవొనరింపఁగాఁ దగదు - దాకొనె లగ్నమటంచు పెద్దల
ప్పుడు విజయాశ్వునిన్ నృవర - పుత్త్రిని రమ్యవివాహవేదికన్
బడిబడి రుక్మపీఠములపై - సుపవిష్టులఁ జేసి తొల్త నే
ర్పడఁగ గణేశ్వరార్చనము - భక్తి నొనర్చిరి భావుకాప్తికిన్. 105

చ. వెలయఁ బురోహితార్య పృథి - వీసురవర్యులు కూడి యంతఁ ద
త్కుల మరియాదలం దనవి - గొబ్బున శాస్త్రవిధిన్ బొనర్పఁగా
వలసిన కార్యముల్ల నపి - వావిరి నందఱు మంగళాష్టకం
బులఁ బఠియించి వైదువులు - పూవులు సల్లిరి సంతసంబునన్. 106

క. మంగళతూర్య రవంబులు | నింగిఁ బ్రతిధ్వనుల నీన - నిలువక మొఱసెన్
సంగీత నినదములు గణి | కాంగనల విలాసనర్త - నాదులు మించెన్. 107

క. ప్రాకట వస్త్రాభరణా | స్తోకాలంకారరుచులు - తొలఁకంగఁ బికా
ళీకల నాదంబులగా | రీకల్యాణంబుఁ బాడిరి సరోజాస్యల్. 108

వ. తదనంతరంబున విప్రజనానుమతిం గొని సుముహూర్తంబునఁ బురోహితుండు గృహ
దేవతార్చనంబు నిర్వర్తించి పెద్దలాశీర్వదించి యొసంగిన మాంగల్యంబును, తండులఫలపుష్ప
హారిద్రాకుంకుమసహితంబైన పసిఁడిపళ్లెరంబున నిడి పూజించి, యోగ్యులగు పెద్దలచే స్పృశిం
పఁజేసి, తడవొనరింపక విజయాశ్వునిచే నొసంగిన. 109

క. పొంగుచు శుభలగ్నంబున | నంగజసామ్రాజ్యలక్ష్మి - నలమెననఁగ స
న్మంగళ సూత్రముఁ గట్టెను | భృంగాలక గళమునందు - విజయాశ్వుఁడు తాన్. 110

గీ. అతుల మాంగల్యమును గట్టు - నట్టివేళ | భూపతుల జయధ్వనులును - బుధజనముల
దీవనల యారవంబును - దిశలు ముట్టెఁ | జాలఁగా వాద్యనిచయఘోషంబు లెసఁగె. 111

క. చెలువుండును జెలువయు శిర | ములపై నొండొరులు మంచి - ముత్తెంబులు దో
యిళులఁ గొని యాసలూరఁగఁ | దలఁబ్రాలం బోసికొనిరి - తద్దయు వేడ్కన్. 112

గీ. పంచశరనీపటిమ యింక - భగ్నమగును | పొమ్మటని ధూళిఁ దూర్పునఁ బోసెననఁగ
గందవడి దోయిటం గొని - సుందరాంగి | నగుచుఁ బతిమీఁద నొయ్యన - నెగయఁ జల్లె. 113

క. పటుగ విజయాశ్వుఁడును దా | నటువలెఁ గావించెఁ జూచి - యటఁ గలజవరాం
డ్రిటు తగునని గురుకుచములు | కిటకిట నొరయంగ నొరిగి - కిలకిల నవ్వన్. 114

గీ. విప్రసాధ్వీమణులు చాల - వేడ్క మీఱ | భాసురంబైన ముత్యాల - పళ్లెరములఁ
బూని మంగళములు బాడి - పొసఁగ హార | తులను బట్టిరి వేడ్కవ - ధూవరులకు. 115

గీ. పొగడిరందఱు నృపులును - భూమిసురులు । చెలఁగియాశీర్వదించిరి - కులజాలిష్టు
లెంతయును సమ్మదము నొంది-రెల్లజనులుఁ । దృప్తిఁగొని హర్షవార్ధిలోఁ-దేలిరంత. 116

వ. శశిబిందునరేంద్రుండిమ్మహానందకందళితహృదయారవిందుఁడై, భూసురబృందంబులకును నర్థిజనసందోహంబులకును, జాంబూనదాంబరాభరణంబులును, ధనధాన్యమణిగణచ్ఛత్ర సుందరమందిరసముదయంబులునురథగజతురంగగోనిచయాగ్రహారంబులును,యథేష్టంబుగా నొసంగి, మృష్టాన్నపరితుష్టులంగావించి మించినప్రియంబున దేశాంతరాగతమహీవర నికరంబులఁగరంబుగౌరవించి, సముచితసత్కారంబులొనరించియందఱుఁదగువిధంబున వీడ్కొలిపె, నయ్యవసరంబునరుచిరాస్యుండుతానునుస్వపురంబునకుం బ్రయాణంబగు టయుఁగనక పురీశుండతనివారించి కొన్నిదినంబులందునిలువఁబ్రార్థించిన నతండియ్య కొని యచ్చోటనిలిచె, నిట్లువివాహమహోత్సవంబు నిర్విఘ్నంబుగా నెరవేరుటయు నటుపిమ్మట. 117

శా. నేఁడేమంచిముహూర్తమంచు చెలులే - ణీనేత్రనారానుతున్
సాఁడేకూర్పఁదలంచి యాపవలువి - న్నాణంపు భావోక్తులన్
ఱేఁడబ్బెన్మనమేలనింకఁ బనితీ - ఱెన్బల్కఁగాఁబోదుతాఁ
దేఁడున్బో ప్రియుఁగూడినేఁటినిసి సం - తృప్తిన్గడున్మేలగున్. 118

గీ. పోదమింకేమిమాటలీ-పాలఁతితోడ । పనులతోఁబల్కదని సఖుల్ - బరిహసింపఁ
బులుకుపులుకునఁ గనుచుఁ గ-న్నులనునీరు ।నించుటీక్షించినగికాఁగ - లించివారు. 119

క. కాంచనగాత్రికి మదిలోఁ । గించఁదొలంగంగ బుజ్జ - గించిముదముఁగ
ల్గించి నినుఁబరిహసింపను । టంచు వినోదించుచుండ - హరిగ్రుంకుటయున్. 120

క. వారుతగఁబడకటిలు సిం । గారింపఁగఁ బూనిసేయఁ - గాఁదగినపనుల్
నేరిమినొనరించి యలం । కారము కడునొప్పుచుండఁ - గానచ్చోటన్. 121

గీ. పటములను గట్టిసొగసైన - పైఁడికోళ్ల । పట్టెమంచముపైమెత్తఁ-బఱచినాల్గు
ప్రక్కలనుగొప్పరత్న దీ-పములువెలుఁగు । పగడపుంజెద్దదివ్వెగం - బములఁనిలిపి. 122

గీ. తీరుఁగాఁజుట్టునాణి ము - త్తెపుసరములు । వ్రేలఁగాఁగట్టిశయ్యపై - విరులునెరపి
దెసలనిలువుటద్దంబులఁ - దెచ్చియునిచి । పరిమళోదకములుసల్లి - పద్మముఖులు. 123

చ. అమరఁగమంచిపోఁక పొడి - యాకులుమెత్తనిముత్తియంపుసు
న్నముమతిగల్గువీడియపు - నాలుగువస్తువులున్సుగంధతే
పములునుబాలుఁ జక్కెరయుఁ - బక్వఫలంబులుఁబిండివంటలున్
గ్రమముగఁదెచ్చియుంచిరటఁ - గన్నులకింపగుపైఁడితట్టలన్. 124

గీ. అపుడచటఁగలవస్తువు - లట్టెచూచి । యన్నియును జేర్చితిమిగద - యనుచునొక్క
మగువపెరవారినడిగిన - మఱచినార । మనుచుఁగొనివచ్చియునిచెవీ-జనమనొకతె. 125

వ. ఇట్లుపడకటిల్లుసింగారించుచున్నతఱిఁ దద్విధంబంతయుంగాంచిలోలోననుబ్బుచుఁ దన సంతసంబుఁబయలుపడనీయక సిగ్గునందలవాంచిమిన్నకున్నయశోవతింజూచి ముసిముసి నగవులునగుచు సఖీజనంబులావింబోష్ఠింజేరంజని. 126

సీ. ఇవినీకుఁగావుసు - మ్మేలచూచెదవుమా - రాజపుత్త్రికనె - రామయొకతె
రాజపుత్త్రినిసొమ్ము - రమణిదిగాకున్నె - యదియేమిమాటనె - నతివయొకతె
మాటయెట్టిదొచూడ - మాయింకగడియలో - నిపుడేమిపొమ్మనె - నింతియొకతె
వెఱపించెదేలనే - విరిబోణియంతనే - చనిపోనగాదనె - రమణియొకతె

గీ. మగనిలోఁ గొనఁగాఁగల - తెగువదారి । గానిమాచానమనశంకఁ-బూనదనిపెఁ
గాంతయొక్కతెసఖులిట్లు - సంతసమున । బలువిధంబులఁబచరింపఁ - దలనువాంచి. 127

క. మారాడకున్ననృపసుత । తీరుఁగనియొక్కతెను - ధృతివీడకుమో
సారీలలామరాజకు । మారుఁడునిన్నేమిసేయుఁ? - మానుముకొంకున్. 128

వ. అనిపలికియాకలికిందనకౌఁగిటంబొదివిపట్టియిట్లనియె. 129

చ. సురతసుఖానుభోగములఁ - జొక్కినిజేశునినిండుగౌఁగిటన్
మరగియలక్ష్యభావమున - మమ్మదలంపకయుండకమ్మ ! నీ
స్ఫురదరవిందపత్త్రనిభ - సుందరలోచనసత్కటాక్షను
స్థిరపరితోషితాత్మలను - జేయుచువేడ్కభరింపుమీచెలీ ! 130

మ. కలికీ! మంచిమగండుగల్గెనని త - త్కౌతూహలోద్రేకసం
కలితోద్వృత్తినిజేసి మాయెడల స - క్తంబైననీబుద్ధియా
వలనైనైననునయ్యెఁగానిప్రియమొ - ప్పంబెంచుచున్నట్టియా
చెలువౌముద్దులకీరశారికలపైఁ - జింతన్ మదిన్ నిల్పుమా. 131

క. అనియొకసక్కపుమాటలు । వనితలువచియింపమాఱు - పలుకకయున్నన్
గనియఁగనవ్వుచుఁదఱు । వనరుహగంధినిఁగలంచ - వలెననువాంఛన్. 132

సీ. అదెవచ్చెనీవిభుం - డనిపల్కిబెదరియా - గజయానయాడపఁ - గన్ననవ్వి
నేఁడుమున్నటికన్న - నీమోముచెలువొందె - ననఁగసరిసిఁజాల-ననునయించి
మావంకఁగనుటనీ - వీవేళనేకదే - యన్ననవ్వలిమొగం - బగుడఁజీరి
మంచిదికానిమ్ము - మాన్పింతునీబిగు - వనఁజిన్నబోవఁబ్రి - యంబువలికి

గీ. కేలిసేయుచుమజ్జన - శాలఁజేర్చి । జలకమార్చియర్హాంబరో - జ్జ్వలవిభూష
ణాంగరాగాద్యలంకృతు - లపుడొనర్చి । షడ్రసోదనమిడిచాల - సంతసమున. 133

క. బతిమాలి మంచిమాటలఁ । జతురవ్రతమెలర్పఁబలికి - జవ్వనినాసన్
గౌతుకఁగఁగడు యత్నంబున । వెతఁబడి పడికింటఁదెచ్చి - విడిచిరిచానల్. 134

ఉ. అంతటవేడ్క మీఱ ద్విజ - యాశ్వుఁడు మజ్జనభోజనాదుల
త్యంతరయంబునందగిన - యట్లొనరించి యలంకృతాంగుఁడై
కాంతలు దారివెట్టమణి - కల్పితభూషణ సద్రుచుల్ గృహా
భ్యంతరసీమఁ బర్వనపు - డచ్చటికింజను దెంచి సమ్మతిన్. 135

క. ఆసంస్కృతమృదులప్రస | వాసేచననిబిడసౌర - భాసాదకర
మ్యాసమతల్పము పైఁదా | నాసీనుండయ్యెఁ దనర - నాసమయమునన్. 136

శా. క్రేగంటన్ బతిఁ జూచి సంభ్రమమును - వ్రీడాంబుమందాక్షమున్
రాగంబుంబొరయన్ శరీరముగగు - ర్పన్ రాజసంభూతసం
భోగోత్సాహము వేగిరింపఁగ ముఖం - బున్ వాంచియత్యంతవా
ప్రాగల్భ్యంబును సొంపు మీఱ నొకయో - రన్ నిల్చియున్నం తటన్. 137

క. చెలులా సుందరి తీరుం | దిలకించియు దేమి యలుకో - తెలియుండని యా
వ్వలి మోమై నగుచు సతీ | తిలకంబును జేరవచ్చి - దిగులుడుపుటకై. 138

క. అటు తోడ్కొనిదని యందఱుఁ | దిటవటు మాటలను పలువి - ధంబులమరిగిం
చుటకుం బలుకఁగఁదనగోఁ | గిటఁ గాంతనుఁ జేర్చి యొకస - కియ యిట్లనియెన్. 139

సీ. అబ్బఁ జెన్నిధి వంటి - యాత్మప్రియుఁడు నీకు - మనసుదీఱఁగఁ గూడి - పెనఁగ వేల ?
నీచెంతమును శయ్య - నిండివియుండినవాని - వీక్షింపఁగానిట్లు - వెఱచెదేల ?
సరసకుఁబోయి ము - చ్చటదీరనతనితో - సరసల్లాపము-ల్సలుపవేల ?
వీనికై కదపెక్కు - వెతలొందితి విక్కైవ - శంబయ్యెనింకసం - శయమదేల ?
గీ. సుందరాంగుని గన్నెత్తి-చూడవేల ? | మాకుఁ జెప్పినమాటలు - మరచితేల ?
తలఁగియొక యోరగాఁబోయి-నిలువనేల? | ముద్దుగుమ్మరో ! నీకింత-మోడియేల? 140

క. అనిపలికిన పలుకులు దా | వినియును విననట్లు బెడచె-విని బెట్టి మొగం
బును ద్రిప్పి మిన్నకుండినఁ | గనితక్కుంగలుగు చెలులు - కదిసి విసుగునన్. 141

క. కడుగడుసుదానవే నీ | వడుగడుగున కింతమూర్ఖ - మటవే ? యిట్లె
క్కడపనై నఁగలదె ? నాధుని | కడకుంజననొల్లవేమి - గాఁదలఁచితివో. 142

క. మనమెంత తెలియఁజెప్పిన | వినదిఁకవిరిబోణి నిచట - విడిచితొలఁగిక
న్గొనకేగుదమతఁడె చ | క్కనచేయును గాక మనసుఁ - గష్టం బేలా ? 143

వ. అనిపలికి యంతఁబోక మాటలయాశీఁ వతిం జూచి యిట్లనిరి. 144

సీ. ఇటు మోడిసేయుదు - రఁటె పతి చెంతకుఁ - జనకనీవలె నింతు - లనియొకనొక తె
వలచి నిద్రాహార - ములుమాని యీతని-కై కాదవెతఁ గొంటి - వనియొకనొక తె
మనమిట్టివారల - మదినెఱుంగుట కష్ట - మాసలేకుండునే - యనియొకనొక తె
పడఁతుక కడువెఱ - పడియున్నదీరక - యాదలించిపలుక కుఁ - డనియొకనొక తె

గీ. చాలుఁజాలును బాగాయె - మేలుమేలు । కలరుబోయిట్టి బూమెక-త్తెలుజగమున
నోరెఱుంగని కూనయె ?-యకారమంచి । మాటలను వినదిదియేమి-మతమొకాని. 145

ఆ. ఇంతసిగ్గునెఱపు - నింతలో నెటువచ్చె । మున్ను తానెఱుంగ కున్నవాఁడె
యతఁడఁటంచుఁ బలికె - నందొకభామిని । వెగటునొందెనొక్క - విద్రుమోష్ఠి. 146

ఉ. సారెకువార లిట్లుపలు - చందములన్ వచియించుచుండఁగా
వారినదల్చియొక్కరిత - వాయపుఁబల్కులు మానుఁడింక మీ
కోరిమిలేదు సిగ్గుపడి - యున్నదిచిన్నది తాళుఁడంచుఁదాఁ
జేరఁగఁదీసి యిట్లనుచుఁ - జెప్పెఁగహాస్యముగాఁ బ్రియోక్తులన్. 147

చ. ఒకనిసినొక్క జామరత - నుండెనితండలనాఁడు ముగ్ధవై
యొకటియు నెన్నఁడుం దెలిసి - యుండని నీవవియాదిగాఁగనో
పికమదిమాని యొక్కమొగిఁ - బెన్వలపుంగొని వెట్టిదాని పో
లికఁదపియించుచుంటివిఫ - లించెను గోరికనేఁడుకోమలీ! 148

ఏ. మదిలోనశంక విడిచ । మ్మదమునవల్లభునిగూఁడి - మోహామునీజన్
గదియించి యురమురమ్మునఁ । బదరికభోగింపవమ్మ - బంగరుబొమ్మా! 149

క. పతిచెంగట మెలఁగఁగఁదగు । వితమునుదెలిపెదను నీకు - వినుముగ్ధవునీ
చతివరో! యుచితంబుననను । చితమును బాగుగనెఱుంగు - చెలువసుఖించున్. 150

సీ. పతిమోహముననిన్నుఁ - బజ్జకుంజేర్చినఁ - దొలఁగకఁగాఁగలి - వలయునమ్మ
విభుఁడుతాఁగౌఁగిటికిన - వీడెంబొసంగిన - వలఁతివై కైకొన - వలయునమ్మ
యాత్మేశ్వరుండల్క - నందిపల్కకయున్న - వలపించియదిమాన్ప - వలయునమ్మ
ప్రియుఁడురతిశ్రమ - బెరసిసోలినవేళఁ - దొలఁగించివైకొన - వలయునమ్మ

గీ. చెలఁగిమురిపెంబు నూపంగ - వలయునమ్మ । తలఁపులొక్కటి సేయంగ-వలయునమ్మ
వగలుపచరించిమెప్పింప - వలయునమ్మ । వల్లభునికూర్మి గడియింప - వలయునమ్మ 151

క. బొమ్మాయటు చెంగటికని । కొమ్మకుబోధించి పట్టు - కొనియుండినచే
లమ్మచెఱంగును సదుపా । యమ్మునవిడిపించికొనియె - నంగనయంతన్. 152

సీ. చిలుకలకొరఁ బెట్ట - వలయుంజ మీనేఁడు - తపవారెమెసనియొక్క - తరుణిచనియె
నచ్చోటునిడికంఠ - హారంబుఁగైకొన - మరచితిననియొక్క - మగువయరిగె
మృగశాబకముచాల - దగదొట్టియుండునీ - రిడనైతిననియొక్క - పడఁతిపోయె
నిదొవత్తుమరలన - స్నెవ్వరోపిలుచుచు - న్నారిపుడనియొక్క - నాతియేగె

గీ. పూవుబెత్తులు గొనివత్తుఁ - బోలఁతులార । వేగమునననియందొక్క - వెలఁదితొలఁగె
నందఱునుమాయమై రిదే-మనుచుఁదలఁపు । దిగ్గనను గొల్లెమిఁడియొక-తెఱవపఱచె. 153

క. ఈలాగున సఖులరిగిన । నీలాలకమదినిసిగ్గు - నిండారవిలా
సాలోకనమాలానిక । రాలంకృతుఁజేసి విభుని - నటువీక్షించెన్. 154

గీ. అటులఁగ్రేఁగంట నొక్కమా - రాత్మపతినిఁ । జూచినంతనె పయంబు - వేచియున్న
శంబరద్వేషియట్టహా - సంబొనర్చి । పరుషమైదమ్ములేసియి - ర్వారఁగలంచె. 155

చ. కలఁచినసైఁపక లేకతమ - కంబున నవ్విజయాశ్వుఁడేలనే
చిలుకలకొల్కి ! యీతపవు - చెంతకు రమ్మనిచీరి యట్టితా
నిలిచినచోటనే నిలిచి - నేలఁగనుంగొను కాంతకిట్లనున్
బిలిచినఁబల్కవేల? వెతఁ - బెట్టఁగనానెననున్ మనోహరీ! 156

క. ఔరా ! యనితల్పముడిగి । చేరంగాఁబోయియెంత - చెప్పినవినవీ
తీరేమి? నన్నెఱుంగవె । నారీమణి ! నీకువెఱపు-నానయునేలా? 157

క. ఇటుమోడిచేసి ననునే । చుటనాయమె ? సైఁపఁజాల-సుమశరతాపో
త్కటసంకటమతినైనే । కటకటపడుచున్నఁ గరుణ - గల్గదె నీకున్. 158

క. ఒవ్వనివాఁడనె చెప్పుమా ! । పువ్విలుతుని కేళిసుఖము - పొసఁగెననుచులో
నువ్విళ్లూరుచునుండఁగఁ । జివ్వనిపించెదవుమనసుఁ - జెలువా ! చెలువా ! 159

క. శుకవాణీ ! నినునీఁకనూ । రకవిడుతునె ? కోర్కెదీఱ - రతికేళినిఁగూ
డక; నోడకురారమ్మ । చకననిపయ్యెదబట్టి - శయ్యకుఁదార్చెన్. 160

ఉ. తారిచికాఁగిటంబొదివి - తామరసాక్షినిఁగుస్తరించితాఁ
గోరికదీఱముద్దుఁగొని - కొంకునులజ్జయువీడి వేడ్కచే
కూరెడిలాగునందగిన - కోడిగపుంబనులొక్కకొన్ని యెం
తేరహిమీఱఁజేసి యెల - యింపఁగఁబూనినఁదక్షణంబునన్. 161

ఉ. నిక్కకుచంబులింతికవ - నీవరనందనుమీఁది యగ్గమా
మక్కువఁజేసి కంచుకము - మాకిటనొక్కనిరోధమాయటం
చుక్కునగర్కశత్వమును - నొప్పదటాలునఁజించిమించి ; యా
నెక్కుఁడునూత్నసంపద మ - హిన్ దొడరంగనె పుట్టుగర్వమున్. 162

ఆ. విభునిఁగనఁగసిగ్గు - వీక్షింపకుండిన । మదనిసాయకముల - చురుకువ్రేటు
లేమిసేయునబల - కిటునటునైమది । యుయ్యేలయునువోలె - నూఁగఁదొడఁగె. 163

క. విజయాశ్వుఁడంగనామణి । గజిబిజిపాటుపడుచక్కఁ - గాఁగనుఁగొనియో
రజనీచరాస్య ! యిఁకనం । గజతాపమ్ముసైఁపతరము - గాదనుచుఁదమిన్. 164

సీ. కదిసికౌఁగిటఁజేర్పఁ - గాఁజేయిసాఁచినఁ - జేగరాకటుద్రోసి- యొరగిల్లి
నిద్దంపుజెక్కిళు - ల్మద్దాడఁబూనిన - బిగువుమీఱఁగమాఱు - మొగమువెట్టి

ననమోవినొక్కెనో - య్యాన మెడ యొగ్గిన - నళికిహ స్తంబుల - నడ్డగించి
తమిమించిచీవిన - దబ్బుఁగాఁదొడరినఁ - బెనుపెగ్గుపహియించి - బిగియఁబట్టి

గీ. కోరిచనులంటవచ్చినఁ - గొంగుఁదార్చి । యదరిపైకొనఁ గడఁగిన - యానలకరిగి
చెలఁగివేఁడినఁదాఁబెడ - చెవినిబెట్టి । కాంతయలయించెఁ గాంతునిఁ-గొంతసేపు. 165

గీ. అటులనలయింపఁదమిమించి - యనునయించి। కదిసివెఱనడఁగించిప - య్యెదఁదొలంచి
కొంచకింపైన చనులప్పు- ళించిమరుని। పొగరుమవఁచెంచియుగముగం-గ్గసఁగఁజెంచె. 166

ఆ. ముదితకపుకుపోక - మునిజాతెఁదనయంఁగఁ । గొంకుతోడఁబెసిగ్గు - కొంతజాతె
నఖులందుఁపమ్మ - దాస్యపుల్ దిగజాతె । నవనుచేతిబాణ - మప్పుడుజాతె. 167

ఉ. ఇంతివిముగ్ధచేష్టితము - లెంతయునింపుజనింపఁజేయఁదా
సంతసమందియుక్తముగ - చందమునన్ సరసంపుమాటలం
గొంతఁదలంగుమాన్చి యను - కూలతఁబొందించెవల్లభుం
డంతనితాంతమోహకలి - లోత్మికఘోన్నృపపుత్త్రియుండగన్. 168

చ. జతపడనల్కఁలోఁబడఁగఁ - బాతఁకిహైఁఁగిసేయుచేష్టలన్
మతిఁగదుమెచ్చియింకనిటు - మల్లెఁగొల్వఁగరాదు మానకీ
గతివెకఁబెట్టుమన్నఁగిను - కన్నునెట్లుదలంచునోయసం
గతమునుపంగతంబెటిఁగి - కార్యములంబొనరింపఁగావలెన్. 169

గీ. కొలఁదిగానట్టిపెనువెతల్ - గుడిచికుడిచి । వలచివరియించినట్టినా - పల్లభావకుఁ
బ్రియముకెట్టింపఁగాఁగూడి - పెనఁగకున్న । నేమిఫలమునితలపోసి-కోమలాంగి. 170

క. స్మితముఖియైనిజపతి యభి । మతమునకనుగుణముగాఁగ - మనకొనుటయును స
మ్మతినలరియతఁడుదనక । బ్రతిమానశ్రీపొందఁగిన - భంగిఁదలఁచుమన్. 171

శా. చాతుర్యంబునదేశకాలములుని - చ్చాజాతిభేదంబులున్
ధాతుస్సత్త్వకళా విశేషములుద - త్తత్తాత్పర్యంబులున్
కీతుల్లంతనఖక్షతక్రియలు సం - శ్లేషంబులున్బంధచా
తీతిన్జృంభనధర్మమందెలిసిరా - జిల్లంగఁగాడెన్సతిన్. 172

క. అప్పటివారలభోగముఁ । జెప్పంగాఁదరముగాదు - చెలువముకతఁడున్
ముప్పిరిగొనుమోహంబున । నొప్పుగఁబెనఁగిరి యధేచ్ఛ-ను తేకమునన్. 173

చ. ఒనరఁగనొండొరుల్వలచి - యుండినవారఁట జాలరూపయా
వనముల నిర్వురుందగిన - వారఁట భోగములన్గుణంబులం
దునుగొదలేనివారలఁట - నూతనసంగమమయ్యెనంటయు
ట్లనియికవారి సౌఖ్యమహా-హా! విధికైన గణింపశక్యమే ? 174

క. ఈరీతిని విజయాశ్వుఁడు । నారీమణితోడఁ గూడి - నానాగతులం
గూరిమిభోగించుచు నొగి । వారఁత్రయమప్పురమున - వసియించిపయిన్. 175

ఆ. నిజపురమునకరుగ - నిశ్చయంబొనరించి । తండ్రికెఱుఁగఁజేసెఁ - దనకపంక
సంతసమున నతఁడు - చయ్యనశశిబిందు । ధరణిపతికిఁ దెలిపెఁ - దత్క్షణమున. 176

మ. అనుమానింపకతండ్రుసంతసిలి మే - లౌఁగాక యంచప్పుడో
య్యనవియ్యంకునిచిత్తముం దెలిసియో - గ్యంబైనలగ్నంబునం
దనుఁబొందన్ బయనంబుఁజేయుటకునై - యత్నంబుగావించె నె
చ్చినసంప్రీతిని బంధువుల్దగుపనుల్ - శీఘ్రంబుగాఁదీర్పఁగన్. 177

వ. ఇట్లుసన్నాహంబుఁగావించి వియ్యంకునిందగువినయంబునంబూజించినానాంబరమణివిభూ
షణాదులగుకానుకలొసంగి, యల్లునింగూతుం బిలిపించియప్పుడు. 178

చ. వినుతయశోధనుండు శశిబిందుమహీపతి మోదమొప్పఁగా
ననుపమభూషణాంబరగ - జాశ్వచయంబులఁ జాలనిచ్చియ
ల్లునిఁదగగారవించిమృగ - లోచనయాతనపుత్త్రికన్ బ్రియం
బునఁబయనంబు సేయుతఱి - ముఖ్యులుబంధులుఁజాలమెచ్చఁగన్. 179

చ. హరులొకలక్షయన్నియహ - యంబులునన్నియ తేర్లుకాల్బలం
బరయతదర్ధమూడిగపు - టంగనలందఱునింక భూషణాం
బరములు శయ్యలున్ శిబిర - వర్గమునొక్కొకవేయివేయి తా
నరణమొసంగెఁగూఁతునకు - హర్షమెలర్పఁగ, వేడ్కనత్తఱిన్. 180

చ. అలరినిజాంగనాసహితుఁడై విజయాశ్వుఁడుభక్తి నత్తమా
మలకు నమస్కరించి హిత - మంత్రిపురోహిత బంధువర్గమున్
సలలితభాషణంబులఁ బ్ర - సన్నులఁజేసి యనుజ్ఞ నొందివే
విలసితభర్మహర్మ్యమును - వెల్వడివచ్చెడి వేళనాదటన్. 181

శా. పైనంబై పతివెంటఁబోవఁగనిచె - ప్పంగల్గుసద్బుద్ధులం
దానొయ్యారికుమారికిం దెలుపఁగాఁ - దర్కించితన్మాతయొం
తేనింగూరిమిమీఱఁగాఁబిలిచి, పుత్త్రీ! సాహితోక్తుల్ శుభం
బౌనీకుందగనాలకింపుమనియా - ప్యాయంబుగానిట్లనున్. 182

గీ. అత్తవారియింటి - కరిగిననచ్చోట । మెలఁగఁదగినరీతిఁ - దెలియవలయు
నిచ్చవచ్చినటుల - నితరస్థలంబుల । యందువోలెనడచు - టచటఁదగదు. 183

క. నన్నెడఁబాసియెఱుంగవు । మున్నెన్నఁడుఁగానినిక్క - ముగనేనీవే
ళన్నెడి దానను గావునఁ । గొన్నివిధుల్ నీకుఁదెలుపఁ - గోరితినబలా! 184

క. హానియువృద్ధియుఁ దెలియని । దానవుపసిదానవే వి-ధంబునఁ బతిభా
వానుగుణవిహితరీతులఁ । బూని మెలంగుదువొ కానఁ - బోలదు నాకున్. 185

క. పతిమాటల కెదురాడకు । మతనిని నీపాలిదైవ - మని తలఁపుము స
మ్మతి సేవఁ జేయుమనెప । ద్గతిమార్గము పతియయేడు - గడయగుపతికిన్. 186

ఉ. వేసరక త్తమామలను - వేల్పులభంగిఁ దలంచి వారికా
యాసముఁ గల్గనీక విన-యంబున సేవయొనర్పు మెప్పుడున్.
పూసలలోని దారమును - బోలె మెలంగుము బంధుకోటిలో
నీసరివారు మేలని గ-ణింపఁగఁ గీర్తిగడింపు మేర్పడన్. 187

చ. పతిమతికెక్కనట్టియతి - సంగనిబంధువులీసడింతురీ
క్షితిజనులెల్లదూఱుదురు - చెంతకురమ్మని పిల్వరెవ్వరుం
గొతుకుదురిచ్చలేకతగఁ - గొల్వరునుమ్మడిగంపుటింతులుం
బ్రతిహతిగాఁగఁగైకొనక - పల్కుదు రల్పులునోడరెంతయున్. 188

గీ. వల్లభుఁడుచాల మన్నించు - వారితోడ । నైననేకాంతమునమాట - లాడరాదు
దాననుమాన మొదవుఖే-దంబునగడు । సంభవించును నిజమిది - జలజనయన ! 189

సీ. ప్రాణేశ్వరుండునీ - భవనంబునకువచ్చె - నేనిచయ్యననెదు - రేగుమమ్మ
వినుమెదురేగితో - డ్కొనివచ్చి పీఠంబుఁ - బెట్టించిపూజగా - వింపవమ్మ
పూజించియతనికిం - పుగవినయోక్తులు - పలుకుచుఁదగుసేవ - సలుపవమ్మ
సేవించిమననురం - జిల్లఁగా మెలఁగియుం - పడరించి కరుణను - వడయుమమ్మ

గీ. యొరులఁదిట్టకు మమ్మవా - యోడకమ్మ । దీనజనములపైఁగిన్కఁ - బూనకమ్మ
యాప్తులను నిరసించియె-గ్గాడకమ్మ । దయయుసత్యంబువిడువఁగా-దలఁపకమ్మ. 190

క. చెడుభామల మైత్రి కడుం । జెడుగుంగావించుఁ దెలియఁ-జెప్పితి నెపుడున్
గొడవయదెనీకు నిప్పుక । లాడిఁగట్టినఁ జేలఁగాల్ప - కుండునె చెపుమా? 191

క. నామాటలు మఱువకతగ । నీమదిలోనిలిపిచాల - నేర్పునబంధు
స్తోమంబు మెచ్చివేఁలనఁ । గా మెలఁగుము మాకుఁగీర్తిఁ - గలిగింపు మొగిన్. 192

క. అనిమతియును దెల్పఁగఁగల్గిన సద్బుద్ధులను దెలిపి - కృపమీఱఁగనొ
య్యనఁగూతునలమి కౌఁగిట । ననువొందఁగఁ జేర్చి కనుల - నశ్రువులొలుకన్. 193

వ. కూరిమి పెంపున నెడఁబాయఁజాలక కొంతవడి పరితాపంబునొంది యెట్టకేలకు ధైర్యం
బవలంబించియించుకతొలఁగినిలిచియున్న యల్లునిం జేరబిలిచి రాజమహిషియిట్లనియె. 194

చ. ఒనరఁగగీడు మేల్దెలిసి - యున్నదిగాదు లతాంగిమున్ను, గో.
మునఁబెఱిగెన్ గడుంబసరు - మొగ్గయగున్నను బాసియొంటిని

దనకను నన్యభూములకుఁ - దాజనివచ్చు టెఱుంగదిప్డును
తనమిదిగాన మేలగువిధంబునఁగూరిమి నేలుకొమ్మిక౯. 195

వ. అనిపలికి పుత్త్రికకరం బతనికరంబునఁ బెట్టి యప్పగించినఁ జననిం బాయలేక యశోవతి కనులంగ్రమ్మి తొఱఁగు బాష్పంబులఁ బైఁటచెఱఁగున నొత్తుకొనుచుఁ దలవాంచి నిలిచి యుండె నయ్యవసరంబున. 196

క. అత్తకు విజయాశ్వుఁడుకడు । బత్తినివందన మొనర్చి - ప్రమదముమదిరే
కెత్తఁగ బిత్తరిఁదోడ్కొని । క్రొత్తవిలాసంబుదనరఁ - గొంచకవెడలె౯. 197

మ. సుతుఁడుంగోడలు వెంటఁరాఁగరుచిరా - స్యుండెంతయు౯ సమ్మదా
న్వితుఁడై వైభవమొప్పఁగాఁబయనమై - వియ్యంకుఁడు౯ బాంధవ
ప్రతతుల్పెద్దలుసాగనంపఁజనుదే - ర౯ వారల౯ జాలస
మ్మతమా నెయ్యపు మాటలందనిపెభ - ర్మస్యందనారూఢుఁడై. 198

వ. కనకపురంబు విడిచికొంతదవ్వరిగియంతదనుక వెంటనంటివచ్చుచున్న నృపప్రముఖులం జూచి ప్రియంబుమీఱ, నింకమీరందఱును నిలువుండు చాలదూరంబు చనుదెంచితిరి. చాలును రావలదు మరల మనకు శీఘ్రంబునఁ బునర్దర్శనంబయ్యెడు మేముపోయివచ్చెదమని సముచితంబుగా వలికి నిలువరించి చనుచున్న సమయంబున. 199

ఉ. పిన్నటనాటనుండియును - వీడకకూడి మెలంగు నెచ్చెలుల్
విన్ననిమోములొప్పపృథి - వీవరపుత్త్రినిఁగూడిపోవుచు
పన్నగవేణి రానుతను - బాయఁగఁజాలకచింతచేఁగడు౯
గన్నుల నశ్రువుల్దొరఁగ - గద్గదకంఠరవంబులొప్పఁగ౯. 200

క. ఓపంకజాతలోచన ! । మాపైఁగలకూర్మిమఱచి - మమునిటవిడినేఁ
డేపగిదినేఁగెదమ్మా ! । యోపుదుమే నిన్నుబాసి - యుండఁగఁదలఁప౯. 201

శా. నీతోఁగూడి మెలంగుచున్న విధము౯ - నీయాటలుం బాటలు౯
నీతియ్యంబును నెయ్యము౯ గుణములు౯ - నీమాటలు౯ జేష్టలే
రీతి౯ మేమిఁకమీఁదట౯ మఱచి సైరింపఁగ నౌనమ్మ ! మా
కేతద్వ్యాకులమెవ్విధిందొలఁగు మే - మెబ్భంగి సైరింతుమో ? 202

క. నీవెంటంగొనిచనుమ । మ్మా ! వచ్చెదమిందఱమును - మాపైఁ బ్రేమ౯
బోవిడిచిచనిన నిలువం । గావలె మేమాకు బాయఁ - గాలేమనిన౯. 203

వ. వారిదీనాలాపంబులు విని యాకనకాంగి దుఃఖాంబువులు కన్నులనుండి జారఁజన్న లక్ష్యయిం బడకుండఁగొంత చింతించి ధైర్యంబవలంబించి యిట్లనియె. 204

క. చెలులార! మిమ్ము మఱువం । గలనే? కలలోననైనఁ - గానియునాపై
నలుగకుఁ డెడఁబాసితినని । నిలుపుఁడు నాపైనిమీరు - నెయ్యమునెపుడున్. 205

మ. పతివెంటంజనకుంటధర్మమగునే? - భావింపఁగాఁగాంతకున్
క్షితిలోభర్తయెదైవమాటనతనిన్ - సేవింపకున్నట్టియా
సతికిన్ గల్గవు సద్గతుల్ దురితముల్ - సంధిల్లునండ్రార్యులీ
వితమాత్మన్ దలపోయఁగావలయు సాధ్వీత్వంబిజేస్త్రీలకున్. 206

వ. కావున నేనిపుడువల్లభునింగూడిచనుట పరమధర్మంబు. 207

గీ. వగవకుఁడు మీరుమరలనే - వత్తునిటకు । శీఘ్రముగనింకచనుఁడెదఁ - జింతమాని
మఱవ నెపుడును నేనుమీ-మంచిచెలిమి । ననుచునోదార్చివెండియు-నబలయనియె. 208

సీ. ప్రేమతోనెరఁబెట్టి - పెంచినమనముద్దు - చిలుకలవిడకర - క్షింపరమ్మ
యడుగులవెంటఁబా - యకసంచరించురా - యంచలప్రియమున - నరయుఁడమ్మ
తడియారనీకనీ - రిడివృద్ధినొందఁజే - సినయట్టిలతలఁబో - షింపరమ్మ
చిగురుబచ్చికమేఁతఁ - దగయుంచిమృగశాబ - కంబులఁగరుణతోఁ - గావరమ్మ
గీ. రంగురంగులపుష్పకు - డుంగజాల । బాలకర్పూరకదళీర-సాలనిర్జ
లారవిందాదులందన - యంబుఁగన్నుఁ । గలిగివర్తింపరమ్మయో - కాంతలార! 209

గీ. మరుపవలదువానినిమీరు - మరలుఁడింకఁ । బోయివచ్చెదననుడుఁనా - బోటులెల్ల
రెట్టకేలకుశాంతివ - హించిమించి । పరిగిరావమ్మసుఖమున - నంబుజాక్షి! 210

చ. మరువకుమమ్మ! మమ్ము - మదిమాపయిఁగల్గిన కూర్మినేనియున్
సరగునరాగదమ్మయొక - సారిభవత్ప్రతితోడనీడకున్
దరుణిరో! నీదురాకడము - దంబునఁగోరుచు నుందుమమ్మ! నీ
స్మరణను వీడమమ్మ! యిఁక - సమ్మతినేగెదమమ్మ! తాలిమిన్. 211

ఆ. అనియనుజ్ఞఁబడసి - యంపెటుసుందరు । లరుగమనసురాక - యడుగులిడుచు
మరలవెనుకఁదిరిగి - మాటిమాటికినిల్చి । కనుచునెట్టకేలఁ - జనిరిపురికి. 212

వ. అంత. 213

ఉ. బంధులఁగూడి వెంటఁదగు - భంగిఁబనీసుతు లేగుదేఁగా
సింధురయోధవాజిరథ - సేవకబృంద సమన్వితంబుగా
సింధుపుపొంగివేపారలి - సీమలమీఁదికివచ్చినట్లుగ
ర్వాంధరిపుప్రభేదిరుచి - రాస్యమహీపతి పోవుచుండఁగన్. 214

ఆ. అచటనచట మార్గ - మందునఁగలదేశ । పతులుకానుకలొసంగి - నుతులొనర్ప
వారినెల్లఁగుశల - వార్తలమన్నించి । యతఁడుకొన్నినాళ్ల - కరిగెఁబురికి. 215

ఆ. అటుల నేఁగి యమరఁ - బటుకుటీరములలోఁ । బురబహిఃప్రదేశ-మున వసించి
విభవ మొప్ప నొక్క - శుభముహూర్తంబున । నగరు సొచ్చె పరిజ-నములతోడ. 216

క. అంతటఁ గొన్ని దినంబులు । సంతోషము మీఱఁ బౌర - జనులు నుతింపన్
వింతగ విందులు వేడుక । లెంతయుఁ గావించి చాల - హృష్టుండై తాన్. 217

ఉ. వచ్చినవారికెల్లనున - వారిగ మేలగు భూషణంబులున్
బచ్చడముల్ సువర్ణమును - వాహనముల్ మణులిష్టవస్తువుల్
మచ్చిక మీఱ నిచ్చి తగు - మాడ్కిని మన్ననఁ జేసి పంచెనిం
పెచ్చఁగ నిట్లు మున్ను నృపుఁ - డెవ్వఁ డొసంగెనటంచు మెచ్చఁగన్. 218

మ. అటుపైఁ గొన్ని దినంబు లెంతయును సౌ-ఖ్యం బొప్పఁ దా రాజ్యమె
ప్పటి భంగిన్ సరివారలబ్బురపడం - బాలించి తద్వాంఛదీ
రుటయున్ సర్వవిధంబులం దనకుమా-రుం డొప్పుటం గాంచి యా
దట మీఱన్ దగ వీనికిచ్చెదఁ బ్రభు-త్వం బర్హుఁడై యుండెడిన్. 219

క. వీనికిఁ బట్టముఁ గట్టెద । వానప్రస్థాశ్రమంబు - వడిఁగొని యిఁక నే
కానలలో మునివృత్తిన్ । బూని వసించెదను రాజ్య-భోగము చాలున్. 220

క. అని నిశ్చయించి తగు వా । రినిఁ బిల్వఁగఁ బంచి సత్క-రించి యభీష్టం
బును దెలిపి వారి యనుమతి । ననువగు నొక లగ్నమునఁ బ్ర-యత్న మొనర్చెన్. 221

వ. అపుడు రాజశాసనానువర్తులై సేవకులు నియమితకార్యంబు లొనర్పం దొడంగి శీఘ్రంబున.

శా. మాలిన్యం బెడలించి వీధులను స-మ్మార్జించి గంధాంబువుల్
ధూళిం బాయఁగఁ జల్లి ముత్తెముల మేల్ - మ్రుగ్గుల్ రహిం దీర్చియు
త్తాలస్తంభచయంబు నిల్పి యనువొం - దం బాదిళుల్ వెట్టి హృ
ద్యాలంకార మెలర్పఁ దోరణములం - దందుం బురిం గట్టియున్. 223

క. కావలసిన కార్యంబులు । గావించిరి తెలిఁగి మనుజ - కాంతుం డంతన్
సేవకులఁ బనిచి యత్తఱిఁ । దేవలసిన వస్తుచయముఁ - దెప్పించి యొగిన్. 224

వ. బుధజనచోదితంబగు శుభలగ్నంబున బంధుమిత్రపురోహిత సామంతపౌరజానపదాదుల మందానందపరవశులై విలోకింప, విజయాశ్వుండగు విజయాశ్వుని నవరత్నఖచితసింహాసనాధిష్ఠితునిం జేసి యథావిధిం బుణ్యోదకంబులచే నభిషిక్తుం గావించి పట్టంబుఁ గట్టి రుచిరాస్యుండు నిజకరస్థంబైన రాజముద్రిక నతని కరాంగుళిం గీలించె నయ్యవసరంబున మంగళతూర్యనినాదంబులును, విలోకనవాంఛాసమాగత జనసముదయకోలాహలధ్వనులును, మహీనాయకనికరజయజయధ్వానంబులును, భూసురసందోహాశీర్వాదరవంబులును నింగి ముట్టెఁ దదనంతరంబున. 225

గీ. అటులనుతునకు వేడ్కరా - జ్యంబొసంగి । యచటివారెల్ల వినరుచి - రాస్యనృపతి
మీకితండొడయండిఁక - మీఁదఁగాన । భక్తిసేవింపుఁడనుచునే - ర్పడఁగఁబలికె. 226

క. ధనకనకవస్తుచయవా । హనగోభూదానములన - నంతంబుగఁగో
రినభంగినిచ్చె విప్రుల । కునుఁబేదలకర్థిజనుల - కుంబ్రియమెసఁగన్. 227

శా. శ్రీనిండారఁగ రాజకోటిపరివే - ష్టింపంగసింహాసనా
సీనుండైగ్రహబృంద మధ్యమునరా - జీవాప్తుఁడుంబోలె తే
జోనిష్పాదితమూర్తినొప్పు విజయా - శ్వున్ రాజరాజంచుస
న్మానంబేర్పడఁబల్కిమ్రొక్కిరొగిసా - మంతప్రభుల్ మంత్రులున్. 228

ఉ. అందఱుగౌరవించి, విజయాశ్వుఁడు శాంతరసప్రపూర్ణసా
నందకటాక్షదృష్టులజ - నంబులఁగన్గొని మంజులోక్తులన్
ముందటిభంగిమీకు సుఖముల్ ముదముల్ గలిగింతునింకపై
సందియమొందఁబోకుఁడని - సమ్మదచిత్తులఁజేసె నెంతయున్. 229

క. క్రమముగరుచిరాస్యుండును । సముచితసమ్మానవిధుల - సరవిన్నృపాలో
త్తములాదిరైనయందఱి । విమలోక్తులనాదరించి - వీడ్కొలిపెఁదగన్. 230

ఉ. ఇట్లు నిజాధిపత్యము వహించినపుత్త్రినిజేరఁబిల్చినీ
వెట్లునుబిన్నవాఁడవు మహీజనపాలన లాగెఱుంగవిం
కట్లగునేనిమేల్ పొసఁగ - దౌటవచించెద నాలకింపుమీ
పట్లనురాజుపైఁబ్రజల - భావముచిట్లగరాదు పుత్త్రికా! 231

క. అనియానీతులురీతులు । ననువుగఁదెలుపంగనెంచి - యపుడిట్లనియెన్
జనములును జనవిభుండును । దనువుంబ్రాణంబునుమ్మ - దర్కింపంగన్. 232

క. చెడునుశరీరముజీవం । బెడఁబాసిన, జీవమునురహితదేహంబై
పుడమిఁజరింపఁగఁజాలదు । కడునివియొండొంటిఁగూడి - కనుసౌఖ్యంబున్. 233

చ. కరుణయు శీలమున్ ధృతియుఁ - గౌతుకమున్ క్షమయున్ వివేకమున్
పరహితబుద్ధిసత్యమును - పాయమునీవియు సాహసంబుభూ
సురసురసేవనప్రియముఁ - జొప్పడునే నృపునందువాఁడును
స్థిరతరసౌఖ్యవంతుఁడగుఁ - దేజముమీఱఁగఁ గీర్తిఁగైకొనున్. 234

క. న్యాయంబెఱింగిచతురో । పాయంబులుఁ దెలిసివలయు - భంగిందత్త
ద్వ్యాయామంబులమెలఁగుట । శ్రేయముభూవిభునకనుచుఁ - జెప్పుదురార్యుల్. 235

క. అపరాధమునకుమిక్కిలి । కృపవిడిదండింపరాదు - కించులనెపుడుం
గృపఁజూడరాదు సుజనుల । కపకారమొనర్పరాద - హంకృతిఁబుత్త్రీ! 236

మ. ప్రజలం గ్రూరముగా వధించుటమహా - పాపంబునుంగీడుభూ
భుజుఁడెవ్వంగి నొనర్పగూడదనయం - బుక్ షష్ఠమాంశంబునే
నిజశుల్కంబుగఁగైకొనంగవలయుక్ - నిర్దోషులందుష్క్రియా
వృజినాయత్తులఁజేయుటొప్పదదివి - ద్వేషంబుఁబుట్టించెడిక్. 237

క. ఎదిరిబలంబును నిజబల । మదనునుయోజించి యెఱిఁగి - యనువగుతఱిఁదా
నెదిరింపఁదగును రిపులం । గొదువైనక్ సంధిఁజేసి - కొనుటొప్పుసుతా ! 238

ఆ. దేశకాలములను - దెలిసియేకార్యంబు । నైనఁజేయుటుచిత - మనవిభుఁడు
శక్తిగలదటంచు - సంరంభమునఁబూని । నేయుపనులుసెడును - జెడునతఁడును. 239

క. లోఁగినయపుడభియాతిక్ । భంగింపఁగఁ దగదు - కడునపాయమువానిం
బొంగార్పకుపేక్షించుట । యుంగాపునఁ దగినరీతి-నొనరింపనగుక్. 240

క. అమరనరేంద్రులకెల్లను । గ్రమమునఁ గలుగంగవలయుఁ - బ్రభుమంత్రోత్సా
హములనియెడిశక్తిత్రయ । మమరనిభుఁడు వానిఁగలుగు - నతఁడుకుమారా ! 241

క దుండగమున నన్యులచే । దండుగఁగొనఁబూనినట్టి - ధరణీశుండా
ఖండలునంతటివాఁడై । యుండినను బ్రాణహాని - నొందుందనయా ! 242

క. దుష్టుండగు వానికిఁగడు । నిష్టుండనియాధిపత్య - మిచ్చినపతికిం
గష్టంబులుచేకూర్చును । స్పష్టంబీమాటమరువఁ - జనదేవేళక్. 243

గీ. క్రూరుఁడగువానిహితునిఁగాఁ - గొనుటహాని । కాస్పదంబదియెన్నని - యట్టినృపతి
కడకుఁజెడువానిచేఁగీట - కక్షుతావ । నీజముంబోలెఁ దెవులొంది - నిశ్చయంబు. 244

క. దానమునఁదనకులోకమ । ధీనంబగుదానిచేఁ బ్రతిష్ఠఘటిల్లుక్
గానఁదగులాగుభూపతి । దానము నేయంగనొప్పు - తగుకాలములక్. 245

చ. ధనపతియైననుం జెడువ్యయాకలయర్థము దుర్వ్యయంబు స
ల్పిన, నతనిక్ హసింపఁగల - వృద్ధియొసంగు నిజాయతిక్ మనం
బునఁదగ నెంచివెచ్చమును - బూనియొనర్చినఁ, గాన నేర్పుతో
నొనరఁగఁజేయుటొప్పువిని - యోగము నెంతటి కల్మిగల్గినక్. 246

క. తగువిధమున ధనమార్జిం । పగఁబూనుట శుభముకాని - భంగిదురాశా
నుగతమతియై యకార్యము । లొగిఁదాఁగావించి కూర్చు-టొప్పదుపతికిక్. 247

ఆ. ప్రజలనేమరించి - నిజసుఖంబునకునై । చెడుగుకార్యములను - జేయరాదు
కంచెచేనుమేయఁ - గాఁగాంచివారింప । నెవ్వఁడోపు ? ధర్మ - మెన్న వలయు. 248

సీ. క్రమముగాధర్మార్థ - కామములొత్తంబు - ననుచతుర్విధపురు - షార్థములకు
నాస్పదంబగుటఁదదర్థమైయర్థంబుఁ - దాసంగ్రహించితత్ త్రివిధముల

వినియోగ మొనరించి - విజ్ఞుఁడౌ భూపతి - కాంచు సత్కీర్తిలో - కంబునందు
విపరీతముగఁగల్గు - విత్తంబు వెచ్చించు - నట్టివాఁడనరున - కర్గమగును

గీ. ఇట్టినీతి నెఱింగి మహీవిభుండు । మెలఁగవలయును లేకున్న - మేలుగలుగు
టరిదియంతియ కాదు దుర్యశము నొందు । నిన్నమఱువకు మీదిని - నెపుడుఁ దనయ ! 249

క. నిందింపఁదగదు భూసుర । బృందంబును సుజనగురులఁ - బేదల వెతలన్
నొందించుట దోసంబీ । చందంబును భూవిభుండు - చర్చింపవలెన్. 250

క. శరణాగతులను నార్తుల । దరిసులగరిఁ జేసె జనులఁ - దాలిమి మైఁదా
నిరసింపక కాచుటయది । ధరణీనాథులకుఁ బరమ - ధర్మంబరయన్. 251

క. మన్నింపఁదగినవారల । మన్నింపక తగనివారి - మన్నించుట దా
వెన్నఁదినుటుడిగి మేలని । సున్నంబును దినుటఁబోలు - సుమ్మాత్మభవా! 252

క. హితమతియగు మంత్రినిఁ బ । మ్మతిఁ జేకొను టొప్పుఁ గుమతి - మనుజేశుఁ బద
చ్యుతుఁ జేయు నిజమభిజ్ఞుల । మతమిది యోజింపవలయు - మంచియుఁ జెడుగున్. 253

క. మతకరితోఁ జెలిమికదున్ । వెతఁగూర్చుం బ్రాణహాని - వేఁగలిగించున్
వ్రతమని విషముం గ్రోలిన । మృతునిం గావింపకెట్లు - మేలొనరించున్? 254

ఉ. వీరులు సత్యవంతులు వివేకులు నాభటులెల్లభంగులన్
బేరిమిఁగూర్తురెన్నఁ బృథివీపతికిం దమనేర్పు పెంపునన్
భీరులు దుర్బలుల్ జడులు - వృద్ధులునైన జయంబునున్నదు
ర్వారతరోగ్ర వైరిపరి - వారమహోద్ధతి నోటుచేకుఱున్. 255

క. శుభలక్షణాన్వితములై । ప్రభవించిన యట్టిగజతు - రంగోష్ట్రములున్
సుభటులు రథములు నృపతుల । కభయప్రదసత్వదంబు - లండ్రు మనీషుల్. 256

ఉ. లావరియైననున్ విషయ - లంపటుఁడై పతి రాజ్యతంత్రముల్
భావనఁ జేయకుండిన నుపాయముగల్గుట నిక్కమెన్నఁగా
యావిధముగ్రశాత్రవజ - నాభిమతాప్తికిఁ గారణంబగుం
జూవె, వివేకికిట్టి నెగ - సుల్ నిగతంబును వర్జనీయముల్. 257

వ. అనిచెప్పి, మఱియు దండయాత్రానుకూల సమయంబులును, సైన్యనిర్ణయప్రకారంబును, వ్యూహనిర్మాణభేదంబులును, వైరిభేదనోపాయంబులును, విత్తసంపాదననియమంబులును, ధర్మాధర్మఫలంబులును, పాత్రాపాత్రస్వరూపవిమర్శన విధానంబును, క్రియాయోగశాస్త్రవిషయాది విశేషంబులును జనవశీకరణతంత్రంబులును నాదియగు రాజనీతులన్నియుం బ్రబోధించి వెండియు నిట్లనియె. 258

ఉ. ఇట్టులమైనశక్తి నిపు - డేనువచించినరాజధర్మము
ల్పట్టుగఁబూనియేమరక - బాగుగయోజనఁజేసిసాటివా
రిట్టిఁడులేఁడు లోకమున - నింకననంతగుభంగినీవుచేఁ
బట్టినరాజ్యముం బ్రజలఁ - బాలనసేయుమువైభవంబునన్. 259

మ. అనిశాసించి కృతార్థుఁడైనగతిఁదా - హర్షించివిప్రావళిన్
ఘనులం బెద్దల బంధులన్ సచివవ - ర్గంబుంబురీవాసులన్
జనువొప్పందిలకించి వారికి నిజే - చ్ఛం దెల్పిసంప్రీతిఁ బు
త్త్రునిరాజ్యంబును నప్పగించి కడుసం - తుష్టాత్ముఁడై యంతటన్. 260

క. వారలయనుమతిఁగైకొని । పౌరజనుల్ తేఱిచూడ - పత్నీయుతుఁడై
కూరిమిసుతుదీవించిమ । హారణ్యంబునకుఁదపసి - యగుటకుఁజనియెన్. 261

ఉ. అంతననంతవైభవస - మన్వితుఁడావిజయాఖ్యుఁడెల్లభూ
కాంతులుమెచ్చఁగారిపుల - గర్వమడంచినిజాధిపత్యమ
త్యంతమెనర్చి నేర్పునని - రంకుశుఁడై ధరనేలుచుండెనా
శాంతగతాతి నిర్మలత - రాక్షయకీర్తిగడించియున్నతిన్. 262

గీ. అమరసాధ్వీమతల్లియై - నట్టిపత్ని । మిగులననుకూల వతిగాఁగ - మెలఁగుచుండ
సతఁడుసత్యవ్రతముఁబూని - యాచరించె । సజ్జనులుమెచ్చఁగా హరి-శ్చంద్రుపగిది. 263

వ. అనిచెప్పిననటుమీఁది వృత్తాంతంబు నెఱింగింపుమనియడుగుటయు. 264

పుష్పమాలికాబంధము

చ. శరచర ! మారవైరిసఖ ! - సర్వసమాన ! యమేయగాయకా !
ధరధర ! ధీర ! సంతతను - తస్మృతవర్తి ! మహామతీ ! మఖో
ద్ధర ! నరసారథీ ! - సదయ ! - దస్యుదళక్షయ ! శ్రేయదాయకా !
మురహర ! నీరజాక్ష ! ముని - ముఖ్యముదప్రద ! నందనందనా ! 265

హంసగమనవృత్త, శోకరుతవృత్త, మేఘరంజనీవృత్తసంఘీకృత
శార్దూలవిక్రీడితవృత్తము.

శా. గోపాలప్రముఖా ! దయాజలనిధీ ! - గోవర్ధనోద్ధారకా !
పాపధ్వంస ! యజా ! జయానుజనుతా ! - భావస్వరూపా ! హరీ !
యాపన్నాభయదా ! స్మయాదిరహితా ! - జ్యావల్లభా ! పావనా !
చాపాబ్జారిధరా ! పయోధిశయనా ! - శైవాతృకారాంబకా ! 266

చ. వ్రజరమణీ మనోహర ! ప - రాత్పర ! సర్వచరాచరాత్మకా !
ద్విజకులపాల ! శైలసమ - ధీర ! చతుర్భుజ ! దేవదేవ ! నీ

రజదళేసన్నిభాత్మ! కరి - రక్షక! కౌతుకభావ! సజ్జన
ప్రజపరిపోషణా! పరమ - భాగవతాశ్రయ! రమ్యభూషణా! 267

క. భూభవహరణ! శుభప్రద! భూభుజసందోహనాశ! - భుజగేంద్రాగ
శ్రీభవనవాస! శౌరీ! వైభవజితనిర్జరేంద్ర! - వరగుణసాంద్రా! 268

తోటకవృత్తము.

పరమ! సుఖప్రద! - పావననామా!
గరుడతురంగ! జ - గన్నుతధామా!
శరధిగభీర! ని - శాచరశోషా!
నిరుపమతేజ! ము - నిస్తుతవేషా! 269

గద్య.

ఇది. శ్రీమద్వేంకటేశ్వర వరప్రసాద లబ్ధానర్ఘశచతుర్విధ కవిత్వమహాత్త్వాభి
రామ, భూసురకుల క్షీరపారావారపూర్ణశర్వరీసోమ, శ్రీవత్సగోత్ర
పవిత్రాపస్తంబసూత్ర, సావిత్రీలక్ష్మీనృసింహార్యపుత్త్ర,
సుకవిజనవిధేయ, పిన్నయనామధేయ ప్రణీతంబగు
విజయాశ్వచరిత్రంబను ప్రబంధంబునఁ బూర్వ
భాగంబునందు సర్వంబును షష్ఠాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీమద్వేంకటేశ్వరార్పణమస్తు.

శ్రీరస్తు.

విజయాశ్వచరిత్రము

ఉత్తరభాగము

ప్రథమాశ్వాసము.

క. శ్రీభవన ! భువనవందిత | వైభవ ! పరిపూర్ణ ! రుక్మ - వసన ! మహార
మ్యాభరణ ! వజ్రకవచ ధ | రా ! భుజగేంద్రాద్రిధామ ! - రమణీకామా ! 1

వ. దేవా ! అవధరింపుము. సద్గుణగణవిశారదులగు శౌనకాదులకు సన్నుతపుణ్యకథాశ
తాంగ సూతుండగు సూతుండిట్లనియె. పూర్వోక్తప్రకారంబునవిజయాశ్వమహీశ్వ
రుండునిజతేజంబున నెల్లరాజులనుజయించి మించినవైభవంబున సత్యంబును ధర్మంబు
నుందోడుగాసకలజనరంజకుండై, యనేకజన్నంబులొనరించికీర్తిఁగాంచిపతివ్రతాశిరోమ
ణియు నర్ధాంగలక్ష్మియునగుయశోవతింగూడిసమస్తసుఖంబులననుభవించుచు, రాజ్య
పాలనంబొనర్చుచుండెనప్పుడు. 2

క. కలనైనఁబలికిబొంకం | దలఁపనివిజయాశ్వసూనృ - తవ్రతగరిమం
బలివేణియశోవతి ని | శ్చలమగు సాధ్వీత్వమహిమ - జాలఁగవెలసెన్. 3

క. సత్యంబునందుఁబాతి | వ్రత్యంబునవీరిఁ బోలు - వారలుగలరే ?
యత్యుత్తమదంపతులని | ప్రత్యహముంజనులువొగడఁ - బరఁగెడువేళన్. 4

క. ఒకనాఁడంబుజనాభుఁడు ! సకలచరాచరవితాన - సంయుక్త జగ
త్త్రికసంరక్షణకార్యో | త్సుకుఁడై వైకుంఠమందు - శుభకరలీలన్. 5

సీ. శ్రీదేవియొకవంక - భూదేవియొకవంకఁ - జెలఁగిపింఛాచామరం - బులనువీవ
యజుఁడుముందటనిల్చి - నిజకల్పితంబైన - సృష్టిక్రమంబెల్లఁ - జెప్పుచుండ
మ్రొక్కి కరంబులు - ముకుళించి శక్రుండు - దనకష్టసుఖములు - మనవిఁజేయ
నెప్పుడెయ్యదియాన - తిచ్చునోయనిభక్తిఁ - గదిసిమాయాకాంత - గాచియుండ

గీ. సన్నిధినిసడ్డమైమూఁగి - యున్నసురుల | సన్నగావించిదిక్పతు - ల్చాటుఁదోలఁ
నప్పుడప్పుడు విష్వక్సేనుఁ - డదటుమించు | సందడిసడంపనటునిటు - సంచరింప. 6

సీ. ఓంనమస్తే పుర - షోత్తమకాంచనాం - బరపాహియనిమునుల్ - ప్రస్తుతింప
వందేచిదానంద - వాసుదేవముకుంద - రక్షింపుమనుచు ని - ర్జరులుపొగడ

జయజయపద్మాక్ష - సర్వలోకాధార - దయఁజూడుమని భక్త - తతులు వేఁడ
సాష్టాంగములు శంఖ - చక్రధరాచ్యుత - పాలింపుమని పుణ్య - పరులు మ్రొక్క
గీ. ప్రవిమలానర్ఘ భూషణ - ప్రకరరత్న | కాంతులెంతయు మించిన - గ్గడలఁ బర్వ
శేషతల్పంబు మీఁదనా - సీనుఁడగుచు | నోనరఁ బేరోలగంబున - నుండు వేళ. 7

సీ. తనపుఁ దాపై హస్త - మునను౦డు మహతియిం - పలరసప్తస్వరం - బులును పలుక
నీరహారతుషార - తారాభ్రములమించు - దేహకాంతులు నలు - దిశలఁ బర్వఁ
బెనఁచి జాఱఁగనీక - బిగియ జుట్టిన యట్టి - జడముడి శిరమునఁ - జాల నొప్ప
పాలఁ పుగాఁదులసిపూ - సలపేరులురమున - నోలి విజ్జోడులై - వ్రేలుచుండ
గీ. తగముఖంబున గోపిచం - దనము మెఱయ | మదిని హరిచింతనాసక్తి - పొదలుచుండ
వేగఁజను దెంచె భక్తి సే - వింపఁదలఁచి | నయగుణవిశారదుఁడగు - నారదుండు. 8

చ. ముదమున నట్లు వచ్చుముని - పుంగవునింగని పౌరులెల్లన
ల్లదెగనుఁడేగుదెంచెఁగల - హాశనుఁడెంతటి వింతమాటలిం
పొదవఁగనింకఁ దెల్పెడినొ - యూరకరాఁడటె నువ్వుగింజనా
నదుతగనోటనీతనికి - నారదుశక్తి నెఱుంగశక్యమే ? 9

ఆ. ఎచటనైన నెవరి - కేనియువాదుగ | ల్పించుటొండెయొట్టి - విషయమైన
మదిని నిల్పుకొనక - పదుగురికిం దెల్పు | టొండె వృత్తిమిన్న - కుండఁడితఁడు. 10

చ. అని తనుఁజూచి పల్కుకొను - చంతలనింతలనిల్చి భక్తివం
దన మొనరించు వారలము - దంబునఁ గన్గొని చేయిసాఁచి దీ
వనలొనరించుచుం జనిసు - వర్ణమణీమయమైన యబ్జనా
భుని మొగసాలఁ జేరి కర - ముల్ముకుళించి నమస్కరించి తాఁ జ. 11

వ. ద్వారంబుఁ బ్రవేశించి చనునప్పుడచ్చట మధుసూదన సందర్శనాసక్తచిత్తులై యరుదెంచి యున్న దేవర్షి సముదయంబులు సమ్మర్దబాహుళ్యంబు కతంబునఁ దెఱపిఁగని యావలం జనవలనుగాక యుపాయంబు నరయుచుం ద్రోఁద్రోపులాడియలసట పెంపునం జిక్కి సొక్కి ప్రక్కలకొదిగి త్రొక్కులంబడి నొక్కి కడచిచనుచు లేక గ్రుక్కిళ్లు మ్రింగుచు నిక్కి నిక్కి యఱ్ఱులెత్తి చూచువారును, చూచువారికిం గోచరింపకిపుడే చందంబుననైన నుంద్రోచికొని పోవలయునని యోజించి పీచుగోచులబిగియఁగట్టి యొండొరులు రాచికొనుచు మైచమటలు దిగజాఱఁ జిలాఁచి సందారసియరుగుచు వెంటరాక నిలిచినవారిం జేపీచి పిలుచువారును, పిలుచువారల యెలుంగు నాలించి యొక్కడెక్కడనని నలుకెలంకులం దిలకించుచు నిఱుకటంబులం దవిలియు సరకుసేయక బిరుసుదనంబున ముంగలం గలవారలం దల కడచియరుగు బలవంతులపిరుందం దవిలి పదపదండని కదిసి కదిసి యదలింపుచు మెల్ల మెల్లగా నడుగులిడువారును, కదిసిన వారిం గదలనీక వెనుబడంగ దమి కోహంబులు పదరనిది యేమి యుష్పైతనంబని కోపించి

కటంబులదరరదనంబులగీఁటుచు దారివిడక మోచేతులంబొడిచిపోరాడువారును, పోరాడు వారిందూఱుచు వారింపరాఁజాలక దూరంబుననుండి కారణంబడిగి నేరంబులెంచు తఱుణంబుగా దూరకుండుండని సారెసారెకుంజీరిపలుకువారును, పలుకువారలకూఁకలువిని మూఁకఁగడచి వీఁకమీఱనే కరణినైనం బోకున్న కాదనిడీకొనిముందుండువారల చీకాకుపఱచి తలతలఁడని యటునిటుంద్రోసివాకిలిదాటి పోవనుంకించువారునునై, వారు వారు తాము ముందఱనరుగ గమకించుచుగజిబిజింబడిసఁదడించుచందంబుఁదిలకించుచుఁ గొంతతడవునిలిచియుండుతఱిఁ దనరాకరయితెంగి దౌవారికులు మహాప్రయాసంబున నచటిగుంపు నెడపియొక్కింతపాయవడంజేసి దారిఁగలిగించినమించినసంతసంబున నటనుండికదలినలుగుడులంబడితప్పించుకొనిద్వారంబుదాటిలోపలఁజొచ్చిక్రమక్రమంబుగా ననేకకక్ష్యాంతరంబులుగడచి పోయిపోయిముందట త్రిజగన్నాథుండును, త్రిగుణప్రధానుండును, ప్రముదిత చంద్రబింబవదనుండును, పరమపురుషుండును, భక్తవత్సలుండును, శాంతస్వరూపుండును, నీలవర్ణుండును, కరుణామయుండునునగునళిననాభుండున్ననగరుఁ బ్రవేశించి, యచటిమనోజ్ఞతరానల్పచిత్రకల్పనంబులకును, నిరుపమానాలంకారసౌభాగ్యశోభావిశేషంబులకును, నాశ్చర్యంబునొందివర్ణించుచుఁ జేరంజనియప్పుడు. 12

సీ. నిత్యయోగాభ్యాస - నిష్ఠాగరిష్ఠులై - యొప్పుమానులఁ బ్రియం - బొనరమనిచి
యనయంబు నేమర - కాశ్రయించినుతించు దేవతలనుఁ గృపా - దృష్టిఁజూచి
యనుపమపుణ్యాప్తి - యాఫలసంసిద్ధి - నలరుసత్పురుషుల - నాదరించి
గతియనినమ్మిస - మ్మతినిబ్రార్థనఁజేయు - భక్తసంతతులకా - పదలుమాన్పి

గీ. సకలలోకములకు - శాంతినిఁజేకూర్చి । నిర్వికారబుద్ధి - నెఱయ మెఱయు
భానుకోటితేజుఁ - బరమాత్మునీశ్వరు । సర్వసమునిఁగుశలుఁ - జక్రిఁగనియె. 13

మ. కనిసాష్టాంగ నమస్కృతుల్పలు మఱుం - గావించి తామోడ్పుకే
లును ఫాలంబునఁగీలుకొల్పి యజును - శ్లోకుం జిదానందపా
వనమూర్తిన్ జగదీశ్వరున్ వరదుస - ర్వవ్యాపకున్ భక్తిని
ట్లనిభావించినుతించె సంయమివరుం - డామ్నాయవాక్యంబులన్. 14

చ. జయజయ! చక్రహస్త! సుర - సన్నుతభవ్యపదాంబుజద్వయా!
జయజయ! విశ్వరూపధర -! శాశ్వత! శాంతగుణప్రవర్ధనా!
జయజయ! సజ్జనాశ్రయ! ని - శాటవినాశ! ఖగేంద్రవాహనా!
జయజయ! ఘోరకిల్బిషతు - షారవికర్తన! పుణ్యావర్తనా! 15

మ. జయ! లోకైకశరణ్య! శార్ఙ్గధర! దు - ష్టధ్వంస! గోపీజన
ప్రియ! సంపూజ్యచరిత్ర! సర్వసమ! యు - ర్వీభృద్ధరా! సిద్ధని

శ్చయ! సర్వజ్ఞ! వికారదూర! కరుణా - సంపూర్ణ! తేజోనిధీ!
భయవిధ్వంస! విపన్నపాల! ఫణిరా - ట్పర్యంక! భద్రాత్మకా! 16

క. మందరధర! నందకకర! । సుందరవదనారవింద! - శుభకర! పరమా
నంద! శతానందనుతా! । నందసుతా! నీకువంద - నంబుముకుందా! 17

క. సింధురసంరక్షక! దర । కంధర! కంధరనిభాంగ! - కలుషవిభంగా!
కంధిగభీర! హరీ! గ । ర్వాంధారివినాశకా! జో - హారజజనకా! 18

ఉ. వారిజనాభ! భక్తజన - వర్ధన! పాండవపాల! దీనమం
దార! పురాణపూరుష! గ - దాధర! వర్ణితరమ్యవేష! సం
సారమహార్ణవోత్తరణ - సాధన రూప! జగన్మయా! నమ
స్కారమునీకునన్నుఁగృపఁ - గాంచికృతార్థునిఁజేయుమీశ్వరా! 19

సమ్మిళితనాగబంధకల్పిత పద్యద్వయము.

క. నారాయణ! దేవేశా! । శౌరీ! మురముఖ్యరాక్ష - సక్షయ! సకలా
ధార! వరద! యజరా! శ్రీ । గౌరాంగా! శుభనివేశ! - నాగారాధ్యా! 20

క. ధీరా! పరమ! వివేకద। మారామాకాంత! భాస - మానాస్యా! శౌ
ర్యారంభప్రీణన! య । జ్ఞారాధ్య! జలజధరణ! వి - షాయతతత్త్వ! 21

క. అనిమఱియుఁ బెక్కుభంగుల । వినుతించి భయంబు భక్తి-వినయంబును నె
మ్మనమునఁ గదురంగఁబునః । పునరభివందనము లతఁడు-పుడుజేసితగన్. 22

క. ఒకయోర నిలుచుటయు నా । సకలజ్ఞుండైన హరిప్ర-సన్నముఖుండై
సుకృపాయుతవీక్షణమా । లికలలముకొనంగ నగ్గ-లికఁగనెనతనిన్. 23

క. కనియుప విష్టుండవు క । మ్మనికనుసంజ్ఞన్ పొనర్ప - నదితెలిసియటన్
తనకొసఁగిన యర్హాసన । మున మునిగూర్చుండెమదిఁబ్ర - మోదముమీఱన్. 24

క. ఆసురమునినిఁ గనుంగొని । యాసురహరుఁడపుడు మంద-హాసము తనరం
గాసత్ప్రసంగగోష్ఠీ । వ్యాసంగము మీఱనిట్టు - లనియెన్ మునితోన్. 25

ఉ. ఓమునివంశ భూషణ! స-ముజ్జ్వలతేజ! వివేకపూర్ణ! నీ
వేమరకెల్లలోకములు - నిచ్చమెయింజని సంచరింతువే
మేమివిశేషముల్గలుగు - నిత్తఱినెచ్చటనుండిరాక నా
తో మొగిఁబల్కుమా వినఁగు-తూహలమయ్యెడు నేఁడునామదిన్. 26

క. నీకుందెలియని విషయము । లోకంబుల నెందునుంగ-లుగ దొకటియున
స్తోకాభిలాషమై ని । ర్వ్యాకులమతి సంచరింతు - వఖిలజగములన్: 27

క. ఇంతకుమును వినియుండని । వింతగమదిఁదోఁచు నూత్న - వృత్తాంతమునా
లింతుంగలిగినఁ దెలుపుము । సంతసమొప్పంగ పలదు-శంక మునీంద్రా! 28

వ. అనియడిగిన మధుసూదనునిమధురభాషణంబులకలరితనయం బాజగదీశ్వరుననుంగలకరుణా
విశేషంబునకు మంతనంబునసంతుష్టివహించి మించినభక్తిఁగరంబులుముకుళించివినయం
బెనయ సద్గుణగణవిశారదుండగు నారదుండిట్లనియె. 29

మ. జగదోద్ధారక! నీవెఱుంగని విశే - షంబుల్వినోదంబులుం
దగనెందేనియుఁగల్గునే ? సకలవృ - త్తంబుల్ విచిత్రంబులో
ప్పుగఁగల్గించెడివాఁడ వీవ నినుఁదృ - ప్తుంజేయఁగానేర్తునే?
నిగమాధార! సురేశ్వరేశ్వర! హరీ! - నేనెంత ? సామాన్యుఁడన్. 30

క. లోకంబులు పదునాల్గును । నీకుక్షింగలిగియుండ - నీరజనాభా!
నీకుందెలియనివింతల । నేకరణిందెలుపనేర్తు - నివికలవనుచున్. 31

క. సకలమున నిండియుందువు । సకలము నీయందగలుగు - సర్వము నీవే
యకలంక భవ్యమూర్తీ! । యొకటైనను నీవెఱుంగ - కున్నది కలదే? 32

క. తెలియుదువన్నియు నెదియును । దెలియని యట్లుందువజ్ఞు - తీరున నీకుం
దెలుపఁగఁగల నేర్పఱియుం । గలఁడే? ముల్లోకముల నొ-కండింకనజా! 33

ఆ. అఖిలభూత సముద - యాశ్రయంబైనట్టి । విష్టపత్రయంబు - వెలయఁజేయ
నడఁపనీవ నేర్తు - వజహరాదులకైన । నీప్రభావ మెఱుఁగు - నేర్పుకలదె? 34

సీ. అలయశోదకుకుక్షి - యందులోకములెల్ల - నిమిడియుండుటనోట - నెవఁడుసూపె
స్తంభంబులోఁబుట్టి - దైత్యబాలునిపల్కు - నెఱవేర్చికృపమీఱ - నెవఁడుప్రోచె
సభలోనఁబరులువ - స్త్రములూడ్చుతఱినార్తి - నెదఁదలంచినకాంత - నెవఁడుగాచె
గ్రాహంబునకుజిక్కి - కడుభక్తివేఁడిన - నేగియాగజరాజు - నెవఁడువిడిచె

ఆ. నీవకాదె? వరద! నీమహత్త్వంబెన్న । మమ్మువంటి యల్ప - మతులతరమె?
పరమపురుష! భక్త-పాల! మురాంతక । వందిత ప్రభావ! - వాసుదేవ! 35

ఉ. అజ్ఞుఁడు నీజగన్నుత మ-హత్త్వముగానఁగలేఁడు, శాంతుఁడై
విజ్ఞుఁడుయోగపద్ధతి వి-వేచనసేయు, భవత్స్వసిద్ధమౌ
ప్రజ్ఞ నెఱుంగగామదిని - భావనఁజేసి కలంగుఁజాలఁడా
ప్రాజ్ఞుఁడు, సత్యముందెలియఁ - జాలరు తారొకరుం జనార్దనా! 36

చ. ఘనగుణపూర్ణ! నీవఖిల - కారణకర్త వెఱుంగనట్లుగా
ననునొకపెద్దఁజేసి తగ - నావలనంబ్రియమా విశేషముల్
వినఁగఁదలంపు సేయుటిది - వేడుకమాత్రమెకాని నీవెఱుం
గని కతన న్వచింపుమని - కాదిపుడివ్విధిఁగోరు టీశ్వరా! 37

చ. ఘనుఁడవునీవు నేనుడువఁ-గా వినవెంచిన యట్టివేళఁగా
దనుటుచితంబుగాదెఱిఁగి - నంతవచింపుట మేలుగానఁ గ-

న్గొనినవిశేష మొక్కటి వి-నోదముగా వచియించెదం బ్రియం
బున నదియాలకింపుము సు-భూషణ ! పేశలమంజుభాషణా ! 38

గీ. అనిననదిరెట్టిదోఁ దెల్పు-మనుచు మోద । మమరఁబద్మాక్షుఁడమ్మని-నడుగుటయును
వినయ మొప్పఁగ నిట్లని-విన్నవింపఁ। దొడఁగెనతఁడు సంతోషంబు-గడలుకొనఁగ. 39

చ. అవనిగలండు పార్థివకు - లార్ణవ పూర్ణసుధాంశుఁడోయనం
గువలయ నాయకుండొకఁడ - కుంఠిత శౌర్యధనుండు దుష్టశా
త్రవమదకుంభిమస్తకవి - దారణదారుణ ఖడ్గపాణి దు
శ్చ్యవనసమానవైభవ స-మన్వితుఁడెన్న నతండుమాధవా ! 40

చ. అతులితలోకసన్నుత గు-ణాకరుఁడిందు వసంతకంతులం
దతనికి రూపమందు సరి-యౌటకొకండునుఁ జాలఁడెన్నఁగా
శ్రితజనకల్పశాఖి బుధ-జీవనుఁడార్తశరణ్యుఁడెంతయుం
జతురుఁడు ధైర్యవంతుఁడ వి-చారుఁడుదారుఁడు శూరుఁడాజులన్. 41

గీ. ఆముష్యాయణుఁ డుత్తముఁ । డామానవ విభునకు విజ-యాఖ్యుండనఁగా
నామము కరుణాపూర్ణుఁడు । సామాన్యుఁడుగాఁ డతండు - శాంతాకారా ! 42

గీ. మృదులమాధుర్యభాషి స-మీక్ష్యకారి । సురధరాసురభక్తియు - సూనృతంబు
నతనికిం దోడఁబుట్టువు - లనినయెడల । నతిశయోక్తిగా నేరదో - యబ్జనాభ ! 43

చ. అడిగిననెద్దియైనను బ్రి-యంబున లేదనికిచ్చుఁగాని తా
జడియఁడు కోపముంగొనఁడు - సంకటమొందఁడు సత్యమార్గమున్
విడువఁడు దైన్యమొందఁడెద - వేసటఁబూనఁడు వానిబుద్ధియున్
వడవడియున్ వచించుటకు - నాదగు నేరుపు చాలదచ్యుతా ! 44

ఉ. ఇంద్రునకున్ స్వకీకసము - నిచ్చినయట్టిదధీచినాహరి
శ్చంద్రునిఁ గర్ణునింజయము ని-శాటపతిన్ శిబిముఖ్యులైన యా
రుంద్రవిసర్జన ప్రియుల - రూఢిగమించఁగఁ జాలుదాతభో
గీంద్రశయానయానృపున - కెవ్వనినేసరిఁబోల్చి చెప్పుదున్ ? 45

సీ. తనివినొందఁగనిజ - దానధారావృష్టి - నర్థిసందోహస-స్యములఁదడపి
ప్రాకటకరుణావ - లోకనామృతమున - నార్తులసంకట - వ్యాధులడఁచి
యసమానబాహుబ - లాటోపగరిమచే - రిపులగర్వధనంబు - లపహరించి
సత్యవ్రతానూన - సంకల్పమహిమాప్తి - ననృతవాదులకుసి - గ్గడరఁజేసి
గీ. నిఖిలదిక్కులఁదనకీర్తి - నిండివెలయ । సంతతాక్షీణ సౌఖ్యభా-జననిరంకు
శాధికారాభివృద్ధి రా - జ్యంబునేలు । నతఁడు, వైకుంఠధామ! లో-కాభిరామ! 46

గీ. అతనిగర్మపత్నికి యశో-వతియనంగఁ । దనరు నాహ్వాయమాయింతి - కెనయనుటకుఁ
దగినమానిని లేదు భూ-తలమునందు । నిక్కమీమాటనమ్ముము - నీలవర్ణ! 47

గీ. అఖిలశుభలక్షణములు న-య్యతివయందు । మించికాన్పించు మూ-ర్తిభ-వించినట్లుల
నా మెలావణ్య మెన్న నా-యట్టివాని । కలవిగాదింక వేయేల - కలుషదూర! 48

క. రతియు నరుంధతియును బా । ర్వతియు సరస్వతియు నిర్జ - రప్రభుసతియున్
జతగారననగును యశో । వతికిం బతిభక్తినో వి-భావసు తేజా! 49

క. అమరుదు వారలదాంప । త్యము సర్వవిధంబులన్ ము-దం బెనయఁగను
త్తమలీలవారు మెలఁగెడి । క్రమమంతయుఁ జూచితీఱఁ - గావలయుహరీ! 50

క. సతియుం బతిగా వారల । జతగూర్చిన యట్టిపద్మ - సంభవు నేర్పిం
కితరులకుఁ గలదె? యహహా! । నుతియింపందగును వారి-నోరారంగన్. 51

క. శ్రీపురమని యెడి యాధర । ణీపతి పట్టణమునుండి - నేనిపుడు భవ
చ్ఛ్రీపాదాబ్జద్వయ సే । వాపేక్షజనించి వచ్చి - తల్లననిటకున్. 52

చ. విలసితభంగి నేఁడు పృథి - వీసురయాచకకోటికోలిను
జ్జ్వలమణిభూషణాంబర స - వత్సగవీద్విపసైంధవాదులిం
పొలయ నొసంగెనొక్కొకని - కొక్కొక వేయిటనిట్లు నిత్యముం
దలఁకకతండు సేయు వివి-ధంబులు దానము లిందిరాప్రియా! 53

గీ. అతనిపరమార్థచింతయు - నతనియీవి । యతనిదృఢనిశ్చయంబును - నతని నియతి
యరసి ముదమందుచుండుదు-నప్పుడపుడు । నిపుడునుం గాంచి వచ్చితి-నింపుమీఱ. 54

గీ. రాత్రియనరాదు పగలన - రాదు కనిన । గడియ నేపైనఁ గానియు - నెడముఁ దెఱపి
యొదవ దతని హజారంబు-నొద్ద మూఁగి । యుండు యాచకజనకోటి-యోముకుంద! 55

గీ. నిరతమును వాని మొగసాల - నిల్పియున్న । భూరిదానధ్వజాగ్రఘం - టారవంబు
లతఁడొనర్చు దానముల సం-ఖ్యను సుపర్వ । పరునకెఱిఁగించు చాడ్పున-మ్రోయుచుండు. 56

క. ఇది నే నెఱింగి చూచిన । యది మున్నే తెలుపవలయు - ననుకోరిక నా
మదిఁ గలిగియు నీవెఱుఁగని । యదికలదా! యని తలంచి - యన నైతిహరీ! 57

ఉ. ఇంతకుమించు చిత్రమిఁక - నెందును గల్గదు జూచిచూచి నే
నెంతయు సంతసింపుదు మ-హీస్థలినంతటి వానిఁ గాంచి నే
నింతకు మున్నెఱుంగఁ గడు - నెక్కుడు మాకిది, యంతె కానియో
దంతివరేణ్యపాల! శుభ-దాయక! వింతగ నీకుఁ దోఁచునే? 58

క. అడిగినఁ దెలిసిన విషయము । నుడువంగావలయుఁ గాన - నుడివితి నేఁ జొ
ప్పడినను జొప్పడకున్నను । గడకును వింటివిదయంద-గఁగ నదిచాలున్. 59

చ. అనిసురసంయమిప్రవరుఁ - డద్భుతమౌ విజయాశ్వధారుణీ
శునిచరితంబువిన్ని హరి - సూక్తముభక్తిఁ బఠించిమ్రొక్కి నన్
గనికనకాంబరుండతని - గారవమొప్పఁగ నాదరించి నె
మ్మనమున సమ్మదంబడర - మంజుమృదూక్తుల నిట్లనెన్ దగన్. 60

చ. వినుమొకమాటఁ జెప్పెదవి - వేకము మీఱఁగ నెవ్వఁడుర్విస
జ్జనహితమైన కృత్యములు - సల్పుచు ధర్మమునాచరించు న
య్యనఘుఁడు నాదయంబడ యఁ-నర్హుఁడుసుమ్మనయంబునట్టివా
నినిఁ దగుభంగిఁగాతును మునీ ! యిది నామతమెల్లభంగులన్. 61

మ. జలజాతోదరపుత్ర ! నేఁడు విజయా-శ్వక్ష్మావరాన్వ్యక్తుల పెం
పలఘుప్రజ్ఞయు ధర్మబుద్ధియును స-త్యప్రీతియున్ శీలమున్
దెలియంగా వచియించి నాఁడవు కడుం-దృప్తుండనైతిన్ మదిం
గలదే ? క్రొత్తవిశేషముల్దెలియఁ బ-ల్కన్నేర్చునీబోంట్లికన్. 62

క. వినఁదగిన మంచివిషయము । వినిపించితివయ్యా ! నీప్ర-వీణతమతి యే
మునికింగలుగదు తెలియని । వినుతంబగు చరితమొకటి - వింటినిదనివిన్. 63

సీ. కలఁగక వేదసా - ధులసంతసింపఁగాఁ - జెలఁగిసత్కార్యము - జేయువారు
సురలయఁదునుఘరా - సురఁలయందునుభక్తి - గలిగిసత్పథమున - మెలఁగువారు
పరమార్థబుద్ధిని-బాయకెతగురీతి - శిష్టులవేడ్కఁబూ - జించువారు
విత్తశాఠ్యమువీడి - వెగటొందకతిసలఁ - దృప్తినొందఁగనాద-రించువారు
ఆ. ప్రియులునాకు వారి - విడువకరక్షింతుఁ । గుజనతతిసలంతుఁ - గ్రూరఘణితిఁ
బలుకుటేలనాదు - భక్తసంతతికిల । నందరాని సుఖము-లెందులేవు. 64

శా. సుజ్ఞానంబునమించితత్త్వమును సం - శోధించువేదాంత శా
స్త్రజ్ఞుల్గాని, తపః ప్రభావమునమో-క్షంబొందఁగా నర్హులౌ
ప్రాజ్ఞుల్గాని, కనంగఁజాలరునమున్ - భక్తుల్ మదీయాకృతిన్
ప్రజ్ఞాచాతురిచేనెఱింగితనివిన్ - వర్ణింతురు ప్రాంతమున్. 65

క. సుజనులరక్షించుటకును । గుజనుల శిక్షించుటకును - ఘోరుదునగుటన్
వృజినంబులుడిపినేనా । విజయాశ్వునిఁ బ్రోతునెల్ల - విధములననఘా ! 66

ఆ. వానిచిత్తశుద్ధి - వానియౌదార్యంబు । వానిధర్మవాంఛ - వానిసత్య
భాషణవ్రతంబుఁ - బరికేలనముఁజేయఁ । దలఁపుగలిగెనాకుఁ - దాపసేంద్ర ! 67

ఉ. నేనుధరాసురాకృతిని - నేఁడటకుంజని మాయమాటలన్
మీనులకింపుగాఁబలికి - వేడ్కనదానము వేఁడినేర్పుమై

నినలంతునీవిపుడు - వల్కిసభంగిని సత్యధర్మముల్
నకయుండెనేనియు - మానసుభంబులొసంగుదుగ్రుపన్. 68

ప్రసురమ్మచెప్పేటికి । నావెంటంబోయిచూచి - సంగానిమదీ
నావేగముదీఅదుసు । వ్వేమ్మవిథముసనైనంగలంత - మిరపురమతనిన్. 69

నిపలికినవనజనాభునిపలుకులువినినారదుండుతనమనంబునసయ్యిందిరాపతికినుజనులరెు
ంగలయనురాగంబునుం, దనవైమించువాత్సల్యంబునుందలంచి, సంతసించి కరంబులు
ముకుళించినమస్కరించి, స్వామీ ! మహాప్రసాదంబు దేవరచిత్తానుసారంబుగాబ్రవర్తిం
టకు సంసిద్ధుడనైయున్నవాడనని విన్నవించియప్పుడు. 70

ట్టిపనుల్ గదా ! సతత - మిచ్చదలంపుదు రాజశీలమున్
ట్టితనంబువెంటజని - కాంచెదనేనును, మాధవుండుదా
ట్టినకార్యమున్ విడడు - పారునియాకృతిం దాల్చినంత నే
ట్టనశిష్యరూపముం బొసంగవహించెద, నంచునెంచగన్. 71

వరమో మునదీర్చి - యుండినగీరనామంబుమేలగు గంగ - మట్టిగాగ
టిసీమజెలువారం - గట్టినయట్టికా - శేయవస్త్రమునార - చీరగాగ
జిల్లురత్నహా - రంబులన్నియుదుల - సీబారుపూసల - చేర్లుగాగ
మరగానెమ్మేన - నలదినగంధంబు - పొలుపుమించువిభూతి-పూతగాగ
నాస్తములబట్టియుండెడియబ్జమరియు । నంబుకలితకుండియును దం - డంబుగాగ
గారుమించినముంగురు - ల్జటలుగాగ । పసిమేసంబుదాల్చెమంధరుండు. 72

పుణ్యమూర్తివందిత । తాపసరూపంబుజూచి - తనలోనముదం
గాపాదిల్లగనెదితగ । దీపరమేశ్వరునకొప్పు - నేయాకృతియున్. 73

తాపసభావవీధులస - దాప్రియమెుప్పమెలంగువానికీ
తాపసవేషమెంతపని - దానవవీరులగూల్పనెన్నియో
రూపములంధరింపడె ? ని - రూఢముగాద్రుటిలోనసీప్రతి
రూపరుడంచుమెచ్చి సుర - సంయమిశిష్యునిపోల్కినయ్యెదాన్. 74

రిరువురున త్తఱిగా । ర్యాంథమెలప్పనిలిచి - రబ్జాక్షుడునా
పేరకవిశ్వంభరుడనె । నారదుడునునుగ్రశర్మ - నాపేరనియెన్. 75

ఇటులమునియును శిష్యుండు - నై మురాంత । కాబ్జభవనందనులువేగ-నచటుగదలి
క్షితికిజనుదెంచిరమ్యమా - శ్రీపురంబు । జొచ్చిరాజమార్గంబున - వచ్చుచుండ. 76

పారలతేజముగనుగొని । పౌరజనుల్మిగులవెఱగు - పడియటునిటువే
రూపముగదొలగినిలుచుచు । వీరెవరోసిద్ధులనుచు - వీక్షింపంగన్. 77

వ. అప్పు డప్పుడ్మావల్లభపద్మసంభవ సంభవులు తత్పురాలంకారంబుఁ గాంచి మెచ్చుచు మెల్ల
మెల్లగా నడిచి రాజద్వారంబుఁ జేరం జనుదెంచి యచ్చట. 78

శా. మాతంగంబులు గోవులశ్వతతులు - న్మాణిక్యమంజూషలు
న్ఖ్యాతిన్ మించువిభూషణంబులు మణుల్ - వస్త్రంబులున్ విత్తమున్
బ్రీతిన్ భూపుఁడొసంగఁ గైకొని మహా - వేడ్కన్ ధరాదేవసం
ఘాతంబుల్చనుదెంచుచున్నఁగని జో - కన్ మెచ్చి వర్ణింపుచున్. 79

సీ. భారమై మోయంగ - నేరక యొకకొంత - పడసిన విత్తంబుఁ - బాఱవైచి
వలదన్న నిచ్చె నీ - వారువంబులను నా - కిన్ని యేల ? నటంచుఁ - గొన్ని విడిచి
యొసఁగిన మణులలో - నురవగు కొన్నిటి - నేటికై కొనిశేష - మెగయఁ జల్లి
తమకెదురైన పే - దలకు నర్థులకుఁ దె - చ్చిన ధనంబున సగం - బును నొసంగి

ఆ. వచ్చువిప్రవరుల - వారలు ధనముపైఁ । గలయలక్ష్యబుద్ధి - కతనఁ జేయు
కార్యములను గాంచి - కడు నబ్బురముఁ జెంది । రిదె విచిత్రమెందు - నెఱుఁగ మనుచు. 80

క. ఈకరణిఁ గనుచుఁ గైతవ । భూసురయుగళంబు జనులు - పొడఁగని పొగడం
గా సుందరమగు రాజస । భాసదనద్వారమునకు - వచ్చి నిలిచినన్. 81

క. అటఁ గాచియుండు భూపతి । భటవరులీక్షించి యపుడు - వారలదగు వి
స్ఫుటతేజోత్కటమహిమకు । నిటతాటముఁ జెంది సభకు - వేజని భక్తిన్. 82

చ. అటఁ గొలువున్న భూపకు - లాగ్రణికిట్లని రో నరేంద్ర ! నేఁ
డిటకొక మౌనిశిష్యయుతుఁ - డెచ్చటనుండియొ వచ్చె వచ్చి పాఁ
కిటన దెయున్న వాఁడతని - కిన్ సరివారినిఁ జూడ మెందుఁ దె
ల్పుటకరు దెంచి నారమరి - భూవరగర్వహరా ! మహాప్రభో ! 83

గీ. అనిహజారపు కాపరు - లైనయట్టి । భటులు దెల్పిన విని యా నృ - పాలమౌళి
దిగ్గన మృగేంద్ర పీఠంబు - డిగ్గి సభ్యు । లిరుగడలఁ గొల్చిరా నెదు - రేగి వేగ. 84

క. ద్వారమున భటులు సెప్పిన । తీరున నసమాన విమల - తేజోన్నతిఁ జె
ల్వారంగ నిలిచియుండెడి । వారలఁ బొడఁగాంచి భక్తి - వర్ధిల్లంగన్. 85

వ. సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి తోడి తెచ్చి యర్ఘ్యాసనాసీనులఁ గావించి యర్ఘ్యపాద్యా
దివిధులం బూజించి సవినయంబుగాఁ బ్రార్థించి మేలడిగి వారలయనుమతి గొని సమీపంబున
నొకపీఠంబుపైనుపవిష్టుండై యున్న విజయాశ్వమహీవల్లభతల్లజునిం జూచి చేయిసాచి ము
నీశ్వరుండప్పుడు. 86

క. స్వస్తి నిరస్తవిచార స । మస్తగుణాధార ! నిరుప - మాన ! ధరాభృ
న్మస్తకమకుటస్థగితమ । ణిస్తోమవిరాజితాంఘ్రి । నిష్ఠితపీఠా ! 87

క. అనిదీవించియతండో । యనఘా! కుశలం బె నీకు - నాశ్రితులకుప
జ్జనులకుబంధువులకు నెం । దును మీకుంగొఱంతగల్గదుగదా! యనుఁడుఁన్. 88

క. మీకరుణవలన నెపుడును । మాకేకొఱతలునులేవు - మానీంద్రా! ని
ర్వ్యాకులహృదయులమై య । స్తోకప్రమదమున నుండు - దుమునిరిమీఁటన్. 89

చ. ఘనులగుమిమ్ముఁబోంట్లుతగు - కారణమెద్దియులేకరారు వ
చ్చిననది మాదృశుల్గొడరి - చేసినపూర్వఫలానుభోగమే
యనఁదగునొండుగాదు భవ - దంఘ్రులు సోఁకిమదాలయంబు మే
ల్వినుతిఁగనెం బొసంగెనభి - వృద్ధి తొలంగె నఘంబులన్నియున్. 90

క. పనిలేకరక పక్షిశ్రమ । మునకోరిచి యింతదూర - మున్వృథామీరల్
సనుదేరరుకద! మీవ । చ్చినకార్యంబెద్ది యొక్కొ - చెపుడా! నాతోన్. 91

ఉ. ఓవసుధామరాన్వయమ - హోదధిచంద్ర! మునీంద్ర! నేనుమీ
భావమునందు జేకుఱిన - వాంఛనుదీర్చెదమిమ్ముఁబోంట్లకే
మేవిధినైన సత్కృతుల - నేర్పడఁజేయుట యొప్పమాకిలన్
దైవకముల్బవాదృశులు - తావకదాసుల మాదుమిందఱున్. 92

క. మహనీయులైన మీకున్ । విహితములగు పనులొనర్చి - వెలయంగా మే
మిహపరసౌఖ్యానందము । వహియించుట యొప్పనదెకు - భంబగుమాకున్. 93

క. ఇదితగునిదితగదనిమీ । మదిలోశంకింపవలదు - మానీశ్వర! స
మ్మదమునఁ దెలుపుఁడ! కోరిక । నదియెట్టిదియైన దీర్తు - ననిపల్కుటయున్. 94

ఉ. సంతసమంది యిట్లనియె - సంయమినాథుఁడురాజచంద్ర! నీ
శాంతియుధైర్యముంబ్రియము - శక్తియునన్యులకిఁకనెందులే
దెంతయుఁదృప్తి గల్గెవచి - యించెదనాదగుకోర్కినై నయొ
క్కింతతలంకునుంగొదుకు - నిత్తటినామదిదోఁచె నెట్లనన్. 95

గీ. వినుముకష్టంబుయాచనా - వృత్తి యడిగి । నపుడులేదన్న యాదుఃఖ-మర్థియెఱుఁగు
నన్యుఁడెఱుఁగునె? చావు మే - లంతకంటెఁ । గాన దేహీతివచనంబు-కష్టతరము. 96

ఉ. ఉత్తలపాటుశంక వెఱ - యున్ వెగదైన్య మహాస్యమూర్పు డ
గ్గుత్తికదుస్స్వలంబు వినుఁ - గుంచడవెల్లపనంబులజ్జయుం
దత్తఱముంజనించు పిక్క - తంబగునాస్యము నీచయాచనా
వృత్తికిఁబూని యన్యులను - వేడఁగఁబోయిన వేళనర్థికిన్. 97

క. కావునవేఁడుటకష్టము । నావాంఛన్ బలికినంత - నలుగురువినవేఁ
గావింపనేరనీపని । నావలనంగాదటన్న - నగుబాటధిపా! 98

ఆ. ఆసఁజెందివచ్చి - యడిగిలేదను పించు । కొనుటవలననేమి - గొప్పగలుగు
నట్టియాజ్ఞమిగుల - హాస్యాస్పదంబగు । నడుగకుంటయుక్త - మంతకంటె. 99

క. ఈసందేహము నామది । లోసందిల్లినకతనదె - లుప వెఱచెదఁ జు
మ్మాసందీర్చెదననితగు । బాసయొసర్చినవచింతుఁ - బార్థివముఖ్యా ! 100

ఆ. మొదటననినమాటఁ - బిదపఁదప్పితివేనిఁ । గిల్బిషంబుగలుగుఁ - గీర్తితొలఁగు
నొరులభంగిసైఁచి - యుండువాఁడను గాను । నేనునినుశపింతు - నిశ్చయంబు. 101

క. నామదిఁగోరికిఁదీర్చెడు । సామర్థ్యముగలిగియున్న - సమకూర్పుము తే
దామానుమునిర్బంధం । బేమాత్రము లేదు తెలుపు - మేమనియెదవో. 102

క. సంశయముబొడమినపుడా । యంశమెఱఁదాఁదొలుతఁదెలియ - నడుగుటమేలో
భ్రంశవిదూరా! రాజను । ధాంశా! నేనిటులనంటి - ననికినియకుమా ! 103

సీ. అనినదరహాసమొనరించి - యవనివిభుఁడు । మౌనికిట్లను, నయ్యా! యే - మైనవయ్యెఁ
గానిమదినను మానఁబుఁ - బూనవలదు । తెలుపుఁడా! కోర్కి వెఱపింప - వలదునన్ను

క. ఖలునివలెపలికి బొంకుటఁ । గలనైననెఱుంగనేను - గైకొనుఁడాకా
వలసినరాజ్యమునైననుఁ । దలనైననొసంగుదున్ము - దంబునఁదలఁకకన్. 105

సీ. అపరదిక్తటమున - నర్కుండువొడిచిన - దిగ్గజంబులుమ్రొగ్గ - తిలఁగఁబడిన
భూమియునంబరం - బునునటునిటునైనఁ - గులశిలోచ్చయములు - గ్రుంగిచన్నఁ
దడిలేకయబ్ధిసం - ద్రంబులువట్టినఁ - దలవాంచిఫణిరాజు - దద్దరిలిన
తారకానివహంబు - ధాత్రిపైడుల్లిన - బహుభయంకరముగా - ప్రళయమైన

ఆ. నెట్టిసంకటంబు - లెన్నిసొసంగినఁ । బారికాంక్షీవహ్యా! - పలికిబొంకఁ
జాలనేనునాదు - సత్యవ్రతంబును । విడువనునుఱులైన - విడుతుఁగాని. 106

క. మీరెద్దిగోరిననుజే । కూరుతునని యంటిమున్నె - కొంకేలా? నో
రారఁగఁబలికితిఁదిరుగ । న్నేరదునాజిహ్వయింక - నిర్మలభావా! 107

గీ. స్థిరమునామాటమీకోర్కెఁ - దీర్తునెట్టి । దైనఁగానివుమీపాద-మాననిజము
తెలుపుఁడా!యన్నముదమొంది-తొలఁగిశంక।యధిప!వినుమింకననుచుని-ట్లనియెమౌని.

శా. దూరీభూతమనోవికారులును ని - ర్దోషుల్కృతుల్వారుసం
సారక్లేశమునొందనొల్లరదిమో - క్షప్రాప్తికిందవ్వగున్
దారల్పుత్త్రిలుసంపదల్గనని - త్యంబుల్గదాయంచుదా
మారూఢింతదలపోసివానిఁదమలో - నాసింపరెక్కాలమున్. 109

క. మునులమతమట్టిదైనను । వినుతింపఁగ నొప్పుతపసి - వృత్తినివిడకుం
డినవాఁడనైననుజనిం । చెనుమదిసంసారవాంఛ - నృపవరనాకున్. 110

సీ. వెలఁదికంఠధ్వని - వినవచ్చెనాకర్ణ - ములురెండుచేతుల - మూసికొనుచుఁ
గాంతలనెందైనఁ - గంటినాకోపంబు - మించివిగ్గనఁదల - వాంచుకొనుచు
ముదితతనుస్పర్శ - మొదవెనామైదద్ది - రిల్లిమంత్రాంబువు - ల్జల్లుకొనుచుఁ
బోలఁతిరూపముదలం - పునఁదోఁచెనాదోష - మెడలఁగామదెహారి - నెన్నుకొనుచు
ఆ. పడఁతులన్ననేన - పడుచుందునేయుందు । పరమయోగిననుచుఁ - బ్రస్తుతింతు
గఖిలమునులునన్ను - నట్టిశీలమువీడి । కామసుఖమునొందఁ - గలిగెబుద్ధి. 111

చ. కటకట! నాకిదేమిభ్రమ - గల్గెనొకాని వచింపఁజాలని
ష్పుటికెఱుగంగవచ్చెనిది - బాగదియోగినినావివేకమె
చ్చటలయమయ్యెనొక్కొబలు - సంసృతివాంఛ జనించెవింతతో
ల్లిటివగమోక్షకాంక్షమది - లేదుగృహస్థుఁడనౌటకెంచితిన్. 112

ఉ. మేనుగృశింపఁగాసిరులు - మెచ్చకభోగములుజ్జగించిపె
న్గానలలోనభీకరమ్ము - గంబులుదోడుగ యెండ వేఁడికిన్
వానకునోర్చిమానవుల - వాసనయైనను లేనిచోటునన్
మానముఁబూనిపండ్లుదిని - ముక్కుటయుక్తమె? మోక్షమబ్బునే? 113

ఉ. ఎచ్చటనొక్కొమోక్షమిఁక - నెన్నటికోసమకూడునంచులో
నచ్చిగమీఁదఁగాఁదపమె - నర్వఁగఁబూని గృహస్థధర్మమం
దొచ్చములేనిసౌఖ్యముల - నొందకమాని నటంచువీడఁగా
వచ్చునె? చేతిపండుఁబడ - వైచికుజంబునఁ బ్రాకుబాగునన్. 114

చ. వినుమునృపాలశేఖర! వి - వేకవిహీనుఁడనై తపంబొన
ర్చినసుఖమబ్బునంచునిర - సించితిసంసృతినిన్నినాళ్లునా
కనరుసుటిల్లిఁగానితప - మందొకమేలును గల్గదయ్యెజ
వ్వనమువృథాచనెందుదకు - వార్ధికమివ్విధి నాకుఁజేకుఱెన్. 115

క. ఈతీరుందలపోసియు । ఛీ! తగదీతపముగిపముఁ - జెడినంజెడుదుం
బోతివిరిగృహస్థుఁడనై । ఖ్యాతిగమనుటొప్పునిటుల - నలయఁగనేలా? 116

క. అనితలఁచివిసుగుఁగొనినే । వనవాసముఘోరతపము - వయ్యంబనియొ
య్యనవిడిచిగృహస్థాశ్రమ । మునునుండఁగవచ్చితింబ్ర - మోదముమీఱన్. 117

గీ. వయసువృథఁజేసి సతులపై - వాంఛమాని । కూడునీళ్ళకువాచిపె - స్గహాలనుండి
తనువుకృశియింపఁగాఘోర - తపమొనర్చు । వాఁడుసంసారిఁబోలఁగా - లేఁడునుమ్ము!

ఉ. చేరువయౌకొలంకువిడి - చెచ్చెరదవ్వుననుండువాహినీ
వారినిఁద్రోలఁగాఁజనెడి - వానివిధంబునఁ దృష్టిఁగూర్చుసం

సారసుఖంబు మెచ్చకయ - సాహస్యము ముక్తిఫలానురక్తి చే 119
వారనిసంకటంబులను - వాడుచు మేనుసలంచుటొప్పునే?

ఉ. బాగిది మేలుగల్గునని - భస్మవిలిప్తశరీరుఁడై నరుం
డేగిరిగహ్వరంబుననొ - యేగహనాంతర సీమనో మహా
రోగముఁబూని టక్కడి - యుగ్రపిశాచము నోలె నెన్ని నా
ళ్లేగతిఁగూర్చుచుండినను - నేమియు లేదు ఫలంబు వానికిన్. 120

చ. మతినిడి యాలకింపుము స - మంజసమోయసమంజసంబొ ని
శ్చితముననీకుఁ జెప్పెదఁ బ్ర - సిద్ధిగనొప్పుగృహస్థధర్మమే
హితమొనరించునిష్టసుఖ - హేతువునోయదియంచు నేదలం
చితినిఁక వేయు నేమిటికి - సీ ! మునివృత్తియనర్హ మెన్నఁగన్. 121

వ. కావున నెందేనియు లోకసుందరాంగింబడసి కామసుఖంబులం బరితృప్తింబొందందలంచి తద
ర్థంబుగానే తెంచితి. 122

గీ. అనుచుబల్కిన సర్వసం - హావిభుండు । వింతపడి మౌని మాటలా - కింత సేపు
తనమనంబునఁ జింతించి - ధర్మశాస్త్రి । హితనుతోక్తులనతనితో - నిట్టులనియె. 123

క. ఇదియేమి మాట మునివర ! । యదవదయగు కోర్కిగలుగు - టరయఁగమీకుం
గాదుసుగదా ! ధర్మజ్ఞులు । గదెయింతురె మనసెని బాప - కార్యచయమునన్. 124

క. బాగనుచు సర్వసంగ । త్యాగులునాగాము లెఱిఁగి - నట్టియనఘులున్
రాగరహితులునునగు మీ । రీగతినిదురాశమదివ - హింతురె ? చెపుఁడా ! 125

క. నామత మెట్టిదోయని మీ । రీమాడ్కిఁబలికి తెలియ - నెంచితిరేమో
యోమునివర ! కాదనని । ప్రేమానియపేక్షనొందు - నిహసుఖమునకున్. 126

గీ. అనినసది యెట్టిదైనను - నయ్యెఁగాని । వినుమునా నిశ్చయంబిది - యనియెఁదపసి
యతనిదృఢవాంఛవినివిజ - యాశ్వనృపతి । మతియునచ్చెరపడియిట్లు - మరలననియె.

క. ప్రాపించు సంకటంబుల । నోపికమైఁగడచిచింత - లొందక ధృతిఁగాం
తాపరుఁడుగాక వర్తిలు । తాపసముఖ్యుండు మిగుల - ధన్యుండుగదా ! 128

క. అనిశంబునీషణత్రయ । మునకుందగులై వికారమునుం జెందితలం
పునఁ గామక్రోధాదుల । నెనయింతురె మిమ్ముఁబోంట్లు - హీనగుణాఢ్యా ! 129

క. స్మరయరహితులనఘమతులిం । ద్రియనిగ్రహశక్తిమించు - దృఢచిత్తులున
క్షయసమ్మదయుతులు జగ । త్త్రియమునను మునులఁబోలు - ధన్యులుగలరే ? 130

క. సకలక్లేశాంకురవృ । ద్ధికిఁగారణమగుట నెంచి - తెఱుపఁగలవా
రొకనాఁడును మనములనై । హికవాంఛం జెందరేల - యీభ్రమగలిగెన్. 131

ఆ. తెలియఁగలవెమీకుఁ - దెలియనిధర్మంబు । లెందుఁగలవు ? పలుక - నెంతవాఁడఁ ?
బుణ్యచరిత ! గ్రుడ్డు - పోయికూననువెక్కి । రించినటులనగుఁద - లంచిచూడ. 132

చ. అనిపఁచియింపభూవరుని - యర్థపుమాటల కిచ్చమెచ్చిమో
మునఁజిఱునవ్వుదోఁపఁదన - పూనికఁదీర్చుకొనంగనెంచియి
ట్లనియెనుమాని నీనుడువు - లన్నియు సత్యములైనబుద్ధినా
కెనయదుకష్టమాటఁదప - మింకనొనర్పఁగఁ జాలమానితిక్. 133

గీ. ఇప్పిశో! సర్వభోగంబు - లీటువోవ । నెల్లకాలంబుఁగష్టించు - టేమిబ్రదుకు?
లపముచేఁ బడ సెడుమేలు-దైవమెఱుఁగుఁ । గానియామాటవలదింక-మానవేంద్ర! 134

చ. ఇడుమలు నెందికందిఫల - మిందునఁగల్గదటంచు నెంచినే
విడిచినకార్యమున్మరల- వెఱ్ఱిపథంబునఁ జేయనెంచు టె
క్కుడినుడి; నిష్ఠయుందపముఁ - గానలలోననె పోయె, నీకులం
దపఁగనిందువచ్చితినె ? - ధర్మవిచారమదేల నాకిటక్ ? 135

ఉ. కోరినవెట్టిదైననొడఁ - గూర్తువుయాచక కోటికింబ్రియం
బారఁగసత్యశీలుఁడవ - టంచుజనుల్ నినుఁజాలమెచ్చువి
స్ఫారముదాత్ములై వినుతి - సల్పఁగనేవిని వేడ్కనీప్సితం
బేరహితైననొందఁగల - నింకనటంచుఁదలంచి వచ్చితిక్. 136

ఉ. వ్యర్థపుమాటలేల? మను - జాధిప! దాతవుగాననీవునా
ప్రార్థనమాలకించిమది - బాగనియోగనిశంకఁబూనకి
ష్టార్థమొసంగు మెంతయుఁ బ్రి - యంబదినామదికింబరోపకా
రార్థమిదంశరీరమను - నార్యజనోక్తిఁదలంపునేయుమా. 137

క. అనవ్రఁడువినికై తవ వి । ప్రునకిట్లను నృపతిదేవ! - పూజ్యులుమీరె
ట్లునుమీకులదెలియని దెం । దును నేధర్మమునులేదు - దురితంబనుచుక్. 138

క. మునివరులుపలుకుచుండఁగ । వినియుండినకతనఁదపము - విడువందగదం
టినిగానియన్యభావం । బునఁజెప్పినవాఁడఁగాను - పుణ్యచరిత్రా! 139

క. మాకేలయాప్రసంగము । మీకోరికఁదెలుపుఁడీక స - మీచీనగుణా
ఢ్యా! కష్టసాధ్యమైనను । వ్యాకులమొందక యొసంగి - యనిచెదమిమ్మక్. 140

క. తపవోనరింపకుఁడెద్దియొ । యడుగుఁడ! యననచటి సభ్యు - లాలోచనతో
కడుగుమనియెన్నృపుఁడతఁడే । మడుగునోయనితలఁచుచుండ - నమ్మనివేడ్కక్. 141

ఉ. ఇచ్చెదనంటివేదయున - నింకమదీప్సితమబ్బినట్లను
మ్మెచ్చెమువేము నేనుఖము - నొందఁగఁగంటి నొసంగుదేనినీ

వెచ్చటనైన సద్గుణము - లెల్లనుగల్గినసుందరాంగినిం
పెచ్చుగఁదెచ్చియిమ్ము ప్రియ - మేర్పడనంతియచాలు భూవరా ! 142

ఆ. సకలలక్షణములు - సమకూరియుండెడు । తరుణిమైనఁ గొంగు - నొగులనొల్లఁ
దొడరితగినదాని - తోడసంసారంబు । సేయుటొప్పుగడియ - సేపదైన. 143

క. ఇదిదప్ప వేఁబుకోరిక । మదిఁగలుగదునాకురాజ - మార్తాండా! పెం
పొదవఁగనిమ్మని యడిగిన । నదివిని యిట్లనియెభూపుఁ - డాశ్చర్యమునన్. 144

క. ఓయయ్య ! తగునె? మీరిపు । డీయల్పంబైనదాని - నేలా వేడన్
నాయట్టివాఁడుమీకుం । జేయంగాఁదగినమేలు - నేఁతయె? యిదియున్. 145

చ. ధనకనకాంబరాభరణ - దంతితురంగమ గోవితానముల్
ఘనముగవేఁడకిట్లలతిఁ - గాంతనువేఁడిన నాదుగౌరవం
బునకుఁగొఱంతగాదె? తగు - పోల్కినియోజన సేయరైతిరే
మనగలసర్వముం దెలిసి - నట్టిభవాదృశు లిట్లుకోరినన్. 146

ఆ. పైఁడికొండకేగి - పలుకురాలేరఁగాఁ । దొడఁగినట్లుమీరు - తుచ్ఛమైన
కోర్కెఁగోరఁదగునె? - గొప్పగానడుగుఁడే । నిచ్చువాఁడనుండ - నేమికొఱత? 147

క. అనినన్ నగి మునియిట్లను । వినుమొకధర్మంబునీకు - వివరించెదయా
చన సేయువేళనత్యా । శనుబూనుట యాచకునకుఁ - జనదండ్రుబుధుల్. 148

చ. అడిగినదాని నిమ్మదయ - నంతియచాలును మానసంబునం
బొడమెడియాశకేడతుది - భూవర! సర్వమునిచ్చినట్లు నే
నెడదఁదలంచుకొందునిది - హీనముగాదు వివేకిపీవుదం
దడివచియింపనేటికివ్వ - థాతడవిట్లొనరింప నేటికిన్. 149

వ. అనిపలికిన మౌనిమాటలకుమారాడనోడివిజయాశ్వమహీశ్వరుండతనికి భయభక్తివినయంబులెసంగ నమస్కరించిమహాత్మా! మీరు సర్వజ్ఞులరు మాదృశులగువారు మీతోడనిట్టిట్టని వచియించుటకర్జంబుగాదు. మీరిచ్చయించుమచ్చకంటికిఁగలిగియుండఁదగినలక్షణంబులెఱింగింపుఁడు. విచారించికొనివచ్చిసమర్పించికృతార్థుండనయ్యెదనని సంతసించి యామనస్వికిఁదపస్వి యిట్లనియె. 150

మ. వినురాజేంద్ర దురాశయుంగపటమున్ - ద్వేషంబుగోపంబువం
చనయుంజింతయు గర్వమున్ విరసభా - షల్ దుష్క్రియార్తియున్
ఘనమాభుక్తియు నిర్దయామతియుదుః - ఖక్రౌర్యముల్లేనిదా
వనితారత్నముఁదెమ్ము వేగమున మద్వాంఛానుసారంబుగన్. 151

క. అనయంబును దుర్మతమునఁ । దనయొడయనికప్రియంబుఁ - దగఁజేసిసదా
ధునుకొదవించెడిదానిం । గొనుటకడంగిడు తెలిసి - కొనిరావలయున్. 152

వ. అని నిరూపించిచెప్పిన నట్లయగుంగాక యని విజయాశ్వుండు శిష్యయుక్తంబుగామునీం
ద్రునిందగిన స్థలంబున విడియించి వారికుపచరింపఁదగువారలనియమించి కాంతాన్వేషణ
కార్యంబునకుపక్రమించి సాముద్రికశాస్త్రజ్ఞులరావించి యావృత్తాంతంబు నెఱింగించి
సకలశుభలక్షణ సమన్వితయగు మగువను విచారించికొనిరండు పొండనివలసిన ధనంబు
నొసంగి పంచిన. 153

క. వారెల్లవోల్లకరిగి వి । చారించియనూనశాస్త్ర - సమ్మతరమ్యా
కారశుభలక్షణాదుల । నారూఢిగ నొప్పుతరుణి - నధిపతికడకున్. 154

క. తెచ్చినఁగనిరాజెంతయు । మెచ్చిమునీంద్రుండుదీని - మెచ్చుకయున్నే?
యొచ్చంబులేదొకింతయు । నచ్చెరువలెయున్నదనుచు - నగ్గించివడిన్. 155

ఆ. కొలువుకూటమునకుఁ - గొనివచ్చి సంయమి । వరునకెఱుఁగఁజేసె - నరుగుదెంచి
దానినట్టెజూచి - తగినదిగాదిది । యనినిరాకరించి - కనలుమించి. 156

క. పటపటపండ్లంగీటుచు । కుటిలభ్రూకుటిభయంబుఁ - గొలుపఁగఁజాలం
గటములదరఁగా నృపుఁడెదఁ । గటకటపడనిట్టులనియెఁ - గడుమైబదరన్ 157

గీ. మంచిలక్షణములుగల - మగువఁదెచ్చి । ప్రియమురెట్టింపఁగా సమ-ర్పింతుమీకు
ననుచువాగ్దానమొనరించి - నట్టివాఁడ । వీచెడిపెఁదెచ్చికొనుమను - టేమిఘనత? 158

క. ముదివగ్గునకున్ మేలగు । సుదతీరత్నంబదేల? - సుగుణములెల్లన్
వెదుకఁగనేలా? వీనికి । నిదిచాలునటంచుబుద్ధి - నెంచితివే? బళీ! 159

చ. తొలుతనెదెల్పితిన్ సతుల - దోషగుణంబులు సద్గుణంబులున్
బలుమఱు, నీవుతద్విధము - భావనఁజేయక నర్హలక్షణం
బులుగల రూపహీనయగు - బోటినిఁదెచ్చి పరిగ్రహింపఁగాఁ
గలననినమ్మి నాకొసఁగఁ-గాఁదలపంచగునే? క్షితీశ్వరా! 160

గీ. ఎంతసౌందర్యవతియైన - నెట్టిదైనఁ । గానిదీనినివేనొల్ల - మానవేంద్ర!
యున్న వెదకించి తెచ్చి వే - రొకతెనిమ్ము । లేకయొసఁగలేనను మెగ్గు-లేదుమాకు. 161

మ. అనిమానీంద్రుఁడనాదరించెఁదగదీ - యాజ్ఞాక్షియంచంతదా
వినయంబొప్పఁగభూపుఁడిట్లనియెనో - విప్రాన్వయాధ్యక్షయీ
వనితారత్నమునొల్లకున్నమడిఁ ద - ప్పన్ వేగవేరొక్కతెం
గొనితెప్పించెద నిష్టసిద్ధియగుసం - తోషింపఁగానేటికిన్. 162

వ. కనలువీడి శాంతచిత్తులరై యుండుండనియమ్మగువనిచి విజయాశ్వుండది మొదలుగానచ్చట
చ్చట వెదకించి రూపలావణ్యానుగుణశీలంబులఁ బేరువడసిన కాంతామణులం బెక్కండ్రరావిం
చి క్రమంబుగా మునివరునకుం గానిపించినఁ జూచి యతండువారల లక్షణంబులు విమర్శించి
యొవ్వక నిరాకరించి విజయాశ్వునకిట్లనియె. 163

సీ. మైచాయయేగాని - మర్షంబు హర్షంబుఁ - గలుగదుర్వీశ ! యీ - కాంతయందు
మోమందమేగాని - ప్రేమంబుఁగామంబుఁ - గలుగదుర్వీశ ! యీ - కాంతయందు
నడలజ్గేగాని - యడకంబునొడికంబుఁ - గలుగదుర్వీశ ! యీ - కాంతయందు
నగలపెంపేగాని - పరువంబుగరువంబుఁ - గలుగదుర్వీశ ! యీ - కాంతయందు

గీ. సుందరాంగులయ్యు - శుభగుణంబులేవు । వీరిలోనఁదగిన - వెలఁదిగలుగ
దెఱిఁగినాఁడరోగ - దృష్టిచేనేనుయీ । లలనలందుగలుగు - లక్షణములు. 164

క. అనిచెప్పిమఱియునెందఱిఁ । గొనితెచ్చిన నొల్లకున్నఁ - గోఁకుగదిరియా
జనపాలుఁడుకర్తవ్యం । బునుఁగానకయున్నఁగాంచి - మునియిట్లనియెన్. 165

క. కలిగినఁబొగడఁగఁదగుగుణ । ములుగలముద్దియనుదెమ్ము - భూవరకొనిరా
గలవోలేవోపలుకుము । వెలవెలనైదేనికింత - వెఱచెదవేలా ? 166

క. అప్పటిధైర్యముఁజెంపును । నిప్పుడుగాన్పింపవయ్యె - నెటువోయెనొకో
చెప్పినలాగునఁజేయక । దప్పినదియేమిగొప్ప - తనము ? నరేంద్రా ! 167

క. అగునోకాదోచెప్పినఁ । దగువారలనాశ్రయించె - దంజనినీడా
తెగువనెఱింగితిఁగద; యని । నగియెంబృథ్వీశ్వరునకు - నానగదురఁగన్. 168

గీ. అపుడుమానిశిష్యుఁ - డైనయుగ్రాఖ్యుఁడి । ట్లనియెగురునకింక - నవనిలేదె ?
లేరెదాతలెందు ? - లేలెండుపోదము । మనలఁగొనఁడితండు - మాయకాఁడు. 169

క. మొన్నజనులనుకొనఁగనే । విన్నదితారార్కాణమయ్యె - వృథయగుతుద మీ
రెన్నాళ్లిటనుండిననితఁ । డన్నవిగలవెన్నియేని-యహితవచనముల్. 170

వ. ఆవిచారంబిపుడేల ? ఇతనివలనమీకభీష్టసిద్ధియగుటదుర్లభంబు. మఱియొండెనియుంబోయి తగినవారలనాశ్రయించుటలగ్గనిచెప్పిన, మునివరుండుశిష్యునింజూచి, యుగ్రా ! నీవువిన్న మాటలు వివరింపుమవియెట్టివో యాలకించిపిమ్మటకర్తవ్యంబునుయోజించెదననినన్నుగ్రుం డిట్లనియె. మునీంద్రా! మొన్నమీరువిశ్రమించియున్నసమయంబునఁ బురాలంకారావలోకనకుతూహలాయత్తచిత్తుండనై వెడలి నేనచటనచటంగలుగువిశేషంబులఁగనుచుఁ గ్రుమ్మరుచుండి యటనొక్కచోటం గొందఱుగుమిగూడిమాటలాడుచుంబ్రస్తావవశంబున మీనామంబునుచ్చరించిపలుకుచుండఁ దన్నిమిత్తంబెఱుంగనెంచి చేరంజనివారలకెఱుకపడ కయుండులాగునచొకయోరఁగుడ్యంబునకుంజేరగిలి నిలిచివినుచుంటినపుడాగుంపునందొ కఁడుతక్కినవారింజూచియీనృపాలుండు మనపరోక్షంబునమంతనంబుఁగావించి నిశ్చయించియున్న పద్ధతిందెలుపుచున్న వినివచ్చితినితనియందుసదభిప్రాయంబుంగలిగియున్న మీతోడనట్టిమాటలుచెప్పుట యుక్తంబుగాదనితలంచియింతదనక నెఱిఁగింపనైతి. సమయంబుతటస్థించినపుడుతెలుపకుండుటమేలుగాదు. కావునఁజెప్పెద నామాటలు వినుండు. 171

ఉ. కాయలునాకులుందినుచుఁ - గాననమందుసదాతపంబుఁదాఁ
జేయఁగలేకనిష్ఠవిడి - చెల్లునటంచుగృహస్థధర్మకాం
క్షాయుతబుద్ధినొక్కతెను - జవ్వనినిమ్మనివేఁడవచ్చినాఁ
డీయవివేకివిప్రుఁడఁట - యేలనొకోమది వానికీభ్రమల్. 172

క. ఆశఁగొనియలయుసంతియ । పో, శక్తివిహీనుఁడెట్లు - పొందుసుఖముఁదా
నీశుంఠనతివవలచునె? । కీశముదినఁగలదె? నారి - కేళఫలంబుల్. 173

క. సిగ్గఱిమిక్కిలిముదిసిన । యెగ్గయ్యునుసురతవాంఛ - వదలఁడుమదిలో
లగ్గాయిదివీనికిఁ? దప । పెగ్గఁట; యీతులువనింక - నేమనవచ్చున్. 174

ఆ. మంచిగాఁగనేన - టించిదుర్లక్షణ । కలితనైనభామి - నులనుదెచ్చి
కానిపించికోరి - కైకొమ్మటనివీనిఁ । బరిహసించివెడలఁ - బనుతునింక. 175

క. అనితగువారలతోమం । తనమొనరఁగజేసియిపుడు-ధరణీశ్వరుఁడా
మునినేపఁదొడఁగెనదినిజ । మనియతఁడున్నాఁడెఱుంగఁ - డాతంత్రంబున్. 176

వ. అనిచెప్పినందక్కినవారుపకపకనగుచున్నపాలునిచాతుర్యంబుంబలువిధంబులమెచ్చియచ్చో టువిడిచిపోయిరంతటనటనుండి కదిలివచ్చియదిమొదలు నేనువినినమాటలందలంచిపెక్కు విధంబులందలపోయుచునెట్లగునోచూతమనియింతదనుకమీకెఱింగింపకుంటిని. 177

క. అచ్చటవిన్నవిధంబున । నిచ్చటనీరాజుచర్య - లెల్లనుగంటిన్
ముచ్చితఁడు నమ్మకుఁడుమీ । కిచ్చెడివారికలేరె? - యింతినొకర్తున్. 178

క. పోదముపదఁడని తనకప । వాదముఁగల్పించి కల్ల - వలికిమునిమదిన్
భేదిల్లఁజేయఁబూనిన । భూదేవకుమారునేరు - పుంగనిభీతిన్. 179

ఆ. నృపతియిట్టులనియె - నిరపరాధినినేను । వటువుమాటనమ్మ - వలవదయ్య!
కల్లఁజెప్పెనిజము - గాదుమీకపకృతిఁ । జేయుఖలుఁడఁగాను - సిద్ధశీల! 180

వ. అనిపలికిన నతనిమాటలనాదరింపక యుగ్రునిఁజూచి. 181

క. పసగానినగవునగియా । వసుధామరుఁడనియె నెట్టి - వచనంబహహా!
యసమీక్ష్యకారినగుటం । బొసఁగదుపోశుభమునాకు - బుద్ధితొలంగెన్. 182

క. వేలయ్యెఁజాలుఁజాలును । లేలెమ్మిఁక, మున్నెయొసఁగ - లేననరాదో
నేలేకినగుదునరా । దోలలనందెచ్చుశక్తి - తోడరకయున్నన్. 183

ఆ. ఇతనికపటతంత్ర - మిట్టిదొటెఱుఁగఁగా । నేరనైతిమహహా! - నీళ్ళలోఁతు
మనుజునందుఁగలుగు - మర్మంబుఁదెలియరా । దంద్రుసత్యమైన - దావచనము. 184

వ. అని విజయాశ్వనరేశ్వరుని కభిముఖుండై కోపాతిరేకంబున మొగంబుజేగురింపతీక్ష్ణ దృష్టింజూచియిట్లనియె. 185

క. ననుఁబరిహసింపఁబూనుట । ఘనతయగునె? నీకునోరి - కపటాత్మా! న
మ్మినమా బోఁట్లనలంచెడి । నిను నెట్టిఁడవనఁగవచ్చు- నృపుఁడవె నీవున్. 186

ఆ. నేనుముచ్చటపడి - నెలఁతనొక్కతెనిమ్మ । టనుచునిన్ను వేఁడు - కొనినవట్టి
యనియనర్హులైన - యతివలఁగాన్పించి । చిట్టకంపుఁబనులు - సేయఁదగునె ? 187

క. పోలుంబోలదనుచుఁదగ । నాలోచింపకలతాంగి - నర్పింపకమ
మ్మేలాగేలియొనర్పఁగ । నేలిద మైత్రి మె ? దయావి - హీనా ! నీకున్. 188

గీ. ఇటులనోలాకుఁబెట్టువా- రెందుగలరు ? । క్రూరుఁడవుని మొగముఁగనుఁ - గొనఁగరాదు
చెప్పలేదనిబొంకు మీ - చేష్టలేల ? । ననినవెఱఁగొంది విజయాశ్వుఁ - డిట్టులనియె. 189

క. ఈవటుకునిపలుకులువినఁ । గావలదో మునికులేంద్ర ! - కల్లవచించెన్
దైవముసాక్షిగనెపుడును । భావంబుననటులఁదలఁచి - పలికియెఱుంగన్. 190

క. మీవంటివారికెగ్గుం । గావింపఁగఁదలఁచునట్టి - ఖలుఁడుంగలఁడే ?
దేవా.! తానెవఁడనఁగా । నేవిధినీమాటలెల్ల - నీతఁడువినెనో. 191

ఆ. చిఱుపదంబులాన - మిము గేలిసేయంగఁ । దలఁపలేదు నేను - తలఁచియున్నఁ
జెడుదుఁగాక యనుచుఁ-జేదోయి మోడిచి । మ్రొక్కి మ్రొక్కుటయును-మునియదల్చి. 192

క. కలిమికోలందినివిభవము । బలిమికోలందినిచలంబు - భక్తికోలందిన్
ఫలముఘటముకోలఁదినిజల । ములుకులముకోలందిశీల - మునుసంధిల్లున్. 193

క. వేయేలవలుకనీకున్ । మాఱెడలన్ లేదుభక్తి-మము నేఁచుటకై
చేయఁగఁదలఁచినదంతయుఁ । జేయుముతత్ఫలమునీవు - సెందెదవుతుదిన్. 194

ఉ. వాదము భేదమేమిటికి - వాలకమెల్ల నెఱుంగవచ్చె నీ
యాదరమింకఁజాలువిను - మంగననిచ్చెదనంచుఁబల్కఁగా
లేదె ? వచింపుమా ! కొఱఁత - లేదటువల్కినమాకు, నీకు స
మ్మోదమె కాదె బొంకనిన? - మల్లెమునుంగునె కల్లలాడినన్ ? 195

ఉ. ఆడినఁదప్పవంచువిని - యంగననొక్కతెనిమ్మటంచు నే
వేడుకఁగోరినాఁడనవి - వేకివటంచుఁదలంపలేదు నీ
వేషబమెల్లనిప్పుడు వి - వేచనసేయఁగఁదెల్లమయ్యెనిం
కోడకచెప్పలేదనుము - యోజనఁజేసి యలంపనేటికిన్. 196

క. నీలాపరితనము మదీ । యాలోచన మడఁపఁజాల - దడియాసలుమా
కేలా ? చాలా మేలుకు । వైశమవివరింపుమేమి - వచియించెదవో. 197

వ. అనివలికి మునికిసదుత్తరంబునొసంగగమకించిన విజయాశ్వునివారించియుగ్రుండుగురునిం
జూచి నిర్దాక్షిణ్యంబగుమాటల నిట్లనియె. 198

గీ. కపటమెఱుఁగనివారలు - గానమీరు । మానరింకను వడిమోస - మానసమున
వీనినమ్మంగవలదు దు - ర్విదుఁడు వీఁడు । కాంతనర్పించుననుమాట - కల్లకల్ల. 199

క. తివిరితలఁదఱుఁగవచ్చినఁ । గెవులకు మందడిగెనన్న - చెన్నిది, మిముపీఁ
డవమానించుటనెంచక । యువిదనొసఁగుననుచు నమ్మి - యుండంజనునే ? 200

ఉ. వేడుకఁగొల్వులోఁ ఘనత - వీఁడబోనకయుండునట్లు తా
నాడినమాటలంపలఁచి - యన్యవిధంబుగఁ బల్కలేక మో
మోడివితాకుఁ జెందిచెడు - యుక్తులఁబన్నఁదొడంగెఁజాలకి
గ్గాడినరుండువీఁడిపుడు - కాంక్షితముల్ సమకూర్పనేర్చునే ? 201

మ. జననాథుండిటులైననింకఁ బ్రజలే - చందానవర్తింతు, రీ
తనిసమ్మానమెఱుంగనయ్యొనిటుస - త్యంబేదిజోంకేది, యె
వ్వనిదూఱందగునెవ్వనింబొగడనౌ - బాగాయెనీపాటియె
ల్పునినర్థించుటయేయసంగతము మీ - బుద్ధిన్ విచారింపుఁడా ! 202

ఆ. పూనిత్రాగనీరు - లేనిచోటుననీఁడఁ । బోయినట్లుమీకుఁ - బోలఁతినొసఁగ
మననుగలుగకున్న - మతకరినివ్విధి । వేఁడుచుండదగునె? - విడువుఁడాస. 203

ఆ. కనులుచెడినవానిఁ - గంటికివైద్యంబు । నడుగుభంగిసత్య - మందుబుద్ధి
లేనివానినడుగఁ - గానేమిఫలము మీ । కొదవు ? నదిఁదలంప - కున్నవారు. 204

క. ఇతఁడేనారాజిద్ధర । బ్రతిమాలుకొనంగ, సత్య-వంతులనుగుణా
న్వితులెంద ఱందఱొఁగల । రతివనుగొనఁదగదెవారి - నడిగి మునీంద్రా ! 205

వ. అనిననతనిమాటలువిని కటకటంబడిమునివరుంజూచి విజయాశ్వుండిట్లనియె. 206

చ. సకలమెఱుంగువారుఁదొలి - జాతినిఁబుట్టినవారుఁబెద్దలో
పికవిడి రునన్నువెతఁ - బెట్టఁగనాత్మఁదలంచియిట్లు మె
చ్చకయొకనిందమోపి యప - చారమొనర్చితినంచునెంచినే
నకలుషమానసుండనగు - టాత్మఁదలంపకదూఱుటొప్పునే ! 207

క. ఏదుష్టుఁడెచటనెందున । కో, దబ్బరలాడవినియె - గోలపటువుమీ
కాదుర్వాక్యంబులనా । వేదించెను నిక్కమని వి - వేచింపక తాన్. 208

క. ఇందునకై నావైనలు । గందగదుమునీంద్రయెంత - కష్టమొదవినన్
నిందింతునెమిము ? నావ్రత । మందెలియఁగలేరె ? సర్వ - ముంగనుమిహారల్. 209

ఉ. ఈకొనరై తిరంగనల - నెందటిదోడ్కొని వచ్చిచూపినన్
మీకురుచించుభామినులు - మేదినినెచ్చటనున్నవారలో

మాకెల్లఁగంగరాదుకల - మాటవచించితి యోగదృష్టిమీ
రేకనిపల్కుఁడయ్యయిపు - డేచనినోళ్ని వచ్చియిచ్చెదన్. 210

ఆ. అనినశాంతినొంది - యామునియతనికి । ట్టినిచ్చె, మంచిదశుల - నైననేన
దెలియఁజేతుయోగ - దృష్టిచేఁగనుఁగొని । మెచ్చుకొనినదానిఁ - దెచ్చియిమ్ము. 211

వ. అనిపలికి యొక్కింతతడవు కన్నులుమూసుకొనియుండి మరలవిచ్చియానృపాలునింజూచి
యిట్లనియె. 212

మ. కనుఁగొంటిన్ నరనాథనేనిపుడు లో - కంబెల్లనాబుద్ధికే
వనజాతాక్షియు నెక్కడయ్యెనువృథా - వాంఛించితిన్ నిష్ప్రియో
జనమాటేర్పడెఁ గష్టమొందితివినన్ - సంతృప్తినొందింపనెం
చిననీవున్, మహిలోదరిద్రునకు సం - సిద్ధించునేసంపదల్? 213

ఆ. ధాతయొకనినుదుట - దౌర్భాగ్యుఁడగును వీఁ । డనిలిఖించియున్న - యట్టివానిఁ
దివిరిమంచిదశకుఁ - దేనేర్చునట్టివాఁ । డెవఁడుగలఁడు? తప్పు - నెవనితరము? 214

ఉ. కోరినకోర్కెఁదీర్చుటకుఁ - గోరికఁగల్గినవాఁడవీవునే
నూరకచన్న నీయతిశ - యోన్నతికింగడులోటుసజ్జనుల్
నేరమునాయదేయనిగ - ణింపుదురాటను దీనికొక్కని
ర్ధారణఁజేసినాఁడను ధరావర! దెల్పెదనాలకింపుమా! 215

చ. అడిగితినేనొసంగెదన - టంచివినీవును నింతమాత్రముం
బడయఁగలేమి యిప్పమియఁ - బాపముగావున యున్నవారిలో
యడఁకువఁగల్గు దానిఁ బ్రియ - మారనొకర్తుకనిమ్ము తెల్పెదం
జెడినను సౌఖ్యమొందినను - చిత్తమునంగొఱలేదు పిమ్మటన్. 216

ఆ. తామసంబొనర్పఁ - దగదుకల్గినమాటఁ । దెలుపుమిపుడుకోర్కెఁ - దీర్పఁగలవొ
కాదుపొమ్మనెదవొ - కానరాదయ్యెనీ । తలఁపటన్న విభుఁడు - తపసిఁజూచి. 217

క. కాదనిపలుకుదునే? యో । భూదేవకులాగ్రగణ్య! - పొలఁతుకయునికిన్
మోదముమీఱఁగఁదెలుపుఁడ । యాదరకంధరనుఁదెచ్చి - యర్పింతువడిన్. 218

క. చెప్పినవిప్పుడచనినే । నప్పడఁతినిఁబిలువఁబనిచి - యాడినమాటం
దప్పకమీకొప్పించెద । మెప్పించెదమిమ్మునిజము - మృడనిభమూర్తీ! 219

చ. అనివిజయాశ్వభూపతి మ-హావినయంబునఁ బల్కెమానియా
జనపతిఁజూచిదామరల - శాస్త్యమునందలయూఁచినవ్వి ఁప
ల్కెనఫలమేమి? కానిపని - కింబ్రియమేటికి? యొవ్వరైనన
య్యెనువివరింపనొల్లఁగడు - పోళనకుంగుదురాదుఁజెప్పినన్. 220

క. వినిపించినసీవుమదిం । గనలొందుదువిదినిజంబు - కావునసీకున్
వినిపింపనేల? యదికా । దనిపించుకొనంగనేల? - యఘమునిబోల్కిన్. 221

ఉ. ప్రాప్తముగల్గునేనిజవ - రాలులభింపదె లోకమందు? నే
సప్తసముద్రముల్గడచి - చన్ననుఁబొవ్వనివేళఁజిక్కునే?
వ్యాప్తినిమించుమెచ్చుఁదగు - వాఁడవుదాతవు నీవునిట్లుసం
తృప్తియొనర్పఁజాలక మ - దిన్వెతఁనొందఁదవేమిసేయుదున్. 222

క. నావినిభూపాలుండో । దేవా! నేనేశుభాంగిఁ - దెత్తు? దెలుపుఁడే
లావినుగుఁజెందఁగానిపు । డావెలఁదుకయొచటనుండు - నమరఁగఁజెపుఁడా. 223

వ. అనియడిగిననిట్టూర్చిమునివరుండా జనవరునకిట్లనియె. 224

ఉ. ఎవ్వతెయంచునీవడిగె - దేమనిచెప్పుదుమానవేంద్ర! యా
జవ్వనియింతెయుండుఁగడు - సౌఖ్యములొప్పఁగనిర్విచారయై
పువ్విలుకానిపూములికి - పోయిదినాఁదగుదానిమించువా
రెవ్వరునింకలేరుమది - కింపగుదానలు కోరివేఁడఁగన్. 225

క. దానినొసంగినఁజాలుం । బో! నామదిఁజాలఁదృప్తిఁ - బొందెదనన
న్మాన్యనింగనిమానవపతి । యానెలఁతుకయెవ్వరెచట - నదియుండుఁబురిన్. 226

క. వచియింపుఁడనినఁ దాపసుఁ । డచలుండై పలుకవెఱచి - యటునిటుఁగనె, మీ
కిచటభయమెందనేటికి । యుచితంబగుఁదెలుపుఁడనియె - నుగ్రుఁడుపేడ్కన్. 227

గీ. అంతధైర్యంబునొందిన - ట్లభినయించి । యతఁడురాజునుగనిపల్కె - నైననయ్యెఁ
గాకయుండినఁగాకుండుఁ - గానిదాని । నెఱుఁగఁజెప్పెదవినుము మహీశచంద్ర! 228

చ. పొనరఁగనెందుఁ జల్లఁగొనఁ - బోయినచోటున మంతదాపఁగాఁ
జనదఁటచెప్పఁగాఁదలఁచి - జాగదియేటికి? యోగదృష్టిచేఁ
గనుఁగొని మెచ్చియిమ్మనిన - కంజదళాయతనేత్ర యొవ్వతో
యనిశుదిసంశయింపకుము - స్వర్గమెయర్థమెుకాని తెల్పెదన్. 229

క. సర్వశుభలక్షణంబుల । నుర్విఁగడుఁబేరుఁగొన్న - యువతులలోనన్
సర్వోత్తమగుణయుతయగు । పర్వేందునిభాస్యనీదు - భార్యయనుమీ! 230

క. ఆలలనకంటెశుభవిమతి । మేలగువారెందులేరు - మెచ్చితిదానిం
జాలునని, లేనియువతుల । నేలాగునెందుదెత్తు - వేనడిగినచోన్. 231

ఆ. తగినకాంతగాదు - మగువయటన్న, లే । రధికులంతకన్న - నగుట్రగుడ్డి
యఱదుమెల్లమేల - టంచుఁదలంచినే । మదినిగోరినాఁడఁ - దుడుకుదాని. 232

ఉ. భూవరయెన్నఁడుంబలికి - బొంకనివాఁడవుగాన యా వ్రతం
బేవిధినైనఁ గాచుకొన - నిచ్చదలంపుము దీనికాత్మయం
దేవనుఁ జెందఁగావలద - భీష్టముఁ దీర్పుము వేగ నీయశ
శ్రీవిలసిల్లు లోకమునఁ - జేకుఱు నీకు సమస్తసంపదల్. 233

క. తగుఁదగదని యెంచకు మే । లగుఁ గీడగు ననుభవింతు - నరమరనీలో
దిగవిడిచి యిమ్ము నీసతి । నగడై ననునర్వ్యోఁ గొందు - నంతియచాలున్. 234

క. అని తెలిపి మౌనివరుఁడా । డినమాటలనాలకించి - డీప్పడి నృపుఁడెం
దును మున్ను విని యెఱుంగని । చనవితనికిఁ గలిగెననివి - షాదాత్మకుఁడై. 235

మ. తనలోఁ దత్తఱపాటు భీతియును సం - తాపంబు హెచ్చంగ యి
ట్లని యోచింపఁ దొడంగె నీద్విజుఁడన - ర్హాంబంచుఁ జింతింపకే
మనిపత్నిన్ దనకిమ్మటంచి పుడుదా - సర్థించెనో కాని యె
ట్లొనరింపందగు నీయకార్యమును? న - న్నుర్వీజనుల్ దూఱరే ? 236

ఉ. అర్థులు వస్త్రవాహన గృ - హార్హ విభూషణరత్నజాలరు
క్మార్థము లిష్టవస్తువులు - నందఁగఁ గోరుదు రంతె కాని యీ
ప్రార్థకునట్లయోగ్యమగు - భంగిఁ గులాంగన నిమ్మటందురే ?
వ్యర్థపువాంఛ నొందె నితఁ - డైన ? యొసంగుట నాకుఁ బాడియే ? 237

క. కులకాంత నడుగునని నేఁ । దలఁపఁగలే దీతఁడిది య - ధర్మంబని తాఁ
దెలిసియు వేఁడుట చిత్రము । కలరా యిటువంటి యాచ - కజనులునుర్విన్. 238

చ. అడుగుము దేనినైనను బ్రి - యంబున నిచ్చెదనంటిఁ గాన నా
నడిగె నితండు, లేదితని - యందపరాధము నంతయేనియుం
గడిదిగనెంచి నేనిపుడు - కాదనవచ్చునె ? మౌనికోరికన్
విడువఁడు వేఁడ నన్యమును - భీతిలఁ డించుకయైన నిందకున్. 239

మ. సతి నర్పించుట ధర్మమా ? మిగుల దూ - ష్యంబింక నే దేని స
మ్మతి నీకిచ్చెద వేఁడుమన్న నదిధ - ర్మంబౌనె ? యట్లన్న నా
వ్రతభంగంబగు నేమి సేయుదు నవా - ర్యంబై నకష్టంపుదు
స్థితికిం బాల్పడి కుందఁగావలసెనే - జింతింపఁగా నేమగున్ ? 240

ఉ. ఏమి వచింతునే తపసి - కీలువుఁ దప్పనిదైన మత్సతిన్
నేమము వీడ కిచ్చుటయొ - నేనుడిఁ దప్పుటొ యొండుగాక నిం
కేమొగిఁ దీఱునీయదరు - హీనుని భంగినిఁ బల్కి బొంకఁగా
నామతి యొల్లకున్న దవ - నాయపు కార్యము నెట్లు సేయుదున్ ? 241

క. యాచకుఁడు తగనుతగదని । యౌచిత్యము ననుచితంబు - నాత్మ నెఱిఁగి దా
యాచించునె? ముదమునసం । కోచింపక వేఁడుఁగాని - కోరినభంగిన్. 242

ఆ. అనుచు పెక్కుగతులఁ - దనలోనఁ దలపోసి । తత్తఱించుచున్న - ధరణిపతినిఁ
గాంచిమునివరుండు - కన్నులెఱ్ఱఁగఁజేసి । బెట్టిదంబుగాగ - నిట్టులనియె. 243

శా. ఏరా! యోరివివేకదూర! మును నీ - వెద్దానినర్థించినన్
ధారాళంబుగ నిచ్చువానివలె వా - గ్దానంబుఁగావించి నీ
దారన్ గోరితినిమ్మటన్నఁ గడుచిం - తన్ బూని మారాడవె
వ్వారైనన్ నినుమెత్తురే? కపటదు - ర్వాచాట! నీచాత్మకా! 244

చ. గుడసరి! యోజనల్ విడిచి - కోమలినిమ్ము ఱలేక సత్యమున్
విడువనివాఁడవైన విను - వెంగలివై సతిమీఁది యాసచే
నుడివిన మాటఁదప్పిన ని - నున్ బహుళాఘమలంచు నీయశం
బడఁగును సంపదల్దొలఁగు - నాత్మఁదలంపుము హానివృద్ధులన్. 245

మ. మరుమాటాడకయున్నఁ బోదునె? వృథా - మాకేలనీతోడయీ
పరుషోక్తుల్ తగ వర్థితంబొసఁగినీ - ప్రఖ్యాతిరక్షించుకో
మ్మరవాయింగొను టొప్పుదింకనిముసం - బైనన్ బ్రతీక్షింపనో
ధరణీశా! తడయంగనేమిటికి? కాం - తన్ వేగనర్పింపుమా! 246

క. లేకున్న నినుశపించెద । నాకుంగోపంబుమించె - నా? యటుపైనే
నేకీడొదవిననొదవుం । గాకవిచారించువాఁడఁ - గానుకరిసుఁడన్. 247

మ. అనిగద్దించిమహోగ్రుఁడై వలుకయు - గ్రాఖ్యుండుదానొజ్జకి
ట్లను, నోమానివరేణ్య! కూళుఁడును మా - యాశీలుఁడున్ వీఁడుసాం
త్వనయోక్తుల్తగ నీఖలుండువినునే? - తర్కింపుఁడా! యెంతదె
ల్పిన భస్మంబున నేయుహోమమును వో - లెన్ వ్యర్థమౌనెంచఁగన్. 248

శా. సందేహించిన నేమిమేలొదవు? మీ - శాంతంబుపట్టియ్యె వీఁ
డిందాకన్ మునిమెచ్చులాడుటకు ము - న్నెగంటినీతత్త్వమున్
విందోమిత్రుఁడొ వియ్యమందినతఁడో - విశ్వాసపాత్రుండొ యీ
నిందార్హుండెవఁడో శపింపఁదగదే? - నిస్త్రింశభావంబునన్. 249

చ. ఘనతరదారుఖండపరి - కల్పితమూర్తిపరంజమధ్యమం
దునిచి, తదీయమైన రస - మెల్లఁగ నొత్తడిగల్గుభంగిఁద్రి
ప్పినతఱిఁగాని, యోచెఱక! - బెల్లముఁబెట్టుమటన్నఁ బెట్టునే?
మననుడి వీనికింపగునె? - మంచితనంబున నెంతఁజెప్పినన్. 250

క. నుడివిననుడువుం దప్పిన । చెడుగునుఁగని కరముమాని - చెడఁదిట్టినఁగ
ల్గెడిదోషమేమి గలదీ । వడువున దైన్యమున వేఁడ - వలయునె ? వీనిన్. 251

మ. తరువా ! నాకొకపండుని మ్ముడుగుమా ! - దాటింపుమీ వాహినిన్
సురభీ ! క్షీరములిమ్మటన్న యవియా - శోకంబ్రసాదించునే ?
ధరమీఁదంబడ రాల్పకున్నను నరి - త్రద్వంద్వమున్ బూనితాన్
జరుగన్ ద్రోయకయున్ననుం బిదుకమ - న్నన్ మానివంశాగ్రణీ ! 252

ఆ. కాంతనిచ్చుననుట - కల్లమీరడియాస । మానిచనుట మేలు - మార్గమింక
నుచితమైనచోట - నువిదనార్జింపఁగాఁ । దగునిదేటిగొడవ - ధన్యచరిత ! 253

చ. అనవుఁడు నోరి ! మెచ్చితియ - ధార్మముఁబల్కితి వింతమంచి శి
ష్యునిఁగలనాకుఁ జేకుఱదె ? - సుందరియొక్కతె, యైనవీఁడుము
న్ననుమతిమాటలం బలికి - యంజికని త్తఁటి మారుఁబల్కకుం
డిన విడువంగనానె ? మన - నేర్పుకొఱంతయె ? వీనిశక్తికిన్. 254

క. పైదలి నర్పించుటయో । లేదనుటయొరెంటనొకటి - లెస్సవినకనేఁ
బోదునె ? యారక, యిఁకనా । వైదగ్ధ్యము నీకుఁదెలియ - వచ్చుంగనుమా ! 255

క. అనిమోము జేవురింపఁగఁ । దనకభిముఖుఁడై వచింపఁ - దలఁచినమానిన్
గనుఁగొని విజయాశ్వుఁడుగడు । వినయంబున నిట్టులనియె - వెఱమదిఁగదురన్. 256

ఉ. పూజ్యచరిత్ర నేఁ బలికి - బొంకెడువాఁడనుగాను మీకు నా
రాజ్యమునైననిచ్చెదను - రక్షలుగావు భవత్కృపాప్తిసా
యుజ్య ఫలప్రదాయకము - యోగ్యముగా దనియెంచ కివ్విధిన్
త్యాజ్యము సేయఁగాఁదగిన - దానము వేఁడితిరాటఁ గొంకెదన్. 257

క. పరసతినిఁ గోరుటెంతయు । దురితంబని బుధులువల్క - దురుసర్వజ్ఞా
ల్బరికింపఁగమీరొకరుని । తరుణినపేక్షించు టేమి - ధర్మంబనఘా ! 258

క. ధనకనక విభూషణవా । హనచయములఁ గోరియడుగ - కన్యాంగనని
మ్మనివేఁడుదురే ? యొండై । నను, దారినెఱింగిమడువు - నంజొరఁదగునే ? 259

క. కలుగవెపురములు భూములుఁ । గలుగరె లావణ్యమొదవు - కామినులింకం
గలుగవెవేఁడఁగఁదగునవి । కులకాంతనొసంగుమనుచుఁ - గోరుటుచితమే ? 260

క. అనఘా ! శాస్త్రనిషిద్ధం । బును కిల్బిషకరమునసుట - బుద్ధినిఁదగరో
జనసేయకన్యసతియగు । వనితనుఁగైకొనఁదలంప - వచ్చునె ? చెపుఁడా ! 261

శా. అశ్వానేకముగో శతాంగమయుగే - హారామసౌధంబులో
విశ్వంబోపరివారమో పటములో - విత్తంబొరత్నంబులో

విశ్వేశాకృతి నొప్పమీకిపుడె య - ర్పింతుం గొనుండయ్యా ! యి
ట్లైశ్వర్యంబును వేఁడలేకఁదగునే - యర్థింపఁగా మత్సతిన్. 262

ఆ. తారతమ్య మెఱిఁగి - దానంబునడుగఁగా । వలయునర్థియనుచుఁ - బలుకవినవె ?
తగనివస్తువైన - దత్తంబుఁజేయరా । దటవదాన్యుఁడెపుడు - యాచకునకు. 263

సీ. అవనినేదానమున నఘం - బవఘళించు । నట్టిదానంబుఁజేయరా - దండ్రుబుధులు
కొడుకకొసఁగినవాఁడునుఁ-గొనినవాఁడు । మేలుఁజెందరనెడు సుద్ది-మీరువినరె ? 264

క. కావునఁగూడని కార్యముఁ । గావింపఁగనేటి కెన్ని - గలుగవుకొనఁగా
దేవా ! యర్హంబగునది । గావేటొకటడుగుఁడనినఁ - గడుకోపమునన్. 265

ఆ. ఉగ్రదృష్టిఁజూచి - యుర్వీశునదలించి । మానియిట్టులనియె - మదిచలింపఁ
దెలిసెనోరి ! నీదు - తెగువరి తనమెల్లఁ । గల్లరీఁడవీవు - కలుషహృదయ ! 266

క. అడుగు మదియెట్టిదైనం । గడువడినిచ్చెద నటంచు - ఘనులువినంగా
నుడువఁగలేదే ? యిపుడీ । చెడుమతమును బూననీకుఁ - జెల్లునెచెప్పుమా ! 267

క. పుడమిని మానధనుల్ తా । మొడఁబడికంబలికి బొంక - నోడుదు రెపుడున్
జెడినఁజెడుదురు యేకీ । డడరిన సైఁపుదురువిడువ - రలసత్యంబున్. 268

క. కోరినయర్థంబొసఁగఁగ । నేరకయీలాగునీవు - నీతులువలుకం
గారాజధర్మమగునే? । యోరీ! నీవంటికుటిలుఁ - డుర్విం గలఁడే? 269

చ. వలసినదానిఁగైకొనక - వాంఛనుగొందునె యన్యవస్తువుల్
గలవనినీవు మాకొసఁగఁ - గాఁదలపోసిన, మున్నెదెల్పనే?
పలుమఱు, వేఁడినంతనిది - బాగదియోగనరాదు నీమదిం
దలఁచివచింపుమీయనుచు; - దప్పిదమెవ్వని దెంచిచూడుమా! 270

క. కులకాంతనుఁ గోరుటకడుఁ । గలుషంబగునంటివెందుఁ - గలధర్మంబోఁ
దొలుతనెదియడుగునోయని । తలపోయనినేరమెవని - తలపైఁగలదో. 271

క. తెలివిచెడిపోనివృద్ధులఁ । దలఁపకఁగావించుకొనిన-తప్పన్యులదా ?
జలచరముమిట్టిధాత్రీ । స్థలమునఁబడియలయుతప్పు - సలిలమదగునే ? 272

క. సతినర్పించుటకున్నీ । మతియొప్పమిననెదవిట్టి - మర్మపుమాటల్
కితవుఁడవునీవుసత్య । వ్రతముంబాలించుకొనఁగ - వశమానీకున్. 273

క. వినువాగ్దత్తంబునుజే । సినదాదిగమాధనంబు - చెలువముఁగలనీ
కులకాంతగాన తగువిధ । మునమాకొప్పింపుమింక - మోమోటేలన్. 274

క. ఒకనిమిషమైననీఁకపై । సకియనుమాకొసఁగకున్న - సైఁపనునిన్నున్
ముకుఁబట్టిలాగుదుంగని । పకపకనీపాటుఁజూచి - పదుగురునవ్వన్, 275

క. అనిలేచినిలిచి బిరబిరఁ । దనపైఁగలనారచేలఁ - దగఁగటిసీమన్
బెనవెట్టిచుట్టిసభ్యులు । గనుఁగొని వెఱఁగందఁగోప - కలితాననుఁడై. 276

ఆ. రాజుచేయిఁబట్టి - రమణినర్పింపుము । తడవుసేయుచున్న - విడువనిన్ను
సంశయింతువేని - శపియింతునిపుడని । యార్చిపండ్లుగీఁటి - యైట్టితిగిచి. 277

శా. రారమ్మింతినిఁ బిల్వఁబొమ్మనుచుని - ర్బంధింపరాజిట్లనున్
దారాదత్తమొనర్చినాఁడ నెమహా - త్మా! మీకు? మీరింతని
ష్కారుణ్యంబుగఁ బల్కనొప్పునె? నమ - స్కారంబుఁగావించెదన్
నేరం బెద్దియులేదు నాయెడవృథా - నిర్మింపఁగానేటికిన్. 278

క. కోరినయదియొసఁగెదనని । నేరూఢిగననినమాట - నేరంబగునే?
ధారుణి నెవరైనను బర । దారంగోరుదురె? చెపుడ - ధర్మవిచారా! 279

క. మీకుం దెలియనిధర్మము । లోకంబున నెందుఁగలదు? - లోఁజూపుఁగలా
రికీలు నెఱుఁగకుందురె? । సాకొక్కటిగలిగెఁగాని - సంకటపెట్టన్. 280

వ. అనినమతియుం గినిసి వెగటుగానగి తపసియిట్లనియె. 281

క. అడిగినదిచ్చెదనంటివి । యడగినవన్నియునుదత్త - మైనట్లెగదా!
యొడఁబడకున్నందీఱునె? । వెడఁగా! నీభార్యయైన - వేఁడందగదో. 282

క. మటుమాయలచేగికురిం । చుటకుం జూచెదవునీదు - చొప్పెఱుఁగుదునేఁ
గుటిలుఁడవసత్యవాదివి । కటకటనీమోముఁజూడఁ - గాదోసమగున్. 283

క. లేదనుమువోయెదనుయీ । ఖేదమునీకేలనోరి! - కృపణుఁడవుధరి
త్రీదేవులతరమెఱుఁగవు । ప్రాదేశనమిట్టిదగునె? - పాపస్వాంతా! 284

ఉ. న్యాయములన్ వచించెదవు - నానయొకింతయులేక యొప్పదీ
ప్రాయిఁడిచేష్టమానుముధ - రావర! యాడినమాటఁదప్పినన్
శ్రేయముగాదు మాదృశులు - చేకొనరిట్టివివేకహీనునిన్
న్యాయుఁడనాటఁగాంచియొక - సక్కముఁజేయఁదలంచినాఁడవే? 285

క. నీవలెనింతకుమున్నె । భూవల్లభులెచటఁబలికి - బొంకిరి? తామే
నోవ్వెతలొందియు విడిచిరె? । పావనమగునట్టిసత్య - భాషావ్రతమున్. 286

సీ. చండాలునకుహరి - శ్చంద్రుఁడమ్ముడువోఁడె - ధనమునకైయాడి - తప్పలేకఁ
బుత్రునిఁగాననం - బునకుఁబంపడెయజా - త్మజుఁడుచెప్పినమాటఁ - దప్పలేక
సర్వస్వమునుబ్రహ్మ - చారికివ్వఁడెబలి - ముప్పెతింగితయునుడిఁ - దప్పలేక
రుక్మాంగదుఁడుకుమా - రునిఁజంపఁబూనఁడే - తరుణికిచ్చినబాసఁ - దప్పలేక. 287

గీ. మఱియునిలనెందఱో సత్య - మతులుమున్ను । పలికిబొంకఁగఁజాలక - పడఁగరాని
కష్టములనొందిసత్కీర్తిఁ - గాంచినారు । వారనీవంటివారలు - గారొ చెప్పుమ! 288

క. అనిరోషకషాయితలో । చనుఁడైముష్కరముగాఁగ - సతినిమ్మనున
మ్మునియుద్ధతిఁగనివగరిచి । మనుజేశ్వరుఁడిట్టులనియె - మర్షముమీఱన్. 289

క. ఇపుడేమిపలికిబొంకితి? । విపులానురవంశభూష! - వివరింపుఁడ! యీ
విపరీతమైనయాచన । యపకృష్టమువేఁడరాద - టంటినినుండీ! 290

క. ఆదిష్టోదనపరదా । రాదులుగొనరానివగుట - నవిగోరంగా
రాదందురభిజ్ఞులుమీ । రాదుర్నయమెంచకుండు - టబ్రమునాకున్. 291

ఆ. ఇంతకంటెమించు - కాంతగల్గదెమీకు । వసుధ, మనసుగలుగ - వలయుఁగాని
యరసితగిననుంద - రాంగినిరావించి । యొప్పగింతుమాటఁ - దప్పఁజాల. 292

క. నావుఁడు పకపకనగిధా । త్రీవరునింగాంచియట్టె - తెక్కలిమునిక్రో
ధావిష్టుఁడగుచునిట్లను । నీవలెనే నెఱుఁగనేర్తు - నే? ధర్మంబున్. 293

చ. పలుకకుమప్రయోజకపుఁ - బల్కులునీకడధర్మశాస్త్రమున్
దెలిసికొనంగవచ్చితినె? - నేరక, నీసతినిమ్మటన్న నా
తలఁపునుదీర్పఁబూనక వృ - థాతడవిట్లొనరించినేఁడు మ
మ్మలఁచుటకెంచినాఁడవుదు - రాత్మక! నీవొక క్షత్రియుండవే ? 294

ఆ. దత్తమైననీదు - దారనుమాకిమ్ము । మనసుగలుగకున్న - మాటదప్పి
నాఁడననుమువిడుచు - వాఁడఁగానంతటి । దనుకవేయిమాట - లనఁగనేల. 295

గీ. భ్రూణహత్యాదిపాతకంబులనొనర్చు । వానికంటెనునన్నృతంబు - వలుకువాఁడు
కరముఘోరంబుతనకని - ధరణిమున్ను । విధినిఁగనిపల్కెననుగాథ - వినఁగలేదె ? 296

వ. అసత్యదోషంబుబొరయకుండువిధంబునబోటినొసంగిమాటంగాచుకొనుము. నీకుసత్యవంతుఁడవనువిఖ్యాతియతిశయింపఁగలదు. కాదేనియపారంబగుపాపంబునునావలనశాపంబునుననుభవింపఁబాత్రుండవగుదువనినయతనిమాటకుమారాడఁజాలకనిజసత్యవ్రతభంగంబునకువెఱచి,యెట్టకేలకుమనంబునధైర్యంబుఁబాదుకొలిపి, మాటదప్పక యత్తపసియభీష్టంబుఁ దీర్చుటయుత్తమపక్షంబని నిశ్చయించియతనినీక్షించి యిట్లనియె. 297

క. ఓపుణ్యమూర్తి! నాపైఁ । గోపింపఁగవలదుమీరు - కోరినభంగిన్
నాపడఁతినిచ్చెదనుకృపఁ । జేపట్టిసుఖింపుఁడాస - జెందితిరగుటన్. 298

వ. అనిపలికినమస్కరించినమునివరుండుసంతసించియతనిదీవించిపరమానందనిమగ్నుండయ్యెననిచెప్పిన, యవ్వలివృత్తాంతంబునెఱింగింపుఁడనియడుగుటయు. 299

ఆశ్వాసాంతము.

శా. శేషక్ష్మాధరగేహ ! శాంతహృదయా ! - సిద్ధౌఘసంరక్ష ! సం
తోషాధార ! చిరా ! సురేశ్వర ! మహా - స్థూలాణుచిద్రూప ! వి
ద్వేషిధ్వంస ! యశేషదోషహరణా ! - విశ్వాత్మ ! రత్నోల్లస
ద్భూషా ! నిర్మల ! దేవదేవ ! వికచాం - భోజాతపత్రేక్షణా ! 300

క. వేదాంతవేద్య ! భయవి
చ్ఛేద ! జగత్త్రియవినోద ! - సింధురపతి స
మ్మోద ప్రద ! నృహరీ ! ప్ర
హ్లాదావన ! మునివిహార ! - యబ్ధిగభీరా ! 301

తరళావృత్తము

భువనరక్షక ! కైటభాంతక ! - భోగితల్ప ! ధనంజయ
స్తవ ! శివంకర ! పంకజాసన - జప్రసన్న ! బుధాశ్రయా !
ప్రవిమలాంగ గుణత్రయాకర ! - భక్తవత్సల ! మాధవా !
పవనభుక్పయవైరివాహన ! - భామినీజనమోహనా ! 302

గద్య.

ఇది. శ్రీమద్వేంకటేశ్వర వరప్రసాద లబ్ధానర్గళచతుర్విధ కవిత్వమహాత్త్వాభి
రామ, భూసురకుల క్షీరపారావారపర్వశర్వరీసోమ, శ్రీవత్సగోత్ర
పవిత్రాపస్తంబసూత్ర, సావిత్రీలక్ష్మీనృసింహార్యపుత్త్రి,
సుకవిజనవిధేయ, పిచ్చయనామధేయ ప్రణీతంబగు
విజయాశ్వచరిత్రంబను ప్రబంధంబున నుత్తర
భాగంబునందు ప్రథమాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీమద్వేంకటేశ్వరార్పణమస్తు.

శ్రీరస్తు.

విజయాశ్వ చరిత్రము

ఉత్తరభాగము

ద్వితీయాశ్వాసము.

క. శ్రీమత్పయఃపయోధిసు । తామంజులతరకపోల - దర్పణవిలస
చ్ఛ్రీముఖబింబ ! వరాంబర ! । శామిత్రోద్ధార ! శేష - శైలవిహారా ! 1

వ. దేవా ! అవధరింపుము సద్గుణగణవిశారదులగు శౌనకాదులకు సన్నుతపుణ్యకథాశతాంగ సూతుండగు సూతుండిట్లనియె. నవ్విధంబున విజయాశ్వమహీశ్వరుండు విశ్వంభరాహ్వయతాపసోత్తమునకు నిజదారనర్పింపయత్నించుటయు నయ్యవసరంబుననించుక సేపుయోజించి తత్పూర్వంబు నొందినసంతోషంబుమానిఋషివర్యుండతనితో నిట్లనియె. 2

క. వినువిజయాశ్వనరేశ్వర ! । నినునడిగెదనొకటినీవు - నిర్మలబుద్ధిన్
వనితనొసంగెదనంటివొ । యనరునఁజెప్పితివొతెలియ - దయ్యెం జెపుమా, 3

చ. అడిగొఁడగాఁగనీవుయిపు - డాడినమాటనుఁదప్పలేక, నే
నెడఁగొనుటన్ మదిందలఁచి - యిచ్చెదపత్నినిఁగొండటంచుఁజె
న్వొఅపుడఁబల్కినట్లుగ వివేచనఁజేయఁగఁదోఁచెబుద్ధి క
త్తెడఁగునన్నె ననేనుపరి - తృప్తినిఁజెందను గైకొనం జుమీ ! 4

క. అప్రియదానపరిగ్రహ । ణప్రియులము గాము మేము - నలకువతనరన్
విప్రునకేవఁడెదియొసఁగిన ! నాప్రతిపాదనమువ్యర్థ - మంద్రుమనీషుల్. 5

ఆ. మనసుకలుగకున్న - మాకేమిటికికాంత । చనెదనేగ్రహింపఁ - జాలఁ నిన
నంతయైనఁగొంకుఁ-జింతయునామదిఁ । గలుగదనఘ ! యనుచుఁ - బలికెవృద్ధుఁడు. 6

ఉ. అంతటతాపసుండునగి - యట్లగునేనిపరిగ్రహించెదన్
సంతసమొప్ప, నింకొకవిచారము నామదిలోనఁగల్గె నీ
యంతటివారుగాక మఱి - యన్యులుదానినిఁదీర్పలేరెఱిం
గింతును, కోర్కిదీఱఁగను - ఖింపఁగనెంచితలంకనేటికిన్ ? 7

మ. వినుమాచింతనుసావధానమతివై - విశ్వంభరాధీశ ! యో
జనఁగావింపకనీసతింగొనుట యే - సౌఖ్యంబుగానే మదిం

దనివింజెందిరియొసంగుమం చెనిసుమీ ! - తప్పెయ్యోనాయాసయిం
దునవొక్కింతయుఁదృష్టిచేయుఁడు సం-తోషింబుగా దెంచఁగన్. 8

ఉ. సర్వవిధంబులన్ మిగుల - సంతసమొప్పఁగసంతతంబుదా
నిన్వృతిమీఱఁజేటికలు - సేవ్వనసేవయొనర్పనొప్పన
ప్పర్వసుధాకరాననుఁ - భాగ్యవిహీనుఁడనై నేసమహా
గర్వమెలర్పఁగైకొనినఁ - గల్గునె సౌఖ్యమునుంభయేరికున్. 9

క. ఊరకఁబోవక నేనై । నేరక పైఁబెట్టుకొనిన - నేగంబిదియో
భూనమణి ! విచారింపక । కోరంగాఁదగనికోర్కిఁ - గోరితినకటా ! 10

ఆ. కాపురంబు ఘోర - కాంతారమందున । నుండునట్టిపెద్ద - కొండచెంత
పులులుసింగములును- మెలఁగుచుండెడిచోట । వెలఁదిగనినమనెని - వెఱవకున్నె ? 11

సీ. అనయంబుఁగందమూ - లాహారమేకాని - షడ్రసోపేతభో - జనములేదు
పతసపార్శ్వప్రత్న - పర్ణశాలయెకాని - సౌధిష్ఠరమ్యావే - శ్మంబులేదు
చటులభీకరమృగ - సందోహమేకాని - పరిచారికాజన - ప్రతతిలేదు
ప్రవిమలతరభూర్జ - పత్రంబులేకాని - రాజిల్లుచీనాంబ - రంబులేదు

ఆ. కుడుచఁగావసింపఁ - గొలువంగఁగరియింప । లేనిపేదతపసి - నైననేను
కాపురంబునెట్లు - కాంతుభోగంబు । లనుభవింపచున్న - యతివఁగూడి. 12

సీ. మృదులతల్పంబుపై - మేనుసేర్చెడిలేమ - కటికినేలఁబరుండి - గాసిఁబడునె ?
పరిచారికలచేత - పనిఁగొనుకోమలి - యింటిపనుల్ నిర్వ - హింపఁగలదె ?
యొక్కింతనడువంగ - నోపనిసుకుమారి - ధృతిమీఱముండ్లలోఁ - దిరుగవశమె ?
పాకభుజియించి - విహరించుసుందరి - యుపవాసములనుక్కు - చుండఁదరమె ?

గీ. వఱలువెన్నెలవేఁడికి - వాడిపోవు । చానశీతాతపములకు - సైఁచియున్నె ?
చాలఁగాఁగలవిటిక - ష్టంబులచట । నెతలుగుడువంగఁగోరునె ? - విద్రుమోష్ఠి. 13

గీ. తెల్లవాఱినదాదిగా - దినదినంబు । నింటనెయ్యదిలేకున్నఁ - గంటగించి
తెమ్ముతెమ్మనినన్నువే - ధించుఁగాని । తరుణిసైరించునే పేద - తనముఁదెలిసి. 14

చ. అతులితమైనభోగముల - హర్నిశముల్ గొఱలేకఁగల్గువే
వితములఁగోరినట్లనుభ - వించులతాంగిననూనసంకట
స్థితినలయించిమాచుటకుఁ - జిత్తమొడంబడదయ్యెఁగాననీ
సతియునునేను జక్కఁవడు - చందముగల్గినఁదెల్పుమేర్పడన్. 15

క. మతిహీనునివలెమీఁదటి । గతిఎంచకనీదుసతినిఁ - గైకొనిచనిదు
స్థితికింబాల్పడఁజేసిన । క్షితిలోప్రజలెల్లనింద - సేయరె ? నన్నున్. 16

క. కావ్యనసీదానము మా । కేవిధమునఁగనినఁజాల - నైగ్గితోఁజెన్
భావంబున, నేనొల్లను । నీవేసుఖమెందుమింతి - నింగూడినృపా. 17

క. కపటపటఁదానేవలదను । జడిసితపసి, యనుచుసెంచి - సమ్మతిపడినే
నడిగియునడుగకమున్నే । పడతుకనర్పింతుననుచుఁ - బలికితివహహా ! 18

శా. ఈకాపట్యమెఱుంగలేకయిపుడిం - దీసభ్యులాలింపఁగా
మీకుందారనొసంగఁదన్నదదియే - మేలంచుభావించితిన్
గైకొన్నం జెడుఁబో ? భరింపఁగలడే ? - కాంతామణిన్ విప్రుఁడా
లోకింతున్ త్వరయేలనంచుమదినా - లోచించితే ? దుర్మతీ ! 19

క. కాడెఱుఁగనివారమురె । ట్లాడినసమ్మదుము సత్య - మని, మేమెదలో
కీడును మేలునుదలఁపము । బాడబులముగిక్కురింపఁ - బాడియెమమ్మున్. 20

క. తలఁపొకటియుఁబలుకొకటియుఁ । గలవారలనాశ్రయింపఁ - గారాదిటుయీ
వలవనిదానము దానమె ? । పలుకంగాఁదగదె ? కాని - పనియదియనుచున్. 21

గీ. జాయనర్పించినంతట - సంభవించు । చెట్టలన్నియు నెఱిఁగియుఁ - జెప్పవైతి
వించుకైననునార ! నీ - సంచుమాకుఁ । దెలిసెనరిపరి ! నీకాంత - వలదువలదు. 22

గీ. పదరివాగ్దానమొనరించి - పిదపనాయ । భీష్టసంపూర్తిఁగావింప - కిట్లుకపట
తంత్రములుచేసితివిగాన - దానిసలనఁ । బలికిబొంకినదోషంబు - గలుగునీకు. 23

వ. అని పలికిన. 24

ఉ. నిర్మలమానసుండు ధర - ణీవిభుఁడిట్లనియెన్ యిదేమయా !
ధర్మమిదెట్లగున్ ? వెలయ - దత్తముఁజేసినకాంత నొల్లకి
ట్లార్మిలినీవయేలుకొను - మంచువచింపఁగఁబాడియే ? భువిన్
శర్మతొలంగుకార్యమును - నేనొనరింపఁదలంతునే ? మదిన్. 25

ఆ. కోరియొసఁగుమనిన - దారనర్పించెద । నంటిమరలవలవ - దనుటకడున
ధర్మమైనమాట - దత్తాపహారంబుఁ । జేయఁజాలనేను - శిష్టచరిత! 26

మ. అమరబ్రాహ్మణవృత్తి సంగ్రహణదు - ర్వ్యాపారులన్యాపకా
రమతుల్గోగణ జాలహంతకులు ధ - ర్మధ్వంసకుల్ సంతతా
క్రమకార్యప్రియు లాదిగాఁగలుగువా - రల్మేలుదత్తాపహా
రముఁగావించినవానికంటె ననిశా - స్త్రంబుల్ప్రబోధింపవే? 27

గీ. చానమకుమారి కష్టసం - సారమెట్లు । జరుపుకొననేర్తు ? ననియెదు - జడుపువలవ
దద్దిరయైననునిచ్చెద - నిపుడుమీకు । వేఁడుఁడా! వాంఛగలవాని - విమలభావ! 28

ఉ. నావుఁడుభూసురుండునగి - నల్లవొమెచ్చుకొసంగరాదె ? ని
న్నావటమైననీనుడువు - లర్థముతెంతయు రాజచంద్ర! యీ

భావము పూర్వపుణ్యపరి - పాకసముద్భవమౌను కోరితో
గావలెనన్న(గల్గదుజ - గంబున(జేయుట యెల్లవారికిన్. 29

ఉ. ఇంతినొసంగి, 'వాంఛితము - నిచ్చితిబొమ్మనకింకనున్ 'సమ
ర్పింతునుమీకు(గోరినది - తృప్తిగ' నంటివిచాలమేలును
మ్మెంతయుసంతసంబొదవె - నింకవచించెద(గాని 'హానియ
త్యంతముగా(గవే(డెనుదు - రాశ(గలాం' డనియెంచకాత్మలోన్. 30

చ. తివుటను(దీర్ప(గాననుమ - తించితివోటమదీయవాక్యముల్
దెవడకవేక్కతో భవద - ధీనముసంగలవారణోష్ట్రసైం
ధవరథ యానసౌధధన - ధాన్యములాదిగ(గల్గుసర్వమున్
బ్రవిమలబుద్ధినిమ్మ్రజన - పాలక! యంతియ చాలువే(డితిన్. 31

మ. అటులైనన్ భవదంగనన్ బడసిసౌ - ఖ్యంబొందుదుంజుమ్మ్రనే
నటవీవాసముమాని సర్వజనస - న్మాననార్హమైనట్టి యీ
పుటభేదంబుననుండెదన్ దనివిమై - భూయిష్ఠభోగంబు లొం
దుటకీమాత్రము చాలు(జాలునిదియెం - తోగొప్పనాబోటికిన్. 32

క. అత్యాశతగదుగానయ । గత్యము(గలవఱకు మితము - గానడిగితినో
సత్యవ్రత! యల్పంబన । కత్యర్థముగా(గ నెంచి - యవినాశిమ్మా! 33

క. ఇచ్చెదనంటివివెఱచిన । మెచ్చరునినుసాటివారు - మేకొనునీకున్
హెచ్చగుపాపమువినుమా! । రచ్చకుపాలగుదుమవల - రాజన్యమణీ! 34

క. కీర్తి(గొననెంచుచును(డప । కీర్తికిమదివెఱపు(గొన(డు - కింజా(డుధరణీ
భర్తవుధర్మపథంబున । వర్తించుటమేలునీకు - వరగుణశీలా! 35

క. భక్తియువినయంబునునను । రక్తియుసౌజన్యమొరిమ - రాజులకు పరి
త్యక్తము సేయ(గ(దగనివ । యుక్తంబగునట్టి నడత - యొప్పదెవనికిన్. 36

వ. కావున సత్యంబు(దప్పక ప్రవర్తింపుమనినదరహాసితవదనుండై విజయాశ్వుండతనికిట్లనియె

శా. భూగీర్వాణవరేణ్యా ! మీరలుమహా - పూజ్యుల్మహాప్రాయు లా
భోగజ్ఞాన విరాజితుల్ సుగుణ రూ - పుల్ గాన నన్నెంతయుం
ద్యాగింగా మదినెంచివే(డితిరి మే - లయ్యెంగడున్నీకునా
వైగారాబము సంఘటిల్లెనగుటన్ - ప్రాకామ్యముల్ చేకుఱున్. 38

గీ. ద్వాపరమునొంద కొస(గితి(-దాపసేంద్ర ! । యడిగినవియెల్ల, ననుడు మే-లయ్యెమాకు
మెచ్చితిని నిన్నునీవలె - నిచ్చునట్టి । పార్థివు(డులే(డు భువినిన్ను - పాల ! నిజము. 39

ఉ. కోరినవెల్ల నిచ్చితివి - కొంటి నసౌఖ్యతపః ప్రవృత్తికిం
దూరు(డనైతి నాత్మ(గల - దుఃఖము నే(టికి(దీఱెనింకసం

సారమహా సుఖానుభవ - సక్తి మెలంగెదవంచుఁ బల్కి యా
గారడపుం దపస్వి త్రుటి - కాలము యోజనఁ జేసి యంతటన్. 40

క. బెగడొందిమానసంబున । వగగదిరిన వానివలె వి - వర్ణముఖుండై
జగతీవరుఁగనియిట్లను । సెగయార్పులునిగుడ, నోయి! - చెడితింజెడితిన్. 41

క. నేజడమతినై బాగుగ । యోజనఁగావింపనైతి - నోహో! తెలిసెన్
వ్యాజము, వెతనొందుటకున్ । భాజనునిగఁ జేయనీవు - పాల్పడితివయో! 42

క. అనిపలికిననదియెల్లం । దునఁగీడుపాసంగునొక్క - తోఁచదునాకున్
వినిపింపుఁడయ్య! యనియడి । గిననృపతింగాంచిమౌని - కినుకయెసంగన్. 43

క. అతనికినిట్లను, నోరీ! । మతిహీనుఁడ! యెఱుగనట్లు - మమ్మడిగెదవీ
చతురతకేమందును? నీ । సతినొల్లను సిరులనొల్లఁ - జాలుంజాలున్. 44

చ. మముఁ జెఱుపంగ నెంచితగు - మాటలచేఁ గడు వేలు పుచ్చి ధ
ర్మమును నధర్మమాత్మనణు - మాత్రము నెంచక యిట్లు పుణ్యపా
పములవిచారమున్ విడిచి - ప్రాపని చేరఁగ వచ్చినంతన
క్రమమగు దుష్క్రియావిధులఁ - గారియ పెట్టియలంచఁ బాడియే? 45

ఉ. ఇచ్చెదనంటివన్నియును - నిందఱునున్ వినగొప్పగాఁగనీ
విచ్చును వేఱు గాఁదలఁచు - టిప్పుడెటెంగితినోరి! నేవృథా
మెచ్చితిగానలేక నిను - మిక్కిలియోగ్యుఁడ వంచునమ్మి, యీ
తచ్చనమాటలుం గ్రియలు - తాపసవర్యులచెంతఁ జెల్లునే? 46

ఉ. వృద్ధుఁడనౌట బాగుగవి - వేచనఁ జేయఁగలేమిఁ జేసినే
వృద్ధియుహానియుం దెలిసి - వేఁడకపోయితి, నైన? నోరి! య
శ్రద్ధననర్హదానము నొ - సంగుటయొప్పునె? నీకు మేలు మే
లిద్ధరలోననీచెయిద - మెవ్వరు మెత్తురు? పార్థివాధమా! 47

క. నేనడుగుటకున్ మఱచిన । వానిని నీవైనఁ దెలుప - వలదే? మమునె
ల్లైనియుఁగికురించుటకుం । బూనిననీకెట్టులబుద్ధి - బుట్టువలుకఁగన్ 48

క. తమమాటలు మృదుమధురము । లమితకఠోరంబుహృదయ - మఱజాతులుని
క్కముగఁదృణాచ్ఛాదితకూ । పములునృపుల్ నమ్మరాదు - వారలనెపుడున్. 49

క. భూవరులతీరు వేఱొక । భావంబును నొక్కమాట, - పలుకరునిజమిం
కేవిధమునఁగావింపఁగ । నీవెంచితివో యెఱుంగ - నేరంజుమ్మీ! 50

క. వలదువలదునీదానము । వలనంబాలిలేదుమాకు - వసుధామరుఁజి
క్కులుపెట్టఁదగునె? యివ్వఁగఁ । దలపోదవకయున్నఁ జెప్పఁ - దగదేమాతోన్. 51

క. అఱిమరతఁగదిఁకఁగడున | క్కఱఁగొని వేఁడితినొసంగఁ - గలవని, నీకుం
గఱదజనింపకయుండిన | మఱియొక్కనినాశ్రయింతు - మర్మముఁజెపుమా! 52

క. ఒవ్వనియీవియునీవియొ ? | నవ్వులపాలగుటెకాని - నలఁకువమాకీ
చివ్వవలదింకననవిని | నివ్వెఱపడి యతనితోడ - నృపుఁడిట్లనియెన్. 53

క. అయ్యో! నాసేరంబిపు | డెయ్యది? యడిగినవివేఢ్క - నిచ్చెదనంటిన్
నెయ్యంబుమానియివ్విధి | వయ్యముగానిందసేయ - వచ్చునె? నన్నున్. 54

మ. అనఁడున్మానివరేణ్యుఁడోరి! వినుస - ర్వైశ్వర్య ముజ్జైందినే
ఘనతన్బొందుదు నన్ననన్నుసిరిన్ - గావంగసైన్యంబుగ
ల్గినఁగాదే? సుఖముల్బ్రసంగునకటా! - లేకున్నవిప్రుఁడువీఁ
డెనమాకెంతనికొల్లలాడరె? దురా - హంకారులౌదుర్జనుల్. 55

శా. ఏమోమాటలసందడిన్ మఱచినే - నీకోరికంజెప్పలే
దామూలంబుగ సర్వసంపదలుఁదా - నర్పించెనింకీభట
స్తోమంబీతనికేమిసేయుటకు? యి - చ్చ్ంగాపుగానుంటకం
చామోదించితి, సేనమీఁదనకనీ - వాసింపఁగాఁజెల్లునే ? 56

చ "పదుగురిలోనొసంగనని - పల్కుటగొప్పతనంబుగాదుయి
చ్చెదననిచెప్పెదన్మునికిఁ - జిత్తములోఁదమకించి యింతలోఁ
నెదవడరాదుకైకొనిన - నెల్లనుఁగైకొనుఁగాక సైన్యమున్
వదలెనితండుచాలుబల - వంతునకున్ సిరిగల్గకుండునే? 57

చ. పదరకయుండిపిమ్మటనె - పంబులు కొన్నివచించియెట్లునీ
ముదుకనిఁబాఱఁదోలిసిరిఁ - బొందుదుఁగాక బలంబులున్ననా
కిదియొకలెక్కగా" దనుచు - నెంచియెఱుంగనివానిభంగిస
మ్మదమునఁజెప్పవై తివిటు - మాటొడఁజేయఁ దలంచుటొప్పునే? 58

క. కరిఁగొన్ననంకుశంబె | వ్వరిదోరి వచింపుమిపుడు - ప్రకటంబుగనీ
సిరినంతయునిచ్చియుభట | వరులనొసఁగవలయుననుచు - భావింపవొకో ? 59

ఆ. అనుచుఁగనలిపలికె, - నతనిఁగన్గొని విజ | యాశ్వుఁడిచ్చినాఁడ - ననియెసైన్య
ములను, మఱలతపసి-తలయూఁచియోజించి | యాసుఁగఅచిసంశ- యంబుఁజెంది. 60

క. గజిబిజిపడియిట్లనునో | యిజనాధిప! నామనమున - నింకనునొకయ
క్కజమగుశంకయొదవెనది | నిజముగఁగావింతుననిన - నీకతెఁగింతున్. 61

క. ఆలోపమపనయింపని | చోలేదునుఖంబుమాకు - నుడివోవును నీ
చేలబ్ధమైనదంతయుఁ | జాలఁగసంకటములొదవు - సత్యమునుమ్మా! 62

వ. దీనికేమియుపాయంబుఁజెప్పెదవో యెఱింగింపుము. నేనడిగిన విధంబునఁ జేయఁజా లవేనిదత్తంబొనరించిన సర్వంబునుం బెట్టుకొని నీవేసుఖంబులనుభవింపుము. నేనెందేని యుంజనియోగ్యులగు వదాన్యులనాశ్రయించి వేఁడి వాంఛితార్థంబుఁగొని సుఖంబునొం దెద, ననినతనిమాటలకుఁ దలంకకరాజిట్లనియె. 63

క. మునిపనమీకెయ్యదియై । ననునిచ్చెదసంకమాని - నన్నడుగఁగనెం చినసియునేజేయఁగవల । సినదియునుం జెప్పఁడ ! తాప - సిఁపకవింకన్. 64

గీ. అనెనవాచంయమీశ్వరుం - డవనివిభునిఁ । జూచియిట్లనుయోజించి - లోచెయిపడి పలుకుమడిగిన - పిమ్మట కలతఁబడఁగఁ । దగదునీయిష్టమింక నా - తప్పలేదు. 65

క. అనిగట్టిగఁజెప్పిననగి । యనుమానంబేలనోమ - హాత్మా ! యేమై ననునయ్యెనడుగుఁడిచ్చెద । ననిచెప్పితినిన్ని మాట - లనేమిటికిన్ ? 66

క. అతిముతిపడిమదిలోనే । మతియొకవిధమెంచికిఱుదు - మాటాడుదునే ? వెఱవనుపలుకుఁడ ! యనవుఁడు । నెఱిఁగెదనీమతమువినుమ - హీవర ! కోర్కిన్. 67

వ. అనిపలికిమౌనీశ్వరుఁడొక్కింతతడవుయోజనఁగావించి. 68

క. మాటికిమాటికినొక్కక । పేటికివేఁడుటయుఁగొనుట - హీనంబదినే నోటిల్లకవలసినయవి । ధాటిగనొకమారె యడిగె - దన్ వినుమధిపా ! 69

మ. గృహదారా ధనవస్తువాహనభట - క్రీడావనాదుల్ కృపన్ స్పృహదీఱంగనొసంగినాఁడవికన - క్షీణోన్నతింగొంటినే మహదైశ్వర్యముఁగల్గువాఁడఁగద ! నీ - మాడ్కిన్ మహీశత్వమున్ వహియింపందగునంచునెంచితిఁగడుం - బ్రఖ్యాతిశోభిల్లగన్. 70

ఆ. రాజ్యాగాకయున్న - రక్షించుకొనుపెట్లు । బహుళమైనయట్టి - భాగ్యలక్ష్మి నాధిపత్యమొసఁగి - యలరజేయుమునన్ను । ననిన, నిచ్చినాఁడ - నదియుమీకు. 71

క. మీరేనేఁడుమొదల్కొని । నారాజ్యంబంతటికిని - నాయకులనఘా ! కోరినవన్నియునిచ్చితి । గారవమునసెద్దిచేయఁ - గలదిఁకననుఁడున్. 72

క. సంతసమునన్నృపుఁగని యె । క్కింతవిచారించివిప్రుఁ - డిట్లనియెను నీ యంతటివారలఁగలరే ? । యంతయునొసఁగితివివేఁడి - నంతనెభూపా. 73

క. కొఱలేకసర్వమునుఁజే । కుఱగానియొకింత తలఁపుఁ - గొని తలఁకకయి త్తఱినీవుసేయవలసిన । చిఱుపనులొకకొన్నిగలవు - చెప్పెదవినుమా. 74

సీ. సర్వసర్వంసహా - చక్రప్రభుత్వోప - యుక్తమౌముద్రిక - నొసఁగవలయు నొసఁగుపేకాకన - నొద్దయనిఁగాఁబ్రజ - త్వేకొనులాగున - సేయవలయుఁ

జేయుటే కాకయే - చెట్టయుమముఁజెంద - కుండులాగునఁగాచి - యుండవలయు
నుండుటే కాకమా - యొద్దనే సేవకా - వృత్తినినీవు జీ - వింపవలయు
ఆ. నిదియనాయభీష్ట - మింతమాత్రముచాలు। నింకమీఁదనడుగ । నెదియునిన్నుఁ
బొసఁగునెల్లగతుల - భోగంబులలైన । నీమతంబదేమొ - నిజముఁజెపుమ ! 75

క. అనినిర్బంధముగానడి । గినమునికోరికలనాల - కించినరేంద్రుం
డనుమానముమదిఁగదురఁగఁ । దనలోనిట్లనుచునపుడు - దలఁపఁగఁదొడఁగెన్. 76

క. ఇవ్వసుధామరవర్యుని । నవ్వడిఁగననిక్కమైన - సంయమియనరా
దొవ్వనికోర్కులఁగోరుట । కువ్వాడమెగానియెందు - కొఱకివితనకున్. 77

మ. ఇతఁడాకైటభదైత్యమర్దనుఁడొభూ - తేశుండొచండాంశువో
శతమన్యుండొధరానురాకృతిని మ - త్సత్యంబునాదార్యమున్
ధృతియుంభక్తియుఁగన్గొనంగనిటకే - తెంచెన్నిజంబింతయిం
కితరుండైననసర్వమాననకదా - నిభ్భంగివాంఛించునే? 78

ఉ. ఆకులుకాయలుందినివ - నాంతరభూములనుండి కోరిక
లొప్పికడఁబెట్టిసంతతము - బుద్ధిఁజలింపఁగనీకనిల్పియ
స్తోకతపఃక్రియానియతిఁ - జొక్కుమునీంద్రుఁడు బాహ్యకాంక్షచే
వ్యాకులమొందనెంచియిటు - యాచనఁజేయఁగనిందువచ్చునే ? 79

క. ఏతపసిమున్నరాజ్యం । బీతనివలెనేలుకొనెద - నిమ్మనితానే
భూతలపతినడిగె? నిదే । మోతంత్రముగాఁగఁదోఁచు - చున్నదినాకున్. 80

క. అడిగినవన్నియుఁదలఁకక । యొడఁబడియర్పింతువ్రతము - నుడుగఁగఁజాలన్
జెడుగొదవినమేలొదవినఁ । గడపటనేదైనదైవి - కంబదితలఁపన్. 81

మ. అనియోజించిధృతిన్ వహించితన స - త్యాచారదాతృత్వము
ల్జనముల్మెచ్చఁగ సంశయింపకపుడా - సర్వంసహాభర్తయ
మ్మునినాథుంగని, యోమహాత్మ! కొనుఁడా ! - మోదంబుతో మీకుస
ర్పణముంజేసినవాఁడ రాజ్యమును స - ర్వస్వంబునుందృప్తిగాన్. 82

క. వినుఁడా! మఱియునుమీరడి । గిననాలుగువిధములైన - క్రియలునుఁగావిం
తునుతప్పకమదిసంశయ । మునుఁజెందఁగవలదుసత్య - మునువీడుదునే ? 83

క. అనిపలికియించుకేనియుఁ । దనలోలోశంకింపకతఁడు - తత్క్షణమునఁబూ
జనమొనరించెను మునిఁబరి । జననికరానీతవస్తు - సమితింగొనితాన్. 84

క. పూతాక్షతాంబువులఁగొని । త్రాతారంమాంమదీయ - దానేనహారి
ప్రీతోభవతనియమ్మని । చేతులలోధారవోసె - స్థిరమగుభక్తిన్. 85

క. ఈరీతిని నిజరాజ్య | శ్రీరూఢిగ నర్పణంబుఁ - జేసి తపస్వి౯
గౌరవమున నిజపీఠస | మారూఢుఁ గొనర్చి మెచ్చి - యపుడిట్లనియె౯. 86

క. జయ లోకచక్రవర్తీ! | జయ తేజోకలితమూర్తి! - జయనుతకీర్తీ!
జయ పుణ్యభావ! పావన! | జయ సద్గుణభవన! దోష - జలదపవనా! 87

క. దేవా! కోరినభంగిం | గావించితి మేలు నొందఁ - గంటిని నేమీ
సేవకుఁడనై మెలంగెద | నావనితయు మిమ్ముఁ గొలుచు - నయవినయములన్. 88

ఆ. సాధ్వియగు మదీయ - జాయ బాయకఁ జాలఁ | బ్రియము మెసంగ నుపచ - రింపుచుండ
నెందుఁ గొఱఁతలేని - యిచ్ఛాసుఖంబుల | ననుభవింపుఁ డింక - మునివరేణ్యా! 89

క. మీ రే యాజ్ఞ యొసంగిన | గౌరముగఁ దలధరించి - కావింపుదు నా
తీరున ననిమకలనము | స్కారం బొనరించి మిగుల - సంతోషమునన్. 90

క. ధరణీపాలకుఁ డీముని | వరుఁ డిది మొదలితనిఁ గొలువ - వలయును మీరల్
నిరతంబు ననుచు నంతటఁ | బరువడిఁ జాటంగఁ బనిచెఁ - బ్రజలకుఁ దెలియన్. 91

ఉ. పౌరుల నెల్లరాఁ బనిచి - భక్తియురక్తియు నగ్గలింపఁగా
మేర నెఱింగి మానినుఁడి - మీరకనామెడవోలె సంతతం
బారడ మొప్పఁ గొల్చి విన - యంబెసఁగంగ మెలంగఁగావలెన్
మీరలు మీరు మీరనుచు - మేకొనఁ జెప్పి నృపాలుఁ డేర్పడన్. 92

క. వారపుడు రాజుమాటకు | మారుం బలుకంగలేక - మర్యాదమునై
యూరకతల లూఁచిసరే! | యారీతిగ మెలఁగువార - మనిరప్రీతిన్. 93

గీ. ఇటుల సంయమివరుఁడాను - పీఠు సేఁచి | యతని పత్నినిమఱియును - సతిశయించు
సకలసామ్రాజ్యపదవిని - సంగ్రహించి | యుగ్రునకు సచివత్వంబు - నొసఁగి వేడ్క. 94

క. తనయిచ్ఛ బాగు దుశ్శా | సనములఁ గావింపఁగాంచి - జను, లెన్నఁడు నె
క్కనివాఁడు గుఱ్ఱమెక్కిన | వెనుకయ్యో ముందటంచు - వికవికనవ్వన్. 95

క. వాకలపరిహాసోక్తుల | తీరున్ బరికించి యట్టై - తెక్కలిముని తా
పౌరులఁ గనికలుగని గం | భీరత వహియించి తిట్టి - వెఱపించుటయున్. 96

క. ఉఱవెఱుఁగడు రాజనుటకు | గుఱుతా? యిది వీనికింత - కోపము దగునే?
యఱజాతియనుచుఁ జిఱ్ఱున్ | జిఱచిఱలాడుచుఁ గలంగి - చీరికిఁగొనకన్. 97

క. వీనికి వెఱచెడివారి | చ్చో నెవ్వరుగాని, రాజు - చూచినఁగినియున్
బోనిండని మారాడక | మానంబున నుండిరచటి - మాన్యులు ఘనుల్. 98

క. ఆసమయంబున మాయా! భూసురుఁ డుల్లాపమెదను - బొదలఁగఁ దనకున్
దానుండై నిజకల్పిత | శాసనసంబద్ధుఁడైన - జనపతిఁ గని తాన్. 99

వ. మందహాసవదనారవిందుఁడైయాతనిఁజేరంజీరియిట్లనియె. 100

ఉ. ఓవిజయాశ్వ! నీవుమది - నోడకవేఁడినవానినెల్లని
చ్ఛావిధినిచ్చిలోకమున - శాశ్వతకీర్తికిఁగర్తవైతివి
ట్లీవియుభక్తియుంస్మృతియు - నెందునుజూచియెఱుంగనెప్పుడున్
నీవలెనిచ్చమెచ్చఁగలుగు - నేతయొకండొసఁగెంగులాంగనన్. 101

ఉ. సంతసమయ్యెనాకుమది - సర్వముఁజేకుఱెసట్లుగాఁగనా
హింతునుగాని, యైననిపు - డింకొకయోజనగల్గవింకెొ ? నీ
కాంతయనన్యయౌవనవి - కత్థనసుందరమూర్తియంతెగా
దంతయుఁగోమలాంగినిజ - మెన్నఁగనేజరఁబొందఁజాలఁగన్. 102

గీ. వయసుఁగలదానికినిముది - వగ్గనకును | నెటులపొత్తగునెద్దుతా - నెండలోని
కీడుచునుదున్ననీపల - కీడ్చునెడి | జాపసరిపడదంతరం - బేడకేడ. 103

క. వినుమా ! నాదేహస్థితి | మునుపటిలాగనఁగరాదు - ముదిసితిచాలన్
ననఁజివ్రుకుననుచులెక్కకుఁ | గొనరెవరును నీకుభక్తి - కుదిరెనునాపై. 104

క. వయసుఁగలకాలమంతయు | వ్యయమొనరించితినిసుమ్ము - వ్యర్థంబుగనేఁ
బ్రియముననేఁటికినీదగు | దయనొకసంసారినయ్యుఁ - దలఁకెదజరకున్. 105

సీ. బారెడునడిచినఁ - బాదములుసేఁబడు - సడలెమైబిగిసుంత - శక్తిలేదు
గట్టిగామాటాడి - నట్టైనయలసట - జనియించుమునువలె - వినవుచెవులు
దూరదృష్టినశించెఁ - దొరకొనెఁబెడుకాస - వికృతిగాత్రములు - వెలికిఁదోఁచెఁ
దుచలింపఁగసాగె - దవడలుబ్రేలెను - దంతపటుత్వంబు - దప్పిపోయె.

గీ. క్రమముగాయిట్లు ముదుకల-క్షణములెల్ల|నొక్కటొకటిగఁబొడమిన-నొప్పింపఁదొడఁగె
నింతజరనుండకాటఁదా - నేలిగొనక | సేయునేకాపురంబునీ - జాయచెపుమ! 106

క. ఇంతటివృద్ధుఁడనయ్యును | నింతులపైమమతమాత్ర - మెపుడునువిడదప
త్యంతంబదియగుటనెయి | ట్లింతయునినువేఁడికొంటి - నిపుడాసక్తిన్. 107

గీ. కోరియైశ్వర్యమంతయుఁ - గొనియునిష్ట | సిద్ధిగాఁజాలదనియెడు - చింతదోఁచె
వనితననుమెచ్చదగుటనీ - వైభవంబు | లెల్లవలదింకమరలవీ - కిచ్చిచనెద. 108

గీ. అటులఁగైకొనఁగానొల్ల - నందువేని | యడఁపుమెట్లైన నామనో - వ్యథయుఁగొంకుఁ
జెట్టునాటితివదివృద్ధిఁ - జెందునటుల | నీరుఁబోయకమానుట - నీకుదగదు. 109

ఉ. పంచినవేడ్కవేఁడితిశు - భంబనినీబహుళార్థరాజ్యభో
గంబులుసర్వమున్, మిగుల - గౌరవమొప్పఁగనిచ్చినాఁడవై .

నంబోలిలేదనుమ్మ! జన - నాయక! బోధనఁజేసి వేము వా
క్షంబును జెందుభంగినివ - శంబొనరింపుము మాకునీసతిన్. 110

క. ఆరీతిఁజేయకుండిన । నారీమణివలచుననుచు - నమ్మఁగఁజాలన్.
భూరమణ కోరినాతోఁ । జేరివిడకఁగాపురంబుఁ - జేయ దలంచున్. 111

క. ఎంతటి నేర్పరియైనను । నింతికిమదిగలుగకున్న - నెబ్భంగినిఁగా
వింతునుసంసారమునొక । సుంతైనను గలదెచెపుము - సుఖమట్టి తతిన్. 112

గీ. ఒల్లకలయించుచుండెడి - యువిదతోడఁ । గాపురముఁజేయు టెంతయుఁ -గష్టతరము
కోలవిఁగొనినడితలగోకు-కొనినయట్లు । గాదె? సంతృప్తియెవ్విధిఁ-గలుగుస్పృహకి. 113

సీ. ముదితరో! నాకొక - ముద్దుపెట్టుమటన్న - ముదుకకేమిటికంచు - మోముఁద్రిప్పి
కాంతాశిరోమణీ! - కౌఁగలీవేయన్న - సదలించి జెదరించి - యవలికేగి
సకియనీమోవిపా - నకమానినిమ్మన్న - చుఱచుఱచూపులఁ - జూచి తెగడి
చెలువనీగబ్బిచ - న్నులనంటనిమ్మన్న - వెగటొందినెటికలు - విఱిచి నవ్వి

ఆ. పలుకవేయటన్న - నలిగిమానముఁబూని । సరసముగవచింప - విరసమొంది
యలఁచుబోటిఁగూడి-యక్కటా! సంసార । మెవఁడొనర్పనేర్చు?-నేమిసుఖము? 114

ఆ. సతికిఁబూరుషునకును - మతిమతిగలియక । యుండెనేనికష్ట - మెందునిజము
చుట్టుకొనెడిచాప - కట్టడియాలునై । యున్నఁదృప్తినెటుల - నొందుమగఁడు. 115

వ. కావున. 116

ఉ. వంచనవీడినీవుసని - వారిజగంధికిమత్ప్రభావము
గ్గించివచించిరక్తిమదిఁ - గీల్కొనురీతిననీతులంబ్రబో
ధించికలంకుమాన్చితగు - తీరునఁదోడ్కొనిరమ్మునీవడిన్
మించిననేన వచ్చెదను - మీఁదటనెవ్విధినైననయ్యెడున్. 117

క. ఏమనునో, నీవువినం । గామానినితోడనేమ - ఖాముఖిఁదెలియం
గామాటలాడవలయున్ । మోమోటంబేల? యింక - మఁదమఁదయేలా? 118

క. ఆధవళాబ్జనయనమా । స్వాధీనంబై మదాజ్ఞ - జవదాటకని
ప్రౌఢమతిమెలఁగుతత్త్వము । సాధించెడిదనుక నీవు - చనరాదెందున్. 119

క. అనియాజ్ఞాపించినమీ । యనుమతిఁదలఁదాల్చిపోయి - హరిమధ్యనువే
గొనివచ్చెదమీచెంతకుఁ ! గనుఁడీకననుకూలవతినిఁ - గానొరింతున్. 120

క. అనిపలికిపిలువఁబనిచెన్ । మనుజేంద్రుండవలనేగి - మంజులవాణిన్
ఘనవేణిన్సుశ్రోణిన్ । వనరుహశంకాశరమ్య - పాణిన్రాణిన్. 121

చ. పతిపిలువంగఁబంచుటయు - భామినిచాలఁగసంశయించియా
గతిఁదనరాణివాసమునుఁ - గాదనితొయ్యలిఁదాసభాంతర
క్షితికిపుడేలరమ్మనియె? - శీఘ్రముగా, నటనంతసంకట
స్థితియదియేమిచేసునొకొ - డెందముచిత్రముగాఁగఁదోఁచెడిన్. 122

క. కారణములేకసభకే । లారావించున్? విభుండ - లంఘ్యంబగును
ర్వీరమణునిశాసనమున్ । మీరిచరింపంగఁదరమె? - మృడునకునైనన్. 123

క. తెలియనివాఁడాతానే । తలఁపునరమ్మనియెనొక్కొ - తగదీకార్యం
బలఁతియనర్థంబనినేఁ । దలఁకినఫలమేమిగలదు? - తప్పదుచనకన్. 124

ఆ. అనుచునిశ్చయించి - యంతఃపురమునుండి । వెడలెఁగొలువుకరుగ - విద్రుమోష్ఠి
తనరమేఘమధ్య - మునుండివెలువడి । మెఱయునట్టికారు - మెఱుఁగువోలె. 125

మ. పతియాజ్ఞన్ శిరసావహించిపరువుం - బ్రహ్లాదమొప్పన్ యశో
వతియవ్వేటికి వచ్చెమత్తకరిరే - ఖన్మందయానంబునన్
సతులిర్వంకలఁగూడిరాఁగవిలస - త్సౌందర్యసౌభాగ్యసం
యుత సమ్మోహనవిగ్రహంబనఁగఁదా - నొయ్యారమొప్పారఁగన్. 126

క. ఆరమణీమణిదివ్యా । కారంబునుజగ్గునిగ్గుఁ - గనుఁగొనిసభ్యుల్
దారునతనువులెఱుంగఁగ । నేరకఁగూర్చుండిరట్టె - నిశ్చేష్టితులై. 127

చ. అతివనుఁగాంచిమానియహా - హా! యిదిజూడఁగమేఘమధ్యని
ర్గతమగుచంచలాలతయొ - కైరవబాణునిసాయకంబొయా
రతియొకొజీవముల్గలుగు - రత్నపుబొమ్మయొలేకయామినీ
పతికళయోయటంచుమదిఁ - భావనఁజేయఁదొడంగెమెచ్చితాన్. 128

మ. అపుడాసుందరపూర్ణచంద్రముఖిడా - యన్ వచ్చిసందేహమున్
ద్రపయున్ భక్తియుసంభ్రమంబు వెలయన్ - దైవాఱ తేజంబుచే
త్రిపురధ్వంసినిఁబోలుమానికినిబ్బ్ర - శ్రీవభక్తకున్ మ్రొక్కిగా
ర్యపురీతిన్వినమించిచెంతనొకచో - టన్నిల్చియున్నంతటన్. 129

ఉ. రాజటుచూచియోమదవ - రాళసమానవిలాసయాన! న
న్నీజటిరాజ్యమున్ సిరులు - నిమ్మనినిన్నును వేఁడవేఁడినన్
భాజనమైనకార్యమని - భక్తినొసంగిత మాటఁదప్పకన్
భూజనులెల్లమెచ్చుమని - పుంగవునింబరితృప్తుఁజేయుమీ! 130

క. నియమంబువిడిచినిరిపైఁ । బ్రియమునవెట్టొసఁగకుండు - వేఁడిన 'ధర్మో
జయతి' యనుమాటవినవే? । భయమొందునెసత్యధర్మ - పథవర్తిమదిన్. 131

ఉ. కావునరాజ్యముఁ గ్రమ్మఱియుఁ - గాంచనవస్త్రసమూహదాసదా
సీజనహర్మ్యసౌధచయ - చిత్రవిభూష రథద్విపాశ్వముల్
నీకును నేనుసర్వమును - నేఁడు మొదల్గనుఁ దైన మానికిన్
గైవశమైనసొమ్ముదోలఁ - గన్ జనదీతని యాజ్ఞ సెప్పుడున్. 132

క. నాయెడల నెటుల మెలఁగుదు । వో యటుల నె మెలఁగి తృప్తిఁ - బొందింపుము సా
ధ్వీ ! యుక్తము నీకిది కడు । శ్రేయంబని తలఁపు మెదను - జేకుఱు శుభముల్. 133

క. మునినాథుని యాజ్ఞను మీ । రిననాదగు దానఫలము - రిత్తయగుంగా
వున నీపాతివ్రత్యం । బును సంరక్షించుకొనఁగ - బోలుం దరుణీ ! 134

క. ఎపుడె ట్లెయ్యది సెప్పిన । నపుడట్లెయ్యదియొనర్పు - మరమర విడిచీ
వపరాధ మొదవెనా ? భువి । నపకీర్తియు దూఱు నఘము - నందుదు మబలా ! 135

క. అనిపల్లభుఁ డాజ్ఞ యొసం । గిసని వ్వెఱపాటు గదిరి - గిరిశుచమారా
డిన నేమి తప్పుగలుగునొ । యని కొంకును జింతమీఱ - నపుడెడలోనన్. 136

మ. అకటా ! మానివరుండు వేఁడెసని ప్రా - జ్యంబైన రాజ్యంబుతో
సకలంబర్పణఁ జేసి చాలక సతిన్ - సాధ్వి న్ననున్ గర్మమెం
చక నెట్లుంగినొసంగె యోగ్యమని తా - క్ష్మాభర్త ; యర్ధాంగిని
ట్లొకఁడాసించిననిచ్చువాఁడుఁ గలఁడే ? - యోజింపరాదే ? మదిన్. 137

క. సతినితరునకొసఁగుట స । మ్మతినన్యుఁడు గొనుట తగునె ? - మతిమంతులిస
త్కృతియందురె ? దీనినియీ । క్షితి నెందును విననియట్టి - చిత్రము పొసఁగెన్ 138

క. పరపురుషులఁ గనియెఱుఁగని । తరుణిఁ బరాధీనఁ గాఁగఁ - దలఁ వ్రాసిన పం
కరుహాసనున నవలెఁగా । కొరులనసం గార్యమేమి - యుఁ లేదెన్నన్. 139

క. అనఘ ! యిది కడుఁ బతివ్రత । యనఁగా నుతి కెక్కె గోర - టన్యాయంబా
ననరాదె ? నృపతి, దానం । బనఁగా నిట్టిదియె ? యిట్టి - యాజ్ఞ యుఁగలదే ? 140

చ. ఒడఁబడి యెవ్విధింబరుని - యొద్దనొసర్పుదుఁ గాపురంబు నె
క్కుడి వికటంపు ధర్మమిది, - కష్టము చేకుఱె నేమి సేయుదున్ ?
చెడుపని యెంచు భూవిభుఁడు - సెప్పినమాటను మీఱ సాధ్యమే ?
కడఁగిసనుఁ బయోమతినిఁ - గావఁగలారెవరింక నీశ్వరా ! 141

క. అడిగినదానినొసంగుట । విడువంగారాని వ్రతము - పృథివీపతికి
ట్లడిగిన నేరంబిపుడీ । జడదారిదిగాక రాజ - చంద్రునిదగునే ? 142

క. బాడబుఁడు జాయ నిమ్మని । యోడక దగదనక నడిగె - యోగ్యంబని తా
తోడ నెయొసఁగక మఱుమా । టాడునె పతి యతని నేర - మగునే యిధియున్. 143

క. సత్యాత్ముఁడనఘుఁడసదృశుఁ । డత్యర్థార్థిప్రదుఁడుగు - ణాధారుఁడుదు
ష్కృత్యవిదూరుఁడుదలఁపఁగ । నత్యంతీనుఁడనంగ - నగునే ? నృపతిన్. 144

క. అతఁడేమిసేయు ? నాదులి । ఖితమివ్విధినుండెతపసి - కిన్ననుగోరన్
మతిగలిగెదైవగతియీ । క్షితినెవ్వరుగడువగలరు ? - చింతించినచోన్. 145

ఆ. ఇటకుదినదినంబు - నెందఱర్థులువచ్చి । కోరివలయువానిఁ - గొనుటలేదు
నేనెఱుంగనీమః - నింబోలుయాచకు । నెందునుండివచ్చె - నిందితండు. 146

క. వచ్చినవాఁడెదియడిగిన । నిచ్చుఁగదా ! యనుచుఁగోరె - నిమ్మనినన్నిన్
మెచ్చి ; యనిచానమదిలో । హెచ్చుగఁజింతించిమరల - నిట్లనితలఁచెన్. 147

ఆ. అవనిలోనదాత - యర్థులఁబిలిపింప । వలెనె ? తమకుఁదామ - వత్తురెఱిఁగి
ఫలయుతంపుఁదరువు - పక్షులఁజీరునే ? । చెలఁగివానికవియ - చేరుఁగాని. 148

క. పతియాజ్ఞమీఱినడుచుట । సతికిన్ధర్మంబుగాదు - నర్పింపఁగస
మ్మతమైననుగాకున్నను । ప్రతిపలుకకచెప్పినట్టి - పనిసేయవలెన్. 149

చ. పతికిహితంబుఁగోరునది - భార్యయనంబడుఁగాని పూనిదు
ర్గతులఁజరించుచుండునది - కాదుకులాంగన, యట్టికాంతదు
ష్కృతఫలమొందఁబాలగుఁగు - శీలయనంబడునంద్రు; నేమదిన్
ధృతినివహించిమద్విభుఁడు - దృష్టినిఁజెందువిధిన్ మెలంగెదన్. 150

గీ. విభునకపకీర్తిఁగలిగించు - వెలఁదియును వె । లందియే ? యదిహాలాహ - లంబుగాని
నేనునాపతియానతిఁ - బూనిచేసి । యతనిఁగీర్తిభాజనునిఁజే - యంగఁదగును. 151

క. అనిపెక్కువిధులఁదనలోఁ । గొనకొనియోజించుచున్నఁ - గోమలిఁగనియా
మునికోపాటోపంబున । జననాథునివంకఁజూచి - సహాసహితుఁడై. 152

శా. ఓహోహో ! తెలిసెన్భవత్కపటనీ - చోద్యోగమోసజ్జన
ద్రోహీ ! 'యాననిసమ్మతింపకుమునీం - ద్రుంజేరఁగా, నంచునీ
వీహేమాంగికిసన్నఁజేసితివియిం - కెట్లిచ్చగించున్ ? ఘనం
బీహావాకమునీకుఁగాకకలదే ? - యింకొండ్లకెందున్ ధరన్. 153

క. నిర్మలమతివైప్రియమున । ధర్మాధర్మములఁదెలిసి - తగఁజెప్పినన
న్నర్మిలిఁజేకొనకుండునె ? । దుర్మతమునసుండియొసఁగు - దువె ? నీదుసతిన్. 154

క. ఛీ ! నీకుంజెల్లదుఃయీ । దానవ్రతమింకవిడిచి - దాస్యుఁడనసుటన్
మానుమువేలదియనికడు । హీనంబుగఁబలుకుటయును మ - హీపతిచింతన్. 155

క. కపటమెఱుంగనినాకుం । గపటకళంకంబునొకటిఁ - గలిగింపకుఁడా !
చపలాక్షికిఁగనుసన్నల । నెపుడొసరించితి ? మునీంద్ర ! - యిట్లనఁదగునే ? 156

గీ. దైవ మెఱుఁగును నాయెడఁ - దప్పు లేదు । మిమ్ము సేవింపకున్న ? యీ - మించుఁబోణి
చేకొనుఁడు మీ శాసనం బయ్యెఁ - జెలువ నింకఁ । గోప మేఁదంగ మీ కెందు - గొదువ గలదు. 157

వ. అనిన నాగ్రహంబు మాని యొక్కింత దశవృత్రయోజించి యా చంచలాక్షి నీక్షించి, మందహాసం
బొనరించి విజయాశ్వనకిట్లనియె. 158

క. గుణవతి గాఁ దోఁపదుదు । ర్గుణములకున్ నిలయమిది, య - గుం గాదనవే
మణిరదన నీవు చెప్పిన । యణఁగిమణఁగి మెలఁగుచుండు - నా? యిఁక మీఁదన్. 159

గీ. దంతి తనదు శిరంబుపైఁ - దాన మన్నుఁ । జల్లుకొను నట్టులయ్యెనీ - చంద మిపుడు
గన్న, నా చేతఁ గలత్రాట - నన్ను నేన । గట్టుకొంటి నినిన్నన్నఁ - గలదె ఫలము? 160

క. మాకుఁ దగదనుటఁ దెలిసియు । నీకాంతకు మించువారు - లేక లేమి నినేఁ
జేకొనఁ దలఁచితిఁ, గడపటి । నేకరణిం జేయునొక్కొ - యీ చెడిపె, నృపా! 161

ఉ. ఇంతటి దుస్స్వభావయగు - చేర్పడఁ బల్కక కోరినంతయొ
క్కింతయుఁ గొంకు లేక సతి - నిచ్చెదనంటివి మంచిదైనయ
ర్థింతువె? సత్యభాషియను - పేరు వహించుట కిట్లు చేసితో
సంతసమయ్యె నీకపట - జాలమెఱింగితిఁ జాల మెచ్చితిన్. 162

క. తోలుత నిది చెడిపెయగుటం । బలికిన మారాడక పుడె - పరువుగఁ జనియ
న్యులవేఁడికొనసె? నను నీ । వలయింపఁదలంచి తెలుప - వైతివి కాదే? 163

క కొలఁగాని దానమును నే । నెఱుఁగక కైకొంటి నింక - నేమనినను జే
కుఱుచేమి గలదు? నేఁడే । యఱగొఱనాయందె పొసఁగె - నకటా! చెడితిన్. 164

క. అనిమానివగచి పలుకుట । వినిశాంతుని జేయునట్టి - విధమెట్లనియా
జననాథుఁ డెంచి మిక్కిలి । వినయంబున నిట్టులనియె - వెగటొందక తాన్. 165

చ. మిముఁ గికురింపలేదుకడు - మీయెడలం బ్రియమొందియున్నదీ
రమణి తలంకనేమిటికి? - రక్తినిఁ గూడి యభీష్టయోగ్యభో
గము లెసఁగంగ భూవరుని - కాయము గొల్వఁగ రాజ్యపాలనం
బమరఁగఁ జేయుఁడయ్యా! కృప - నాగయుఁడయ్యా! మమున్ బుధాగ్రణీ! 166

క ఈసుదతి సాధ్వి మీదగు । శాసనమును మీఱినడువఁ - జాలద హితముం
జేసిన నాపై గలదా । దోసము, శిక్షింపుఁ డెట్టులఁ - దోఁచిన నన్నున్. 167

క. అని చెప్పిన మంచిదికనుఁ । గొని మొదనుగదా! యిదెంత - గుణవతియో యిం
త నెవేగిరపడి యట్టి । ట్టనవలయునె? యెఱుఁగవచ్చు - నా వివరంబున్. 168

ఆ. అతివ యెట్టిదైన - నయ్యోనేఁ జెప్పిన । మాడ్కిఁ జేయుచున్న - మాకుఁ జాలుఁ
గొయ్యపిల్లి యైన - గొదు వేమి? యెలుకల । నలమి పట్టెనేని - యదియ మేలు. 169

చ. అనితలయూఁచి చూడ్కులున్న - పొంగనవ్వైఁబ్రసరింపఁజేయఁగ
న్గొని విజయాశ్వుఁడత్తఱిని - గొబ్బుననింతికిఁ గన్నుసన్న స
ల్పినపతిభావముం దెలిసి - లేమతలంకును సంభ్రమంబునన్
మొనయఁగ నానతోడమని - ముఖ్యునిఁ గన్గొని మానసంబునన్. 170

సీ. గాంగేయమయచేల - గాంగేయపరిపాల - సర్వేశచక్రహా - స్త్రాబ్జహార
భూదేవచయపక్ష - భూదేవసంరక్ష - పాపస్నుభవ్యరూ - పాబ్జహార
నాగేంద్రశయనిత్య - నాగేంద్రనుతనృత్య - చారిత్రరమ్యావే - సాబ్జహార
పుష్కరహితభాస - పుష్కరనునివాస - సదమలానర్ఘభూ - షాబ్జహార

ఆ. దీనపోషనాప - తీవ్రతాత్వమునకు । భంగ మొదవకుండు - భంగిఁ గరుణఁ
గాపుమనుచు భక్తి - తో వినుతించియా । యతివ తలఁకుమాని - ధృతివహించి. 171

ఉ. చన్నుల వ్రేగు సన్నడుము - సైఁచఁగలేక సియాడ భృంగపం
క్తిన్నగఁ జాలు ముంగురులఁ - దీరుగ నట్టిటుఁ బాయదీటు చుం
బన్నగఁ దాఁగ రాంగుళులఁ - బయ్యెదఁ జక్కఁగ నొత్తుకొంచు మై
వన్నియు మీఱ వచ్చి ముని - వర్యునకొయ్యన మ్రొక్కి యిట్లనున్. 172

క. వీడకి నేఁడా దిగమి । మ్మేడుగడగ నెంచి భక్తి - నెల్లప్పుడు నే
వేడుకతో మాటకు బదు । లాడక మెలఁగెదను సంశ - యము వలదనఘా! 173

క. మీరలు కోపించినయె । వ్వారిఁక మమ్మాదరించు - వారలు? మమ్మే
తీరునఁ జూచినఁ జూడుఁడు । నేరంబిది యనుచుఁ బలుక - నేర్తుమె యనఘా! 174

క. నావుఁడు ముని యిట్లను నా । రా వింతలు నీ పలుకులు - రాజతఁడుండం
గావగ్గుచు నేనోడయఁడఁ । గావలయునె? యిట్టివెఱ్ఱి - కలికియును న్నే? 175

క. కిగ్గాడిము దుకఁడీతని । పగ్గియకుం గొదువ రాజ్య - పాలనమా? యం
చెగ్గాడి పరిహసించెద । వెగ్గాడఁగఁ దగునె? మునుల - నిదియుం గోలియే? 176

చ. తగదిటు వల్కఁగాన వినఁ - దాపసశేఖర! మాఁవవైరిసా
క్షిగ నకలంకబుద్ధిని వచించితి నేమిము గేలికొందు నే?
తగనిఁక నన్నుఁ గూడి సుఖ - దంబగు రాజ్యము నేలుఁడయ్య! పెం
పుగ, భవదాజ్ఞఁ జెందలను - బూని మెలంగెదఁ దృష్టి చేకుఱన్. 177

గీ. అనిన విని చాలఁగా ముద - మందితపసి । మంచిదగ్గైన నేసమ్మ - తించినాఁడ
నీవు నాదానవిది మొదల్ - నీకు మొదటఁ । జెప్పవలెనొక విషయంబుఁ - జెలువ! వినుము. 178

క. తిలలుండ్రైలము పుష్పం । బులు నుందావియు నుదుగ్ధ - ములు నీరంబుం
బలెఁ గలిసి యభేదముగా । మెలఁగం గావలయు నింక - మీదట మాతోన్. 179

క. చెప్పినపనిఁజేయుటకుం । దప్పఁగరాదలఁతిగొప్ప - తగుఁదగదనరా
దప్పగిది మెలఁగకుండిన । ముప్పనుగలిగింతునీవి - భువనమునీకున్. 180

క. చనుమంత్రపురమునకుం । జను దెంచెద నేనుననిన - చంద్రాననమే
లనియాజ్ఞఁగొనిరయంబున । పనివినిమొదననిమెనాత్మ - పతిఁగనిభక్తిన్. 181

గీ. అతఁడొకింతయుశంకింప - కరుగుమబల! । పావనాకారుఁడగుమౌని - భావమెఱిఁగి
యాజ్ఞఁదలఁదాల్చివర్తింపు-మదియకీర్తి।యనియె, వందన మొనరించి -యతివ*నియె. 182

చ. అటులఁగులాంగనన్ బరున - కర్పణముల్ బొనరించిక్రీరతం
దటుకునరాజ్యముల్ సిరులు - దత్తమొనర్చిపరిద్రునట్లుసం
కటములనొందఁబాల్పడియుఁ - గన్నుఅఁజెందకయున్న రాజున
చ్చటఁగలసభ్యులట్టిఁగని - చాలఁగభీతిలిదుఃఖితాత్ములై. 183

క. కులసతులునుసుతులును మి । త్రులుధనముం బ్రాణములకు - తుల్యములుసుఖం
బులకుంబాదీనాల్గును । గలనైననువీనివిడువఁ - గాఁచగదనరే? 184

క. ఇదియోగ్యమయోగ్యంబని । మదినెంచకశంకమాని - మక్కువపడియీ
ముదుకఁడడిగిననృపుఁడి । చ్చెదననఁగానగునె? తాను - చెడుటనెఱిఁగియున్. 185

ఆ. యాచకులకువాంఛి - తార్థంబులిచ్చిన । వారుఁగలరుగాని - వసుధలోన
నితనిభంగినాలి - నిచ్చినవారలే । రెందుఁగొనినవారు - నెందులేరు. 186

సీ. అగ్నిసాక్షిగఁబెండ్లి - యాడిన భార్యనే - మనిరాజుమునికిచ్చె - ననెడివారు
నడుగఁగాఁదగువాని - నడుగకిల్లాలినె - ట్లర్థించెనీవిప్రుఁ - డనెడివారు
వేఁడిననొసఁగెభూ - విభుఁడొల్లననలేక - యతనిస్వద్వతమది - యనెడివారు
నిచ్చెదనినంత - నేకూహెదనకఁదాఁ - గొనుటయీమునినేర - మనెడివారు.

గీ. వారెఱుంగనిధర్మము - ల్వసుధఁగలవె? । మనముపలుకంగరాదిపు - డనెడివారు
నిటులఁగోరుటఁదెలియుతే - కీన్నృపాలుఁ । డక్కటా! మోసపోయెఁబా-ననెడివారు 187

క. ఇటువంటియీవిమున్నె । చ్చటనేనియుఁ గలదటంచు - జనులాడఁగమీ
రెట్లైనవింటిరే? యని । కటకటపడువారు మిగులఁ - గలఁగెడువారున్. 188

ఆ. నీచుడనుచుమునిని - నిందించువారును । తప్పునృపతిదనుచుఁ - దలఁచువారు
నగుచుపెక్కుగతుల - నావేశగుసగుస । లాడ్వుచుండిరెగ్గు - బుట్టెననుచు. 189

ఉ. అంతటతాపసప్రవరుఁ - డారడమొప్పఁగఁజెంతనుండుభూ
కాంతునిఁజూచి, యోయి' చనఁ - గావలెమేమిఁక తామసింపరా
దింతటనుండివేతనము - నిచ్చెదఁగైకొనినీవు భక్తిమా
చెంతనజస్రముల్ గొలువు - సేయుము పొమ్మిదియాజ్ఞ, చెప్పితిన్. 190

వ. అప్రమత్తుండవై ప్రవర్తింపుమని యాజ్ఞాపించి, మఱియుం గలుగు నారలకుం దత్కాలోచితంబుగా సేయవలసిన పనులు నిర్ణయించి కొలువు సాలించి వెడలి, మహీనరార్హంబైన మహాడాంబరంబు విలసిల్ల శిష్య సమేతంబుగా మెల్లమెల్లనంజని, నిరుపమాన మణి నికర శోభావిరాజితంబును బహువర్ణ చిత్ర విచిత్రాలంకారకలితంబును, పురందర మందిర సదృశంబును నగు రాజగృహంబుఁ బ్రవేశించి, పరిజనంబులు సముచితోపచారంబులొనరింపనిం పైనయ యున్నత హర్మ్యాభ్యంతర భాగంబున నొక్క మనోజ్ఞ ప్రదేశంబునందు తమకై యమర్పఁబడిన యుచితాసనంబులపై తానును నుగ్రుండును నాసీనులై, యిష్టాలాపంబులం బ్రసంగించుచున్న సమయంబున. 191

క. ఎవ్వరిపైఁ గోపించునో । యెవ్వరిని శపించునో మ - హీసురుఁడనితా
మవ్వగ్గురు గనిభీతిలి । దవ్వగఁ జనిరిలిచిర పురు - వాసీజనముల్. 192

సీ. చంపకగంధియౌ రత్తముని - చంద్రుని సన్నిధికేగు దెంచి భా
షింపఁగ నోడి జిల్లవడి - చీకురవంబున మజ్జనంబుఁ గా
వింపఁగ వేళయయ్యోనని - విన్నసంతసమంది లేచి యుక్
గుంపుఁదోలంచి పార్శ్వముల - కుంబరి చారిక లేగి నిల్వఁగన్. 193

క. ఇదెయిదె యిట్టిట్టని యొక । సుదతీమణి దారిఁ జూప - సుందరమగు స
త్సదనాంతర శిల్పంబుల । మది మెచ్చుచు వేగ నేగి - మజ్జనశాలన్. 194

ఉ. చేరినయంత నొక్క సర - సీదళసన్నిభ నేత్ర యానికిం
గైరికరమ్య పీఠమిడి - కంకణరత్నంకృతులుల్ల సిల్లగా
సౌరభ తైలమంటె, నొక - చంద్రసమానన నల్లువెట్టెఁ జె
ల్వారనొకర్తె వేజలక - మార్చెనుష్ణోష్ణ సుగంధ వారిచేన్. 195

గీ. అతుల మజ్జన మొనరించి - యా మునీంద్రుఁ । డపుడు పరిచారి కానీత - మైన ప్రవిమలాంబరంబులు ధరియించి - యచ్చోటు వాసి । సంతసము మీరభోజన-శాలకరిగి. 196

మ. అతివల్చెట్టిన కాంచనాసనముపై - నాసీనుఁడై భర్మని
ర్మితరంభాదళమందు షడ్రసములున్ - మింపొందురు చ్యంబులొ
ప్రతిలేనట్టి పదార్థముల్వారు సగాఁ - బద్మాక్షియొక్కర్తు స
మ్మతి వడ్డింపఁగ నారగించెఁ బ్రియమా - మడ్కిన్ రుచుల్మెచ్చుచున్. 197

ఆ. అఖిలజీవులకును - నాహారమొసఁగు ప । రాత్పరుండు లోక - రక్షకుండు
వేడ్కఁదన కొకర్తు - వెట్టిన యన్నంబుఁ । గుడిచి తృప్తిఁ జెందెఁ దడయకపుడు. 198

వ. ఇట్లు భుజించి లేచి, సుందరీకరారవిందసంభృత సువర్ణ కలశముఖ వర్షమాన వారిధారా క్షాళితకరచరణయుగళుండై, యున్న యతనిం గని యశోవతియను మతి ప్రకారంబున. 199

క. కుసుమసుగంధులు కొంచెఱు । గుసగుసలంబోయినవ్వు - కొనియిదెమీరి
దెసఁజను దెండనికొని చని । యసదృశమగు కేళికాగృ - హముఁజేర్చుటయున్. 200

ఉ. అంచలిశిల్పచిత్రమున - కచ్చెరువొంది నుతించిచాలనా
నందముతోడ యోగ్యశయ - నంబునఁ దానుపవిష్టుఁడై నృపా
లేందుని సత్యమీవిధృతి - హెచ్చుగఁదోఁచిన మెచ్చియింకనే
సుందరిసాధ్విమానిని య - శోవతి మానసశుద్ధిఁగాంచెదన్. 201

వ. అనియోజించుచున్న సమయంబున. 202

చ. రయమునసుగ్రుఁడుం దనపరి - రంబునకుం బగిసల్లుపోయి తాఁ
ప్రియమున మజ్జనంబు నొన - రించి భుజించి మునీంద్రుఁడున్నయా
శయనగృహంబు చెంగటికిఁ - జయ్యనవచ్చెగురు ప్రచోది త
క్రియలను నేర్పు మీఱగమ - కించియొనర్పఁగ నెంచి వేడుకన్. 203

క. అటువచ్చి మందిరముఁ జొ । చ్చుటకు మదిన్ సంశయించి - చూచుచుసట వా
కిటనిలిచియున్న శిష్యునిఁ । దటుకునఁ దలయెత్తి కాంచి - దండనము నితన్. 204

చ. సరసకువచ్చి యున్నపరి - చారికలన్ బెదరించి తిట్టియీ
చిరమరబుద్ధి మీకగునె? - శిష్యుఁడు వచ్చినవచ్చెనంచుఁ జె
ప్పరుగద! మంచిదయ్యెఁదగు - భంగినిఁ దత్ఫలమొందఁజేతునా
తరము నెఱుంగ రేమొకొక - దా! యిఁకమీఁద నెఱుఁగవచ్చెడిన్. 205

క. అతఁడెల్లభంగులను నా । మతికెక్కన వాఁడనియును - మంత్రియనియు మీ
మతిఁదోఁచదె? సామాన్యుని । గతినెంచితి రింతలోన - గర్వము దగునే? 206

క. మంచిదికా నిండింతనె । మించినగద్దియును లేదు - మీమానమునపం
గించెదనింకను జేయఁగ । నెంచినదంతయును జేయు - డిపుడగలేకన్. 207

క. ఆయంబోనాకపకున్ । మీరేలికసాని రాక - మిముఁబంచెనుగ
ర్వాయత్తమతి, నిసీ! మీ । గీయెదనుంపంగవలన - దీఁకపొంచవలన్. 208

చ. అనిభయమొందనార్చి యతఁ - డంతట శిష్యునిఁజేరఁ జీరియి
ట్లనియెను, కంటె? వీరలయ - నాదగ దుర్మతి మిట్టిచెడ్డవా
రినిఁదగునంచు నాకుపచ - రింపఁగఁ బంచెను యుక్తమే? నృపాం
గనకిపుడెల్లి సంబయితఁ - గల్గునె భక్తి? దురాత్మపత్నికిన్. 209

క. అట్టిదినాతోడె వ్విధి । గట్టుగఁగాపురముఁజేయఁ - గోరుంజెపుమా!
తుట్టతుదసబలతానే । కట్టడితననుసకుఁబూనఁ - గలదో యెఱుఁగన్. 210

చ. అదికడు మాయలాఁడి జర - తాంగుఁడనే నటుగాననేమి యా
పదఁగలిగించునోకపట - పద్ధతినొంటరి పాటుఁజూచి యీ
సదనముకేళికా గృహము - చయ్యనఁనిచ్చటి కన్యలెవ్వరుం
గొదకొని రారుచిక్కు_వడి - కూతలువెట్టినఁగానియుం ధృతిన్. 211

క. ఏవేళకెటులనగునో । భావింపఁగఁదరముగాదు - బాసటయిచ్చో
నీవే ! కావునరెందుం । బోవకు మీ ! కాచియుంట - పోలును నీకున్. 212

వ. అని యంచయును వినంబలికి యుగ్రునిఁబనిచి పిమ్మట. 213

క. మునికనలునఁదనపలుకులు । వినిభీతిలియున్న యచటి - వెలదుల నెల్లన్
గనితిట్టికొట్టిమీాఁద ! భ్యనినోడ్కొ_నిరండుపోయి - వేగ మెయనినన్. 214

క. కొట్టుపడితిట్టుపడివా । రిట్టులమగుచింతతోడ - నేతెంచివడిం
దొట్టినయలుకన్ భూపతి । పట్టపుదేవికి నెఱింగి - భ_క్తిదలిర్పన్. 215

క. వటుఁడరుదెంచిన నేమటి । తటుకున నెఱిఁగింపమనెడి - తప్పునకై యా
చటమూనితిట్టెఁగొట్టెన్ । కటికమునీంద్రుండు మమ్ముఁ-గాఱియపెట్టెన్. 216

క. నీపాలిటి పాపగ్రహ । మోపడతిరో ! యతఁడు, తాపసో త్తముఁడనరా
దేపగిది వానితోనిఁకెఁ । గాపురముం జేయుదువో సు - ఖంబనియకటా ! 217

క. నినునిపుడేయటకుం దో । డ్కొ_నిరమ్మనెనమ్మ ! యతని - కోపంబింతిం
తనరాదు మాకువెఱఁగ । య్యొనుగండము తప్పెనేటి - కిందునిభాస్యా ! 218

గీ. తడవు సేయకుమమ్మ ! పోఁ - దలఁచియున్నఁ । నేమికీడెంచునో క్రూరుఁ - డింపలోన
వేగఁబోవమ్మ ! పోయి నే - వింపవమ్మ । యచటికిఁక మేముఱాఁజాల-మమ్మదేవి 219

గీ. అతనివలన సుఖంబులే - దమ్మ ! నీకు । విమతుఁడేవేళ కెట్లుగా - వించునొక్కొ_
యువిదరో ! యేటికిట్టున-నుండు మ్రాని । కెన్నటికిఁ జేటుదప్పఁబో-దిదినిజంబు. 220

క. అనిసమునిచి_త్తవృ_త్తిని । మునుదాఁగనియున్న దగుట - ముద్దియయతఁడే
మనునోయాగొనరించిన । ననుచుఁదలఁచివేగలేచి - యాసమయమునన్. 221

సీ. గొజ్జంగినీటను - మజ్జనంబొనరించి - రాజిల్లు చీనాంబ - రంబుఁగట్టి
మణిగణస్థగితభూ - షణములుధరియించి - రాణించు పేరైన - రైకఁదొడిగి
సౌరభకాశ్మీర - చందనంబునలంది - కాటుక రేఖలు - కనులఁదీర్చి
పాలుపుమీాఁగముఖం - బునదిలకముదిద్ది - తుఱుముసఁబూవులు - త్తులనుఁదుఱిమి

గీ. పద్రసోపేతమైనభో - జనమొనర్చి । తరళలోచనయొకతెకై - దండయిడఁగ
లలితమన్మథసామ్రాజ్య - లక్ష్మివోలె । తరుణిచనఁజెను కేళికా - ధామమునకు. 222

టులవెడలిలతాంగి జా - గయ్యోననుచుఁ । గినిసిరేమనునోగదా ! - మునివరుండు
రములఁబూన్చఁగాని మ-న్నించఁడెంత । చెప్పినను వినఁడనిభీతిఁ-జెందియపుడు. 223

త్తఅపాటున నెంతయు । న త్తలపడుచున్న రెఁటిఁగి - యువిదలు దై న్యా
 త్తమతులగుచుఁగనియా ! బి త్తరికిట్లనిరిమిగుల - వేసటతోడఁన్. 224

బింబాధర ! మేమునీచెలుల మ - న్యుల్ గామును మెృద్దిగా
 బాహాటముగాఁచింతు మెపుడున్ - నీబాగుమాబాగుగా
బాల్యంబుగ నెంచు వారలము మే - మాగాములూహించిగా
బంబొప్పఁగసర్వకార్యములు ని-ర్వ ర్తింతుమింపొందఁగన్. 225

స్తై మేమునీకు - హితమునువలుకుదు । మెపుడుమానసమున - నేవపడక
వచించుమంచి - మాటలనాలించి । నడుచుకొనుము మేలా - నరులతాంగి ! 226

అనఁగ నేటికాముదుక - విప్రునకుంగొఅగానిదానమ
_అపడికొన్నయంత నె ను - ఖంబదియంచుఁదలంచెఁగాని పై
అఁగు నెఱుంగఁడయ్యోవిను - తెల్పెదమేర్పడనీకుయోగ్యమా
అకువ, చేల ! నేననుమ - తింపనుపొమ్మని చెప్పిపంపుమీ ! 227

టులనైనవిసికి - యతఁడుకైకొనినస । ర్వమునువిడిచిపోవు - వచ్చినట్లె
ుందె నేనిచనక - యుండెఁబోమనకేమి ! పిచపనైనఁనేగు - నిదినిజంబు. 228

రియిటు నెచ్చెలుల్పలుక - నయ్యలికుంతలమందహాసమా
మునఁజెన్ను మీఅనర - నాధునియాజ్ఞఁదలంచివారికి
మఁ, గడుసాధ్వినాఁబరగి - నట్టిననున్ బతిమాటకన్యథా
నకొని చేయుచుంచనఁగఁ - గూడునె ? ధర్మమెఱుంగఁబాలకన్. 229

ునికర్పించెనునన్నుభూపవరుఁడా - ముష్యాయణాం డైనయా
మునిన్ దుర్యశమొందజేయుటకు సం - కల్పింపరాదమ్మ ! చె
నమాడ్కిం బొనరించి నేవిభునకున్ - విఖ్యాతిఁజేకూర్తునె
ను, మానీశ్వరుఁడెట్టిడైననునొకం - డుంజెప్పరాదాతనిన్. 230

తఁడేపతియతఁడే స । ద్గతికాధారంబురాజు - దైవమునతఁడె !
ఁతఁడేబంధువుపోషకుఁ । డతఁడే ! నాదేహమతని - దగుఁజెలులారా ! 231

నినయాశుభాంగి - యసమానదృఢబుద్ధి । కబ్బురంబునొంది - యతివయొకతె
రలనిట్టులనియె, - మానిసంగతినీకుఁ । దగదుమానుమమ్మ ! - తరళనయన ! 232

చెల్ల ! కపటహృదయుఁడు । వాచంయమిమిమ్మునేప - వచ్చెనుతానిం
చకయూరకఁబోవం । డేచట్టలనింకఁజేయు - నెంచునొసువిమ్మా ! 233

ఉ. ఎక్కడనుండియో జరుఁ - డిచ్చటికేతటిదాపురించెనో
యక్కట ! పల్కిబొంకని మ - హాగుణవంతునిధర్మమూర్తిఁ బెం
పెక్కినశాంతభావునవ - నీశ్వరశేఖరున ప్రసిద్ధమౌ
ఫక్కినివేఁడిరాజ్యమును - భాగ్యముఁ గైకొనియంతఁబోవకన్. 234

శా. హేయంబైనదురాశఁ జెందితననో - రెట్లాడెనో కాని, నీ
జాయన్ దత్తముసేయుమంచడిగె, యా - సత్యవ్రతుండైనరా
జాయజ్ఞానునకిచ్చెకూడదని సుం - తైనన్ విచారింపకే
న్యాయంబెచ్చటనైననుంగలదె ? నీ - వాత్మన్ విచారింపుమా ! 235

చ. సకియరో ! పూనియోగ్యుని కొ - సంగినదానముసార్థకం, బసా
ర్థకమగుఁ జుమ్ము పాత్రునకు - దానమొసంగినవాననిశ్లుత
ప్పకపడిమంచినీరగును - పల్లపుసైకతభూమిలోన నిం
కొకయెడనుప్పనేలఁబడి - యెయ్యనఁదద్గుణమొందునేకదా ! 236

ఉ. భావజమర్మకర్మపరి - వర్జితుఁడెంతయుఘాఁదసుండపెలం
డేవిధినిన్నుఁ గూడిసుఖి - యింపఁగనేర్చును ? నీవటన్నఁ బ్ర
థ్వీవరపత్ని వందను భ - వించునదేమియులేదుచన్న, న
య్యో ! విపరీతకార్యమిది - యొప్పునె ? నీమదమానుమీభ్రమన్. 237

ఉ. చిత్తరుబొమ్మవంటినినుఁ - జేకొనెనంతియ కానివానికిన్
హత్తునెతృప్తి ? కాంతరో ! య - హర్నిశముంగొఱలేనిభోగసం
పత్తినెసంగుభూవరుని - పట్టపుదేవినినిన్ను సాధ్విని
ట్లెత్తినయాసఁ గూడియతఁ - డేమిసుఖంబునునొందుఁ జెప్పుమా. 238

క. ఆపాపపు విప్రుఁడుని ! స్నేపాటిగనింపుమీఱ - నేలఁగఁగలఁడీ
వ్యాపారముతగదమ్మా ! ! మాపలుకులువినఁగదమ్మ ! - మంజులవాణీ ! 239

గీ. ప్రకటవైభవకలితుఁడౌ-ప్రభునివిడిచి ! తపసితోఁ బొందుఁగోరుట-తగునె ? చెప్పుమ !
కల్పకంబునువిడనాడి - గచ్చపొదను ! బట్టుకొనబోవువిధమిది - పద్మగంధి ! 240

క. అతఁడొకరాజఁట విభుఁడఁట ! యతనిం బ్రియ మెప్పుగలయ - నరిగెదవఁటభూ
పతిపత్నివౌర ! వినమీ ! కతలెందునుఁ దపసికెంత - ఘనతఘటిల్లెన్. 241

క. వనితా ! యామునియెంతటి ! ఘనుఁడైనను నిట్టిపనికిఁ - గడఁగుదునే ? మే
లనిపసిడికత్తియగునని ! కొనికుత్తుకనెవరుగోసి - కొందురు ? చెప్పుమా ! 242

ఉ. కానలలోననాకులును - గాయలునుండిని యాటనీటులం
బానముఁజేసియుద్ధరత - సంబొనరించుధరామరుండుతా

నానిరాజ్యముం గొనిన - యంతనె పాలనఁ జేయనేర్చునే ?
వీనుగ నాటి నీరిడిన - వేఁగిన విత్తన మంకురించునో ? 243

చ. మతిచెడెనే మొవార్ధికపు - మానిసిగావునఁ, గాదటన్నదు
ర్గతిఁ గలిగించునింద్యమగు - కార్యమటంచుఁ దలంకకంబతి
వ్రతనిటు భంగపెట్టుటకుఁ - బాల్పడునే? యెటులైననా నప
మృతము నెఱుంగ సేయుమను - మానముమాని మదేభగామినీ! 244

ఆ. ఇటుల రాజ్యమతని - కిచ్చి మీరలు చెడు | టేమిన్యాయమమ్మ - కోమలాంగి!
కన్నుబోవునట్టి - కాటుకఁ బెట్టుకొ | నంగనానె? పొమ్మ - నంగరాదె ? 245

క. పతియాజ్ఞ మీఱరాదని | కొతికిన ఫలమేమి? వెఱవ - కుమునీకుఱాస
మృతిగానియకార్యము నే | గతిఁ జేయుమటంచుఁ బలుకఁ - గలరెవ్వరైనన్. 246

చ. కొకిబికిరైన దంతములుఁ - గొంకిరివోయిన వాఁడిగోళ్లుఁ జూ
డ్కికివెగటైనయెమ్ములును - గిల్లిననెత్తురు లేని దేహముల్
వికృతపురోమముల్ వడఁకు - వేపటయున్మదికంపుకాన్సలో
నికిఁజనినట్టికన్నులును - నీమదికింబ్రియమానె ? సుందరీ ! 247

సీ. కంపయునల్లలే - కెండిదుస్వేదంబు - మించుచిత్తడిమేన - మేనుసేర్చి
నిడుమీసములుమీఁద - నెఱసినలొత్తలా - ముదుకచెక్కులనట్టె - ముద్దులాడి
రసహీనమైవిన - రానినీచపుఘాంద - సోక్తులువినిముదం - బొందిమెచ్చి
వెరవెఱుంగకఁ జేయు - వికటంపుఁ జేష్టల - కేవఁ జెందకఁ జాల - నిచ్చయించి
గీ. వీడకీవేళ ముదిముని - తోడఁ గూడి | మదనకేళీవిలాససా - మ్రాజ్యసుఖము
ననుభవించుట కెవ్విధి - నాత్మలోనఁ | దలఁచిపోయెదవమ్మ! యో - తలిరుబోణి. 248

సీ. సరససల్లాపము - ల్జరుపఁగానేర్చునే? - సతతంబు మంత్రము - ల్జదువువాఁడు
చిన్నెలు శృంగార - చేష్టలు నెఱుఁగునే? - వైదికక్రియలలో - వఱలువాఁడు
మొనసి కౌఁగిటఁ జేర్చి - ముద్దాడ నోపునే? - విసువకహోమముల్ - వ్రేల్చువాఁడు
సురతకేళిఁ బెనంగి - సుఖమొందఁ గల్గునే? - పరతత్త్వవాంఛలోఁ - బరఁగువాఁడు
ఆ. పారుఁడతఁడు నీవు - పార్థివకులజాత | వతఁడు తపసి సాధ్వి - వగుదువీవు
జరఠుఁడతఁడు నీవు - జవ్వనివెవ్విధిఁ | బొసఁగునమ్మ! మీకుఁ - బొంతమబల! 249

సీ. క్రూరమౌనఖములఁ - గులుకుగుబ్బలనట్టె - గ్రుచ్చఁగా నెట్లోర్చు - కొందువమ్మ
కఱకుదంతంబులు - గాడఁగా కెమ్మోవిఁ - గొఱికిన నెటుతాళు - కొనెదవమ్మ
కఠినబాహువులనీ - కడుమెత్తనగుమేను - బొదివిన నెటుతాల్మిఁ - బూనెదమ్మ
ముదివగ్గుకదిసి ప్రేపే - ముడిఁగూడి పెనఁగుచో - నెవ్విధినింపున - హింతువమ్మ

గీ. హరిహరీ! యీయసత్యాకా - ర్యాభిలాష । వలననీకేమిలాభంబు - గలుగునమ్మ
పుణ్యమనియేటిలోఁబడ - బోవునట్లు । తోఁచుచున్నదినీలాగు - తోయజాక్షి! 250

ఆ. వ్రతముచెడినఁగలుగ - వలదచేసుఖమైన । నట్టునిట్టుగాని - యట్టికార్య
మెగ్గుగాదొ? కంటి - కింపైనమదికింపు । వానిపైనదెట్లు - వాంఛగలిగె? 251

మ. సరసాలాపములా, నఖక్షతములా - సంశ్లేషమాహావమా
వరబింబాధరపానచుంబనములా - వైదగ్ధ్యమాచేష్టలా
స్మరశాస్త్రోక్తములైన తక్కుపనులా - చాశీతిబంధంబులా
తరుణీ! దేనినెఱుంగునమ్ముదుకఁడే - తద్వాంఛయున్ వాంఛయే? 252

ఉ. తిట్టినఁదిట్టుఁగాక కడు - దెప్పరమైనను నయ్యెఁగాక యీ
పట్టుననుండకెందయినఁ - బద్దున బొమ్మనినన్ గొఱంతయే?
పట్టిబికారిపో, యతని - వంటివికారపు వానిఁబోయిచే
పట్టుటకంటెనూతఁబడి - ప్రాణములన్ విడిపించు టొప్పగున్. 253

క. తగదమ్మాయీయత్నము । వెగటొందక జెప్పినట్లు - వినవమ్మా! మా
నగదమ్మాసంశయమే । మగువా! పోవలవదటకు - మరలుముస్మృతితోన్. 254

క. ఈయలఁతిపనినితగునని । సేయఁగనీకెట్లునేఁడు - చేతఃప్రియమై
న్యాయమనితోఁచెనో నా । రాయణమాకిదితలంప - రాకున్నదమో' 255

క. మావలనఁదప్పులేదిఁక । నేవడువుననీకుసేయు - టిపుడుహితవుగా
భావములోఁదోఁచెడినో । యావిధమునఁజేయవమ్మ! - యనిపలుకుటయున్. 256

క, వినివారలమాటలకుం । గినుకజనించియునుమీఁది - కింపోఁపఁగని
కనె, వెగటునగవునెమ్మొగ । మునఁదనరఁగ శాంతవచన - ములనిట్లనియెన్. 257

శా. యుక్తాయుక్తములెంచ కివ్విధిమహో - యోగ్యున్ దపస్విన్ ప్రథా
యుక్తున్ సన్నుతిఁజేయనొల్లకపవి - త్రోక్తుల్ వృథాబల్కినన్
ముక్తక్లేశుల రౌదురిందఱునుస - మ్మోదంబుమీఱంగస
ద్భక్తిన్ మీరలు గొల్వఁడాయనఘునిం - దానన్ గడున్మేలగున్. 258

గీ. హానివృద్ధులనెంచక - యవనిభర్త । యతనికర్పించెసర్వంబు - ననఁగఁదగునె?
యాచకుఁడువేఁడినపుడులే - దనగలండె । యసమసత్యవ్రతముఁగల - యట్టిదాత. 259

క. పేదపడియునువదాన్యుఁడు । లేదనఁగాఁజాలఁడొసఁగు - లేశంబైనన్
మేదినిలోనదివట్టియు । నీదే? తనయూఁటనీరొ - కింతజనులకున్. 260

క. ఒకనాఁడుకుడువకుండినఁ । దికమకయగు రెండునాళ్లు - తినుతిండినీఁదా
నొకనాఁడుతినఁగఁజాలఁడు । సకలవిధంబులనరునకు - సంకటముజుఁడీ! 261

క. ఎక్కడికి కష్టమంతం । బెక్కడికి సుఖంబు, సమము - లెఱిఁగిన రెండున్
లెక్కింపఁ దగదు ధర్మము । దొక్కటియే తోడు జనుల - కుర్విన్ దలఁపన్. 262

క. మీకిట్టులఁ దోఁచినను యిది । నాకుం బ్రియమగును చాల - నాథుని యాజ్ఞన్
గైకొని చేయుట యుక్తం । బాకర్ణింపుదు నెయిట్టి-యహితవచనముల్. 263

క. గయమునఁ జనిమునికిమనః । ప్రియ మొనరించుట యమిగుల - పెంపగు మీరీ
క్రియఁ బలుకుటను చితమునా । నియమము విడనాడ నేర్తు-నేయే మైనన్ ? 264

గీ. ఎన్ని కష్టంబు లొదవిన - నన్నియును స । హించి మానీంద్రుఁ గొలుతునే - నెల్ల విధుల
వలదు వారింపఁగా నన్ను - వనితలార । యనుచు వారలతోఁ బల్కి-యచ్చోటుఁ గదలి. 265

గీ. ఊరుతరద్విపకుంభయు - గ్మోపమాన । కర్కశ స్తనయుగళిచ - గట్టిలోనఁ
గులుకుచుండఁగఁ బెనుపిఱుం-దులు జలింప । మునినిఁ జేరంగ వచ్చెన-మ్ముద్దుగుమ్మ. 266

క. క్రూరవ్యాఘ్రము గలపొదఁ । జేరిన లేడియును వోలె - చెలువ యటకుఁ జే
ల్వారఁగ వచ్చిన నదిమం । జీరగవళి వలన నెఱిఁగి - శీఘ్రము ముని తాన్. 267

క. మృదులంబగు పానుపుపైఁ । గదలకఁ బవళించి కన్ను - గవ మోడ్చి కడున్
నిదురించుచున్న మనుజుని । పదురున గుఱపెట్టుచున్నఁ - బరికించి వెఱన్. 268

గీ. చెలఁగి నారాకకై ప్రతీ - క్షించుచుండి । తామసంబాటఁగినిసియా - ధన్యచరితుఁ
డుడుకువనుమాని నిద్రించు-చున్న వాఁడు । మేలుకొనుటింక నెపుడొ న-న్నేలు నెపుడొ ?

ఉ. కూరుకు జెందియున్నపుడు - గొబ్బున మేల్కొనఁ జేయు టెంతయు
నేరము కిల్బిషం బొదవు - నీతి నెఱింగినవారు నిద్రితున్
దారున మేలుకొల్పుటకుఁ - దాముతలంపరు, మిన్నకుందునో
చేరువ కేగి లేపుదునో - చీరిన నెవ్విధిఁ గోపగింపునో. 270

చ. వలదని యున్న లేచికని - వచ్చిన దానవు వచ్చినప్పుడే
తెలియఁగ మేలుకొల్పఁదగ - దే ? యనినా పయిఁ దప్పుఁ బూన్చి తా
నలుక వహించి చేకొనక - పోవడిపెట్టిన శాంతుఁ జేసినా
యలుకను మాన్పువారెవరు ? - యుక్తముగా దిది యుందలంపఁగన్. 271

మ. అనిసందేహముఁ జెందికొంతదడవ - భ్యగ్రస్థలిన్ నిల్చియా
ఘనసంకాశ వినీలరమ్యకచ తాఁ - గర్తవ్య మూహించి మె
ల్లన మేల్కొల్పుదునంచు డాయఁజనిత - ల్పంబం బెహాస్తంబునం
దనలో భీతియుఁ దత్తఱంబొదవియుం-తన్ మేను కంపింపఁగన్. 272

ఆ. అతులశయ్యనంటి - యటపార్శ్వమందుఁ గూ । ర్చుండ బోవ నుసిలి - యొడలు విఱిచి
గారడంపు దపసి - కాంతతనుస్పర్శ । మునకు వెఱచి సాధ్వి - యనుచు మెచ్చి. 273

చ. తటుకున మేలుకొల్పినవి - ఘంబునమై సడలంగనీల్గితా
నటునిటుశయ్యపైఁబొరలి - యల్లనఁగన్నులు విచ్చియంగుళు
ల్జిటచిటనెట్టి కల్వితెచి - చేతులుఁగాళ్లు విదిర్చిలేచియం
తటనతఁడావులించికనెఁ - దచ్ఛయనాగ్రతలస్థఁగోమలిన్. 274

క. కనికినిసిపండ్లుగీటుచుఁ । గనుగోయిని నిప్పులొలుకఁ - గాభీతిలులా
గుననార్చియశోవతిపైఁ । దనయధికారంబునెఱపఁ - దలఁచియదయుఁడై. 275

ఆ. ఓసిదుష్టురాల! - యొప్పనొప్పదటంచు । కొంచెమైనమదినిఁ - గొంకకిపుడు
చేయరానిపనినిఁ - జేయంగఁజెల్లునె? । యజ్ఞగొనకశయ్య - నంటఁదగునె ? 276

ఉ. అంటిపయునంతఁబోకనను - నల్పునిఁగాఁదలపోసి నిన్నుఁజే
కొంటినటంచుగర్వమున - గొబ్బునఁదల్పముసెక్కఁబాడియే?
తుంటతనంబుగామనినిఁ - దోఁచదెనీకిది, మాయలాఁడి ? నీ
వంటిదురాత్మురాళ్లలదె? - పాపిని వీన్దలంచి మాఁచఁగన్. 277

శా. ఈసౌధంబుననిట్టులంకృతులు నీ - శృంగారముల్చిత్రముల్
పీఠంబుంగొఱగానివాసనలుని - వ్వెల్లిన్వలీయందమున్
మాసంపత్తికిలోటువచ్చుననియే - మాత్రంబుయోజింపవో
రా ! సంసారులకిట్టివైభవముఁగో - రంబాడియే ? చెప్పుమా ! 278

శా. ఈకార్యంబులనేమిలాభమయయో - యిభ్భంగినావిత్తమున్
బోకార్పందలపెట్టుటేల ? నిదియిం - పోపెంపొయేమానొకో
నాకుంబోఁచఁగలేదునీదుమతము - న్యాయంపురాజెవ్విధిన్
నీకున్బోధనఁజేసిపంచెనొనమన్ - నిర్భాగ్యనింజేయఁగన్. 279

క. ఇన్నకముతేకనినుమా । కిచ్చినవాఁడగుటవలన - నెల్లధనంబున్
వెచ్చింపుముజనునమ్మని । వచ్చినగతిననుచుఁజెప్పి - పనుపకయున్నే ? 280

క. ఈవిధమునమితిఁదెలియక । గావించినయెటులనెగ్గు - గాపురముగడున్
లావరియులొల్లెకాఁడై । పోవడె ? తానిటులవెచ్చ - ముంజేసినచోన్. 281

ఆ. ఆయమునకువెచ్చ - మధికమైయుండిన । కూలిమిత్రుఁడైన - జోగియగును
జగతినదివిలోమ - మగునేనితప్పక । యగునుజోగిరైన - యక్షరాజు. 282

క. ఈరీతినియోజింపక । యారా ! వ్యయమునకుమూల - మగుపనులుమహా
గౌరవమనికావించితి । వే ? రాజసపించుఁగొఱ్ఱు - నెక్కినమనునే ? 283

చ. చెడుమనినన్నునిర్ధనునిఁ - జేసి, వివేకవిహీనుఁడైన యీ
గడుపరివిప్రుఁడిష్టతమ - కంబునఁగైకొనెరాజ్యమేలువ్వే

వడిదెలియంగలేకతడ - బాటును జెందిదరిద్రుఁడయ్యెనిం
కుడుగఁగరాదెయామతము - యుక్తముగాదనితోఁచలేదొకో. 284

గీ. భూమిఁబాలించుటనఁగదా - బుద్ధిలోన | సులభమనియెంచెఁగాఁబోలుఁ-దెలివిహీనుఁ
డాయఁబోయింకఁ, బారుని-యధిపతిత్వ|మింతకాకెంత ? రాజొనె!-యిట్టిదేబె. 285

క. అనినలుగురుపరిహాసం | బునుఁజేయఁగఁజూచినీవి - భుండునునీవుక్
తనివిఁగొనిసంతసించుట | కొనరించినయత్నమిది, ప-యోరుహనయనా ! 286

గీ. వ్యర్థముగనిట్టితగనికా - ర్యములుసేయు | టంతెకాదించుకైననా - యందునీకుఁ
బ్రియముగలుగదునిక్కము-పేదతపసి | ననుచుఁదలచితివే ? రాజ-నగుటమఱచి. 287

క. నీరాకనిరీక్షింపుచు | కోరికతోనిచటనొంటిఁ - గొందలపడునా
పైరమణమానిచయ్యనఁ | జేరఁగరాకుంటనీకుఁ - జెల్లునె ? చెపుమా ! 288

చ. పగమదినుంచినీవుచెడు - పామువిధంబునఁబూనికిడుఁజే
యగమకముక్ పౌనర్భసమ - యంబునువేచిప్రియంబుతోఁపమం
చిగనటియింపవచ్చితివి - సీ ! తెలిసెక్ కపటాత్మురాల ! నీ
పొగరునడంచినీమగని - పూరినిమేయఁగఁజేతుఁజూడుమీ ! 289

ఉ. ఆలరివృద్ధుఁడీశులున - కంగనయాకొఱ ? పుట్టిమున్గెనా ?
వైశమబోవకున్న, పయి - వచ్చినదేమియులేదు; యింతలో
బాళిసహింపలేడొ ? యని - భక్తియుశక్తియువీడియుండియా
వేళకుమెల్లగాపరిభ - వింపఁగవచ్చితివే·ననుం ? బళీ ! 290

ఉ. ఏలిదమైన నొల్లనన - కంపుగనేర్పునేలి మాటలం
బ్రేలుటలేనిభక్తిఁ బచ - రించుటయొప్పునె ? యాటపాటలం
గాలముఁబుచ్చి నీకుమది - గల్గినవేళను వచ్చినంతనే
మేలని మెత్తునే ? కడుత - మింజను దెంచితి పంచునెంతునే ? 291

క. నీపతిపైఁగల మక్కువ | నాపైఁగలుగంగవలదె ? - నాధనమైనన్
బ్రాపెవ్వఁడింకనీకున్ | భూపాలుఁడునేనొనీవి - భుండోచెపుమా ! 292

క. గౌరవమున నేఁజెప్పిన | తీరునవర్తింపుమనుచు - ధృఢముగపతివే
మారువచింపఁడె ? పలుకం | గారాదే ? యపుడె మనను - గలుగకయున్నన్. 293

క. ఇనుమున దైలముపుట్టిన | మునిడికిఁ దీపొడవినను స - ముద్రోదకముల్
వినుమాసముగా పట్టినఁ | బొసఁగదు మీజాతికవల - బుద్ధితలంపన్. 294

క. నినునొల్లను నీతోపొం | దునునొల్లను చాలుఁజాలు - తొలఁగుము వేగం
బుననవిశోపంబున నిర | సన మొనరించుటయు వెఱచి - సంరంభమునన్. 295

క. కనకాంగి యపుడుమాయా । మునిపదములకెఱఁగి హస్తములుమోడ్చి మహా
వినయంబు మీఱఁగాని । ట్లనియెనతండట్టి విముఖుఁ - డై వినుచుండన్. 296

క. ఓడురీతదూర ! నాయెడ । నేదియు నేరంబుగలుగ - దిదిసత్యముమీ
పాదంబులాన యివ్విధి । నాదటవిడినింపసేయ - నగునే ? నన్నున్. 297

క. గాటముగ నెన్నియిడుములు । పాటిల్లిన నేనులేదు - బంతివచింపన్
నేటినియమంబుగాదిది । పాటింపుదు నీవ్రతంబుఁ - బాయక నెపుడున్. 298

ఉ. కోరినసంగ్రహించి మతి - గొల్పదు నీపయినన్నయెవ్వనిం
జేరఁగఁబోదు దిక్కనుచుఁ - జిత్తమునందలపోసి ? యక్కటా !
మీరలెవల్కెఁడీనుతము - మేలగునోమఱియెట్టిదోనొ యి
ట్లూరక నేపఁగాఁదగునె ? - యొద్దకువచ్చినవేళ మానినిన్. 299

క. మీరుదయమాని చేకొనఁ । గోరకపొమ్మనినపిదపఁ - గుఱఁగటికినన్
రారమ్మను వారిఁకను । న్నారా ? యీకోపమేల - నాపైమీకున్. 300

ఉ. పొమ్మనినంత నేమరలి - భూపతిచెంతకుఁ బోవుదానఁగా
నిమ్మగు నిమ్మగాకమతి - యెవ్విధినైనను నయ్యోమీపదా
బ్జమ్ములు గొల్చుచుండెదఁ గృ - పారసమెప్పటికేనిఁగల్గదే ?
యమ్మెయిఁ గల్గకున్న ఫల - మంతియయించు మదిందలంచెదన్. 301

ఉ. నావుఁడు మౌనిపుంగవుఁడు - నాతిమృదూక్తులు ధర్మశీలముల్
భావములోన మెచ్చియిది - భవ్యచరిత్రయటంచు నెంచి తా
నావిధమాత్మయందడఁచి - యంగనదిక్కు మొగంబుఁజేసి కో
పావిలదృష్టిలంగనిని - రాదరణోక్తుల నప్పుడిట్లనెన్. 302

ఉ. నీజగజంత మాటలును - నీకపటప్రియమెట్లు నమ్మదున్
రాజనిభాస్య ! నిన్ననఁగ - రాదదినాదగునేరమేయగున్
నేజరతుండనయ్యుమది - నిన్నువరించుట తప్పగాదె ? యే
యోజననుంగొనంగలన - యోగ్యునిఁ దాజవరాలు మెచ్చునే ? 303

శా. నాపైనక్కువ గల్గియుండిననిసిన్ - నన్నొంటివినిచ్చోటని
ట్లీపర్యంకముమీఁదఁజేర్చి వెసరా - కిందాకనీయిచ్చనే
వ్యాపారంబున నోర్కొయుండితపట - వ్యామోహముంజూపిన
న్నేపంబూనియె కాదెవచ్చితివి ? నీ - వీవేళకుంగోమలీ ! 304

ఉ. నీచతురత్వముల్ నృపుని - నేర్పునెఱుంగుదుమీరలెంతయున్
నీచగుణప్రయుక్తులరు - నిక్కము నన్నిపుడేమరింపఁగాఁ

జూచెదవిట్టిమాయలకుఁ - జోటునొసంగెడివాఁడఁగానుచే
రాచినయంతమాత్రమున - రాలరుగంగలవే? కరంబులున్. 305

చ. హితమతి నెద్ది వేఁడినను - నిచ్చెదనంచువచించి నేనునీ
సతినిఁ గొనంగఁ గోరితినొ - సంగుమనంగనె కొంకెరాజునీ
వతనికి ధర్మపత్నినఁట - యంతటికెవ్వఁడు బుద్ధిగల్గునే?
యతివరో! చెట్టునందొడిమ - నంటియయుండును కాయవీడకన్. 306

క. అనిమన్నింపక కోపం । బునఁబలికిన యబలమాని - పుంగవునిమదిం
గనలుడుపఁగఁదగు వెఱవున్ । దనలోయోచించియపుడు - తగనిట్లనియెన్. 307

శా. క్రోధింపఁదగునే మునీశ్వర! మిమ్ముం - గొండాడెదన్ ధారుణీ
నాథుం డెవ్వఁడు నాథుఁడెవ్వఁడికపై - నాకున్ గనన్ మీరెకా
దే? ధారాళముగాననుంగలసి సం - తృప్తిన్ వహింపంగరా
దో? ధర్షించినయేమి సేయుదును సంతోషంబుఁ గావింపుఁడా. 308

మ. కదియంగానటువచ్చి యాకుమడుపుల్ - గ్రంపుబాగాలొసం
గుదునో? గంధము మైనలందుదునో? నే - గూర్చుండిపాదంబులొ
త్తుదునో? కాఁగిటఁజేర్తునో? యిపుడునా - తోఁబల్కుఁడా! యిష్టమె
య్యదియో చేసెదనింతలోననుమీ - నిట్టిట్టనంబాడియే? 309

క. పగదాననెదిగనాఁడఁగఁ । బగునా? నన్నునుచుమరల - దగ్గఱఁజనఁగా
మగువా! నిలునిలుమంతటి । తెగువా, మగవారియనుమ - తింగొనవలదే? 310

క. త్వరపడకు నియమమొక్కటి । స్థిరపడినంగానినిన్నుఁ - జేకొననదియె
వ్వరికినిఁ జెప్పఁగరాదో । కరిగమనా యబ్బురంబు - గాఁదోఁచుఁగడున్. 311

క. నానుడువుమీరినడువని । దానవుఁగడుప్రియముగలుగు - దానవునైనం
బూనియొనర్పుము తగుఁదగ । దౌనిది కాదనకఁ జెప్పి - నట్లుగఁబనులన్. 312

క. తెలియఁగఁ జెప్పినపిమ్మటఁ । దలఁకినశోపియింతునిన్నుఁ - దప్పక, నాజ్ఞన్
దొలఁగకఁ జేసినఁబడయం । గలవుమహాసుఖమునీవు - గట్టిగ, ననుఁడున్. 313

చ. అలికులవేణియిట్లనియె - నయ్యో! తలంపున సంశయింపఁగా
గలయునె? మాటిమాటికిని, - బల్కెదె! యెవ్విధిఁ నెద్ది సెప్పినం
గలఁగకఁ జేయుదున్ వెగటు - గల్గునె? సేవకురాలఁగాదొ? నే
నలుగుదునే? యిదేమిపరి - హాసమొ నిక్కమొ పల్కుఁడా! తగన్. 314

క. ఈజజ్జగమాటలుమీ । కేటితపడుమిమ్ముమీర - లేమదినమ్మం
గాజంకెదరిఁక నమ్ముఁడు । రాజడ్డనఁబరులఁ, బలుక - రాదేతలఁపున్. 315

వ. అనిపలికినయత్లేని శుభంబగుంగాకయని సంతోషించిమునివరుండు. 316

క. కనుమనియాపర్యంకం | బుననుండిక్కృపాణమొకటి - పొలఁతికనఁగది
గ్గనఁదీసిపట్టినవ్వుచు | వినుమువెఱపుమానియొక్క - విషయంబబలా ! 317

క. ఇదినీవుగ్గైకొనుము జె | ప్పెదనటు పైఁజేయఁదగిన - విధమనియెనతం
డదిగనినివ్వెఱపడియా | మదవతియనుమానమపుడు - మదిఁగదురంగన్. 318

క. తాపసునిఁజూచిఖడ్గం | బీపర్యంకమునకెటుల - నేతెంచెనుమున్
మీపాలఁగలుగదిదియే | పాపాత్ములిచటనేమి - పనికిడిరొక్కో. 319

చ. అరమరదోఁచెఁదెల్పుఁడని - యచ్చెరువొందివినంగఁగోరియా
గురుకుచవేగిరింపముని - కుంజరుఁడల్లననవ్విదీనినె
వ్వరుగొనివచ్చిరంచడుగ - వచ్చునె ? సత్యమెఱింగియుంబళీ !
యొరులననేల ? నీదగుని - యోగమెకాదె ? సుధాకరాననా ! 320

మ. అనుమానించియెఱుంగనట్లడిగెదే - లా ? యీకుతంత్రంబు నేఁ
గనుఁగొంటిన్ మదినీర్ష్యఁబూనియనురా - గంబెంతయుంగల్గులా
గునవర్తింపుచునన్ను నేమఱిచి - కొంకున్ వీడిఖండింపదీ
నినినీవేయునిపించియుందువిదియే - నిక్కంబుయోచింపఁగన్. 321

మ. అనినన్ గుండెలుఝల్లనంగనయయో ! - యన్యాయమన్యాయమే
మనినేఁబల్కుదునింకనోర ! మునినాథా ! యింతపాపంపుయో
జనగావించుదురాత్మురాలనె ? యిదే - చందంబునన్ వచ్చెనో
యనిమిత్తంబుగనిందు, నేనెఱుఁగస - త్యంబింతయున్ నమ్ముఁడా ! 322

క. వింతలుమీమాటలు నే | నంతటికిఁదెగించుదాన - ననితలఁపకుఁడా !
కాంతధృతిఁగందుననిజం | కింతురదేమోయెఱుంగఁ - గిటుకునిజముగన్. 323

క. మీపదములుసాక్షిగయిం | దీపట్టెముచేరినట్టి - హేతువదేమో
రూహింపరాకయున్నది | తాపసవరనిందమోపఁ - దగునే ? నాపైన్. 324

ఆ. ఏమితలఁచియిచట - నిదియెవ్వరునిచిరో | గానిమత్కృతంబు - గాదుకాదు
నీళ్లులోతెఱుంగు - నిజముదేవుఁడెఱుంగు | నెవరుచెప్పనేర్తు - రిట్టులంచు. 325

క. అనినఁదలయూఁచియాశా | ననువంచింపదిమకాన - నంబుననున్నం
తనెతెలివిహీనుఁడగునే ? | ముని, చాలునుమానుమింక - మోసపుమాటల్. 326

వ. నీవుమాకపకారంబుఁజేయదలంచినను లెక్కింపకనీయెడంగలప్రియంబునఁజేసియానేరం
బులన్నియుమన్నించితి. ఇంకనిట్టిదుష్కార్యంబులనాచరింపఁదలంపకు మాయందుభక్తి

గలిగి ప్రవర్తింపుచు మదీయశాసనంబుఁ దప్పక నడుపుచుండుమని చెప్పిన యతని పలుకులకు
సమ్మతించియున్న యావన్నె లాడిం జూచి మగలనతం డిట్లనియె. 327

ధ. మదకలయానవింతయగు - మంచిరహస్యపుమాట నీకుఁ జె
ప్పెద వినుమీ కృపాణముల - భించుట చేయొక మేలు గల్గెనిం
దిదియె వరుంచినం జెడిన - దేవియు లేదిపుడించుకైన నా
యుదిలతొ లంగుఁ బోమలచి - యుండిన దొక్కటితోఁ జెనా మదిన్. 328

క. అదియేమిమాటయని యడి । గెదవేలియుఁ జెప్పెదన్ సు-ఖించుటకదియా
స్పదమగునుగానతగదని । పదరకునీపలననొక్క - పనిగాపలయున్. 329

శా. శ్రద్ధాభక్తులెసంగనుగ్రమగుని - ష్ఠంబూని నేమున్న సం -
తద్ధారాళనిపాతపర్వతరిఝరీ - ధారాంతరాళస్థలిన్
శుద్ధాంభఃకణముల్భుజించి స్తృతిమై - శోషిల్లకీశున్ త్రిలో
కోద్ధర్తన్ మృడుఁగూర్చి చేసితిదపం - బొండొండ మూడబ్దముల్. 330

గీ. అటులఘోరనిష్ఠనుదప - మాచరింప । నన్నుఁ జాలగ మెచ్చిపి - నాకపాణి
కరుణఁబొడసూపియడుగుము-వరమటన్న । యప్పుడుశంకరుఁడౌ దేవుఁ-డని యెఱింగి. 331

చ. మదిముదమందిభక్తిని న-మస్కృతిఁ జేసి నుతించి దేవ నే
ముదిమినిఁ జెందకుండువర - మున్కృపసేయవె యంచు వేఁడితిన్
మదనవిరోధి నన్నుఁగని - మంచిదిగాని, యతేని నీకు నేఁ
డదిసమకూఱదింకపయి - నవ్విధిఁ గల్గెడు నెట్టులన్న చోన్. 332

వ. ఇంకఁ గొంతకాలమునకు జరాభారంబు సంభవిల్లినపుడు నీవు తత్త్వవిచారాసక్తి నుజ్జగించి సంసారసుఖంబుల ననుభవింపఁ గోరికపడి చని యొకపుష్పమితుని నర్థించి యతని రాజ్యంబును భాగ్యముఁ బరిగ్రహించి ప్రభుత్వంబుఁ జేయఁగలవాఁడవు. ఆసమయంబు నభవదిచ్ఛాపర్తినియైన యారాజపత్ని యంబురీకొలిపిభీతిల్లక యాపల్లవాధరచే నిశాకాలంబున శయనాగారంబునందు ఖండింపఁబడితివేని, తక్షణంబున నవయౌవన సుందరాకారుఁడవై పునర్జీవితుండవు గాఁగలవు. అటుమీఁదట నీకు వార్ధక్యంబు సంప్రాప్తింపదు. పొమ్మని నిర్దేశించి తిరోహితుండయ్యె. అంతసంతసించి పరమేశ్వరుని సంస్తుతించి యది మొదలు జరాసంభవకాలంబుఁ బ్రతీక్షించుచుండ, ప్రావృట్కాలవిద్యుల్లతా సంకాశంబై నచతుర్థవయోవస్థ యావేశించె నప్పుడు. 333

మ. గిరిజావల్లభుఁడానతిచ్చిన జరా - క్లేశాపనోదప్రకా
రరహస్యంబు మదిందలంచి నుతపో - రక్తిన్ విసర్జించి స
త్వరనిచ్చోటికివచ్చి నీవిభుని నే - ప్రార్థించి కైకొంటి నుం
దరి వౌనిన్ను నురాజ్యమున్ యిదియథా - ర్థంబో వినీలాలకా! 334

క. అగజాపతివాక్యముపొ । ల్లగునే? పుడమియునుమిన్ను - నట్టి ప్రైనక్
మగువరో! కోరికిసఫలం । బగుటమతతిరియోదవెనిచట - నన్నియుఁగూడెన్. 335

చ. ముదుకఁడనాటచేమఱచి - మున్నెగహస్యపు వచ్చరిత్రమున్
విదితముసేయనైతినిని - వెఱ్ఱిలనంబగుఁజో, లతాంగిరో!
యదిమనిఁదోఁచెనిప్పుడు శి - తాసినినిన్నుఁగాఁ జూచినంతనే
ముదిమిఁదొలంగినేనుసుఖ - మున్ బడయంగల నింకనెంతయున్. 336

క. వలిఫలితాంగుఁడనగునా । వలనన్ సుఖమొందనీవు - భావించినచోఁ
గలుగదు మే, లగజాపతి । దెలిపినపనిఁజేసినవ్య - దేహముఁగొందున్. 337

చ. అరమరమానియీనునిశి - తాసినిఁగైకొని పూనినీవుతీ
వరమునమద్గళంబుఁదెగ - వందెగ్రవేయుమునాకుఁగల్గునుం
దరనవయౌవనాకృతిపి - నాకివరంబిదిభీతిలేదునా
సరసకురమ్మునమ్మమని - జంబగునింతయుఁ గీరభాషిణీ! 338

క. ఈపనినొనరింపంగా । నోపననఁగరాదుసౌఖ్య - మొందెదుమార్గం
బోపద్మనయన! యిదియా । పాపపువార్ధిక్యబాధ - బాయుస్సన్నున్. 339

క. నీపతిదానవ్రతమున్ । నీపాతివ్రత్యమహిమ - నేఁడుఫలించెన్
నాపలుకులువినుముత్తమ । రూపముఁగైకొందునిపుడె - రూఢంబబలా! 340

వ. నామాటలనాలకించిచెప్పినభంగిఁజేయకమదీయాజ్ఞోల్లంఘనంబుఁగావింతువేని, యనంతం బగుపాపంబు సంఘటిల్లునంతియకాక నిన్నునీభర్తనుంగడువరానియిడుములనొందఁ బాల్పడంజేయుదుసుమీ! ఇన్నిసంకటంబులకులోనుగానేల ? నామేలుఁగోరుదానవైన, మచ్ఛాసనం బతిక్రమింపకచెప్పినకార్యంబునెఱవేర్చి నవయౌవనశోభాకారుండవైనస నన్నుంగూడి సమస్తభోగంబులనుభవింపుము. మనకిక మేలుకాలంబగుంగావున సంశయభయంబులుమానుము. తరుణీమణీ! ఇదెకైకొనుమనియాఖడ్గంబు నయ్యంబుజనదనచే నొసంగిన, నెసంగినతత్తఱంబునమారాడనోడి ఖడ్గహస్తయైనపరాశక్తియుం బోలెనిలిచియున్నయశోవతింజూచి వాచంయమియిట్లనియె. 341

మ. అనుమానించెదవేలనే? విధుముఖీ! - యాలస్యముంజేయకో
య్యనఖండింపుముమత్స్వరూపమిపుడె - బ్లానోవిలోకింతువిం
తనెనేసేవచియింపనేమిటికి? సిద్ధ - న్నుత్యుఁడీశుండొసం
గినమేలైనవరంబుదప్పదుజరా - క్లేశంబువీడున్ననున్. 342

క. త్రుటిలోననీవునన్నిపు । డిటుగనుచుండఁగనెసేవ - వింపుదుఁకడుమ
చ్ఛటయగువినుతాకృతినిం । కిటురా! నిస్త్రింశమెత్తు - మేయుఁమటన్నన్. 343

క. నుడువులుతడఁబడఁబదములు | గడగడయనివడఁకుచుండఁ - గాభయపడియా
జడదారివేగిరంబున | నుడుగనిపూనికయుఁగాంచి - యువిదవెఱపునన్. 344

క. ఓపుణ్యమూర్తి! కటకట! | కాపట్యమొనిజమొయెందు - గలదీపాప
వ్యాపారమవనిఁదగునని | ప్రాపగుమిముసంహరింపఁ - బాడియొ? నాకున్. 345

క. మైచలియించెడువిన్నవె | యోచెల్ల! యకార్యమునకు - నోజింపకయి
ట్లేచెలువసేయనేర్చున్? | యాచించినయట్లొసంగె - హరుఁడీనగమున్. 346

ఉ. మున్నెవరైననిట్టినర - ముంగొనిరే? భువిలోననెన్నఁడుం
గన్నదిలేదులోకులనఁ - గామతివిన్నదిలేదుచాలఁజా
వన్నజనుల్దలంకుదుర - యారె! మిముంబలెఁజావఁగోరువా
రెన్నఁగనెందులేరిఁకము - నీశ్వర! చిత్రముగాఁగఁదోఁచెడిన్. 347

క. నామానసమెఱుఁగుటకొఱ | కీమాడ్కినిఁబలికినార - దేమోయకారా
రా! మిమ్మునమ్మియుండెడి | భామినినగునన్నుఁగలత - పఱపందగునే? 348

ఉ. చెచ్చెఱనింపుమీఱనను - జెంతకుఁజేర్పఁగరాదొ? చేరఁగా
వచ్చినయంతలోనెయొక - వాదముఁగల్పనఁజేసినారు మీ
రిచ్చకమైనమాటయొక - టేనియుఁబల్కకయంటనీకనేఁ
డిచ్చనెఱుంగనోమతియ - టేలనొయివ్విధినుంటఁజెప్పఁడా! 349

ఆ. కత్తియొకటినిచ్చి - కుత్తుకఁగోయుమం | చనెదరిదియుధర్మ - మగునె? మీకు?
మిమ్ముఁదునిమియేమి - మేలొందఁగలదాన | నెటులనేఁదెగింతు - నిట్టిపనికి. 350

గీ. కోరిననురాజునడిగితి - కొంటిరింత | లోననాయందువెగటేలఁ - బూనవలసె?
మీకుప్రేమెక్కుడఁగాని, యీ-వ్యాకులంపు|మాటలనుమానుఁడా! విన-మనసురాదు. 351

క. మీవిషయంబునలోపముఁ | గావించినదానఁగాను - కలిగిననదియే
దోవివరింపుఁడ! కోమలి | నీవిధమునఁనలఁచఁదగునె? - యెడఁదఁగలంగన్. 352

వ. అనిశిరఃకంపంబొనరించియాచంచలాక్షినీక్షించిపారికాంక్షియిట్లనియె. 353

క. లోపములెంచఁగఁబూనినఁ | జూపట్టకయున్నె? ముగుద! - సురలందైనన్
నీపలుకులుచిత్రంబులు | లోపవిహీనుండుగలఁడె? - లోకములోనన్. 354

క. 'వినిపింపుమునానేరం' | బనియంటివినేరమిట్టి - దనితెల్పిసరయే
మనియెదవో, నాశాసన | మునునడుపకయుంటనేర - మోమతికాదో. 355

క. ఇదినీయెడఁగలనేరమె | గద; యింతటికెక్కుడేమి - గావలయును? నీ
మదియొప్పదేనియూరక | వదరకపొమ్మింకపెక్కు - వచియింపకుమీ! 356

క. కోరినపని నెరవేర్పఁగ । నేరననుచు వలుకరాదు - నీవని నేమ
స్నైరూఢిగఁ బలుకగలే । దే? రాజీవాస్య! చెపుమ; - యిట్లనఁదగునే? 357

చ. అతులితపుణ్యలక్షణ శు - భాంగి నొకర్తుఁ బరిగ్రహింపఁగా
వ్రతమును బూని పల్లెలును - పట్టణముల్ బలుమాఱు రోసి నే
వెతలు సహించి సుంతయును - వేసట నొందక సంచరించి, యీ
సతి తగునంచు తుట్టతుద - సమ్మతి నైనినుఁ గొంటి వెట్టినై. 358

క. నీవలన నాయభీష్టం । బీవేళ ఫలించు ననుచు - నెంచితి నిదియే
మో వెగటుగ నీవు మదిన్ । భావించి యొనర్చననుచుఁ - బల్కితివి కదా! 359

క. ఈపని జేయమిచే నగు । పాపం బట్లుండ యింక - పైఁ బొసఁగెడిమ
త్కోపానలో గ్రక్కిలా । తాప క్లేశంబు నీకుఁ - దప్పునె కుమతీ! 360

క. పోమ్మనుట యుభయము నఁబో । దమ్ములుగడగడవడంకఁ - దత్తరమున నే
నెమ్మెయి నిమ్ముని మదిఁగో । పమ్మును దొలగింతు ననుచుఁ - భామినియంతన్. 361

క. కరమునఁ గలకరవాలము । ధరనిడి తనగుండె లపుడు - దటతటఁ బదరన్
బిరుసుదనంపు మునింగని । త్వరయున్వాలమీఁ జనోటఁ - దడియాలంగన్. 362

క. కురుళముల నెగయఁబాపుచు । నరముడి నరదోఁచుచనుల - కట్టు పై పైఁటన్
సరినొత్తుకొనుచు నించుక । సరసకుఁ జని మ్రొక్కి భక్తి - సంధిల్లంగన్. 363

ఆ. నిరపరాధిని నగు - నెలఁత నునామీఁదఁ । గోపగింపఁదగునె - తాపసేంద్ర!
మిమ్ము బోంట్లు కీడు - మేలు నెంచక యున్నఁ । జెడుదుమంతకంటెఁ - జేయఁగలమె? 364

క. ధనకనకవస్తుచయవా । హనరాజ్యయుతంబుగాఁ బ్రి - యంబున నన్నుం
గొని యనుభవింపకివ్విధి । ననుʻరా! ఖండింపుʼ మనుట - న్యాయమె? చెపుఁడా! 365

క. ఈపనిని జేయుమనియా । జ్ఞాపింతురటంచుఁ దెలియఁ - జాలక ధృతి నే
నేపద్ధతి నెది సెప్పిన । నాపద్ధతిఁ జేయు దాన - నంటి మహాత్మా! 366

క. తెలిసినవారలు మీరీ । కొలనామొడిఁ గట్టఁ దలఁపుఁ - గొనుట రయంగా
తొలిబాముననేఁ జేసిన । కలుషము గావలయునొండు - గాదు మునీంద్రా! 367

ఉ. ఒల్లనివారలొల్లకయె - యుండక నన్నును రాజ్యముల్ సిరుల్
వెల్లివిరిన్ ధరావరుని - వేఁడికొనంగ తమేమి? కోరియి
ట్లెల్లఁ బరిగ్రహించినపు - డిష్టము దీఱఁగ సర్వభోగము
లెల్లను గొనంగ మీరనుభ - వింపకఁ జాఁదలపోయుటొప్పునే? 368

చ. అనిముటు దైన్యవాక్యముల - నవ్వరగాత్రి వచింపుచున్న మిం
చిన కినుకన్ మునీశ్వరుఁ ʻఛీ-ఛీʼ యని మెచ్చక రూక్షదృష్టులం

గనియుదలించియిట్లనియె - గారడమెల్ల నెఱుంగనయ్యోనీ
చనవులుజెల్లవింకనను - సంకటపెట్టకుపొమ్ము పల్కకన్. 369

క. సత్యమువిడిచిననీసాం । గత్యముకోఱగాదుమాకు - గాడెఱుఁగవునీ
వత్యంతధర్మవేదివి । హత్యయొనర్పుదువె? పుణ్య - మారడిఁబోదే? 370

క. న్యాయాన్యాయములెన్నిక । జేయంగలదానవైనఁ - జెప్పుమునాతో
నీయాజ్ఞ మీఱననే । డా? యిపుడేమయ్యెమాటఁ - దప్పుటకాదో? 371

క. కానిమ్ము నేఁడురేపటి । లోనీమదమడఁపకున్న - లోలాక్షిరో! నే
మానినిఁగానటుమీఁదట । హీనంబగుమారుపేరు - నిడుమీనాకున్. 372

చ. ముదుకఁడనాటచేఁగలిసి - ముచ్చటఁ దీర్చుకొనంగలేకయా
మదనవిరోధిమాటయును - మర్మముఁజెప్పి 'వధింపుమీననున్
ముదమునయావనాకృతినిఁ - బొందుదునిత్తతి' నన్న నాకు మే
లొదవుటకిచ్చయింపకదు - రుక్తులువల్కెదవార! చెల్లునే? 373

ఆ. వయసువాఁడనైన - వదలకనినుఁగూడి । యుందునని తలంచి - యూఱడిలక
యొనరనన్ను నొల్ల - కుండుదానవుగాన । యదియకృత్య మెుప్ప - నంటివిపుడు. 374

క. నాపలుకులొల్లకుండినఁ । బోపొమ్మిఁటనుండవలదు - భూపాలుండో
నీపతిచెంతకుఁజనిస । ల్లాపంబులనాడుమనిన - లలనచిడిముడిన్. 375

క. బెదరితననాల్కతుదితో । పెదవులఁదడుపుచునిదేమి - విపరీతము నేఁ
డొదవె? నిఁక నేమిసేయుదు । మదిఁదోఁచదటంచు సెంచి - మానింగనితాన్. 376

ఉ. మీరలునాపయింగినిసి - మిక్కిలినిర్దయులై మనంబునన్
వైరముఁబూనియింక నెటు - వంటివెతల్గలిగించి చెంతకుం
జేరఁగనీకవిడ్వరముఁ - జేసినఁజేతురుగాక బుద్ధియా
క్రూరపుకార్యముల్ సలుపఁ - గొల్పదునిక్కముగాఁగఁ జెప్పెదన్. 377

క. తిట్టినమిలువెపలంగా । నెట్టినఁగోపించిరెుంత - నిందించిననన్
గొట్టిననోర్చెదనేనీ । కట్టిడిపనిఁజేయఁజాలఁ - గటకట! వెఱతున్. 378

వ. మీరు జరాయుతులరై యుండినను నామదికింబ్రియంబ సర్వవిఘ్నంబులవెగటొందక మీ
యిచ్ఛానుసారంబుగా మెలంగుచుండఁగలదాన యావనాకారంబు సంప్రాప్తించుననిచేఁ
జేతమిమ్ముఖండించుటకెట్లొడంబడుదు? నిదితప్పుగా నెంచకమన్నింపుఁడు. 379

క. అనిఖండితముగఁ బల్కినఁ । దనలో రోషించి మాని - తలయూఁచి దలం
చినకార్యము నెరవేరఁగ । ననువగుమార్గంబు సెంచి - యపుడిట్లనియెన్. 380

గీ. ఏలఁబోఁ, నిన్నుఁ బ్రార్థించు-టిట్టివిధమున । నేనెఱుంగనె ? యికనల-యించులాగు
నింతదనుకను మీకుఁ గీ-డెంచరాద । టంచునా మదిలో నిశ్చ-యించియుంటి. 381

క. మేలై నంగీకారైనను । వాలాయంబెట్టి బెడద - వచ్చినవచ్చున్
పోలవుమీమాటలు వినఁ । జాలను నే, నంటివదియ - చాలును సుమ్మీ ! 382

క. నీవుగనుచుండఁగానిదె । చేవదినర నెవ్విధమునఁ - జేసెదనో యా
పైవేదుక లెట్టివియో । తీవరపడకుండు మిపుడె - తెలియఁగవచ్చున్. 383

వ. అనిదిగ్గనఁతల్పంబుననుండిడిగియిదెభయంకరంబైన పాపంబునాపాదిల్లఁజేసెదనటుమీఁద నీవు పడుపాటులుదైవంబెఱుంగుఁగాక, యనియుగ్రుండైయావిరిబోఁణియంతకుపూర్వము నేలఁబడవైచియున్న వాలుఁగేలఁగొని ఝళిపించి కోపంబున నిట్లనియె. 384

క. నెఱఁబడి కొన్నవరంబును । వితఁజేసితినోటనీకు - వేదనయును దు
ర్గతియుం బొరయించుటకుం । బ్రతినంగావించుకొంటిఁ - బాపెదనేపున్. 385

క. పతియాజ్ఞయునామాటయు । మతినెంచక నీవుధర్మ - మార్గమువిడి దు
ర్మతమును బూనితివిపతి । వ్రతవే ? నీవెన్నకపట - భాషిణివిగదా ! 386

క. లలనా ! ననుఖండించుట । బలితంబగుదోషమనుచు - పలికితివిదె; నే
తలఁద్రుంచు కొనెదనిపుడీ । కొలనీకుంగాకయొరుల - కుం జెందెడినే ? 387

క. చూడుమని మునికృపాణముఁ । దోడనె ఝళిపించిమెడను - దునుముకొనంగా
రూఢక రొత్తెందటుకునఁ । జేడియతనచేతులడ్డుఁ - జేసిభయమునన్. 388

ఆ. వలదువలదు వలదు - వాచంయమీశ్వర ! । త్వరపడంగఁదగునె ? - తాళుఁడయ్య !
సకలధర్మములును - జక్కగా నెఱిఁగియు । నాత్మహత్యదోష - మనితలంపర ? 389

క. అనిపలికి పట్టెఁబోయిన । మునియాముద్దియనుఁ జూచి - పూనికచెడునో
ననబోణి ! చేరరాకుము । తనువెన్నటికైనఁబోవుఁ - దలఁకేమిటికిన్. 390

క. పలుకఁగవలదిఁకనీ నీ । తులువిందునె ? యాత్మహత్య - దోషంబనుటం
దెలియనివాఁడనె ? యన్యుల । నలయించుటకైన, పాప - మనియేలయగున్ ? 391

సీ. నన్నిపుడడ్డగింపకుము - నానుడిఁగ్రకొనకుండి మాన్పరాఁ
జన్నె ? భవత్ప్రియోక్తులకు - [illegible] ముందడివాఁడఁగాను నే
నెన్నినకార్యమిట్టి తఱిఁ - నేలయొనర్పక మానుదున్ ? మహో
మన్నను నిష్ఫలంబనుచు - నవ్వలికిం జనినిల్చెధీరతన్. 392

జ. మదవతి పెక్కులానలిడి - మాయలమారి మునీంద్రుదు మూర్ఖ్యమున్
మదినిదలఁచి మాన్పినను - మానఁడిపిటడు నిజప్రయత్నమున్

ప్రిదిలెడు ధైర్యమేమివెతఁ - బెట్టఁదలంచిన వాఁడఁగోయఁచుఁ బె
ల్లొదవుమనోవ్యథల్ వగచి - యోజనఁజేయఁదొడంగె నివ్విధిన్. 393

క. ముని సెప్పినపనిఁదప్పక । యొనరింపుమటంచుఁబలికె - నుర్వీశ్వరుఁడీ
తనిపనుపులుదలపోసిన । వినఁగూడనివయ్యె నేమి - వెరవిపుడెంతున్. 394

క. తగునీపనియని సేతునొ । తగదనిమానుదునొ యెవ్వి - ధఁబుశుభంబో
తెగువకుఁబూనెను నేఁడితఁ । డగచాట్లకుఁబాలుపడితి - నకటా ! తుదపన్. 395

మ. తగదీదుర్వ్యవసాయమన్నఁదనకుం - దానైనిజగ్రీవమి
వ్వగఖడించుకొనంగఁబూనెనిదియుం - బాపంబ, దానెట్లునుం
బగతోఁజావఁగసిద్ధుఁడయ్యెనికనా - వాక్యంబులాలించునే ?
తెగినేఁజంపనఁజంపకుండిననునొం - చించుంగదా ! దోషముల్ 396

వ. కావున నేతద్వ్యాపారంబుదగదని వెఱచి నేనొర్వకమానినను, నితండుకంఠంబునుఖండించుకొనుటనిక్కువంబు. మదీయవల్లఖండితునికి నన్నుసమర్పించుసమయంబున నెట్టికార్యంబుఁజెప్పిననునితనిమాటకుమారాడకయాజ్ఞానువర్తినివై ప్రవర్తింపుమనిశాసించియున్నవాఁడు సత్యసంధుండైనపతిశాసనంబునతిక్రమించుటయుక్తంబుగాదు. కానమునీంద్రునియాజ్ఞప్రకారంబునడుచుకొనుటయుక్తంబుగాఁదోఁచుచున్నయది. సర్వంబునుభగవత్సంకల్పప్రకారంబునఁబ్రవర్తిల్లుచుండు. నీవిషయమైచింతించుటవలనఁ బ్రయోజనంబుగలుగదు. ఇంకనుంగొంతయితనికడంకమాన్పఁ బ్రయత్నించిచూచిపట్టువీడకున్నచో నేనఖండించి భూపాలునికట్టడి నుల్లంఘింపక మెలంగినదాననయ్యెద. నిమ్మునీంద్రుండు సెప్పినలాగున యౌవనరూపంబునొంది పునర్జీవితుండయ్యెనేనిసంతోషంబ. కాదేనికాఁగలరీతినిఁగాఁ గలదనివిచారించి, తొలుతనతనియూఁకువనుడుపనిశ్చయించినిస్త్రింశంబెత్తి వ్రేసికొన గమకించుచున్నయతనిఁగాంచివారించియిట్లనియె. 397

క. తగునయ్యా ! యిట్టిపనికిం । దెగువవహించుటయు, మీకుఁ - దెలుపఁగఁగలవా
రుగలరె ? లోకములోనన్ । మగువను నేననఁగనెంత - మాత్రముచెపుఁడా ! 398

క. వలదుడుగుఁడెనిన, యతఁడీ । వలనిమాటలనువిడుము - వారింపగనీ
వలనంగాదూఁకయా । వలఁబొమ్మభయఁబులేదు - వనితరో ! మాకున్. 399

క. శాసనముమీరినపుడె । నీఁస్వడిఁగలిసిగొంటి - నీకున్మాపై
వ్యాసంగిమేల ? చావం । గాసన్నధ్రుండనైన - కాలములోనన్. 400

ఉ. ఆనతివీటిఁబుచ్చియిపు - డౌననికాదనివల్కుచున్నని
స్త్రీనిశితాసినేసిపోలి - యింపుదుఁగాని, యనైనగిన్కనా
లోనఁదొలంగదింకఁ బ్రుటి - లోకొలనీయొడిఁగట్టియొపఁగాఁ
బూనిత, నాటచేఁబ్రతికి - పోఁవఁగఁగల్గెనునీకుపాపనీ ! 401

చ. పుడమియు రాజ్యమున్ భట స - మూహము నింక సుతుంగల్గి సర్వమే
గ్రుడఁగొనలేకఁ గైకొనిన - వాఁడను భూపతినైనవాఁడనా
నుడువుము లెక్కసేయవు గ - నుంగొనుమయ్యోడిలాగు, నెత్తబో
యెడిబరువెద్దుతోఁ దొలుత - నింతని చెప్పనదేటికిం జుమీ! 402

గీ. అనుచు మునివల్కుటయు, నింతి - యైనమీర | లేమిగావింపుమనియెద - రిపుడు నన్ను
తెలుపుఁడా! యంచు నడిగె; నేఁ - దెలుపలేదె | యవ్విధంబును నీతోడ - ననియె నతఁడు. 403

వ. ఇట్లు వచియించి ముని తనమనంబున, నిప్పుడీ కప్పురగంధి నా ప్రయత్నంబు ననుసరించి నడుచుకొనునదియును బోలె తోఁచుచున్నది. యటులనగునేని నాయుద్దేశంబు నెఱవేఱంగలదని సంతసించుచుండ నయ్యింతి యొక్కింత విచారించి యతనిం జూచి. 404

క. అన్నియుఁ దెలిసిన మీరే | నన్నీ దుష్కార్యమిపుడొ - నర్పుమనెదరే
మున్నది కననఁగ యీకొల | కున్నెనెటు బాలుపడుదు? - ఘోరంబకట! 405

క. మీమాటను వినకుండిన | నేమో మఱి విన్న నేమొ - యేకీడిపుడిం
దేమాడ్కిఁ గలుగునో నా | లోమిక్కిలి కొంకు వెఱఁగ - లుగఁ గాఁదొడఁగెన్. 406

క. ఎటులఁ? ననుసుముఖుఁడైయా | జటియిట్లను నబల! వలదు - సందేహము నీ
విటు రమ్ము కొనుము వాలుం | దటుకున ఖండింపుమపుడె - తరుణుఁడ నగుదున్. 407

క. పిమ్మట జరతుఁడననియెడి | పిమ్మట వర్జించి చాలఁ - బ్రియమునఁ బలుచం
దమ్ములనింపగు నర్మ్యా | దమ్ములదోర కేళిలోన - నలరింతు నినున్. 408

క. బేలా! వ్యర్థంబుగ నే | నేలా చావంగ నెంతు? - నిందున నాకున్
మేలొదవకయుండెడిచో, | నాలోచింపకుము దీని - కైయని వేడ్కన్. 409

మ. మునినిస్త్రింశ మొసంగి నంగొని యథా - పూర్వంబుగా నాత్మయం
దున నెంతే నియు భీతినొందియిపుడీ - దుష్కార్యముల్ సాహసం
బున నే నే విధిఁ జేయ నేర్తునకటా! - పూన్కిన్ నివారింపనెం
చినయత్నంబు ఫలింపదయ్యె ననుర - క్షింపంగ దేయీశ్వరా! 410

గీ. ఇంక తగదన్న మునివరుం - డింగలమున | నేయిఁ జిలికిన యట్లగు - నిశ్చయంబు
చెల్లరే! యిపుడేనేమి - సేయుదాన | నిట్టిపాపంబు నెట్లోడిఁ - గట్టుకొందు. 411

గీ. అనుచుఁ జింతింపుచున్నల - తాంగిఁ జూచి | యతఁడు వేగిగ పెట్టియి - ట్లనియె హాహా!
వనిత! యెంత సేపయ్యెనే - వాలునొసఁగి | సంహరింపుము వేవేగ - జాగు వలదు. 412

ఆ. లేశమైన నీకు లేదు పాపము, సత్య | మిదియధర్మమనుచు - నెంచుకొనకు
నేనెఱుంగనట్టి నీతిలేదెందున | ర్వజ్ఞుఁడంద్రు దాని - వలన నన్ను. 413

చ. తలకకుమింకఁ బాపముగ - దా! యని మానసమందుసర్వముం
దెలియఁగవచ్చునీకువిను - డింపఁగఁజాలినరీతిమీఁదటన్
కొలయొనరించుటెట్లనుచు - గుండెదుజేల! భయంబుగల్గునే?
యలఘుతపఃప్రభావయుతు - లైనమునీంద్రులొనర్చునేతలన్. 414

క. కావునసత్కార్యంబని । భావంబున నెంచియొందు - భావింపకల
క్ష్మీవిభునిరూపమేర్పడ । వేవేగంద్రుంచియనుభ - వింపుముసుఖమున్. 415

క. అనిచెప్పినృపతిపత్నిం । ద్వరఁజేసి సయతనియాజ్ఞఁ - గదప్పఁగలేమిన్
కరమునఁదాఁబట్టినయా । కరవాలముఁజూచిమునినిఁ - గనిమైనడఁకన్. 416

చ. పసమకృపాలవాలుబుధ - భావవిలోలుసుశీలుసద్గుణా
కరుసురపాలునీలతనుఁ - గాంచనచేలునిశాటకాలునుం
దరసుకపోలుభూధరుని - తామరసాక్షుని భక్తజాలునిన్
శ్శరధిసుతానుకూలునెద - సంస్మరియించి నమస్కరించితాన్. 417

ఉ. ఓకమలోద్భవారమణ! - యోనుజనావన! యోపరాత్పరా!
యోకలుషాట వీదహన! - యోమురమర్దన! యోజనార్దనా!
యోకరిపాల! యోవిమల! - యోసకలాత్మక! యోదయాకరా!
యోకమనీయవేష! కుగ - రోద్ధర! నామొరనాలకింపవే! 418

సీ. నీలాంబుదశ్యామ - నిశ్శామనః కామ - శ్రితజనపాల పో - షితకుచేల
నాగభూషణమిత్ర - నాగరాణ్ణుతిప్రా - విమలాంతరంగ దు - ర్విషయభంగ
విశ్వకల్పాధార - విశ్వేశసుకుమార - ప్రకటవైరివిరామ - భవ్యనామ
సామశాహితకాల - సామగాన విలోల - రాజితహార స - ర్వజ్ఞధీర
గీ. సన్నుతశుభాంగ యోగిహృ - జ్జలజభృంగ । తరణికోటి ప్రకాశ సం - తాపనాశ
యాదిమధ్యాంతరహిత వి - ఖ్యాతచరిత । కలుషముల నొందనీయక - గావువరద. 419

శా. నీవేదిక్కుఁకదుష్టసంహార జగ - న్నిర్మాణ పాండిత్య పూ
ర్ణా! వేదాంతపద స్వరూప! నిగతా - నందా! ముకుందా! యుపేం
ద్రా! వాణీపతి ముఖ్యవందిత! యనం - తా! శాంత! సత్యప్రియా!
దేవా! నామొరనాలకించి మదిసం - దేహంబు వారింపవే! 420

ఉ. ఈమునితల్లజుండు ధృతి - నిత్తఱిఁ ‘జంపుమునన్న’టంచు నా
చేమొగినిచ్చె ఖడ్గమును - చెల్లరె! యింతటి ఘోరకృత్యమున్
భామిని సేయఁగాఁదరమె? - పాపమునిట్లొడిఁగట్టి పోవఁగా
నేమొఱపూనె నేఁడితఁడు - హేపరమేశ్వర! గావవేననున్. 421

మ. సభలోదాయలు శోకనూద్భుతతినో - శౌరీ! జగన్నాయకా!
నభసంకాశవి నీలవర్ణ! వరదా! - నారాయణా! శ్రీధరా!
శుభదా! కావుమటంచు గృష్ణమదిలో - స్తోత్రంబుఁగావింప, వే
గభయంబుగ్ దొలఁగించి ప్రోచినవిధిగ్ - గాంతగ్ సనుఁగానవే! 422

క. ఖండింపననిఁ దానే । ఖండించుకొనంగఁ బూనెఁ - గడుకోపముతో
రెండవసఁగ లేకనే నీ । దుండెగ మొనరింప ధృతినిఁ - దొడగఁగనల సెగ్. 423

ఆ. ఆడినమాటచెల్లునని - యాజ్ఞయొసంగెను మారువల్కఁగా
నోడియకార్యమయ్యు నిపు - డొప్పితిఁ జంపకదీఱదింకఁ జే
యాడిననాడకున్న; మది - యందునినుగ్ స్మరియించి పూనినేఁ
గూడునుకూడదంచనకఁ - గొంకకవానిని సంహరించెదగ్. 424

సీ. అనిజనార్దను నతిభక్తి - నాత్మ నెంచి । భయమువర్జించి స్థైర్యంబుఁ - బాగుకొలిపి
వెలఁదికరవాలమును ఝుళిపించియెత్తి । యనఘ! కర్తవ్య మెఱిగింపుఁడనినపాని. 425

క. లలనా! మాటికిమాటికిఁ । బలుకంగావలెనె? యిన్ని - పలుకులుగలవే?
తలఁపున సందేహింపక । వెలయఁగఖండించి పిడప - వేడుకఁగనుమీ! 426

క. ఇదెకుత్తుకఁ జాచితిని । య్యదనదతో బ్రోద్దువోయె - నాలస్యముఁజే
సెదవేలా? యొకవ్రేటునఁ । బదరకఁద్రుంపుము శుభంబుఁ - బడెయుదుమనినగ్. 427

చ. కలికికరంబునందుఁగల - ఖడ్గముతద్గృహ దీపకాంతిచేఁ
దళతళలాడ ముంగురులు - దాపలిచే నెడఁబాపు, కొంచుఁదాఁ
దొలఁగిన పైఁటకొంగుఁ జను - దోయిపయిగ్ సవరించుకొంచు ని
శ్చలమతినిల్చి వేలుపులఁ - జాలఁగభక్తిఁదలంచి యాత్మలోగ్. 428

క. నానలనలేదునేరము । గావింపఁగరానిపాప - కార్యంబునునేఁ
గావింపవల సెనోభూ । దేవీ! ద్యోవాణి! మీరు - దీనికిసాక్షుల్. 429

సీ. సృష్టిస్థితిక్షయ - సిద్ధసంకల్పులై - కీర్తింపఁబడుచుయో॥త్రి - మూర్తులార!
ప్రజ్ఞావిశేషవై - భవపరిపూర్ణులై - ప్రఖ్యాతినివెలయుది - క్పాలులార!
ప్రాప్తానుకూలసం - పద్విపత్ఫలదులై - ఘనతఁజెందిన నవ - గ్రహములార!
మానితోన్నతసత్య - మార్గసంచారులై - చాలభాసిలుసూర్య - చంద్రులార!
గీ. తపసియాజ్ఞను నేఁడలఁ - దాల్చియిపుడు । కొలమొనర్పఁగమదినియ్య - కొంటినన్నుఁ
గలుష మొందఁగనీయకఁ - గావరయ్య! । మిగులవేఁడెదమిమ్ముమిము - మిమ్ముమిమ్ము. 430

వ. అనిసంస్మరించిసాహసంబునభండానురసంహారోద్యుక్తయైన సమయంబునఁదోఁచినచా
ముండీయుగంబోలెయప్పుడు. 431

క. ఆలీషపాదయైకర । వాలమునంకించిమొత్తి - వనితామణియా
భీలగతి నే సెమునితల । నేలపయిందునిసిపడఁగ - నిమిసార్ధమునన్. 432

శా. ఆనారీమణియవ్విధంబుననిజా - జ్ఞాధీనయై ద్రుంప, యు
గ్రానేఁజచ్చితిఁజచ్చితింజెడిపెనన్ - ఖండింపఁగాఁబూనెర
మ్మా ! నన్నావుమ ! యంచుఁజచ్చునపుడా - మారీచుఁడెట్లాక్రైనో
తానాలక్ష్మణుఁజీరి, యట్లుఅచియం - తంగ్రింపఁగాలెక్ వెసన్. 433

ఆ. మునివరుండుసచ్చి - భువిమీఁదఁబడుటయుఁ । గాంతవెజఁగుఁజెంచె - చింతమీఱ
నేమిసేయుదాన - నిఁకనంచువిభ్రమ । మడరినిలిచికనుచు - మిడుకఁదొడఁగె. 434

వ. అనిచెప్పిన, యవ్వలివృత్తాంతంబెట్టిదనియడుగుటయు. 435

ఉ. దారుణవహ్నిభక్షణ ! ము-దప్రద ! తాపసలోకరక్షణా !
భూరుహయుగ్మభంజన ! సు - భూషణశోభిత ! భక్తరంజనా !
సారసమిత్రకోటిసమ - సన్నుతతేజ ! హరీ ! కిరీటివం
ద్యా ! రిపుజాలభీకర ! జ - యంకర ! భూరమణా ! దయాకరా ! 436

క. పంచాయుధధర ! పావన ! । పంచాయుధజనక ! దాన - వన్విపపటలీ
పంచానన ! కమలాసన । పంచాననముఖ్యవినుత ! - పావనచరితా ! 437

భుజంగప్రయాతము

త్రిమూర్తిస్వరూపా ! స - తీపుష్పచాపా !
రమాలోలభూపా ! ప - రా ! సుప్రతాపా !
సమీచీనభావా ! ప్రశ - స్తప్రభావా !
రమాకాంతపాలా ! ని - రూఢార్ధమూలా ! 438

గద్య.

ఇది. శ్రీమద్వేంకటేశ్వర వరప్రసాద లబ్ధానర్ఘళచతుర్విధ కవిత్వమహాత్త్వాభి
రామ, భూసురకుల క్షీరపారావారపర్వశర్వరీసోమ, శ్రీవత్సగోత్ర
పవిత్రాపస్తంబసూత్ర, సావిత్రీలక్ష్మీనృసింహార్యపుత్త్ర,
సుకవిజనవిధేయ, పిచ్చయనామధేయ ప్రణీతంబగు
విజయాశ్వచరిత్రంబను ప్రబంధంబున నుత్తర
భాగంబునం ద్వితీయాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీమద్వేంకటేశ్వరార్పణమస్తు.

శ్రీరస్తు.

విజయాశ్వచరిత్రము

ఉత్తరభాగము

తృతీయాశ్వాసము.

క. శ్రీవత్స! దేవకీవసు | దేవస్తుత! పావనాభి - ధేయ! చిదానం
దా! విశ్వంభర! ఫణిరా | డ్గాత్రివాగ్రస్థలనివాస! - రాజవిలాసా! 1

వ. దేవా! అవధరింపుము. సద్గుణగణవిశారదులగు శౌనకాదులకు, సన్నుతపుణ్యకథాశతాంగసూతుండగుసూతుండిట్లనియె. నవ్విధంబునఖండితంబైన మునికళేబరంబునుగాంచి యశోవతివిభ్రమాకులమానసయైకర్తవ్యంబుదోఁపక ఖడ్గహస్తయైయట్టైనిలిచి యుండ నయ్యవసరంబున. 2

ఉ. వాకిటనున్నయుగ్రుఁడుక - వాటముచెంతకుఁ బోయిచూచివో!
చీకుమునిన్ వృథాయిటులఁ - జెండుదురే? తగునే? దురాత్మ్మరా
లా! కలుషంబుగల్గుటఁద - లంపవె? ధర్మమె? నీకటంచుఁబెన్
వ్యాకులమొందికేకలిడి - యారటమొప్పఁగఁ జిందులాడుచున్. 3

క. కలదే యీయన్యాయం | బిల; భూపతిధర్మపత్ని - యివ్విధమునఁదాఁ
గొలసేయఁదగునె? యెవ్వరు | గలరిచ్చటమాకుదిక్కు - గాఁగలవారల్. 4

మ. జరఠుఁడున్ సుగుణాన్వితుండునుమహా - శాంతాత్ముఁడున్ సద్వ్రతా
చరణాసక్తుఁడు సత్తమోత్తముఁడునౌ - జ్ఞానాధిపున్ బూజ్యుమ
ద్గురునింద్రుంచిన పాపరూపిణినిలో - కుల్మెత్తురే? సంపదల్
స్థిరమైయుండునె? దుస్వభావులకుసం - సిద్ధించునేభద్రముల్. 5

క. ఇటువంటిదానినెందును | గటకటనేఁజూచియెఱుఁగఁ - గడపటనిట్టి
చ్చటఁజెడిపెచేతనిసిఁజ | చ్చుటకున్ విధియుండెనేమొ - చూడఁగనయయో ! 6

ఉ. మాయలమారియివ్వనిత - మానినిఁగూడుకఁ గాపురంబుఁదాఁ
జేయుటకిచ్చలేకచెడు - చెద్దుకిఁబాల్పడిమచ్చరంబుతో
బాయఁగలేనిరక్తిఁగల - భంగినటించినిశీథివేళన
న్యాయముగావధించెనపు - ణ్యంబునుగన్గొనియిట్లు; చెల్లరే! 7

ఉ. దాతయువోలెసర్వమును - తాపసవర్యునకిచ్చిమించువి
ఖ్యాతినిఁగాంచిపిమ్మటఁగు - లాంగనతోఁ 'దటీఁజూచిరేయినీ
వీతనిజంపు'మంచువచి - యించిరియొకండు నెఱుంగనట్లుగా
భూతలభర్తరాజ్యమును - బొందుటకై తటివేచి యుండెడున్. 8

ఆ. నృపతికెఱుకలేక - నెలఁతయీదుష్కార్య । మెటులసేయనేర్చె? - దిటవుగాఁగ
యతనికృత్రిమంబె - యగునింతయునునమ్మ । ప్రాణములనుగోలు - పడియెమౌని. 9

ఉ. ఇప్పురిలోనయోగ్యుఁడొకఁ - డేనియులేఁడె? మహాత్ముఁడౌముని
గప్పురగంధిజంపినయ - కార్యమువేగమెపోయి రాజుతోఁ
జెప్పఁగజాలఁడే? యిటుల - సేయుటపాడియె? రాజపత్నియే
తప్పొనరించినందగిన - దండనశాస్త్రములందుఁ గల్గదో? 10

ఉ. ఓపురవాసులార ! వినుఁ - డుత్తములార ! వినుండుమద్గురున్
బాపమటంచుఁ గొంకక నృ - పాలునిపత్ని వధించెఁ జూడుఁడా !
యోపిన జీవనౌషధము - లుండినవే బ్రతికింపుఁడయ్య ! సం
తాపముఁబాపుఁడయ్య ! సుకృతంబునుఁ గీర్తియుమీకుఁగల్గెడిన్. 11

ఉ. ప్రాపగు వారలెవ్వరికిఁ - బాయకపుత్త్రిని భంగినెంచి యెం
తోపరితోష మొప్పనను - దూఱకఁగొట్టక యించుకేనియున్
గోపముఁ జూపకెల్లపుడు - నుండయనారయు తండ్రివంటి యీ
తాపసవర్యునిందునిమె - ధర్మమధర్మముఁ జర్చసేయుఁడా ! 12

ఉ. కానలలోననుండి కల - కాలముఁ గష్టములొందలేక 'యే
మైనను నయ్యెనైహిక సు - ఖాప్తిమెలంగెద, నంచువచ్చియీ
మానవనాథు వేఁడిముని - మండనుఁడెల్లసిరుల్ గడించెనీ
చానసహింపలేకిపుడు - చంపెను నిర్దయనేమి సేయుదున్ ? 13

ఉ. కోరినృపాలు రాజ్యమును - గొన్నపు 'డింతయె చాలునింతిపైఁ
గోరికియున్నచోఁదగిన - కోమలినెచ్చటనైనఁ దెచ్చిసం
సారముఁజేయవచ్చు'నని - సమ్మతినుండకరాజ పత్నిపై
నేరకవాంఛ నించెనది - నేరముగానిపు డేర్పడెన్గసన్. 14

ఉ. జిత్తులెఱుంగఁ డీచెడిపె - సెప్పిన మాటలు నిక్కమంచుఁ దాఁ
జిత్తములోన నెంచెను గు - శీలల మాటలుదు స్వభావమున్
బత్తియు నమ్మఁజెల్లునె ? విపత్తినిఁజెందఁగఁ బోవువేళ యే
యుత్తముఁడేనియుం జెడును - యోజనసేయఁగ నేఁగడెన్నగన్. 15

ఆ. ఇంతి తెగునకత్తె - యింతటిదెటుబుట్టె । రాచకులమునందు - రామరామ !
పారికాంక్షివరుని - బ్రాణాపహరణార్థ । మవతరించె నొక్క - యవనిలోన. 16

ఆ. ఐనదయ్యొమౌని - యీయువింతియయింక । యురకదీనివిడిచి - యరుగరాదు
కట్టుకున్నఁ జేలు - కుమ్మరపురుగండ్రు । తెలియఁజేతు నేమ - దీయశక్తి. 17

క. నమ్మించిగొంతుఁగోసిన । దిమ్మాయలమారి దీని - నెల్లజనంబుల్
నమ్మఁగరాదని తిట్టఁగ । నమ్మించెదనొక్కరాక - కంగడివీధిన్. 18

ఆ. మౌని వరుఁడు జన్న - మాకుబాగ్యత లేదె ? యతనిశిష్యుఁడను మహాప్రియుండ
నదియుఁగాక మంత్రి - నగుదునుగావున । రామనలఁతుఁగొందు - రాజ్యమెల్ల. 19

చ. అనికడునుగ్ర వాక్యముల - నాడుచునల్లరిసేయ, యుగ్రుఁడే
లనొనడు చేయినిట్లు జను - లంబెనుకూతలువెట్టి చీరితా
గనలునఁబల్కుచుండెడిని - కాగణమెద్దియొ యంచుమౌనితా
సనముసఁగాఁపుగాఁగ మెఁగ - సాలఁజరించునృపాలుఁ డెంచితాన్. 20

ఆ. అంతకంత కధిక - మైన యుగ్రునికేక । లాలకించి తపసి - కట్టివేళ
నేయపాయ మొదవె - నోయంతిపురమున । నెఱుఁగవలయునుచు - నేగుదెంచె. 21

ఆ. అటులవచ్చికేళి - కాగార సామీప్య । మందునిలిచియున్న - యట్టియుగ్రు
నుగ్రమూర్తిఁజూచి-యొయ్యనఁ దాఁ మొక్కి । భయముభక్తిమీఱఁ-బలుకరించి. 22

క. ఓవిప్రోత్తమ! యిట్లిపు । డీవెగటుగుకేకలిడుట - కేమినిమిత్తం
బోవివరింపుడ, వినినేఁ । గావింపఁగఁదగినరీతిఁ - గావింతుఁదగన్. 23

ఆ. ఈనిశీథివేళ - నిచటనొంటిగనిల్చి । యుండుటయును జాల - యుగ్రమైన
మాటలాడుటయును-నేటికి? వచియింపుఁ । డయ్య! మదినిసంశ-యంబువొడమె. 24

క. జనసన్నుతుఁడైనతపో । ధనునకునేదేనియిచటఁ - దక్కువపడెనే ?
వనితామణిచెప్పినలా । గునమెలఁగుటలేదో? మీకు - కోపంబేలా ? 25

క. ఆరమణి నేరమేమా । నేరంబో హేతువద్ది? - నిజమెఱుఁగుటకుం
గోరిచనుదెంచినాఁడను । భూరిగుణాధార! విపయ - ముందెలుపుఁడోగిన్. 26

వ. అనిప్రార్థించిన విజయాశ్వునిం జూచి. 27

మ. అపుడుగ్రుండుపురత్రయీహరణకా - లాత్యుగ్రకోపోజ్జ్వల
త్త్రిపతాకాననుఁడైనదర్పకవిరో - ధింబోలె రూక్షంబుగా
నృపతింగన్గొనివల్కెనోరి! కుమతీ! - నిర్ఘోషియుంబోలెన
న్నిపుడీకారణమేమటంచడుగనా - నే? తోఁచదో నీమదిన్. 28

చ. అడిగినవాని నెల్లనుగు - శాంధ్యునిభంగినొసంగి చాలఁగా
నడఁకువమాటలాడిహృద - యంబునమచ్చర మొప్పమద్గురుఁ
మృడసమునిందపోధనుని - మేలునుఁ గీడును నెంచకీనిసిఁ
ముడుఁగక నీవునీతరుణి - మూలముగాఁగడ తేర్చి కానవే? 29

ఆ. అన్నికార్యములును - సన్నద్ధమొనరించి । మిన్నకెలుఁగనట్లు - నన్ని దేమి
హేతువంచునడుగు - టెంతయుఁజిత్రంబు । మెచ్చవచ్చునిన్ను - మేటివహహ. 30

ఉ. ఉత్తముఁడైనవానివరు - నొడకవాపము నెంచకయ్యయో!
రిత్తకరిత్తచంపుమన - రేచెనె? బుద్ధివివేకదూర! యీ
మెత్తనిమాటలుం బ్రియము - మిక్కిలిభక్తియుఁ జాలుఁజాలునీ
చిత్తమెటుంగనయ్యెనుయి - నీ! నినుఁ జూచినరోతపుట్టెడిఁ. 31

క. ఇంతటికిఁ దెగించిననీ । వెంతటికిఁ దెగింపకుందు - విఁకనోరి! ధరా
కాంతుఁడపకారియైనఁ । వంతకుపాల్గొకజనులు - వర్ధిల్లదురే? 32

క. తెలియనివారలు నిన్నుఁ । బలుకుదురుఘనుండవనుచుఁ - బ్రజ్ఞారహితుల్
తలపంగావారలు; కడుఁ । గలుషాత్ముఁడవీవుబాగు - గాఁగనుఁగొంటిఁ. 33

గీ. విప్రుఁ జంపుటయగ్రజు - వెలఁదితోడ । గలయుటయుసాధువుల గేలిసలుపుటయును
గడఁగి యొరుల గేహంబులు - గాల్చుటయును మ । హోగ్రకిల్బిషసంసిద్ధి - నొందఁజేయు.

క. దయమానిసంశయింపక । భయమొందక సత్పురుషుల - భంజించిననిశ్
శ్చయముగసిరిచెడువంశ । క్షయమగు; దుర్ణయునకేలఁ - గల్గు? శుభంబుల్. 35

ఆ. తపసియడిగినపుడు - ధనరాజ్యములసతి । నొసఁగయిచ్చలేక - యన్నఁదెలియఁ
జెప్పియనుపరాదె? - తప్పేమి? లేదన్న । నిచ్చి, చంపికొనన - దేల? చెపుమ? 36

క. మాకరయఁగహితశత్రుఁడ । వైకపటముగానటించి - యన్యాయముగాఁ
జీకుమునింజంపించితి । వీకార్యముతగునె? నృపతి - వే! నీవెన్నఁ. 37

క. నాశక్తినింకఁ జూడుము । నీశర్మంబడఁగునటుల - నిర్ఘాతసమం
బౌశాపమొసఁగియిపుడే । నాశనమొనరింతువిపతు - నా? నేనురకఁ. 38

క. అనినటుఁడాగ్రహమునఁ బ । ల్కిన, యాశ్వర్యంబుభీతి - కింగయుఁగదురఁ
జనపతికడుశాంతోక్తుల । వినమితుఁడైయిట్టులనియె - వివరమెటుఁగకఁ. 39

మ. జగతీనిర్జరవంశభూషణ! భవ - చ్ఛాపోగ్రదావాగ్నికో
ర్వగిరీశుండనునొపఁడో పుడునె? నే - భవ్యాత్ముఁడో మానిసెు
వ్వగఁదామానిని చేవధింపఁబడెనో - వాదంబుఁగల్పించియా
మృగరాణ్మధ్యయ దేలఁజంపెనొకొత - ద్వృత్తాంతముంబల్కుఁడా! 40

క. ఇంగముఁదెలియనినామీఁ । దంగనలిననేమిఫలము ? - తగనవ్విధమె
బ్బంగిరొమివినఁగోరితిఁదీ । ర్పంగదెసంశయమువేగఁ - బ్రవిమలహృదయా ! 41

క. సూచింపకనాపైనిటు । నీచంబగునిందమోపి - నిందించెదరే
మోచిత్రమనిన, నైఁపక । వాచంయమిశిష్యుఁడపుడు - వారనికినుకన్. 42

మ. విజయాశ్వావనిభర్తకిట్లనియె నీ - విశ్వాసమున్ ధర్మమున్
నిజమున్ దేవుఁడెఱుంగుఁబొమ్మ ; చనిమా - నింజంపిరమ్మంచునీ
రజపత్రాక్షినిమున్నుబంచినసుఁ జే - రన్ వచ్చినాతోడన
క్కజపుంబల్కులువల్కెదేల ? యిదినీ - కార్యంబుగాదే ? నృపా ! 43

మ. చనవున్ భక్తియునింకఁజాలుమదిలో - సంకల్పసంసిద్ధియ
య్యెను రాజ్యంబులభించెఁ జచ్చెఁగద మా - నీంద్రుండునాపత్నిఁజే
కొనిజీవింపఁగనేర్చునే ? యిపుడుచి - క్కుల్ దీఱెఁబో, యంచునీ
వనుమానింపకగేలిసేయుటిది, యా - హా ! తోఁచెనాబుద్ధికిన్. 44

చ. తలఁచిననాడుకార్యము వృ - థాయగునో యగునో యటంచున
గ్గలమగుసందియంబున వి - కారమునొందుచుఁగూర్కుమానివీ
ధులఁజరియించుచుండివగ - తోయిటనేమొఱపెట్టినంతనే,
తెలియనివానిభంగిఁజను - దెంచితివిస్థితిఁగాంచిపోవఁగన్. 45

క. లేకున్న ? నిన్నుఁజీరితి । నే ? కడువడినింతరాత్రి - నిర్ఘోటికినీ
వేకారణమునవచ్చితి । వాకస్మికముగ ; వచింపు - మాకూతంబున్. 46

ఉ. మించెనుకార్య, మాతపసి - మిమ్మెటకేనియుఁ బోవఁబంచియా
ర్జించినరాజ్యసంపదలఁ - జెల్లుబడిందనయిచ్ఛలాగుగా
వించుకొనంగరాదె ? యవి - వేచనకున్ ఫలమిట్టిదయ్యెఁదా
వంచితుఁడయ్యెఁబోతుదకు - వాంఛనునొందకవీడెజీవముల్. 47

క. నీయాజ్ఞగాకయుండినఁ । దోయజముఖియింతపనికిఁ - దొడరునె ? తానై
చేయంగఁదలఁచినంతయుఁ । జేయించితివింకనేమి - జేసెదు ? చెపుమా ! 48

క. తిట్టినొకొట్టినొనిర్దయఁ । బెట్టంగారానిబాధఁ - బెట్టినొ ? నిన్నుం
జట్టనద్విజుఁడనిరొంచకఁ । గట్టడిపై యిట్టిపనికిఁ - గడఁగందగునే ? 49

గీ. ఇచ్చితివిరాజ్యమడిగిన - నిచ్చగలుగ । కిచ్చినదికొన్నఁగైకొందు - నెగ్గులేదు
గానినిష్కారణంబుగా - మానివరుని । నింతితోఁజెప్పిచంపించు - టేల ? యనిన. 50

ఆ. నృపతియిట్టులనియె - నేనుమీరనెడి వృ । త్తాంతమందు లేశ - మైననెఱుఁగ
వంచనయును నెఱుంగ-వాచంయమినిఁ జంపఁ । దలఁచుటెఱుఁగ మీవచంబులాన. 51

మ. హరికిం బ్రీతిగ రాజ్యముల్ సిరులునే - నర్పించితిన్ మానికిం
ధరణిన్ గోరినసంతసంబమరఁగా - దత్తంబుఁగావించితిన్
గురువుం దైవముఁదానె యంచు భయభ - క్తుల్గల్గి సేవించితిన్
పరమార్థంబుగ నిన్ని సేసితుదఁ జం - పంబుద్ధి నేనెంతునే ? 52

చ. స్మరగవారతుల్యుఁడైన ముని - చంద్రునకర్పణజేసియున్న యా
సిరినిఁగొనంగ నేమరలఁ - జిత్తమునందలపోసి చంపిత
ద్దురితము నొందఁగాఁగడఁగు - దుర్మతిఁగాను, గుణాఢ్య ! యింత దు
ష్కరమగునట్టి కార్యమును - చానమొనర్చుటకేమి హేతువో. 53

చ. సరసిజనాభు పాదములు - సాక్షిగఁజెప్పెదనయ్య ! వానిశే
ఖరుఁడు వధింపఁగాఁబడిన - కారణమెట్టిదియో యెఱుంగనే
హరిహరి ! కృష్ణకృష్ణ ! దురి - తాత్ముఁడనంచుఁ దలంచినన్నుని
ష్కారణను దూఱరాదువినఁ - జాలను కర్ణములందదుక్తులన్. 54

ఉ. ఆవసుధామరేశ్వరుని - యానతిఁబూని హజారమందునేఁ
గావలియుండి మీరిచట - గట్టిగఁగూతలు వెట్టుచున్న యా
రావము నాలకించి యిటు - రాత్రినిఁదాముని శిష్యుఁడట్టైవా
పోవఁగనేల ? యంచెఱిఁగి - పోవుటకై యరుదెంచితిన్ వడిన్. 55

క. ఇంతకు మిక్కిలి నేనో । క్కింతయు నెద్దియునెఱుంగ - నిదిసత్యం బీ
వింతయగు ఘోరకృత్యముఁ । గాంతయొనర్చుటకుఁదగిన - కతముంజెపుడా ! 56

క. కనలు డిగియావిశేషము । వినఁదగినదియైనవేగ - వినిపింపుఁడు న
న్ననవలదేమియునేత । ప్పును నాయెడలేదటన్న - బూమెవడుగుతాన్. 57

గీ. కొంతశాంతి వహించి భూ-కాంతుఁజూచి । పరుషభాషలుమాని య - చ్చెరువుగాఁగఁ
జెప్పఁదొడఁగెను మానిజ-చ్చిన విధంబు । నెంతయును దైన్యమున దుఃఖ-మినుమడింప.

క. వినవోయి నీకులాంగన । మునినోల్లకయతఁడు చాల - మోహవశుండై
తనకోర్కెఁ దీర్పుమనఁగాఁ । గనలునఁగడురోతఁజెంది - గర్వముమీఱన్. 59

సీ. బాగాలనిమ్మన్నఁ - బండ్లుగీటుచునంత - యధికారమానీక - టంచుఁగసరి
మడుపులందిమ్మన్న - బడుగునకిదికొంత - విభవమా ? యనితిట్టి - విసరివైచి
ముద్దుఁబెట్టుమటన్న - మూతిఁద్రిప్పిబికారి - కదియొకటా ? కొఱ-యనుచునవ్వి
కౌఁగిలింతునటన్నఁ - గావరంబడఁతు నీ - వవలఁబొమ్మంటకు - మనియదల్చి

గీ. కేళిఁగలయంగరమ్మన్న - గేలిఁజేసి । వినయమున వేఁడుకొన్నఁదా-వెగటుఁజెంది ?
సరసముగ మాటలాడిన - విరసమొందె । ఘంటఁబోయినఁజీ ! యని - యవలికేగి. 60

గీ. కనికరములేక వెతఁబెట్టె-మునివరుండు । నన్నుటకుఁ జేరివనిత దుర్నయమ్ముఁదెలిపి
వెలఁదిననుకూలవతినిఁ గా - వించుకొనఁగఁ । దగిన సదుపాయ మెట్లన్న-నగచి నేను. 61

చ. గురువరుఁడట్లుకష్టమున - కుంగుదిరైయెసుఖమింత లేకవం
దురుటఁదలంచియేమియును - గోఁచక యోజనఁజేసిచేసివీ
రిరువురనుంబ్రియంబునయ - ధేన్వనుగూడిమెలంగుటింకనె
ప్పరుసుననోయటంచుఁదెలు - పంగనుమాటఁదలంచియంతటన్. 62

వ ఎడఁగలుగఁబిలిచి యాకాంతకువినఁబడక మెల్లననిట్లని చెప్పితి. 63

గీ. అయ్యా! నేనెంతవాఁడ? మీ - యంతవారి । కాత్మఁదోఁచనియుక్తినే - నరసిపలుకఁ
గలనె? యైననునడిగిన - కారణమున । విన్నవించెదనొకమాట - వినుఁడుమీరు. 64

క. త్వరపడకమంచిమాటల । విరసంబగుబుద్ధిఁదొలఁచి - విరిబోణినిఁజా
తురిమీరనేలుకొనవలెఁ । బురుషుండని ఘనులుమిమ్ముఁ - బోఁట్లనవిందున్. 65

చ. వలనగుపల్కులంగ్రియల - వాంఛితవస్తు సమర్పణంబునం
గలిమినిమించుమైత్రినొడి - కంబునవీవినిబాంధవంబునం
జెలువవసంబగుంబురుషుఁ - జేకొనివేడుకఁ గూడుఁజాలఁగా
వలపుననంచునేర్పుఁగల - వారలునల్కుడు రోమునీశ్వరా ! 66

ఆ. మీకుఁజెప్పనేల ? - మీరెఱుంగనివిష । యంబులేదుగాని - యతివచిత్త
మనుసరించిమెలఁగి - యనుకూలవతినిఁగాఁ జేసికొనుఁడటంచుఁ - జెప్పినేను. 67

క. అటనుండితొలఁగియప్పుడు । జటియుమునీసతియుఁజేయు - సంభాషణమె
ప్పటిచోటనుండిచెవియిడి । దిటవుగవినుచుంటినంత - తెలుకువమీఱన్. 68

క. మునిపతిసరసోక్తులచే । వనితనులాలించుచుండ - వైరస్యమునం
గనలొందికసరితిట్టుచు । ననాదరముగాహసించి - యపుడిట్లనియెన్. 69

క. ఓరి బికారీ! ననుమదిఁ । గోరినమాత్రమునఁగోర్కె - కొనసాగునె? నీ
కేరీతిలభించున్నృప । దారాసంగమసుఖంబు - దగుననికొన్నన్. 70

క. ఊరకిటన్ ప్రేలకుచని । కారడవులలోనఁగాయ - కసరులుదినిమేల్
నీరానివైదికవ్యా । పారంబుననుండుమదిశు - భంబగునీకున్. 71

క. చేవచెడయోగధారణఁ । గావించుచుజీవయాత్రఁ - గడపకయోరా!
జీతచ్ఛవముంబోలిన । నీవుననుంగోరుటొప్పు - నే? యవివేకీ! 72

సీ. అధ్వరహోమార్హ - మైనపురోడాశ - ములభించునేశ్వాన - మునకుఁదినఁగ
మానసకాసార - మంజులవీచికాం - దోళనసుఖమునొం - దునెబకంబు

సన్నుతనిర్ఝర - క్ష్మారుహప్రపవసా - గభ్యంబుఖలునకే - రహిఁఘటిల్లుఁ
ప్రవిమలోజ్జ్వలతర - ఫణిశిరోరత్నంబు - దొరకునే భువిదరి - ద్రునకుఁ దలఁప

ఆ. నిరుపమానభోగ - నిరతయుఁ జవ్వని | యైన నృపతిపత్ని - నభిలషించి
సంతనిన్ను బోలు - నధమునకెవ్విధిఁ | గలయు పుణ్యఫలము - గలుగుఁ జెపుమ. 73

క. కట్టా! నీకీకోరిక | పుట్టం గాఁదగునె? తపముఁ - బోవిడుచుటయా
గిట్టని పనికిం దొడరుట | చెట్టకపు మూలంబు నీకుఁ - జెప్పితినమ్మా ! 74

క. తగఁబరిహాసమునకునను | జగతీపతి మోసఁగెనీకు - సత్యమగునె? యే
మగవాఁడు భార్యనింకొక | మగవానివశంబుఁ జేయు? - మహినిజమైనన్. 75

క. పతిపరిహాసించి నమ్మని | కుతుకంబునఁ బనిచె నన్ను - గొబ్బున నీతో
రతికేళింబెనఁగఁగవ | చ్చితి సనితలపోసి బుద్ధి - చెడిపలుకకుమా ! 76

క. ఏపాటివాఁడవని నే | నీపొందునకిచ్చయింతు? - నీచాత్మా ! ఛీ!
పో ! పొమ్మని నిరసించినఁ | దాపసపతి వింతఁ జెంది - తానిట్లనియెన్. 77

క. ఎట్టెట్టూ? యింకొకపరి | గట్టిగ వచియింపు మేమి - గాయొసఁగెనో? తా
నిట్టిదియా? కథ ; మంచిది | మెట్టుసుమీ ! నిజముఁ బలుక - కుండిన నీకున్. 78

క. ఈనడవడి నింతకుమును | నేనెఱుఁగను నమ్మియుంటి - నిక్కమెయని, య
ట్లైననను గేలిఁ జేయఁగఁ | దానెవ్వఁడు? నేనెవండు? తటమటతగునే? 79

క. వాచంయమి సనితలఁపక | నీచునిఁగానెంచి యిట్లు - నిందించితివో
రా ! చేదుకాయనైతినె? | యాచెడురాజానకు నీవు - నంబుజవదనా ! 80

క. రాజింతటి పనిఁ జేయఁగ | యోజించునె? నమ్మజాల - యొడబడితా నే
లాజాయనొసఁగు నొల్లని | నో, జిత్తులుగావె? నీవు - సెప్పెడిమాటల్. 81

ఆ. నీకుమనసురాని - దే కారణముగాని | యొండుగాదు సుమ్మ - యువిద ! నిన్ను
వేఁడుకొనెదనింక - విపరీతచర్యలు | విడిచికొఁగలిమ్మ - తడయవలదు. 82

క. తిట్టినఁ గొట్టిన నీవిపు | డెట్టాడిన నోర్చియుందు - నిట్టట్టనఁ జే
పట్టితమిఁ దీర్పకివ్విధి | నట్టేటం బుట్టిముంచ - న్యాయమె? చెపుమా ! 83

ఆ. ఎపుడు నిన్నుఁ గొందు.- నెపుడబ్బు నీపొంద | టంచుఁ దలఁచుచుండి - నట్టినన్ను
నవనిశాల్మలీఫ - లాసక్తిఁ గాచిన | చిలుకవంటివానిఁ - జేయదగునె? 84

క. అపుడిచ్చయించి పలికితి | విపుడిట్లను టేమిమాట? - యిదిగర్మముగా
దపుడే యసమ్మతంబును | కపటంబును వీడిచెప్పఁ - గారాదె? ధృతిన్. 85

ఆ. కానిపోనిపట్టి - కలహంపుఁ బల్కులే | కాని, యింకనేమి - గలదు ఫలము ;
కోరికొంటి నిన్ను - గుణవతివని యెంచి | యకట! యలఁచెదేల? - యబల! యనిన. 86

క. కడుఁగసలిగిమిట్టిమీనై । పడిపటుపటుఁబండ్లుగీటి - పడఁతుక, యోరీ !
జడదారీ! చెడుబుద్ధిన్ । విడువవుగద ; సుంతయును వి - వేకములేదే ? 87

సీ. నెఱసిజూరినయట్టి - నిడుదజౌజటలును - గోతఁగాఁగోఁచువి - భూతిపూఁత
శిథిలంపుచిఱునార - చీరకౌపీనంబు - నేహ్యంపుమోముమే - నెల్లవగులు
లొట్టచెక్కిళ్లును - లోవంపుపెనుగోళ్లు - రోహిమంబునువోలె - రోమరాజి
పొలలేకశుష్కించి - పోయినదేహంబు - తలవడంకునుమించు - దగ్గునలఁత

గీ. పెనుశివాక్షసరంబులుఁ - జీచుదాడి । కలిగిదుష్టపిశాచంబు - కరణినుండు
నిన్నుఁగూడిపెనంగువ - నితయుఁగలదె ? । ఛీ ! పలుకకుమివ్వీధినింకఁ-సిగ్గుచేటు. 88

క. సరివాఁడవొసరసుఁడవో । పరువో ప్రాయంబొ లేక - భాగ్యంబో
పరికింపఁగనీపైనే । మరులొందఁగఁగారణంబు - మసలకఁజెపుమా ! 89

క. తెలివిచెడినిష్ఫలంబగు । తలఁపుఁదలంచితివి, యోరి ! - తరమా ? నాతోఁ
గలయఁగ, నాకున్నీకును । గలయంతరమెన్నవలదె ? - కైకొనువేళన్. 90

క. పోపొమ్మిటనుండకుమని । కోపమునదిరస్కరించె - కోమలి, మునిసం
తాపంబునదీనుండై । యోపికచెడిడిల్లవోయి - యువిదంగనితాన్. 91

క. ఇదిరాజునియోగమెయౌ । మదవతి కాకున్నయిటుల - మాటాడునె ? యుం
చెదనెంచియువిడపైఁదన । మదివలపుంబాయలేక - మఱియిట్లనియెన్ 92

చ. కుమతియుదుశ్చరిత్రుఁడును - గ్రూరుఁడునైనభవద్విభుండు స
త్యముగనొసంగెభక్తినిను - నంచుఁదలంచితి, మోసపుంబ్రయ
త్నమునునెఱుంగనైతిఁగల - దా ? యిటువంటిదురాకృతంబిలన్
క్రమమునునక్రమంబును జ - గంబయెఱుంగునుగాకఁదప్పకన్. 93

ఆ. ఉండనిమ్మురాజు - కండక్రొవ్వడఁగింతు । నింతలోనఁజెడిన - దేమికలదు ?
కాని, యైనదయ్యెఁ - గరుణఁజూడుమటంచు । వానికౌఁగలింపఁ-బూనుటయును. 94

క. మించినకినుకంగని యిది । మంచిదిగాదోరి ! నీకు - మదమునినాతోఁ
పంచాస్త్రకేళిఁగలయఁగ । నెంచుటకర్హుఁడవె ? నీవు - హీనుఁడవుగదన్. 95

క. నాపతినినిందఁజేయుచుఁ । బాపాత్ముఁడ ! యింతపనికిఁ - బాల్పడితివిగా ?
తాపసుఁడవౌదువే ? నీ । కీపంతంబేల ? చెడక - యిఁకమనఁగలవే ? 96

క. పోతరమడఁగించెదనా । చేతంజిక్కితివితొలఁగఁ - జేసెదమరులున్
భీతిలకఁబట్టవచ్చెద । వీతఱినీపాటుఁజూడు - మేమగునొక్కో. 97

క. అనితానువెంటఁదెచ్చిన । సునిశితఖడ్గంబుఁగొని బ్ర - సూనాంగివచిం
చిననినునేఖండించెద । ననుటయుమునివరుని మోహ - మాగ్రహమయ్యెన్. 98

క. ఆరీతిఁగినిసిరౌద్రా । కారంబుననతివఁజూచి - కటములదరఁదాఁ
నీరీతిననిరెయొ, నోసీ ! । కూరిమిఁగైకొనవు మేము - కొఱయే ? నీకున్. 99

చ. వలచియనూనమోహమున - వాంఛనుఁదీర్పుమటన్న యివ్విధిన్
వలవనిమాటలాడెదవు - వాయికొలందినివారిపీరితోఁ
బలికినలాగునందగునె ? - భామినికింతటిగర్వమొప్పునే ?
తెలిపెదనాప్రభావమల - తిన్ విడరాదికనిన్ను నావుఁడున్. 100

ఉ. అమదిరాక్షి భీతిలక - యంత మహత్త్వముఁగల్గియున్న నీ
జేమియెనర్పనేత్రవామ - నీంద్రుఁడవేనియెనర్పుమంచును
ద్దామగతిందటాలునవి - తావితమానిగళంబుఁద్రుంచెనిం
కేమనిపల్కుఁడున్ ? నృవర ! - యెవ్వరిదిక్కిటమాకుఁగావఁగన్. 101

ఆ. వారివాదమెటిఁగి - వారించుటకునేను । బోవునంతలోనఁ - బోఁటియతని
జంపినన్ను లోనఁజననీకవచ్చినఁ । జావుసిద్ధమనుచు - సాటిచెప్పె. 102

వ. తటాలునకవాటంబుబంధించె. కావునలోపలంజొచ్చుటకువలనుగాక స్థైర్యంబు సాలక
దుఃఖాక్రాంతుఁడనైయిటనుండిమొఱఁబెట్టదొడంగితి. కార్యంబుమించిపోయినపిమ్మట
నేనరిగియుంజేయునది యొద్దియును లేదుగదా! 103

క. ఇంతదయలేకయివ్విధి । నెంతటిదుష్టులునుజేయ - నెంచరుధరణీ
కాంత ! మముబోంట్లఁజంపుట । సంతసమో పుణ్యమోయ - శంబోమీకున్. 104

క. దాతవుసధర్మజ్ఞుఁడవని । భూతలమునఁజాలఁబేరుఁ - బొందితివావి
ఖ్యాతితొలంగదె ? నీకుం । బాతకముసుటిల్లదే ? నృ - పాలా ! యనినన్. 105

గీ. అధిపుఁడామాటలాలించి - యాత్మవెఱచి । హరిహరీ! శివశివ! యని - కరయుగమునఁ
గర్ణములు మూసికొని యెంత - కార్యమయ్యె । నెంతమాటను వింటిని నిం - కేమిగలదు.

క. ఇంతటిపనిఁ గావించుట । కింతటిదుర్బుద్ధియతివ - కేలఁగలిగెనో
వింతగఁదోఁచెడినార! యి । దెంతయు సాహసముచేతు - లెట్లాడెనొకో. 107

క. అనిపలికి మానసంబున । ఘనమగుదుఃఖంబుఁజెంది - కడుదైన్యముతో
మునఁదోఁపగవటుకునిఁదా । గనుఁగొనికోపంబుబొదలఁ - గానిట్లనియెన్. 108

చ. గుణవతియనాసటంచుముని - కుంజరుఁడింతినిఁ గోరెనాఁగదా!
గుణవతి యంచునెంచిముని - కుంజరువాంఛనుఁ దీర్పనిచ్చితిన్
ఘృణయునుసద్ధర్మమున్ విడిచి - కీడనియెంచక భక్తిమానిమా
రణమొనరించెఁదాపసుని - రాత్రివేళఁదెగించి, మాయురే! 109

శా. పాతివ్రత్యము వీడకెల్లపుడునా - పల్కుల్విధానంబుగాఁ
ప్రీతిందావినిభక్తిపై మెలఁగుఁబ్ర - ఖ్యాతిన్ సాధ్వినాఁ జెందెవి
ఖ్యాతిన్, నమ్మితి, నిట్టిదా తెలుఁగన - న్యాయంబుగా విప్రుఁజేఁ
జేతంజంపి మహాఘమివ్విధమునం - జేకూర్చెనేఁడక్కటా! 110

ఆ. అహహ! యెంతక్రూర - మతివలహృదయంబు । వారిసాహసంబు - వారితలఁపు
తెలుఁగఁదరముకాదు - యెంతదుష్కార్యంబు । నైనఁజేయుదురుమ - హాప్రియమున.

ఉ. ఆశకుమేరలేదు, పను - లక్రమముల్ స్మృతియెక్కుడశ్మసం
కాశముమానసంబుపయి - గల్గదుమందునకైన సత్యమో
లేశముగా నివారియెడ - లేదుఖలంకను మాటసున్నయా
కాశముమీఁదఁ గూలినను - కాంతలుభీతినిఁ జెందరెప్పుడున్. 112

క. సుతుఁగోయించెనొకర్తుక । పతినింగిసురించివేష్కఁ - బరపురుషునితో
రతిఁకేళిఁగలిసెనొక్కతె । మతినొల్లక విభునివిడిచె - మగువయొకతెతాన్. 113

గీ. ఇంతులిటువంటివారౌట - నెఱిఁగియునుమ । నమునవిసెసాధ్వియగుశాస - నంబుమీఱి
నడువదనినేను మిక్కిలి - నమ్మియుంటి । లలనవిడదయ్యెఁ దనజాతి - లక్షణంబు. 114

క. అనికొంత వడివిచారం । బునుఁజెందుచు నుండిపిదప - భూసురపుత్రుం
డునుఁదనలోఁ రాఁజనియె । య్యానదలుపునుఁ దీయుమని ల - తాంగిన్బిలిచెన్. 115

క. పిలిచియటనిరుత్తరుఁడై । బలిమిఁగవాటంబునెడలఁ - బాపినరేంద్రుం
డలుకువమీఱఁగఁగేళీ । నిలయంబునుఁ జొచ్చియచట - నిబ్బరమొప్పన్. 116

సీ. ఎండివట్టులుగట్టి - యుండునెత్తురుచాఱ - లొప్పుఖడ్గముఁబూని - యున్నదాని
తానొనర్చినయకృ - త్యమునెంచి వెఱనొంది - నిలిచికన్నులనీరు - నించుదాని
సత్యంబెఱుంగక - జనులునన్నెంతనిం - దింతురోయనుచుఁజిం - తించుదాని
మునిసెప్పినసుధర్మ - మునుఁదలంపకఁబోతి - ననుచుఁబశ్చాత్తాప - మందుదాని
గీ. వెఱ్ఱిచందానమిక్కిలి - విభ్రమించి । సొంపుచెడి యట్టిదిక్కులు - సూచుదాని
నవలుమదిమించిగడగడ - వడఁకుదాని । దనఁతిని ఖండితుండైన - తపసిఁగాంచె. 117

మ. కనికోపాతిశయాన్వితాత్ముఁడునను - ద్గాఢోగ్రభీతావహా
ననుఁడున్నిష్కరుణావలోకనుఁడునై - నారీమణిన్డాయఁగాఁ
జనితద్భీకరలోకసంహరణ చి - చ్ఛక్తిప్రభూపంబుఁగ
న్గొనియాశ్చర్యముఁజెందియిట్లనుచు సం - కోచించియోజించెఁదాన్. 118

చ. విరియొకకేనియున్నలిగి - వీడఁగలేదు, ముఖంబునందుముం
గురులువికీర్ణతంబొరసి - కొండొకయైనసొంపుఁబాయతే

దరయఁ జెమర్పలేదు, సొగ - టుందఁగలేదు, వరాంగరాగముల్
గరఁగఁగలేదలంకృతినిఁ - గల్గదులోప మొకించుకేనియున్. 119

క. ఈలక్షణములు గాంచిన । చోలలనమునీంద్రుఁగూడి - సురతక్రీడం
దేలమి నిజమని తోఁచెడి । నాలంభముఁజేసె నొల్ల - దానిదితపసిన్. 120

ఆ. ఇష్టమొదవకున్న - నిష్టంబు లేదని । పలుకరాదె ? చంపఁ - బాడియగునె ?
తునిమినంతనతని-తోడు సుపాయునటంచుఁ । దనకుశుభమటంచుఁ-దలఁచెనొక్కొ ? 121

చ. పరమగుణాఢ్యుఁడీవటువు - పల్కినదంతయు సత్యమయ్యెయీ
తరుణివిధంబుఁగన్న విశ - దంబగు మాధునకైనఁగాని, య
ద్దిర ! కయిలాటకత్తెయిది - దీనిముఖంబునుఁ జూడరాదుయీ
గురణమెఱుంగనైతిఁ దడి - గుడ్డలగొంతులుగోతురంగసల్. 122

క. దిట్టతనంబునఁదనచేఁ । బట్టినపట్టంబు విడకఁ - బట్టిమునికిన్
పుట్టినరాక్షసియోయన । నిట్టనిలిచియున్నదెంత - నిశ్చలమహహా ! 123

క. ఇంతటికార్యముఁజేసిన । కాంతనుమన్నించుటెట్లు ? - కటకట ! వినినై
రింతురె ? లోకులు దీనిం । గాంతయనందగదు శక్తి - కాఁబోలు బళీ ! 124

చ. ఇలమలినాన్వితంబయిన - హేమముఁగైకొనిభర్మకారుఁడు
త్కాలికఁబుటంబుఁ బెట్టికడుఁ - గాంతినొందఁగఁజేసినట్లుయీ
కలుషమతిన్ వధించితల - కొన్నయరిష్టమడంచియింక మ
త్కులమకలంకమై వెలయు - కోపుఁదలంచుటయుక్తమెన్నఁగన్. 125

క. అనివిజయాశ్వమహీపతి । యనుపమకోపోగ్రలక్షు - ణాననుఁడై యో
జనసేయుచుండు సమయం । బునమునివర్యుం దలంచి - పొరిఁబేర్కొనితాన్. 126

క. మునిశిష్యుఁడుకడుదుఃఖం । బున నిల్వఁగలేక నేలఁ - బొరలుచు నయయో
వనజాసనసన్నిభ ! మీ । కొనరునె ? దుర్మరణమివట - నొకభామినిచేన్. 127

క. ఇవ్విధమున నడురేయిని । జన్వనిచేఁ జావుమనుచు - జతురాస్యుఁడుతా
నెవ్వగ వ్రాసెనొ జచ్చితి । రెవ్వరు ధర్మంబధర్మ - మెఱిఁగెడివారల్. 128

చ. పలుకరదేమి ? నన్నిపుడు - బాయని సత్కృపనాదరింపఁగాఁ
దలఁపరదేమి ? మీనుడువుఁ - దప్పక జెప్పినయట్టికార్యముల్
సలుపఁగలేదో ? మీయెడలఁ - జాలఁగభక్తిఁ జరింపలేదో ? హా !
తెలుపఁగరాదె ? యట్లయిన - తేటపడంగ మునీంద్రశేఖరా ! 129

ఉ. భామినులన్నచో విరస - భావము నంగడుఁ గంటగించుమీ
కేమగిరాక్షి పైవలప - డేటికిఁ గల్గెనో కానరాదుని

ష్కామములుమీరు నేఁడుపర - కాంతనుఁగోరినదోషమివ్విధిన్
సోముదొలంచిచం పెనోయ - జుండిటుమీనుడుటన్ లిఖించెనో. 130

ఉ. వేడుకమీఱఁగా యనుభ - వింపఁగగోరినదైన యిట్లుయీ
చేడియనిర్దయందోడరి - చెందునె? మిమ్ముసధింపఁజేతులె
ట్లాడెనో కానినేఁదలఁచి - నంతనెగుండెలు తల్లడిల్లెడిన్
వీడనిచింతనిట్లుపల - వింపఁగమాన్పగదయ్యా! ధీమణీ! 131

శా. ఓసుజ్ఞానవిశారదా! గుణనిధీ! - యోసత్కృపాధ్యాగ్రణీ
వ్యాసక్తవ్రత! యోమునీశ్వరసమా - హస్తుత్య! నేనుగ్రుఁడన్
మీసేవాప్రియ మానసుండనెపుడున్ - మీశిష్యుఁడన్ సత్కృపన్
నాసంతాపముమంపవే వలదుదై - న్యంబంచు నూరాగ్నవే. 132

క. ఎక్కడ మరణంబాశ్రమ | మెక్కడ? తప మెంగుఁబోయె? - నిపుడుమహాత్మా!
దిక్కెవ్వరింకనాకున్ | మిక్కిలి మిమునమ్మియుంటి - మీ రవ్వనుబలెన్. 133

క. ననునుగ్రా! యిటురమ్మని | చనవునఁ జెంగటికిఁబిలిచి - సద్విషయంబుల్
గనికరమునబోధించెడి | ఘనులెవ్వారింకఁగలరు? - కలుషవిదూరా! 134

సీ. అరుణోదయంబయ్యె - నదెచూడుఁడా! స్నాన - మునకుఁబోదముగండు - మునివరేణ్యా!
యాహ్నికంబున కర్హ - మైనట్టివస్తువు - ల్గలవొలేవో మంచి- తెలుపుఁడయ్యా!
తేటగానిన్నబో - ధించినపాఠంబు - నప్పగింపుమటంచు - నడుగ రేమి?
సతతంబుహరినామ - సంస్మరణంబుఁగా - వింపుడురిపుడేల - విడువనల సు?

గీ. మీరుకావించుపూజలు - మీజపంబు | మీమహాభక్తినిష్ఠయు - మీతపంబు
నెటులమఱచితిరయ్యా! యహా - హించినేను | చేయఁగావలసినను - జెప్పరాగ? 135

గీ. తరుణికిష్టంబులేకున్న - తగదుపొమ్మ | టనుచువచియింపఁగూడదె? యనఘశీల!
తెంపునకుఁజొచ్చి మిమ్ముఁదాఁ - జంపనేల? | తలఁపఁదనకేమిలాభంబు - గలిగెనిపుడు

శా. ఏలావచ్చితి మీపురంబునకు మీ - రీకాంతనిమ్మంచునేఁ
డేలావేఁడితిరయ్యా! మోహమునభూ - మీశున్ కటా! కెపటం
చాలోచింపక; హానివృద్ధులనుము - న్నాత్మన్ విచారింపరా
దే? లోకస్థితిమీరెఱుంగరె? మహా - ధీమంతులై యుండియున్. 137

క. మిమ్మెల్లననినయపుడే | పొమ్మనఁగా రాదెలేని - పోనికువాదం
బమ్మెయినొనర్పదగునో? | కొమ్మలతోమించిపలుకఁ - గూడునె? తండ్రీ! 138

మ. పరులందిట్టఁగలేదు లగ్గనిరొయిన - ద్రవ్యన్ లేదుదుపార్క్యమముల్
పరిహాసంబుగఁ బల్కలేదొరులదు - ర్వ్యానంబుతోఁబూనిరెు

ప్వరిసొమ్ముఁగ్ హరియింపలేదుగద; కో - పంబేల? చేకొన్న మీ
దరితింజెంతికురమ్మటన్న యదితి - ప్పయ్యోక్ వధించెక్ మిముక్. 139

క. మిమువిడిచియెచటికేగుదు? । బ్రమదంబున నిరుపురమును - వచ్చితిమిపుడే
నమరలియొకఁడం బోవుట । కుమనసురాదయ్యోమూని - కుంజర! లెండా ! 140

క. అనిపనవిపన వివనితం । గనిమసలెడి నూనెమీఁదఁ - గంకణములఁ జి
ల్కినభంగిన్నై యతఁడు తగ । దని యెంచక దూఱఁదొడఁగె - నతికోపమునన్. 141

గీ. అతనిదుఃఖంబుఁగని - విజయాశ్వనృపతి । జాలివడినిజపత్ని వైఁ - జాలఁగినిసి
పండ్లు గీటుచుఁ దారుణ - భాషణములఁ । దర్జనముఁజేసి యిట్లనుఁ - దలఁకుగదుర. 142

ఆ. ఓసి ! దుష్టురాల ! యీసంయమీశ్వరుం । డేమికీ డొనర్చె - నిపుడునీకు
పాపభీతిమాని - పావనమానసుఁ । గరుణలేకఁ జంపఁ - గానదేల ? 143

క. నాయాజ్ఞ మించి మెలఁగం । గా యోగ్యంబగునె ? యెంతఁ - గావించితివే
మాయలమారీ ! యెవ్విధిఁ । జేయాడెను ? నీకు మాని - శిరమును దునుముక్. 144

క. నినునితని కొసఁగుకాలం । బుననాయెడ వోలెభావ - మును దెలిసినయం
బున మెలఁగుచుండుమని చె । ప్పనె ? నామాటలను మఱవఁ-బాడియె ? నీకున్. 145

క. పతికపయశముంగూర్చెడి । సతియుండిన నేమిఫలము ? - సర్వవిధములన్
సతిగాదది శత్రువుబో । పతికిందగదట్టిదాని - పైఁబ్రియమిడఁగన్. 146

క. అనిగద్దించి విభుండడి । గినభయమునఁ జేతివాలుఁ - గ్రిందవయిచియా
వనితామణి యపుడెంతయు । వినయంబున నిట్టులనియె - వివరముగాఁగన్. 147

ఉ. నేనుమునిన్ వధించినది - నిక్కముపల్లభ ! యైన యొక్కసుం
తేనియులేదు నాయెడల - నిందునఁ నేరము; యావనాకృతిన్
బూనుదుఁజంపుమంచునను - బూన్చెమునీంద్రుఁడి దేటిమాటయి
ట్లేనొనరింపలేనవిన - యేలభయంబు వధింపుమీననుక్. 148

గీ. నేపునర్జి వినగుదును - నిశ్చయంబు । ముదిమితోలఁగును పిమ్మట - ముదముమీఱ
ననయమును నిన్నుఁగూడి పెం- పొనఁగనుభ । వింతుసౌఖ్యంబునవియెనే-వినకయున్న.

గీ. ఎంత సెప్పిన వినక యి-ట్లిపుడునీవు । సలుపకుండిన శపియింతుఁ - జత్తుఁబిదప
ననిశపింపక ఖండించు-కొనఁగఁబూనెఁ । దనకుఁదానగిగనిదిగు - గ్లానిమనమున. 150

క. ఈమునియాజ్ఞను మీఱిన । నేమగునో సేయుటొప్పు - నెదియైననగున్
భూమీశుడితని మాటల । కేమాత్రమునడ్డువలుక - కిపుడునుననియెన్. 151

వ. ఎట్లునునితఁడుఖండించుకొనుటకు సిద్ధపడియున్నవాఁడు చెప్పినభంగిఁ బ్రవర్తింపని నేరంబుఁ బైఁదెచ్చుకొననేల ? యనిచింతించి పరమేశ్వరునిమనంబునధ్యానించియిట్టికేలకుధైర్యంబునవలంబించి ఖండించితి. 152

క. ఘాతుకురాలనటంచు౯ । బాతకురాలననుచు మది - భావించిమనః
ప్రీతిగనికపైమీరే । రీతినొనర్చినను సంహ - రించినపగవ౯. 153

క. ఇదిసత్యమనిన యుగ్రుం । డదివిని యదలించి, కల్ల - లాడకుమిదిన
మ్మురురా? లోకులు తనకు౯ । మదిమితోలఁగుఁ జావుమనెడి - మూర్ఖుండున్నె? 154

ఉ. నెప్పరివాదువార! యిది - నిక్కమె? తన్నువధింపు మంచుఁదాఁ
జెప్పెనె? బాసచేయుము? కు - శీల! మముంగికురింపఁబూనినీ
విప్పటికిప్విధిం బలుక - నిచ్చదలంచితివొక్కొ? నీవు నీ
తప్పునదేలఁదెల్పెదవు? - దైవమెఱుంగు నిజంబుఁగల్లయు౯. 155

క. ఇతఁడు నినువేఁడుటయునీ । వితనినినిరసించితెగడి - యెట్లాడినయు
ద్ధృతి యుతుఁ బిమ్మటనడిచిర! గతియును నాకెఱుక లేదె? - గట్టిగఁజెపుమా! 156

గీ. ఎంతవేఁడిననీవిచ్చ - యింపకున్న । మునినయుంజేరి మొఱఁబెట్టు - కొనఁగలేదె?
యబ్బయుండంగతిఘిఁబెట్టె - నతనికనిన । భంగిఁబలికెద వెతిఁగిన - వానియెదుట. 157

క. నీవిభునకిపుడునమ్మికఁ । గావింపఁగఁ దలఁచిపలుకఁ - గానెంచిననీ
వేవిధమునననినునను । మీవిపరీతంపుమాట - లేవిననొల్ల౯. 158

గీ. ఆవులించినయంతనె - ప్రేవులెంచు । వాఁడుభూపతియెఱుఁగని - వాఁడుగాఁడు
నీవువేయుచిరచించిన - నిజముకల్లఁ । దెలిసికొననేర్చుఁ జెప్పుము - నలసినట్లు. 159

ఆ. కడఁగియింతనేర్పుగా బొంకలేనివా । రెటులసాహసింతు - రింతపనికి
ధూర్తవీవునిన్నుఁ - దొడరిమాటాడరా । దనిరెు నతనిపలుకు - లాలకించి. 160

మ. జగతీనాథుఁడు వారిభాషణముల౯ - సందర్భముం దామదిం
దగయోజించి, కుశీలగాదలినదే - తత్పూర్వమీబ్రహ్మచా
రిగురుం దేరకఁ దూఱినాఁడననిదు - ర్వృత్తాంతముం జెప్పెఁద
ప్పుగుమాటల్వచియించు నీతఁడెపుడు౯ - వ్యాక్యంబుఁబుట్టించెడి౯. 161

చ. అపుడటువల్కనాటయిపు - డవ్విధిసేవచియించునంటకుం
దపసివధింపఁగాఁబడియెఁ - దానువధించితినం చుఁజెప్పెని
క్కపు తెఱఁగీపెగాననిది - కల్లయనంజనదౌర! కాంతతాఁ
గృపవిడిచంపుమంచుముని - గేలికిఁజెప్పినఁజంపఁబాడియే. 162

క. మునియాజ్ఞనుమీఱఁగరా । దనిచెప్పిన, యంతెచాలు - ననిమానింజం
పెనుయోగ్యాయోగ్యక్రియ । లనుఁదెలిసియొనర్పఁగావ - లయుననకధృతి౯. 163

క. శాపునపావనుఁడగుభూ । దేవునిసాహసముతో వ - ధించిననేగం
బీవెలఁదియెడలఁగలదిఁక । నేవిధిజంపినసుపాప - మేగద; తలఁచు౯. 164

వ. అనితలంచి యాచంచలాక్షి యొనరించిన దుష్కృత్యంబునకాగ్రహంబు వహించి యాతండు.

మ. కుటిలభ్రూకుటిదుర్నిరీక్షణమహా - క్రూరాననాస్యుండును
త్కటకోపజ్వలనస్ఫులింగజనితో - ద్యద్భీకరాక్షుండునై
చటులానేకపతుండసన్నిభకర - స్ఫద్వచ్ఛశాతాసివి
స్ఫుటరోచుల్ మిఱుమిట్లు గొల్పనపుడ - స్తోకప్రతాపంబునన్. 166

ఆ. నీతిలేనిదాన! - నిర్భాగ్యురాల! హా! | స్వామునకితఁడుజంపు - మలినఁబోదరి
చంపఁజను నె? నిన్నుఁ - జంపినఁగాని యీ | దోషమెందుఁబగిదిఁ-దొలఁగదిపుడు. 167

క. పెదవులఁదడిపెదవేలా? | బెదరునఁబరువిడిన నెంత - వేఁడినవిడఁజం
పుదునను టయునుగ్రుండా | మదవతిపైనలుకమించి - మహీపతిఁగనితాన్. 168

చ. విడువకుమయ్య! దీనిఁబల - వించిన వేఁడిన శంకమానిచ
క్కడఁపుములోకమందుభవ - దన్వయమెంతయునిర్మలంబగున్
గడునిదిమాయలాఁడిదయ - గల్గువిధిన్ నటియించుచీనమై
యొడికమెఱింగివల్కెనన్న - తోదరినామముదీనికిందగున్. 169

ఆ. నిరపరాధియౌము - నిన్ వధించినయట్టి | దోసకారివిడిచి - దూఱుఁ జెందఁ
జనదుచనదునీకు - చంపి పతిక్కీర్తినిఁ | గాచికొనుముభూప! - కరుణవలదు. 170

క. ఫణినడఁచియనర్ఘంబగు | మణిఁగైకొనుభంగిఁగపట - మానసయును దు
ర్గుణకలితయునగుదీనిం | దృణముంబలెనెంచితునిమి - తృప్తింగొనుమా. 171

క. అనిబోధించిననానని | మనుజేశుఁడుపత్నిమీఁది - మమతనువిడిచ
య్యానచంద్రహాసమనియెడు | తనకైదువునెత్తివ్రేయఁ - దమకించుటయున్. 172

క. వ్రేయుమువ్రేయుముభూవర! పోయెంబోయెంబొలంగి - పోయెంబోయెన్
జాయయనితలఁపకుమునీ | శ్రేయంబుంగోరియిటులఁ - జెప్పెదఁజుమ్మీ! 173

చ. తటుకుననెందునేనిఁజని - దాఁగినయీనిసివేళనిట్టిచీఁ
కటితటిదీనిఁగన్గొనుట - కష్టముకార్యముఁదప్పిపోవునం
తటనెటుసేయునోమిగుల - దండనకర్త్రియ, నేనువోయివా
కిటఁజననీకనిల్చియిరు - గేళ్లనునడ్డిదసీవుద్రుంపుమా! 174

క. అనిపలికియుగ్రుఁడొయ్యనఁ | గనుమొఱఁగెన్ మానితనుపుఁ - గరవాలంబున్
గనిపింపదయ్యెవిడువకు | వనితనువధియింపుమనుచు - వచువినఁబడియెన్. 175

ఆ. అటులమాయమైన - యాచిత్రమెఱుఁగక | ధర్మచరితుఁడైన - ధరణివిభుఁడు
వింతనొందియట్టి - కొంతసేపరసితా | నింతిఁదునుముమరల - నెత్తెవాలు. 176

క. ఎత్తియుపుడించుకేనియుఁ । జిత్తంబునసంశయంబుఁ - జెందకధర్మా
యత్తమతినైనధించెద । నిత్తఱిసీనటించుచుఁబూనె - నేయుటకంతన్. 177

క. వలదువలదుడుగుముడుగుము । కలికియెడన్ లేదుతప్పు - ఖండింపంగాఁ
దలఁపకుముమానవేశ్వర! । చలమునజాయన్ వధింపఁ - జనునే? నీకున్. 178

క. అనియెత్తిననిజకరమున్ । ఘనబలుఁడొక్కండుగట్టి-గాఁబట్టినఁగా
గునఁదోఁచిననివ్వెఱపడి । జననాధుఁడునిలిచి నలుదె - శలఁగనుచుండన్. 179

క. దిగ్గనకొక్కమహాప్రభ । దృగ్గోచరమయ్యెనాస - తీపతులకుఁదా
నిగ్గులుగలిగెననివా । రగ్గలముగసంభ్రమించి - రాసమయమునన్. 180

సీ. ఇంద్రనీలంబుల - కెనయైననెమ్మేని - కాంతులుమించిన - ల్గడలఁబర్వ
సుందరవదనార - విందంబుమందహా - సస్ఫూర్తినెంతయు - జానుమీఱ
జలదంబునందలి - చంచలాలతవోలె - దంబైసరుక్మచే - లంబుమెఱయ
సదమలమణిగణ - స్థగితవిభూషణ - స్తోమంబుమిక్కిలి - శోభిలంగ

గీ. శంకచక్రద్వయంబు హ - స్తములవెలయ । నమరఖగవాహనారూఢుఁ - డైరమాస
హితముగావారిరక్షింప - నెంచియపుడు । కంజనాభుండునెరిసా-క్షాత్కరించె. 181

క. శారదనీరదరాజ్జ । క్షీరమరాళోగ్రితుల్యా - సితదేహాంశా
నారదుఁడునుఁబొడసూపెన్ । శ్రీరమణున్ దనమదిన్ స్మ - రింపుచునచటన్. 182

వ. అటులజగదీశ్వరుండైన రమానాథుండుప్రత్యక్షుంబగుటయు,నఖండమార్తాండకోటిప్రభా మండితతనుండును, పుండరీకదళలోచనుండును, సుందరతరేందుగరళతానందపురం దరాదిబృందారకబృందవందిత పాదారవిందయుగళుండును,దుష్టజననిగళుండును,నకలంక నిరుపమమణిగణనికరసంఘటితానర్ఘవిభూషణభూషితాంగుఁడును, సజ్జనసంగుండును, భాసురమందహాసకలితవిలాసపరిపూర్ణకోమలవదనుండును,సద్గుణసదనుండును, సకలభువన సంరక్షణదీక్షాసత్సంకల్ప ప్రమోదనిరంతరహృదయుండును, నిత్యోదయుండును, భక్త పోషుండును,ముక్తదోషుండును,దీనపాలుండును,గానలోలుండును, పరమశాంతుండును, విరహితాంతుండును,నగునప్పరమేశ్వరు, వేదవేద్యు, నిందిరేశు,భుజంగతల్పు,నాదిమధ్యాం తరహితుఁ, జిదానందస్వరూపుం, గాంచితదీయశుభలక్షణంబులవలన వైకుంఠుండని యెఱింగి,పులకితగాత్రుండైవిజయాశ్వనరేశ్వరుండు భార్యాసహితుండై సాష్టాంగదండ ప్రణామంబులాచరించి భయభక్తివినయంబులు ముప్పిరిఁగొన, కరంబులుముకుళించి యిట్లనిస్తుతించె. 183

దండకము.

శ్రీమత్పయఃకంధిజాహృత్సరోజాతసంచారమత్తద్విరేఫం, లసత్సుస్వరూపం, సుగ జ్యేష్ఠముఖ్యామరశ్రేష్ఠసంస్తూయమానప్రసిద్ధప్రభావం,మహోనుస్వభావం,గిరిద్విట్ద్విషత్కుం

బోద్ఘాటనాటోపగంభీరపంచాస్యవర్యం,మహాశౌర్యధుర్యం,సర్వసర్వంసహాభారనిర్వా
గ సంకల్పసంసక్తచిత్తం, సుఖాధారవృత్తం, ముముక్షుప్రియస్వాంత సంయుక్త
ససందోహవాంఛాప్తిమూలం, నవస్వర్ణచేలం, విపన్నవ్రజక్లేశదూరీకృతాయోగ
విద్ధప్రమోదం-వినిర్మూలఖేదం-బలివ్యాసగాంగేయభీభత్సదాల్భ్యాదిసద్భక్తజాలా
దాబ్జద్వయం, భవ్యతేజోమయం, నిర్మలానర్ఘసద్రత్నసంకల్పితానూనశోభాభిరా
ంఠహారం, సుధీహృద్విహారం,జగత్సృష్టిసంరక్షణధ్వంసకార్యత్రయాత్తీణ పూర్ణ
ధికారం, యశోదాకుమారం,గదాశార్ఙ్గనిస్త్రింశచక్రాబ్జముఖ్యాయుధోపేతరక్తార
హనప్రభానవ్యహస్తం,త్రిలోకప్రశస్తం,దయాసంయుతాపాంగసద్వీక్షణాసాదనా
తూహలాయత్తసాధుప్రితానం,పవిత్రాభిధానం, మునిస్తోమపోషం, సమస్తంసు
దానందతత్త్వం, విదీర్ణారిసత్త్వం, శుభాధారవక్షం,విభుం దైత్యశిక్షం,గతాఖిలతాపం
ప్రతాపం,ప్రబుద్ధం ప్రసిద్ధం,నిరీహం, నిరంతం, ప్రశాంతం, మదీయేష్టసంధాయకం,
భావయామ్యచ్యుతంత్వంప్రభోపాహిమాంపాహిసర్వేశ్వరా నిర్వికారా నమస్తేస్తు
మః. 184

జయ నగధీర - సకలలోకాధార - పాకారనుతమిత్ర - పద్మనేత్ర
జయబుధపాల - శత్రుదానవకాల - సన్నుతదరహాస - సత్యవాస
జయనిర్మోహ - జలదసన్నిభదేహ - హర్యక్షగంభీర - హతవికార
జయశివబాణ - శరణాగతత్రాణ - రవికోటిభాసదు - ర్జననిరాస

జయహరీసదానంద - జయముకుంద । జయజయ రమామనఃకాంత - జయయనంత
జయపరేశయక్షర - జయసుచరిత । జయజయ జనార్దనామూరి - జనకధీర. 185

నభక్తపోషమధు - భంజనపాపహరా నమోస్తుతే
భవారిమిత్రభవ - బంధవిదారసదానమోస్తుతే
మూహసేవ్యవను - దేవకుమారసుఖీనమోస్తుతే
రజంగమాదిసము - దాయభరానదానమోస్తుతే. 186

ముచుకుందావన । మందరధరసుందరాంగ - మంజులభాషా
దారకసందోహ । నందప్రదరహితకోప - నయగుణరూపా. 187

మణీయధామతుల - నీడశహారియుకేంద్రగోపికా
మురాదిదైత్యహర - సత్త్వరజస్తమరూపఘోరసం
మహార్ణవోత్తరణ - సర్వసమానశుభప్రదానమ
రమునీకునిందిరకు - గామితదాయక లోకనాయకా. 188

రగడ.

వందనమురారీ - వరదముకుందా । సుందరవేషా - సుజనానందా
దామోదరగుణ - ధామసుశీలా । క్షేమంకరల - త్కృపాల్లోలా
లోకేశార్చిత - లోకాతీతా । వైకుంఠాధిప - వైరివిజేతా
నీరజనాభమ - నిస్తుతపాదా । కౌరవకులహర - కంసచ్ఛేదా
సింధుగభీరవి - జితషడ్వర్గా । సింధురపోషా - శ్రితసంసర్గా
మణిమకుటాస - న్మానితకుబ్జా । ఫణితల్పశుభ - ప్రదహస్తాబ్జా
మధురాపురచర - మారాకారా । విధుహరిలోచన - విశ్వాధారా
నిత్యధరాధర - నీళాకాంతా । సత్యాప్రియని - ష్కామప్రశాంతా
పురుషోత్తమనర - పోషపవిత్రా । స్థిరవైభవవం - దితసుచరిత్రా
బలివిధ్వంసక - భాస్కరతేజా । బలభద్రానుజ భక్తసమాజా
ధర్మవివర్ధన - తత్వాధారా । నిర్మలకరుణా - న్వితసుకుమారా
గరుడధ్వజసం - కటహరశౌరీ । పురుషోత్తయజ - భూధరధారీ
అక్రూరాశ్రయ - యజ్ఞోద్ధారా । నక్రవిఖండన - నందకుమారా
మంజులదేహా - మాయాతత్వా । కుంజరభంజన - గురుతరసత్వా
సృష్టిస్థితిలయ - చిత్రోద్యోగా । దుష్టభయంకర - దుఃఖత్యాగా
నిను నెరనమ్మితి నిగమవిహారా - ననుఁగృపఁగనుమా - నందవిచారా
మొక్కెదనీపద - ములకసమానా । దిక్కని నేవిను - తింతుననూనా
జయజయజయజయ - జయసద్భావా । జయజయజయజయ - జయజయ దేవా. 189

ఉ. క్షీరసముద్రవాసబుధ - జీవనజీవనజారిహస్తదే
వారికుమారపాల పర - మాత్మచరాచరవర్గరక్షకా
భూరివివేకధామసుర - భూసురపూజితపాదయోగిమం
దారయుదారభావసుకృ - తప్రదకావుమునన్ను మాధవా ! 190

ఉ. దీనుఁడమూఢుఁడన్ ఖలుఁడ - దేవగణాశ్రియయోగ్యమైసదా
మానులుఁ భక్తిమైనిగమ - మంత్రములందగఁబూజసేయు నీ
జ్ఞానదభవ్యరూపమునుఁ - గాంచికృతార్థుఁడనైతిసత్కృపన్
బూనిసముద్ధరింపుమహి - భుగ్వరవాహసలోకమోహనా ! 191

చ. సనకసనందనప్రముఖ - సంయములైననునాత్మయోగసా
ధనములఁబూనినిత్యమును - తత్వవివేచనఁజేసికానఁ జా
లనిభవదంఘ్రిలక్ష గను ఫ - లంబుఘటిల్లెనునన్నువంటి య
ల్పునకిదిపూర్వజన్మకృత - పుణ్యమటంచుఁదలంతునచ్యుతా ! 192

మ. తొలఁగెన్ దోషము లెల్ల నేఁడు కడుసం - తోషంబు వాటిల్లె సా
కులముల్ బావనమయ్యెఁ జింతలడఁగెం - గోర్కుల్ఫలించెన్ శుభం
బులు చేకూఱెఁ గొఱంత లేదిఁక భవ - త్పుణ్యస్వరూపంబుఁ గ
న్నులఁ జూడంగ నెసర్వముం బొసఁగె ధ - న్యుండన్ గడున్ నేనిలన్. 193

క. శరణాగతావనా నిను । శరణంటింగావుమంటి - సమయంబంటిన్
కరుణాకర భవసాగర । తరణా నుజనార్తిహరణ - ధర్మాచరణా. 194

నిరోష్ఠ్యకందము.

క. సురరాజరక్షకాసా । గరతనయాహృదయకలజ - కంజహితాకం
ధరనీలదేహ కరుణా । కరనారాయణ యనంత - ఖలహాగణహారీ ! 195

చతుర్విధకందము.

క. చింతావిదూరభవ్య । స్వాంతావరచేలదురిత - సాగరతరణా !
కాంతేయసౌఖ్యదాయక । శాంతాకరిపాలయోగి - సన్నుతచరణా ! 196

గోమూత్రికాబంధము.

క. భూనుతహారసఖయనిభా । జ్ఞానదధర్మజవిజయవ - శంవదకృష్ణా !
ధీనుకహాగసదయశుభా । ధ్యానగధరజయజయావ - హావరకృత్యా ! 197

నాగబంధము.

చ. రవిసమతేజపావనధ - రాధరనిస్తులకుంతవాహమా
నవసురజాలసేవితసు - నాథనవర్ణజయాంకమానివై
భవనుతకాశలావనజ - భంజన నిర్మలనామదేవకీ
భవసకలేశదేవకుల - పాలమహాత్మ ఎశవీరధనిధీ ! 198

ద్వ్యక్షరకందము.

క. నిను నెమ్మనమున నమ్మిన । ననునోమము నెమ్మినీమ - ననమును నేమా
ననుమా ననమా మిమనో । నమ్మనమన్న ననిమ్ము నిమ్ము - నానానామా ! 199

మ. భవదీయప్రకట ప్రభావనుగుణ - ప్రజ్ఞావిశేషంబు లా
దివిజశ్రేష్ఠునకైనియుం దెలియఁగాఁ - దెల్పంగరాదండ్రు మా
నవమాత్రుండ నెఱుంగనా కుదరమే ? - నాళీకపత్రాక్ష ! నే
నవివేకింగడుఁదోఁచినట్లిపుడు ని - న్నాసక్తి వర్ణించితిన్. 200

ఉ. ధారుణి నెండ వేఁడిమికిఁ - దాసయిరించి మహీరుహంబు వి
స్ఫారము దానహంబయిన - ఛాయను మర్త్యుల కిచ్చునట్లు నీ

వారలు నొందుకష్టములు - వావిరి నీవవహించి వారి నొ
ప్పారఁగఁబ్రోతు వెల్లపుడుఁ - నాదట సౌఖ్యములిచ్చిభూధరా ! 201

చ. అని విజయాశ్వభూపతి ర - థాంగధరుఁ భయభక్తులేగ్వడఁ
వినుతిరొనర్చుచున్నఁగని - విశ్వమయుండు ముదంబుఁజెంది యి
ట్లనిరొగభీరభాషల; జ - నాధిపనీవసమాన ధర్మవ
ర్తనుఁడవు జాలమెచ్చితి ధ - రఁ మఱిలేరు నృపుల్భవాదృశుల్. 202

క. ఘనుఁడవు నీవివ్విధిఁ బ । త్నినిజంపఁగఁ బూనఁజనునె ? - తెలుపుము ? మదియో
జనఁజేయకట్టికార్యం । బు నొనర్పగరాదటంచు - బుధులనవినవే ? 203

గీ. అనుచు పల్కనిరుత్తరం - బైయతండు । విన్నవై నిల్చి భక్తిమైఁ - దన్నుఁజూచు
చున్నఁగనినవ్వి, వెఱచకు - మోనృపాల । లేదు నీదోషమింతొక - లేశమేని. 204

ఉ. పూర్వభవంబునఁ వినుము - పుణ్యాజనేశ్వరుపట్టి వీవుయీ
పర్వసుధాకరాస్యనిను - బాయఁగఁ జాలనిరంభనుమ్మ ! మీ
రిర్వరు మా [illegible] శాపమున - నివ్విధి బుట్టితి రయ్యజంబుమి
మ్మర్వినిఁగూర్చెఁ జాలఁబియ - మొప్పసతీపతులై మెలంగఁగఁ. 205

వ. మున్ను మునీంద్రుండు మిమ్ముశపించుకాలంబునఁ ద్రిమూర్తులకుఁదక్కఁదక్కఁ సవారికి మీచరిత్రంబొకింతయుం దెలియకుండఁగలదనియు, మీకుమదీయదర్శనంబు సంప్రాప్తించుననియుం జెప్పియున్నకతంబునఁ బ్రత్యక్షంబయితి మీవృత్తాంతం బెఱుంగఁజాలమిచే నారదుండుసామాన్యమానవులనుగాఁదలంచి నాతోడ మిమ్ముపర్కించియుగ్గడించె, నది నేనెఱింగియుండియుఁ దెలియనివానివలెయాకర్ణించి, యొకవినోదనాటకముంగల్పించి మీసత్యశీలంబులు లోకంబున సుస్థిరమైనిలుచునట్లు సేయనెంచి యిన్ని విచిత్రకార్యంబు లొనరించితి. ఇంకమీకెట్టియాపదలును బొసంగనేరవు. అని పూర్వజన్మవృత్తాంతం బాదిగా సర్వవిషయములుం జెప్పిన వినియాశ్చర్యంబుఁ జెందుచున్న విజయాశ్వునకును, నారదునకునుఁ దక్కనవారికిని ముకుందుఁడు స్వకీయ మాయంగవియించిన దత్క్షణంబునవారలు పామరత్వంబువహించిరంత సర్వజ్ఞుండైన జనార్దనుండు విజయాశ్వునిం జూచి మరల నిట్లనియె. 206

శా. నీసత్యంబును ధర్మబుద్ధిగుణముల్ - నీయీవినీస్థైర్యము
ల్లాసంబొప్పఁగఁగాంచి మేలొసఁగవా - లాయంబుభావించినే
నాసక్తిఁ భవదంగనఁ సిరులమా - యాపన్నినైవేఁడినీ
చేసర్వంబునుఁ గొంటినారదుఁడునా - శిష్యుండుగానుండెతాఁ. 207

క. ధనదారాగేహాదులఁ । గనికరమును మానియడిగి - కైకొన్నమహా
మునివరుఁడనేనయుగ్రుం । డనునతఁడీనారదుఁడన - రాధిపవింటే! 208

శా. ఆరీతిన్ సకలంబునీవలననే - నర్థించియార్జించియీ
సారంగాక్షినలంచి తద్గుణములన్ - శాంతంబుసంకల్పమున్
తీరన్నీతియు సత్ప్రవర్తనముఁబా - తివ్రత్యముంగాంచఁగా
నారూఢిందలపోసి పోయినృపుప - ర్యంకంబుపైఁజేరితిన్. 209

ఉ. మానినిభక్తిమీఱనను - మాన మొకించుకయైనలేకస
మ్మానమెలర్పఁగాశయన - మందిగమున్ వడిజేరిశయ్యపై
దానుపవిష్టయైమదన - తంత్రములం బొనరింపనెంచెనే
నానియమంబెఱింగినను - నంటకుమీ! యనియానఁబెట్టితిన్. 210

గీ. అపుడు నాయానకీగజ - యానవెఱచి। యట్టెనిలిచినమాయాసి - నతిపకొసఁగి
చంపుమీనన్నుదీనితో - జగతొలంగు। యౌవనమునొందిజీవింతు - నంచనంటి. 211

ఉ. కోమలియాదురుక్తివిని - కొంకునఁద త్తఱ పాటుమీఱఁగా
పేరనుఁదలంకిదుఃఖమునఁ - బెక్కువిధంబుల 'దుష్కృతంబువే
నేమనిసేతు? మీయెడల - నెంతయుఁగూర్మి మెలంగెదన్ మహా
త్మా! మదిలోనమీముదిమి - మాటఁదలంపను సర్వమింతయున్. 212

క. ముదిసినవారైనను నే। యదివదయును లేదునేబి - యంబొందితియీ
కొదుకేల? మానుఁ, డనియెన్। బెదరించితపింతునంటేఁ - బిమ్మటనతివన్. 213

గీ. ఎంతబెదరించిననుఁజంప - నిచ్చలేక। యున్నఁగనినేను సౌఖ్యంబు - నొందుటరయఁ
జాలనైతివినను నేన - చంపుకొనెదఁ। గలుగునీకీడునీకని - ఖడ్గమొడిసి. 214

క. కొనిగొంతుకనేనేది। గ్గనసంగనసూచుచుండఁ - గోసికొనంబూ
నినభీతిలిమాన్చినా। యనుమతిఁదామీఱలేక - యడలుచుఁదునిమెన్. 215

వ. పిమ్మట యుగ్రిండువాపొవుటయు, నార్తధ్వనివిని నీవు సనుదెంచి విచారించుటయు, సతఁడీరమణీమణిమునీంద్రునింజంపెనని యసత్యంబైననేరంబుంబూన్చినీతోఁడఁ జెప్పుటయు, నతనివాక్యంబులు సత్యంబులనిభావించియుధర్మపవర్తనంబునకువెఱచినిర్దోషియైనయీసాధ్వీరత్నమును దోషింగానెంచినీవుసంహరింపఁబూనుటయు, నిత్యాదివిషయములునీవెఱింగినవియ, మీయిరువురిచిత్తశుద్ధియుంబరిశీలింపఁదలంచినేనిట్టికపటనాటకంబుఁబ్రదర్శింపందలంచి సాంతంబుగానిర్వహించితి. విజయాశ్వనృపాలా! నీవుధర్మస్వరూపుఁడవు సత్యసంధుండవు దయాశాలివి శాంతచిత్తుండవు నిన్నుసామాన్యునింగాఁదలంపరాదు. ఈవనితామణికిసమానమైన సాధ్వీమణుల్లోకములయందునుఁగలుగదు. సద్గుణగణమతల్లియు, జగద్వందితపరిశుద్ధచరిత్రయునైనయీమెయందెపుడును నెట్టికళంకంబును గలుగనేరదు, మిమ్ము మెచ్చిసర్వవిధంబులను శుభంబులొందింపనెంచితిఁగావున, 216

క. నరవరమీకున్వలసిన । వరములొసంగెదనుశంక - వలదనుచు ముని
త్వరముగనుడుటయుమునితోఁ । బరమానందంబునొందె - భక్తివరిష్ఠున్. 217

ఉ. పాణియుగంబుమోడ్చినిజ - ఫాలతలంబునఁజేర్చిదీనసం
త్రాణనమోన్నమోసకల - తాపవిదారణమోన్నమోజగ
త్త్రాణనమోన్నమోపరమ - పావనరూపనమోన్నమోఖల
క్షీణనమోస్తువంచునుతిఁ - జేసినమస్కృతిసల్పిరాజుతాన్. 218

ఉ. ఓగజరక్షకా! పరమ - యోగులకైననుఁదోఁచనట్టినీ
యాగమవేద్యమూర్తిఁగను - నంతటిభాగ్యము గల్గినంత నా
లోఁగుది కొన్నకోరికలు - లోపములేక ఫలించెసద్గతిన్
వేగనొసంగవేవరద - వేఁడితినన్యమునొల్లనెద్దియున్. 219

క. ఈవరము దక్కవలఁదిఁక । యేవరమునటంచు మాన - వేంద్రుఁడడిగినన్
దావినివారియిట్లనియెద । యావిలసితమతినిమంద - హాసముసనరన్. 220

క. సంతోషించితినవనీ । కాంత ! భవద్వాంఛయిపుడు - గలుగదు నుమి ! ని
శ్చింతనిఁకఁ గొన్నినాళులు । కాంతిగరాజ్యంబునేలఁ - గావలయుభువిన్. 221

క. అటుపిమ్మటపద్ధతిఁజెం । దుటకర్హుఁడవగుదువింత - తొందరపడ నే
మిటికదిమీఁదటఁగలుగును । దిటవుగనీకీర్తిమించు - దిగ్దేశములన్. 222

క. ఇంకనువలసినవరముల । శంకింపక వేఁడుమనిన - సంభ్రమమునయా
పంకజదళలోచనుఁడగు । శంకరనుతుకరుణకలరి - జనపతిమగలన్. 223

మ. అమితస్వాంతుననంతునింబొగడిసా - ష్టాంగంబుగాఁదాఁబ్రణా
మముఁగావించిపరేశ ! యట్లయిన స - న్మార్గంబునన్బుద్ధిని
త్యమువర్తిల్లననుగ్రహించియొక పు - ణ్యాపస్తుఁడౌపుత్రువం
శమువర్ధిల్లనొసంగవేయనుచు వాం - ఛం జెందిప్రార్థించినన్. 224

చ. అతనిమురాసురారిసద - యామృతదృష్టులఁగాంచిపల్కెనో
క్షితవర ! నీకుపుత్త్రులనుఁ - జెందెడియోగములేదునమ్ముగా
శతధృతినిర్ణయంబిది వి - చారముఁజెందకుమింకసద్గుణ
ప్రతతినిమించియొప్పుసుత - భవ్యచరిత్రనుకూతునిచ్చితిన్. 225

ఉ. అంకిలిలేకసత్యపథ - మాత్మఁదొలంగక ధర్మమొప్పఁగా
నింకనుఁగొన్నినాళ్లవని - నేలిజనంబులుమెచ్చసత్క్రియల్
గొంకకొనర్చిసాధుబుధ - కోటులరక్షణఁజేసియంతపైఁ
జొంక మెలర్పుమోక్షమునుఁ - బొందెదవీవుసతీయుతంబుగన్. 226

ఆ. పరమసాధ్వియైన - భవదీయపత్నినిఁ । గడుఁబవిత్రచరితఁ - గాఁదలంచి
మున్నువోలెఁ దెప్పు - డెన్నకచేపట్టి । రాజ్యమేలుమయ్య - రాజచంద్ర ! 227

వ. మఱియొక్కవిశేషంబుఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుము. 228

గ. ముదమొదవంగ నీచరిత - మున్ బ్రియమొప్పఁగ నెవ్వరుర్విలోఁ
జదివినవిన్న నాయువును - శాశ్వతకీర్తియు పుత్రపౌత్రసం
పదయును భోగభాగ్యములుఁ - బన్నుగఁబొంది సుఖించియంత మ
త్పదనముఁ జేరనేర్తురిది - సత్యముసత్యము మానవేశ్వరా ! 229

క. అనుచు రమాగమణీపతి । జనపతికాసతి యొసంగెఁ - జల్లనవర్షిం
చెను పుష్పవర్షమంబర । మునమండి సుపర్వసమితి - ముదమొందెఁగడున్. 230

ఉ. చల్లఁగవీచె మారుతము - శాంతివహించిరి సజ్జనుల్ లస
త్పల్లవితంబులుంగుసుమి - తంబులునయ్యెను భూజముల్ విరా
జిల్లెను దిక్కులన్నియును - సింధువులెంతయుఁ బొంగె జీవకో
ట్లెల్ల ముదంబుఁ జెందెనుతి - యించిరి సిద్ధులుపారికాంక్షులున్. 231

ఆ. ఆడిరప్సరసలు - పాడిరిగంధర్వు । లమరకోటిజయ జ - యధ్వనులు సె
లంగె నారదుండు - పొంగిగంతులువైచెఁ । బొగడెఁజాలహరిని - భూవిభుండు. 232

క. తనరయశోవతిభక్తిం । దనశక్తికొలందిఁబొగడెఁ - దామరసాక్షున్
వినుతమహాశుభవక్షున్ । కనకాంబరుసుజనపక్షు - గజసంరక్షున్. 233

వ. తత్సమయంబునఁ గ్రొక్కారుమెఱుంగునుంబోలె దిగ్గున నొకయద్భుతకాంతి తోఁచె నంతట.

సీ. దిశలెల్ల వెలిఁగించు - దివ్యతేజముతోడ - రమణీయభర్మాంబ - రంబుతోడ
శంఖచక్రగదాది - సాధనంబులతోడ - దంబైనమణికిరీ-టంబుతోడ
వాహనంబైనట్టి - వైనతేయునితోడ - రాజిల్లుభార్గవీ - రమణితోడ
చెంగటఁగల సుర - జ్యేష్ఠాత్మజునితోడ - పరివారపరిగ్రహ - ప్రతతితోడ

గీ. యచ్చటివిజయాశ్వ నృపతియు-సతనిసతియు । వింతపడిచూచుచుండఁ బృ-థ్వీధరుండు
వేదవేద్యుండు వైకుంఠ-విభుఁడజుండు । దిచ్చుమొగమయ్యె మోదంబు-దీటుకొనఁగ. 235

క. కలహాసుఁదురమేశుని । విలసితకరుణా సమృద్ధి - వీక్షించిమదిన్
దలఁచినుతియించి భక్తిన్ । వెలయఁగసేవించిచాల - వేసకమిాఁజన్. 236

వ. అనుజ్ఞఁగొని నిజేచ్ఛంజనుచుండి యాత్మగతంబున. 237

చ. తొడరి సురాసురాంతకుని - తో విజయాశ్వనరేంద్రు సుస్థఘన్
నుడివితినాలకించెను వి - నోదముగానతఁడంతె కాదుతాఁ

జడిముడి పెట్టి భూవిభుని - శీలమెఱుంగఁ దలంచి యప్పుడే
వెడలెను మాయవేషమున - వెంట నెవోయితి నేను నుంగనన్. 238

ఆ. తలఁచుకొనననగవు - దట్టైడునటుపోయి | చేయనలసినంతఁ - జేసినాఁడ
మిరువురమునుతుదను - నరపతిగుణములు | మెచ్చివరమునిచ్చె - లచ్చిమగఁడు. 239

క. ఇది నా నేరుపు కాదా? | పదిలంబుగ నెప్పుడునిట్టి - పనులకు నెపముల్
వెదకుచు నావ్రతమిట్టిద | కద, కడఁకఁ ఫలించెఁ దృప్తి - గలిగెన్ మనకిన్. 240

ఉ. మూఁడు జగంబులందును - మున్ను వినంబడనట్టిదై నయీ
వేడుకమించు సత్కథను - విన్న జనుల్ తను మెచ్చి చాలఁగాఁ
బ్రోడలు నారదుండనరె? - భోగిశయాను నుతింపకుందురే?
యాడినఁ దప్పనట్టివిమ - లాత్ముఁడు గాంచు సమస్తసౌఖ్యముల్ 241

క. అనితలపోయుచు గానం | బునుఁ జేయు మహారి నిమదినిఁ - బొగడు మస్తకస్థం
బొనరించుచు మీఁదటియో | జనఁ గావింపుచు సతండు - సనియెను నిజేచ్ఛన్. 242

క. అంతట ధాత్రీపతి నిజ | కాంతాయుతుఁడై గమేశుఁ - గరుణాకరు స
ర్వాంతర్యామినిఁ బొగడుచు | చింతలు మది విడిచి తుష్టిఁ - జెందె వెలయఁగన్. 243

క. హరియానతి లాగునఁ దాఁ | బరమానందమున రాజ్య - భారము నూనెన్
సరపతులు పొగడఁ దొల్లిటి | కరణిన్ భోగంబులెల్లఁ - గనెలునొసంగన్. 244

క. జనులకు మిక్కిలి సుఖమగు | వినుతక్రమవిధులు దెలిసి - విజయాశ్వుఁడు రా
మునివలె ధర్మంబుగ మిం | చిన కడిమిని రాజ్యమేలెఁ - జిరవత్సరముల్. 245

క. గురుదేవతాధరిత్రీ | సురులం దాభక్తిఁ గొలుచు - చుండె హరిమహో
త్సవములు పెక్కులొనర్చెన్ | స్థిరముగ నిజకీర్తి సకల - దిక్కుల నెగయన్. 246

క. అనుపమమగు నీసత్కథ | వినినఁ జదివినను నిత్య - విభవము లొదవున్
దనరినకష్టములడఁగుం | గనకాంబరుఁడిచ్చునెల్ల - కామ్యార్థంబుల్. 247

క. అని విజయాశ్వచరిత్రం | బును సూతుఁడు శౌనకాది - మునులకు వినిపిం
చిన విని నారలు ముదమున | వినుతించిరి | మొనసి పెక్కు - విధముల నతనిన్. 248

క. విశ్వధరాంబుధిశశిహరి | దశ్వులు దారకములుండు - నంతటి దనుకన్
శాశ్వతమై యీ సత్కృతి | విశ్వంబుల వెలయుఁగాత - వినుతంబగుచున్. 249

శా. లోకారాధ్య! యభేద్యశక్తియుత! ని - ర్లోపప్రభావాన్వితా!
పాకారిప్రముఖామరప్రియకరా! - పద్మామనోనాథ! సు
శ్లోకా! వేంకటశైలవాస! సుజన - స్తోమావనా! పావనా
స్తోకానందమయస్వరూప! గుణసం - దోహాశ్రయా! సుస్థిరా! 250

క. గాంగేయాంశుకశోభిత ! ! గాంగేయాకూపారసదృశ - కపిప్రముఖనుతా !
సంగీతప్రియ ! మాయా ! సంగీ ! తత్వప్రధాన ! సత్యనిధానా ! 251

కృతికర్తృనామగర్భితరథబంధము.

క. శ్రీగోపికావియచ్చర ! యోగీంద్రాశ్రయ ! పరోరు - హోదర ! రవితే
జా ! గజరాజవినుత ! పు ! ణ్యా ! గతతాపా ! యనూన - నామ ! నమస్తే ! 252

మంగళమహాశ్రీవృత్తము.

సుందరశుభాంగ ! పరి - శుద్ధ ! సనకాదిముని - శోధితచరిత్ర ! సురలోకా
నంద! ముచుకుందనుత - నామ! కరుణాకర! స - నాతన! శుభస్కర ! వివేకా
మందగుణబృందయుత! మందరనగోద్ధరణ! - మంజులకలాప! వరదా! శ్రీ
మందిర! జనార్దన! సమస్తసుఖపూర్ణ! పర - మప్రవణ! మంగళమహాశ్రీ.

గద్య.

ఇది. శ్రీమద్వేంకటేశ్వర వరప్రసాద లబ్ధానర్గళచతుర్విధ కవిత్వమహాత్త్వాభి
రామ, భూసురకుల క్షీరపారావారపర్వశర్వరీసోమ, శ్రీవత్సగోత్ర
పవిత్రాపస్తంబసూత్ర, సావిత్రీలక్ష్మీనృసింహాఖ్యపుత్త్ర,
సుకవిజనవిధేయ, పిచ్చయనామధేయ ప్రణీతంబగు
విజయాశ్వచరిత్రంబను ప్రబంధంబున నుత్తర
భాగంబున తృతీయాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీమద్వేంకటేశ్వరార్పణమస్తు.

Printed at The India Printing Works, Madras.

శుద్ధపత్రిక.

పుట సంఖ్య.	పద్యసంఖ్య.	పఙ్క్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
3	14	3	త్నైరిము	స్నైరిమి
10	78	1	ఆప	ఆద
16	137	2	లగ	గల
34	12	1	మీద	మీఁద
36	32	2	ఫలములఁ	ఫలములు
36	35	2	గధనైు	రధనైు
38	58	1	[షట్పది]	[పంచపాది]
40	77	1	మ్మారితి	మ్మారీతి
41	84	4	డెలియఁగఁలేక	దెలియఁగ లేక
41	88	2	కదించెదన్	కరించెదన్
41	89	3	వెల్లబోయి	వెల్లఁబోయి
42	98	3	ముకుగము	ముకుగముఁ
42	100	5	కనుల	గనుల
42	101	4	సెగాము ద్రిప్పు	మోముఁ ద్రిప్పు
43	104	4	తోచెన్	తోఁచెన్
43	110	1	ఇవుపుగము	ఇరుపుగము
44	112	2	దొడిగి	ఁదొడిగి
44	112	7	దమిని	దమినిఁ
44	113	6	గోచె	దోఁచె
44	114	2	పొన్పు	పొన్పుఁ
45	122	1	నోఁదు	నొందు
46	127	1	సమాగంబు	సమాగమంబు
46	128	3	దాని	దానిఁ
46	128	4	చాన	జాన
47	132	3	నుండగన్గొని	నుండఁగన్గొని
64	59	3	జీవేసురూపంబు	జీవేశ్వరుండున్నఁ
84	118	5	యుదంచలబంతియు	యుదంచితంబఁతయు
117	67	3	సజ్జలోచన	సజ్జలోచన
127	164	2	రజనీచరాస్య	రజనీవరాస్య
130	194	1	దైగ్యం	సైగ్యం

పుట సంఖ్య.	పద్య సంఖ్య	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
144	41	2	జాల డెన్నఁగా	జాలఁ డెన్నఁగా
,,	,,	4	జతుఁరుఁడు	జతురుఁడు
,,	,,	,,	ద్రైగ్య	ధైర్య
148	86	2	యనుమంగొని	యనుమతింగొని
150	99	2	యాజ్ఞ	యాచ్ఞ
155	161	1	సౌదర్యవతి	సౌఁదర్యవతి
157	175	2	కొమ్మ్రటిని	కొమ్మ్రటని
163	246	1	వృధా	పృథా
170	16	1	గ్రైకొని	గై కొని
184	172	4	వన్నియుు	వన్నియ
206	405	2	ఘోరంబక	ఘోరంబకఁగా
207	416	1	గదప్పగ లేమిఁ	దప్పఁగ లేమిఁ
227	184	1	శౌగ్యసుగ్యం	శౌర్యధుర్యం
235	253	2	చుకుఁదనుత	మూచికుందనుత